ECA
LANA

I

~~73-4~~ ~~10-2~~

Es de la libª del Collº de la Compª de Jhs de Santiago

M-444

III

~~72-4~~

Arbor Virg

+

Author horum tractatuum est Sapientissimus undequaque P. Michael de Sagardoy Soc. Jesu, natione Navarrus, publicus Sacræ Theologiæ Professor, in Salmanticensi Academia Doctor laureatus, et Vespertinæ Cathedræ moderator. Vir in hac facultate nulli secundus, et consummatus, si quis alius: in propugnando ita immobilis, et a proposita thesi (cuiuscumque fuisset Scholæ) indeflexibilis, ut per quadraginta annos in Palæstra Litteraria emensos nunquam oppositis sibi argumentis pressus fuerit: in disputando ita subtilis, profundus, et acer, ut doctiores quique (Thomisticæ præsertim Scholæ Optimates) ipsius argumentum semper pertimescerent, et quantum poterant, vitare solêrent. Ego ego non semel iucundè vidi in publicis Academiæ disputationibus ita Propugnatorem Thomistam divexantem, ut interclusus undique, quò se verteret, nescius, nunc sistere, nunc plus iusto syllogismum repetere, obortis ferè lachrymis, cogeretur miser. Quocirca mirum non est quod ab ipsis Contrariis (quod incredibile cuique appareret, nisi, ut ego, nonnunquam ex eisdem audisset) Thomistarum Malleus nuncuparetur. In Scriptis Angelici Doctoris ita versatus, ut nonnunquam sibi subdolè opponentem locum quendam S.^ti^ D.^ris^ e suggestu ipse correxerit, ac fallaciam detexerit, repente recitans integrum ferè articulum, non modico Adversarij pudore, et cæterorum omnium Adstantium admiratione. Has, et alias Theologiæ tractationes, non ex scriptis, sed memoriter dictabat ex Cathedra, [illegible] una, vel altera auctoritate alicuius Doctoris excepta. Testis sum ipse.

Scribebat Salmanticæ in publicis Scholis Vincentius Gomez Soc. Iesu. anno 1734, et 1735.

Arbor Virg[illegible]

Tractatus Theologicus de Fide Divina.

Non una licet, sed multiplex, nimis q̄ varia sit fidei acceptio, tum apud Prophanos, tum etiam apud Sacros Scriptores, duo tamen frequentius, magis que proprie eo nomine significantur, unde hinc reliqua per aliqualem analogiam, seu affinitatem cum ipsis, huius vocis participatio derivatur; fidelitas scilicet, et assensus alteri rem aliquā attestanti praestitus. Caeterum nobis modò sermo non est de illis bene multis Fidei, minus que proprijs acceptionibus, et praecisse denotantibus, aut conscientiam, aut oppignerationem verbi, l honoris, alijs que huiusmodi in Authoribus obvijs: imo de Fide nunc loquimur praecisse, quam adhibemus, cum aliquid credimus, non quam damus, cum aliquid promittimus, uti dicebat Augustinus lib. de Spiritu, et littera, cap. 31. De fide, inquam, quam adhibemus, et non quidem alicui, seu hominy, seu Angelorum, sed Deo ipsi, qui stupenda dignatione plurima, et prorsus mirabilia nobis revelavit; atque propterea Divina, et infallibili, et quae totius nostrae Religionis, et sanctitatis, atque aeternae salutis fundamentum sit, et basis firmissima. Fidem v° in hac acceptione proprijssime dici, tam facile est, quam superfluum ex probatissimis latini Sermonis Authoribus ostendere: quare immerito Budaeus in annotationibus ad Pandectas, et Laurentius Valla lib. 5 elegantiarum improprium esse huiusmodi acceptionem, asseruerunt, praesertim cum usus hic apud Patres, et Concilia omnino invaluerit. Ita Fides x^a hanc ussurpationem complectitur, actum scilicet, obiectum, et principia illius, de quibus omnibus in praesenti nobis disserendum est cum Scholasticis lib: 3 sent. a dist. 23, et cum Theologis 2^a 2^ae q. 1.

+

Disputatio 1.

~~Declaratur actus Fidei Divinę~~
Quid sit actus Fidei Divinę?

Licet ab obiecto plerique huius tractatus sumant exordium, placuit, neque sine exemplo prius aliqua circa actum Fidei praemittere, sine quibus illius obiecti indoles non ita facile ostendi posset.

Sectio 1a.

Declaratur actus Fidei Divinę, et supernaturalis.

Fides (verba sunt Apostoli ad Hebręos 11) est sperandarum substantia rerum; argumentum non apparentium: quibus nihil elegantius, aut opportunius dici poterat, si non tam Dialecticę regulę, quam ipsius supernaturalis Divinę Fidei munus potissimum, finis que inspiciantur. Dicitur substantia, non quod aliquid substantiale sit, sed quia fundamentum est, prima quę basis ędificij spiritualis, seu quę reliquis eiusdem partibus sufficitur, ut easdem sustineat, quemadmodum substantia naturalis reliquis perfectionibus substat: sperandarum rerum; eo quod ea, quę Fide creduntur, ex parte magis pręcipua nondum sunt, sed in futuro seculo expectantur, et quodammodo per Fidem pręsentissima habentur, et subsistunt. Aliqui, inter quos Augustinus, legunt, sperantium; quia vox gręca, qua Apostolus usus est, utrumque promiscue significat, et homo Fide in hac vita sustentatur, et vivit, uti nos docet idem Apostolus cap. 10 eiusdem Epistolę: quamvis enim sola Fides ad vitam spiritualem non sufficiat, sine illa nulla est, neque esse potest in Viatoribus vita spiritualis.

Neque inde inferas, fidem actualem esse 1am omnium gratiarum, quas a Deo propter Christi merita in nos derivantur, subinde que his, qui extra Ecclesiam fuerint, nullam gratiam propter Christum communicari, ut huius temporis Hęretici obstinate affirmant; nam, cum fides actualis actu sit supernaturalis, nequit non pręsupponere principium aliquod superne infusum, et gratiose nobis donatum; et pręterea, cum pręfatus actus uti obsequiosus, et deliberatus sine voluntatis imperio

subsistere non possit, necessum omnino est illi vocationem Divinam præire, a qua proinde meritò Tridentina Synodus iustificationis nostræ initium sumendum esse declaravit: quæ vocatio, cum inspirationem, et illuminationem Sancti Spiritus includat, quæ in actibus intellectus, et voluntatis consistunt, legitime deducitur, pro priori ad Fidei actum reperiri gratiæ donum non qualecumque, sed intrinsecum; nam huiusmodi interior supernaturalis illuminatio, pia que voluntatis motio per nullum auxilium extrinsecum suppleri possunt. Propterea igitur Fides fundamentum, et substantia appellatur, et etiam quodammodo initium salutis; quia secundum quod includit tum mentis assensum, tum voluntatis efficax imperium ad eundem assensum præstandum, est primum, et stabile fundamentum, quod creatura rationalis gratiâ Dei adiuta, eiusdem que vocationi consentiens, adstruit in ædificio spirituali, et primus pariter deliberatus motus ad obtinendam iustificationem.

Dicitur insuper argumentum non apparentium quod aliqui eiusdem prioris sensus repetitionem existimant; quia Fides est, quæ facit, stare, et veluti videri, quæ nondum in se sunt, vel saltem non apparent: sed immerito; quia illico Apostolus obiectum Fidei extendit ad plurima, quæ iam præterita sunt, vel existunt, ad omnia scilicet, quæ Deus, quæcumque illa sint, nobis revelare dignetur, memor tum fidei, qua credimus, Verbo Dei aptata esse sæcula, tum fidei, qua Motus Noë arcam ædificavit, ut se, familiam que suæ ab imminenti diluvio liberaret, quod certe timendum potius, quàm sperandum erat. Aliud quoque posterioribus his verbis intendit Apostolus, scilicet Fidem nos omnino certos efficere eorum etiam, quæ non videmus, neque satis intelligimus; cum propterea aliqui cum Augustino legant demonstratio, vel convictio; quia argumentum (ut loquitur Tullius lib. 1. Acad. quæstionum) concludi non potest, nisi his, quæ ad concludendum sumpta erunt ita probatis, ut falsa omnino esse non possint.

Non apparentium denique; non solum quia fides plerumque saltem eorum est, quae non videntur; sed etiam, et quam maxime, quia illa per fidem ut talem non videntur.

At in praefatis Apostoli verbis officia potius Fidei, quàm quidditas declarari videntur; quandoquidem nulla in eis mentio fit motivi, cui innititur. Et propter eandem rationem non satis Scholarum legibus accomodatur declaratio, quam acceptam ab Augustino tract. 40 in Joannem dicente: quid enim est fides, nisi credere quod non vides? ad instructionem vulgi affert cathechismus. Propterea paululum immutatis verbis Doctoris eximij placet Fidem definire, iudicium de re aliqua re ipsa innixum auctoritate Dei dicentis, seu attestantis illam.

Iudicium, inquam, et non assensus, uti ab ex. et alijs dicitur, ut proprius comprehensum intelligatur iudicium negativum, quod non secus, ac affirmativum Fidei actus esse potest: quippe tam fide sanctum est negare, Deum esse deffectibilem usquam, quàm affirmare, eundem esse proxime sanctum; propterea quae actus Fidei est iudicium istud, Deus non est deffectibilis, non minus, quam hoc alterum, Deus est sanctus.

Praetermittimus in definitione supernaturalitatem, quam essentialiter actui Fidei Divinae, de quo diximus, suppositum iam est in ipso exordio; quia supernaturalitas ita sufficienter declaratur per hoc, quod re ipsa, et non ad speciem tantum fidei actus Divino testimonio innitatur; quicquid enim statuatur in controversia, quae inquirit, utrum Deus possit aliquid dicere, vel sufficienter attestari creaturis rationalibus, nisi prius elevando ipsas ad superiorem ordinem, ac, si creaturae istae suis viribus relinquantur, nunquam elicere poterunt actum, qui essentialiter affixus sit testimonio Dei re ipsa existenti.

Praetermittimus etiam obscuritatem, sine qua actus Fidei videtur inveniri non posse: tum quia sub lite adhuc est, quae, et qualis sit obscuritas propria, et essentialis Fidei: tum quia iudicium negans, vel affirmans aliquid praecisse ob testimonium

alterius idem affirmantis, l negantis, non potest non esse obscurum, cum illud ita esse, l non esse, sicut dicitur ab alio, in se ipso, et ex terminis non appareat præcise, q^a ab altero affirmatur, l negatur: hoc quippe discrimen ab omnibus admittendum est inter explicationem, et simplicem attestationem; nam explicatio, licet vocibus, l alijs signis perceptibilibus instituatur, non est simplex quædam negatio, l affirmatio rerum, sed earundem declaratio, ita ut qui eandem perceperit, assensum præstet propter evidentiam l probabilitatem, quam res ea explicatione sortita est; attestatio v^o non insistit in evolvendis terminis, sed simpliciter rem affirmat, l negat, subindeque qui illi assensum præstiterit, non ducitur evidentia l verisimilitudine, quam res præsefert, sed auctoritate illam dicentis.

Plurima insuper alia definitio nostra prætermisit; l q^a ex his, quæ illa exhibet facile deducuntur, cuiusmodi est firmitas iudicij; quandoquidem Deo non aliter fides adhibenda est, qui nec falli potest, neque fallere: l q^a non sunt omnino indubitata, et res per prædicata nullatenus dubia definiendæ sunt. Eiusdem etiam generis est infallibilitas, omnimoda q. certitudo, de cuius indole disputari docuit, et quæ aliàs sufficienter per definitionem nostram innotescit; propterea quippe actus fidei omnino certus est, q^a Divino nititur testimonio.

Cum eadem definitione fere recurrit declaratio illa, quam Sanctus Thomas adducit ex Augustino 2° de prædestin.^e dicente: nihil aliud est credere, quam cum assensione cogitare; quod nimirum assentiri intellectus proprium est, et voluntatis consentire; et q^a insuper rebus per fidem intellectus non assentitur, nisi ex voluntatis imperio. Sed etiam in ea declaratione desideratur respectus proprius fidei ad dicentem, l attestantem rem, quæ creditur; nisi forsan id significare voluerit S.D. per ly cum assensione; quatenus credens non iudicat utcumque, sed assentiendo alteri dicenti illud, quod

ita iudicat.

Sed audiendus omnino est Angelicus D. q. 14 de verit. „a. 1. ad 3 subtiliter æque ac solide disserens, cur cogitare cum as„sensione sit proprium credentis; quia scilicet actus Fidei sine iudi„cio non subsistit, et qui præcise apprehendit, non potest dici iu„dicare, neque cum assensione cogitare. Qui etiam intelligit, seu „rem intuetur, non cogitat, cum unum cum altero non conferat, neque „componat, ut ad cogitandum necessum est. Qui demonstrat, cogitat „quidem; non solum quia deductio compositionem præsefert, sed quia eandem „non elicit sine respectu ad præmissas, et assentitur etiam tum „rei demonstratæ, tum rationi, vel medio demonstrandi, sed assensu „procedente a cogitatione, et consequenter proprie non cogitat cum „assensione: dubitans vero, et opinans vel assensum non præstat, vel non præ„stat, nisi formidolosum, et nutabundum, atque proinde uni extremo „firmiter non adhæret. Qui vero credit, et cogitat, et assentitur, et non „propterea assentitur, quia cogitat, cum assensum præstet non termi„norum collatione, sed testimonio dicentis nitentem, et licet firmiter „rei creditæ adhæreat, adhuc cogitare, et sub motu esse deprehendi„tur, cum nondum pervenerit usque ad visionem illius. Omnis „igitur inquisitio in credente non est circa rem credendam, sed cir„ca motiva credulitatis, et per quæ sufficienter constet, Deum esse, „qui loquitur, vel dicit; de cætero enim debet quis mentem suam „captivare in obsequium fidei, vel potius Dei attestantis, quantum„vis res difficilis sit, et non percipiatur; immo humilis ista sub„jectio viam aperiet ad rem melius percipiendam, et intelligendam „xta illud Isaiæ 7 secundum versionem 70 interpretum: nisi credideri„tis, non intelligetis.

Temere ergo Calvinus ostendit lib. 3 institutionis cap. 2, fidem per notitiam esse definiendam, Manichæos, et Abaylardum imitatus, qui asserebant, nihil esse credendum, quod ratio prius non exploraverit. Addit prætera Calvinus in confirmationem sui erroris, non ignorantia, neque sensus summissione, sed cognitione certa, et explorata Regnum Cælorum adeundum esse secundum illud Apostoli 2a ad Timoth. cap. 3, semper discentes, et nunquam ad scien

tiam veritatis pervenientes.

Temere, inquam; quia ratio obsequij, quam fides prae se fert, postulat, Deo adhibere fidem etiam in illis, quae ratio nostra non assequitur, maxime cum etiam hominibus in plurimis fides habeatur, quae neque videntur, neque aliunde satis explorata sunt; et vt optime arguere videtur Sanctus Joannes ep. 1. cap. 5: si testimonium hominum accipitis, testimonium Dei maius est; imo ita maius, vt maiorem, firmiorem que certitudinem inducat, quam evidentiae nostrae, cum satis frequenter decipiantur etiam qui sapientes dici volunt, l merentur, in illis, quae eisdem evidentissima videbantur. Igitur habet non tam veniam, quam praemium ignorare quod credas; quia maximum stipendium fidei est sperare, quae nescias, dicebat S. Hilarius lib. 8 de Trinit.; et melius est nihil omnino scientem credere Deo et perseverare in eius dilectione, quae hominem vivificat, quam per quaestionem subtilitatis, et multiloquium in impietatem cadere, adjicit S. Irenaeus lib. 2. cap. 45: imo si propter eos solos Christus natus est, qui certa intelligentia possunt ista discernere, pene frustra in Ecclesia laboramus, inquit August.s ep. 102 ad Evodium, et turbam non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit, addit idem lib. contra Epistolas fundamti, cap. 4.

Utique mysteria fidei nostrae supra rationem cum sint, illi exploratissima esse non possunt, neque debent; et quod vividius ab aliquibus vtcumque apprehendantur, parum prodest, cum frequenter illa clarius apprehensa neget superbus Philosophus, et obscure percepta admittat Rusticus Fidelis; et praeterea fidei actus non in illis praevijs apprehensionibus consistat, sed in iudicio, quo intellectus assentitur; qui assensus, cum evidentia rei non nitatur, sed auctoritati tantum dicentis, proprie notitia dici non meretur, et multo minus exploratissima, quae Calvinus praetendit; nam, vt optime August.s lib. de vtilitate credendi, quod intelligimus aliquid, rationi debemus; quod autem credimus, auctoritati; subinde que cognitio fidei assensus,

et non notitia dici debebat.

Nihilominus cum fides sit rationale obsequium ut loquitur Apostolus 12. ad Rom.s, propterea quia nos admonuerit Joan. ep. 1. cap. 4, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint, quoniam multi pseudoprophetæ exierunt in Mundum; atque etiam Apostolorum Princeps ep. 1. cap. 3. adjecerit, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe; præcedere debet prudens credulitati examen, seu iudicium; atque etiam aliqualis, licet obscura notitia eorum, quæ credenda sunt x^a inferius dicenda, et quæ eo certius habebuntur, quo quis humilius se Ecclesiæ subjecerit, quæ est columna Fidei, et veritatis.

Testimonium ex Apostolo importune adducitur a Calvino, cum opportunissimum sit, ut ille agnoscat spiritum erroris, quo ducitur; q^a ibi sermo est de mulierculis, quas Hæretici seducunt, seu quæ ab illis errores satis caro emunt. Nos vero non damnamus penitus scientiam rerum Divinarum, cum catholici scientiam inter dona Spiritus Sancti admittamus, quam pluribus in sui, et aliorum utilitatem liberaliter Deus impertitur, imo neque scientiam sedulo studio, atque vigilanti acquisitam, modo terminos a Patribus constitutos non excedat; sed nimiam curiositatem, qua dum quis superbe arcana Dei scrutatur, implicatur erroribus; et prœterea etiam reprobamus, actum Fidei debere esse scientificum, et quod pro omnimoda illius firmitate aliud requiratur motivum præter auctoritatem Dei dicentis, et revelantis illud, quod creditur.

Sectio 2a.

Non solum est possibilis, verum etiam existens præfatus Fidei actus, idemque est Fides iustificans.

Utraque assertionis pars fide sancita est, tum contra Platonicos, quibus etiam Aristoteles adhæsisse videtur, qui Deo indignum censebant, quod creaturas, et præsertim homines alloqueretur; sed etiam contra nuperos Heterodoxos, qui fidem iustificantem adq

dam fiduciam revocant nimis præsumptuosam, qua nimirum unusquisque sibi certò persuadeat, omnia sua peccata esse remissa; et qa possibilitas prædicti actus evidens fit, si semel existens probetur; nam ubique ab actu ad potentiam legitime deducitur.

Probo illum existere, 1a nostræ assertionis pars; nam Apostolus ad Hebræos cap. 11. totus est in commendanda fide antiquorum Patrum, qua nimirum hic, vel ille Deo attestanti firmiter crediderit, quæ fides ad intellectum spectat, seu actum intellectualem, qualem supra descripsimus, aperte significat; imo probans fidem necessariam esse ad placendum Deo, hanc rationem exhibet. Credere enim oportet accedentem ad Deum; quia est, et inquirentibus se remunerator sit; sed credere, esse Deum, illumque remuneratorem, intellectualem assensum importat: ergo

Confirmatur id ipsum mirabili illa confessione Divi Petri, dum nimirum Mathæi 16 sublimius cæteris hominibus cogitans de Xpto, dixit: tu es Christus Filius Dei vivi: confessionem huiusmodi in assensu intellectuali consistere, extra dubium est, et assensum illum testimonio Dei, seu revelatione fuisse fundatum, omnino demonstrant verba Christi eamdem confessionem laudantis: caro, et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in Cœlis est: ergo omnino certum est, existere fidem actualem intellectualem, quæ essentialiter nitatur testimonio Divino re ipsa existenti.

Iam vero hanc eandem fidem esse fidem iustificantem, et non præcise historicam, ut dicebatur contra huius temporis Hæreticos in posteriori parte assertionis, ex duplici iam adducto testimonio luculenter colligitur; nam Petri confessionem, vel propter confessionem ipsum Petrum Christus in Ecclesiæ suæ fundamentum accepit, dicens ibidem, tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, aperte insinuans, confessionem Divinitatis Christi esse salutis fundamentum, et omnino ad iustificationem, quæ in sola vera Xpti Ecclesia invenitur, proxime necessariam: quapropter merito Apostolus ad

Romanos 10 ita loquitur: hoc est verbum Fidei, quod praedicamus; quia si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, et in corde tuo credideris; quia Deus eum suscitavit a mortuis, salvus eris.

Ejusdem vero Apostoli testimonium ad Hebraeos 11 varie memoratum non minus divincens est pro nostro dogmate stabiliendo; quandoquidem ad finem capitis 10 praemiserat, iustus autem meus ex fide vivit, ut non dubitaretur de fide iustificante et vivificante esse locutus; de fide, inquam, vivificante, et iustificante, non quod sola fides ad iustificandum sufficiat, sed sine fide iustificatio esse non potest, et omnes praeterea actus qui in iustificatione adulti immiscentur, regulantur, vel diriguntur per fidem. Deinceps vero cap. 11 incipit a verbis supra iam datis: fides est sperandarum &c, eandem quae fidem commendans, quia sine fide impossibile sit placere Deo, non ad fiduciam, quam Haeretici isti exigunt, et non nisi temere iactant, sed ad fidem intellectualem a nobis expositam recurrit, dicens; credere enim oportet &c: ergo fides iustificans non in simili fiducia, sed in assensu intellectuali, quo revelata a Deo propter eiusdem auctoritatem creduntur, consistit; et in assensu quidem, qui saltem in animi praeparatione ad omnia revelata protendatur; licet enim ad iustificationem necessaria non sit fides expressa omnium, neque, et singuli Fideles teneantur, vel etiam possint habere, omnes tamen, et singuli obligantur non dissentiri alicui a Deo revelato, et insuper assentiri singulis, et omnibus per eum revelatis quando oportuerit, et illa sibi sufficienter proponantur.

Fiducia autem praetensa ab adversariis vana omnino, et praesumptuosa est, quae quae in Scripturis aperte damnatur, ut constat tum ex cap. 18 Lucae, ubi legitur Pharisaeum nimium confidentem reprobatum fuisse, et Publicanum, iuste timentem fuisse iustificatum; et propterea ab Apostolo monemur cum metu, et timore operari salutem: praeterea Proverbiorum 26 dicitur: quis potest dicere, mundum est cor meum: purus sum a peccato? Ecclesiaste cap. 9 nescit homo, utrum odio, vel amore dignus sit, sed omnia servantur in futurum incerta; nisi quando speciali Dei revelatione

alicui ostensum fuerit, ipsius iam peccata remissa esse, ut in Evangelio narratur de Magdalena, adultera, et Latrone simul cum Christo crucifixo, et ab eodem erroru+m suorum veniam humiliter deprecanti: imo neque respectu horum, certitudo, quæ habuerunt propter testimonium Christi, pertinebat ad ipsorum iustificationem, sed illam potius perfectam omnino supponebat, et consequenter inter actus, quibus disponebantur, annumerari non debet actus ille utique fidei, quo suam iustificationem propter Christi attestantis auctoritatem crediderunt. Merito igitur Trident. Conc. declaravit ses. 6. cap. 9, et segq. et definivit canone 16, hæc, et similia sine speciali Dei revelatione cognitione fidei, et omnino certa sciri non posse.

+ errorum

Insuper quæri potest ab adversariis, undenam habeant huiusmodi certitudinem; quandoquidem in Symbolis Fidei, in quibus continetur summa eorum, quæ potissime credenda sunt, nulla fit mentio præfatæ fiduciæ, seu actus, quo quis certo omnino se iustificatum credere debeat, ut constabit recolenti utrumque symbolum, sive Apostolorum, sive Niceno? Prætereaquam quod, si cum Lutheranis res agatur, ijsdem opponi debet, Anabaptistas res, et omnes Catholicos Romanos negare eos ex motione Spiritus Sancti in præfatum iudicium erumpere, et pariter, si cum Anabaptistis disputetur, sententia in contrarium tum Catholicorum, tum Lutheranorum ijsdem objicienda erit: et cum utrique negent communem aliquem, et visibilem Fidei controversiarum Judicem, utrique pariter erroris facile convicti deprehendentur, cum alij præ alijs ius non habeant, ut eorum potius, quàm aliorum iudicio standum sit. Neque audiendi sunt, qui recurrunt ad illa Symboli verba: credo Sanctam Ecclesiam, quæ idem valere videntur, ac si diceretur, credo nullum esse amplius peccatum. Nam huiusmodi verba ex corde etiam recitat Cathecumenus, licet nondum per baptismum in Ecclesiam ingressus fuerit, neque acceperit, sed potius expectet gratiæ iustificationis; sicuti etiam qui a peccatis animum non avertit.

Sensus ergo illius articuli non est, illum, qui ei

assensum exhibet, se credere iustum, sed in Ecclesia vigere sanctitatem, et nullam extra Ecclesiam inveniri, penitus que ab ea peccata omnia reprobari, pro que eorum remissione opportunissima media a Xpto fuisse instituta, licet etiam intra ipsam peccatores reperiantur recte quidem credentes, sed non honeste viventes: illa quippe est Ecclesia, in qua paleę cum tritico immixtę sunt; rete, in quo congregati sunt pisces boni, et mali; atque domus, in qua vasa sunt alia in honorem, et alia in contumeliam.

Quamvis autem fiduciam huiusmodi prorsus temerariam Catholici rejiciamus, admittimus fiduciam aliam humiliorem, et propterea magis solidam, et securam, quę cum spe recurrit, et inter actus, quibus peccator adultus ad gratiam iustificationis se disponit, merito recensetur. Hęc vero spes ex parte voluntatis affectum importat alacriter, et intrepide aspirantem ad remissionis bonum, arduum licet, futurum tamen, et possibile assequi, quem præcedit, et dirigit actus Fidei, quo quis firmiter credit, ex meritis Christi per Sacramentum, seu baptismi, seu pœnitentię sibi applicatis obtenturum esse peccatorum remissionem, nisi per ipsum steterit; et propterea ad Ephesios 3 dicitur, *in quo habemus fiduciam, et accessum in confidentia per fidem eius.* Sed quia nullus sine speciali revelatione omnino certus esse potest adhibitę præparationis necessarię ad iustificationem, propterea non poterit non esse cum aliquo timore, qui eundem magis sollicitum efficiat.

Sed opponunt Hæretici verba Apostoli ad Rom. 4, *ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio*: sed promissio ista firma esse non potest, nisi quatenus unusquisque eam per fidem sibi applicat, certissime sibi persuadens factam iam peccatorum suorum remissionem, Deo que dicenti remittere illi peccata, firmiter credens, ne alias eundem faciat mendacem, ut dicitur 1a Joannis. cap. 5; nam promissio, sicut et donatio, uti constat ex humanis contractibus, firma, et rata esse non potest, nisi acceptata sit: ergo. Confirmant assumptum: nulla fides præter huiusmodi fiduciam ad iustificationem deservire potest: non quidem fides historica, seu rerum gestarum, quę in Scripturis narrantur, passionis v.g. Christi Domini

nam hęc potius ad desperationem ducit, cum proponat Dei usque adeo iratum in Peccatores, ut nullâ aliâ praeter mortem Filij sui victimâ placari voluerit: non item Fides comminationum, et pœnarum, utpote quę aptior est ad ingerendum terrorem: non insuper fides legum, et mandatorum, quia cum plurima iniungat non solum difficilia, verum etiam impossibilia, non potest movere ad quęrendam iustitiam: ergo Fides promissionum, et non precise in generali; quia ut sic non adducit pacem, et tranquillitatem animi, sed determinate promissionum in particulari, qua scilicet unusquisque promissiones Dei, et Xpti iustitiam sibi confidenter, et citra omnem formidinem applicat.

Respondetur, in verbis adductis in argumento ex Apostolo, non fieri mentionem remissionis peccatorum, sed vocationis gentium, quę facta fuit Abrahę, ut constat ex verbis ibidem adiunctis, ut firma sit promissio omni semini; non ei, qui ex lege est solum, sed ei, qui ex Fide est Abrahę, qui est Pater omnium nostrum, sicut scriptum est; quia Patrem multarum gentium posui te. Intentum igitur Apostoli erat retundere superbiam Iudęorum, qui vocationem ad Fidem Evangelicam legi Mosayicę alligabant, atque etiam Hæreticorum, qui in futuris temporibus praetensuri erant, Fidem secundum opera, viribus naturę facta, et non gratiose esse conferendam: et propterea ostendit Apostolus gratuitam esse hanc vocationem, et Abrahę pro omnibus tum Iudęis, tum gentibus esse promissam: quare obiectus discursus nullum habet fundamentum in Apostolo, sed totus cavillationibus male, et extra rem compactis nititur.

Similiter Fides non ab ipsis praetensam fiduciam, sed fidem dogmaticam, quę ab illis historica appellatur, significat, ut aperte colligitur ex eodem Apostolo ibidem adjiciente: sed confortatus est fide dans gloriam Deo, plenissime sciens, quia quęcumque promisit Deus, potens est et facere: ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum, quia reputatum est illi ad iustitiam; sed etiam

propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum, qui suscitavit Dominum nostrum Jesum-Christum a mortuis.

Fatemur, eum, qui Deo dicenti, remittuntur tibi peccata tua, facere ipsum mendacem, si non crediderit, uti contigisset Magdalenæ, Paralytico, et illis alijs paucis, quos supra recensuimus: sed econtra illi, quibus similis revelatio facta non est, mendaces seipsos ostendunt, dum similem revelationem fingunt; atque propterea omnes solliciti esse potius debent in fugiendis, et detestandis peccatis, quam in quærenda huiusmodi falsa securitate.

Ad Confirmationem respondetur, supponi in ea (sicut etiam in argumento) quod probandum erat, scilicet in Scripturis inveniri promissionem remissionis peccatorum in particulari, cuius oppositum supra ostendimus; quamvis enim fide credere debeamus, Xptum pro omnibus, et consequenter pro unoquoque nostrum passum fuisse, atque pro peccatis non solum nostris, sed etiam pro totius Mundi, ut loquitur Joan. 1a ep. c. 2; at hinc solum fit fide sancitum, merita Xpti habere superabundantissimam sufficientiam; cum 1o quoad efficaciam, et ut effectum suum sortiantur, aliquæ a nobis divina gratia adiutis exigantur conditiones; quas promissiones illæ Dei generales præseferunt, et ex Scripturis non constet, nos re ipsa eas exhibuisse, propterea non possumus omnino certi de secuta remissione, uti etiam adversarij fateri tenentur, cum et ipsi ut conditionem prorsus necessariam exigant suam illam fiduciam, quam eos re ipsa habere, nusquam in Scriptura invenitur.

Justificat igitur fides rerum gestarum, quæ potius dogmatica dici debuerat; nam Fides Passionis Xpti ita ostendit magnitudinem Divinæ iræ, et turpitudinem peccati, ut simul nobis proponat egregiam Divinæ pietatis ostensionem, qua Filium suum pro nobis tradidit in Redemptionis pretium, atque propitiationem, et consequenter non ad desperationem nos adigit, sed in spem erigit tutissimam: iustificat fides comminationum, et pœnarum, quæ facit nos fugere, et detestari peccata, quibus destinantur, et quærere Deum, qui unus est potens, et paratus a tantis malis nos liberare; nam inde resultans timor est initium sapientiæ, Prov. 1, et Beatus, qui semper est pavidus, ibid. c. 28. Justificat

fides legum, et mandatorum; qᵃ docet, quę facere debeamus ad consequendam salutem, quę licet difficilia, atque etiam impossibilia nobis sint, attentis solis naturę viribus, at præstò Deus semper adest, et paratissimus iuvare nos, gratiam que dferre qua præfata mandata exequamur. Iustificat demum gratia promissionum in generali, quin opus sit fingere promissiones in particulari; quandoquidem prædictę promissiones, etsi generales, omnes nos complectuntur, modò per nos ipsos non steterit, et opera præstiterimus gratiâ Dei adiuti, quę ab vnoquoque exiguntur, et dequenter sufficienter nos provocant ad vigilandum, et ad operandum. Reliqua videantur apud Bellarminy lib. de iustificatione a cap. 6.

Disputatio 2ª

De obiecto materiali Fidei.

Non est animus inculcare ea, quę de obto materiali tam attributionis, quam attributo, et forli, in proœmio Dialecticę fusius frequenter, quam vtiliter tradi dsueverunt, præsertim cum non vna, eademque sit apud omnes harum vocum acceptio, propterea diversa potius, quam dtraria docentes. Id vnum annotare sufficiat, nomine obti forlis in præsenti id intelligendum esse, quod credens rogatus exhibebit motivum, l rationem credendi, seu illud (et in idem recidit) in quo intellectus iudicans per fidem fundatur; et nomine obiecti materialis omne illud, de quo sic, l aliter eo fundamento, l motivo ductus intellectus iudicaverit; nam siquid aliud observare oportuerit, opportunius disputationis decursu, quàm limine adnotabitur

Sectio 1.

An, et qualiter omne verum sit, l possit esse obiectum materiale Fidei Divinę?

Cum ex dictis dispᵉ præcedenti constet, auctoritatem Dei dicentis (in quocumque ille dvitat, seu quęcumque includat) ēē fundamenty, cui, et quidem vt re ipsa existenti, Fidei Di-

cina nititur, dequens est, omne illud, quod sub similem Dei dicentis auctoritatem cadere potest, esse, l posse esse obtum maale Fidei, seu circa quod iudicium, quod sit Fidei actus, versetur, et quidem non aliter, quàm sub prædicta Dei attestantis auctoritate ceciderit. Inde pariter colligitur, nihil falsum posse esse obtum materiale Fidei, cum Deus essentialiter impotens fallere, et falli, similiter impotens sit attestari falsum.

Sed difficultas 1° est, an, ut aliquid dicatur obtum maale Fidei, sufficiat, quòd revelabile sit, l potius omnino requiratur, illud esse actu revelatum? In hac questione pressius vocali, placet loqui cum D. Eximio disp. 2. de Fide, sect. 2, scilicet actum Fidei elici non posse, nisi circa id, quod actu revelatum sit, ut ex definitione eiusdem supra tradita evidenter infertur, cum secundum illam inniti debeat testimonio Dei, et non utcumque, l præcisse existimato, sed re ipsa existenti; quin obsit, præcisse verum esse a Deo revelabile, et dequenter non nisi vere iudicaturum eum, qui aliquid affirmaverit, l negaverit, quòd certò sciat, illud esse ita revelabile; nam iudicium huiusmodi fidei non esset, cum non fundaretur in testimonio Dei, sed in alio aliquo principio, ex quo constiterit, illud esse hic, et nunc vere affirmabile, l negabile, et dequenter aptum, ut a Deo reveletur, et quod, si reveletur, actum Fidei terminet.

Habitum vero Fidei esse virtutem, quæ ex se extenditur ad quodcumque revelabile, proinde quæ obtum revelabile dici posse, et debere obtum materiale illius. Dr assumptum: quia habitus Fidei non commensuratur præcisse cum obtis, circa quæ hic, et nunc actus Fidei eliciuntur, sed protenditur ad omnia illa obta, de quibus fides actualis haberi potest, cum ex se sit virtus ad omnes actus Fidei, qui absolute ipsi possibiles sunt, quamvis ut actu eos eliciat, plura alia desiderentur: et propterea licet actus Fidei de facto existentes sint in determinato numero, qui tamen sub eo habitu, l facultate credendi (in quocumque illa collocetur) continentur, actus fidei sine numero,

et syncategorematice saltem infiniti; atque etiam actus, qui contrario modo tendant, quàm actus Fidei de facto existentes; quandoquidem de facto per fidem affirmamus incarnationem Verbi Divini, quam possemus, et deberemus, per fidem pariter negare, si Deus noluisset, Verbum incarnari, et illud incarnatum non esse, fuisset attestatus. Ratio praeterea quasi a priori est, merito dici obiectum materiale cuiuscumque habitus, vel potentiae omne illud, quod potest veluti informari ratione illa formali, <u>sub qua</u> eorum, ut constat in obiecto potentiae visivae, quod est, et dicitur omne illud, quod rationem colorati lucidi proprie possit subinduere: igitur, cum in exponendis facultatibus non quid agant, sed quid agere possint, inspiciendum sit, propterea merito habitus Fidei versari dicitur circa obiectum revelabile, et non praecise circa revelatum; quia nimirum, quantum est ex se, etiam ad non revelata, protenditur, modo revelentur, quemadmodum ad infinita syncategorematice eius virtus extenditur, licet actu finita tantum respiciat.

Haec cum ita sint, et accurate distinxerit D. Lx., et satis consone ad mentem S. Thomae q. 14. de Veritate, a. 8. ad 16, frustra laborant in oppositum Gonet disp. 1. de Fide num. 18, et fusius adhuc ill.mus Palaneus disp. 1. q. 14, hostem fingentes, quae feriant, cum D. Lx. non loquatur de obiecto actu tali, sed de eo, quod potest esse obiectum Fidei: quare argumenta eorum vel parum urgent, vel aberrant ab scopo.

Primum enim est huiusmodi: habitus Fidei non est facultas praecise remota, sed proxima credendi: ergo respicit determinate obiectum proxime credibile; sed obiectum proxime credibile est unice obiectum revelatum, ut pote respectu cuius solius deficit actus, vel exercitium credendi, et respectu obiecti revelabilis ulterius exigatur revelatio: ergo. Respondetur, habitum Fidei esse quidem facultatem proximam credendi per modum principii superaccrescentis elicitivi actus Fidei; non tamen ita, ut se solo praeseferat omnia, quae ex parte actus proximi credendi exiguntur, ut adversarii etiam fateri tenentur: nam habitus inveniri potest sine revelatione, et insuper revelatio sine suffi-

cienti propositione, quin et sufficienter proposita sine inspirati one Divina necessaria omnino, et multo magis sine imperio voluntatis etiam requisito, et hęc omnia includuntur in actu 1° proximo, et expedito ad actum Fidei; et tamen xª adversarios, ut aliquid dicatur obtum mãale pręfati habitus, sufficit, quod sit revelatum, licet et revelatum propositum non sit, neq fides actualis illius a Deo inspirata, et ex motione Divina imperata a voluntate: g° etiam sufficiet, quod revelabile sit, et quę aptissime dicatur obtum, circa quod fides versari potest; quatenus nimirum hoc sufficit, ut subsit illis omnibus ꝯditionibus, quas fides in suo obto requirit.

Rz et: non potest dici obtum Fidei, quod non participat rationem sub qua eiusdem; sed obtum pręcise revelatum, et non pure revelabile participat eam rationem, cum ad fidem nihil pertineat, nisi prout subest Divino testimonio: g° Respondetur, obtum, quod actu tale sit, actu pariter participare debere rationem sub qua habitus, l potentię, sufficere tamen, quod illam rãonem participare possit, ut absolute dicatur obtum illius, quando sermo non est de exercitio, sed de facultate, l vi extensiva ipsius; et cum in hoc sensu procedat assertio Doctoris ex., et nostra, prorsus inefficax, et impertinens deprehenditur argumentum.

2ª difficultas, et in cuius decisione R. R. acriter decertant, est, an omne verum possit ēē obtum materiale Fidei. Negandum est cum communiore nostrorum R.R. sententia post P. Ripalda, et Eminentissmo de Lugo, et Sforcia. Et probatur tam facile, quam solide: Possibile est absolute verum, quod Deus creaturis rationalibus revelare non possit, v.g. nihil extra Deum existere, l extiturum aliquando, atque etiam, nullam rationalem creaturam extituram ēē, etiamsi aliquę alię creaturę existant: potuit quippe Deus nolle producere ullam creaturam, et producens aliquas nullam rãlem creaturam producere, cum sit liberrimus, et nullius extra se indigens, uti de facto mundum, et in ipso creaturas rationales produxit, potuerit l nihil eorum, l saltem rãles creaturas non producere: potuit similiter nullo

l alijs terminis an sit possibile verum, quod Deus non possit revelare?

habere commercium cum creaturis ráolibus, nihil que eisdem revelare eo modo, qui requiritur ad exercitium Fidei.

Sed huiusmodi decreta neque revelabilia, neque credibilia sunt; quandoquidem singula eorum incompatibilitatem præseferunt, l cum existentia alicuius creaturæ, l cum existentia creaturæ raolis, l saltem cum locutione Dei ad extra, et ut aliquid revelabile, et credibile sit, debet ex se esse compatibile cum præfatis omnibus, ut ex ipsis terminis patet: gº non repugnat verum, quod prorsus irrevelabile, et consequenter Fide Divina incredibile sit.

Varie respondent Adversarij, et 1º distinguendo maiorem, nimirum concedendo decretum de non producendis ullis creaturis, l saltem de non producendis rationalibus, quæ solæ sunt capaces Fidei, quod l sit virtualiter multiplex secundum multiplicitatem creaturarum, quibus per illud negatur existentia, quod proinde, licet ut terminatur ad determinatam creaturam, Petrum vg, sit eidem irrevelabile, maneat tamen alijs omnibus ex se revelabile; negando 2º decretum prorsus simplex, et etiam virtualiter unum. Quantum 1º spectat ad decretum de non producenda ulla revelatione, ulterius addunt, decretum illud solum excludere revelationem aliorum a se, non tamen sui ipsius revelationem; ne alias fatuum omnino, Deo que indignum deprehendatur; l enim impossibilis est illius decreti revelaõ, l possibilis? Si 1m: quid magis fatuum, Deo que indignum, quam libere decernere non existentiam alicuius impossibilis? Si 2m: prætorquam quod conceditur illud decretum revelabile, uti est omne illud, cuius revelatio possibilis est, contra quod argumentum nostrum intendit, convinceretur aperte chimæricum, et ex contradictorijs compositum; qª necessario foret essentialiter revelabile, et etiam essentialiter irrevelabile: Revelabile, qª est possibilis illius revelaõ; et irrevelabile; qª ratione suæ tendentiæ excludit omnem revelationem, et cum omnibus, et singulis est essentialiter indiungibile, ut ex ipsis terminis conspi-

cuum est.

Sed contra priorem solutionis partem insurgo 1º illis omnibus, quæ in tractatu de provid.a exhibuimus, Deum de omnibus unico indivisibili decreto disponere, 2.a illud Scripturæ, semel locutus est Deus, neque posse aliter disponere de rebus; cum enim libertatem habeat expeditissimam, ratione quæ scientiæ suæ tam simplicis intelligentiæ, quam mediæ omnia simul plenissime circumspiciat, non potest non simul erumpere in actum præfatæ libertati ex æquo correspondentem, ne alias pro signo, pro quo statuatur, l fingatur de aliquo, l de aliquibus decernens, incertus sit, quid futurum sit de alijs omnibus, et quis præterea ordo ex rebus iam decretis resultabit, qui certe variabitur pro quacumque rerum aliarum variatione: unde insuper fieret, Deum sic 1º de aliquibus decernentem non ita de ipsis disponere, ut non omnia, quæcumque aliquomodo ad ea pertinent, seu, ut dicitur in Sacris litteris, attingat a fine usque in finem, uti in prædicto tractatu late expositum est.

Contra 2º: q.a facilis est terminorum abusus, dum aliquid, quod reipsa, et formaliter unum, et simplex est, multiplex virtualiter asseritur, cum ly virtualiter multiplicem sensum habere possit nimis adinvicem diversum; et quantum ad præsens attinet, si solum intenditur, decretum illud æquivalere totidem decretis, (si aliunde multiplicari possent) quorum singula singularum creaturarum existentiam excluderent, verum quidem est, sed insufficiens ad enervandum nostrum argumentum; nam sic illis æquivalet, l (si placet magis) virtute, et efficacia sua eâdem continet, ut sit novus, distinctus quæ Divinæ libertatis exercendæ modus, et consequenter veritatem præse ferens omnino aliam a veritate, l potius veritatibus, quas identidem includunt, l includerent multiplicia illa decreta; cum aliud omnino sit, esse verum, Deum unico etiam virtualiter decreto denegasse simul omnibus existentiam, ac asserere esse verum omnibus illis negatam esse existentiam, sed non simul, sed cum aliqua virtuali successione. Et cum aliunde nulla appareat repugnantia (quando a necessitate præscindamus) in eo, quod Deus

simul decernat negare creaturis omnibus, aut saltem rationalibus existentiam, habebitur veritas aliqua, quę ita sit in mente Divina, ut solum ut possibilis suo modo, non v° ut existens revelabilis sit.

Contra 3°; q^a, quicquid sit de divisione, aut divisibilitate virtuali, l formali Divinorum decretorum (quę si omnino divisioni, l divisibilitati termini accomodetur, infinita agnosci debebit, et plerumque cum ęque protensa successione unius decreti ad aliud, eo que titulo iterum, et specialiter repugnans) negari non potest, veritatem formaliter loquendo in intellectu potius esse, quàm in rebus, et aliam propterea, diversam que iudicari pro varietate, l diversitate quę inveniatur in actibus intellectus; aliam que proinde ēē veritatem propriam actus universaliter, collective tendentis, quàm actus, qui solum distributive, aut saltem non cum tanta universalitate tendat: g° quo ad terminandu actus intellectus, aliter se habet, seu alia omnino est collectio omnium creaturarum, et etiam negationum omniu illaru, quàm singulę creaturę, l negationes, l etiam collectiones quęlibet finitę, cum in 1° sensu intellectus vere procedere possit utens termino omnis, l omnes, nulli, l nullę sine ulla restrictione; secus v° in 2°: g° undecumque procedat, omnibus creaturis negari existentiam, et quomodocumque statuatur decretum negans illam, resultabit quoad vere iudicandum, nova, et specialis veritas, cum verum sit pro ea hypothesi iudicium affirmans, omnibus creaturis negatam ēē existentiam, l negans illis omnibus existentiam, quod iudicium in quavis alia hypothesi verum ēē n̄ potezit.

Sed hinc fit manifestum, iudicium illud prorsus verum ēē potuisse in mente Divina, secus v° in intellectu creato; quandoquidem Deus negans, ut potuit, existentiam omni creaturę, perfectissime sciret, et verissime iudicaret, omnes ad unam deficere, seu nullam existere, quod

vere affirmare non posset, neque iudicare ullus intellectus creatus, cum nihil possit affirmare nisi existens, et si l unus intellectus creatus existat, verum ēē non possit, nullam creaturam existere, ut ex ipsis terminis constat: g° ex præfatis decretis, quomodocumque ipsa exponantur, resultat veritas aliqua, quæ, cum sit in mente Divina, in intellectu creato inveniri non possit, et quæ consequenter actum Fidei, qui non potest non esse verus, terminare non valeat. Urgetur idipsum: modò etiam ducti lumine naturali vere iudicamus, possibile absolute fuisse, nullam existere, l extituram esse creaturam, idem que Fide sanctum habemus; sed non sic vere iudicare possumus, nullam creaturam existere, l extituram; nam si ita iudicemus, nos saltem cum nostro iudicio existere deprehendemus, et proinde illud iudicium falsificabimus: g° iudicium illud verum quoad possibilitatem non potest ēē verum quoad existere respectu intellectus creati; et cum verum ēē non possit quoad possibilitatem, nisi quoad esse, l existere, verum esse possit respectu alicuius intellectus, evidenter colligitur, illud verum ēē potuisse in mente Divina tantum, et consequenter ēē possibile verum, quod revelari non possit, neque terminare actum Fidei Divinæ.

Quod adjiciebatur in posteriori solutionis parte posset a nobis prætermitti, cum præter decretum de non revelando aliquid, inveniantur veritates prorsus a Deo irrevelabiles; sed ut constet, solutionem adversariorum, et non argumentum nostrum cavillis, et fictionibus niti, quæ facile nimis deprehenduntur, illam ita insurgo, simul que eandem diluo: Decretum illud, cum Divinum sit, non tendit sub confusione, et obscuritate, quam præseferunt termini omnes, nulli, aliqui, et alij huiusmodi, (ut etiam observant ipsi adversarij in 2ª solutione, quam adhibent nostro argumento, et nos libenter amplectimur) sed ita, ut distincte attingat omnia extrema præfatæ collectionis, quantumvis infinitæ, propterea que sic quam optime explicabitur: nolo, existere revelationem A, nec revelationem B, et sic

de singulis absolute possibilibus, quas cum nos non cognoscamus distincte, neque possimus numerare, recurrimus ad terminos omnes, et nullæ, ut qualitercumque omnes complectamur; Deus vero cum illas distincte cognoscat, et cognoscat eas simul, quin in illius cognitione immisceatur confusio ulla, propterea expeditus, et omnino liber est, tum, ut quas voluerit, producat, tum ut omnes neget, licet decreto singulas determinate attingente, et negante: quamvis enim non possit omnes creaturas, neque revelationes omnes possibiles simul producere, tum quòd infinitæ sint, tum quod aliquæ earum cum alijs inconiungibiles sint, potest tamen omnibus tam creaturis, quam revelationibus simul negare existentiam, ut constans apud omnes est.

Modo vero sic: ergo decretum illud simul negans existentiam omnibus revelationibus, attingeret distincte, et excluderet singulas, ita ut necessario consequenter resultet collectio negationum, vel carentia illarum omnium revelationum possibilium; sed non attingeret, neque excluderet revelationem sui, cum non nisi fatue excludi possit revelatio impossibilis, et impossibilis ex terminis appareat revelatio decreti libere excludentis omnes possibiles revelationes: ergo decretum illud foret proxime, et essentialiter irrevelabile, non quod affective excludat revelationem sui; sed quia talis indolis est, ut ipsius possibilitas sit impossibilitas præfatæ revelationis. Sic, quod Deus necessario se amet, et amor iste sui ipsius includatur, et veluti replicetur in omni libero eiusdem voluntatis actu; quicquid enim libere decreverit, propter seipsum, et amore sui decernet, decretum, quo efficaciter negaret existentiæ omnibus odijs Dei possibilibus, non excluderet obiective, et affective odium, quo Deus semetipsum oderit; quia eo tendendi modo tantum odia possibilia, et omnia sigillatim ex parte obiecti attingeret, excluderet tamen subiective illud, et redderet proxime impossibile: ergo similiter.

Hinc ruit 3a solutio, quam expeditissimam ap-

pellat Palancus, et quæ sub his terminis ab eo exhibetur, reddendo nimirum possibile illud decretum, si revelabile adstruatur, et negando, si prætendatur irrevelabile, et potissimum ad id molitur ad præcidendas replicas omnes; et quia decretum illud solum potest excludere revelationes aliorum a se; unde fieri non potest ipsum irrevelabile; quemadmodum decretum istud: *nolo quicquam decernere*, seu *nolo ullum decretum dirigere*, ne nugatorium, et implicatorium deprehendatur, præcise procedere debet de aliis decretis a se, et non omnino universaliter de omnibus decretis, cum ipsum sit unum eorum, et exercite ponatur, dum reliqua excludit. Ruit, inquam, eiusmodi solutio, vel egregia potius principii petitio, et solum expedita ad defendenda omnia. Nam argumentum nostrum probat, et vix non evidenter, decretum illud, et possibile esse, et esse irrevelabile: *possibile* utique; quia Deus potuit nolle quicquam revelare, et non aliter nollet, nisi determinate, et sigillatim negando esse omnibus revelationibus, quas quantumvis infinitas ipsius scientia sigillatim, et distincte repræsentabat; illud vero illico apparet suapte natura irrevelabile, quod tale non sit, quia sui revelationem excludat, ut obiectum negatum; sed quia ratione sui eam præstat impossibilem: probatio autem, quam ex revelationibus omnibus possibilibus sigillatim exclusis, est a posteriori, et prorsus demonstrativa; quia evidens est, Deum sigillatim cognoscere, posse que absolute nolle eas omnes; et cum hoc stare nequeat, nisi inter illas non inveniatur revelatio præfati decreti, evidenter colligitur, eam revelationem inter possibiles non esse annumerandam, et consequenter decretum illud esse essentialiter irrevelabile.

Neque simile est in decretis, quæ opponit Palancus: non solum quia ut ab eo proponuntur, præseferunt confusionem, quæ in Divinam voluntatem cadere non potest; sed etiam, et quam maxime 1°; quia Deus nunquam decernit, aut decernere potest respiciendo præcise sua decreta libera; nam decreta Dei, (sicuti et omnis ipsius libertas) quantumvis reflexiva sint, et censeantur, versantur signate circa ea, quæ extra Deum sunt: quare nolitiones in-

trarij obiecti alium tendendi modum habere debent, scilicet nolo quicquam decernere circa hanc, l illam, l illam creaturam: 2° q[uia] libertas Dei in actu 1° est metaphysica necessitas alicuius exercitij; et ideo prorsus impossibile est, deficere simul omne exercitium liberum Dei, seu decretum; nulla autem datur in Deo necessitas huiusmodi, ut existat aliqua revelatio, et absolute antecedenter possibile est, omnem simul revelationem deficere: 3°, et potissimum; q[uia] Deus etiam antecedenter perfectissime cognoscit sigillatim omnia decreta, (quicumque fuerit sensus huius multiplicationis) et consequenter decernens, seu potius nolens se exercere per decreta, quæ libere omittit, ea distincte attingit ex parte obiecti; et cum nolitio hæc non sit nolitio sui ipsius, quæ unum est ex decretis illis proprie cognitis, et suo modo antecedenter possibilibus, non potest se ipsam distincte ex parte obiecti nolle, sed potius nolendo distincte reliqua, se ipsam vult: nostrum v° argumentum procedit circa obiecta non solis distincte cognita, et sigillatim exclusa, sed quæ possibile est simul omnia deficere.

Respondet aliter, et nossisime P. Gutierrez, repugnare eiusmodi decretum, quo Deus simul nolit omnes revelationes, tum 1°; q[uia] exclusio plurium creaturarum affert secum potentiam proximam ad producendam aliam, l alias: tum 2°; q[uia] Deus non potest esse in eodem signo proxime potens respectu omnium revelationum; q[uia] potestas proxima ad revelandum constituitur per scientia visionis illius, quod revelandum est, et non in omni signo, neque simul respectu omnium visionis scientia affulget, præsertim respectu decretorum suorum; nam hæc decreta prius intelligi debent esse, quam scientiam visionis terminent, cum non ideo sint, q[uia] videntur, sed videantur q[uia] sint, ut commune est inter Patres Ecclesiæ, et in Scotistarum, et Societatis Schola: 3° tunc tandem intelligitur Deus potens proxime suum decretum revelare, quando iam illud elegit, atque propterea per suum decretum nequit excludere omnem revelationem possibilem, cum per ipsum acquirat facultatem proximam ad aliquid, si velit, revelandum, nempe ipsum decretum. Hæc ille satis fuso calamo, sed quæ nec solida sunt, neque sustinenda—

1° q[uia] potestas proxima, et expeditissima ad omnia,

et quæcumque possibilia Deo proxime necessaria est, et tota simul etiam simultate naturæ eidem inest, ut insinuatum, et probatum est tractatu de providentia: 2º quia etiam Deus successive multiplicari posse, et cum aliqua virtuali successione divina decreta, et eorum aliqua esse regulanda scientiâ visionis, ut in plurium sententia decretum executivum, quin et in aliorum opinione intentivum gloriæ ut coronæ, adhuc concedi debet Deo simultanea potestas ad excludenda simul eorum decretorum objecta; licet enim in data hypothesi non possit Deus decernere executive gloriam Petri v.g. quin prius eam intenderit, vel quin intendere, quin prius absolute prævideat merita eiusdem, potest tamen nolle simul existentiam Petri, merita, et gloriam illius, et quidem omnia liberrime; quia nollens producere Petrum, semetipsum veluti impedit ad conferendum illi merita, et gloriam; ut etiam nobis contingit, qui, ut possimus videre Paulum Romæ degentem, debemus prius ire Romam, ut vero nolimus eum videre, non debemus prius nolle ire Romam, sed possumus simul nolle utrumque, et quidem libere, quia libere nolentes tam longum iter, libere ponimus impedimentum videndi Paulum. Sed decretum, de quo disputamus, non est de facienda aliqua revelatione, sed de omni revelatione neganda: ergo licet ut Deus intelligatur potens proxime revelare aliquid, prærequiratur scientia visionis illius, ut vero excludat omnes revelationes, similem scientiam expectare non debet, sed sola scientia simplicis intelligentiæ instructus potens erit et quidem proxime nolle omnes eas revelationes, utique libere, ut pote qui libere præteriam visionis scientiam ad aliquas revelationes necessariam a se excludit.

Cæterum re ipsa, (ut ad illud solutionis fundamentum respondeam) nolle liberum Divinum alicuius creaturæ non solum Deo non affert potentiam ad producendam aliam creaturam, ut pote quæ proxime necessaria est, et non libere Deo conveniens verum neque illius plenissimæ potentiæ expeditionem; aliud quippe est, aliquas creaturas esse essentialiter inconiungibiles, et aliud longe diversum expeditiones Dei (ut ita loquar) ad producendas eas creaturas esse pariter inconiungibiles; illud quippe multipliciter verificari potest, et in omnibus præsertim revelationibus, quæ simul veræ esse non possunt, nusquam tamen hoc; quia nimirum Deus æque expeditus ad utramque creaturam adinvicem incompossibi

simul pro sua libertate unam vult, et alteram non vult.

2º fundamentum magis operosum est, quia res attingit ad alias satis difficiles materias spectantes; et quantum ad praesens attinet, praetensa successio signorum admitti non potest; cum enim reflexiones infinitae possint, et debeant excogitari, si semel admittatur, unum decretum supra aliud uti a se distinctum, et prius existens reflectere, aliud pariter super illud similiter reflectens admittendum erit, et sic in infinitum, propterea que praetensa successio in infinitum protenderetur, nunquam que pertransiri possent, aut finiri illa signa, neque tandem aliquando perfici, seu in actum 2º reduci valeret libertas Dei: praecidi ergo debet successio haec decretorum, et reflexionum in infinitum, quae omnino inutiles sunt, cum quicumque Divinus actus summe reflexivus sit.

Neque necessaria est scientia visionis decreti, ut constituta intelligatur potestas omnino expedita Dei ad ipsum revelandum; nam hoc ipso, quod Deus sit, uti est, antecedenter ad scientiam visionis, potens nolle existentiam Petri v.g., est identidem potens proxime revelare illud nolle, si decrevit ipsum; cum possit sic decernere: nolo existere Petrum, et volo simul totum hoc revelare creaturis, in quo licet a nobis veluti separata explicentur nolo producere Petrum, et volo revelare hoc ipsum, sunt tamen, non solum re, sed formaliter idem exercitium: neque propterea falsitas revelationis timenda est; quia per illum decernendi modum facit identidem verum, quod revelat. Neque id ullatenus opponitur sententiae Patrum, et Societatis docenti, res v.g. non ideo esse futuras; quia praevidentur futurae, sed potius futuras praevideri, quia tales re ipsa sunt, sed potius illi quam maxime accomodatur, cum non solum doceamus, scientiam visionis rerum non esse causam earundem, quae videntur, sed insuper non esse necessariam, ut Deus intelligatur potens proxime eas revelare, licet non possit non resultare, si illas revelare velit, uti necessario resultat in Deo scientia visionis rerum, si illas producere decernat.

Et quando arguenti permittatur necessaria scientia visionis, ut Deus intelligatur potens proxime revelare, non propterea dicenda est similis proxima potestas, quòd praecise

scientia visionis existat, nisi aliunde probetur, eē revelabile id quod terminat eam scientiam: sed non probatur, decretum a nobis eē revelabile, sed oppositum penè ostensum est: g° per illius positionem non resultat in Deo potestas proxima ipsum revelandi. Id explicatur, et probatur amplius. Quamvis, ut iam observatum est, actus Divini, sive intellectus, sive voluntatis distinctè, et sine distinctione procedant, locutiones ipsius ad extrà, quæ, ut infrà probabitur, et ab arguente admittitur, in signis externis, et creatis, nostro que decipiendi modo adaptatis consistunt; propterea que capaces sunt omnium earum distinctionum, quæ in nostris actibus inveniuntur, et ex terminis omnis, nullus, aliquis, l aliqui resultant, ut videre est in sacris litteris, in quibus præfati termini frequentissimi sunt. Hac modo, Deum noluisse producere ullam creaturam, in quo casu haberet scientiam visionis, quam objiciens requirit ad producendam huiusmodi locutionem, nihil, l nulla creatura existit, vel omnes creaturæ deficiunt; et tamen, quantumvis id suo, et altiori modo in intellectu Divino verum tunc fuerit, non posset Deus similes propositiones externas producere, q^a, si producerentur, iam non esset vera hypothesis facta: g° stat, aliquid suo modo videri a Deo, et non esse revelabile, neque producibile; q^a non videtur ut revelabile, et producibile, sed ut prorsus improducibile, et solum existens in nostra apprehensione, quantum scilicet attinet ad ppem, non v° quoad objectum, quod illam verificare posset, si aliunde talis ppō non repugnaret.

Opponunt 1° illud ipsum, quod pro solutione 1° loco afferebant: decretum de negandis omnibus revelationibus, si etiam sui revelationem attingeret, et excluderet, esset fatuum, ut iam diximus; si v° eam non excludat, manet revelabile, cum non sit, unde aliàs eius revelatio repugnet. Urgent: si decretum illud ita tenderet, nolo revelare aliquid a me distinctum, non foret irrevelabile, ut ex ipsis terminis constat, et tamen ex parte obti attingeret, simul que excluderet omnes revelationes, quas decretum a nobis + exhibitum oppositum excludit, scilicet revelationes omnium aliorum a se: g° etiam decretum a nobis inductum manet revelabile.

Respondetur 1°, exhibitum esse a nobis aliud decretum

prorsus irrevelabile, et dira quod argutiæ huiusmodi instrui non possunt, nempe nolo producere aliquid a me distinctum, et cuius possibilitas ulterius ex obiectione ipsa probatur; si enim potest Deus nolle revelare aliud ab ipso decreto, ita etiam nolle producere aliud a se ipso. Respondetur 2° insistendo doctrinæ supra datæ, scilicet decretum illud non esse, neque probari a nobis irrevelabile, quod affective excludat sui revelationem, ne fatuum deprehendatur; sed quia cum affective excludat omnes revelationes, quas Deus agnoscit, distincte illas attingendo, et simul excludendo, aperte evincitur ipsum irrevelabile, et suapte natura redderet impossibile, et chimæricum sui revelationem, quam propterea non excludit per modum obiecti, quod noluit, sed per modum termini, cuius possibilitati essentialiter repugnat.

Ad confirmationem dicedimus, decretum, quod a nobis explicandum sit, hoc modo tendere, nolo quicquam aliud a me revelare (nam re ipsa, et in Deo alium haberet tendendi modum, scilicet distincte attingendo omnia illa, quorum revelationes excludit) quia si amplior non sit tendentia illius decreti, non attingit ex parte obiecti omnes revelationes, quas attingit nostrum decretum, quod etiam revelationem illius decreti absolute possibilem attingeret, et libere excluderet: quare apertum est discrimen inter utrumque decretum.

Opponunt 2°: amplianda est, et non restringenda in Deo facultas revelandi, ut pote quæ includitur in eiusdem dominio, et consequenter quo illa maior, et amplior sit, istud pariter eo magis amplificetur, et extollatur; et insuper quia licet excellentia magna sit etiam in creaturis rationalibus secreta cordis non alijs patere, nisi quibus pro libito manifestentur; at posse, si velint, ea alijs communicare, magnopere commendat dominium super ea secreta: ergo ut dominium Dei super secreta sui cordis, plenissimum, uti ipsum decet, statuatur, statuendum est, nihil posse ab eo sciri, aut decerni, quod non valeat, si velit, alijs revelare. Respondetur, argumentum hoc, quod sub simili forma per plures vagatur materias, fere ubique inutile, et inefficax esse, cum non dissimili forma oppositum pariter evincatur; nam per potestatem decernendi modo irrevelabili creaturis similiter ampliantur potestas, libertas, et dominium Dei, cum sic ultra actus, quos aliorum

sententia Deo possibiles admittit, inveniantur alij etiam possibiles. Prius g°, et aliunde probari debet possibilitas metaphysica eorum, circa quę dominium Dei versetur, et non propterea fingenda sunt possibilia, l impossibilia, ut pręfatum dominium ad speciem commendetur; non enim indiget fictionibus nostris, ut amplissimum, et infinitū sit, sed q^a infinitū, et amplissimum ēst, super veritate fundatur.

Quemadmodū igitur ubique admittuntur entitates modales, plures unexiones essentiales pręseferentes sine ullo pręiudicio Divini dominij, quod sine illis plura componi, neque fieri possent, ut unio inseparabilis ab extremis, actio creaturę, quam Deus, quantumvis omnipotens sine concursu creaturę producere non valeat, et alia huiusmodi, quę, si accederentur entitatibus absolutis, dominio Dei pręiudicarent; ita, licet non facile admittendę sint veritates, quas Deus alijs non posset patefacere; cęterum q^a absolute potuit nullam producere creaturā, et productis nihil revelare, et huiusmodi decreta, per quę Dei libertas, et dominium, tunc exercerentur, pręseferant essentialem indiungibilitatem cum existentia cuiuslibet creaturę, l revelationis possibilis, necessum est propter ipsius dominij perfectionem admittere decreta irrevelabilia, imo et alias veritates eo saltem sensu, quo non esse rerum verum esse potest: quippe in eadem hypothesi verum esset suo modo, vere que existeret in mente Divina nullam existere creaturam, l omnem possibilem revelationem deficere: quare quamvis permittatur alinde necessaria in Deo scientia visionis eius, quod revelandum ēst, ut intelligatur facultas proxime expedita ad illud revelandum, scientia visionis pręfati decreti similem expeditionem non adduceret, quod nimirum versetur circa obiectum irrevelabile, et ut tale repręsentet.

Opponunt 3: omne verum, quodcumque illud sit, ēst vere affirmabile saltem a Deo, cum verum non sit, neque dicatur, nisi in ordine ad intellectum, et nihil Divinum intellectū latere possit; sed omne affirmabile ab aliquo, ēst ab eodem revelabile, cum per affirmationem illud scientis reveletur: g° omne verum est a Deo revelabile. Confirmatur: ut aliquid a Deo revelabile sit, solum exigitur, quòd sit vere affirmabile, cum Deus uti omniscius illud ignorare nequeat, et uti verax tantum postulet, ēē verum illud, quod affirmat; sed quodcumque verum excogitetur

huius indolis est: g° nullum est verum, quod non sit affirmabile. Confirmatur 2°: nullum est verum, quod Deus non solum plenè cognoscat, verum etiam quod non dicat ad intra Verbo illo mirabili mentis suę: g° nullum pariter erit, quod non possit dicere ad extra, seu, quod perindè est, alijs revelare; cum potestas dicendi ad extra ęque protendi debeat, ac facultas dicendi ad intra. Confirmatur 3°: q^a verum est obiectum intellectus creati, nullum est verum, quod intellectus creatus non possit attingere: g° cum verum pariter sit obiectum facultati Divinę revelatricis, nullum erit non revelabile a Deo.

Distingo maiorem argumenti: omne verum est affirmabile a Deo, hoc est cognoscibile, quin et perfectissime cognitu, prout illud fuerit, concedo: affirmabile, id est, ab eodem alijs manifestabile, nego majorem, et distingo similiter minorem: omne præcisse affirmabile a Deo sibi, l. intra mentem suam, nego omne affirmabile ad extra, seu alijs, concedo minorem, et nego consequentiam. Nimirum, si quicquam verum est, illud potissimum est in ordine ad Divinum intellectum, cui omnia patent; ut vero illud ipsum alijs communicetur, ulterius necessarium est, quòd illud verum diungibile sit cum alijs capacibus, quibus Deus loquatur, et quod ex conceptu suo essentiali non repugnet alijs revelari; cum v° huiusmodi sit decretum a nobis positum, si existeret, cognosceretur, et affirmaretur a Divino intellectu, sed non posset alijs revelari, neque ut existens vere, cognosci ab ijsdem, nisi tantum ut suo modo possibile, et ut sic posse pariter revelari, et verum est, et ultro concedimus. Hinc——

Ad 1^am confirmationem dicimus, ad revelabilitatem alicuius non sufficere, quod re ipsa existat, et cognoscatur a Deo existere, sed q^a præterea requiritur, illud neque existentię eorum, quibus manifestetur, neque suę revelationi repugnare. Ad 2^am respondetur, verum esse, Deum omnia suo Verbo ad intra dicere, quę cognoscit; q^a ad sic dicendum ex terminis nihil, præter summam Divini intellectus fœcunditatem exigitur, sed non ideo esse verum, nihil esse possibile, quod pariter ad extra dicere non possit; quia ad id ulterius exigitur, existere creaturę aliquam rationalem, et insuper quod illud

verum sit revelationi non repugnet; et, ut ex dictis constat, possibilis est veritas impotens iungi cum creaturis, et cum similiter revelatione. 3a facile instatur; quod non obstante obiecta nostri intellectus universalitate, licet absolute possibile sit, et consequenter verum esse possit, nullum intellectum creatum existere, et similiter non existere Petrum v.g., nullus creatus intellectus potest vere sic iudicare, nullus intellectus creatus existit, et similiter Petrus non potest habere actum vere affirmantem, Petrus non existit: quare, sicut ad eam universalitatem sufficit, posse intellectum quemlibet creatum modo aliquo, licet non omni vere attingere quancumque veritatem; nam et quilibet vere cognoscit esse absolute possibile, nullum creatum intellectum existere, et similiter de se ipso vere pronuntiare, se potuisse non esse, ita ex hac paritate solum efficitur, nullum esse verum, quod aliquem Fidei actum terminare non valeat, ut constat in praedictis a nobis veritatibus, quas si Deus revelaret esse vere possibiles, possemus Fide Divina easdem ut possibiles credere, licet non possemus illas ut existentes Fide pariter Divina asserere.

Opponunt 4; simili argumento probari posse, esse possibile verum revelabile a Deo, quod sit prorsus incredibile Fide Divina; si nimirum Deus hominibus, et Angelis simul revelaret, se ad nullum actum Fidei concursurum, vel praestiturum auxilium proprium ad credendum prorsus necessarium; quandoquidem potuit Deus utrumque, vel alterutrum pro suo libito statuere, atque etiam sufficienter illis manifestare, et praefatum decretum non minus incompossibile est cum Fide sui, quam nostrum cum sui revelatione. Aliunde vero id prorsus implicatorium apparet, cum veritas quaelibet per revelationem constituatur credibilis, et propterea revelabile, et credibile idem omnino videantur. Fere admittit R. sequelam, si revelatio non instituatur per locutionem ad aliquem, sed praecise coram illo; aliud quippe est loqui ad aliquem, vel cum aliquo, et aliud loqui coram aliquo, vel ipso audiente, ut passim evenit inter homines longos inter se sermones trahentes, quando alii, quos minime alloquuntur, occulte, vel palam eosdem auscultant, et propterea licet isti forent excommunicati vitandi, non propterea illi inciderent in excommunicationem minorem impositam contra illos, qui sine iusta causa communicant cum vitandis.

Absolute dicendum est, Deum non posse loqui ad

extra, quin velit audiri ab aliquo, atque etiam sibi Fidem dicenti haberi; nam loqui aliter, quandam stultitiam præsefert, quæ in Deum cadere non potest, præterea certum est, Deum non posse loqui coram aliquo eum re ipsa audienti, quin simul velit ab eodem audiri; quia cum ipsum nihil lateat, nullus potest esse præsens colloquio eiusdem cum altero, quin adesse cognoscatur a Deo: quapropter in hypothesi obiecta vel soli audirent, quos Deus alloqueretur, et frequenter alij quilibet quantumvis materialiter præsentes considerari deberent ut absentes, atque proinde, si audire supponantur, annumerari debent inter illos, quos Deus alloquitur, proindeque quodcumque revelatur a Deo, et sufficienter proponatur alicui, erit necessario credibile ab eodem: atque propterea non est eadem ratio de decreto hypothesis huius, ac de decreto a nobis exhibito; neque hominum paritas urget, qui etiam nolentes audiri possunt, et loquentes non præstant, sed supponunt facultatem audiendi; quin etiam retorquetur; quia stultus foret homo, qui verba faceret omnino surdis, et aures non habentibus: sed respectu Dei loquentis, et revelantis omnes surdi sunt, nisi ab ipso accipiant auditum proprium Fidei, seu facultatem audiendi, et credendi: ergo non decet ipsum loqui, ut proponitur in objectione, nisi forsan in ordine ad alia, præter illud, quod actu revelat.

Opponunt tandem multa, quæ plerumque absurda reputantur, et ex opinione nostra videntur colligi. 1° scilicet cognoscibile, quod amabile non sit, et cognitionem pariter possibilem esse nullius amoris, vel affectus allicivam, uti si Deus decrevisset ad nullum amorem, vel affectum creatum concurrere, idque alicui, vel aliquibus revelasset; nam præfatum decretum esset incompossibile cum omni amore, vel affectu creato, et actus Fidei, quo ipsum crederetur a quolibet, cui fuerit revelatum, uti essentialiter verus esset similiter inconiungibilis cum omni amore, vel affectu, atque proinde impotens ad illum allicere: unde insuper fieret, esse possibile cognoscitivum non volitivum. 2° colligitur possibile peccatum essentialiter irremissibile, ut si Deo decernenti non parcere Petro peccanti, eidemque revelanti præfatum decretum, negaretur Fides debita; nam negatio huiusmodi uti supponens essentialiter præfatam revelationem sufficienter propo-

litq, et esset peccatq Dtra Fidem, et impotens diiungi cum sui remissione, propterea quę essentialiter irremissibile. 3° inferetur, meritum irremunerabile, ut si Deo decernenti nullq Dferre pręmium, et idipsum revelanti Fidei reverenter adhibeatur, quę non posset non esse meritoria, et omni pręmio repugnaret, quod falsificari non valeat.

Respondetur 1°, hęc omnia a plurimis absurda non existimari, et Dsequenter non debere nobis objici, sed singula remitti in suis respectivis tractatibus disputanda. Respondetur 2°, ad defendendq assertionem nostram opus non esse decretum de nihil revelando, cum abunde sufficiant decreta de nihil ad extra producendo, l saltem de non producendis ullis creaturis rationalibus, Dtra quę minus efficax invenietur argumentq factum. Sed q.a etiq pq illud decretum probavimus ostendentes ipsum essentialiter ut existens, et non pręcisse ut possibile ēē prorsus irrevelabile.

3° respondetur breviter discurrendo singula. Ad 1q igitur Dcedimus, non repugnare obiectum aliquod, quod ut existens nullum possit terminare amorem, l affectum creatum; nam si Deus ut potuit, decrevisset non Dcurrere ad eos actus, seu non producere mundq, t nullam saltem creaturq rationalem, pq decretum nullq posset creaturę affectum terminare, et 2q, et 3q ne quidem cognosci posset, nisi pręcisse ut possibile, scilicet pro casu, in quo non existat: similiter Fidei pręvia illi decreto, quod in argumento proponitur, ad nullq affectq excitaret, pręsupponeret tamen affectum, quo assensus Fidei imperaretur: quare ille affectq imperans excipiendus necessario Dt ab ea universalitate, ne hypothesis prorsus repugnans sit, et implicans in adiecto. Inde tamen non colligitur intellectivq non volitivq, cum non sit idem, intellectivo alicui, l etiam omni impediri omnem affectum, ac intellectivq aliquod esse non volitivq. Si 1° aliquis insistat impossibilitati pręfatę cognitionis Fidei, et revelationis ad ipsam pręsuppositę, modò rationem afferat satis solidam, per me, et quantq ad pręsens attinet, licebit, et eam suam rationem habebit pro discrimine.

Negatur omnino 2q, nisi aliunde efficacius probetur; nam ut quis per dissensum peccet Dtra Fidem, non est necessariq, quod revelatio vere existens pręcedat, sed per errorem

existimata sufficit; propterea quae Rusticus sibi persuadens, Deus revelasse non precise Trinitatem, sed Quaternitatem Personarum et dissentiens, contra Fidem peccaret, quod nolit credere, esse verum illud, quod sibi proponitur ut dictum a Deo. Dissensus igitur peccaminosus obiectioni essentialiter non supponit eam revelationem ut reipsa existentem, et idem omnino esset, quamvis ea revelatio esset pure existimata, et cum in eo casu remitti posset, non est essentialiter irremissibilis.

In 3º cum distinctione procedendum est, negando scilicet meritum essentialiter impraemiabile, et decedendo obsequium omni praemio repugnans; nam meritum essentialiter praesefert respectum ad praemium, et in ordine ad illud definitur; obsequium tamen definitur per ordinem ad personam, cui exhibetur, et eò perfectius, gratius quae fore censetur, quò magis liberum fuerit omni respectu ad praemium: quare licet obsequium ex terminis praemio non repugnet, cum tamen in conceptu suo essentiali nullum dicat ordinem ad praemium, poterit ratio obsequij inveniri in actu indiungibili cum praemio. Nec id mirum esse potest, cum Deus mille alijs titulis quaecumque nostra obsequia exigere possit, nullam quae propter ea mercedem rependere teneatur, nisi liberaliter illam promiserit, potens quae proinde absolute negare: et hinc fit, actum quemlibet honestum, subinde quae Deo gratum, qui ex suo conceptu essentiali praesupponat liberam Divinam omnis praemij possibilem negationem, fore quidem Deo obsequiosum, et irremunerabilem, non quod sua perfectione superet praemia a Deo offeribilia, sed quia ratione suae specialis tendentiae essentialiter opponitur suiipsius praemio.

Sectio. 2ª

Quem ordinem servent inter se obiecta materialia Fidei? Ubi de eius attributionis obiecto.

Non disputamus modò de ordine in esse rei; nam cum Fides non solum sit de Deo, sed etiam de pluribus alijs, uti ex ipsa Symboli recitatione constat, et quae, ut contra Paludanum aliter sentientem, locutum tenet communis Theologorum sententia,

non utcumque, sed vere ut subiectum multiplici praedicationi attingit, ut constat ex multiplici illa propositione Fidei, quae 1° Matthaei legitur, scilicet Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Jacob &, in quibus certe non Deus, sed creaturae sunt proprie subiectum: cum, inquam, haec ita sint, negari non potest ordo in esse rei unius Fidei obiecti ad aliud; omnia enim creata essentialiter dependent a Deo. Solum igitur disputari potest de ordine eorundem in esse credibilis, quod idem est, ac inquirere, utrum unum obiectum sit altero credibilius.

Negandum omnino est, et probatur tam facile, quam efficaciter: per Fidem eatenus creduntur, quaecumque per illam creduntur, quatenus Deus ea revelat, et attestatur: ergo tota ratio, seu dignitas, ut credantur, consistit in testimonio Dei proxime infallibili, seu in auctoritate summa Dei, et propter quam ipse summe dignus est, cui Fides habeatur, quaecumque tandem dixerit, seu attestetur; sed dignitas huiusmodi par est, et proxime aequalis respectu omnium, et Deus aeque dignus est Fide dicens, Tobiam unum habuisse canem, ac revelans, Verbum carnem factum fuisse, cum aeque infallibilis sit in minimis, ac in maximis: ergo quaecumque ipse dixerit, quantumvis alia aliis perfectiora fuerint, magisque excellentia, aeque credibilia, vel potius credenda constituuntur.

Dices 1°, plura, magisque stupenda miracula edita fuisse in confirmationem aliquarum Fidei veritatum, propterea que illa magis credibilia facta fuisse, cum inter credibilitatis Fidei signa potissimum locum teneant miracula. Respondetur, duplicem esse credibilitatem, alteram desumptam ab infallibilitate Divini testimonii, alteram desumptam ab argumentis, quae praecedunt, et persuadent, Deum esse qui dicit, vel attestatur: haec posterior est extrinseca actui Fidei, et intrinseca illa prior. Cum vero nostra assertio non de posteriori, quae admittit magis, vel minus, sed de priori procedat, quae ubique summa, et aequalis est, aequales pariter inveniuntur veritates, in quarum confirmationem vix aliquod miraculum patratum est, in ordine ad merendam Fidem, modo vere a Deo revelatae sint.

Dices 2°: magis obligamur credere aliquas Fidei veritates, quam alias; cum plures necessitate medii, aliae praecepti credendae sint, et plurimae nulla simili necessitate; quamvis omnino

obligemur nulli veritati revelatæ, seu quam revelatam a Deo esse sufficienter constiterit, positive dissentiri: ergo aliquæ veritates magis credibiles, seu credendæ sunt. Nego Ātiam, l distingo Dsequens: magis credibiles, hoc est, magis necessarium est, quod sciantur, et credantur, Dcedo: magis credibiles, id est, magis merentur Fidem, seu magis dignæ sunt Fide, nego Dsequentiam. Nimirum alia est necessitas seu præcepti, seu medij, indeque resultans obligatio ad credendum aliquid, et alia dignitas, seu ratio infallibilitatis, propter quam aliquid Fidem terminare dignum est; nam illa ultra credibilitatem propriam obiecti præceptum iuris Divini naturalis, l positivi includit; ista vero in sola credibilitate, seu in eo quod Deus aliquid suo testimonio Dfirmaverit, Dsistit; et licet præcepta alia alijs magis obligantia inveniantur, omnia tamen prout subjacent Divino testimonio æque vera sunt, cum non minus repugnet, Deum in minimis, quàm in maximis mentiri.

Dices 3º: licet bonitas Dei sit motivum amandi tam Deum, quam quæcumque alia charitate perfecta amantur, non omnia sunt etiam per charitatem æque amanda, l amabilia, cum secundum ipsam præ omnibus Deum, et alia etiam propter Deum magis, quàm alia amare debeamus: ergo licet veritas Dei sit motivum credendi omnia, et singula, quæ Fide Divina creduntur, non omnia erunt æqualiter credenda, l credibilia. Nego Dsequentiam, et discrimen sit, bonitatem Dei non æqualiter omnia afficere, cum alia alijs ad ipsius gloriam magis Dducere deprehendantur, proindeque in ordine ad Deum magis bona; veritatem vero Dei æque infallibilia reddere, quæcumque dicit, l revelat, et consequenter æque vera, æqueque pariter credenda, l credibilia secundum Fidem; nam et alias exploratum fere est apud Philosophos, veritatem in sensu, in quo disputamus, non accipere magis, et minus; cum enim affectionem aliquam esse veram Dsistat in eo quod ita se habeat obtum, sicuti asseritur, veritas illius in indivisibili Dsistit.

Sed inquiri, utrum saltem obta materialia Fidei eum ordinem adinvicem servent, ut necessum sit unum altero prius credi? Respondetur negative de obtis

pure materialibus, ut modo præscindamus, an, et quatenus autho-
ritas Dei revelantis, quæ statuenda est ratio formalis motiva
Fidei, et una insuper ex veritatibus, quæ per eandem Fidem
creduntur, debeat prius, quam quæcumque alia actum Fidei
terminare. Et probatur; nam veritates, circa quas Fides versa-
tur uti obta materialia, per hoc præcise, quod a Deo revelen-
tur, constituuntur proxime credibiles, ut ex terminis ipsis patet
ut enim aliquod obtum sit proxime potens terminare actum
alicuius potentiæ, l habitus, nihil aliud exigitur, quam quod
veluti informetur ratione formali propria obtiva illius habi-
tus, l potentiæ; sed veritates, quæ Fidem Divinam terminare po-
sunt, non dependent adinvicem, ut possint ita informari ra-
tione propria formali obiectiva Fidei, seu, ut a Deo revelentur
nam Deus pro libito suo aliam prius revelat, quàm alte-
ram, potuisset que plurimas, quas de facto revelavit, omnino
reticere attestatus v.g. incarnationem Verbi Divini, non v.g. Tri-
nitatem Personarum, l econtra: g. Confirmatur, et explicatur
idipsum: si Deus prius revelasset nobis, futurum esse iudicium
universale, modò sufficienter nobis constaret, Deum esse, qui lo-
quitur, l attestatur, possemus illico, quin et deberemus eidem
Fidem habere, quamvis nihil præterea nobis tunc revelaret:
g. Fides huius veritatis ex terminis non dependet a Fide
præstita alijs veritatibus: g. ex terminis obta materialia Fidei
non ea sunt, quæ alia alijs prius credi debeant.

Dices: in Symbolo prius, quæ ad Divinitatem,
quam quæ ad Humanitatem Xpi v.g. spectant, Fidelibus pro-
poni; prius etiam Cathecumenos de aliquibus articulis Fidei,
quàm de alijs instrui, quin et frequenter veritatem unam
iam creditam in confirmationem alterius, ad eius que Fidem
facilitandam adduci, ut præstitit Paulus 1. ad Corinth. cap. 15. dicens
si Christus resurrexit, et nos resurgemus; atque etiam Angelus
Lucæ 2. Hortans Virginem Matrem exemplo Elisabeth in sene-
ctute concipientis: g. debet prius credi unum mysterium, quàm
alterum. Nego cons.; quia ex antecedenti solum colligitur, Fidem aliquorum
mysteriorum esse magis necessariam ad salutem æternam, aut etiam ma-
gis facilem, quod circa eam minus urgeant argumenta, quæ fieri possint,
et totum hoc stat, quamvis non propterea unum mysterium prius

altero credendum sit, seu quin Fides unius mysterij præcedere debeat, ut alterum absolute credibile sit.

Jamvero, ut obtum Fidei attributionis designemus, observare oportet, ex terminis non esse idem attributionis obtum, quod obtum maximum, l præstantissimum; Deus enim licet præstantissimus omnium, de quibus Metaphysica disserit, xa plerosque non est eiusdem attributionis obtum, sed ens in communi: requiritur qa, ut reliqua, circa quæ Fides versatur, multum conferant ad magis exactam illius notitiam habendam, imo etiam quod propterea potissimum circa ea versetur, ut exactius attributionis obtum complectatur: his præmissis, asserendum est 1o cum communi Theologorum sententia; dari obtum attributionis Fidei, illud que esse Deum ipsum, et quidem non solum attenta intentione credentis, l etiam habentis Fidem, sed etiam inspecta ipsius Fidei indole, et ——

Probatur: qa si recte inspiciatur collectio actuum, quibus Fidem Divinam exercemus, invenietur, plerosque illorum esse de Deo, et reliquos de his, quæ ad Deum pertinent, l ut effectus ipsius, l ut media hominem ad eum conducentia, l ut eidem contraria, seu ab eo nos removentia, non solum ut vi-gentur, verum etiam ut perfectius Deus agnoscatur; sed id, et præterea nihil exigitur, ut potentia, scientia, l habitus suapte natura, et independenter ab omni respectu extrinseco dicantur aliquid respicere, ut attributionis obtum, et reliqua ut obta attributa, uti in proœmialibus Logicæ discere debuisti: 2o

Confirmatur hæc eadem ratio, et inspiciendo solum naturam, l indolem habitus Fidei: nam huiusmodi habitus est lumen intellectuale desuper infusum veluti in supplementum luminis naturalis, ut nimirum intellectus creatus eo roboratus agnoscat illa, quæ sibi relictus, aut solo nativo lumine non agnosceret, l saltem non tam certe, et perfecte agnosceret. Insuper præfatum lumen non solum de facto elevat creaturam rationalem ad eliciendos plures actus circa Deum, quam circa quælibet alia, sed etiam suapte natura est potens ad plures actus circa Deum, quam circa

quælibet alia; cum plurima sint in Deo scitu dignissima, quam in reliquis omnibus, et plurima pariter circa eundem ignoraremus, nisi Fide instrueremur, et doceremur. Sed intellectus creatus potissimum est ad considerandum, et quærendum Deum, quantum ratio naturalis ipsum assequi valet; tum quod Deus sit ultimus finis creaturæ rationalis, seu, in quem rationalis creatura totis viribus debet collimare; tum quod etiam rationis lumine plures, et nobiliores veritates elici possunt circa Deum, longeque nobilius est eiusdem cognitioni, et contemplationi insistere quam aliorum considerationi; propter quod reliqua vel omnino prætermittere, vel solum deberemus considerare, ut ad melius cognoscendum Deum perveniamus: ergo lumen Fidei, quod in supplementum luminis naturalis superne nobis conceditur, ut modo sublimiori, et naturalem nostram conditionem superanti, in Deum ipsum sedulò intendamus, talis indolis asserendum est, ut, quantum est ex se Deum habeat in attributionis obiectum.

Dices: Metaphysica etiam quodammodo supplet defectum virtutis intellectualis naturalis, ut pote quam facilitat ad cognoscendum ens, et verum secundum totam ipsius latitudinem; quin propterea respiciat Deum ut attributionis obiectum, quamvis eâdem facilitate in eundem referibilia sint quæcumque alia entia: ergo pariter non Deus, sed obiectum revelatum, vel revelabile dicendum erit Fidei attributionis obiectum, quod sub illo contineantur quæcumque per Fidem possunt attingi.

Concesso antecedenti, quod plures negant apud cl. Doctorem disp. 1. Met. sect. 1. num. 7, negatur consequentia: et discrimen sit, Metaphysicam esse habitum acquisitum per repetitionem actuum, quos intellectus humanus intentus considerationi entis realis, concepit, propterea que illorum sapere conditionem; atque adeo solum facilitare ad actus similes illis, a quibus originem duxit; neque proprie loquendo esse virtutis intellectualis supplementum, cum habitus ille vires non afferat ad actus, quos se solo intellectus elicere non possit: quare, si intellectus creatus Metaphysicam aliter instituisset, scilicet sedulò inquirendo de Deo, et nitendo pervenire ad exactissimam illius cognitionem, quam lumine naturali habere

potest, Metaphysica alterius tunc Editionis fuisset, aliâ que methodo de rebus, quas modo versat, ageret, Deum que haberet in attributionis obiectum.

Fides autem, ut probatum manet, non actibus nostris acquiritur, sed infunditur superne, ut de rebus supra nos sititutis instruamur, et illas etiam, quas ratio nostra utcumque assequitur, certius, sublimius que attingamus, et quæ merito dicitur Fides Dei secundum illud Marci 11, habete Fidem Dei, non solum q^a a solo Deo donatur, l etiam ipsi soli exhibetur; sed etiam et quidem potissimum, q^a de Deo est, cum quæcumque alia præter Deum proponit, quantum est ex se, in ipsum Deum refert, et ordinat; propter quod etiam merito dicitur supplementum intellectualis luminis, cuius proinde Editioni potius quam actuum eiusdem accomodatur, ut quemadmodum intellectus creatus suapte natura ad cognoscendum Deum potissimum institutus est, ita lumen istud supernum in eundem scopum tendat, ubi et in ipsum sublimius adhuc respicit lumen gloriæ.

Sed dicis iterum: potuit Deus nihil de seipso revelare, nisi quantum præcise exigitur, ut eius auctoritate Fides niteretur, proinde qua Fidem infunderet, ut nos de Angelis, l de alijs creaturis, prout eidem placuisset, occultissima quæque doceret; sed tunc casus Fides nostra eadem foret, ac quæ de facto nobis inest, et non Deum, sed Angelum, l aliam creaturam, circa quam superne instrueremur, respiceret in obiectum attributionis: g^o Fidei suapte natura non habet potius Deum, quàm aliud quodcumque in obtum attributionis, subinde que designatio obti attributionis non tam ex intrinsecis Fidei (idem de pluribus alijs habitibus dici potest) sed ex extrinseca ordinatione instituentis, l dcedentis Fidem desumenda est.

Respondeo, et sit assertio 2^a in re præsenti, in facta hypothesi utique possibili fore Angelum, l aliam illam creaturam attributionis obtum collectionis actuum Fidei, qui tunc haberentur; nam collectio illa eius solius perfectæ cognitioni intenderet, atque propterea etiam ipsius habitus Fidei desiderati in actu 2°, seu ut se exercentis illis actibus, non v^o eiusdem habitus

secundum se, et in actu 1º consideratur; quia habitus iste, quantum est ex se, virtutem habet ad ulterius procedendum, perveniendumque in Deum ipsum, in quo reperit plurima, et infinite maiora, circa quæ actus proprios eliciat, et tandem omnia, quæcumque attingit, in pleniorem Dei cognitionem referat; et quemadmodum, licet sint plures intellectus, qui vix aliquid supra terrena sapiant, et penitus rebus temporalibus intenti, non propterea dici potest intellectum, quantum est ex se, altius non petere, neque sublimius habere obiectum, sed potius id ex ordinatione animalis hominis descendere, ita lumen Fidei ex se sublimius habet attributionis obiectum, quamvis propter ordinationem Divinam attingere possit ipsum aliis rebus cognoscendis intendere.

Sectio 3ª

An, et quomodo temporis tractu veritates Fidei creverint?

Tres in Ecclesia status post lapsum primi Parentis considerandi veniunt, Legis scilicet naturæ, ita dictæ, non quod supernaturalia præcepta non contineret, sed quia nullis cæremoniis, et præceptis positivis ad ipsam rerum institutionem non pertinentibus religio erga Deum foveretur, et quæ a lapsu Adami usque ad Moysen duravit; Legis scriptæ, quæ propter plurimas in ea iniunctas cæremonias, et mandata, ita appellata fuit, quamvis non omnes Gentes obligaret, sed Populum tantum Israeliticum, dictum vulgò Populum Dei, quòd Lege speciali ab ipso tradita, et scripta regeretur, quæque usque ad Christum Dominum perstitit, et Legis denique Evangelicæ, quæ merito Gratiæ dicitur, quòd in ea uberius largitatem suam misericors Deus explicuerit, quæque post factam sufficientem ipsius promulgationem, omnes ad unum obstringit, quin ulli extra eam salus æterna possit contingere. Propterea controversia non de veritatibus Fide privata credendis, sed ad universalem, et propterea catholicam Fidem pertinentibus procedit; quippe non est idem, Fidem esse Divinam, et Theologicam ac Fidem Catholicam esse; nam ad 1um sufficit assentiri alicui propter testimonium Dei, et ad 2um ulterius exigitur, præfatum Dei testimonium non uni, l alteri privatim fieri, sed universæ Ecclesiæ, seu Fidelium Congregationi, et consequenter publicum esse,

et universale. §

Praeterea veritas aliqua iam explicite, iam et implicite potest credenda proponi; explicite quidem, quando in se ipsa immediate credenda exhibetur; et implicite, quando in alio explicite credito, l credendo aliqualiter continetur, et propterea quodammodo creditur. Sed qª multiplex est genus continentiae unius in alio, praesertim quoad credibilitatem, ideo non semper eodem modo contingit, Fidem alicuius veritatis ēē implicitam; nam veritas aliqua potest in alia contineri ut obtum materiale in obto formali, l ut effectus in causa determinata, l ut singularis, aut particularis in universali, l ut pars in toto, l denique ut repraesentatum in sua figura, imagine, l typo; et prout fuerit species continentiae, erit pariter ratio Fidei implicitae alicuius veritatis. His, leviter licet, insinuatis, sit ——

Assertio 1ª

Nulla veritas Fide Divina credi potest, quin reliquae omnes implicite credantur; nam omnes in obiecto formali ~~to~~tali cuiuslibet Fidei actus continentur, quandoquidem testimonium Dei, quo ille nititur, talis indolis est, ut prorsus infallibile sit respectu omnium, et singulorum, quae Deus dicere, vel attestari voluerit, dignumque propterea, propter quod credens aliquid explicite animo paratus sit omnia alia credere, quae Deus dixerit. Sed qª hoc continentiae genus latissimum est, et minus proprium, magisque, l etiam unice ad affectum credendi pertinens, quam ad actum Fidei intellectualis, seu quo intellectus hic, et nunc assentitur propter auctoritatem Dei revelantis veritati alicui determinatae revelatae, sit ——

Assertio 2ª

In praecipuis Fidei mysteriis, seu veritatibus, scilicet illis, quae necessitate medii, l praecepti ab omnibus universim credi debent, nullum pro diversitate statuum Ecclesiae, quos recensuimus, incrementum factum est; quippe a tempore Adami Peccatoris (quinimo dum ille innocentiam servavit) verum est illud Apostoli ad Hebraeos 11, accedentem ad Deum oportet credere, quia est, et quia remunerator est; sed in fide expressa geminae huius veritatis continentur reliqua, quae Fide tenenda sunt, cum omnia illa ad Deum

spectent, l secundum quod est, l secundum quod remunerator est, omnia, inquam, quę assertio complectitur: g.º omnia illa saltem implicite ab omnibus, et in quolibet Ecclesię statu erant credenda. Recte igitur Apostolus 2 ad Corinth. cap. 4 de Fidelibus utriusque illius prioris status pronunciat, habentes eundem spiritum Fidei. Super quę August.s tract. 45 in Joannem opportune dixit, tempora mutata sunt, non Fides. Et serm. 8. de tempore, una est Fides novi, et veteris testamenti; licet quoad pręcipua illius mysteria, inter quę annumerari debet Reparator Generis humani, quamvis non ab omnibus, nisi confuse cognitus.

Quinimo tum Trinitatis, tum Incarnationis Verbi, futurę quę per ipsum redemptionis explicita etiam fides Primoribus eorum necessaria fuit, ut aperte colligitur quoad legem scriptam ex pluribus tum Davidis, tum Isaię testimonijs, et quoad legem naturę constat ex illo Job 19, scio, quod Redemptor meus vivit, et pręterea ex illo Xpti apud Joannem 8., Abraham exultavit, ut videret diem meum, vidit, et gavisus est; et universalius adhuc ex illo Lucę 10, multi Reges, et Prophetę desideraverunt eum videre, ex quibus sic inferebat Irenęus lib. 4. cap. 24, desideraverunt: g.º in eum crediderunt. Et August.s ubi supra mutatus est sonus verbi Veniet aut Venit, eadem tamen fides. Cognitionem v.º usque adeo explicitam Christi Redemptoris haberi non posse sine cognitione Trinitatis, satis conspicuum est.

In Populo v.º, seu vulgo Fidelium, licet expressa fuisset Fides unius Dei, et etiam remuneratoris, tum et etiam alicuius reparatoris, quandoquidem post lapsum, quem nullus Fidelis ignorare poterat, sine reparatione, et reparatore impossibilis erat salus, secus v.º cognitio, et Fides tum Trinitatis, de qua Gregorius homilia 16 in Ezechielem ita loquitur: Sanctam Trinitatem cum Prophetę prędicarent, Populus ignorabat, quod non aperte, sed sub multiplici figurarum velamine illam proponerent; tum Incarnationis, et reparatoris non qualiscumque, sed qui simul Deus et homo vere sit, ut innuat Apostolus ad Ephesios 3 ibi, in mysterio Christi, quod alijs Generationibus non est agnitum Filijs hominum, sicut nunc revelatum est Sanctis Apostolis, et Prophetis eius.

Assertio 3a.

Plurima in lege scripta de novo revelata sunt, quę et nova myst

licet secundaria dici mereantur, seu quę ad mysteria iam pridem revelata pertinent, ut constabit, libros Prophetarum Legis scriptę Isaię presertim, et Davidis legenti, quorum postremus propterea sic psalmo 118 de seipso pronunciat: *super senes intellexi*: quemadmodum plurima alia, et uberiora mysteria in Lege gratię, et Evangelica superaddita sunt, et declarata, ut aperte colligitur ex verbis Pauli nuper recitatis. Quamvis enim non sit *aliud sub Cælo nomen datum, in quo oporteat nos salvos fieri*, quam Servatoris nostri, ut dicitur Actorum 4, propterea que Apocalypsis 13 Christus dicatur, *Agnus occisus ab origine Mundi*, inde que ubi supra cap. 13 deducat Irenęus, *ab initio Mundi potuisse homines appellari Christianos*, oportuit tamen, hominibus paulatim tantam lucem illucescere, tunc que tandem plenissime eam irradiasse, quando Deus ipse visibilis in Mundo apparuit, et post fugatas peccatorum tenebras spiritus ille de Cælo missus est, quem Christus promittens Joannis 14 dixit, *ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quęcumque dixero vobis*: unde iterum idem Irenęus citato iam libro cap. 47 scripsit, *in novo testamento Fides hominum, quę est apud Deum, aucta est*; quod idem de lege scripta servata proportione pronunciari poterat; licet enim credatur, in utraque Lege naturę, et scripta eadem fuisse, quę necessitate medij credi debebant, plurima tamen in Lege scripta adiecta sunt, quę ex precepto exequenda erant, et consequenter etiam credenda: quamvis longe, et nobiliora in Lege gratię superaddita sunt, in quo etiam xª communem Theologorum sententiam Fides expressa Trinitatis, et Incarnationis est necessaria necessitate medij.

Assertio 4.

Plenissime vero omnium habuerunt Fidem istam Apostoli, et Discipuli Christi, super quos Spiritus Divinus in linguis igneis descendit, et qui cum Paulo 2ª ad Corinth. cap. 3 dicere possunt *nos primitias spiritus habentes*, vel cum eodem ad Ephesios 1. *secundum divitias gratię eius, quę abundavit in nobis, in Dei sapientia*; quod nimirum electi, et assumpti fuerunt universę Ecclesię Doctores, et Magistri: quare sine temeritate dici non potest,

aliquos deinceps Doctores supra illos fuisse illuminatos, et circa Fidei mysteria melius instructos: unde audacter nimis, ut mitissime loquar, a tempore Sancti Benedicti Abbas Joachimus, et post D. Franciscum Petrus Joannes asseruerunt, Evangelium Xpti fuisse plene intellectum; nam illud longe excellentius ab Apostolis, primisque Ecclesiæ Doctoribus intellectum fuisse, extra dubium est; neque D. Bernardus in Apologia ad Guillelmum Abbatem, cap. 10 quid simile asseruit, dum dixit post alia, ad id devenisse Ordinis nostrum; Ordinem scilicet, qui primus fuit in Ecclesia, imo a quo cœpit Ecclesia; nam hæc S. Doctor non de suo Ordine materialiter accepto, sed de spiritu Ordinis protulit, qui ab ipso Ecclesiæ exordio florere cœpit, ut habetur Actorum 4.

Dices: plurima in Ecclesia Dei post Apostolorum tempora Fidei dogmata definita esse, tum in Concilijs œcumenicis, tum in Summorum Pontificum Constitutionibus, quæ ante prædictam declarationem ad Fidem non pertinebant, præsertim circa Incarnationem, Eucharistiam, atque impiorum iustificationem; prætera modò Fide sanctum esse, Concilium Tridentinum esse legitimum, Clementem **XII** esse verum Pontificem, et cum Deo regnare iam omnes illos, qui post ea tempora, atque etiam notissime in Sanctorum album canonicè relati sunt, quæ omnia ab Apostolis Fide Divina credi non potuerunt.

Respondetur, distinguendo cum Ex. Doctore duplex rerum genus, quæ decursu temporis ut ad Fidem spectantes declaratæ sunt; aliæ quippe ad mysteriorum intelligentiam, aliæ ad factum aliquod stringens, et quod initio Ecclesiæ inter futura recensebatur, pertinent. Primi generis sunt, Christum Dominum habuisse duplicem voluntatem, in Eucharistia intervenire transsubstantiationem, iustificationem impij per alicuius doni infusionem, et interiorem animæ renovationem fieri, et alia huiusmodi; et horum omnium Fidem explicitam habuerunt Apostoli, et multò clariorem, quam ulli alteri unquam obtigerit; quæ tamen temporum iniuria, vel hominum potius negligentia, cum deleta fuerint, vel obscurata, necessum fuit, a Concilijs, Summisque Pontificibus iterum declarari, et aperte definiri, qui propterea Scripturas sacras prius, et Apostolicas traditiones diligenter inspexerunt

quàm aliquid definierint. In 2º genere sunt, quòd hęc, t illa Concilia fuerint celebrata, hi, et illi Pontifices rite electi, hę, et illę Religiones uti via certa ad salutem abundantius, facilius, et securius persequendę institutę, et licet horum explicitam Fidem Apostoli non habuerint, quod eorum dignitati, et supereminenti Fidei satis consultum sit, cum eadem in universali, et prę posterioribus omnibus Doctoribus clarissime cognoverint, et crediderint, quid oporteret fieri, ut Concilium legitimum sit, ut Pontifex rite eligatur, ut que Sancti legitime canonizentur, et approbentur Religiones; non propterea huius temporis Fidei explicatior, et absolute perfectior censeri debeat.

Quę cum ita sint, parvi momenti quęstio est, utrum re ipsa hoc sufficiat, ut asseratur, materiam, seu veritates Fidei in dies augeri. Negat, aut negare videtur communis sententia; tum quia hęc videtur mens Patrum Ecclesię, imo (quod amplius est) Ecclesię ipsius, prius Scripturas, et traditiones Apostolicas consulentis, quàm aliquid definiat, t ad Fidem pertinere declaret. 2º quia post promulgatum Evangelium nulla nova revelatio universalis, seu ad Ecclesiam universam pertinens, fit; nam, si veritates Fidei temporis decursu crescerent, revelationes pariter Dei augerentur, et si augentur, non deberet adhiberi tanta sollicitudo in scrutandis Scripturis, et revelationibus antiquioribus pro definiendis, t statuendis rebus Fidei. Tum quia declaratio, t definitio Ecclesię revelatio Dei dicenda non est, sed propositio revelationis Divinę, quę Principibus Ecclesię facta supponitur, et contenta in sacris Scripturis, uti insinuari videtur in psalmo 86, ibi, Dominus narrabit in scripturis populorum, et Principum horum, qui fuerunt in ea; nova autem propositio non sufficit, ut materia Fidei augeri dicatur. Tum demum; quia etiam veritates, quę ad factum pertinent, in universali ab ipso nascentis Ecclesię exordio creditę sunt, et a fortiori etiam revelatę; atque deinceps solum fit applicatio universalis illius revelationis ad determinatum individuum, ut cum canonice aliquis in Pontificem eligitur, t inter Sanctos recensetur; sed huiusmodi applicatio solius propositionis, et non revelationis proprie dictę nomen meretur: ergo

Affirmant aliqui cum D. Muniesa; quippe Clementem XII rg. ee verum Pontificem modò habetur ut aliquid revelatŷ, cum xa communem Theologorŷ sententiŷ sit Fide Divina tenendŷ; et tamen ante eiusdem electionem neque habebatur ut aliquid revelatŷ, neque Fide tenendŷ erat: gº eiusdem electio, atque acceptatio ab universa Ecclesia non precise propositionis rei revelatę, sed revelationis rei nondum antea revelatę vices gerit. Verum longum est, et ab omnibus admittendŷ discrimen inter ppes mysterioŷ factas a Parocho, l Cathechista, et declarationes Ecclesię definientis sensum huius, l illius loci Scripturę, l determinatę veritatem, de quibus etiam inter Catholicos Doctores dubitabatur, nam prior illa Parochi ppo nullam habet infallibilitatę, et propterea neque ad fidem pertinet, secus vº declaratio Ecclesię, quę xa Apostolŷ l ad Thimotheŷ cap. 3 iure dicitur, fundamentum, et columna veritatis, et cui propterea tantŷ deferebat Augustinus ut dixerit, Evangelio non crederem, nisi ad id Ecclesię me moveret auctoritas, quę que demum, dum aliquid definit, usurpare potest verba illa Apostoloŷ in eorundem Actis cap. 15, visum est Spiritui Sancto, et nobis: gº qa quam proprijssime ipsius declarationes dogmaticę rationem Divinę locutionis, et revelationis participant, Deus, sicut olim per Prophetas, modò per Ecclesiam Catholicam loquitur.

Neque dici potest 1º, veritates illas, quas circa mysteria Dei Ecclesia declarat, atque definit, iam olim fuisse saltem ab Apostolis Fide creditas; nam adhuc viget argumentŷ; quandoquidem contingere potuit, Apostolos, primos que Ecclesię Doctores non proposuisse eas veritates, quod existimarent, Mundum nondŷ ee earum capacem, secundum monitum illud Christi 16 Joannis ita ad eosdem Apostolos nondum perfectos loquentis, adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò: gº reliquerunt providentię Ecclesię illarum revelationem; pręterquamquod nullam absurditatis speciem pręsefert, eandem veritatem bis, et sępius revelari.

Neque 2º dixeris, quę ad facta particularia pertinent, iam esse sufficienter revelata, licet enim universaliter et confuse revelationes pręfatę propositę sint, in mente tamen

revelantis, et loquentis Dei nullam similem confusionem posse inveniri, sed quam distinctissime reperiri cognita omnia singularia, quę in illis universalibus continentur, sive ad Concilia spectent, sive ad Pontifices, sive ad Sanctorum canonizationem: contra enim est; assumptum responsionis vere quidem esse tum de cognitione, quam Deus habet de rebus quibuslibet, tum de locutione, qua Deus ad intra loquitur, dum Pater Verbum dicit omnia dicens; secus vero de locutione externa, et a nobis perceptibili, quę, cum accomodata sit imperfecto nostro modo concipiendi, et loquendi, propterea quod signis conficiatur simillimis illis, quibus homines inter se sermones exercent, capax est omnis illius tendentię, et modi significandi confusionem, vaguitatem, et indeterminationem proferentis; unde fit in prioribus temporibus non fuisse fide certum, Concilium vg. Tridentinum contineri intra illam vetus propositionem etiam tunc temporis Fide tenendam de infallibili auctoritate Conciliorum Generalium, cum tamen id nunc iam constet, Fide quę teneatur: idemque facile applicari poterit Pontificatui cuiuslibet legitimi Pontificis, et sanctitati eorum, qui legitime canonizati sunt: imo etiam recentibus definitionibus dogmaticis in rebus, quę prius sine iniuria Fidei in utramque partem disputabantur.

Neque 3o dicas, hac opinione multum derogari Scripturis sacris, et traditionibus Apostolicis, et dogmaticis, ut pote ex qua sequitur, illis non fuisse sufficienter instructam Ecclesiam Dei, eandemque in dies esse docendam de rebus ad Fidem pertinentibus, quod satis absurdum videtur, et contra plenitudinem gratiarum, qua Apostoli ad predicandum Evangelium donati sunt: contra enim est, absurdum istud nullatenus inferri ex hac opinione; quia illa unice statuit adjectionem veritatum Fidei in his, quę ad factum pertinent, et quorum sicuti scientia, vel cognitio in anteacto tempore necessaria non erat, ita earundem ignoratio instructioni Ecclesię, et plenitudini gratiarum, quibus illa ab Apostolorum tempore instructa est, nihil detrahere poterit; cum ad Ecclesię splendorem, et plenam instructionem non opus sit

omnia quandoque cognoscere, sed quando rerum opportunitas postulaverit.

Melius dici posse videtur (et est aptissima via ad sentiendum, et loquendum cum communiori sententia) declarationem Ecclesiæ in præfatis veritatibus solum deservire, ut eidem, et consequenter universis Fidelibus evidenter constet, factum illud particulare contineri quasi materialiter, et entitative sub obiecto universalis propositionis, quæ antecedenter Fide sancita erat, et licet in confuso omnia particularia complectebatur; propterea que non esse novam Dei revelationem, seu locutionem, ut fere, etsi parum consequenter concedit D. Muniessa disp. 3. de Fide, s. 9. Sic, qui aliquem infantulum serio, et cum intentione, et secundum modum a Christo præscriptum baptizat, Fide Divina, et infallibili credere potest, et tenetur, eum re ipsa sanctificari, atque etiam beatum esse, si viderit, eum illico mortuum; non quod aliquam novam revelationem accipiat; sed quia evidenter scit legitimam suam baptizandi intentionem, et puerulum illum capacem non esse ponere obicem effectui baptismi, et cum aliunde Fide universaliter teneatur, legitime baptizatum, et non ponentem obicem sanctificari, et morientem, vel raptum, quin malitia eum pervertere possit, salvari, revelatio illa universalis sufficienter applicatur illi particulari.

Similiter, quando incipit esse de Fide aliquem in particulari hominem, v.g. Clementem XII esse Pontificem, non est necessaria nova revelatio, sed quod evidenter constet, eum esse in Pontificem electum ab illis, ad quos similis electio spectat, quam evidentiam Ecclesia naturaliter ipso electionis, et promulgationis facto sortitur, et, quin aliud necessarium sit, incipit homo ille non solum re ipsa contineri, sed ut contentus sub obiecto universalis propositionis Fidei sciri; inde que resultat obligatio credendi Fide Divina, illum esse verum, et legitimum Pontificem. Idem ipsum facile applicari poterit aliis veritatibus, circa quas controversia ista versatur: quia quemadmodum in casu baptizantis, nulla ab adversariis veritatis Fidei adjectio agnoscitur, nulla insuper revelatio, vel locutio Dei, sed præcise applicatio quædam pristinæ revelationis sufficiens, ut in particulari, et di-

tincte credatur, id, quod antecedenter in confuso tantum, et universali credebatur, ita etiam sentiendum est de legitimitate Conciliorum, institutione Religionum, Sanctorum canonizatione, et electione Pontificum.

Verum quidem est, nos deinceps explicitos actus Fidei elici affirmantes, Concilium Tridentinum esse legitimum, Clementem XII esse verum Pontificem, et Divum Franciscum Xaverium esse beatum; at id non sufficit ad incrementum veritatis Fidei: nam circa eandem veritatem pro diversitate temporum distincti Fidei actus elici possunt, quod diversimode applicetur revelatio Divina, ut constat in hoc actu Fidei, Verbum caro factum est, qui ante tempus Incarnationis elici non poterat, sed potius iste alius, Verbum caro fiet: ergo pariter actus illi distincte affirmantes recensita, non versantur circa diversam et novam veritatem, vel materiam Fidei, sed diversimode praecise circa materiam, vel veritatem, quam prius solum in confuso, et universali actus Fidei attingere poterant. Atque eadem doctrina a fortiori militat in definitionibus Ecclesiae, quae in dies augentur; nam si accipiantur subiective, sunt totidem actus Fidei magis expliciti circa materiam Fidei, quae antecedenter ad ipsas non tam distincte credebatur, saltem ab omnibus, et in omni tempore, non propter defectum revelationis, sed propositionis, quae vel tempore obscurata fuit, vel numquam adeo clare facta, ut illi actus Fidei elicerentur; si vero accipiantur obiective, certum apud omnes est, earum obiectum esse comprehensum in Scripturis, et traditionibus, et consequenter iam pridem revelatum. Si denique easdem definitiones reflexe consideres, et contendas, eas ad materiam Fidei pertinere, inde ergo suadere nitaris augmentum in materia Fidei, negato respondens idipsum, quod de Conciliis, Pontificatibus, et aliis huiusmodi dictum est; quippe ab exordio Ecclesiae Fide sanctum erat, omnem definitionem dogmaticam Ecclesiae esse Fide tenendam, et consequenter, licet in confuso, et universali, illae omnes definitiones ex tunc credebantur, et solum distincte temporis decursu credi incipiunt, non propter novam revelationem, sed propter applicationem novam, et diversam illius revelationis, qua constituit, Spiritum Sanctum specialiter assistere Ecclesiae, quo-

rei aliquid simile declarat, et definit, et cum ipsum factum declarandi, l definiendi per se ipsum constet omnibus promulgatione similis definitionis, intelligitur iam ea generalis revelatio sufficienter applicata definitioni illi particulari, proinde quod obligans ad eandem in particulari credendam.

Disputatio 3a

De revelatione Divina necessaria ad Fidem.

Cum passim in hoc tractatu de revelatione Dei sermo instituatur, quid ipsa sit, et quatenus ad actum Fidei præexistere debeat, prius explicandum est. Revelatio, si eius ethymon inspiciatur, nihil aliud est, quam ablatio veli, quo res aliqua occultabatur, ut adnotat S. Hieronymus in caput 1um epistolæ ad Galatas; propterea que quævis rei aliunde ignotæ manifestatio a Deo facta, revelatio Dei dicenda est, eò que aptius, quò explicatior fuerit, et magis specialiter a Deo procedens; propter quod neque impropriè, neque infrequenter illustrationes mentis desuper infusæ revelationes Divinæ in Scripturis appellantur, et quam propriissime visio ipsa Dei, quæ eiusdem substantiam, et immensum illud perfectionis pelagus Beatis fœlicissimè reserat. Ceterum revelatio usque adeò clara, et rem ob oculos ponens, l non componitur cum obscuritate Fidei, l saltem ad eam non exigitur, ut pote quæ rei assentitur, non quod videat illam, sed quia Deus dicit ipsam: quare revelatio Dei in præsenti pro eiusdem locutione accipitur, et non qualicumque, sed illâ, quæ simpliciter rem affirmat, et proponit, quin ulterius eandem explicet, l declaret; duplex quippe locutionis, qua quis, quod in mente habet, alteri revelat, genus agnoscendum est: alia enim est locutio simplici modo rem aliquam proponens, et alia eandem ita explicans, ut audiens in suo assensu non tam deferat loquenti, quàm terminis ipsis, quibus res constat: revelatio autem Dei, de qua in præsenti disserendum est, non huius posterioris locutionis conditionem, sed illius prioris imitatur; quin imo, si aliquando inveniatur revelatio Dei explicans, et probans aliquid per causas sive extrinsecas, sive intrinsecas, l per effectus eiusdem, ut Fidei deserviat, intellectus, ut assentiatur, non debet attendere explicationi, l probationi, sed explicationem ipsam, et proba-

tionem credere firmiter propter testimonium Dei dicentis.

Sectio 1a.

Quid, et quotuplex sit locutio Dei necessaria ad Fidem?

Rationalis locutio, quę sola ad pręsens institutum facere potest, alia est ad se ipsum, et intercedit, quotiescumque aliquis aliquid intelligit intellectione producta; nam, quicquid sit de identitate intellectionis, et verbi mentis, apud omnes tam Philosophos, quàm Theologos, certum iam est, ab omni intelligenti creato Verbum produci, quod etiam species expressa appellari sueuit; atque etiam Divinę, et increatę intellectioni non omnino improprie nomen istud accomodari posset, quod, licet prorsus improducta, Deo, atque proinde sibi ipsi omnia quàm clarissime manifestet, et repręsentet, nisi in ratione Verbi plus attenderetur ratio producti, seu expressionis, l repręsentationis vere, et realiter sceptę, et propterea pręfatum nomen in Divinis omnino proprie 2æ personę deveniret, eidemque secundum propriam processionem significandę merito ab omnibus vsurparetur.

Alia locutio etiam rationalis est ad alterum, et quidem dupliciter: 1o ad alterum secundum suppositum tantum, et hęc unice invenitur in Deo, in quo solum cum perfectissima naturę unitate triplex suppositum reperitur, et adoratur: quę 1o, si pręcise active vsurpetur, consistit in productione Verbi Divini, quę 2a est inter Divinas Personas; si 2o significative, et repręsentative, in ipso Verbo, quo Pater omnia dicit, et declarat, quęcumque amplissimâ suâ mente complectitur, seu comprehendit, audientibus ab ęterno omnia illa tum Verbo ipso, tum et Spiritu Sancto, et a tempore suę felicitatis Beatis omnibus, sed non eâdem amplitudine, sed secundum mensuram luminis, quo fuerint superne instructi; de huiusmodi vero Verbo, et locutione, sicuti multa in tract. de Trinitate disseruntur a Theologis, et quorum pręcipua ibidem dedimus, ita nihil, quantum ad pręsens attinet, disputandum venit. 2o locutio potest esse ad alterum

secundum naturam; quatenus videlicet intelligens alteri a se secundum naturam, id, quod praeceperit, manifestat. Cum enim intelligibile possit esse in intellectu, vel solum habitualiter, seu secundum memoriam secundam, quatenus est expeditus intelligere aliquid, vel in actu, seu ut actu consideratum, quando nimirum est illud intelligens; vel denique ut ad alterum relatus, sive habitu, sive actu, prout scilicet est potens illud ipsum alijs manifestare, vel actu illud manifestans; quippe omne ens intellectuale non solum sibi, sed etiam alijs quodammodo intelligit, et quia sibi intelligit, potens efficitur declarare alijs conceptum suum; propterea declaratio huiusmodi locutio, quam aptissime dicitur, et similiter verbum signum illud, quod ad declarandum rem assumitur, et efficitur. Et in hoc sensu verum est, quod habet S. Thomas 1. p. q. 107. a. 1. dicens: nihil enim aliud est loqui ad alterum, quam conceptum mentis alteri manifestare.

In hoc, inquam, sensu, in quo etiam loquitur ibidem S. Doctor; quia non quaevis manifestatio mentis propriae locutionis rationem participat; quaevis enim creatura a Deo producta, eiusdem sapientiam, bonitatem, et omnipotentiam repraesentat, atque manifestat, iuxta illud psalmi 18 Caeli enarrant gloriam Dei, et non nisi improprie Dei locutio dici potest, etiamsi supponatur (uti re ipsa contingit) producta a Deo ad repraesentanda suo modo illa attributa; quia nimirum ulterius ad propriam locutionis rationalis rationem exigitur, quod significatio sit de genere intentionali, sive illa naturalis sit, sive ad placitum, et non per praecisam alicuius, vel aliquarum perfectionum participationem, aut denotationem. Quin imo neque sufficit significatio utcumque intentionalis, aut quasi intentionalis, ut Deus dicatur proprie loqui ad aliquem; alias omnis nostra intellectio, vel etiam cognitio esset locutio Dei, cum ab eodem proprie sit, et intentionaliter repraesentet obiectum a Deo praeintellectum. Necessum igitur est, signum quo locutio perficitur, esse signum in quo, et quod proinde ex parte obiecti se habeat respectu audientis et medio illo cognoscentis; atque ideo licet cognitio respectu determinationis cognoscentis, quam ipsa constituit, non possit esse pro-

prie locutio, seu vel respectu denominationis reflexè cognoscentis, seu illius, qua cognoscens reflectit super talem cognitionem, et sufficienter advertens illam a Deo fuisse impixatam, eandem ut Verbum Dei amplectitur, et Fidei actu eiusdem objecto assentitur uti plerumque Prophetis contingebat.

Plerumque, inquam; quia Deus non semel aliter ipsis, quae nomine eius pronuntianda erant, revelare consuevit, scilicet vocibus in aëre humano modo significantibus per se solum, sive assumpto corpore, sive sine illo, vel ministerio Angelorum efformatis: item vocibus interioribus, et in imaginativa facultate productis; rebus etiam ipsis materialibus, sic vel aliter ad aliquid significandum compositis; quamvis in hoc loquendi genere ulterius semper necessarium fuerit interius Prophetas suos admonere praefata signa à Deo, vel eius speciali ipsius commissione effici, et ad significandum hoc, vel illud assumi.

Unde constat, multifariam, multisque modis, ut loquitur Apostolus ad Hebraeos 1, Deum locutum esse, et loqui cum hominibus, et quamvis materialiter, et entitative locutiones huiusmodi inter se valde differant, eas tamen formaliter, atque significative inter se omnino convenire, cum omnes, et singulae tunc tandem intelligantur plene consistere in esse Divinae locutionis ad extra, quando intelliguntur sufficienter significare nobis illud, quod Deus loquitur, et identidem Deum esse, qui loquitur; quippe aliàs non tam Dei, quam alterius locutio essent, vel saltem non satis constabit, esse Dei locutionem, qualis ad habendam ipsi Fidem exigitur.

Hunc vero esse proprium, et genuinum locutionis, prout in praesenti, significandi modum, nemo ambigere potest, et iam olim Augustinus luculenter expressit libro de Fide, et symbolo, cap. 3 de locutione humana ita disserens: „verbis nostris id agimus, cum verum loquimur, ut noster „animus innotescat audienti, et quicquid secretum in corde „gerimus, per signa huiusmodi ad alterius cognitionem pro„feratur; et paulo inferius: quid enim aliud molimur nisi ani„mum, si fieri potest, cognoscendum, et perspiciendum animo

"audienti inferre, ut in nobis quidem ipsi maneamus, neque
"recedamus a nobis, et tamen tale indicium, quo fiat in altero
"nostra notitia, proferamus, ut quantum facultas dederitur, ad al-
"terius animum animus noster proferatur? Id facimus conan-
"tes et verbis, et ipso sono vocis, et vultu, et gestu corporis, tot
"scilicet machinamentis id, quod intus est, demonstrare cupi-
"entes.

Quinimo idem est sensus Angelici Magistri supra laudati; expresse quippe, et determinate loquebatur de manifestatione, per quam quodammodo ipse loquens in actum se reducit respectu alterius, cui mentem suam aperit, postquam respectu sui in actu institutus fuit deiciens, et intelligens rem, quam manifestat, et loquitur: ergo non potuit non loqui de modo significandi obiectivo, et in quo, et non de modo significandi, et manifestandi formali, et quo respectu audientis; nam actus, quo iste formaliter audit, et percipit rem, quae ipsi dicitur actus eiusdem est, et non loquentis. Disputatur autem, an locutio Dei sit actio aliqua ipsius cum eodem identificata, an potius consistat formaliter in signis, quae ab ipso, vel nomine illius producuntur? primum tenent Caietanus, Ioannes a Sancto Thoma, Ferre et Palancus; et secundum communior Theologorum sententia cum D. Eximio disp. 3. de Fide, sect. 3, et quae primo suadetur ex Apostolo ubi supra, dicente: multifariam, multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis (seu per os Sanctorum, qui a seculo sunt Prophetarum, ut dicitur in Cantico Zachariae apud Lucam cap. 1°) novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, scilicet Christo, et quidem ut homine; quia precisse ut talis novissimus, seu novissime apparens dici potest; Sed locutio, quae sit multiformis, et iam antiquior, iam que novissima, nequit identificari cum Deo, qui secundum se totum simplicissimus, et propterea uniformis, et aeternus est: ergo. Praeterea locutio huiusmodi non praecise a Deo per se ipsum edita est, sed per Prophetas, et Christum Dominum, seu per os ipsorum nomine Dei loquentium fuit nunciata: ergo necessario quid creatum est, et omnino extra Deum.

Confirmatur 1° ex Apostolo 1 ad Thesalonicenses, cap. 2 dicente: ideo et nos gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis a nobis Verbum auditus Dei

(scilicet Fidem, nam Fides ex auditu, Romanorum 10) accepistis illud non ut verbum hominum, sed (sicuti est vere) Verbum Dei: quia verba ipsa, quae faciebat Apostolus instruens illos circa res Fidei, accipienda erant, ut verba Dei vere talia, et locutio Apostoli censeri debebat locutio Dei, a quo missus erat, et cuius nomine loquebatur; sed verbum prolatum ab Apostolo cum Deo identificari non poterat: ergo. 2° ex frequenti illo in ore Prophetarum, haec dicit Dominus: Verbum Domini, quod factum est, et aliis huiusmodi: quae omnia aperte insinuant, locutionem eorum tunc non ut suam ipsorum, sed ut locutionem Dei, illiusque revelationem propriam Fidei, et praeviam ad illam esse accipiendam, quae tamen longe est ab identitate Dei.

9 Probatur 2° ex Angelico Magistro, qui totus noster in praesenti est, quantumvis Palanco videatur ab eo recedere, quicumque in praesenti cum ipso non sentit: nam 1° 2a 2ae q. 5. a. 3. ait: obiectum formale Fidei est prima veritas, secundum quod manifestatur in Scripturis, et doctrina Ecclesiae, quae procedit ex veritate prima: ergo manifestatio, quae propriissime locutio est Dei, et est summe quoad veritatis actus significativus ad extra, consistit in Scripturis, et doctrina Ecclesiae, quod certe non identificatur cum Deo. 2° in 3o, dist. 23. a. 2. quaestiuncula 2. (et non 6a, ut legitur apud Palancum) dicit pariter, obiectum Fidei non est veritas prima, secundum quod est in re existens tantum; sed secundum quod est nobis divinitus annunciata; quia Fides ex auditu: ex quibus sic 1°: ergo id, quod praeter primam veritatem ad Fidem ex parte obiecti motivi, et per modum revelationis exigitur, non est idem re cum Deo; alias veritas prima secundum quod est in re existens tantum, esset obiectum Fidei formale, et motivum. 2°: annuntiatio, seu revelatio Dei necessaria probatur a Sancto Thoma, quia Fides ex auditu: quod est perceptibilis auditui nostro saltem interiori pro statu viae; sed nihil identificatum cum Deo est sic ratione sui, et in se perceptibile: ergo. Sed expressior adhuc est q. 14 de verit. a. 3. ita
„locutus, Fides est duplex, scilicet secundum duplicem auditum et
„duplicem locutionem; est enim Fides ex auditu ut dicitur Rom. 10:

„est etiam quædam locutio exterior, qua Deus nobis per Prædicato-
„res loquitur: quædam interior, qua loquitur nobis per inspira-
„tionem internam: dicitur autem ipsa interior inspiratio locutio
„quædam ad similitudinem exterioris locutionis: sicut enim in ex-
„teriori locutione proferimus ad ipsum audientem, non ipsam
„rem, quam notificare cupimus; sed signum illius rei, scilicet vo-
„cem significativam; ita Deus interius inspirando non exhibet
„essentiæ suæ ad videndum, sed aliquod suæ essentiæ signum, quod
„est aliqua similitudo spiritualis suæ sapientiæ. Hæc clariora
sunt, quam expendi deberent; nam locutio ad extra, verbum,
et vox significativa idem apud omnes sunt, et x^a S. Doctorem
signo rei, quo Deus utitur ad manifestandum alijs conceptum suum,
seu quod in mente habet, convenit esse vocem significativam.

Probatur 3°, et a ratione idem assumptum; nam
1° maiori, et meliori parti Philosophorum displicet identitas actio-
nis Dei ad extra cum ipso Deo, docente Philosopho 9 Met. cap. 4,
quandocumque aliud quidpiam, præter usum, est id, quod fit, horum
actus in eo, quod fit, est, ut ædificatio in eo, quod ædificatur;
quorum vero usus non est aliud quoddam opus præter actionem
in ipsomet actio est, ut visio in vidente; quibus consonat S. Tho-
mas cum sæpius alias, tum 1° contra Gentes, cap. 99 dicens; neque
est simile de relatione volentis ad volitum, et creantis ad cre-
atum; nam velle est actio in voluntate manens; unde non cogit
intelligi aliquid extra actum; sed facere, creare, et gubernare
significant actionem terminatam ad exteriorem effectum, sine cuius
existentia huiusmodi actio non potest intelligi; ut pote cuius
et non Deo debet inesse x^a sensum verborum S. Doctoris, qui
propterea quoties oppositum insinuat non de actione productiva
ad extra, sed de actibus volendi, et intelligendi, quibus se pre-
parat, et veluti accingit, et quidem ab æterno, ad agendum ad ex
et in tempore, exponendus est; quandoquidem etiam præfati
actus sunt proprie Dei, scilicet non solum denominative, ut
actio creandi, sed etiam subiective, atque suo modo perfectio
et qui proinde ipsi non nisi ab æterno possunt convenire.

2°: quia licet modo permittatur, vel prætermitta-
tur prætensa identitas, atque adeo etiam actionem productio
signi exterioris cum Deo identificari, locutio Dei ad extra, seu

verbum exterius non in illa actione, sed in signo realiter producto debet existere; nam locutio, et verbum prout in præsenti, cum sint formaliter manifestativa, et repræsentativa debent ratione sui ab audientibus esse perceptibilia, et non actio (qualiscumque illa sit) productiva signi, sed signum ipsum est ab audientibus perceptibile, et respectu eorundem manifestativum, et repræsentativum: ergo ipsum erit proprie loquendo verbum et locutio ad extra; quemadmodum etiam verba nostra, seu voces non in motibus illis existunt, quibus labia moventur, sed in multiplici illo sono, quem labia ita se movendo, et percutiendo aërem, edunt. Id evidenter omnino urgetur ad hominem contra Palanccum, excludentem singulariter a constitutione formali motivi Fidei sapientiam, et veracitatem Divinam, illudque adæquate collocantem in Divina revelatione ut ab illis contradistincta; quia nimirum sapientia, et veracitas Dei non sunt nobis ratione sui manifestæ, neque perceptibiles; sed neque revelatio existens in actione identificata cum Deo est nobis ratione sui manifesta, et perceptibilis: ergo revelatio, vel locutio Dei, quæ quomodocumque includitur in motivo credendi, non potest identificari cum Deo, sed debet necessario existere in aliquo signo creato, et in tempore producto.

Urgetur aliter hæc eadem ratio etiam apud Adversarios si inter intelligendum actio physica, et terminus realiter distinguantur, ratio verbi, manifestationis, et repræsentationis formaliter in termino, et solum virtualiter in actione collocatur; quin etiam iuxta sententiam communem Verbum illud proprius ineffabile, quo Pater ad intra omnia dicit, ex parte termini producti, et non ex parte principii producentis constituitur, et licet apud alios, cum quibus in tract. de Trinit. sentiebamus, præfatum ipsum Verbum, secundum quod realiter a Patre distinguitur, sit actio, qua a Patre producitur, etiam apud illos esse Verbum, manifestationem, et declarationem; non quia actio est, sed quia est terminus vitalis illius productionis, eidem competit: ergo utcumque in præsenti statuatur de actione, qua Deus producit signum illud manifestativum, [redacted] in eo signo ratio manifestationis, revelationis, et locutionis formalis collocanda erit.

Dices 1° ex Ferre, qui unus cum Joanne a S. Thoma apertius Palanco præluxisse videtur: nomen istud calefactio significat actionem productivam caloris, et non ipsum calorem: ergo nomen istud locutio pariter actionem signi productivam, et non ipsum signum significabit, et addere potuisset, locutionem esse actum vitalem, et consequenter intraneum loquenti, in ipsoque manentem, quod respectu Dei prorsus repugnat sine identitate reali cum ipso. Nego consequentiam: quia 1um nomen significat aliquid præcise de genere physico, et 2um aliquid de genere intentionali, et repræsentativo, propterea que sicut 1um actionem significat physicam, ita 2um actionem intentionalem, quæ ex terminis pure grammaticalis est, et appellatur actio quia denominationem activam, quam præsefert, non termino, sed principio communicat, et cum hæc denominatio activa proportionari debeat passivæ, quam termino confert repræsentato, et significato per ipsam, ut terminum non denominat physice productum, sed intentionaliter, et repræsentative, ita non debet, nec potest ex terminis præcise denominare principium physice producens, sed pure intentionaliter, et repræsentative: quare paritas rite inspecta pro nobis est.

Ad confirmationem in gratiam arguentis abiectam dicimus, locutionem externam non esse formaliter, sed tantum præsuppositive, et arguitive vitalem; non, inquam, formaliter; quia immanentia requisita ab actu vitali potius appellat supra terminum, qui exigitur immanens, et in simili locutione terminus productus extra loquentem est; præsuppositive ergo et arguitive; quia locutio proprie talis, et rationalis non qualemcumque, sed intellectualem vitam præsupponit in loquente quin imo etiam in nobis locutio exterior non propterea physice vitalis dici potest, quod verbum significans producat, sed quia identidem inter loquendum os, et labia diversimode moventur, et ubicationem multiplicem sibi intrinsecam acquirunt, quamvis non deerunt, qui etiam huiusmodi vitam illi disputent, et negent, quod ego non curo.

Dices 2°: locutio est actus proprius loquentis: ergo debet esse immanens, sicuti alius quivis proprius actus viventis. Distingo ant: locutio interior, qualis est intellectio no[...]

et productio Verbi Divini, et insuper in mea opinione locutio propria creaturę spiritualis ut talis, etsi pro aliis, seu ad alios dirigatur, et dirigatur, Dcedo: ex tertio, subdistingo: est proprius loquentis actus denominative, Dcedo subiective, et perfective, nego ant., et etiam, ut omnes fateri tenentur non solum in Scriptura, sed etiam in scriptione; et qa, uti iam dictum est, immanentia solum necessario reperitur in actu, qui etiam subiective, et perfective est proprius viventis, et propterea exigit, non solum actionem, sed etiam, imo magis, terminum immanere.

Dices 3º: signum illud posse esse proxime idem ab alio, quam a Deo, et consequenter ratione sui nequidem denominative fore proprium Dei. Resp.º ita quidem esse, si secundum se tantum consideretur; nam voces illę sensibiles tam quę in aëre, quam quę intra nos formantur, eędem omnino esse possent, sive a Deo solo producantur, sive ab alio, qui nomen, et personam illius vere gerat, aut etiam fingat, vel simulet; cum possit Diabolus in Angelum lucis transformari, et propterea magnâ prudentiâ, et lumine opus sit ad discernendum, utrum a bono, vel malo spiritu procedant, et utrum Deus sit, vel alius, qui Deum se fingit, vel nomine illius loqui: at quando Deus loquitur, vel facit aliquem suo nomine loqui, multipliciter alias id ipsum ostendit, plura que exhibet argumenta, ut id ipsum sufficienter agnoscatur, quę credulitatis argumenta appellantur, et quandocumque actus Fidei elicitur, non solum quoad speciem, verum etiam re ipsa Deus est, qui loquitur, vel immediate, vel per aliquem Fidelem suum Ministrum, atque proinde tunc illa seu locutio, seu revelatio denominative propria Dei est, quemadmodum locutio sensibilis Angeli boni in corpore assumpto propria eiusdem est, quod tunc ab eo procedat, licet idem sonus ab spiritu nequam edi pariter potuisset.

Dices 4º; hinc fieri, creaturam quamlibet esse locutionem Dei, qualem revelatio ipsius requirit, cum nulla sit, quę sui Conditoris virtutem, et sapientiam mirabiliter non ostendat, et quodammodo prędicet xa illud psalmi 18, Cœli enarrant gloriam Dei. Respondetur, illationem eodem modo urgere Adversarios; nam siquod est in ea

absurdi, similiter invenietur in actione productiva creaturarum, quæ apud ipsos realiter identificatur cum Deo, et consequenter modò significativa sit, non poterit non habere propriam locutionis Divinæ rationem, præsertim cum apud eosdem actio illa ad intellectum practicum spectet. Ab omnibus ergo difficultati occurrendum est, et dicendum pro omnibus ratione ea, quæ suprà adnotavimus, creaturas physice tantum repræsentare Deum secundum quod eiusdem esse participant, et locutionem proprie dictam in sensu quæstionis debere esse alio modo, nempe intentionali repræsentativam, et quidem non Dei ipsius præcise, sed illius potius, quod Deus manifestare nobis intendat, ut propterea eidem assensum exhibeamus, quia illud Deus revelat, et dicit, sive quid Divinum illud sit, sive creatum; et non quia ex cognitione creaturæ per discursum nitimur inferre, perfectiones illius infinitè nobiliores, et alias quamplurimas in eiusdem Authore splendere.

Dices 5°, et cum Dalanco opponis S^ti Thomæ hîc 2.2 q. 1. a. 1. dicentem: in Fide, si consideremus formalem rationem objecti, nihil est aliud, quam veritas prima; non enim Fides, de qua loquimur, assentit alicui, nisi quia a Deo revelatum est. Unde ipsi veritati Divinæ Fides innititur tanquam medio, in quibus cum pro motivo, vel medio Fidei indiscriminatim iam veritas prima, iam eiusdem revelatio secundum illud, nisi quia a Deo est revelatum, designetur, consequens est, revelationem, et primam veritatem, nimirum in dicendo, pro eodem esse usurpatas; sed locutio, quæ non sit Deo intrinseca, neque cum ipso identificata, nequit eadem esse cum veritate prima: ergo.

Respondetur, discursum nimis fallacem esse, cum saltem in sensu formali, quem plerumque intendit S. Thomas, et maxime in præsenti, veritas prima etiam in dicendo a locutione Dei ad extra distinguatur; nam Deus veritas prima foret in dicendo, quamvis nihil locutus fuisset, et similis perfectio prorsus necessaria est, et pertinens ad actum primum, consistens quæ propterea in summa illa expeditione, et necessitate dicendi verum, si loquendum sit; locutio verò contingens est, et pertinens ad actum secundum: quare S. Doctor non usurpavit pro eodem primam veritatem in dicendo, et revelationem, sed unicè designat perfectionem illam Dei, quæ ipsius testimonium facit esse infallibile.

cum enim Fidei exhibeatur solum rebus a Deo revelatis, ideo præcipue quærenda erat perfectio Dei, quæ revelata ab eodem digna Fide efficeret; et huiusmodi perfectio est ista, et summa veritas in dicendo, quæ pariter est summa dignitas, ut Deo loquenti credatur: et in designatione huius perfectionis non meminit S. Thomas revelationis, quam postea inseruit, quia Deo licet sit ista veritas in dicendo, actu tunc solum habetur Fides quando actu aliquid dicit, vel revelat; præterquamquod, ut mox videbitur, revelatio satis frequenter in Decreto usurpatur et prout significat ipsam veritatem loquentem, seu revelantem.

Sectio 2ª.

An Deus ut Author naturæ posset loqui cum hominibus, et aliquid eis revelare?

Quæcumque revelatio Dei in præsenti providentia quodammodo non potest non esse a Deo ut Authore supernaturali, cum de facto Deus quæcumque revelavit in hominum æternam, et supernaturalem vitam ordinaverit. Dubitatur igitur, an commercium huiusmodi Dei cum hominibus (et idem quæri posset respectu Angelorum, si in puris, ut aiunt, naturalibus dati, et relicti fuissent) subsistere posset in statu puræ naturæ? Negat Antonius Perez disp. 1. cap. 3. et cum ipso P. Muniessa. Affirmat P. Ripalda disp. 5 de Fide, sect. 5, cui etiam nos subscribere decrevimus, et —

Probatur 1º satis solide, et efficaciter ex dictis initio præcedentis sectionis, nam quæ revelatio, vel locutio Dei ad extra, seu ad homines consistit in signis illis ab eisdem hominibus perceptibilibus, et quæ Deus, vel aliquis alter nomine eiusdem efformet ad significandum aliquid hominibus; vel etiam in actibus imaginativæ, vel intellectivæ potentiæ, quos Deus specialiter suggerat simul sufficienter ostendens, se illos inspirare, ut veri habeantur; sed Deus ut Author naturæ potest efficere huiusmodi signa, et præfatos actus inspirare, cum ex terminis supernaturales non sint, sed entia præcise naturalia: ergo potest Deus ut Author naturæ loqui cum hominibus, eisdem que, quod voluerit revelare. Cætera constant præter minorem, quæ etiam vix negari posse videtur; quandoquidem voces illæ, quæ in aëre formantur (idque esto de quibuslibet alijs exterioribus signis) eædem proxius ab alio agente produci possent, et similiter actus tum ima-

ginativę, tum intellectualis potentię, secundy quod ex eorum specie et veluti tendentia colligi potest, plerumque ijdem omnino elici possent a Phantasia, et intellectu l motis a se ipsis, modò specie-bus satis instructi supponantur, l ab aliqua creatura spirituali, quę licet nequeat immediate intellecty humanum physice im-mutare, secus v. Phantasiam, et mediante istâ intellectum.

Confirmatur: possent intra ordinem naturalem re-licti loqui Angeli cum hominibus etiam vt talibus, seu quate-nus compositis quoddam sunt ex anima rationali, et corpore: ergo etiam Deus. Ant. non negatur ab Adversarijs, et vlterius facile per-suadetur: tum 1º, quia de facto Dęmones omni virtute superna-turali destituti cum hominibus loquuntur; tum 2º, quia Angeli solis viribus naturalibus instructi possunt assumere corpus humano corpori simillimy, in eo que voces effingere, et alia edere signa significantia, et quę veram locutionem constituant, imo sine corpore assumpto, et per solam aëris repercussionem possunt producere similes voces; possunt et prętereà se ingerere in interiora hominy, et per immutationem Phantasię pluxima insusurrare eisdem. Iam v. consequentia non minus efficaciter persua-detur; nam non est cur Deus etiam vt Author naturę efficere non possit, quę facere possunt naturaliter Angeli, quos etiam vt sic infinite excedit, pręsertim cum effectus huiusmodi actus vitales non sint.

Probatur 2º. Deus etiam vt A. naturalis et verus do-minus, et Legislator tum hominy, tum Angelorum, quibus quę prę-terea etiam in statu purę naturę relictis leges, et pręcepta im-ponere posset, quibus et illi dirigerentur ad sequendy suum finem naturalem, et ipse supremum exerceret erga eosdem dominiy: ergo posset ijsdem imponere pluxima alia, et positiva pręcepta, quàm illa, quę ex conceptu suo fert ius naturale, et necessa-riy; quippe absolutus alicuius Dominus pluxima prohibere pot-est pro libito suo, quàm quę ipsum rationis lumen vetat, in signum scilicet supremę suę dominationis, vt quando Deus Primo nostro Parenti esum pomi prohibuit; cum enim hoc secum afferat qualecumque illud dominium, quod ab homine erga alterum exercetur, non potest non idem includere supremy Dei, et absoluty vt Authoris naturalis dominium; subinde quę etiam intra ordinem naturalem sicuti aliqua necessariò prohibita censerentur quia mala, ita alia mala esse possent, quia prohibita quin imo cum tunc quoque aliqua licet proxius non necessa

ria, valde tamen Iducentia existimarentur ad desecutionem finis naturalis, et alia licet eam non impedirent, plurimum tamen retardarent, possent illa merito præcipi, et ista prohiberi, ut creaturæ rationales melius, et abundantius dirigerentur. Hæc prorsus innegabilia apparent.

Nunc 2ᵒ sic: non aliter Deus intimare posset leges, et præcepta huiusmodi, nisi loquendo cum hominibus, et Angelis; quandoquidem lumen rationis eisdem insitum non sufficit illa cognoscere, sine ulteriori instructione, quæ media locutione fiat, cum sint præcepta positiva, et quæ potuerint non imponi, quæ quæ proinde innotescere non possunt per penetrationem principiorum naturalium, sed præcise per hoc, quod Deus sufficienter manifestet, se illa imponere. Posset insuper Deus intra eundem ordinem præmia instituere non omnino debita, quibus homines, et Angeli ad sectandam virtutem, et fugienda vitia allicerentur, quorum pariter propositio sine locutione Dei, quæ sufficiat ad dexam revelationis rationem, prorsus repugnat, et imperceptibilis est. Demum, ut Regius Vates arguebat dicens psalmo 93, nonne, qui formavit aurem, non audiet? Qui finxit oculum, non considerabit? Qui alijs dedit etiam ut A. naturæ facultatem loquendi, adinvicemque aperiendi deceptus suos, ut Author naturæ prorsus mutus erit, et sine facultate loquendi?

Dices 1ᵒ: locutionem saltem desitentem in actibus illis interioribus non posse non esse supernaturalem; alias non esset unde inspirationes sanctæ, quibus modo illuminamur et movemur ab Spiritu Sancto, supernaturales probarentur. Respondetur, saltem hoc titulo non impugnari locutionem sitam in signis externis perceptibilibus, quæ ordinis naturalis sit. Præterea desecutio prorsus nulla est; quia actus sanctæ illuminationis, et piæ affectionis non propterea sunt ordinis supernaturalis, quia inspirantur, sed quia, nisi per inspirationem, seu afflatum Divini Spiritus volentis nos ducere usque ad supremam, et supernaturalem felicitatem haberi non possunt; seu quia ex se ducunt ad eam dsequendam, ut decursu huius, et sequentis quæstionis magis declarabitur, et in tract. de ente supernaturali magis ex instituto tradetur.

Dices 2ᵒ: numquam satis intra ordinem naturalem

ēē cognoscendū, utrum Dei essent, l potius alterius se Deum fingentis illa signa sive externa, sive interiora, proinde quē numquam pariter cognoscendū, Deum esse, qui loqueretur: q̄ saltem qa inutilis præfata locutio rejicienda est. Respondetur, idem eventurum in locutione Angeli, quam facile fingere posset spiritus aliquis humanus separatus, imo suo modo idipsum contingere in præsenti supernaturali providentia, in qua etiam non semel pro locutione Dei habetur, quę ipsius locutio non est, sed Dæmonis, l delirantis phantasiæ imaginatio. Absolute licet non omnino certò, sufficienter tamen secundū conditionem illius status, et luminis naturalis ex multiplici directura colligeretur, Deum esse, qui loquebatur; quemadmodum etiam in præsenti providentia ad plurima alia signa recurrendū est, ut etiam secundum humanā prudentiam certum appareat, revelationem esse vere Divinā; licet in hac præ alia providentia pure naturali per ipsum Fidei lumen, et ex speciali Dei motione habeatur certitudo alia maior, prorsus infallibilis, et reipsa supernaturalis.

Dices 3°, inter Angelum, et hominem, cum non multum inter se distent, posse dari naturaliter Societatem, commercium que per mutua colloquia, illam tamen cum Deo infinite distanti ab omni creatura, nullius extra se indigenti, et propter naturę suę sublimitatem extra ordinem omnem constituti, naturaliter possibilem non esse, et propterea a Philosopho 1° Politicorum cap. 2 prorsus impossibilem existimatam fuisse, quod signum satis evidens est ad colligendū, commercium huiusmodi favorem continere omnem naturalem ordinem excedentem. Respondetur, esse quidem impossibilem Societatem, quę ita Deum cum hominibus devinciat, ut unam eandem que Rempublicam, et utrimque visibilem constituat, sed non repugnare etiam naturaliter, imo non posse non esse inter ipsos eam Societatem, quę est inter membra, et caput civile, inter Subditos, et Dominum, ac Legislatorem, invisibilem quidem, sed evidenter ut talem cognitū, qui multa ab illis in signum servitutis, et subiectionis pro suo libito exigere possit, eidem que manifestare. Tenebitur utique Deus, si eidem libuerit, similia præcepta imponere, dum eadem manifestat, vera loqui; sed obligatio ista non ex aliquo creaturarū iure, sed ex summa ipsius veracitate descenderet, et in exercitio foret summe libera; cum non

solum posset nullam saltem creaturam Deum, sed etiam nullum cum ipsis semel Divis sermonem habere, easdem dirigens solo luminis naturalis ductu, nullis que propterea adiectis legibus: quare locutio Dei etiam tunc favorem aliquem specialem includeret, sed favorem intra naturalem ordinem manentem, qualis etiam communiter, et vere habetur integritas corporis, praestans ingenium, et alia huiusmodi.

Dices 4º: naturaliter incognoscibile est, quod non est cognoscibile, nisi per Dei revelationem: q. q^a naturaliter impossibilis est revelatio Dei. Ant. videtur communis SS. et Theologorum sensus inde inferentium apud Patrem Ruiz disp. 41. de Trinit. s. 3., esse naturaliter incognoscibile Trinitatis mysterium, quod Christus Matthaei 11, et Lucae 10 asseruerit, neminem posse cognoscere Filium Dei, neque Patrem, nisi cui Filius revelaverit; quibus consonat S. Thomas 2.2. q. 172. a. 1. docens, et probans, prophetiam naturalem non esse, q^a prophetia simpliciter dicta non potest esse a natura, sed solum ex revelatione Divina. Consequentia vero satis perspicua est, q^a, quicquid sit de veritate revelata, quae saepius aliunde cognosci potest, revelatio ipsa non potest, nisi per revelationem cognosci, et consequenter naturaliter omnis Dei revelatio incognoscibilis erit, propterea que absolute supernaturalis.

Distingo ant.: quod non est cognoscibile cum omnimoda certitudine, concedo: quod praecise, licet cum non omnimoda, aliquali tamen certitudine, non est cognoscibile, nego ant. et consequentiam. Firmum aliquid duplicitur agnosci potest, probabiliter scilicet, et omnino infallibiliter; et sunt plurima, quae licet naturaliter infallibiliter omnino agnosci non possunt, bene tamen probabiliter, et etiam certo moraliter, ut contingit in secretis cordium, quae licet in se naturalia sint, ex pluriminis coniecturis probabiliter cognoscantur, non possunt tamen certo infallibiliter naturaliter cognosci, quod species propriae illorum nulli communicentur; et quamvis alii aliis adinvicem sua secreta revelare possint, quin et aliquando debeant, ut vera inter ipsos societas et rationalis subsistat, et conservetur, cognitio hoc medio habita utrimque fallibilis est, et q^a revelans fallere, vel falli possit, et quando ille vera loquatur, audiens naturaliter elicere non potest

cognitionem essentialiter connexam cum eo quod alter re ipsa, et vere loquatur. Quando vero Deus est, qui loquitur, et revelat, licet ex hac parte nulla timeri potest deceptio, vel fallacia; at creaturae rationali, nisi superno lumine instruatur, suis que solis viribus relinquatur, non poterit habere actum essentialiter connexum cum eo quod Deus re ipsa revelet, vel loquatur, et consequenter ex hac parte ipsius cognitio, seu Fides Deo loquenti praestita erit prorsus fallibilis. Probatio antecedentis importuna est; quia Patres ex illo Christi testimonio disserentes, non loquuntur de qualicumque Trinitatis cognitione, sed determinate de cognitione infallibili, et consequenter de Fide, quae non praecise Divina est, et dicitur, quia praestatur Deo dicenti, sed insuper quia in infallibilitate proportionatur Divino testimonio, et quae proinde simpliciter, et per antonomasiam Fides Divina appellatur, doctrina sacra, celestis, et supernaturalis, ad quam nullae vires naturales intellectus creati sufficiunt, utpote qui ex se decipi potest, et existimare, Deum loqui, vel revelare aliquid, quando Deus non loquitur, neque revelat. Similiter exponendus est S. Thomas, scilicet de actu Prophetiae infallibili, proinde quae supernaturali, qui sine inspiratione superna haberi non potest, docente Principe Apostolorum 2a ep. cap. 1. Spiritu Sancto inspiratos locutos fuisse Prophetas. Praeterquam quod alicui videri posset, non esse eandem rationem de revelatione Trinitatis, Incarnationis, sublimium que aliorum mysteriorum, ac de revelatione aliarum veritatum non ita difficilium, neque adeo superantium captum luminis intellectualis creati, de quarum cognitione non agebant tunc Patres, sed de cognitione eorum profundissimorum mysteriorum. Caeterum de hoc iterum.

Posset praeterea negari absolute antecedens, utpote quod supponit probandum, scilicet esse naturaliter impossibilem revelationem Dei; si enim hoc non supponatur, ex terminis verum esse non potest, non esse naturaliter cognoscibile, quod cognoscibile non est, nisi per revelationem Dei; quia si econtra supponatur, vel probetur, posse Deum naturaliter aliquid revelare, colligetur aperte, esse naturaliter cognoscibile aliquid, quod non nisi per revelationem Dei cognosci potest, quamvis, uti iam probatum est, nisi aliunde evidenter illud cognoscatur, non omnino infallibiliter illud cognoscetur. Poterit

insuper aliter, et opportunius distinguo ant: non est naturaliter cognoscibile, ly naturaliter excludente omnem favorem, et dignationem Dei ordinis etiam naturalis, concedo: ly naturaliter solum excludente dona simpliciter, et absolute supernaturalia, nego ant, et cons; quia nimirum licet locutio Dei semper includeret aliquem specialem favorem, quatenus ipse sufficienter per alia media providere posset creaturis rationalibus; non vero necessario praesefert favorem ordinis simpliciter supernaturalis; cum enim etiam praecisive ab hoc supernaturali ordine, sit Dominus, Legislator, Princeps, et caput civile creaturarum rationalium, posset cum ipsidem colloquia habere, earundem captui, et viribus naturalibus proportionata.

Sensus distinctionis est: non est naturaliter cognoscibile, hoc est, sine aliquo favore naturali, vel supernaturali, concedo: praecise supernaturali, nego ant. et cons. sub eadem distinctione.

Ut haec melius percipiantur, prae oculis habendum est, vocem istam *supernaturale* multis aequivocationibus expositam esse, praesertim cum nondum inter Authores convenerit, quid sit ens supernaturale simpliciter dictum, et secundum quod ab omni ente naturali distinguitur, sicuti neque quid intelligendum sit nomine *entis naturalis*, per cuius oppositionem dicitur aliquid ens supernaturale; nam nisi prius constiterit, quae sint illa, quae ordo rerum naturalium complectitur, discerni satis non poterit, quae supra eum ordinem assurgant. Quia vero nostri instituti non est haec exacte perpendere, ex communiori, magis que recepto dicendi modo supponendum est 1°, intra latitudinem entis naturalis comprehendi omnes substantias creatas; 2°, et ex consequenti omnia illa, quae naturaliter profluunt a praefatis substantijs, eas constituunt in suo esse connaturali, et necessaria aliunde fuerint, ut illae suas operationes exerceant, finem que earundem naturis convenientem assequantur: quare quicquid ulterius excogitetur utcumque perficiens praefatas substantias, seu naturas, merito supernaturale quoad substantiam, vel essentiam asseritur, illud vero, quod alicui earum modo insinuato convenerit, si alteri conferatur, vel ab alio, a quo natum non est haberi, supernaturale quoad modum, extrinsece, et per accidens dicitur.

Haec in ordine entitativo, et veluti effectivo procedunt; et licet in esse objectivo, et cognoscibili non sit eadem prorsus ratio; nam Deus v.g., qui a pluribus ens supernaturale, secus ab alijs, nisi secundum aliqua peculiaria

praedicata asseritur, et melius fortassis ab alijs extra utrumque ordinem, et qui proinde extrinsecus author naturalis, l supernaturalis appellatur, per respectum videlicet ad entia sed naturalia, seu supernaturalia; unde in ipsum praefatae denominationes resultant; licet, inquam, Deus supernaturalis, imo omnium supernaturalissimus sit, l asseratur in esse entis, ut ita dicam, non tamen in esse cognoscibilis, cum naturaliter etiam demonstrative quoad hanc sit, et quoad alia plurima cognoscatur, et saltem probabiliter secundum alia plura; et econtra secreta alieni cordis, quamvis in esse entitativo naturalia, in esse tamen cognoscibili evidenter supernaturalia censentur; nihilominus tamen inde, seu ab ordine ipso entitativo, servata debitâ proportione, petenda est ratio, cur aliqua prae alijs utcumque naturaliter possint cognosci.

Propterea quippe intellectus creatus Deum sive supernaturalissimum, sive extra omnem rerum ordinem distitutum, usque ad evidentiam valet cognoscere; quia nequit non naturaliter alia, et saltem seipsum (nam loquimur de intellectu substantialiter accepto; et intelligenti ut quod) cognoscere, eaque atque seipsum cognoscens non poterit non advertere, illa a se ipsis non existere, indigere que propterea principio, a quo sint, et cum in infinitum eundum non sit, esse aliquod primum, et illud principium necessario, et a se ipso existens, illud liberum esse et consequenter intellectivum, et alia huiusmodi, quae tum in tract. de essentia Dei, et attributis, tum alibi a Theologis expenduntur et demonstrantur, l saltem quàm probabilissime ostenduntur.

Econtra vero illa praedicata Dei, quorum nullum vestigium in creaturis ordinem naturalem distribuentibus reperitur etiam in esse cognoscibili dicuntur supernaturalia; quia non possunt cognosci, nisi supra rerum ordinem naturalem intellectus instruatur, et doceatur; cuiusmodi est Trinitatis mysterium; nam primo intuitive, et in se ipso videri non potest ab intellectu creato, sicuti neque ullum aliud praedicatum Divinum; nec 2° etiam probabiliter deduci ex his, quae intellectus creatus naturaliter cognoscit, cum illa non praeseferant, nisi dependentiam ab uno universali principio aeterno, indefectibili, intellectivo, et libero, nec similitudinem aliquam cum tanto mysterio, cum nullibi extra Deum reperiatur aliquid perfecte unum, et simplex cum

pluribus adinvicem realiter inter se distinctis identificatum; et propterea intentionalis eiusdem mysterij repræsentatio, quæ cum essentiali connexione veritatis eiusdem coniungatur, non potest cadere in cognitionem, quæ naturaliter competat intellectui creato; imo neque repræsentatio similis intentionalis quæ probabiliter intrinsece, et ex terminis habeat illam connexionem, ut tract. de Trinit. tradidimus; secus vero cognitio probabilis extrinsece, et propter alterius authoritatem, ut siquis a viro, quem veridicum existimat, audiret, Deum esse Unum, et Trinum.

Hinc descendit potissima ratio nostræ assertionis; quemadmodum enim ea praedicata Dei dicuntur proxime naturaliter incognoscibilia, quæ neque evidenter, neque probabiliter ex rebus creatis, quas naturaliter agnoscimus, possunt deduci, ita solum poterit esse incognoscibilis, et ex hoc capite naturaliter impossibilis locutio Dei ad extra, quam naturaliter non possumus percipere; sed saltem universaliter hoc verum non est de omni Divina locutione, cum secundum dicta sectione præcedenti aliqua ipsius locutio signis perficiatur, quæ naturaliter percipimus: ergo non omnis Dei locutio in esse saltem cognoscibili, et perceptibilis supernaturalis asserenda est; imo vix est, aut ne vix quidem veritas aliqua, quam Deus naturaliter nobis revelare non possit; posset quippe sine recursu ad aliquod supernaturale signum manifestare nobis illud mysterium signis naturaliter perceptibilibus, vocibus scilicet in aëre efformatis significantibus identitatem unius simplicis Divinæ naturæ cum Trina hypostasi, quibus auditis, et perceptis, possemus similiter Fidem habere: quare neque in præsenti providentia revelatio huius mysterij, secundum quod a nobis percipitur, est intrinsece supernaturalis, sed propterea est a Deo ut Authore supernaturali, quia procedit ab ipso intendenti finem tum remotum, tum proximum ordinis supernaturalis, scilicet assensum Fidei supernaturalis, et beatitudinem similiter supernaturalem.

Sed insistis, et quæris, cur in præsenti providentia Fides hæc supernaturalis sit, pro ea quæ exigatur lumen supernaturale, si etiam in ea Fidei mysteria revelantur, vel revelari possunt signis lumine naturali perceptibilibus, et insuper intellectus creatus absolute se solo potens est Deo sic revelanti Fidem habere, et quidem Divi-

nam; nam Fides dicitur humana, Angelica, l Divina, prout fuerit ille, cui adhibetur, Deus, homo, l Angelus? Accedit 1°. Concilium Arausicanum cap. 5 ita dicerent, qui enim Fidem, qua in Deum credimus, dicunt, esse naturalem, omnes eos, qui ab Ecclesia alieni sunt, quodammodo Fideles esse definiunt. Accedit 2°, idem consequenter dicendum fore de Spe, et Charitate; si enim quis naturaliter potest habere Deo Fidem, cur naturaliter non etiam sperare poterit ab ipso beatitudinem, quantumcumque supernaturalem, eundem que super omnia, et etiam ut est Author supernaturalis ordinis diligere? Frustra ergo Concilia, et P.P. definierunt contra Pelagium, etiam initium Fidei, nempe voluntatem credendi sine auxilio gratiæ et solis naturæ viribus haberi non posse. Accedit 3°, frequenter a Theologis, et Patribus affirmari, neque Dæmones, neque Hæreticos elicere actum Fidei vere, et simpliciter talis, quamvis illi credere dicantur, et contremiscere epistolâ Jacobi cap. 2, et nullus sit Hæreticorum, qui non admittat aliqua Fidei mysteria, illis que assentiri propter auctoritatem Dei revelantis non asserat, sibi que persuadeat.

Respondetur, esse in præsenti providentia quammaxime necessarium lumen Fidei desuper, et gratiore infusum, non ut percipiamus revelationem Divinam, neque ut utcumque eidem Fidem habeamus, sed ut habeamus Fidem prorsus infallibilem, et secundum Conciliorum loquendi modum, ut oportet ad salutem: nam intellectus noster omni supernaturali lumine destitutus, sibi que relictus credere quidem posset Deo revelanti exterius, Fide tamen fallibili, eo quod indicia, quæ persuaderent illam revelationem esse Divinam, non essent omnino certa, et naturale ipsius lumen potens sit a vero aberrare: ut ergo ipsius assensus prorsus infallibilis sit, debet interius a Deo doceri, et illuminari, instrui que dono prorsus indebito, et supernaturali, cuius solius sit non elicere actum Fidei, seu non iuvare intellectum ad eundem eliciendum, nisi quando non quasi existimative, sed reipsa Deus loquitur, et revelat; si enim lumen istud supernum deficiat, Fides, quæ præstaretur Deo, esset quidem, et dici posset Divina, quod Deo, et non homini, l Angelo exhiberetur, non tamen Fides illa sublimis, et quam nomine Fidei communiter intelligimus, infallibilis, et non præcise ad speciem nixa Divino testimonio, sed essentialiter connexa cum eo, quod reipsa substitat illud testimonium.

Concilium Arausicanum pro nobis potius, quam contra

nos militat, cum non de qualicumque, sed determinate de Fide qua in Deum credimus loquatur propter discrimen, quod communiter admittitur inter credere Deum, credere Deo, et credere in Deum: nam credere Deo dicit præcise habere Fidem ipsi dicenti aliquid, quæ xª dicta, ut sit infallibilis, et ut oportet ad salutem, supernaturalis esse debet: credere Deum est assensui existentiæ Dei, et quidem per Fidem, si assensus testimonio Dei de sua ipsius existentia nitatur, naturalem, l supernaturalem secundum ea, quæ modò statuebantur: credere in Deum ulterius dicit, habere eundem pro fine ultimo, et propterea licet credere debeamus unam Sanctam Catholicam Ecclesiam, non tamen in Ecclesiam, si rigorose loquendum sit: quare Concilium solum negat, posse esse naturalem Fidem, qua in Deum sic credamus, ut eâdem cum effectu dirigamur ad assequendum ipsum, et possidendum in se ipso, quod naturaliter prorsus repugnat.

Ad 2um additum similiter respondetur, posse haberi Spem naturaliter non solum de rebus naturalibus, seu naturaliter assequibilibus, sed etiam de ipsa supernaturali beatitudine, sed non Spem illam, quæ feratur veluti in incertum, et re ipsa sit via, et processus ad eandem beatitudinem supernaturalem; et similiter posse haberi naturaliter amorem Dei super omnia, etiam ut Authoris supernaturalis, quod nimirum ita apprehenderetur, l existimaretur; non tamen amorem, qui sit Charitas, qualem Spiritus Sanctus diffundit in cordibus nostris; qª huiusmodi actus non solum dicit præfatam tendentiam, sed etiam unionem affectivam non præcise quoad speciem, et secundum dici, sed re ipsa talem, ut loquitur D. Ex., ut pote per quam Deo, ut est finis noster supernaturalis re ipsa adhæremus. Hinc non frustra, sed merito Patres, et Concilia ostendebant contra Pelagium, et sequaces, non posse creaturam rationalem credere, sperare, et diligere Deum, ut ad salutem oportet sine auxilio Divinæ gratiæ; qª disputatio cum Hæreticis non erat de actibus huiusmodi utcumque, sed de actibus salutaribus, et re ipsa ducentibus ad salutem æternam consistentem in possessione Dei ipsius.

Ad 3um respondetur, non omnes eodem modo loqui de Fide Dæmonum, et Hæreticorum, sed plures ostendere, eorum etiam Fidem habere pro motivo Divinum testimonium, et non

præcise signa credulitati, l proprii Spiritum, et nihilominus non esse supernaturalem, et salutarem; eo quod Fides illa non procedat a lumine supernaturali, et aberrare impotenti, sed a proprio solo, et naturali lumine eorum, quod licet posit elicere actum assentientem rei alicui propter testimonium Dei, quod apprehendit, et existimat existere, non tamen actum ita assentientem propter Dei testimonium, ut ratione ingenitæ suæ excellentiæ, et nobilitatis connectatur cum eo, quod re ipsa existat illud testimonium, in cuius quidem apprehensione, seu existimatione nulla fuerit deceptio mentis: quamquam præsertim respectu Dæmonum sit aliud discrimen pertinens ad voluntatem, quatenus non credunt mysteria Fidei, ut Deo illa revelanti præstent obsequium, sed coacti ab evidentia signorum.

Sed instas: actus, quo quis re ipsa aliquid Deo revelanti crederet, non posset non esse essentialiter infallibilis, quia niteretur testimonio Dei infallibili, et reipsa existenti; sed si Deus posset naturaliter aliquid revelare, actus, quo illi tunc crederetur, esset actus, quo crederetur eidem reipsa revelanti: ergo esset proxime infallibilis, et consequenter neque ratione infallibilitatis esset necessaria in præsenti providentia assistentia supernaturalis Dei ad actus Fidei. Distinguo maiorem: actus, quo quis Deo re ipsa revelanti crederet, essentialiter connexus cum eo, quod Deus re ipsa revelaverit, concedo, qui non habeat huiusmodi essentialem connexionem, sed quantum est ex se, patitur, Deum non sic re ipsa revelasse, sed præcise apprehendi, l existimari revelantem, nego mai: et distincta similiter minori, etiam consequentiam. Ut igitur actus sit essentialiter verus, non sufficit, quod in suum obiectum tendat ut revelatum, nisi modus tendendi talis sit, qui essentialiter exigat, obiectum esse re ipsa revelatum, sicuti ipse repræsentat; et in casu nostro, quamvis assensus tenderet in rem ut revelatam, et re ipsa res revelata esset, tamen assensus hic essentialiter non exigeret, posset que idem omnino præstari etiam in casu, in quo revelatio illa existimaretur existens, re tamen non existeret.

Insistis ulterius: si Deus naturaliter posset cum suis creaturis loqui, aliquando sic locutus fuisset; sed nunquam ita locutus est; nam ubi, quando, quid, cui, l cum quo, et quonam demum idiomate, l linguâ? Præterea quæcumque homines naturaliter cognoscunt, l sensu, l discursu ea colligunt, et nihil per doctrinam Divinam; sed quæ ex revelatione Dei habentur, per

Divinam potius doctrina, quam per discursum, l sensum cognoscuntur: q.l Sed quæro ab Adversarijs, an Deus se gesserit ut A. supernaturalis, quando Dæmonem locutus est, Evam sub specie Serpentis decipientem, et quando eundem, dum de rebus Job cum Angelis suis ageret, ad collationem admittere dignatus est, illique lumen aliquod supernaturale infuderit, quo ipsum loquentem audiret? Habemus igitur, etiam de facto locutionem, et revelationem Divinam, quæ in Deum ut Authorem naturalem refundi posset, imo et deberet, nisi aliunde constaret, l probaretur, tum locutionem illam, tum alia quamplurima prorsus naturalia a decreto Dei supernaturali procedere illa dirigente in salutem præcipue electorum: et cum finis iste non intenderetur in statu puræ naturæ, locutio Dei nedum intrinsece, verum etiam extrinsece naturalis foret. Quod superaddebatur, omnino impertinens est, cum auditus inter sensus numeretur, eo que percipi posset saltem locutio externa Dei, et discursu discerni modo proportionato humano intellectui, eam locutionem esse Divinam, ut posset, l etiam deberet imperari assensus rerum, quæ a Deo audirentur, et quæ per doctrinam, seu Deo docente sciri dicerentur, sed non per doctrinam ex parte audientis, seu scientis prorsus infallibilem, et in hoc sensu humanam potius, quàm Divinam, ut pote quæ non modum docentis, sed discentis præ se ferret, et propterea absolute fallibilem, uti de eadem, ut Fides Divina dici possit, ostensum est.

Rursus instatis, et opponitis: Dei loquentis id maxime proprium est, quod loquatur quando vult, et a nulla extra se causa obligatus, cum plerumque etiam homines et Angeli simili libertate in loquendo potiantur, et ratio insuper esse potest, loquentem sibi imponere onus dicendi verum, et quandam donationem facere cogitationis suæ aliunde occultæ; sed quæ a Deo sic procedunt, sunt absolute supernaturalia, cum non procedant ab ipso ad exigentiam alicuius dispositionis rerum naturalium: q.l Urgetur l: per locutionem Dei datur audienti aliquid, quod specialissime est sub dominio Dei, illud scilicet, quod, cum aliàs occultum esset, eidem revelatur, quod que proinde magis proprium Dei est, quàm sint hominis secreta cordis ipsius: quia neque poterit illud revelari, neque cognosci sine specialissimo Dei favore, et sine

lumine supernaturali ab eodem participato, uti insinuasse videtur Apostolus 1. ad Corinth. cap. 2 ita arguens, quis enim hominum scit quæ sunt hominis, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est? Ita et quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus Dei. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, ut sciamus, quæ a Deo donata sunt nobis. Urgetur 2°: non potest Deus naturaliter inire strictam amicitiam cum creaturis: ergo neque cum ijsdem colloquia habere; nam locutio familiaris amicitiæ signum esse solet, et etiam inter homines difficilius obtinetur a Principibus, quò excellentiores fuerint, quando eò facilius alia beneficia ab ijsdem sperantur, et accipiuntur.

Respondetur, argumentum unice persuadere, locutionem Dei esse gratiosam, non verò esse necessario supernaturalem, cum xa omnes etiam intra ordinem naturalem plures a Deo creaturis rationalibus favores fieri possint, pro quibus speciales gratiæ ipsi debentur. Præterea quamvis nulla rerum naturalium institutio facere posset sibi debitam Authoris sui locutionem, posset tamen ex quadam æquitate illam exigere, quoties nimirum creaturæ rationales in dubia inciderent, quæ ab alio commode solvi non possent. Supernaturale verò aliquid non hac regula, quòd nimirum extra, vel præter exigentiam alicuius entis naturalis sit, mensurandum est, sed saltem in esse cognoscibili per hoc, quod signis naturaliter perceptibilibus perfici non possit, ut iam satis, superque insinuatum est.

3a Confirmatio retorquetur; nam secreta aliorum ipsis ea ultro revelantibus, naturaliter sciri possunt, imo ad mutuam eorum communicationem sæpe creaturæ rationales obligantur: ergo idem tenendum est de Deo, nisi quod in ipsum obligatio huiusmodi cadere non possit; quia muneri Authoris, et Directoris creaturarum rationalium multipliciter alias satisfacere valet, et necessitas loquendi verum, si elegerit uti hoc medio, in ipso non sit lex alicuius Superioris, sed summæ eiusdem veracitatis excellentia: quare licet non debeat, poterit tamen pro sua liberali voluntate manifestare alijs, etiam manentibus intra ordinem naturalem, licet naturaliter hi alij nunquam possint secreta illa infallibiliter cognoscere; quia nimirum signa, in quibus pro recto locutio Dei ad extra xa dicta consistit, sensibus suapte natura fallacibus percipienda sunt, et præterea in dignoscendis illis, quæ de obliquo importat locutio Dei, multiplex error, et fallacia immisceri possunt, ubi deficit

lumen, proxius impotens aberrare.

Ad 2ᵃᵐ Confirmationem respondetur, amicitiam Deum inter, et creaturas rationales strictam naturaliter non esse possibilem; quod haec amicitia propter mutuam benevolentiam, communicationem exigat in bonis maxime proprijs, quod quae tandem aliquando mutuo etiam conspectu perfruantur, qui mutuus conspectus sine intuitiva, et faciali visione Dei non potest consistere: locutio autem sola tam strictam amicitiam, et familiaritatem non requirit, nec semper aliqualis amicitiae signum est, cum sin minus inter inimicos, saltem inter Dominum, et servum, Legislatorem, et Subditos, non solum possibilis, sed etiam quodammodo necessaria censeatur. Verum est, Principes in partem suae excellentiae, et auctoritatis ducere, non nisi cum paucis colloquia praesertim longa habere, quod nimirum eorum maiestas nimis precaria sit, plurium quae indigens ad sui ostensionem: Deus autem maiestate potitur, quae se sola tutissima est, et propterea quin eidem quicquam detrahat, poterit creaturas suas alloqui, quando, et quomodo ipsi libuerit.

Sectio 3ᵃ

Universalius ostenditur, posse actum naturalem habere motivum supernaturale.

Haec assertio proponitur, ut statuta sectione praecedenti magis confirmentur. Ea vero defenditur a Patribus Molina, Valencia, Conink, Arriaga, Oviedo, et alijs bene multis apud, et cum Ripalda disp. 45 (et non 35, ut habetur apud Maxin, et Gutierrez) de ente supernaturali contra frequentiorem apud Dominicanos, et asseclas sententiam, quibus non pauci ex nostris accedunt, secuti Doctorem Eximium lib. 2 de gratia, cap. 11. omnium uberrime, et solidissime rem hanc versantem, quamvis, ut facile crediderim, de motivo potius in actu exercito, et prout extrinsece per tendentiam actus denominato locutus sit.

Iam vero assertio posita probatur 1º ex Angelico Magistro in 1ª 2ᵃᵉ, dist. 17. q. 1. a. 4. dicente: si igitur accipiamus actum charitatis, qui est diligere Deum, et proximum, ex specie actus, non discernitur, utrum sit a potentia imperfecta, vel perfecta per habitum gratuitum; quia ad idem obiectum ordinatur potentia, et habitus, sicut scientia, et intellectus possibilis: modus autem,

quem ponit habitus in opere, est facilitas, et delectatio, ut dicit Philosophus 2° Ethicor: quod signum habitus oportet accipere fientem in opere delectationem; per istum autem modum non discernitur utrum sit ab habitu charitatis infuso, l ab habitu acquisito: effectus proprius dilectionis secundum quod est ex charitate est in virtute merendi: hoc autem nullo modo cadit in cognitionem nostram, nisi per revelationem; et ideo nullus certitudinaliter potest scire se habere charitatem. Ex quibus Dicat, xª S. Thomam, dilectionem supernaturalem praecise a natli differre; quod meritoria sit supernae felicitatis, et quod propterea indigere principio supernaturali, non tamen secundum speciem, l tendentiam in obtum; nam praemiserat, speciem sumi ab obto, et per praefatam tendentiam sufficienter cognosci dicens; in actu animae est plura Dsiderare, scilicet speciem eius, quae est ab obiecto, et modum, et effectum: si enim actus naturalis non posset habere obtum supernaturale, facile distingueretur per suam speciem, l tendentiam ad actu supernaturali.

Hanc eandem doctrinam egregie promovet in 2ª dist. I. q. 2. a. 1. corp. et ad 1ᵐ, nisi quod substantiam actus appellet, quod supra speciem eius dixerat; qª nimirum in actu, quod sic, l sic tendat in obtum suum est veluti corpus, et substantia illius, cum efficacia, ut per illum actum creatura raolis ad aliquem terminum perveniat, sit veluti forma ipsius, propter quam ad ordinem potius naalem, quam supernaturalem, l econtra pertinere iudicetur. At expressius adhuc q. 10 de verit. a. 10 ad 1ᵐ ita locutus: actus ille dilectionis, quem in nobis percipimus secundum id, de quo est perceptibile, non est sufficiens signum charitatis (supernaturalis, quam semper hoc nomine intelligit) propter similitudinem naturalis dilectionis ad gratuitam; sed quilibet actus maxime perceptibilis, et cognoscibilis est secundum tendentiam in obtum, quod motivum, et forale dici suevit: qªqª idem forale motivum obtum esse potest utriusque actus naturalis, et supernaturalis. His accedit testimonium eiusdem q. 24 de Verit. a. 14 dicentis: haec duo bona, si de actibus loquamur, non differunt secundum substantiam actus, sed secundum modum agendi. Et 2ª 2ᵉ q. 171. a. 2. ad 3ᵐ. ibi: alio modo est aliquid supra naturam humanam, quantum ad modum actus, non autem quantum ad substantiam ipsius: sicut diligere Deum, et cognoscere eum in speculo creaturarum et ad hoc (scilicet quantum ad modum) datur donum gratiae habitualis.

Audiendus igitur non est Albarez disp. 54 de auxiliis

num. 14 dicens, S. Thomam loqui de actu externo per charitatem imperato; nam actui externo non convenit diligere Deum et cognoscere eum in speculo; neque Medina 1a. 2æ. q. 62 solutione ad 1m intelligens S. Doctorem de dilectione in genere, et prout abstrahit a naturali, et supernaturali; nam si differentia essentialis, et specifica necessario exigit obtum forle motivum diversum, dilectio supernaturalis etiam ex obto, et consequenter secundum substantiam, et speciem (prout hæc ibi accipiuntur a S. Thoma) et non præcise secundo modo, et ex effectu differret a dilectione naturali.

Confirmatur ratio desumpta ab auctoritate Angelici Mi; nam quoties S. Doctor de actibus supernaturalibus signate disputat, eorum a naturalibus differentiam aliunde petit, quam ab obto, ex coaptatione scilicet ipsorum cum Deo, ut in seipso est, possidendo, quia originem trahunt a fonte illo, nempe gratiâ, unde manat aqua saliens in vitam æternam; ita loquitur de charitate infusa ad differentiam amoris Dei naturalis etiam supra omnia, quem possibilem, quin et actu existentem in Angelis admittit 1. p. q. 64. Videatur q. unica de charitate, a. 2, et 1a. 2æ. q. 109, a 3. ad 1m, ubi hæc habet, charitas diligit Deum super omnia eminentius, quam natura; natura enim diligit Deum super omnia, prout est principium, et finis naturalis boni; charitas autem, secundum quod est obtum beatitudinis, et secundum quod homo habet spiritualem quandam societatem cum Deo, et ultimo q. 24 a. 5, ibi amor significat coadaptationem quandam appetitivæ virtutis ad aliquod bonum.

Neque obstat, S. Doctorem uti illa reduplicatione prout est obtum beatitudinis, quam alias etiam sæpe repetit; quia illam usurpat in actu exercito, et non in actu signato; quatenus nimirum actus naturalis sub quacumque ratione signate attingat Deum, nihil conducit ad perveniendum in ipsum, seu eundem possidendum ut est in se, et modo proprio beatitudinis supernaturalis, cum econtra actus supernaturalis hanc habeat conducentiam, et coadaptationem; tum quia alias facile discerneretur unus actus ab alio contra intentum S. Doctoris; tum quia similem reduplicationem applicat principio actus dicens, prout est principium, et finis naturalis boni, cum tamen actus non habeat ex terminis repræsentare principium, seu tendere in illud.

Præterea 2a. 2æ q. 5. a. 2 inter Fidem Dæmonum, et Fidelium discrimen ex imperio, vel voluntate credendi unice

statuit, quod nimirum Fideli assensum præstat, seu præstari impe-
rat, ut mentem suam subjiciat auctoritati dicenti; Dæmon vero, a
evidentia signorum devincitur, Deum impotentem mentiri, et fal-
li esse, qui mysteria illa attestatur, et nullum ex parte objecti
Fidei discrimen agnoscit: quia licet utriusque Fides nititur objecto mo-
tivo naturali, licet etiam Fides Dæmonis nititur motivo super-
naturali; sed Dæmonis Fides naturalis est, seu non est donum
gratiæ, ut ibidem ad 2um dicitur: quod idipsum plerumque contingit
in Hæreticis assentientibus aliquibus Fidei mysterijs, et quidem
non propter humanas rationes, sed propter Divinum testimo-
nium, quod contra adversarios nostros supernaturale est. Verba vero
Sancti Thomæ q. 14 de verit. a. 10 ad 12 nempe, quod autem Hæreti-
cus aliqua credat, quæ supra naturalem cognitionem sunt, non
est ex aliquo habitu infuso; quia ille habitus dirigeret eos in om-
nia credibilia æqualiter, sed est ex quadam humana ratione sicut
Pagani aliqua supra naturæ de Deo credunt, confirmant potius, quàm
oppugnent nostram sententiam; quia in illis discrimen quæritur ex parte
principij, scilicet luminis supernaturalis Fidei, et consequenter pro-
pterea actus Hæretici est naturalis, quia licet idem objectum habeat mo-
tivum, a solo lumine intellectuali naturali procedit, a quo mu-
tuari non potest illam maximam excellentiam, quam habet actus
supernaturalis Fidei, scilicet ex suo enuntiandi modo esse essentia-
liter infallibilem.

Probatur a ratione, et maxime a priori, quam insinuavit
S. Thomas in 1° dist. 17, q. 1. a. 4 nuper laudatus præmittens his, quæ
a nobis adducta sunt, hominem, ut intelligat actu, prius perfi-
ciendum esse per species acceptas a sensibus illustratas, seu depu-
ratas ab intellectu agente. Sic quoque ex sensibilibus ad intelligibilia,
ex effectibus in causas, et a posterioribus in priora secundum
statum huius vitæ procedere, licet alius futurus sit intelligendi
modus in Patria, ubi species rerum supernaturalium earundem pro-
priæ sunt, et consequenter supernaturales; quibus addendum est,
Angelos etiam in statu Viatoris, et consequenter multo magis in
statu damnationis, licet nullas habeant sensibiles species, uti spe-
ciebus quoad entitatem naturalibus, sive concreatis, seu ab Autho-
re naturæ in prima ipsorum conditione inditis, ut fert communior
sententia cum S. Thoma, licet suo modo quæsitis, et acceptis a rebus,
ut cum suis contendit Scotus. Cum vero motio objecti in cognitionem
fiat media specie, et in amorem media cognitione, necesse
est, motionem, quam pro hoc statu exercet in actus seu intel-

lectu, seu voluntati obtum motivum quantumcumque supernaturale, si propter ipsum obtum diligeretur, non excedere facultatem naturalem; qᵃ non potest superare virtutem speciei, per quam exercetur.

Explicatur, et roboratur ratio ista: speciei potius quam luminis proprium est veluti sigillare cognitionem, seu rationem repraesentandi obtum, itavt cognitio nunquam protendatur, aut protendi possit, plusquam extenditur species ipsa, et propterea si species naturalis sit, et supernaturale obtum, necessum est, istud repraesentari sub aliqua ratione communi rei naturali, et supernaturali, et diversitatem totam perfici per modos interpositos, quos syncathegorematibus explicamus, l negationibus excludentibus imperfectiones rerum, quarum propria est species, vti in tract. de Trinit. observabamus, atque etiam in tract. de essentia, et attributis: q vt aliquid supernaturale etiam vt tale cognoscatur, sufficiet species accepta a rebus naturalibus, adiecto modo super, l quod sit excedens ordinem rerum naturalium; secundu positivum v, quod repraesentatur, non potest ēē supra vim repraesentativam illius speciei. Unde fit, nunc solum cognitionem fore supernaturalem, quando species deservit lumini supernaturali, quod propter suam nobiliorem virtutem, etiamsi species eadem sit, nobiliorem pariter actum, et nobilioris ordinis eliciet.

Hinc reduplicationes illae satis frequentes, obtum attingitur vt supernaturale, l vt naturale, non semper vsurpantur in actu signato, sed exercito, et non tam significant aliquid se tenens ex parte obiecti, quam aliquid pertinens ad ipsum actum, in eo quo sistens, et solum improprie translatum ad obtum, vti conspicuum est in his, sensus fertur in obtum vt sensibile, et intellectus in obtum vt intelligibile; intellectus obtum vt verum, et vt bonum voluntas respicit; quando enim idem est obtum sensus, et intellectus, voluntatis, et intellectus, praefatae reduplicationes ex parte actus, et non ex parte obti accipiendae sunt, et vt significantes modum respiciendi obtum proprium actus, hoc est, sensus sensibiliter, et intelligibiliter intellectus attingit obtum, et insuper intellectus, vt obto assimiletur, et voluntas vt propendeat, seu feratur in ipsum, et propterea veritas, et falsitas actibus intellectus, et

bonitas, l malitia voluntatis actibus competit. Si 2º in actu signato, seu signate vsurpentur, stinget s{equ}ius, rem sensibilem; et etiam vt sensibilem, seu secundu illam rationem, per quam distinuitur sensibilis, attingi ab intellectu, et similiter verum in esse rei vt tale a voluntate amari, et bonum pariter vt tale repræsentari ab intellectu, et proponi voluntati: q^s similiter obtum vt supernaturale, sive secundu illam rationem, secundu quam supernaturale distinuitur, naturaliter attingi potest tum ab intellectu, tum a voluntate, si nimirum non per speciem propriam, et quiditativam; sed per alienam, subinde que, vt aiunt, instar entis naturalis attingatur, et aliunde in modo attingendi nihil reperiatur excedens vires naturales vtriusque potentiæ.

Sic x^a communem Theologorum sententiam possibilis est appetitus naturalis elicitus visionis intuitivæ Dei, quam maxime supernaturalis; quod nimirum per species aliarum visionum sufficienter naturaliter apprehendi potest, et etiam existimari possibilis, et commoda; tum ex multiplici diectura, tum ex relatione aliorum, quibus Fides habetur, quanquam non possit appeti affectu revera positive ducenti ad illius desecutionem. Præterea obtum etiam motivum misericordiæ naturalis, et infusæ, seu supernaturalis est omnino idem, scilicet aliena miseria. Rursus eadem veritates naturales prorsus immutatæ attinguntur tum a solo lumine naturali intellectus, tum ab eodem instructo lumine supernaturali, et infuso. Atque demum, vt iam supra observavimus circa Deum, quamvis x^a aliquos penitus supernaturalem, l potius distitutum supra omnem ordinem tum naturalium, tum supernaturalium multipliciter intellectus, et voluntas etiam naturaliter exerceri possunt; et propterea secundu Apostolum 1. ad Romanos, Gentes fuere inexcusabiles; q^a cum cognoscerent Deum, non sicut Deum glorificaverunt; licet motivum cognoscendi ipsum naturaliter attingibile esset; nempe per species creaturarum, invisibilia enim ipsius a creatura Mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta despiciuntur. In præfatis quippe x^a communem Interpretum sensum sermo est de cultu, et dilectione Dei supernaturalibus: q^a q^a ad huiusmodi actus necessarium non est, obtum motivum esse intrinsece supernaturale; l licet illud supernaturale sit, poterit sufficienter attingi per species haustas a creaturis visibilibus, et naturales, modo lumen aliquod supernaturale interveniat, atque proinde deficiente

huiusmodi lumine, attingi poterit per actum naturalem.

Opponunt 1° illud Pauli ad Thessalonicenses 2. gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus Dei accepistis illud non ut verbum hominum, sed ut est vere verbum Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis: ex quibus 1° colligunt contra assertionem praecedentis sectionis, non esse possibile verbum Dei ut Authoris pure naturalis, et 2° contra praesentem assertionem, actum naturalem non posse habere motivum supernaturale, alias quod praecise Thessalonicenses crediderint propter testimonium Dei, non erat sufficiens motivum, ut Apostolus tum gratias ingenue adeo Deo ageret, tum ut illud tam specialiter in Deum ut Authorem refunderet. Confirmant 1° hoc ipsum ex Concilio Arausicano cap. 25 declaranti, non posse sine gratia Dei liberum arbitrium diligere Deum, ut oportet, aut credere in Deum, ubi non reperit illud sicut oportet, quoniam nimirum censuisse videtur, testimonium Dei non posse non esse supernaturale, et nullum actum naturalem posse niti motivo supernaturali. 2°: nam August.s lib. de Praedest. Sanctorum, Prosper, et Hilarius in Epist. ad eundem Augustinum referunt, Semipelagianos duplicem Fidem admisisse, aliam imperfectam, et naturalem, et alteram perfectam, et pro qua habenda necessaria sit gratia Dei per Xptum, quos cum damnent, et rejiciant, rejecisse pariter censendi sunt actum Fidei naturalem, et multo magis innixum motivo supernaturali. 3° quoniam frequenter Concilia, et P.P. testantur, credere in Deum, sperare, et diligere eundem esse supra vires naturales creaturae rationalis, imo adhuc magis urgere videtur damnatio propositionis inter Baianas 35, distinctio illa duplicis amoris naturalis scilicet quo Deus ametur ut Author naturalis, et gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana est, et commentitia; nam idipsum inferri videtur ex nostra sententia, secundum quam motivum naturale actu supernaturali, et supernaturale naturali actu potest attingi.

Respondeo negando utramque sequelam; nam Apostolus non loquitur de qualicumque Fide, seu qualitercumque praestita verbo Dei, sed determinate de Fide salutari ita recipiente verbum Dei, ut suo enuntianti modo infallibilitatem praeseferat, et connexionem essentialem cum existentia testimonii Dei, propter quod exhibetur, ut denotat illud, ut est vere verbum Dei, quam Fidem esse supernaturalem, et in Deum specialiter referendam ultro catholice deedimus: quare neutra sequela legitima

est, imo minus efficaciter probatur, cum frequentissima sit apud Apostolos gratiarum actio pro beneficijs, in quibus nihil supernaturale splendet, aut necessarium est, ut 1. ad Corinth. cap. 1, ubi gratias Deo agit, quod neminem baptizaverit, cognoscens nimirum, inde aliquos scandalizandos fuisse; et 2 ad Timotheum cap. 1 similiter gratum Deo se exhibet, quod inter orandum Timothei semper memor esset, et ad non baptizandum, atque adhabendum memoriam alicuius ex terminis nulla gratia supernaturali opus est: quod non obstat testimonium Apostoli, ut Deus naturaliter aliquid revelet, neque ut actus naturalis nitatur motivo supernaturali.

Ad 1um confirmationem dicimus quoad credere in Deum non repeti illud ut oportet, sed subintelligendum esse, cum aliam sequius ipsum Arausicanum Concilium, et alia illud applicent equaliter omnium virtutum actibus, quod Adversarij admittere tenentur; nam Concilium statim adiungit, aut operari propter Deum, quin repetat illud ut oportet; cum tamen apud eosdem verum sit, posse creaturam rationalem naturaliter aliquid operari propter Deum. Ad 2um dicendum est, a Semipelagianis non qualemcumque Fidem naturalem, seu naturalibus viribus elicitam admissam, et pretensam fuisse, sed Fidem vere conducentem ad vitam eternam, et cui ut merito responderet gratia necessaria apud ipsos ad consumationem, et perfectionem tum Fidei, tum aliarum virtutum salutarium.

Ad 3um respondetur, potius Conciliorum, et Patrum locutionibus confirmari nostram sententiam; cum enim dici non possit frustra adhiberi ab ipsis adnotationem illam usque adeo frequentem, ut, vel sicut oportet ad salutem, aperte colligitur, ab ijsdem supponi possibiles actus solius naturae viribus elicitos habentes similem ad speciem tendentiam, idem que omnino obiectum tam materiale, quam formale, ceterum steriles, et infructuosos ad beatitudinem de facto nobis promissam consequendam, ut pote quibus non potest quis ire, neque pervenire ad illam, cum originem trahant a sola natura tantae felicitati per se solam impari, et improportionata. Propositio Baij merito confixa est, tum propter nimiam arrogantiam improbandi, et censurandi modum apud Scholasticos Catholicos loquendi receptissimum, tum quia sapit eiusdem potissimum errorem asserentem, non esse possibilem statum purae naturae, et consequenter homini, si non peccasset, futuram esse connaturalem visionem Dei intuitivam; tum demum quia licet a nobis admittatur possibilis actus naturalis tendens signate in Deum ut Beatificatorem, non vero actus, qui exercite nos ducere possit ad ipsum ut Beatificatorem, qui de

Iducat ad huiusmodi beatitudinem obtinendam: quapropter etiam in nostra sententia Deus non solum est Author naturalis, seu rerum naturalium, verum etiam Author supernaturalis, seu supernaturalium, quatenus potens est donis suis gratuitis prævenire, et perducere creaturam rationem ad fruendum Deo modo longe superante vires eiusdem; proindeque in hoc sensu prorsus vera, et sustinenda est distinctio illa amoris naturalis, et gratuiti, quam temerè propositio illa damnabat.

Opponunt 2°: actus habet speciem suam ab obto non qualicumque, sed formali, et motivo, cum non aliâ de causâ obtum sit, et dicatur formale, nisi quia dat actui formam, et speciem: ergo actus ab obto formali, et motivo supernaturali veniens non potest non evadere supernaturalis; quia ab obto nullam potest mutuari speciem, vel formam, nisi propriam eiusdem obti, et species, vel forma propria obti supernaturalis, necessario et determinate supernaturalis est. Confirmant 1° ex Augustino contra Iulianum cap. 3. ita deludenti: noveris itaque, non officijs, sed finibus a vitijs discernendas esse virtutes, in quibus finis nomine obtum formale, et motivum venit intelligendum, cum statim subdiderit, officium autem est, quod faciendum est, finis vero propter quod faciendum est, et propterea præmiserat, ideo veras virtutes habemus, quia verum est, propter quod facimus; id est, hoc naturæ consentaneum est ad salutem, et veram felicitatem: ergo quotiescumque deprehenditur finis supernaturalis, actus factus propter ipsum, eo que nitens et supernaturalis exit et insuper ducens ad salutem, et veram felicitatem. 2°: Fides essentialiter vera non potest non esse supernaturalis, ut toties decimus; sed Fides, quæ habet pro motivo veram Dei revelationem, est essentialiter vera, cum Deus nec ut Author naturalis mentiri valeat, aut falsum loqui: ergo. 3°: Fides Deo præstita Divina est, et non humana: ergo omnino certa, et infallibilis, cum apud omnes idem sonet Fides Divina, ac Fides infallibilis; sed Fides infallibilis est necessario supernaturalis: ergo.

Argumenti assumptum falsum deprehenditur tum in actibus scientiæ, et misericordiæ infusæ, quibus a plerisque adversariorum idem motivum, et formale obtum possibile admittitur, ac actibus scientiæ, et misericordiæ naturalium, tum in amore beatifico, quem distinctum specie ab amore viæ, licet

utriusque obti tam formale, quam materiale idem sit, cum pluribus amplexabamur disp. 1 de Beatitudine, sect. 3, et potissimum cum S.to Thoma 1.a 2æ. q. 67. a. 6 ad 3m dicente: charitas viæ per augmentum non potest pervenire ad æqualitatem charitatis patriæ propter differentiam, quæ est ex parte causæ; visio enim est quædam causa amoris, ut dicitur 9 ethicorum. Species igitur, seu differentia specifica actus aliunde, quam ab obto haberi potest, scilicet formaliter ab ipsis prædicatis intrinsecis ejusdem actus, et effective potius a causa ipsum producente, quam ab obto, cum potius dicendus sit actus habere speciem per ordinem, et tendentiam ad obtum, quam ab illo, nisi quatenus obtum causa simul est vere influens in illum, vel per se ipsum, vel mediâ suâ specie, et cognitione: quare si objectum motivum supernaturale fuerit, et per se ipsum, vel per speciem, et cognitionem suæ nobilitati correspondentem influat, actus profecto supernaturalis erit; si vero species, vel cognitio inferioris ordinis fuerit, non poterit supernaturalitatem in actum refundere, nisi simul intervenerit principium aliud supernaturale. Hinc in forma distinguatur antecedens: accipit speciem suam præcise ab obto, nego: non præcise ab illo, sed ab alijs etiam principijs, concedo: vel aliter; accipit speciem intra ordinem, in quo aliunde constitui debet, seu potius per ordinem ad obtum, concedo; speciem simul, et ordinem, nego: probatio etiam ex dictis distinguenda est, et concedenda, si obtum per se ipsum, vel per propriam suam speciem influat, et neganda, si influat mediâ specie alienâ, et ordinis naturalis, nisi adjungatur aliquod aliud supernaturale principium. Nimirum obtum motivum, et formale potissimum, vel etiam unice attenditur, ut actus ad hanc potius speciem virtutis, Fidei videlicet, vel Spei, quam ad alteram, scilicet Prudentiæ, vel amoris pertineat; utrum vero hæ virtutum species sint ordinis naturalis, vel supernaturalis, aliunde colligendum est, quam a naturalitate, vel supernaturalitate obti motivi, et formalis.

Ad 1.m confirmationem respondetur, plerumque ita esse, modo tam obtum materiale, quam formale respectu actus virtutis non solum secundum intrinseca, sed etiam secundum extrinseca inspiciantur; ut enim secundum virtutem operaris, non sufficit, bonum esse id, quod facis, et finem pariter, quem actus attingit, sed ulterius requiritur, illud non esse prohibitum, seu non fieri cum advertentia prohibitionis; econtra vero, ut male agas,

sufficit, bonum non esse finem, etsi bonum sit, quod facis, et econtra, imo sufficit, esse per legem positivam prohibitum illud, quod facis. Cęterum ad supernaturalitatem actus prętex eius honestatem, ulterius requiritur, eum modo sublimiori attingere suum obiectum, quàm possit attingi per actum naturalem: modus autem huiusmodi non pręcise consistit in eo, quod respiciat obiectum sub aliqua ratione supernaturali eiusdem, ut supra satis ostendit, sed in eo, quòd, si fuerit actus pertinens ad intellectum, habeat ex modo suo enuntiandi certitudinem, et infallibilitatem, quam in simili lumen pure naturale intellectuale ei communicare non potest; si fuerit actus pertinens ad voluntatem, et praecipue in eo, quòd adducat ad fœlicitatem supernaturalem, ut in postremis verbis insinuat Augustinus exigens adducentiam ad veram salutem, non pręcise ut vere sit actus virtutis (alias pręter actus supernaturales reliqui omnes vitiosi forent, uti Moderni Pseudo-Augustini contra decreta Ecclesię pręstendunt) sed ut sit actus virtutis salutaris, et promoventis naturam rationalem ad finem, in quem in pręsenti providentia destinata est.

Ad 2ȝ confirmationem respondetur, assensum illum naturalem, etsi nitentem in revelatione Dei uti ratione assentiendi non esse essentialiter verum, quòd ex natura sua, modoque enuntiandi non connectatur cum existentia revelationis, ut necessum erat ad essentialem veritatem ipsius. Ad 3ȝ dicendum est, Fidem hanc naturalem esse, dici que Divinam obiective, et pręcise q.a Deo loquenti exhibetur, et hunc pręcise titulum non sufficere ad inducendam infallibilitatem, sed ulterius requiri, Fidem esse subiective supernaturalem, et Divinam, sic que tendentem in obiectum quia a Deo revelatum, ut presefexat propter nobilitatem principij, a quo profluit, necessitatem existentię verę, et realis revelationis, propter quam pręstatur assensus; et q.a Fides in hoc posteriori sensu Divina est, quę talis, et quidem merito antonomastice dicitur, propterea secundum communem loquendi modum Fides Divina infallibilis et essentialiter certa habetur, cum altera illa ignobilior, quamvis ad speciem Deo pręstita, humana dici possit, quòd effectus sit solius luminis intellectualis humani, et deffectibilis, propterea que potens existere, quamvis non sit reipsa, sed pure existimetur revelatio, quę nititur.

Opponunt 3°, et inferunt 1°, non fore ullum aliquod certum principium statuendi supernaturalitatem horum actuum, quandoquidem motivum praetenditur posse esse idem pro actibus tam naturalibus, quam supernaturalibus. 2°, minui nimis spem nostram, et confidentiam, et propter modum crescere incertitudinem nostrae salutis, quandoquidem, si ex motivo sufficienter non discernuntur actus supernaturales, et vere salutares a naturalibus, ne quidem moraliter certi esse poterimus de salutari nostra operatione, quantumcumque manumissis alijs minus nobilibus motivis, propter sublimiora, et propter Deum ipsum operari nitamur.

Respondetur ad 1um, sufficienter iam assignatam esse discretionem inter actus utriusque ordinis generaliter, et ut plurimum ratione verae conducentiae supernaturalium ad salutem aeternam, quae in naturalibus quantumvis speciosis, illis quae ad speciem similibus non reperitur; et specialiter respectu actus Fidei invenitur infallibilitas propter connexionem cum existentia sui motivi, quam trahit a lumine supernaturali aberrare impotenti.

2um potius confirmat sententiam nostram, cum, si tendentia, vel expressio in actu signato esset distinctivum actuum utriusque ordinis, facile certi essemus de vera supernaturalitate nostrarum operationum, de que eorum conducentia ad aeternam salutem, cum in hac vita sine speciali Dei revelatione tanta certitudo haberi non possit. Sperare ergo debemus, sed non temere et nimis confidenter, sed potius simul timentes, ne re ipsa scopum attigerimus; et quia mortalis ista vita non patitur maiorem securitatem, sufficiens solatium habebunt bene operantes, et timoratae conscientiae praesertim memores, Deum numquam deesse suâ gratiâ pijs nostris conatibus, unde multi, et nobiles Theologi colligunt apud, et cum P. Rigalda disp. 20 de ente supernaturali, numquam in praesenti providentia exerceri actum naturalem intra aliquam virtutem, quin simul exerceatur actus alius supernaturalis intra eandem; et alij forsan melius et solidius cum P. Molina, omnem actum undequaque honestum in hac providentia evadere supernaturalem; quia Deus, quòd nos elevaverit ad ordinem supernaturalem, se misericorditer ingerit, suis que auxilijs efficit, actum supernaturalem produci, et substitui actui naturali, quem eliceremus, si ipse non nos suâ gra

præveniret.

Opponunt 4º effectus supernaturalis est, et censetur omnis ille, qui à sola causa naturali produci non valet, et similiter infusus, et supernaturalis habetur habitus, qui ab actibus naturalibus non generatur: ergo motivum supernaturale erit omne, et solum illud, quod non potest attingi actu naturali. Retorquetur argumentum: actio pure naturalis producere non potest rem supernaturalem non solum attingendo illam ut rationem sub qua, verum neque ut rationem quæ vere producatur: ergo nec actus pure naturalis poterit attingere objectum materiale supernaturale, contra quod ab omnibus modo supponitur.

Concesso igitur antecedenti, distinguatur consequens: non poterit attingi, si objectum supernaturale immediate per seipsum, vel per propriam speciem moveat, concedatur, vel transeat: si moveat media specie aliena, vel cognitione tali speciei correspondenti, negetur consequentia. Nimirum (et alia objectio præoccupatur) datur sufficiens proportio in potentia, et actu naturalibus cum objecto supernaturali, licet non omnibus modis, aliquo tamen vero modo attingibili, vel attingendo, et nulla talis proportio requiritur inter principium effectivum naturale se solo consideratum, et inter effectum supernaturalem; quia illud cum in inferiori ordine sit, non potest adæquate continere, et dare esse rei superioris ordinis; objectum vero etiam motivum, et formale non accipit esse a potentia, vel actu, a quibus attingitur, et potens aliunde cum sit habere rationem formalem sub qua propriam illius potentiæ, poterit naturaliter ab illa attingi, quamvis modo longe inferiori, quàm sit ille modus, quem specialiter sibi vendicat, et terminat, quando omnes suas vires exerit, seu exercet.

Opponunt 5º, et inferunt 1º aliquid supernaturale deberi naturæ, nam omni actui suum debetur formale motivum objectum, et aliquid supernaturale juxta nos potest esse actus naturalis objectum motivum: 2º, posse Angelum v.g. evidenter naturaliter cognoscere supernaturalia: quia evidenter, et usque ad comprehensionem cognosceret illum suum actum naturalem, quo objectum supernaturale attingeret, et consequenter licet abstractivè evidenter cognosceret præfatum supernaturale objectum, ad quod haberet essentialem respectum ille actus. 3º, posse Deum solius naturæ viribus immediate, atque proinde quidditativè, et intuitivè cognosci; si enim supernaturalitas ipsius non

efficit, ne naturaliter agnoscatur etiam ut supernaturalis, nulla ratione fieri potexit, ne immediate, et prout est in se naturaliter agnoscatur. Ceterum hęc eodem modo urgent Ista actum naturalem vere, et proprie supernaturalia ut obtum materiale attingentem; nam non minus debetur actui obtum materiale vere ab ipso attactum, et ęque pariter ab eodem respicitur: quare dicendum est ab omnibus, illa, l absurda non esse, l non sufficienter probari.

Ad 1um respondetur, actui debere suum obiectum tam formale, quam materiale vere attactum, quatenus actus ratione sui illud tali determinato modo, et non aliud, neque aliter respicit non 1o ut proprietatem, l ornamentum ipsius, cum actui ex termini illud extrinsecum sit; neque in esse rei, ita, ut obtum re ipsa sit, qualiter affirmatur, l attingitur per actum; qa hoc est proprium actus essentialiter veri, qualis ex modo suo tendendi non est actus, quem defendimus. 2um omnino negatur; ut enim evidenter cognoscatur, obtum ēē possibile, l existens in actu reflexo cognito, etiam comprehensive, necessum est, obtum ratione sui essentialiter connecti cum eo, quod obtum ita se habeat, uti per ipsum repręsentatur, et huiusmodi connexionem non concedimus in pręsenti.

3um similiter negatur; nam impossibilitatem visionis intuitivę Dei naturalis, non inde inferebamus tract. de visione quod Deus ens sit supernaturale, sed quod ipsa visio supernaturalis sit, et consequenter impotens produci ab intellectu lumine supernaturali non instructo: unde etiam retorquetur; qa Deus licet non intuitive, et per propriam speciem, potest naturaliter cognosci: ergo etiam quodvis aliud obtum supernaturale.

Opponunt denique, licet frustra, Stum Thomam, quod 1a 2ę. q. 54. a. 2. affirmet, habitus distingui penes diversitatem obtorum; nam re ipsa alia etiam diversitati capita agnoscit ibidem nempe secundum principia activa, et secundum naturam, cui insuper et ad 3um: ideo diversitas finium diversificat virtutes, sicut et diversitas activorum principiorum: ergo non pręcise ex obtorum, sed etiam principiorum diversitate colligi potest, et debet actuum, et habituum diversitas. Sed potissimum audiendus est q. 63. a. 4, ubi docet, virtutes infusas a moralibus distingui secundum speciales, et formales rationes obtorum, quin nobis contrarius sit; nam illico statuit alium distinguendi modum, nempe secundum ea, ad quę ordinantur, seu secundum ordinem, quem per sentit ipsas pręfatę virtutes inducunt; nam per infusas bene se habent homines in ordine ad hoc, quod sint ~~Cives~~ Sanctorum, et Domestici Dei
civis

cum per morales, et acquisitas tantum bene se habeant in ordine ad res humanas: tum q.a explicans specialem illam, et formalem rationem obti in virtute temperantiæ, sic loquitur, cuius quidem obti formalis ratio est a ratione, quæ instituit modum in his concupiscentijs; materiale autem est id, quod est ex parte concupiscentiarum: manifestum autem est, quod alterius rationis est modus, qui imponitur in huiusmodi delicijs secundum regulam rationis humanæ, et secundum regulam Divinam, puta, in sumptione ciborum ratione humana modus instituitur, ut non noceat valetudini corporis, et nec impediat rationis actum: secundum autem regulam Legis Divinæ requiritur, quòd homo castiget corpus suum, et in servitutem redigat per abstinentiam cibi, et potus, et aliorum huiusmodi: unde manifestum est, quod temperantia infusa, et acquisita differunt specie, et eadem est ratio de alijs virtutibus: g. rão specialis formalis obti distinguens virtutem infusam ab acquisita, et naturali non est aliquid, quod subtive se teneat ex parte obti, sed est modus, quem actus præ sefert, exercite in genere causæ formalis distinguens obtum, et ordinans ad alium finem propter suæ conducentiæ ad finem præcise naturalem, l supernaturalem.

Sectio 4.

An revelatio debeat esse publica, et universalis, ut actus sit Fidei Divinæ, et supernaturalis?

Revelatio dicitur universalis, et publica, quando fit toti Ecclesiæ, l pro Universa Ecclesia; quamvis [illegible] alicui particulari facta sit, sed ut personæ publicæ, et assumptæ a Deo in omnium Fidelium instructionem, et econtra revelatio erit privata, si fiat alicui in proprium ipsius, l paucorum, et non omnium commodum, et documentum. Publicam debere ee, et talem tenent Caiet. Canus, Sotus, Bañez, et plerumque Dominicani, quos citant, et sequuntur Carmelitæ dicti Salmanticenses disp. 1. dub. 4. Lorca, Gonet, Palancus, et alij dtenti sunt revelatione privatâ, modò illa sit de rebus conducentibus ad profectum spiritualem, et gloriam Dei, secus vo, si illa fuerit de re præcise temporali, et ad pietatem Christianam fovendam non conducenti.

At universim affirmandum est, sufficere revelationem privatam cum nostri D. D. post D. lX disp. 3. de Fide, quos etiam imitantur Sentin Scotista, et Catherinus Dominicanus in Apologiâ dtra Sotum, ubi affirmat, hanc sententiam propugnatam fuisse a Sapientissimo P. LAYNEZ in Concilio Trident., et a Patribus eiusdem Concilij generaliter approbatam: et merito quidem, cum

satis efficaciter insinuaverit ipsam Tridentina Synodus ses. 6. cap. 12 docens, neminem in hac vita posse esse omnino certum suæ salutis, nisi ex speciali revelatione. In quibus aperte supponitur, privatam revelationem sufficere ad certitudinem Fidei Divinæ supernaturalis: ne vero recurras ad cognitionem Scientiæ infusæ, vel prophetiæ, supponendum est, Concilium ibi specialiter opponi Hæreticis ostendentibus, neminem iustificari, qui Fide Divina sibi non persuadeat suam ipsius iustificationem, proinde que non de qualibet, sed determinate de cognitione Fidei eâ intelligendus; præsertim cum cap. 9 ita declaravit, nullus scire valet certitudine Fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum; et canone 16, qui illi capiti 9 respondet, sic definierit: siquis magnum illud usque in finem perseverantiæ donum, se certo habiturum absoluta, et infallibili certitudine (scilicet Fidei, alias definitio præcedenti declarationi non responderet) nisi hoc ex speciali revelatione didicerit, anathema sit: ergo supponit Concilium, Fidem actualem Divinam, seu Theologicam haberi posse ex speciali tantum, et privata revelatione.

Immo ita non semel in ipsis Fidei mysterijs, quæ Fide non solum Theologica, sed etiam Catholica, seu universali adoramus, initio contigit, per specialem, et privatam scilicet revelationem sive et a persona privata credi, ut videre est in Beatissima Virgine, cui Angelus tot, tamque mirabilia mysteria secretò reseravit, multo prius, quam Universæ Ecclesiæ proponerentur, et cuius Fides tantopere laudata fuit ab Elisabeth cælitùs etiam privatè edocta, nempe beata, quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi? Similiter, quando Abraham contra spem in spem credidit futuram sibi prolem, et latissimam posteritatem, ut habetur ad Rom. 4; et quam frequentissimè: quin etiam quando personis publicis, Prophetis scilicet, et Apostolis revelabantur, quæ ad Universam Ecclesiam spectabant, atque proponenda erant, plerumque ipsidem scilicet privatim et interius revelabantur, ab ipsis que scilicet Fides habebatur, et postmodum iuxta Dei præceptum, et nomine ipsius eadem Fidelibus universim proponebant, vel in eorundem instructionem Divino Spiritu afflati scribebant: ergo quod quod revelatio Dei privata sit, vel universalis, quod pro paucis, vel pro omnibus fiat, prorsus de materiali se habet ad conceptum essentialem Fidei, proindeque quod Fides Catholica sit, et universalis, est quid accidentale intuitu substantiæ Fidei Theologicæ.

Probatur 2° ratione, tam solidâ, quàm efficaci. Actus quo quis assentiretur alicui rei (quæcumque illa fuerit) specialiter, et privatim, et sine ullo respectu ad Universam Ecclesiam ip

a Deo revelatę, et propter auctoritatem Dei eam attestantis, et insuper præseferens connexionem essentialem cum existentia illius revelationis, esset vere, et proprie actus Fidei Theologicę, et supernaturalis; sed ille actus privatâ, et non universali, et publica niteretur revelatione: ergo ad actum Fidei Divinę sufficit revelatio privata. Consecutio legitima est, et minor proxime evidens, cum procedat de revelatione, quę neque omnibus, neque pro omnibus, neque de re ad omnes spectanti facta sit. Major autem non minus perspicua est, et facile persuadetur; quippe actus ille non niteretur evidentia rei, neque probabilitate, aut terminis illius, sed præcise testimonio illam dicentis: ergo non esset assensus scientificus, neque probabili discursu deductus, sed præcise Fidei, non Angelicę, vel humanę, cum neque Angelo, neque homini dicenti adhiberetur: ergo Fidei Divinę, ut pote quę Deo attestanti haberetur; insuper foret supernaturalis, cum supponatur, elici vi auxilij supernaturalis, inde que trahens essentialem connexionem cum existentia Divinę revelationis, in qua fundatur: ergo esset vere, et proprie actus Fidei supernaturalis, et Theologicę.

Dices 1°, præfatum actum non ad Fidem Theologicam, sed ad eam, quę inter gratias gratis datas annumerari consuevit, pertinere. Sed contra 1°, quia assensus nitens revelatione privata potest esse de re non pertinente ad alios, sed ad ipsum, cui ea revelatio facta fuerit, v.g. sibi iam remissa esse peccata omnia, esse de numero electorum, insidias contra eum esse alicubi paratas, ut eas præcavere possit, et sic de alijs. 2° quia gratia gratis data, quę Fides appellatur, et cuius meminit Apost. 1. ad Cor. cap. 12. ut ex S. Tho. et alijs exponit Lx., nihil aliud est, quam sermo Fidei, cuius nomine dexteritas venit intelligenda in explicandis mysterijs Fidei, in qua sæpius homines alias satis rudes supra sapientes et Theologos eminent, et sic agnoscitur distinctio eiusdem a sermone scientię, et sapientię, qui similiter inter gratias gratis datas recensentur; nam sermo scientię est declaratio rerum diversarum rationibus, et exemplis humanis, et sermo sapientię earundem declaratio per altiores, et diviniores causas illarum; sed nihil horum dici potest de assensu in revelatione privata fundato: et insuper, si cum alijs Fidem eiusmodi dixeris, esse constantiam in retinenda, et defendenda Fide, vel cum alijs excellentiorem quandam affectivam certitudinem, qua Fidelis aptior fiat ad alia perficiendum, nihil inde colligi poterit, quod probationem nostram vel leviter infirmet.

Dices 2º, cognitionem per revelationem particularem habitam esse propriam Prophetiæ, et non Fidei. Sed contra; quia multiplex est Prophetiæ acceptio videnda apud Jansenium, non illum Yprensem, ab Ecclesia toties, tam que merito proscriptum, sed Gandavensem cap. 47 Concordiæ Evang., et D. Ex. disp. 8 de Fide, sect. 3: potissima 1º ejusdem acceptio significat prædictionem rerum futurarum, l etiam præteritarum, cujus nulla erat aliunde notitia, aut rerum quarumlibet omnino occultarum divinitus habita, cujus distinctio a Fide non ita facilis est, cum utraque revelatione Dei niti videatur; sed quia nostri instituti non est, rem istam exacte perpendere, 1º dici potest, actum Prophetiæ non debere esse necessario assensum intellectualem ipsius Prophetæ, sed posse salvari in locutione exteriori ejusdem ordinata ad alios, et ad quam specialiter moveatur a Deo. 2º similiter dici potest, esse ipsam Prophetæ cognitionem a Deo, et plerumque citra ipsius libertatem inspiratam, sive cognitio ejusdem sit solius imaginationis, sive intellectualis; proinde que actus Prophetiæ non tam supponit revelationem Dei, quam sit ipsa Dei revelatio, cum econtra actus Fidei præsupponat Dei revelationem, et non utcumque, sed ut præcognitam aliunde; et hinc fiet, ipsum Prophetam reflectentem supra præfatum actum, et sufficienter advertentem, illum esse inspiratum a Deo, propriam que illius locutionem, posse quam optime elicere actum Fidei circa rem illam, circa quam actus præcedens propheticus versatur.

Si 3º ostenderit aliquis, nec sine ratione, actum illum, quo ipse Propheta assentitur rebus illis, quas Deus sic, l aliter ipsi revelaverit, esse proprissime actum Prophetiæ, dicendum tunc erit nullum esse discrimen substantiale inter actum Fidei, et Prophetiæ sed præcise accidentale consistens in eo, quod omnis similis Prophetia Fidem includat; non 3º econtra; quia nimirum actus Propheticus, non quacumque revelatione nititur, sed illa præcise, quæ privatim, et immediate, et ad aliorum potius instructionem, et de rebus futuris, l aliàs occultis alicui fiat, cum actus Fidei ex terminis revelatione aliis facta ditentus sit, et versari etiam possit circa res aliunde cognitas: quare pro utroque actu eliciendo sufficit unus, et idem habitus Fidei, quin obstet, quod communiter dici solet, scilicet lumen Propheticum ad tempus tantum, neque omnibus, sed aliquibus, et non tam in suum, quam in alienum commodum dari; quia hæc, et similia non debent intelligi de habitu inservienti ad eliciendum illum actum, sed de cognitione imaginaria, l intellectuali divinitus infusa, l de speciebus, quæ

ab alto eidem insexuntur rerum prædicendarum, quas non semper, neque pro libito suo sortiuntur Prophetæ, sicuti neque assistentiam Dei specialem, ne aliud mox proferant, quàm audierint, quæ assistentia certior est, quando res prædicendæ aliorum, et maxime omnium Fidelium utilitati deserviunt.

Dices 3°, prædicta omnia vera esse, si res privatim revelata ad Deum spectet, et ad spiritualem profectum, secus v° si temporalis sit: quippe Deus objectum est attributioni Fidei, atque proinde quod ad ipsum non refexatur, inter attributa ejusdem objecta recenseri non meretur. Confirmatur 1° multiplici D. Thomæ testimonio: nam 1° 2ª 2ª q. 1. a. 1. inquit: "si v° consideremus "materialiter ea, quibus Fides assentit, non solum est ipse Deus, "sed etiam multa alia, quæ tamen sub assensu Fidei non cadunt "nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, prout scilicet "licet per aliquos Divinitatis effectus adjuvatur ad tendendum "in Divinam fruitionem. Et ibidem q. 5. a. 3 ait, forle autem objectum "Fidei est veritas 1ª, secundum quod manifestatur in scripturis "sacris, et doctrina Ecclesiæ; quæ procedit ex veritate 1ª: inde quicumque "cumque non inhæret, sicut infallibili, et Divinæ regulæ doctrinæ "Ecclesiæ... ille non habet habitum Fidei, sed ea, quæ sunt Fidei, "dei, alio modo tenet, quàm per Fidem. 3° etiam ibi q. 174. a6° "ad 3ᵐ: singulis temporibus non defuerunt aliqui Prophetiæ spiritus "habentes, non quidem ad novam doctrinam Fidei depromendam, "sed ad humanorum actuum directionem: et 4° demum 1. p. q. 1. "a. 8 ad 3ᵐ, innititur Fides nostra revelationi Prophetis, et Apostolis "lis factæ, qui Canonicos libros scripserunt; non v° revelationi, si "quæ fuerit, alijs Doctoribus factæ: ergo quia censuit, opus esse ad actum Fidei revelatione publica, et ad Fideles cunctos pertinenti.

Confirmas 2°: Deus est objectum unicum, et adæquatum primarium Fidei, et in ordine, ad quem, seu propter quem Fides ad alia quoque præter ipsum protenditur, cum hinc etiam probet S. Thomas 1. 2ª q. 62. a. 3°, Fidem esse Theologicam, quod nimirum tota 1°, et per se de Deo est, et non nisi secundario, et in ordine ad Deum de reliquis, uti distingit etiam in Spe, et Charitate pariter Theologalibus; quia per illam nihil, nisi Deum, vel in ordine ad Deum speramus, et similiter per istam Deum præcipue, imo in aliquo sensu unice, et alia propter, et in ordine ad Deum diligimus: ergo quod ad Deum non spectat, neque refertur, non potest esse objectum Fidei Theologicæ, et ad hanc insufficiens haberi debet revelatio de rebus præcise temporalibus.

Sed dra est 1°. Deum aque Fide dignum esse, quaecumque tandem revelaverit, sive ea temporalia sint, sive aeterna, sive maxima, sive minima, cum omnia perfecte sciat, et in nullo quemquam fallere possit; et actum praeterea, quo quis etiam temporalia, et minima propter auctoritatem Dei illa dicentis firmiter, ut par est, et obsequiose crederet, Divino proprie niti testimonio, proinde quoque esse proprie Fidei Theologicae actum, sicut Charitatis Theologicae est actus omnis ille, quo aliquis gratia Dei adiutus propter Deum quodcumque aliud dilexerit.

Dra 2°, quia ratio obiecti attributionis nimis lubrica est, et multiplici liti exposita, ut dixit disp. 2. 3° quia nihil facilius, quam in quavis re quantumvis temporali reperire sufficientem referibilitatem ad Deum non solum ut revelantem, verum etiam ut cognoscendum: Deus quippe vel in minimis maximus est, et circa singula suam exercet providentiam, etiam circa peccata, permittendo illa, ut inde bonum aliquod eliciat: cum enim in Scriptura scilicet Thobiae 11 referatur ut Fide Divina credendum, canem Thobiae Filium eiusdem, etiam nomine Thobiam in itinere comitatum fuisse, et ad domum redeuntem praecucurrisse, quasi nuntium advenientem, et blandimento caudae suae gaudentem, ut nimirum agnosceremus quam mirabili providentia illius fidelis domus rebus omnibus Deus consuluerit, colligitur aperte, nihil esse, quod verum sit, et a Deo revelatur, quod in eiusdem laudem verti non possit. An autem eodem actu quo res aliqua creditur, debeat in ipsum Deum, ut in obiectum Fidei attributionis referri, vel sufficiat, esse in illum ita referibile, non est praesentis instituti, et hoc posterius a plerisque, et merito verum habetur.

Ad 1. confirmationem respondetur, S. Thomam loqui de facto, et de Fide non solum Theologica, et Divina, sed etiam Catholica, et secundum quod ea creditur ad procurandam salutem aeternam: specialiter 1° respondendo ad singula testimonia dicendum est, illa parum urgere, cum etiam illud, quod privatim ab ipso revelaretur, identidem distribueretur sub eodem ut revelanti, et facile praeterea posset christiana dicta in eundem referri. 2° pungit etiam illos, qui sufficientem asserunt revelationem privatam, modo sit de re suapte natura ad Deum, vel Religionem spectante; et insuper nihil inde contra nostram sententiam potest deduci, cum solum affirmet, Fidem revelatione niti manifestata in Scripturis, et traditionibus, atque definitionibus Ecclesiae, et eum praeterea, qui ab Ecclesiae doctrina recesserit, habitu Fidei esse privandum, et consequenter, si aliqua adhuc teneat, quae ab Ecclesia admittuntur, non per Fidem supernaturalem, et subtive etiam Divinam, sed per alium actum ignobilioris indolis crediturum, quod totum etiam nos ultro concedi-

imus, quamvis insuper prætendamus, posse elici actum Fidei supernaturalis cum sola privata revelatione, modò reliqua principia adsint.

3ʒ pro nobis potius militat, cum expresse in eo admittantur revelationes privatę, et solum negetur, illas fieri ad introducendam aliquam novam doctrinam in Ecclesia Dei, cum scriptum sit 1. ad Cor. cap. 3°, unusquisque autem videat, quomodo superædificet; fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est; atque ideo revelationes speciales, quę in historijs Sanctorum leguntur, veluti ad Lydium lapidem secundum doctrinam universalem Ecclesię examinari dsueverint, et illę solum non rejiciuntur, quę ei doctrinę bene cohęrent. 4ʒ id ipsum dfirmat, scilicet Fidem Catholicam, et quę omnię est, revelatione Prophetis, et Apostolis specialiter in Ecclesię instructionem a Deo missis, et non huic, vel alteri privatę Doctori factę esse fundatam; unde nullatenus inferri potest insufficientia revelationis privatę ad actum Fidei; neque similis actus, ut aliud argumentum præoccupetur, dicendus est, esse Spiritus privati, quatenus hoc nomine sensus uniuscuiusque significatur nimis fallibilis, sed esset vere Spiritus Dei privatim hoc, vel aliud revelantis.

2a etiam dfirmaō plus habet nominis, quam rei, quia notio obti primarij vnica eque incerta sit, ac notio obti attributionis, et vix ullus admittat, Deum per singulos actus Fidei attingi ut obtum creditum, sed præcise ut rationem credendi illud, quod per eiusdem testimonium infallibile, et Fide Divinâ creditu dignum factum est: quare distingui poterit ant: in ordine ad quod, seu propter quod, ut obtum absolute creditum reliqua debeant credi, negetur: ut rationem credendi, et in cuius tandem cognitionem per alium Fidei actum ordinari possint, et debeant, dcedatur, et negetur dtia, quę potius nulla est, licet totum ant admitteretur; qa res quælibet, quamvis temporalis, potest simul cum Deo per actum Fidei attingi, non minus quam res ad Spiritus profectum pertinens, imo nihil est, quod non possit ad profectum Spiritus ordinari, cum diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum secundum Apost. ʒ ad Rom. 8. S. Thomas ibi ne quidem meminit theologalitatis Fidei, cum totus sit in persuadendo necessitatem Fidei, Spei, et Charitatis infusarum ad procurandam, et dsequendam beatitudinem supernaturalem: quare importunissime (ne aliud dixero) adducitur, præsertim cum xa dicta, licet per singulos Fidei actus attingi deberet Deus ut obtum actu creditum, non mi-

rum, nec difficilius id salvetur, quando res suapte natura non ducens ad pietatem creditur, ac dum res ex natura sua ad Religionem pertinens creditur; et hoc quidem eodem modo urget dtra revelationem vrsalem, ut ex ipsis terminis constat.

Sed replicas: ~~Ergo~~ qui dissentiret rei privatim revelatę committeret peccatum infidelitatis, et amitteret habitum Fidei, si illum prius habens supponatur. Concedo totum, modo revelatio sufficienter illi proposita sit. Sed pergis, et replicas iterum: ergo incidet in hęresim, et in pœnas dtra Hęreticos ab Ecclesia inflictas. Utrumque concedit P. Antonius Perez: tu vero distinguere poteris: incidet in hęresim secundum quod infidelitatem includit, concedo: secundum contumaciam dtra Ecclesię pręcepta, quam ulterius hęresis superaddit, nego totum; quia Ecclesię pręcepta dtra Hęreticos pręsumi possunt, vel etiam debent solum esse imposita adversus negantes veritates ab Universa Ecclesia receptas; et cum Hęreticorum pœnę protendi non possint ultra Ecclesię pręceptum, consequens est, dissentientem pręcisse rei sibi privatim revelatę illis non subjacere.

Sectio 5

Resolvitur multiplex quęstio circa conditiones revelationis sufficientis ad actum Fidei.

Quęritur 1.° an sufficiat revelatio in universali facta ad credendum particulare, quod sub illo continetur, constat? Respondetur affirmative; nam particularia sub vrsali contenta sunt eadem pror sus veritas; nihil enim aliud est etiam formaliter, nullum posse sine auxilio Divinę gratię operari, ut oportet ad salutem, quam hunc, istum, illum, vel Petrum, Paulum, Joannem, et sic de cęteris, non posse sine illo auxilio salutariter operari, ut quod omnes extra dubium est: quod nequit esse Fide sanctum hoc, quin illud Fide pariter sanctum sit. ergo revelatio in vrsali facta sufficit ad credendum Fide Divina particulare quodcumque, quod notum sit sub illo contineri, nisi actus circa particulare metas continentię illius sub vrsali prętergrediatur, et propterea quamvis Fide sanctum sit perseverantem usque ad finem salvum fore, Fide certum non est, Petrum v.g. fore salvum, nisi sub conditione, quam vrsalis illa veritas prę se fert, scilicet si in justitia, et sanctitate usque ad finem perseveraverit.

Et hinc quęritur 2.° an similis revelatio in vrsali, sed objective conditionata sufficiat ad credendum Fide absoluta particulare sub eo contentum, et in quo constet, esse conditionem purificatam? Affirmandum pariter est cum communi dtra nonnullos, quos sine nomine refert Ripalda disp. 8. sect. 8; quia revelatio vrsalis sic conditionata, ut omnis homo, qui descen-

dat per naturalem propagationem ex Adamo, præter unam Virginem Matrem, peccato Originali, et morti obnoxius nascitur, sufficienter movet ad credendum Fide absoluta, Petrum v.g. quem constat sic descendere, ee in peccato Conceptum, et moriturum, quod nimirum suam motionem exerceat circa intellectum, secundum quod instructus supponatur circa existentiam, et propagationem Petri: ergo movebit præfatum intellectum ad actum Fidei absolutum, et non præcise Conditionatum. Urgetur: quia alias motio illius revelationis non nisi ridicule exponeretur, cum si tantum actus Fidei obiective Conditionatus elici deberet, esset huiusmodi, hic homo, designato Petro, qui re ipsa Adæ filius est, Conceptus fuit in peccato Originali, et morietur, si re ipsa Adæ filius est, quo nihil magis ridiculum; sed non ob aliam rationem, quam quod Conditio illa adhibeatur, quæ ex parte subiecti propositionis supponitur verificata: ergo.

Neque motivum Fidei in casu præsenti constituendum erit formaliter ex revelatione illa reali, et Conditionis purificatione, ut prætendit novissime P. Gutierrez, sed potius purificatio illa erit mera Conditio subiectiva, ut prædicta revelatio ad Fidem absolutam moveat. Et ratio satis perspicua est; quia tunc non propterea credo Fide absoluta, Petrum, quem mihi constat ab Adamo descendere, natum ee in peccato, et mortalem, quia existit; sed quia revelatum a Deo est, omnem hominem ab Adamo descendentem, peccato, et morti subiacere: quemadmodum licet bonum non alliciat ad amorem, nisi præcognitum, non cognitio, sed bonum per illam repræsentatum est motivum amoris; et hoc idem contingit in approximatione agentis ad passum, et alijs satis obvijs.

Dices: Fides, et revelatio ita adinvicem proportionari debent, ut Fides non plus, neque aliter affirmet, quam revelatio; nam si quid aliud ultra, vel aliter actus affirmet, quam revelatum sit, respectu illius non revelatione, sed alio motivo nitetur, et consequenter ex hac parte non pertinebit ad Fidem; sed si Fidei actus particulare absolute affirmet in casu præsenti, plus, vel aliter affirmabit, quam revelatio, quæ non absolute, sed Conditionate enunciabat, ut pote quæ omnino præscindebat ab existentia Petri, eiusdem que origine ab Adamo: ergo.

Respondetur, imo propterea in casu quæstionis Fidem debere esse absolutam, quia correspondere debet revelationi, quæ ideo Conditionata est, quia præscindit ab existentia hominis particularis, seu Petri, eiusdem que Conditioni sic accomodatur, ut pro varietate ipsius actus Fidei evadat vel Conditionatus, vel absolutus: ergo cum intellectus, cui constat aliunde, Petrum existere, et descendere ab Adamo, non possit ipsum

non ut absolute existentem vere considerare, non poterit non absolute de eodem secundum praefatam revelationem affirmare peccatum Originale, et mortem.

Observandum quippe est, revelationes huiusmodi propterea dici, et esse, conditionatas, quod nihil significent circa existentiam hominum in particulari; non vero quod non significent in confuso, futuros esse homines ab Adamo descendentes peccatores, et mortales, quin determinate per illas significetur, quinam sint huiusmodi homines, cum hoc eorundem ortu, seu origine sufficienter notum esset futurum: quare licet revelatio praescindat ab eo quod verum sit, hunc hominem Petrum exsistere, et ab Adamo descendere, non tamen ab eo, quod sufficienter applicetur eidem, quem aliunde constat, sic exsistere, ad affirmandum de ipso etiam absolute peccatum Originale.

Dicis iterum: qui aliquid testificatur conditionate, offert purificationem conditionis in signum rei testificatae, per quod non minus, quam per verba suam auctoritatem interponit: ergo per eandem conditionis purificationem constituit praecedentem suam revelationem in esse revelationis, seu locutionis absolutae, quemadmodum, siquis aliquid testificaretur sub conditione elevationis dexterae, vel inclinationis capitis, inclinans caput, aut dexteram elevans, iure censeretur, illud ipsum absolute testificari. Negatur antecedens; quia, ut testificatio moveat ad actum etiam absolutum, ex terminis opus non est, conditionem a testificante impleri, vel aliter dependere: quare neque requiritur, eam conditionem assumi in signum rei testificatae, cum ponit nihil neque naturaliter, neque ad placitum significare, ut evenit in praesenti; nam Petrum esse Filium Adami, neque naturaliter, neque ad placitum significat revelationem Dei de peccato Originali, neque huius contractionem. Aliud contingit in eo, qui cum alio conveniat ad significandum hoc, vel illud illa dexterae elevatione, vel inclinatione capitis: nam iste se intromittit in verificatione conditionis, et non utcumque, sed imponendo illi praefatam significationem. Si vero non sic procederet, sed aliquid alteri promitteret, se quae ipsum obligaret sub conditione illius elevationis, vel inclinationis, quamvis promissionis immemor adhiberet conditionem, obligatio transiret in absolutam, seu (quod in idem recidit), promissio, quae prius solum conditionate obligabat, inciperet absolute obligare: ergo pariter revelatio, quae antecedenter solum movebat ad conditionate credendum, Petrum peccatorem, et mortalem nasciturum, est sufficiens ad absolute id ipsum credendum respectu illius, cui iam constat aliunde, Petrum natum esse vel etiam nasciturum, ut pote qui eundem non poterit non propositioni absolutae subiacere.

Quaeritur 3°, an satis sit, veritatem aliquam esse revelatam; ut Fide credatur veritas, quae cum illa re ipsa eadem est; seu

ut alij se se explicant, an sufficiat revelaō virtualis? Ut respondeam, notandum est, revelaōnem dici posse virtualem 1° raōne sui, si nimirum perinde se habeat ad actum Fidei, ac si foret formalis, magis que expressa: 2° raōne obti, scilicet propter identitatem cum obto revelato. Hinc ad quęstionē respondeo 1°, revelaōnē in 1° sensu virtualem sufficere; nam si non sufficiat, non perinde se habebit, ac si esset folis, et expressa illius veritatis revelatio, et in hoc sensu per revelaōnem hominis sufficienter revelatū intelligitur animal rdole, et per revelaōnem alicuius in universali revelata censentur particularia sub illo ɔtenta. Si autem ɔtenderis, revelationem huiusmodi folem potius, quam virtualem dicendam esse, et genus huiusce virtualitatis non subsistere, per me tibi licebit rem potius, quam voces curantem.

Respondeo 2°, revelaōnem virtualem in 2° sensu non sufficere: ita etiam communis Theologorum sententia, scilicet Gregorij, Maioris, Capreoli, Caietani, et aliorū apud D. Eximiū eos sequentem, propterea que immerito pro opinione ɔtraria à Patre Marin laudatum, cum D. Exs solum asserat, veritatem virtualiter in alia veritate revelata ɔtentam, eē Fide credendam, si definiatur ab Ecclesia, et insuper revelaōnem in vli ad Fidem particularium eē sufficientem, quod longe aliud est ab opinione, quam modo impugnamus, et pro cuius oppugnatione necessum non est recurrere ad precisiones obtivas, sicut ad foles recurrit Marin pro eiusdem defensione; cum argumentū illud magis decantatum, quam efficax eiusdem cogniti, et non cogniti Theologū non multū deceat, presertim cum apud ipsum eque prevalere debeat distinctio, quam Formalistę supponunt potius, quam tueantur inter predicata realiter identificata, et aliunde pretensa illa ɔtradictio eodem modo institui debeat in ipsa revelatione, atque propterea probatio illi nitens ɔtendere deberet, revelato uno predicato non precise virtualiter, sed folitor revelari quicquid cum ipso realiter identificatur.

Sensus igitur quęstionis, et etiam assertionis nostrę est, non sufficere, eē revelatū, Deum eē omnipotentem v.g. l Xptum eē hominem, ut Fide credatur, Deum eē immensum, et Xptum eē risibilem. Ad probaōnem premittendū est cum D. Exo duplicem eē posse usum nostri discursus, quo alia ex alijs predicatis, in quibus quasi in radice, et virtute ɔtinentur, elicimus, quando pro premissis assumimus veritatem aliquam revelatā, et alterā evidentem; 1ū scilicet, si predictę premissę sint mediū l motivū assentiendi veritati, quę ex illis ɔcluditur: 2ū v°, si veri-

tas premissarum non illud munus exerceat, sed precise applicationis materiæ sub revelatione stentis, l propositionis eiusdem revelationis, it liui quæ ad veritatem præfatam applicationis. Hoc supposito——

Probatur assertio præfixa: si intellectus 1.º modo procedat, dum aliquid cognoscit illud inferens ex veritate alia revelata non procedit modo proprio Fidei, neque se subjiciendo in obsequium Dei revelantis, et consequenter non tam revelatione nititur, quam connexione, quam habent præmissæ cum conclusione, et propterea ita non excedet certitudine singulas præmissas, cum quoad hoc debiliorem semper sequatur; atque proinde non Fidei, sed Theologiæ actum eliciet. Si vero 2.º modo procedat, adhuc impotens erit ad eliciendum actum Fidei, quia Fidei actus non potest immediate attingere, nisi illud, quod immediate formaliter deprehenditur revelatum, seu actus Fidei non potest attingere immediate illud, quod immediate formaliter revelatio non attingat; quia revelatio cum significativa sit, per nullam applicationem, et propositionem sui potest formaliter, et immediate, sive in se attingere quod prius formaliter, et in se non attingebat, sed præcise virtualiter mediate, et in alio.

Confirmatur: licet Deus non præscindat in cognoscendo unum prædicatum ab alio, locutio tamen eiusdem ad extra (ut jam alias observavimus) præscindit, non secus ac cognitio, et locutio nostra, quicquid sit, an præcisio huiusmodi formalis, l obiectiva dicenda sit; sed apud Adversarios ad credendum Fide humana aliquid, non sufficit, quod aliquis homo dixerit illud, cum quo ipsum realiter identificatur; v.g. esse in homine potentiam obedientialem ad actus supernaturales, quod aliquis dixerit, Petrum esse in foro, cum quo illa potentia identificatur.

Ex dictis profluit discrimen inter veritatem formaliter licet in confuso revelatam, et veritatem virtualiter tantum revelatam; scilicet discursum, quo prior illa veritas eruitur, posse gerere munus propositionis, et applicationis revelationis ad ipsam, ut cum sic aliquis discurrat: omnis homo est rationalis: Christus est homo: ergo est rationalis; cum enim rationalitas formaliter includatur in conceptu hominis, poterit assumere præfatum discursum non tam ut medium assentiendi rationalitati Christi, sed ut propositionem, et applicationem revelationis Christi ut hominis ad eandem veritatem; quia ea revelatio, licet non ita clare, et explicite, formaliter tamen vere comprehendit eam veritatem; at non sic evenit in hoc altero syllogismo: omnis homo est risibilis: Christus est homo: ergo est risibilis: quia si assumatur non ut medium assentiendi, sed ut applicatio, et propositio revelationis Christi ut hominis, non poterit deservire, cum in conceptu hominis, qui solum revela-

tur supponitur, non reperiatur formaliter risibilitas, sed præcise in virtute, l radice: ergo neque poterit credi Fide illi assentiente propter testimonium Dei.

Dices 1º: si Ecclesia definiret, Xptum esse risibilem, Fide habenda esset hæc veritas, ut contra Patrem Molina defendit D. Lx; sed tunc non alia haberetur revelatio, quam præcise virtualis, seu qua Xptus formaliter ut homo revelatus est: ergo ad actum Fidei sufficit huiusmodi virtualis revelatio. Concessa maiori, nego minorem: quia l, uti plures ostendunt, ut supra vidimus, definitio Ecclesiæ propriè locutio Dei est, et revelatio; l quia, cum eius sit declarare sensum, et significationem revelationum, quæ in Scripturis, et traditionibus dogmaticis continerentur, inciperet ex tunc etiam quoad nos illa revelatio Xpti ut hominis significare formaliter etiam risibilitatem, non quod in se mutationem aliquam subiret; sed quia nobis iam constaret, hominem in præfata revelatione non præcise essentialia hominis prædicata, sed etiam proprietatem risibilitatis significare.

Dices 2º: revelatio, vi cuius possumus assentiri risibilitati Xpti quia dictæ a Deo, sufficit ad eam Fide credendam; sed revelatio Xpti præcise ut hominis sufficit ad assentiendum risibilitati eiusdem quia dictæ a Deo, cum constet aliunde identitas realis illius cum humana natura, l inseparabilitas ab eâdem natura humana, proinde que risibilitatem non posse non dici vere, et realiter a Deo dicente, et revelante naturæ humanæ: ergo. Confirmatur 1º: testimonium Dei de Xpto ut homine et de se ipso ut Omnipotente connectitur essentialiter cum risibilitate Xpti, et cum sua immensitate, cum connectatur cum Xpti humanitate, et cum sua Omnipotentia connexis respective cum ipsis: ergo est sufficiens motivum ad assensum illarum, qui non poterit non esse Fidei, cum Dei testimonio nitatur. 2º: qui negaret, Xptum esse risibilem, haberetur, et puniretur ut Hæreticus: ergo quia negaret aliquid, quod Fide credere debebat; sed solam risibilitatem Xpti negaret virtualiter tantum revelatam: ergo. 3º: qui credit, Xptum esse hominem, non potest non credere, quicquid est necessarium, ut verum sit, Xptum esse hominem; sed autem esse risibilem necessarium est, ut homo sit: ergo.

Argumentum probat, revelationem unius Dei, seu Dei ut unius tantum sufficere ad credendum Fide Deum ut Trinum, et similiter non posse non naturaliter cognosci Trinitatem per quodcumque medium, quo Deus naturaliter agnoscitur; quod tamen sine absurdo dici non potest. Probat præterea, idem dicendum

ẽẽ de Fide humana, cum de testimonio hominis eodem modo verificari debeat, ipsum attingere, quidquid cum obto, de quo fertur, identificatur, cum ubique, l nullibi modus ille arguendi ex contradictorijs, cognosci, et non cognosci, l attingi et non attingi valere debeat, l potius ubique rubere valeat, cum locutio Dei ad extra eque precisiva sit, ac nostra, seu locutio, seu cognitio.

Absolute negatur min: argum.ti; cuius probatio merito ab Objectivistis despicietur, et a Formalistis sine speciali difficultate, quantum ad presens attinet, frequenti apud ipsos solutione, sub expressione hominis, non vero sub expressione risibilis, diluetur; quia cum significatio vocis homo formaliter, et ex parte actus non protendatur in sensu presenti questionis ad risibile quantumvis ad humana natura inseparabile, l etiam cum ipsa realiter identificatum, xa eadem revelatio Xpti ut hominis non plus proderit, ad actum Fidei, quo Xptus risibilis credatur, quam notio animalis procul se moventis ad cognoscendum rationale sub expressione rationalis. Dixi notanter in sensu questionis presentis: nam re ipsa facile crediderim, vocem homo, qua Xptus verus homo per Dei revelationem nobis credendus proponitur, non accipi in sensu isto restricto, et philosophico, secundum quem precise significatur suppositum habens essentialia hominis, sed in sensu largiori, et vulgari, xa quem significat naturam humanam cum omnibus suis naturalibus proprietatibus.

Ad 1m confirmationem dicendum est, non sufficere ad assensum Fidei alicuius veritatis quancumque revelationis cum ea connexionem; alias nulla esset revelatio nequidem possibilis, que non sufficeret ad credendum, Deum esse omnipotentem, cum nulla sit, que non connectatur cum Deo ut omnipotenti ut suo proximo necessario principio; propterea que ulterius opus esse, eam veritatem formaliter significari per illam revelationem; nam aliter non habebit rationem testimonij, propter quod talis veritas credatur; et in esse testimonij requiritur connexio revelationis cum veritate credenda.

Ad 2m confirmationem dicendum est, negantem, Xptum esse risibilem, modo revelatio eiusdem ut hominis in sensu stricto accipiatur, sicut et aliam quamlibet veritatem precise radicaliter, et virtualiter revelatam, non fore formaliter infidelem, presumendum tamen esse, nisi aliunde sufficienter constet, eum firmiter credere veritatem formaliter revelatam; quia cum evidens sit, ex veritate revelata legitime inferri illam alteram veritatem, potius presumendus est negare veritatem revelatam, quam illationem usque adeo legitimam, et evidentem; et ex hoc capite posset peccare contra Fidem non per actum heresis formalis; sed quia negans risibilitatem Xpti, se constitueret in peri-

culo; imo et in necessitate non credendi, eum esse hominem. Ad 3m respondetur distinguendo maiorem: quicquid est necessarium formaliter et ex vi significationis, quam revelatio praesefert, concedo: quod aliter necessarium sit, nego maiorem, et distincta similiter minori, nego consequentiam: plura quippe necessaria sunt tum antecedenter, tum consequenter, ut Christus sit homo: antecedenter, dari aliquam, imo et aliquas actiones, quibus producantur corpus, et anima Christi, unio ipsa inter se nectens, et unio eadem copulans Verbo, et principia earundem actionum: consequenter ubicationes, et durationes earundem, et multiplex praeterea tum relatio Christi ad alia, quae fuerint in Mundo, tum actus eiusdem; sed cum haec omnia non significentur per illam praecisam revelationem, poterit actus Fidei, quo Christus homo creditur, eadem, et similia nullatenus attingere.

Sectio 6a

Colligitur ex dictis, esse Fide certum, hunc numero hominem Clementem XII, quem superstitem supponimus, esse verum, et legitimum Pontificem.

Ita omnes Theologi a tempore Clementis VIII, quamvis ante ea tempora tenuerint Turrecremata, Caietanus, Bañez, Vega, Corduba, et alii pauci, quos refert D. Lx. disp. 10 de Fide, et quamvis tunc etiam Gaspar Hurtadus nondum Jesuita, sed Collega Complutensis, quod sententiam negantem in ea Universitate defenderit, Romam cum Praeside, et approbatoribus thesium a Clemente vocatus, et iterum in Hispaniam redire permissus, ut ibi per Judices a Pontifice deputatos res examinaretur, et quamvis ut tolerabilis eorum opinio habita sit a praefatis Judicibus, postmodum ipse Hurtado Societatem ingressus, et doctior factus illam retractavit, ut videri potest in ipso disp. 11 de Fide difficultate 13.

Assertio 1o praefixa colligitur aperte ex dictis sect. praecedenti, ut in eiusdem titulo affirmatur: ex illis quippe constat, revelationem universalis sufficere ad credenda particularia, quae continerit, sub illo universali connexi; sed stat revelatio universalis, scilicet omnem in Ecclesia rite electum in Successorem Petri, et ut talem per eandem Ecclesiam acceptatum esse legitimum, et verum Pontificem Summum, ut ad verba illa Matthaei 16, *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: portae Inferi non praevalebunt adversus eam*, et alia huiusmodi tum ibi, tum alias a Christo prolata circa firmitatem Ecclesiae, et Successores Divi Petri usque ad consummationem Mundi, docent passim Ecclesiae P.P. atque Concilia; et aliunde constat, hunc numero hominem Cle-

mentem XII ēē rite electum in Successorem Petri, et ab Universa Ecclesia ēē acceptatū: q.ᵗ ēt sufficienter revelatū, eum ēē verum et legitimum Pontificem Summum, consequenter que posse, et debere credi Fide Divina. Mi

Maior constit procedenti sect.ᵉ, et min. quoad 1.ᵃ partem probatione non indiget, imo neque quoad 2.ᵃ; q.ᵃ res ēt, licet facti, usque adeo evidens moraliter, ut unusquisque proprio veluti experimento illius certitudinem agnoscat non minus, quam de eo, quod existant Constantinopoli, Lutetiæ Parisiorum, Mattritum, Salmantica, et alia huiusmodi, quæ non solum negative, quatenus contra illa nullū sit argumentū alicuius momenti, sed etiam positive apud omnes habentur certissima, quod nimirum ad ipsa proxius persuadenda militant argumenta ineluctabilia.

Urgetur idem, discursus: ut quis se agnoscat obligatum ad credendū aliquid Fide Divina, nihil aliud requiritur quàm quod sit moraliter positive certus, illud ēē a Deo revelatū Deo quippe aliquid dicenti, l attestanti Fidem deberi, ut pote qui non nisi vera, dicere, l attestari potest, evidentissimum ēt; sed moraliter positive certi sumus, ēē a Deo revelatum, hunc individuū hominem, qui Clemens XII dicitur, ēē Summum Ecclesiæ Pontificem q.ᵃ moraliter positive certi sumus, eum ēē unum ex illis, quos complectitur revelaõ illa cōlis; q.ᵃ licet in ea expressa non fuerint nomina huius, et aliorū, qui legitime Petro succedunt, et propterea donec eventus ipse electionis, et acceptationis Ecclesiæ rem declaret, quodammodo conditionate illa revelatio excipiatur; at, purificata semel conditione, certitudine etiam absoluta constat, illum, et alios prædecessores fuisse comprehensos sub illa cōli: q.ᵗ non possumus non ēē obligati ad id Fide Divina credendum.

Probatur 2.º Ecclesia Catholica, quæ, ut dicitur 1.ᵃ ad Timotheum cap. 2 ēt columna, et firmamentum veritatis et contra quam portæ Inferi prævalere non possunt, ut dicebat Xpus ubi supra, nequit errare in proponendis his, quæ ad Fidem, et bonos mores spectant, imo, quicquid sic proponit, præstat Fide Divina credendū; sed Ecclesia Catholica proponit Universis Clementem XII ut verum Summum Pontificem, et ab omnibus ut talem suscipi iubet, atque insuper id quam maxime ad Fidem, et bonos mores spectat, cum Summi Pontificis sit declarare, quæ credere oporteat, et facere, l declinare ad consequendam salutem æternam: l aliter; sed Ecclesia Dei suscipiens eundem in Summum sui Præsidem, declarat, eum esse unum ex Successoribus Divi Petri, et consequenter comprehensum in illa cōli revelaõne: q.ᵗ

veritas huiusmodi Fide Divina sancta est.

Urgetur: etsi olim de hac re in utramque partem disputatum sit, et non defuerint, qui opinarentur, præfatam propositionem non esse de Fide, et propterea tempore Clementis VIII in controversia excitata occasione thesium Complutensium tolerabilis existimata fuisset eorum opinio, at modò nullus est Theologus, qui sententiam oppositam non amplectatur, seu qui non teneat ut Fide sanctam illam propositionem: quia quicquid sit de probabilitate non quidem certâ, sed dubiâ, quam olim habuit ea sententia, modo saltem omnino improbabilis haberi debet, atque propterea omnino certò constat, Clementem XII esse unum eorum, qui ab illa urbi revelatione comprehenduntur; nam consensus omnium Theologorum in his materijs certitudinem moralem omnimodam inducit, et nihil in eisdem frequentius, quam opiniones aliquando certò, vel dubiè probabiles ab ea probabilitate decidere, et illud, quod prius obscurum, et incertum existimabatur, fieri temporis decursu certum omnino.

Dixi, illam opinionem fuisse dubiæ, et non certæ probabilitatis; cum enim ad actum Fidei opus fuerit iuxta plerosque semper notitia prævia moraliter certa revelationis, et omnino certum sit, post damnationem propositionis 21 inter damnatas ab Innocentio XI ita dicentis, *assensus Fidei supernaturalis, et utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis, imo cum formidine qua quis formidat, ne non sit locutus Deus*, necessum est, plerosque nostræ sententiæ Patronos ante eam damnationem, et post illam omnes negare probabilitatem illius assertionis, *non est de Fide Pontificem pro tempore sedentem in Ecclesia Dei esse legitimum, et verum Pontificem*: quia nunquam fuit ea opinio certæ, et indubiæ probabilitatis, et consequenter citra iniuriam a nobis absolute improbabilis meritò pronuntiabitur.

Hinc meritò D. Cx. disp. 10 de Fide sect. 5 n. 92 concludit, se non videre, quomodo posset excusari ab hæresi ille, qui negaret, Gregorium XIII (ipse tunc temporis Ecclesiam regebat) esse verum Pontificem, potius quam ille, qui negaret, Episcopum Romanum esse Petri Successorem. Et inde nos inferimus ultra RR. aliquot, etiam propositionem reflexam esse de Fide; hoc est, non solum esse de Fide, Clementem XII esse verum Pontificem, sed etiam de Fide esse, esse de Fide eum esse verum, et legitimum Pontificem; quia licet non in omnibus propositiones directæ, et reflexæ circa aliquam materiam eiusdem indolis sint, et ad eundem habitum spectent, at cum testimo-

nium Dei, quod proprie moraliter certo constat existere, sit motivum, cui propositio directa, quae de Fide supponitur, innititur, et per eundem actum iudicative, seu assertorie attingitur (qui enim credit, hunc numero hominem esse Summum Pontificem, quia Deus dicit, identidem, et simul non pure apprehendit, sed iudicat, et asserit, Deum ita dicere) sufficienter proponitur intellectui, ut eidem, et propter ipsum assentiatur, et consequenter, ut actum reflexum circa ipsum eliciat credens, Deum illud dicere propter ipsum Dei dicentis testimonium, vel quia Deus ita dicit. Quin imo cum ex dicta ab omnibus asserentibus, esse de Fide huiusmodi veritatem, et modo sunt isti omnes Theologi, necessario asserenda sit improbabilis opinio negans, eam veritatem habere certitudinem Fidei, non video, ut cum D. Ex.º ubi supra concludam reflexam istam quaestionem, cur propositio illa reflexa sit minus de Fide, quam aliae reflexae propositiones, quae non alio fundamento Fidei asseruntur, nisi quia directae de Fide sunt, et quia obiecti earundem revelatio nequit non identidem sufficere ad veritatem reflexarum.

Praeterquam quod, ut acriter promovet P. Cardenas dissertat. 14 cuius, cap. 5, distinguere haec duo iudicia, alterum directum, nempe Pontificatus Clementis est de Fide, et revelatus a Deo, et aliud reflexum, nempe opinor Pontificatum istum esse de Fide, et a Deo revelatum, multum quidem vocis, et confusionis, et praeterea nihil habere videtur, tum quia ad actum directum Fidei praecedere debet iudicium moraliter certum, et evidens revelationis, quin secundum dicta sufficiat iudicium praecise probabile; sed qui opinatur tantum, Pontificatum istum esse de Fide, non habet iudicium certum, sed praecise probabile revelationis: quod 2º et aliter id ipsum; qui solum probabiliter iudicat, aliquid esse revelatum, solum habet iudicium probabile revelationis, et re ipsa formidat, et quidem prudenter, an non sit locutus Deus; sed non stat assensus Fidei cum huiusmodi iudicio, ut ex damnatione Innocentiana constat: quod 3º non stant simul haec duo iudicia: evidens est, Solem nunc lucere, et incertus sum, an Sol nunc luceat, quia formido huius posterioris iudicii derogat evidentiae prioris, et qui ea simul deiceret, certus simul et incertus esset, an Sol luceat; sed qui credit, esse de Fide Pontificatum huius hominis, supponitur proprie certus de revelatione illius, et qui solum probabiliter iudicat, illum Pontificatum esse de Fide, est positive incertus de revelatione illa, et incertitudo haec aequaliter excludit certitudinem proprie necessariam ad actum Fidei: quod iudicare probabiliter, vel opinari, aliquid esse de Fide, voces sunt, quae vel nihil, vel implicatoria significant; atque proinde qui opinatur tantum, aliquid esse

revelaty, hoc ipso certus esse debet, illud sibi de Fide non esse, seu revelaonem illam (si re ipsa detur) sibi non esse sufficienter propositam.

Hinc 1° licet laudabile sit, ex principiis Fidei et revelatis a Deo proprias firmare opiniones, et adversas oppugnare, at reprehensione dignum est, ita aliquem propriæ opinioni affici, tantiq que suo iudicio deferre, vt oppositum quod certa probabilitate gaudet, asserat, ēē sibi hæreticum, l. ctra Fidem; nam si pertinaciter nimis defert suæ opinioni, eam que non vt opinionem, sed vt evidentiam suspiciat, temerarius est, et iniuste adversam sententiam a sua probabilitate deijcit; si 2° se excuset dicens, se hæc probabiliter proferre et vt probabilia tantum habere, reprehendi adhuc magis debet, quod existimet, iudicium probabile revelaonis sufficere ad assensum Fidei, quod modo neque probabile est.

2° illos, qui (si tandem aliqui sint) non iudicant moraliter certam nostram sententiam, posse vtcumque excusari, licet negent, ēē de Fide præfatum Pontificatum; quia nimirum expresse saltem nihil super hoc declaravit Ecclesia, et eam opinionem hucusque tolerare saltem visa est; eos tamen, qui ppem directam Fide sanctam defendunt, non posse non reflexam asserere, ēē de Fide; quia pro reflexa eadem militant argumenta, et aliunde quia si reflexa sit præcise opinio, l. cui præcise opinio videatur, non poterit eidem certa, et evidens videri revelaō Dei, et sine evidentia, et certitudine revelaonis certum omnino est, non posse haberi actum Fidei, seu (quod in idem recidit) ppem illam directam non esse quoad nos de Fide.

Dixi, nihil Ecclesiam hucusque super hoc expresse declarasse; quia implicite cuiusdam declarationis multa sunt indicia; nam, vt modo prætermittam, a pluribus Concilijs Generalibus receptas fuisse vt definitiones Fidei decreta Pontificum pro eo tempore Ecclesiam regentium, expressis eorundem nominibus v.g. Leonis a Calcedonensi, Agathonis a 6ª Synodo Generali, Innocentij III a Milebitano, et sic de alijs quamplurimis, stat Bulla Martini V in Concilio Constantiensi Ses. 45 iubentis proponi Heterodoxis ad Ecclesiam redeuntibus, vt credant, Papam canonice electum pro tempore existentem expresso eius nomine ēē Successorem D. Petri, et habere supremam potestatem in Ecclesia.

Neque dici potest, credere largius ibi vsurpari

pro actu scilicet Theologico, l 2° non fidem absolutã, sed Ditionatã exigi, si nimirũ homo ille singularis, qui nomine expresso significatur, sit rite, et canonice electus: quemadmodum etiam ægroto, cui Sacrum Viaticum ministratur proponere Dsuevit Sacerdos illud ministrans, an credat, illud, quod in manibus habet, sit verum Corpus Xpti? quin propterea Fide certũ sit, corpus Xpti Domini in ea determinata hostia, quam Minister nominavit, Dnexũ. Hon, inquam, hęc dixeris: nam 1° unam prebet ad eludendam quamlibet Fidei definitionem, et propterea, cum veritas illa iubeatur proponi credenda Hæreticis, l saltem de Fide suspectis in signum sinceræ eorundem reconciliationis cum Ecclesiã, necessũ est, credere stricte accipi, et proút significat actum Fidei, non secus, ac in omni Fidei professione, quæ ex præscripto Ecclesię ad ingressum aliquorum Officiorũ fieri Dsuevit.

Neque 2ũ sustineri potest: quippe Hæretici, de quorũ Dversione agebatur, non dubitabant de veritate secundum Fidem illius velis, omnem canonice electum in Pontificem ēē legitimũ Petri Successorem, sed tantũ, sicuti et alij Dtendebant, Catholicam huiusmodi electionem defuisse in Ecclesia Romana, et Dsequenter homini illi singulari, qui pro tempore in ea sedebat, non Dvenire: q̃ dum ab eisdem in professione Fidei exigitur, quod credant, hominem illum ēē verum Petri Successorem, Summum que Ecclesię Præsidem, non Fides precise Ditionata, sed absoluta exigitur. Nec par ēt ægroti accipientis Sacrum Viaticum, nam hic 1° credit, verbis rite prolatis a legitimo Sacerdote substantiã panis in Corpus Xpti, et vini substantiã in eiusdem Sanguinem Dverti, et propterea dum 2° rogatur, an credat, illud, quod Sacerdos habet in suis manibus, sit Xpti Corpus, non ei novus aliquis Fidei articulus, de quo aliquando dubitaverit, proponitur sed ille idem articulus, quem iam professus est, in singulari proponitur, ut eiusdem devotio erga Eucharistiam magis excitetur, ab eodem que ferventius Christus adoretur, et fidentius suscipiatur; ad quod sufficit actus Fidei implicite præseferens insinuatã Ditionem, cum moraliter certo non Dstet de legitima illius hostię Dsecratione, ut Dstat de legitima electione cuiuslibet pacifiçe Ecclesiam Dei regentis electione, et insuper omnes ægrotantis affectus dirigi possint in Xptum vere tunc, tum in Cælo, tum alicubi in Eucharistia existentem; in licet de Fide non sit, Xptũ ēē in ea hostia, ēt tamen de Fide eundem ēē in aliqua; q̃ attẽ hoc etiam modo esse nobiscum usque ad Dsummationem Sæculi Xptus promisit; si 1° Clemens XII lib. in

esset legitimus Pontifex, nullum esset visibile Ecclesiæ caput, quod dicere possimus, et nisi legitimitas eiusdem electionis constaret, de nullo alio posset constare, et cum unicus tantum esse possit Pontifex unus, non datur locus insinuatæ vacuitati, et quæ proinde inutilis foret ad finem institutionis visibilis Summi Pontificis.

Opponunt 1°: non est de Fide, hunc hominem, scilicet Clementem XII esse masculum, baptizatum, Sacerdotem, Episcopum, et sic de alijs sive iure Divino, sive humano requisitis ad verum Summum Pontificatum: ergo neque de Fide est, eum esse verum Pontificem Summum. Ista legitima videtur; quia Pontificatus verus præfata omnia vel supponit, vel includit, ut potè sine quibus subsistere non potest: quomodo enim esse posset Caput Ecclesiæ, qui ne quidem illam per Baptismum unicam ipsius ianuam ingressus est? Quomodo gaudebit omni Pontificia potestate secundum illam plenitudinem, secundum quam D. Petrus eam sortitus est, si huius potestatis iure Divino incapax fuerit, uti est, qui non est masculus, et licet masculus sit, si non est Sacerdos, et Episcopus.

Confirmatur: non satis constare de electione eiusdem canonica, scilicet in illum eligendum concurrisse duas ut minimum partes eorum, quibus ius suffragij competit, et omnino libere et absque ullo simoniacæ pravitatis vitio cum alijs huiusmodi, quæ iure humano positivo ad canonicam Summi Pontificis electionem requiruntur, ut eam Fide credere debeamus, et cum Fide tantum tenendum sit, esse legitimum Pontificem illum, qui canonice electus sit, consequens est, non posse esse Fide sanctum Clementis XII Pontificatum.

Ad argumentum respondent 1° aliqui AA, illa, quæ in ipso recensentur, non esse antecedenter ad electionem, et acceptationem Fide certa, secus vero consequenter ad præfatas electionem, et acceptationem; quia per huiusmodi totius Ecclesiæ acceptationem fit omnino certum, Clementem XII habuisse omnes illas, et qualibet alias (si quæ sunt) conditiones indispensabiliter ad Papatum requisitas. 2° alij, concesso anti, negant consequentiam; quia Summus Pontificatus consistit formaliter in ea plenissima potestate, et consequenter omnia illa non includit formaliter, sed præcise supponit: quare etiam Deus revelans Pontificatum huius hominis non ea revelat, sed supponit aliunde nota nobis; neque enim sufficit, aliquid utcumque attingi per actum

Fidei, l etiam per revelationem, ut credi, et revelari censeatur; quippe etiam amor, quo Deus vult, Peccatorem pœnitere, attingit illum ut Peccatorem, quin amet eundem ut talem, sed præcise pœnitentiam illius, qui aliunde præter, imo contra Dei voluntatem Peccator existit: similiter locutio Dei, qua Petro aliquid revelat, eundem attingit, quin tamen illum existere, revelet, sed præcise ei, quem existentem supponit, reserat illud, de quo est locutio ipsius.

Prior solutio non placet, præsertim cum x.a dicta sect.e præcedenti revelatio præcise virtualis, et fundamenti qualiscumque connexionis non sufficiat ad Fide tenendum illud, quod in veritate formaliter revelata virtute continetur, l ex eadem etiam metaphysica connexione deducitur; sed omnino necessaria est revelatio formalis; et insuper q.a inde retrotrahendo discursum Fide certa deprehenderentur plurima, quæ tantam certitudinem non habere, ab omnibus supponitur, scilicet non solum eum, qui Clementinum ministravit Baptismum, sed etiam illum, qui baptizavit Episcopum, qui ipsum ordinavit, habuisse animum baptizandi, et, præfatum Episcopum rite fuisse ordinatum, et sic de alijs baptizantibus, l ordinantibus usque ad Apostolos. Propter eandem rationem displicet etiam posterior solutio; q.a secundum illam sin minus Fide, theologice saltem certa, et consequenter metaphysice infallibilia redderentur non solum illa, quorum argumentum meminit, verum etiam quæ redarguitio nostra proposuit; quandoquidem ea, quæ legitime deducuntur ex antecedenti revelato, et Fide certo, non possunt non esse Theologice, et omnino, et plusquam moraliter, et physice certa, quamvis desinant esse de Fide, quod formaliter revelata non sint, et propterea non contineantur sub ea ratione, sub qua Fides procedit.

Aptius igitur occurritur argumento, si dixeris, l ea omnia reipsa existere, l Deum in ijsdem utentem suprema sua authoritate quasi dispensasse, l supplevisse, ut, quod per ipsum revelatum iam est, verificaretur; nam qui potens est ex lapidibus Filios Abrahæ suscitare, potens est fœminam in marem convertere, et characteres tum Baptismatis, tum Ordinis in animum infundere præter legem ordinariam ab ipso stabilitam, l etiam sine illis omnibus, l sine aliquo eorum supremam Summi Ecclesiæ Præsulis potestatem communicare, quod non proprie dispensare foret, sed quasi, seu huiusmodi casum non esse comprehensum in ea Christi lege, qua statuit, Pontificem esse masculum, baptizatum, ordinatum in Sacerdotem, et Episcopum ante l post electionem, ut fit subiectum, in quo resideat Plenaria Pontificia potestas; Itaque

pacto sit, Fide esse certum, hunc numero hominem esse verū Pontificem Summū, et consequenter hui omnibus instructū, quę Pontificatus includit, quin Fide pariter certum fiat, illum masculum natū esse, rite baptizatū, ordinatū, et sic de cęteris, quę in eligendo supponi debent.

Et inde facilius diluitur cōfirmaō; nam si quę vitia obrepserint in electione, quę ad ius positivū humanum canonicum spectant, omnia tolluntur per acceptationem Ecclesię pacificam, cuius sicut fuit ea ordinare, eiusdem pariter est auferre eadem, et propter bonum communem supplere defectus, qui moraliter cognosci non possunt, et nisi suppleantur, adeo ingentia mala secutura essent, ut etiam aliàs sępius cōtingit in illis, quę iure humano civili, l canonico inducta sunt, et propter bonum communem, ut quę actus, qui legitimus communiter habetur, valor subsistat, per ipsum ius supplentur, quoties error communis adest, et titulus coloratus: quare licet non nisi temere dici possit, aliquem eorum defectuū in hac electione intercessisse, aut in alia quacumque, nisi aliunde sufficienter cōstiterit; ut de Fide sit hic Pontificatus, necesse non est, esse de Fide, nullum similem defectū in electione intervenisse.

Hinc 1° ruit obiectio, quam post Martinum Polonum, quem secutus est Marianus Scotus, et alij Hęretici adornant ex electione, et acceptatione Ioannis VIII, quem ijdem ferunt, l potius fabulantur cum nisu cęterorum etiam Hęreticorum, fuisse fœminam: nam quando eorum fabulis id cōcedatur, l permittatur, subsisteret illius Pontificatus, supplente Deo eam cōditionem, l occulte illius mutante sexum. 2° inde cōstat, non esse eandem rationem de Pontifice nondum acceptato ab Universa Ecclesia, sed dubio, ut semel, atque iterū accidit, dum unus ab his, et alius ab alijs habentibus ius suffragij electus est, et Ecclesię propositus, ita ut pars uni, pars alteri adhęreret, in quibus, et similibus casibus non cōstat determinate, quis sit eorum legitimus Pontifex, donec ab Ecclesia pro alterutro feratur sententia, l uterque deponatur, et cedere iure suo, si quod habet, iubeatur, et alius rite, et canonice eligatur, cui universa Ecclesia obtemperet.

Arguunt 2°, et inferunt: q etiam erit de Fide

ēē verum, et legitimum huius Salmantinę Sedis Antistitem eum, qui pro hoc tempore in ea sedet, et sic de alijs respective Episcopalibus Sedibus. Sequela, quę satis absurda videtur ex ipsis terminis, et absurdior adhuc, qª inde fieret, ēē similiter de Fide, esse legitimus Parochum quemcumque talem existimatum cuiuslibet singularis Parochię, atque etiam de singulis Sacerdotibus, probatur; qª similiter dictat certò moraliter positive, eum fuisse canonicè electum, scilicet a Summo legitimo Pontifice ad presentationem illius, ad quem de iure pertinebat, et ab universa Diœcesi acceptatus.

Vix non decedit sequelam P. Marin disp. 8. de Fide, sect. 6, ubi hanc questionem noviter excitat, et licet timidè multum ad affirmandus propendet. Ea vº omnino, et intrepidè neganda est; qª licet facilè crediderim, ad providentiam Dei spectare nunquam in Ecclesia Dei deficere aliquos, quin et plures legitimos Episcopos, quos Deus posuit regere illam, id quę etiam Fide sanctus esse xª illud psalmi 44 pro patribus tuis nati sunt tibi Filij; constitues eos Principes super omnem terram; at id de nullo in singulari certum est, neque de singulis affirmandus; tum qª in eorundem acceptationem non influit Ecclesia universa, sed particularis, et non huic, sed illi Xptus suam specialem promisit assistentiam, et adversus eandem non esse prevalituras portas Inferi: tum qª Xptus Dnũs Petro, et non alijs Apostolis dixit: rogavi, Petre, ut non deficiat Fides tua, et tu aliquando conversus confirma Fratres tuos, et super illus, et non super alios ędificavit Ecclesiam suam firmam, et stabilem usque ad finem sęculi, et propterea sola Sedes Petri firma, et indecussa manet, et propterea non Pontificatus eorum qui alijs Apostolis succedunt, sed Successores Petri est secundus Fidem certus: tum demum; qª licet decipiamur circa aliorus Sacerdotium, et Episcopatus, non universa Ecclesia patietur, et illi ipsi, qui seducti fuerint, et habent inde certa Fidei oracula hauriant, et suus ipsum existimatus sive Episcopum sive Parochum non suspiciebant ut infallibilem: qº apertum est eorus a Summo Ecclesię capite discrimen.

Arguunt 3º, et dicta inferunt: ergº non est de Fide, Concilius Generale vg. Tridentinus fuisse verus, et legitimus. Probant absurdam consecutionem: qª Concilius, ut legitimus sit, non solus debet ēē convocatus a Pontifice Summo, sed etiam ex Episcopis legitimis totius Catholici Orbis compositus, ut pote qui universa Ecclesiam repręsen-

tare debent; sed si non sit de Fide de singulis Episcopis in particulari, ee veros et legitimos, non poterit Fidei certitudine constare, Concilium Tridentinum ex legitimis Episcopis, seu Patribus Ecclesiae (et idem esto de quolibet alio Oecumenico Concilio) esse compositum: ergo neque Fide sancitum ee poterit, illud fuisse verum, et legitimum Concilium.

Nego sequelam et ad ejus probationem respondeo cum Em.º Bellarmino lib. 2 de Concilijs, ad legitimitatem Concilij opus non esse, Episcopos in eo congregatos ee veros et legitimos, sed sufficere, quod tales publice existimentur; quia hoc sufficit, ut repraesentent universam ecclesiam, cui promissa est infallibilitas, quoties in nomine Christi congregata fuerit, et toties sic congregata intelligitur, quoties a Vicario ejusdem congregata sit, ejusdemque tandem definitioni se submittat; cum vero in his, quae communiter in Concilio exagitari consueverunt, definiri, et decerni, vix ulla alia potestas, quam testis doctrinae, quae in Ecclesia recepta sit, praeterquam quae a Summo Pontifice exerceatur, abunde sufficit, Praelatos, et Patres ibi convenientes existimari legitimos.

Insistent, et arguunt 4.º potest Pontifex saltem ut privata quaedam persona est incidere in haeresim non solum internam, sed etiam externam, et hoc ipso cadere, ut plures autumant, a Pontificatu; sed si illa haeresis occulta sit, cum Ecclesia nec declarare poterit Haereticum, neque deponere a Pontificatu, sed perget eundem ut verum Pontificem suspicere: ergo universa Ecclesia decipi potest acceptans ut verum Pontificem illum, qui re ipsa, et coram Deo Pontifex Summus ee desinit. Urgent idipsum: Ecclesia diu probavit Eunuchorum matrimonia, quae tandem tempore Sixti V uti nulla, et irrita prohibita sunt: quinimo, cum sit longe communiorem (nequid ultra dixerim) Theologorum sententia Ecclesiam sit infra Papam, illiusque definitiones tunc tandem infallibiles censeri debeant, quando a Papa confirmatae sint, quo jure infallibilis censenda est in approbando, et acceptando legitimo Pontifice Summo?

Respondetur; pluribus valde dubium, et ali-

quibus etiam falsis videri omnino, posse Pontificem, etiam ut privatam Personam a vera Fide deficere; nam facta, quę in Historiis adduci consueverunt, l ficta sunt ab Heterodoxis ad conciliandam invidiam Sedi venerandę Romani Pontificis, et prope Divinę auctoritatem, l siquam veritatis speciem sortiuntur, haud difficile cum veritate Catholica conciliantur a prelaudato Bellarmino, alijsque insignibus Theologis. Cęterum quicquid de hoc fuerit, perseverabit in Pontificatu, donec declaretur ab Ecclesia, et propterea deponatur, et donec ita deponatur, nihil definiet ad Fidem, l mores pertinens, quod verum non sit; quia Christus illi, si non ut personę privatę, saltem ut Pontifici, et ex Cathedra loquenti specialem assistentiam, et nunquam defuturam promisit.

In simili igitur casu perseveraret prefatus Pontifex cum omni sua legitima potestate, donec ab Ecclesia declararetur Hereticus, et propter privatam illam heresim deponeretur; sicut enim Christus Ecclesię suę commisit facultatem eligendi Petri Successorem, contulit eidem facultatem iudicandi, et deponendi ipsum in casu heresis, et solo in eo casu. Ad Objectionem dicendum est, Ecclesiam nunquam positive approbasse ea matrimonia, neque ut legitima declarasse, sed precise non reprobasse positive, neque irrita declarasse usque ad illud tempus, indeque propterea nullatenus probari erroris capacem. Quod superadditur de superioritate Pontificis respectu Concilij Generalis, et etiam universę Ecclesię, secundum quod ista accipitur distincta a Pontifice, impertinenter huc adducitur, cum Theologię illius decisio omnino independens sit a presenti disputatione; Pontifex enim Summus, quantumvis semel electus, et acceptatus Superior sit, non tamen seipsum eligit, declarat, et acceptat in Pontificem, sed ab Ecclesia eligitur, declaratur, et acceptatur, et consequenter quoad hoc Ecclesia citra omne dubium Superior non solum est, sed penes ipsam omnis ad id necessaria potestas residet, et propterea illius solius fuit semper declarare legitimum Pontificem, quoties plures inventi sunt, quorum unusquisque se legitimum Pontificem esse pretendebat, et aliquando omnes simul ita pretendentes deposuit obligans eosdem cedere omni iure, quod obtendebant, ut contigit in Concilio Constantiensi, in quo quoad huiusmodi casum, et quoad solum illum declaratur, Pontifices subjici debere determinationi Concilij, et Ecclesię, non Xti universis, et quoad alias Fidei def-

nitiones, ut perperam R.R. aliqui Scriptores Galli pretendunt.

Disputatio 4

De obiecto formali, et motivo Fidei.

Obtum forle, seu motivu in presenti non ut quod, et in Directo, sed ut quo, et in abstracto usurpatur, pro ratione scilicet, cui necessu est esse subtum, quodcumque Fide Divina creditur, seu quam redderet rogatus, cur tali, l tali mysterio prebeat assensum: quando enim Ecclesie P.P.s asserunt, in mysterijs Fidei non ee querenda, neque sequenda ratnem, et huic Fidem preire debere potius quam eâtra, in alio longe sensu locuti sunt, scilicet Ctra Manicheos, Fidem adhibenda esse etiam illis, que raõ nostra non assequitur, quod ipsa non sit in sapientia hominu, ut loquitur Apostolus 1. ad Cor. cap. 2; non vo quod careat raõne, qua nitatur, scilicet Divinu testimoniu, propter quod rebus etiam obscurissimis, et captu nostru excedentibus merito exhibetur, et propterea asserebat Athanasius Orat. quod Unus sit Xpus, oportere omissis humanis rationibus, in sublime Divinaru raõnu petere ex revelaone Divina.

Quapropter (ut objectiones a Guillelmo Parisiensi, et Rubione intextas obiter diluas) licet voluntas, qa sic Deus precipit, l Ctulit, l propter aliud qualecumque motivu honestum imperet actu Fidei, non iniungit intellectui, ut credat, qa Deus ita precipit, sed ut credat, qa Deus ita dicit, l attestatur; neque insuper vovit intellectus pro suo arbitrio intellectualem assensu; tum qa ut notat Philosophus 3o de Anima, quamvis imaginari, l etia fortassis apprehendere quecumque libet, sit in potestate voluntatis; secus vo opinari, et iudicare; tum qa propter nullum voluntatis imperium potest intellectus extrahi a propria sua sphera, et raõne obiva: et raõ obiva Fidei in genere est alterius testimoniu, proinde que Fidei Divine testimoniu pariter Divinum, quod certe motivu est dignissimu, propter quod rebus per illud propositis prestetur assensus.

Neque propterea subsistet ppo 19 inter damnatas ab Innocentio XI, scilicet voluntas non potest efficere, ut assensus Fidei sit in se ipso magis firmus quam mereatur pondus raõnu ad ipsum impellentiu; non enim ea proscripta est, qa voluntas valeat imperare assensu intellectualem nullo, l insufficienti se-

cundu ipsius Ddiṫionem motivo innixu, sed qª affirmabat, assensum Fidei non esse firmiorem quam exigant, l mereantur motiva credulitatis, quibus pręvie ad illud imperiu creatura raōlis per suadetur, Deum vere hęc, l illa dicere, et Ɔsequenter iustum ēē et debitu eadem credere; nam illa motiva desumuntur ab histo rijs, miraculis, hominu instructione, alijs que huiusmodi, quę cer titudinem moralem non superant, et quibus proinde niti non po test Fides prorsus infallibilis, et omnino certa: quare illa solu deservirunt ad proponenda Divinā revelaōnem, et voluntas eadem sibi persuadens, et supernè illuminata, et adiuta imperat assensu, non illis credulitatis motivis, sed Divino testimonio nitentem, at que proinde longe firmiorem, quam illa merentur. Neque hinc inferas, non fore possibilia iudicia temeraria; nam ista non ideo talia dicuntur, quod motivo careant; sed qª sine sufficienti ex-aminne veritatis ad eⁱ̄ veru speciem, et propterea temere decipiun-tur. Et ideo imprudenter; qª prudentia imperabat, suspendi iudi-ciu, donec exactior rerum notitia haberetur.

Demum non recurras cum Scoto ad lumen Fidei; nam si loquaris de lumine habituali, illud non ex parte obiecti, sed subiᵒ ut principiu effectivu, et elevans intellectu requiritur; si de actuali, seu de ipso Fidei actu, hic se ipsum habere non potest obtu motivu, sed aliud, propter quod hic, et nunc eliciatur; si demu que de actuali pręvia illuminaōne, qua oportet, voluntatem illustrari, ut ponat imperiu supernaturale, quo intellectus ef-ficaciter ad credendu applicetur, similiter ea illuminaō non ad obtu actus Fidei imperandi, sed ad principia pręvie, et quidem mediate, et ex parte voluntatis potius, quam intellectus requi sita, pertinet. His vᵒ pręmissis, sit—

Sectio 1ª

Utrum singuli Fidei actus intrinsece attingant obie-ctum eiusdem Fidei motivum, et formale?

Negant P. Hurtado disp. 6, et 39, atque Ripalda disp. 2 a num 39, quibus accedunt PP. Ulloa, et Muniessa, Ɔtendentes, sufficere, si actus Fidei l⁊ eliciti illud ita attingant, l quod pręcedat ap-prehensio suasiva, l saltem assensus revelationis mysterij, ut a quo mox eidem assensus pęrtatur, sit proprie, et stricte actus Fi dei. Affirmat communis, et vera Theologoru sententia, et quę sola Fi

dei actus tum ingenere, tum determinate Divinæ satis efficaciter demonstratur: nam, ut modo præscindamus ab alijs Fidei prædicatis, omnes conveniunt in eo, quod Fides in genere sit assensus, seu iudicium circa rem aliquam propter alterius testimonium, et quod consequenter sit propter Dei ita dicentis testimonium, si Fides Divina sit, seu quæ Deo adhibeatur, ita ut hoc prædicatum quam maxime essentiale habeatur: sed res definiuntur per prædicata intrinseca: ergo quam maxime intrinsecum esse debet actui Fidei Divinæ attingere testimonium Divinum, seu illo niti, proinde quæ attingere objectum Fidei motivum, quandoquidem ratio motiva Fidei in præfato testimonio sit, vel aliter ex posito clauditur.

Neque dici valet, intrinsece supponi ab omni actu Fidei testimonium Dei, cum repugnet essentialiter, nisi saltem præcedat assensus, vel apprehensio eiusdem testimonij; quia huiusmodi suppositio non tam est objecti, quam principij, et similis suppositioni eiusdem actus respectu luminis supernaturalis, imperij voluntatis, et similium, quod non sufficit, ut Fides asseratur assensus præstitus propter illa, et cum ly propter testimonium non huiusmodi suppositionem, sed tendentiam actus in suum objectum significet, necesse est, intrinsece attingi motivum per omnes, et singulos Fidei actus, et quidem formaliter; nam virtualis attingentia, et perinde se habere ac si attingeret, voces sunt, et plerumque prætexta nihil, præcipue in præsenti; nam tendentia in actibus intentionalibus formalis esse debet, et tunc præcise virtualis, quando actus non formaliter, sed virtualiter, et equivalenter spectat ad habitum, vel potentiam, et modo nos non disputamus de actu, qui virtualiter tantum sit Fidei, vel perinde se habeat, ac si esset actus Fidei, sed de actu, qui formaliter Fidei sit.

Urgetur 1º: objectum motivum, et formale accipitur in præsenti pro ratione illa, quam intellectus adinvenit, vel respicit in objecto, ut eidem assentiatur, et quam redderet rogatus, cur illi præbeat assensum; sed omnis actus intellectus (idem esto sua proportione de actibus voluntatis) intrinsece attingit rationem, quam sic in objecto deprehendit, vel respicit: ergo omnis intellectus actus intrinsece attingit suum objectum motivum, et formale; imo quî esse vel dici poterit suum illius motivum, si non attingatur? ergo etiam actus Fidei attingere debet intrinsece suum formale, et motivum objectum.

2° q^a obiꝰ for̃le, et mat̃le ita inter se comparantur, ut for̃le sit tota materialis attingendi ratio, seu attingibilitas, quicquid sit, an non solum ut quo, verum etiam ut quod ipsum for̃le attingi oporteat; quippe per huiusmodi for̃lem rationem distribuitur mat̃le, obiꝰ, seu subiꝰ, quod illi subest, in esse attingibilis per habitꝰ, l potentiæ: g° impossibile erit, attingi mat̃le obiectum a for̃li separatum, et consequenter quin for̃le intrinsece ex parte obti attingatur per actum. 3°, et simul præoccupatur, et iterum infringitur recursus ad distinctionem sensus virtualis, et for̃lis: q^a distinctio hæc solum deservire potest pro actibus non elicitis, sed imperatis tantum ab aliquo habitu, virtute, l potentia, et qui propterea respectu eiusdem externi, seu extranei dici merentur, ut cum ex intentione celebrandi Sacrum, adis Ecclesiam, Sacristiam ingrederis, lavas manus, vestibus sacris te induis, et sic de alijs, quæ ante, et inter celebrandum exerceri debent, in quo eventu, ut etiam communiter dicitur, non est necessaria pro exercendis singulis illis intentio for̃lis, seu potius intentio for̃liter permanens, sed præcise virtualiter, seu in virtute, quatenus intentio for̃lis semel concepta ita te movit, ut etiam illius immemor, et ab alia distractus eam actionum seriem prosequaris; quamvis non desint, qui cum Card. de Lugo, et forsan solidius contendant, etiam tunc intentionem celebrandi for̃liter perseverare, licet usque adeo tenuem, vel ita obrutam diversis cogitationibus, quibus animus distenditur, ut non satis advertatur.

At quando actus non est imperatus, et extraneus, sed elicitus respectu potentiæ, virtutis, l habitus, inutilis est, et omnino rejicienda similis distinctio; q^a actus usque adeo proprius potentiæ, virtutis, l habitus, cum non possit non tendere sub ratione propria for̃li obiva illius, non potest non for̃liter attingere præfatam rationem: sic licet possis ex quocumque motivo imperare actum misericordiæ, scilicet ex motivo charitatis perfectæ, Religionis, gratitudinis, atque etiam inanis gloriæ; si tamen actus imperatus misericordiæ sit, debet attingere rationem obivam propriam misericordiæ, et si illam intrinsece non attingat, licet inopi reipsa ferat opem, non actus misericordiæ elicies, sed virtutis, l vitij illius, cuius propriam rationem tunc respiciebas. Sed actus Fidei, de quo modo disputamus, non est præcise imperatus, l utcumque directus per Fidem, sed elicitus, et proprius eiusdem: g° non poterit esse proprie Fidei, quin for̃liter, et intrinsece attingat propriam Fidei rationem, maxime cum actus Fidei illam proprie attingentes, qui pro-

cesserint, non sint ingressi, neque directio actus, qui deinceps circa illud idem, vel aliud mysterii eliciuntur, ut praetensa virtuali modo locum habere valeat.

Urgetur demum praesertim contra modum dicendi Ripaldae; ut aliquid Fide Divina credatur, debet ipsi applicari motivum Fidei, scilicet testimonium Divinum; quippe alias non poterit dici, illud credi, seu haberi verum propter Divinam revelationem; sed ad hoc non sufficit 1°, quod praecedant alii Fidei actus; quid enim proderit, te propter Dei testimonium credidisse Trinitatem, ut testimonium illud Incarnationi applicetur. 2°: quod praecedat apprehensio revelationis vel etiam iudicium eiusdem: non, inquam, sufficit apprehensio; quia quantumvis illa inclinet ad iudicandum, non tamen ipsa iudicium est, neque vi illius tantum potest institui intellectus iudicans, rem illam esse revelatam; non item iudicium eiusdem revelationis; nam si per ipsum non praesistetur assensus rei propter revelationem, nondum intelligitur exercite applicatio revelationis, qualem Fides exigit, et insuper si iudicium illud non ipsa revelatione, sed motivis credulitatis nitatur, revelationem quidem attinget, sed non ut obiectum formale, sed materiale, et, si fundetur revelatione, et insuper usque ad assensum mysterii protendatur, ipse potius, quam subsequens actus erit actus Fidei: applicationem autem huiusmodi non fieri per assensum mysterii non attingentem revelationem Dei, ex ipsis terminis notum est: ergo.

Opponunt 3°; ex nostra sententia deduci, plerosque hominum, vel dum symbolum recitant, vel etiam ad recipienda Sacramenta se praeparant, non elicere actum Fidei, utpote immemores Divinae revelationis ea attestantis: hoc autem nimis durum videtur, cum inde irrita appareant plurima Sacramenta, quae rite suscepta existimabantur et prolixior debeat esse instructio Fidelium, tum cum ipsis mysteria Fidei explicantur, tum cum ad Sacramenta recipienda accedunt: ergo quasi sufficiens iudicari debet motio virtualis proprii motivi Fidei respectu actuum Fidei, quemadmodum etiam de intentione tum ministrandi, tum suscipiendi Sacramenta satis communiter dicitur.

Respondetur, homines plerumque vel symbo-

lum recitantes, l accedentes ad Sacram.ta non magis memi-
nisse apprehensionis illius suasivæ, l iudicij revelaonis, quam
quod actus, quo ea mysteria credunt, nitatur præfata revelaone,
eam que intrinsece attingat: go non melius inconvenienti
adducto occurrunt Adversarij. Quin imo, uti iam dictum est, in-
tentionis paritas neque ad rem pertinet, nec satis explorata
est. Debebunt igitur propterea Fideles in sa præsertim cathe-
chesi accuratius doceri de naa, seu indole actus tum Fi-
dei, tum aliarum virtutum, ac de modo eos eliciendi, sicut
etiam de præparatione necessaria ad recipienda cum fructu
Sacram.ta secundum conditionem uniuscuiusque, ne leviter pro-
cedant, et dum existimant, se virtuose exercere, et rite su-
cipere Sacram.ta, nihil horum perficiant.

Sed qa (quantum ad præsentem maam attinet)
necessum non est, actum Fidei habere præcise hanc tendentiam,
credo hoc Trinitatem v.g., l verum habeo, qa Deus dicit; sed suf-
ficit, quod illud teneat, ut veritatem, l doctrinam Xpianæ, seu
Divinæ, propterea non temere universim damnandi sunt Fi-
deles, quod non veros Fidei actus eliciant, quamvis reflexe
non advertant supra attingentiam intrinsecam Divinæ revelao-
nis. Quod, et aliquid eorum, quæ insinuavimus, communiter
concipiant Fideles, dum veritates Fidei recitant, l ad memo-
riam revocant, constat 1o quod huiusmodi veritates ut sacras
quandam doctrinam etiam tunc suspiciant: 2o, quod si illico ver-
borum non meminerint, quibus in Sacro symbolo continentur,
non temere procedant, sed sistant, donec melius recordentur,
l aliter instruantur: 3o, quod si præcipitanter contrarias, l omnino
diversas proferant, horrent statim ut temerarias religioni Rei, et
non paucis scrupulis anguntur, nisi satis didicerint actus in-
deliberatos a deliberatis secernere: 4o, quod si ab aliquo rogentur,
cur illa vera habeant, l etiam cur ad Sacram.ta confluant, in-
cunctanter respondent; qa illa sunt de Fide, sacra, et Xpiana
doctrina, l aliquid simile, et qa per Sacram.ta peccata remittun-
tur, et gratia Dei recuperatur, roboratur, l augetur: go qa actus,
quibus tunc exercentur, vere intrinsece attingunt motivum
proprium Fidei; quemadmodum Artifex, si peritus sit, secundum

regulas artis se exercet, etiam quando earundem immemor videtur, l non advertit reflexe, se illis dirigi, l quia simul alijs simul intentus sit, l quia propter facilitatem, quam in operibus artis acquisivit, minor attentio eidem sufficit.

Opponunt 2o: sufficit ad actum Fidei, revelationis notitiam apprehensivam, l indicativam praecedere, licet ipse actus ea non attingat; quia fieri potest, actum Fidei praeseferre connexionem etiam essentialem cum simili praecedentia, quemadmodum christianus pluries Conclusio formalis non attingit intrinsece obiectum praemissarum, et nihilominus quia ratione sui essentialiter supponit praemissas in intellectu, a quo elicitur, non est praecise l qualecumque iudicium, sed iudicium formaliter illativum: ergo Respondetur negando assumptum, et paritatem, in quam devolvitur illius probatio, pari iure posse in Adversarios retorqueri, cum christianus pluries Conclusio non possit non praemissarum obiectum attingere.

Ceterum praetermissa, l etiam permissa opinione insinuata, datur solidum discrimen: tum quia secundum illam opinionem obiectum formale, et motivum Conclusionis non est Veritas obiectiva praemissarum; sed identitas extremorum inter se, l negatio talis identitatis, prout fuerit Conclusio, scilicet affirmativa, l negativa, respectu cuius praemissae praecise gerunt munus propositionis, seu praeviae applicationis: tum quia propositio, quae Conclusio sit, ratione notae illius, l particulae ergo, l igitur explicat praefatam praemissarum suppositionem ex parte intellectus: at obiectum actus Fidei formale, et motivum non est veritas in se ipsa rei, cui per illum praestatur assensus, cum licet credatur in se ipsa, non tamen propter ipsam, neque per revelationem talis appareat, aut tam clare, ut intellectus non possit illi dissentiri, et insuper quia nihil habet, ratione cuius essentialiter praesupponat, testimonium Dei movens ad ipsum in intellectu praelucere, ut constat in hoc actu Verbum caro factum est, qui solam praesefert, aut explicat ratione suae tendentiae connexionem cum obiecto, et consequenter, nisi ex parte huius ponatur testimonium Dei, nullatenus ipsum supponet.

Opponunt 3o: ante assensum mysterij apprehendit intellectus auctoritatem Dei revelantis ipsum: ergo post huiusmodi lucem poterit, ita voluntate imperante, illi as-

sentiri, quin ullatenus feratur in revelationem: quemadmodum licet intellectus pro hoc statu a sensibus dependeat, et visus v.g. colorem non nisi simul cum luce proponat, at, semel habita visus ministerio utriusque lucis scilicet, et coloris specie, potest de colore sine luce, vel econtra cogitare, et ferre iudicium. Urgent: si, proposita sufficienter revelatione mysterij v.g. Incarnationis, aliquis negaret Incarnationem, foret Hereticus, quamvis suo dissensu non attingeret revelationem: ergo etiam eliceret actum Fidei, etsi suo assensu revelationem non attingeret.

Resp., praecedere quidem illam apprehensionem, atque etiam existimationem, in cuius mysterij Fidei constituitur proxime credibile, sed non, nisi per actum identidem attingentem Divinum testimonium tanquam rationem assentiendi mysterio; tum quia plerumque non aliter apparet mysterium dignum assensu, tum praecipue quia, si assensus Fidei est, debet ferri in suum obiectum non utcumque verum, sed verum quia dictum, seu traditum a Deo. Neque par est ratio in exemplo adducto; nam, quicquid sit, an etiam visus colorem sine luce, vel saltem lucem sine colore percipere valeat; at extra controversiam est, intellectum posse illa separare, et alterum sine altero attingere, cum utrique sit sua propria attingibilitas independenter ab altero respectu intellectus, cuius proinde dependentia a sensibus unice consistit in acquisitione specierum; mysteria vero Fidei non habent, ratione sui sufficientem, et propriam attingibilitatem per Fidem independenter a Divina revelatione, cum non credantur secundum Fidem, quia in se, et ratione sui vera apparent, sed quia dicuntur a Deo.

Resp.[t] aliter: visionem lucis esse conditionem, ut intellectus illam attingat, ut non mixtam accipiat species, non vero esse obiectum; contra vero in casu quaestionis.

Confirmatio instatur: ut aliquis sit inobediens, sufficit non facere, quod praecipitur, modo conscius sit praecepti, quamvis non propterea rem praetermittat, quia praecepta est; quin tamen ut quis formaliter obediens sit, exequi rem praeceptam, sed debeat eam quia praeceptam velle: ergo similiter licet ad haeresim, et ad peccandum contra Fidem sufficiat non credere illud, quod proponitur ut revelatum a Deo, seu illi dissentire, ad actum vero Fidei necessarium est, quod attingatur per ipsum revelationem, seu motivum credendi, quod etiam hic teneat tritum illud, bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu.

Sectio 3ª

An, et quatenus revelatio sit formale motivum Fidei?

Non loquimur de revelatione in decreto, seu de Deo revelanti, seu attestanti id, quod credendum est; sed de revelatione in abstracto, atque de exercitio Divinæ, et infallibilis auctoritatis, secundum quod ab ipsa auctoritate Divina distinguitur, in quocumque tandem præfatum exercitium consistat, circa quod iam supra satis. et in hoc sensu asserendum est 1º cum communi Theologorum sententia contra Aragonem, cui præluxisse videntur Ochamus, et Gabriel, et subscribere pauci R.R.s apud Ripaldam d. 2. de Fide. s. 2., Divinam revelationem non esse præcise conditionem necessariam, sed formaliter ingredi constitutionem obiecti motivi Fidei.

Assertionem non solum insinuavit, verum etiam aperte expressisse videtur Apost.s Ioannes dicens, si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est; hoc est efficacius ad movendum, et dignius, propter quod Fides habeatur, et iterum, qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se, scilicet ut motivum credendi. Accedit illud Apostoli, Fides ex auditu, auditus per verbum Xpti; atque illud etiam in ore Prophetarum frequentissimum: Verbum Domini, quod factum est ad Osseam, et sic de aliis, vel hæc dicit Dominus, quando ad eorum quæ prædicebantur, Fidem iidem Prophetæ Auditores hortabantur, quod non adeo inculcarent, si revelatio, vel testimonium Dei in motivum credendi non assurgeret. Consonant Ecclesiæ P.P., ut Aug.s tract. 22 in Ioannem docens, non sufficere ad credendum testimonium Ioannis, si nimirum ille ut privatus quidam homo et veluti proprio suo nomine locutus, et non nomine Dei et ut eiusdem Scriba excipiatur, sed requiri testimonium Dei: Ambrosius Serm. 21 de Epiph.a dicens, Patrem in voce descendisse ad Filium quia Fides audita Patris voce, credit, seu propter loquentis Patris vocem: et, ut alios prætermittam Athan. Orat.e Quod unus sit Xptus inquiens, Fideles non habere humilem aliquam rationem, ut credant, sed sublimem scilicet attestationem Dei; sed ratio credendi, et Fidei motivum unum, et idem om-

nino sunt: q^d.

Suadetur 2° a ratione idem assumptum, simulq praeoccupatur, et infringitur unica Adversariorum evasio: propterea non cognitio, sed bonitas repraesentata per cognitionem est formaliter amandi motivum, et similiter in re praesenti testimonium Dei in decreto, et non propositio clericis est formaliter motivum credendi; quia si in rigore loquendum sit, rogatus, cur amet, vel credat, non potest, nec debet respondere, quia cognosco, illud esse bonum, vel quia mihi propositum est, Deum illud testificari; sed potius quia illud bonum est, et Deus illud attestatur; sed quaesitus, cur credat Trinitatem Personarum v.g., non potest non respondere, quia Deus eam testatur, vel revelavit, neque satisfaciet dicens praecise, quia Deus sapiens est, et verax, aut prorsus infallibilis, seu quidquid aliud simile quantumcumque ut tali ab eo cognoscatur; et propterea nemo Fide Divina credere potest paritatem potius, quam imparitatem Stellarum, salvationem potius, quam damnationem alicuius privati hominis, quantumvis cognoscat, Deum esse summe veracem, et prorsus infallibilem: ergo quia actualis revelatio, vel testificatio Dei formaliter intelligi debet ex parte obiecti motivi credendi.

Urgetur 1°: illud est motivum credendi, quod non utcumque est ratio, quae a credente redditur, sed insuper se tenet ex parte obiecti; sed huiusmodi est revelatio, quae propterea debet prius persuaderi, et probari ad differentiam cognitionis, quae licet necessaria sit ad amandum, non debet ipsa prius reflexe cognosci, et persuaderi, sed sufficit, quod excitat, seu intelligatur ex parte voluntatis proponens id, quod amandum est, et rationem, quae ei inest, ut ametur: ergo quia aliter requiritur revelatio ad actum Fidei, quam cognitio ad amandum; sed cognitio ob hanc rationem non est motivum amandi, sed mera conditio motivi amoris: ergo a contrario revelatio Dei erit formaliter motivum Fidei.

2°: aliter se habet ad assensum rei locutio illius, qui illam declarat explicans proportionem terminorum, propter quam assensum mereatur, ac locutio eius, qui praecise dicit rem, seu attestatur, nullum praeterea adducens motivum ad assensum, quam quod ipse dixerit; sed in 1° casu locutio gerit munus principii, in 2° casu plus est, quam mera conditio, et consequenter formaliter ingreditur constitutionem motivi Fidei.

Sed opponunt, et inferunt inde, motivum Fidei non fore saltem adequate Divinum, ut oportet ad actus Fidei, qui ut pote Theologicus, nihil creatum, seu non Divinum potest respicere ut obiectum formale, a quo, seu in ordine ad quod propriam suam speciem sortiatur, ut patet exemplo tum Charitatis, habentis pro obiecto motivo solam Dei bonitatem, tum Spei non in alterius, sed in Dei solius potentia, seu virtute nitentis; atque praeterea etiam ratione, quia virtus Theologica, vel Divina eo est, seu dicitur, quia non aliquid creatum, sed Divinum aliquid respicit, non quidem praecise ut obiectum materiale; quia in hoc sensu plura alia praeter Deum tres illae Theologicae virtutes attingunt: ergo solum ut formale, et motivum obiectum, imo alias non plene, et totaliter sed partim solum Theologica dici deberet. Sequela autem facile probatur; quia secundum superius stabilita locutio Dei ad extra, seu Divina revelatio non est praecise aliquid Divinum, sed formaliter includit aliquid creatum, scilicet signum illud a creatura rationali perceptibile, et per modum medij, in quo manifestativum, et repraesentativum veritatis, quae credenda est.

Urgetur: si Petrum ames tum propter Deum tum simul propter eiusdem dotes, non Charitate, vel saltem non charitate pura diliges eum; sed non alia de causa, nisi quia non est solus Deus motivum illum amandi: ergo si in motivo assensus ingrediatur aliquid pure creatum, assensus aut non erit Fidei Theologicae, et Divinae, aut non erit Fidei pure Theologicae, et Divinae.

Argumentum hoc exigit, ut aliam assertionem adjiciamus. Assero igitur 2°, revelationem in sensu disputationis non esse motivum adequatum Fidei, et insuper non ex aequo, et univoce ingredi ipsum cum auctoritate Dei, quam etiam formaliter illud includit. Prima assertionis pars communis est inter Theologos contra Palancum, et facile probatur tum auctoritate S.ti Thomae 2.2. q. 1. a. 1 dicentis: igitur in Fide, si consideremus formalem rationem obiecti, nihil est aliud, quam veritas prima; non enim Fides, de qua loquimur, assentit alicui, nisi quia est a Deo revelatum; sed veritas prima non supponit praecise pro revelatione, sed

potius pro auctoritate Dei, cum sit proxime necessaria, seu stringenter exigens revelaõ. Similiter q. 5. a. 3 ita loquitur: obiectum formale Fidei est 1a veritas, secundum quod manifestatur in Scripturis: q. non solus manifestaõ, quae cum revelaõne recurrit, sed etiam ipsa 1a veritas est obiectum formale. Quin imo in 3º dist. 29. a. 2, seu quaestiuncula 2a, et non 6a, ut habetur apud Palancum adducentem pro se Ang. Magistrum, legitur expresse nostra sententia: nam ita inquit: obiectum Fidei (loquitur de formali) non est veritas 1a secundum quod est in re existens tantum, sed secundum quod est nobis Divinitus annuntiata: q. licet ipsa sola, seu non tantum ipsa, est tamen simul cum revelaõne motivum Fidei.

2º, et raõne idem persuadetur. 1º; qa, cum revelaõ xa dicta potissimum in signo distat a creatura naturaliter perceptibili, et quod aliunde, quam a Deo, l eius nomine valeat exhiberi, et propterea ex se fallibili, ut infallibilis, et proprie Divina reddatur, debet extrinsece in genere causae formalis ab aliquo alio perfici; et nihil ad id aptius, et opportunius, quam auctoritas Dei loquentis; et licet Palanco concederetur identificata cum Deo, et quod sit actus eiusdem immanens, cum actus Divini non sint proprie eliciti, sed formaliter includant perfectionem necessariae voluntatis, l intellectus, l alterius cuiuslibet potentiae, cuius fuerint; non potest revelaõ huiusmodi esse exercitium auctoritatis Divinae, et summae eiusdem sapientiae, et veracitatis, nisi eandem formaliter includat.

2º, et magis a priori: qa assensus Fidei obsequium est raõle non solum qa non nisi a rationali potest exhiberi, sed etiam, qa non nisi raõli enti exhibetur: ergo in suo conceptu praesefert, quod exhibeatur alicui rationali, eiusdem auctoritati deferendo, et in illius obsequium captivando mentem, quod nimirum dignus iudicetur, cui habeatur Fides: ergo huiusmodi dignitas non potest non de formali se habere in motivo credendi; sed dignitas haec non consistit formaliter praecise in locutione, prout a loquente, illis que dotibus, quibus locutio credi digna fit, contradistinguitur; sed quam maxime in dotibus illis, sapientia scilicet, et veracitate, in quibus praecipue loquentis auctoritas consistit, ut Fidem mereatur; nam non eo aliquis magis Fide dignus habetur, quo magis loquitur, sed quo sapientior sit, et veracior, qui loquitur, cum propterea illis Auctoribus, seu

Doctoribus magis deferatur, qui inventi sunt melius, et accuratius rem perpendisse, et secundum quod in mente habent, esse locuti.

Urgetur hoc ipsum: quamvis nulli Fides haberi possit, nisi loquenti, l aliter mentem suam alijs manifestanti, et propterea solum cum loquitur, mereatur actu Fidem, at dignitas, meritum ad hanc Fidem non tam in loquendi exercitio, quam in eiusdem auctoritate collocanda est, cum propterea, licet locutio non sit permanens, dignitas tamen ad Fidem semper existat, licet non semper exerceatur: ergo motivum Fidei actualis, seu actu exerciti non solum dicit locutionem, seu revelationem Dei, sed etiam, et quidem maxime auctoritatem loquentis, cum ideo Fides habeatur, quia Deus infallibilis rem attestatur.

Iam vero 2a assertionis pars, scilicet non ex aeque, et univoce ex locutione Dei, et Divina auctoritate Fidei motivum distitui, dixi unum, l alterum Recentiorem, ex dictis facile probatur; quia inde distat, non solum dignitatem et meritum loquentis, ut ei Fides habeatur, potissimum, et maxime diriteri in eiusdem auctoritate, sed aliter auctoritatem [struck], et longe aliter includere revelationem; nam revelationem includit ut exercitium stringenter; et non necessario, transeunter, et non permanenter existens; auctoritatem vero ut formam permanentem, intrinsecam, magis que necessariam, et per modum habitus: ergo quemadmodum in dicepto agentis, etsi tam virtus quam actio formaliter includuntur, sed principalius, et prorsus aliter virtus, quam actio, ita in ordine ad merendam Fidem in loquente non solum principalior est auctoritas, quam locutio, sed etiam longe aliter se habet auctoritas, ut pote a qua in locutionem omnis Fidei dignitas derivatur, et quae respectu locutionis consideratur ut virtus: ergo Etc.

Neque dicta haec faciunt, quae saepe inculcavimus de testimonio Dei, seu Divino, in quod uti in motivum Scriptura, et S.S. omnem nostram Fidem referunt; quippe in ea frequentissima locutione lz Dei, l Divinum non effective pure substantive, sed denominative, et formaliter usurpantur; quatenus nimirum locutio Dei eiusdem auctoritatem significa-

tra, et fide digna efficitur; cum enim ipsa in Decreto sumatur, pro Deo supponit rem attestante, seu idem significat testimonium, l revelão Dei, ac Deus revelans, dicens, seu dans, aut ferens testimonium: licet enim inversio aliqua reperiatur, quòd illud, quod in 1º loquendi modo importari videtur in recto, in 2º importetur in obliquo, et extra; at illa solum ad speciem, et non secundum rem intervenit: quomodocumque enim ea accipiantur seu potius proferantur, non tam locutio Dei, quàm Deus loquens, l dicens Fidem meretur, et extorquet.

Id ultra dicta firmatur ex eo, quod idem, et eodem modo re ipsa, licet non ad speciem significetur voce activa, ac passiva; perinde enim est dicere, ego amo Deum, ac Deus amatur a me: Deus dicit Incarnationem Verbi, ac Incarnatio Verbi dicitur a Deo: ergo tantundem valet credo Incarnationem Verbi, quia illam Deus dicit, ac credo Incarnationem Verbi, quia illa dicitur a Deo; sed secundum 1um loquendi modum auctoritas Dei est, quae movet in recto, et locutio eiusdem in obliquo, et per modum exercitii: ergo etiam secundum alterum, ac posteriorem loquendi modum; quia utcumque loquamur, idem semper dicimus, et revelationem ut purum exercitium Divinae auctoritatis suscipimus; ut etiam conspicuum erit reflectenti supra hos significandi modos, Deus agens, l operans ad extra, et actio, l operão Dei, seu Divina ad extra; quemadmodum enim Deus quantumvis omnipotens nihil agit, l operatur ad extra sine actione, et haec est formaliter de conceptu Dei agentis ad extra, non quidem per modum virtutis, sed per modum exercitii, ita revelão, l locutio Dei sunt formaliter de conceptu Dei moventis ad Fidem, licet solum per modum exercitii, quod tota quasi virtus, l dignitas sit penes Dei auctoritatem, cuius exercitium est revelão, quae per eam authorizatur, et dignificatur; nam cum ipsa consistat in signo illo creato, non poterit aliter, l aliunde fieri infallibilis, et licet consisteret in aliquo increato, non utcumque, sed formaliter subaudiri deberet, seu intelligi auctoritas Dei, quòd, uti iam supra observatum est, actus, l exercitium Divinarum virtutum facultatum ad intra nihil, l solam adjiciant terminationem nullius ex se perfectionis, et cui formaliter communicatur tota facultatis, seu actus quasi primi perfectio, et dignitas.

Hinc facilis est solutio argumenti supra insinuati, ad quod proinde respondetur, debere esse adaequate Divinum motivum

Fidei secundy id, quod in recto secundy rem, l per modum auctoritatis, et dignitatis movet; non v° etiam secundy illud, quod per mody puri exercitij includit; nam sufficit, si, quod hoc modo impertatur, sit propriy Dei loquentis ad extra exercitiy, seu ab eodem appropriaty, et assumpty ad manifestandy aliquid ad extra: nam his præcisse stantibus, Deus impotens fallere, et falli, et propterea summe Fide dignus est, qui rem dicit, seu attestatur, et consequenter Fides, quæ eidem tunc adhiberetur, non ex parte tanty, sed plene, et pure Theologica erit, q^a non alteri, sed Deo soli, et præcisse propter summq ipsius auctoritatem, et infallibilitatem omnimodam in dicendo, seu loquendo ad extra præstaretur.

Quapropter non est similis rão in actu, quo quis Petrum v.g. propter Dei bonitatem, et simul propter propriq suq illius excellentiq amaret; q^a respectu huius actus bonitas propria Petri per modum virtutis moveret, et non soly per mody exercitij Divinq bonitatis. Sic solius Divinq virtutis ẽẽ dicitur agere per creationem, seu producere ex nihilo, licet in conceptu creantis, seu ex nihilo producentis formaliter reperiatur creatio, quæ entitas creata est, quod non per mody virtutis, sed exercitiy cum conceptu ingrediatur.

Sed forsan a contrario sensu insistes exemplo Spei Theologicæ, quæ ex^a plures respicit ut formale, et motivum obty Dey non solum, sed simul cum formali beatitudine, seu ut possidendy per illq, et consequenter aliquid creaty ex æquo, et univocæ habet pro motivo, et formali obto: ergo idem dici poterat de Fide Theologica quoad revelationem. Respondetur 1°, eam sententiam aujs displicere, qui Deum ut auxiliantem contendunt esse Spei motivy, cum quæ ut possidendy obtum materiale præcipuy, et attributionis: 2°, ne quidem in sententia insinuata in argum.^to respici, et attingi per actum Spei eodem modo Deum, et formalem beatitudinem; q^a l Deus respicitur ut id, cuius possessione animus totalis satiatur, et formalis beatitudo ut possessio eiusdem, ita ut omnis vis satiativa, et beatificativa per modum obti sit unice penes Deum, et propter hoc Deus per Spem attingitur, propterea quæ paritas nobis favet: 3°, omisso antecedenti, negari posse conseq.; q^a diversitatem auctoritatis Dei, et revelationis in constituendo Fidei motivy aliunde a nobis probaty est, quam ex eo præcisse, quod Fides virtus Theologica sit; nam Theologalitas hæc

salvari posset, licet utraq in ea Distitutione eodem modo se haberet etiamsi sumenda sit ab obto tantu forli, et non ab obto mãali potissimo, et attributionis, uti pretendunt aliqui, ut etiam supra observatu est, et insinuat S.tus Thom.s non ubi ibi adducebatur a Palanco, sed ad Romanos 4, lect. 1. dicens, credere Deum demonstrat Fidei mãam, secundu quod est Fides Theologica habens Deu pro obto, a quo tamen ut sic secundu eundem ibi non accipit speciem, sed ex eo, quod credit q.a a Deo dictum.

Insistis iteru, et Dtendis, solam revelatõnem eẽ Fidei motivu 1.o; q.a per illa solam mysteria Fidei Dstituuntur proxime credibilia, cum prius solum remote credibilia essent: 2.o; q.a sola sufficit reddere nos certos, et securos veritatis illius, quẽ creditur, cum sit locutio Dei, et Dsequenter rãone sui prorsus infallibilis, et essentialiter Dnexa cum eo, quod res ita se habeat, uti per ipsam dicitur, seu manifestatur. Respondetur, Fidem, ut semel, et iteru notat S. Thomas ibi proxime laudatu, Deo exhiberi, cum etiam in genere soli intellectuali, et rãoli enti possit prestari, atque propterea non esse quidem aliquid credibile proxime antecedenter ad revelatõnem, non tamen quod motivu credendi totaliter, sed ex parte tantu deficiat, scilicet q.a auctoritas loquentis non movet actu, nisi cum actu loquitur, licet cum loquitur actu, non moveat, q.a precisse loquitur, sed q.a loquitur cum dignitate, et merito assensus propter suam auctoritatem. Ad 2u similiter ex dictis dicendum est, locutionem Dei sumptã precisse pro signo manifestativo, et perceptibili a nobis infallibilem non eẽ, neque Dnexã cum rei veritate, sed ut Divinã Divinã que auctoritate Ddignificatã: imo non quævis etiam essentialis Dnexio sufficit, sed quẽ forliter subtive sit propria nãẽ intellectualis, cui solum Fides prestari potest, et non precisse propria subtive exercitu eiusdem intellectualis naturẽ.

Sed Dtra insurgis Dtendens, solam Dei auctoritatẽ eẽ de Dstitutõe forli motivi Fidei; q.a quicquid Deus dixerit, l. si aliquid dixerit, illud non potest non esse veru: q.o quando dicit aliquid, sola Dei auctoritas est, quẽ movet ad Fidem. Fallax arguendi modus, ut Dstat in hoc exemplo, quod simul instantia sit; quævis unitas talis Dditionis est, ut si illi altera adjiciatur, resultet binariu: q.o sola unitas est binariu. Absolute nego Dtam ex antecedenti male deductã, cum apposita Dditio cadere possit in partiale Dstitutivu;

l si placet, distinguatur Ɔsequens: quæ movet tam per modum virtutis, seu dignitatis, quàm per mody exercitij, negetur; per mody præcisse dignitatis non ratione sui solius reducendæ ad acty, Ɔcedatur.

Sed hinc replicas: g° revelaõ est mera applicatio dignitatis ad assensy Fidei, et Ɔsequenter pura Ɔditio, ut motivy influat, et non Ɔstitutivy motivi ad credendum. Distinguo 1ª partem Ɔsequentis, seu replicæ: est applicaõ per modum exercitij, et ultimæ formalis determinaõis, Ɔcedo; per modum solius approximationis agentis ad passum, l è Ɔtra, nego, sicuti etiã alteram replicæ partem; quandoquidem applicatio per mody exercitij, et non per mody solius approximationis, l adaptationis, ubique ingreditur formaliter in Ɔceptum, de quo disceptatur, ut Ɔstat in denominationibus agentis, informantis, et alijs huiusmodi: præterquamquod in præsenti adest raõ specialis supra insinuata, scilicet propositionem præviam obiecti motivi Fidei, quæ ex parte credentis, et subiective præcedere debet, non soly infallibilem Dei auctoritatem, l non utcumque illa repræsentare debere, sed eandem ut actu dicentem, seu attestantem rem, quæ credenda est.

Sed adhuc insistis, et dicis: siquis certò sciret Deum sic, l aliter de re aliqua iudicare, v.g. stellas ẽẽ pares, ique de illa certus foret, ac si Deus eandem attestaretur: g° ad assensum certy, et infallibilem alicuius rei non requiritur revelaõ, quæ illius motivy Ɔstituat. Sed Ɔtra; qª hinc fiet, revelaõnem ne quidem ẽẽ Ɔditionẽ proxime necessariã ad assensy Fidei, et insuper facilis est solutio, si, uti debet, dicatur, ita aliàs scientem Diviny iudicij, fore quidem certy, et infallibiliter assensury, sed non certitudine, et infallibilitate propria actus Fidei, qui testimonio Dei niti debet, sed actu scientiæ infusæ, l aliunde scientifico; quippe possibiles sunt actus omnino certi, et infallibiles, qui non sint Fidei; sed de illis modo non disputamus.

Disputatio 5ª

Quæ prædicata includantur formaliter in Divina auctoritate?

Non de quavis inclusione, sed determinate de inclusione formali et secundo expressi, seu prout inter Divina prędicata placuerit distinguere, pręsens quęstio procedit; seu de illis prędicatis, quibus pręsentis, cur Deus Fidem mereatur usque adeo firmam, dum loquitur, ultimo respondeatur?

Sectio 1ª

Deseruntur aliquę sententię

1ª sententia post Aureolum, et Caietanum a P. Ripalda, nonnullis quę R.R.s subscriptos pręfatam Dei auctoritatem collocat in deitate ipsa, imo Ripalda eandem dignitatem pluribus Dei attributis, fidelitati pręsertim in adimplendis promissis concedit. Cęterum deserenda est hęc opinio; quia licet Deus Fide dignissimus sit, et modo etiam nostro concipiendi ratione suę essentię radicet prędicata, quę eandem dignitatem constituunt, per hanc opinionem prędicata ista non explicantur, cum adhuc quęri possit, et debeat, cur Deus, si quid dixerit, Fide dignus sit, pręsertim, cum huiusmodi quęstioni satisfieri non possit, dicendo, quia immensus est, ęternus, vel omnipotens: fidelitatem vero, quoad pręsens attinet, nihil habere speciale ex eo constat, quod illa solum conducit, ut re ipsa sit, quod promittitur, cum tamen veritas affirmantis, illud fore, formaliter aliunde accipienda sit. Sed de hoc iterum.

2ª sententia est Seraphici Doctoris, quem sequitur Valencia, eam dignitatem constituens in summa, sola quę Dei sapientia; sed quę etiam tam facile, quam solide reijcitur; tum quia ex ipsis terminis veritas in dicendo, in qua propriissime dignitas ad Fidem consistit, distinguitur a veritate in cognoscendo, non minus quam a veritate etiam summa in essendo: quę vel omnino, vel saltem inadequate distinguitur a sapientia, quę est prima veritas in cognoscendo: tum quia si apprehendatur, vel fingatur Deus potens loqui contra mentem suam, proinde quę fallere quantumvis simul apprehendatur sciens omnia, et falli impotens, non apprehenderetur dignus Fide in his, quę dixerit, cum in ea hypothesi posset res aliter se habere, quàm a Deo dicitur, parum quę referat, quod malitiore potius quàm ex ignorantia decipere Deus deprehendatur: ergo dignitas ad Fidem non in sola summa Dei sapientia consistit.

3ª sententia frequentior apud Dominicanos, et

assecla solam Dei veracitatem ostendit pertinere formaliter ad ostitutionem summe Dei auctoritatis, seu dignitatis ad Fidem. Ceterum a Stiario equâ facilitate, et soliditate impugnatur; quippe si Deus apprehendatur, l fingatur solum veracissimus, impotens que propterea loqui aliter, ac in mente sua habet, et quia unice ad veracitatem spectat, potens tamen cognoscere, l apprehendere res aliter, ac sunt in se, non erit summe dignus Fide, quandoquidem, ut sic apprehensus, licet mentiri non posset, neque ex malitia quemquam decipere, posset tamen falsum loqui ex ignorantia, quod nimirum falleretur, seu deciperetur: ergo quia ut summe Fide dignus apprehendatur debet Deus et summe verax, et summe sapiens, seu impotens fallere, et falli, proinde que non solam veracitatem pro formali includit summa Dei dignitas ad Fidem.

Dices 1º sapientiam quidem exigi, sed precise ut presuppositam ad hanc dignitatem, non vero ut illius ostitutivam. Sed contra 1º, quia pari iure id ipsum reponet de veracitate D. Seraphicus. Contra 2º, quia regula certissima ad discernendum inter ostitutiva, et prerequisita, seu aliunde, et quomodolibet necessaria apud omnes est, quod positis his, l illis, et reliquis mente, l re seclusis, res stat, l essentialiter integra apprehenditur; si enim ut res stet, l apprehendatur in suo ordine integra necessum fuerit, aliquid poni, esse ostitutivum formale deprehenditur; sed precisa a Deo mente, l re sapientia, aut veracitate, et alterâ sola permanente, non stat, neque apprehenditur integra in ordine suo dignitas summa Dei ad Fidem, seu summa eiusdem loquentis auctoritas, cum sicut sapientia sine veracitate non prestaret certum, et infallibile eiusdem testimonium, neque veracitas sine sapientia, cum testimonium Dei propterea sit prorsus infallibile, quod ab impotente fallere, et falli procedat, et Deus sicut per veracitatem fallere, ita per sapientiam falli impotens formaliter ostituatur: ergo.

Dices 2º veracitatem essentialiter connecti cum sapientia, l etiam includere illam iuxta communem satis de inclusione formali unius predicati Divini in alio Theologorum sententiam, propterea que solam sufficere ad infallibilitatem Divini testimonii. Contra

tamen q^a^ non minus sapientia Dei cum veracitate connectitur, et eque eam includit: g^o^ non minus, quam veracitas ad Fidei motivum spectabit. Contra insuper; q^a^ in presenti non inquirimus, quodnam sit predicatum Dei, quod connexive, vel propter identitatis inclusionem, sed quodnam formalissime prestet Deum in dicendo infallibilem, proinde quae impertinens est ad rem presentem obiecta seu connexio, seu inclusio etiam formalis propter summam identitatem unius predicati cum alio.

Dices 3°, veracitatem solam efficere Deum formaliter prorsus infallibilem, quamvis non possit non presupponere sapientiam: tum 1°, q^a^ veracitas non precise inclinat ad dicendum rem, ut est in mente, sed etiam, et potissimum, ad eandem dicendam, ut est in se ipsa, et ideo qui dicit, se vidisse Petrum, non tam intendit significare, se ita sentire, quam re ipsa illum vidisse: tum 2°, q^a^ veracitas obligat ad considerandam rem mature, priusquam ore proferatur, et ad precise conformandam locutionem cum mente, quae utcumque sine ulla fere reflexione sufficienter constat, non est necessaria tam profunda consideratio: ergo q^a^ veracitas ratione sui potissimum intendit conformitatem rei cum locutione, et, si summa fuerit, qualis reperitur in Deo, non poterit non reddere locutionem prorsus infallibilem: tum 3°; q^a^ magis verax est, qui non statim profert, quae primo velut aspectu sibi vera apparent, sed cunctabundus, et serio perpendit, utrum ea ita se habeant: ergo q^a^ potissimus illius finis est conformitas rei cum dicto: tum 4°; q^a^ siquis etiam post longam rerum considerationem decipiatur, et pro vero, quod intendebat, proferat falsum, contra propriam inclinationem falsum dixisse censebitur: ergo q^a^ falsitas ea materialis incidit praeter, imo et contra inclinationem, et perfectionem veracitatis, et huius proinde erit, quando summa est, procul arcere falsitatem etiam materialem, et consequenter reddere locutionem non solum formaliter, verum etiam materialiter veram, et cum locutio materialiter, et formaliter vera sit sufficienter dignificata ad promerendam Fidem, dignitas summa ad Fidem in sola veracitate formaliter consistit.

Sed contra 1° ad hominem; q^a^ iuxta communem RR. Dominicanorum sententiam voces (idem esto de quibuslibet aliis signis, quibus locutio rationalis confici potest) directe conceptum mentis, et solum indirecte rem conceptam significant: ergo iuxta eosdem veracitas, cuius officium est moderari, et ad rectitudinis normam componere huiusmodi

signa, potius, imo et unice directe intendere debet conformitate locutionis cum mente. Itra 2°, et absolute; quia S. Thomas 1. p. q. 16. a 1° ait, dicitur oratio vera, in quantum est signum intellectus veri. Et a. 6 secundum quod est in voce dicitur verum enuntiabile secundum quod significat aliquam veritatem intellectus, non propter veritatem in enuntiabili existentem, sicut in subiecto: quare veritas locutionis rationalis formaliter potissimum sumenda est a conformitate ipsius cum cognitione vera, seu a veritate cognitionis, quae repraesentative invenitur in ipsa locutione.

Verum est, in opinione nostra huiusmodi signa directe rem significare, et solum indirecte cognitionem, quod, uti saepius insinuat S. Thomas praesertim 2a 2ae q. 109, veritas signi consistat in adaequatione, seu conformitate sui cum re, quam significat, et, ut bene argumentum probat, intentio loquentis est significare rem, de qua loquitur; sed non propterea locutio omnino praescindit a iudicio praesupposito de re illa, sed eam rem significare intendit, prout est in eo iudicio, seu prout per illud sibi apparet; ita tamen, ut ly prout non reduplicet supra cognitionem ut repraesentandum, sed ut constitutivum status, in quo res significanda supponitur; et quia res proferri debet modo illo, et penes ea, secundum quae fuerit in iudicio, ut nimirum os cum corde consonet: et propterea S. Thomas 2a 2ae q. 109 a. 2. ad 4 dicebat: simplicitas dicitur per oppositum duplicitati qua scilicet aliquis aliud tenet in corde, et aliud ostendit exterius, et sic simplicitas ad hanc virtutem (veracitatis) pertinet; et a. 3. ad 3. docet, veracitatem in hoc potissimum consistere, sic concludens, et quaecumque alia veritas, qua quis manifestat verbo, vel facto, quod cognoscit.

Et ratio praeterea est, veracitatem in sensu quaestionis esse quidem virtutem moralem, et subiective ita spectantem ad voluntatem, ut specialissime rationalis sit, seu inclinans voluntatem ad actum proprium, licet secundarium rationis, qualis est locutio, imperandum secundum rectitudinem moris, et propterea specialiter supponentem iudicium, seu actum primarium rationis de re, de qua loquendum fuerit, et cum quo locutio, ut recta sit, conformanda est, ne vitio mendacii deturpetur, quin opus sit, illam etiam in suo genere perfectissimam formaliter includere

necessitatem ad aliud veritatis genus: tum quia haec necessitas alterius lineae est, et formaliter supponitur inducta per summam sapientiam: tum quia asserere, veracitatem summam praeseferre necessitatem ad praecise loquendum materialiter verum, quicquid sit, an a loquente ita cognoscatur, vel secus, est re ipsa per fictionem exponere conceptum veracitatis, secundum quod a necessitate, vel determinatione cognoscendi rem ut est in se distinguitur, cum in Divina cognitionem nulla deceptio cadere possit; et cum aliunde nostro concipiendi modo cognitio, sapientia Dei in suo genere summa prior sit, quàm veracitas, propterea, ut Deus a nobis concipiatur summe infallibilis in dicendo ultra scientiam ipsius solum debet concipi summa determinatio ad conformandum locutionem cum cognitione, vel scientia, et propterea veracitas in dicendo formaliter includit scientiam, et solum inadequate potest ab ea distingui, ut infra magis explicabitur.

Hinc negatur assumptum solutionis, et ad 1um eius probationem respondetur, dicentem, se vidisse Petrum interfecere quidem et quidem unice directe significare, se re ipsa Petrum vidisse, sed simul indirecte se ita sentire, cum rationaliter loquatur, et consequenter secundum id, quod interius sentit. 2a probatio facile in adversarios retorquetur; quia si quis inconsiderate loquatur, et propterea falsum dicat, non dicitur solum, seu praecise falsum loqui, sed simpliciter mendax: quod quia veracitas potissimum intendit conformitatem locutionis cum mente quin imo si temere loqui velit, ex praescripto veracitatis dicere tenetur id, quod licet falso, et temere iudicat, et propterea praecise peccat contra virtutem veracitatis; quia debet conformare suam locutionem cum iudicio non qualicumque, sed prudenter praeconcepto; nam alias aperte exponitur periculo falso iudicandi, et consequenter etiam loquendi contra mentem, quam debebat habere, licet illam non habeat.

Ad 3um constat ex dictis, scilicet magis, imo unice, veracem esse eum, qui prius serio perpendit an res ita se habeat quàm proferat, quia veracitas cum prudentia regulanda sit, exigit conformitatem locutionis cum iudicio mature concepto, et hoc iudicium sine examine, longaque reflexione a creaturis rationalibus haberi non potest; et ideo examen huiusmodi, seu inquisitio locum non habet in Deo, qui uno ictu omnia comprehendit, et nunquam falli potest. Ad 4um dicendum est, falsitatem in ea hypothesi non esse, formaliter, et im-

mediate contra veracitatem, sed contra virtutem intellectualem; formaliter, inquam, et immediate, quia ad intellectum spectat cognoscere rem ut est, eiusque proprius defectus est, decipi, vel falli, et solum mediate dici potest contra, vel praeter veracitati virtutem, utpote quae indefectibiliter in Deo, et defectibiliter in creaturis exigit, rem exterius rationaliter significandam vere, et ut est in se a loquente praecognosci. Sectio 2.a

Exponitur, et probatur sententia nostra.

[...]a 1° iam satis insinuata est, et auctoritatem Dei in eiusdem sapientia et veracitate collocat; quin imo videtur satis aperte colligi ex sacris literis; nam Ap.s 1 ad Cor. 2 dicebat, loquimur non in doctis humanae sapientiae verbis, sed in doctrina Spiritus sancti, in quibus ut ad credendum hortaretur, sapientiam Dei loquentis per ipsum proponit; merito ergo propterea Dionysius 7 de Divinis nominibus dixit, Divinam Fidem esse circa veritatem Dei, ut liquidam, et nunquam aberrantem scientiam. Caeterum, veracitas aeque expressa est in Divino eloquio tum Joannis 3° qui accipit testimonium eius signavit, quia Deus verax est: tum tum denique cap. 8, qui me misit, verax est: tum ad Rom. 3°, est enim Deus verax; psalmo 118 v 160, quae omnia ad extorquendam Fidem inculcabantur; quippe propterea Principium verborum non mendax Deus dicitur, ut nos securiores effecti ad sequenda ea, tuorum veritas. quae ventura sunt, praeparemur, inquit Hieronymus in Cap. 1.° Epistolae ad Titum.

Eiusdem omnino sententiae est Ang. M. non solum propter ea, quae supra adduximus; sed quia cum ubique, et constanter asseruerit, Dei veritatem in dicendo esse rationem formalem motivam Fidei, et omnem Dei dicentis auctoritatem, saepius docet, veritatem huiusmodi includere formaliter sapientiam seu cognitionem Dei, tum q. 14 de verit. a. 8, ubi infallibilitatem Fidei deducit, ex hoc quod adhaeret alicui testimonio, in quo veritas infallibiliter invenitur: unde neque hominis, neque Angeli testimonio assentiri infallibiliter in veritatem duceret, nisi quantum in eis loquentis Dei testimonium consideratur: unde oportet, quod Fidei, quae virtus ponitur, faciat intellectum hominis adhaerere veritati, quae in Divina cognitione consistit: quia ratio S.ti Th. Fidei est assensus alicuius rei propter veritatem eius illam attestantis consistentem in cognitione Dei, proinde quae ista est

de formali recepto Divinę auctoritatis.

Tum etiam in 4ᵗᵒ dist. 47, q. 4, ubi cum statuisset in quamlibet Dei actionem omnia ipsius attributa aliqualiter concurrere, aliqua tamen specialius secundum indolem actionis, in qua unum attributum magis quàm aliud splendet, ut exemplum aliquod exhibeat, ita loquitur, sicut per revelationem futurorum manifestatur plenitudo sapientię, et ideo sapientię appropriatur. Ex quibus sic contra Palanum: quod revelatio Dei est actio creata, in quam proprie Divina attributa concurrunt: sic 2º contra RR. Dominicanos: quod revelatio specialissime appropriatur Divinę sapientię, utpote quę per eandem formaliter digna Fide efficitur, et quę insuper eiusdem actui propriissimum est.

Tum hac 2ª 2ę q. 3ª a. 3. ad 3, ubi ita loquitur: ipsum, quod est assentiri primę veritati propter se ipsam, est quoddam bonum meritorium: Veritas autem simpliciter dicta xª eundem S. D. pro cognitione Dei supponit: similiter q. 1. a 3 ex eo probat, Fidei non posse subesse falsum, quod nihil illam terminet, nisi quod subest Divinę veritati, et ad 2ᵘᵐ, quod sic propositum fuit, Abraham credidit, Christum nasciturum secundum illud Joannis 8, Abraham Pater noster exultavit, ut videret diem meum: vidit, et gavisus est: sed post tempus Abrahę Deus poterat non incarnari; sola enim sua voluntate carnem suscepit, et ita esset falsum, quod Abraham de Christo credidit sic respondet, Ad 2ᵘᵐ dicendum, quod Deum non incarnari secundum se consideratum fuit possibile etiam post tempus Abrahę; sed secundum quod cadit sub prescientia Divina, habet quandam necessitatem infallibilitatis, ut in 1º dictum est, et hoc modo cadit sub Fide: sed sub Fide cadit ut est sub prima veritate: quod prima veritas, quę xª illum corpore articuli est ratio formalis obiecti Fidei dicit pro formali scientię Dei: quibus consonat q. 4. a. 8 ad 2ᵘᵐ dicens, multo magis homo certior est de eo, quod audit a Deo, qui falli non potest, quàm de eo, quod videt propria ratione, quę falli potest; sed ratio quia Deus est impotens falli, consistit formaliter in scientia summa ipsius: quod.

Probatur ratione eadem sententia: auctoritas Dei in eo formaliter consistit, quòd ipsum ut ens summe rationale prestat formaliter summè dignum Fide, et hic eundem loquentem efficit summè dignum Fidei; quòd illum formaliter proximè necessitat ad non loquendum, nisi verè tam formaliter, quam materialiter, ut ex ipsis terminis constat; sed necessitas huiusmodi

iusmodi summa ad dicendu praecise verum tam formaliter, quam materialiter consistit in coniuncto summae scientiae, et veracitati: ergo in eodem coniuncto consistit formaliter auctoritas Dei dicentis, seu loquentis, summa que illius dignitas, ut quam firmissime eidem loquenti habeatur Fides. Caetera constant, et ———

Minor fere demonstrative probatur: summa Dei scientia facit formaliter, Deum omnia, ut sunt, cognoscere: ergo necessitat eundem ad non dicendum falsum ex ignorantia, cum scientia summa formaliter excludat omnem ignorantiam: ergo formaliter eum necessitat ad dicendum verum, nisi possit ultro mentiri, seu ex malitia dicere falsum. Sed aliunde potestatem mentiendi, seu ex malitia dicendi falsum omnino excludit summa Dei veracitas: ergo ex summa Dei sapientia, et veracitate consurgit summa Dei necessitas ad dicendum verum tam materialiter, quam formaliter, si loqui velit, proinde que in utraque simul consistit formaliter praefata Dei summa auctoritas, et dignitas.

Urgetur 1°, et explicatur magis, si magis explicari possit, praecedens discursus: 1ª veritas in dicendo, quae soli Deo competit, et ut vulgariter usurpatur, formaliter includit sapientiam, et veracitatem, imo solas illas formaliter includit; sed veritas 1ª in dicendo, secundum quod vulgariter usurpatur est ratio motiva Fidei, et tota auctoritas Dei, tota que dignitas, per quam eius testimonium redditur prorsus infallibile: ergo. Caetera constant, praeter maiorem, quae sic probatur: 1ª veritas in dicendo xª insinuatam acceptionem est ratio illa, quae Deum formaliter determinat ad non loquendum nisi verum, non solum materialiter seu quod deceptionem passus sit, verum etiam formaliter, seu quod voluntarie decipere voluerit; quippe apud omnes falsitas materialis locutionis [illegible], et formalis [illegible] significat; si enim falsitas praecognoscatur, efficitur formalis, seu loquenti imputabilis; sed non posse dicere falsum, quia deceptus sit, formaliter Deo competit ratione summae ipsius scientiae, et non posse dicere falsum, quod decipere velit, competit eidem formaliter ratione veracitatis, ut ex ipsis terminis constat: ergo. Hinc si veracitas sumatur, ut apud nonnullos

frequens est, pro necessitate non dicendi falsum neque formaliter, neque materialiter, non poterit adequate distinguiri a scientia, sed eam formaliter includere deprehenditur; quippe veracitas secundum nostrum concipiendi modum posterior est ad sapientiam, atque proinde solum illi superaddere debet, quod requiritur ad prestandam locutionem omnino veram; sed nihil requiritur ad prestandam locutionem materialiter veram distinctum a sapientia, ut pote a qua id perfecte, et summe prestitum iam est: ergo solum superaddi debet id, quod formaliter a locutione excludit falsitatem formalem, et imputabilem: ergo si veracitas sumatur pro ratione inducente utramque veritatem, vel excludente utramque falsitatem, in sapientia simul, et illo alio predicato, quod ex parte voluntatis exigitur, ut Deus sit impotens mentiri, formaliter consistit, et consequenter non consistit adequate in illo alio ex parte voluntatis superaddendo predicato.

Quod vero has duas solas perfectiones preseferat veritas seu in dicendo secundum acceptionem insinuatam, facile probatur contra aliquos R.R.^s^ Cistercienses, qui illis superaddunt sanctitatem Dei; nam, ut modo prescindamus, quinam sit conceptus formalis Sanctitatis simpliciter dicte tum per essentiam, tum vel per participationem sive increate, et create, et que nostro modo concipiendi non ad signum proximum honeste operativum, sed remotum spectat, seu per modum radicis, et non per modum virtutis immediate apprehenditur; atque etiam licet ea permittatur, vel fingatur consistere in collectione omnium virtutum, uti de iustitia generaliter, et complete accepta dici consuevit, quantumcumque prescindas ab ea radice, vel ab omnibus virtutibus illius collectionis, modo apprehendas in loquente talem, et tantam scientiam, ut nullam patiatur deceptionem circa rem, de qua loquitur, talem preterea, et tantam rectitudinem, ut mentiri, seu contra id, quod sentit, loqui non possit, apprehendis eundem formaliter impotentem falli, et fallere, et etiam dicere falsum: ergo etiam infallibilem in attestando, et Fide dignum, ut ex terminis constat: ergo nihil preterea includit formaliter prefata auctoritas.

Urgetur 2.º testimonium loquentis externum est Fidei motivum, quatenus connectitur cum veritate rei, que dicitur; sed non utcumque; alias quilibet assensus esset proprie Fidei, sed in esse tal...

timonij rationis, proinde que rationabiliter exhibiti, et ideo quicquid Psittacus ore proferat, seu, ut vulgus loquitur, dicat, l loquatur etiam quod verum est re ipsa, et ut tale a circumstantibus cognoscitur, Fidem non meretur, cum non procedat modo rationali, nec alijs manifestet, quod ipse præcognoscit, seu quod non ore proferat, quod intus habet: ergo eatenus testimonium rationalis loquentis Fidem meretur, quatenus procedit a præcognoscente quod loquitur, et loquente, quod præcognoscit; sed ut sic, locutio illa præsefert sapientiam, et veracitatem, seu ab illis dignificatur: ergo dignitas ad Fidem promerendam ex parte loquentis præfatas duas perfectiones formaliter includit; cum etiam propterea omnium mentibus insitum sit, plus deferre illis, qui sapientiores, magis que veridici habentur, ut etiam in rem præsentem adnotavit M. Angelicus 2.a 2.æ q. 4. a. 8. ad 2.m, licet expresse solius sapientiæ meminerit, fortassis, ut agnosceretur, in sa Veritate superius ab eodem fuisse subintellectam, et inclusam sapientiæ summam; l quia plerumque etiam inter homines sapientiores, magis que scientifici, magis etiam ingenui, et veridici inveniantur, et propterea sub nomine scientifici etiam veridicus subaudiendus sit. Et hinc ——

Urgetur 3.o auctoritas pro Fide humana, seu homini habita formaliter consurgit ex scientia, (cuius nomine venit modo quæcumque cognitio, quæ reddat hominem bene scientem rem, de qua loquitur) et veracitate, secundum quod veritas pertinet præcisse ad voluntatem, seu præsefert inclinationem loquendi iuxta mentem, et mendacitati opposita, ut cum pluribus ex suis fatetur Ferre, et ex superiori discursu, atque testimonio S. Thomæ aperte colligitur; cum propterea hominibus quantumvis Sapientibus, mentiri tamen assuetis, sicuti etiam simplicioribus iuxta mentem quidem suam, sed facile, et frequenter errantem loquentibus parum deferatur, eorundemque testimonium a prudentibus determinatur, uti ex alterutra parte claudicans, l deficiens: ergo similiter dignitas Dei ad Fidem eidem loquenti proportionatam in utraque simul insinuata

perfectione formaliter distat; nam pro denominationibus eiusdem quasi generis, eiusdem tamen quasi generis formae ubique praexiguntur, licet eo excellentiores, quo intra genus suum denominationes sublimiores fuerint; proinde quae pro denominationibus, pro quibus in creaturis actus intellectus pro formali exigitur, etiam in Deo, et actus voluntatis pro denominationibus, quae ex eo genere fuerint intra quod in creaturis voluntatis actus formaliter designatur.

Sectio 3a

Solvuntur argumenta.

Sit 1um: id, cuius contrarium potest esse sufficiens Fidei motivum, seu ratio reddens infallibiliter verum testimonium loquentis, non potest esse dignitas ad Fidem, cum a formis, vel quasi formis contrariis necessarium sit, non similes, sed contrarios effectus procedere; sed contrarium eorum, in quibus collocamus dignitatem Dei loquentis ad Fidem, efficiet prorsus infallibile testimonium loquentis: ergo. Probatur minor; nam si quis esset, vel fingeretur ita insipiens, ut omnia inverso ordine cognosceret, et ita insuper mendax, ut omnia diceret contra mentem suam; testimonium illius esset infallibile; nam si ille locutus esset de Petro v.g. re ipsa existenti, necessario diceret, eum existere, cum non posset non loqui contra mentem suam, quae in ea hypothesi ob necessario errans sentiret, eum non existere; sed summa haec tum insipientia, tum mendacitas sunt contrariae summae sapientiae, et veracitatis: ergo per contrarium harum formarum, vel perfectionum efficitur testimonium loquentis aeque infallibile, et Fide dignum.

Hoc argumentum non est potius contra nostram, quam contra reliquas sententias; nam similiter fingi potest aliquis, cuius locutio praesuppositive dicat summam illam insipientiam, et mendacitatem, quae locutio, sicut etiam mendacitas sola eam insipientiae praesupponens, similem infallibilitatem induceret. Praeterea quod illae contrariae formae habeant hunc effectum, non probat, illum non praestari a veracitate, et sapientia, et consequenter in his sufficienter constitui auctoritatem Dei, ~~[illegible]~~ imo unice quia solae istae, et non illae possunt Deo competere.

R. distinguendo min: efficit infallibile testimonium loquentis infallibilitate auctoritativa propria Fidei, nego: infallibilitate connexionis sufficientis ad inferendum, esse verum, quod dicitur, concedo min. et nego consq. Scilicet (ut simul probationi occurram) cum Fides non qualemcumque praeseferat assensum sed determinate assensum, quo cum loquente sentiamus, illius auctoritate deferentes, et obsequentes, propterea non sufficit, dictum aliquod esse utcumque verum, nempe pure logicè et materialiter, sed ulterius exigitur, et quam maximè, illud esse ethicè, seu moraliter verum, per conformitatem illius cum mente loquentis, quam potissimum, vel unice intendit virtus veracitatis; imo etiam ita esse materialiter, seu logicè verum, ut haec ipsa logica, et materialis veritas derivetur a veritate cognitionis praeexistentis: hinc enim resultat tota loquentis auctoritas; per quam ipsius dictum dignum efficitur, quòd credatur per obsequiosum assensum cum sensu loquentis. In eo (1°; qui summe insipiens, summeque mendax fingitur, nulla prorsus esset auctoritas movens ad assentiendum ipsi, seu ad sentiendum cum illo, sed praecise per discursum colligeretur evidenter, esse materialiter verum dictum illius, et propter hoc praestaretur assensus illi rei, [illegible] + diceretur, non quidem obsequiosus loquenti, qui potius summe despiceretur, neque assensus, qui praeseferret sentire cum illo, aut illius sensui deferre, cum potius eius sensui esset contrarius, neque demum talis, qui ex veritate morali, seu ethica, atque mendacio opposita moveretur, proindeque non esset Fidei assensus, sed legitima illatio ex principiis praejactis: non enim repugnat, ex contrariis modo contrario, vel diverso eandem veritatem colligi: sic existentiam alicuius principii primi, et necessarii aeque bene demonstrabis ex possibilitate caloris, quae frigoris, et ex carentia contingentis mundi, ac ex contingentis mundi existentia.

+ quae

Sit. 2um: licet veracitas creata sine scientia non auctorizet sufficienter testimonium alicuius, secus 1° Divina: quia haec sola adaequate constituit Divinam auctoritatem. Probant

aũ: veracitas Divina ex suo forli conceptu summa est, atque proinde perfectissima omnium, quę vere cogitari possint; sed veracitas ratione sui solius sufficiens ad auctorizandum testimonium, et promerendam Fidem vere cogitabilis est, ut ex terminis constare videtur, et ex terminis ipsis etiam maior, seu perfectior, quàm quę ratione sui solius ad id non sufficit: ergo. Retorquetur argumentum 1° in sapientia, quę eodem iure perfectior probabitur, si non præcise condixerit, sed etiam formaliter sit ratione sui solius sufficiens ad promerendum Fidem, atque proinde frustra in Deo ulterior veracitatis perfectio desiderabitur: 2° in veracitate, quę similiter maior apparebit, si, ita ratione sui sufficiat, ut ne quidem præsuppositive summam Dei sapientię prærequirat, aut connotet, atque proinde ut Deo digna sit, in quo omnia summa sunt, non debebit præsupponere, aut connotare eiusdem sapientiam.

Ab omnibus ergo respondendum est, et pro omnibus negatur assumptum, scilicet veracitatem præcisive a sapientia sufficientem ad prędictum effectum fore perfectiorem; quia summitas Divinarum perfectionum præcise consistit in eo, quod unaquęque in suo ordine, vel genere maxima sit, et perfectissima, et semel factâ, vel suppositâ aliquali inter ipsas distinctione, unaquęque in suo ordine consistens debet apprehendi, itaut quęcumque aliunde eidem accrescens perfectio in eodem distinctionis sensu extrinseca ipsi habeatur. In hoc autem sensu veracitas præcisè, seu strictè accepta solum præfert inclinationem ad loquendum conformiter ad mentem, et ut intra hunc suum ordinem summa sit, et perfectissima, sufficit, quod sit summa determinatio ad non loquendum, nisi iuxta mentem, et propterea, ut resultet integra auctoritas, et dignitas summa ad Fidem, debet etiam formaliter præintelligi summa, et nunquam aberrans scientia.

Sit 3um: veracitas Dei habet ratione sui solius conformare locutionem Dei cum Divino iudicio ut tali, et consequenter cum eodem ut vero; nam iudicium Dei est essentialiter verum: ergo etiam conformare cum obiecto, atque proinde ratione sui solius inducit utramque veritatem formalem, et materialem, seu moralem, et logicam: Probatur consequentia exemplo illius, qui assimilet Petrum Paulo, qui similis supponatur Joanni; quia hoc ipso assimilabit Petrum Joanni. Respondetur, veracitatem conformare

locutionem cum Divino iudicio, non ostendendo, sed supponendo conformitatem iudicij cum obiecto, propterea quae non solus, sed simul cum sapientia constituere utramque locutionis veritatem, seu potius Dei auctoritatem, propter quam locutio ipsius est fortiter digna, quae credatur. Exempla adducta in probatione impertinentia sunt: tum quia similitudo tam Petri cum Paulo, quam Pauli cum Joanne est praecise physica, et uniformis, cum similitudo tum iudicij cum obiecto, tum locutionis cum iudicio intentionalis sit, et heterogenea; cum veritas moralis, seu ethica, quae ibi immiscenda est, multum differat a veritate pure logica: tum quia auctoritas Dei non consistit in conformitate locutionis sive cum iudicio, sive cum obiecto, sed in illis praedicatis, quae determinant Deum ad non loquendum sine praefata conformitate: tum quia producens Paulum, aut dealbans ipsum non solus assimilat illum Petro, qui aliunde supponitur albus, et consequenter neque cum Joanne similiter albo, sed simul cum eo, qui alterius, vel utriusque albedinem effecerit; similitudo enim haec ex simultanea eorundem albedine consurgit, vel resultat, propterea quae retorquetur in Adversarios, et inde potius probatur, non praecise fundamentum unius veritatis, seu conformitatis, sed utriusque esse dignitatem Dei ad Fidem.

47; cui maxime fidit Ferre, sic proponitur: scientia Deo competit solum in ordine ad se, cum per illam Deus solus sciat, et nullus alius; auctoritas vero, seu dignitas ad promerendam Fidem, sicut et veracitas eidem convenit in ordine ad alios, cum deserviant ad auctorizandam locutionem, quae tota est ad alterum, et propterea etiam solius veracitatis exercitium, cum etiam ibi supra Joannis 3 eatenus nobis commendetur, quia Deus verax est: ergo sola veracitas constituit dignitatem, seu auctoritatem huiusmodi. Illud tamen facile devolvitur contra arguentem, cum pari ratione scientia creaturis in ordine ad se conveniat, quin ideo contra arguentem amoveri possit a constitutione motivi Fidei praestitae creaturae rationali. Insuper, si scientia Dei solum est in ordine ad ipsum, quare ab obijciente de connotato saltem, et praesuppositive requiritur ad digni-

ficandam Divinam locutionem? Dicendum q°, scientiam ita Deo in ordine ad se competere, ut simul eundem Distituat foeliter impotentem loqui ex ignorantia falsum, et cum per veracitatem impotens foeliter sit ex malitia falsum dicere, seu, quod in idem recidit, impotens fallere, et falli, ex utraque perfectione Insurgit prætensa a nobis auctoritas; proinde quæ scientia hanc etiam utilitatem, sicuti et alias plurimas in ordine ad alios Efficit, seu adducit. Locutio Dei effective ab Omnipotentia procedit, illius quæ proinde exercitiu, et effectus est, imperative a Voluntate, et ab scientia directive, sicuti quilibet alius effectus creatus; sed auctoritative, atque dignificative prout est rationaliter significativa est exercitiu utriusq prædicati, Sapientiæ scilicet, et Veracitatis: in verbis autem Joannis 3° veracitas non stricte pro necessitate ad non loquendu Otra mentem, sed in sensu latiori, et vulgari, scilicet pro determinatione summa ad loquendu tam ethice, quam logice Verum usurpatur sicut de veritate 1a in dicendo in Arg. M° supra observabamus.

Sy ex multis Efficit P. Ripalda; quippe 1° ad dignificandam locutionem Dei, qua dicat, se scire, iudicare, atque ee veracem, sola Veracitas sufficit, ut pote quæ ratione sui solius conformat locutionem cum mente, atque etiam cum obto, cum mens ipsa Dei, aut veracitas sint obty per similem Dei locutionem asserti. 2° saltem pro credendis revelationibus promissoriis (idem suo modo dringet in comminatoriis) non tam attendi debet, quod Deus sapiens sit, et Verax, quam quod fidelis sit, et potens stare promissis, cum propterea etiam hominibus aliquid promittentibus fidem habeamus, quia eos potentes novimus, et fideles, cum aliàs promissionibus eorundem nihil, l parum fideremus: q° non solæ veracitas, et sapientia, sed alia etiam Dei prædicata possunt, et debent ee ex parte Dei fidei motiva.

Nego assumptu argumenti, et 1a illius probationem; q°, Fidei non ipsi intrinsecæ veritati rei, sed infallibilitati testimonii, quæ a dicentis auctoritate dimanat, nititur; et huiusmodi infallibilitas etiam quando Deus seipsum dicit esse sapientem, et veracem, seu qualitercumque indicare, in scientia, qua se cognoscit sapientem, veracem, et qualitercumque indicantem, et veracitate, qua adstringi-

tur ad non loquendu, nisi secundum mentem, consistit, et solu in præfatis veritatibus, l revelationibus speciale invenitur eas obtive, sapientia, l veracitate, vel qualicumque indivis verificari, seu, quod in idem recidit, veritatem logicam tum scientiæ Dei, tum locutioni ad extra ijsdem consistere unice per modum obti; propterea quæ motivu ad ea credenda non solam veracitatem, sed sapientiam simul includit.

Ad 2m probationem, quam late promovet præfatus A, et prius excitaverat D. Ex.s in opusculis disp. 2 de Libertate Divina, sect. 2, breviter respondetur negando similiter illius assumptum: nam, ut modo prætermittam, fidelitatem in adimplendis promissis esse partem veritatis, seu veracitatis, quod rerum executione promissiones verificentur, ut notat S. Ths 2. 2. q. 89. a. 7, aliud est, rem promissam a Deo esse exequendam virtute Omnipotentiæ, aliud longe diversum eius executionem fieri credibilem ratione eiusdem Omnipotentiæ, et fidelitatis, secundum quod hæc, permittatur, l prætendatur distingui a veracitate: cum enim actus Fidei scientifice non procedat, non innititur causis sive extrinsecis, sive intrinsecis, ex quibus res est, l erit, sed auctoritate dicentis, eo quæ firmius, quo illa fuerit perfectior, et cum perfectissima sit in Deo scienti, quid facturus utcumque sit, et impotenti dicere, se facturu, l permissuru, nisi id ipsum re ipsa sciens, propterea, credimus revelationes promissorias, atque etiam comminatorias, quia Deus summe verax, et sapiens est, et propterea impotens affirmare aliquid etiam de futuro, quod modo ab eodem affirmato (id dixerim, quia in his præsertim comminatorijs sæpius conditio aliqua latet) [illegible] vere futurum non sit: quapropter non credimus, quia Deus est omnipotens, et fidelis, salutem decedentis in gratia, sed credimus quia Deus est summe verax, et sapiens fore eam salutem ab Omnipotentia, et proposito Dei exequendam: quin imo omnia hæc cum re promissa includuntur in obto mateali illius actus Fidei, sed eiusdem motivu unice consistit in præfatis sapientia, et veracitate; cu

enim omnia illa Deus revelet, dum gloriam v.g. promittit, qᵃ summe sapiens, et verax est, præstat omnia credibilia: et ideo Ap.ˢ ad Hebræos 6 omnem Divinarum promissionum firmitatem in hoc revocat, quod Deus mentiri non potest; quippe licet eas etiam aliunde (probare possimus, et potissimum ex eiusdem fidelitate, et Omnipotentia; at actu Fidei non possumus illis assentiri, nisi qᵃ Deus impotens fallere, et falli illa nobis revelat, et proponit.

Sit 6ᵘˢ, et ultimus, quod Palanceus proponit: motivum Fidei non potest ex multis constitui, sed in unico simplici prædicato debet collocari, qᵃ alias non erit unum per se, sed per accidens, quale est omne illud, quod ex multis consurgit, quorum unum non sit alteri ratio essendi, vel agendi, quod propterea non unum per se, nec unum per se operans dici poterit: unde iterum fieret, Fidem non esse unam per se, virtutem, ut pote quæ non uni per se motivo nititur, sed duplici, et uni tantum per accidens, seu per aggregationem.

Respondetur, hæc, quæ alias etiam saepius inculcat, esse ineptissima; ut pote quæ eodem modo probant, Deum ipsum non esse unum per se, sed per accidens, cum in eo reperiantur duo illa, et plura alia prædicata; nullam insuper essentiam dici posse unam, cum omnis constet ex genere, et differentia, quorum neutrum alteri est ratio essendi; atque demum (ut alia omittam) ad hominem contra eundem Authorem locutionem Dei, in qua sola ille Fidei motivum constituit, non esse unam per se locutionem, qᵃ ea ratione ipsum ex æquo procedit a Sapientia, et Veracitate.

Neganda igitur est sequela, non solum qᵃ distinctio Sapientiæ, et Veracitatis solius rationis est; sed etiam, et quam maxime qᵃ Sapientia, et Veracitas ratione sui, seu per se natæ sunt constituere unam perfectam auctoritatem, seu infallibilitatem rationalem in loquendo, quam Fides, de qua disputamus exigit ex parte Dei loquentis, et consequenter Fides unica simplex virtus est, quamvis nitatur auctoritate dicentis, quæ ex duplici perfectione consurgit, sicuti una est actio Dei ut agentis rationalis operantis ad extra, quamvis a Deo procedat intelligenti, volenti, et potenti; imo unica est actio hominis fortiter discurrentis, quamvis per se procedat a toto homine, qui ex corpore, et anima realiter adinvicem distinctis

Dsurgit. Et omnium ratio est, perseitatem in presenti esse ex terminis exigentie, et sufficientie, et nullus est inconveniens in eo quod unica virtus, l actio plura requirat principia, nec in eo quod sufficientia, l virtus adequata ad aliquod unum ex multis dsurgat, seu ratione, seu re etiam distinctis; nam illa multa non multiplex, sed una sufficientia exunt, l virtus, et quidem per se, quoties ita dparantur, ut ratione sui exigant adunari ad unam illam dstituendam sufficientiam, l virtutem.

Disputatio 6

De resolutione, seu analysi Fidei

Hic habetur maxima in presenti difficultas, sed que, me quidem iudice, vires accepexit, quod non satis distinguantur actus bene multi, qui in negotio Fidei intercedunt, et alij alios ad diversas etiam potentias pertinentes, diversis que pariter nitentes motivis precedunt, et dditiones insuper, atque propositio motivi cum eodem dfunduntur.

Sectio 1ª

Proponitur difficultas, que torquetur in Hereticos, et alique solutiones rejiciuntur.

Resolutivum Fidei dicitur ratio illa obtiva, in qua tandem sistit intellectus prebens assensum, seu qua non solum sibi, sed alijs etiam ab eodem rogantibus, cur assensum prestet, satisfacit, aut satisfacere conatur. Illud ergo erit Fidei resolutivum, in quo ultimo quiescit intellectus credens Trinitatis mysterium v.g. seu quam redderet quesitus, cur illud tam firmiter credat. Et hinc dsurgit presens difficultas; nam si Fidelis sic rogatus responat, se ita credere, quia Deus impotens fallere, et falli, seu, quod in idem recidit summe sapiens, et verax ita attestatur, illico rogabitur, unde illi dstet 1º, Deum esse impotentem fallere, et falli, et 2º, Deum usque adeo sapientem, et veracem illud revelasse, seu attestari, et si responderit, id sibi l utrumque illud esse revelatum, non satisfaciet uti respondens idem per idem, l saltem per eque obscurum, et non ma-

qui notum.

Si propterea dixerit, ff sibi lumine naturę dictare, et Q3 per attestationem Ecclesię, statim insurget Adversarius: quod secundo ff firmitas, et certitudo Fidei in lumen nãale resolvitur, et consequenter certitudinem nãalem non excedet; et secundo altero eadem Fidei certitudo, et firmitas auctoritate humana, et absolute fallibili nititur, et si ad hoc expediendo dixerit, Ecclesiam propter assistentiam specialem Dei esse infallibilem in dignoscendis Scripturis sanctis, et quibuslibet aliis Fidei dogmatibus, insurgunt ostendentes, circulum committi vitiosum, quod per Ecclesiam probetur Sacrarum Scripturarum legitimas, et iterum per easdem Scripturas infallibilis Ecclesię auctoritas. Si demum dixeris, auctoritatem Ecclesię Xª, ac Scripturarum probari argumentis credibilitatis, quibus longe eminet, et etiam superabundat Catholica Romana Religio, quod nimirum tot Martyrum milliades in eius defensionem sanguinem profuderint, tot egregii Doctores eam illustraverint, tot que hominum omnis generis, et omni virtute illustrium millia amplexati sint, et quod demum non solum in ea tradatur, et laudetur morum honestas, nihil non decentissimum, Deo que dignum doceatur, sed etiam miracula sine numero in eiusdem confirmationem, et ab illius Professoribus ad stuporem usque Orbis universi perpetrata sint; illico opponunt, tandem Fidei certitudinem humanę auctoritatem non excedere.

Cęterum difficultas ista facile, et ineluctabiliter in Hęreticos retorquetur, qui supra modum ea Catholicis insultant, cum tamen ipsi eodem circulo implicentur, quin ullatenus eum evadere possint; nam et illi, ut aliquam Religionis Christianę speciem profiteri videantur, admittunt Sacras Scripturas (nisi quando in illis reperitur aliquid, quod cum eorundem erroribus componi non valeat) et quęsiti, cur illas amplectantur ut legitimum Dei verbum, et præcipue, cur aliquas admittant, et rejiciant alias ex his, quas Romana, et Apostolica Ecclesia amplectitur, recurrunt ad spiritum privatum, seu ad motionem Spiritus Sancti, qua privatim, et interius docentur de veritate Scripturarum, quę legitimę sint; sed iterum rogati, cur usque adeo Spiritui suo privato deferant, seu unde sciant, motionem illam suam interiorem, et privatam esse ab Spiritu S.to et non

ab eo Spiritu erroris, qui secundum Scripturas ipsas frequenter transformatur in Angelum lucis, redeunt ad Scripturas, inde in favorem huius sui privati spiritus plurima testimonia desumentes, et potissimum illud apud Joan. c. 10 oves meę vocem meam audiunt: cognosco oves meas, et cognoscunt me meę. Ecce circulum eundem, quem nobis opponunt, imo alterum, et proxime vitiosum, in quo, illi vere impii ambulant.

Alterum, inquam; quia Catholici non ita respondent sed aliter longe, et Scripturarum legitimitate, et auctoritate Ecclesię utuntur; nam si disserant contra admittentes Scripturas, et negantes infallibilitatem Ecclesię, sine ullo vitio utuntur Scripturis, in quibus Ecclesia expresse dicitur Firmamentum, et columna veritatis. Si contra disputent cum aliquo, qui Ecclesię auctoritatem admittat, negat vero vel universim Sacras Scripturas, vel aliquem, seu aliquos earundem libros, aut etiam traditiones, pariter sine ullo vitio utuntur auctoritate Ecclesię definienti, et declaranti, omnes, et singulos eos libros esse Canonicos, et insuper plurimas amplectenti traditiones, ut vere ad Fidei dogmata pertinentes. Cum vero contendunt contra eos, qui nihil horum admittant, eorundem credibilitatem aliunde multipliciter, et efficaciter persuadet, nunquam vero obto circulo vitiosè utitur.

Jam vero difficultati superius propositę directe aliquo aliquid, et cum Ripalda respondent, Fidem tandem resolvi in revelationem (sumitur hęc pro Deo revelanti) simul et in argumenta, quibus illius existentia previe persuadetur. Sed contra 1°; quia si revelatio licet per se non nota nobis, potest esse inadequatum Fidei resolutivum, poterit etiam esse adęquatum: 2° quia Fides certior est, quàm sint argumenta, quibus prętie revelationis existentia persuadetur, et consequenter non potest in illa etiam inadequate resolvi. 2° alij cum Lugo docent, Fidem resolvi in testimonium Parochi, vel alterius cuiuslibet exponentis illius mysteria, non quidem ut pręcise illius testimonium est, uti male intellexit Gonetus, sed ut est testimonium Dei mediatum, et in esse talis constitutum Parochi, vel Instructoris etc. Sed contra etiam; quia pariter quęretur, unde constet, eam propositionem esse revelationem Dei mediatam, et insuper quia prefata instructio proprie ne quidem mediata Dei revelatio est, sed Divinę

tantis revelationis intimatio, et qª actus Fidei non magis eam ppem attingit, quàm amor ppem, l cognitionem obti amati. Et hinc similiter impugnantur qui 3.º cum Palanco, et alij Fidem resolvunt in auctoritatem Dei loquentis, seu in Divinam revelationem ut in motivum, et in ppem Ecclesiæ ut in præviam conditionem, sicuti etiam qui 4.º in Ecclesiæ auctoritatem eandem resolvunt; qª Fidei actus non attingit similem ppem, neque supra illam reflectit, et insuper qª si auctoritas Ecclesiæ accipiatur ut includens promissam per Xptum Spiritus Sancti assistentiam, a revelatione Divina non distinguitur.

Sectio 2ª

Verum designatur Fidei resolutivum.

Quia tamen distinguendi, et separandi sunt actus, qui inter credendum eliciuntur, et ex quorum confusione, ut insinuavi, præsens difficultas vires accipit, aliàs non difficilis enodationis. Actus huiusmodi sunt iudicium prævium de eo, quod Deus summe verax, et sapiens hoc, l illud mysterium, puta, Trinitatis, revelaverit, voluntatis imperium ad præstandum assensum mysterio revelato, et actus denique, quo intellectus eo imperio applicatus assentitur mysterio qª revelato, seu propter Dei illud attestantis auctoritatem, qui potissimum huius controversiæ scopus est, et nomine actus Fidei intelligendus venit, ut aliàs etiam adnotavimus. Quale autem, imo et quotuplex futurum sit, seu debeat esse illud iudicium, sicut etiam imperium, quæ insuper pro unoquoque illustrationes, et inspirationes Divinæ requirantur, inferius, licet breviter, discutietur.

Modo igitur de ultimo actu, seu intellectuali assensu quæstio est, et cum communi Theologorum sententia statuimus eum obiective resolvi in Divinam revelationem, seu in Deum falleri et falli impotentem attestantem illud ipsum, quod creditur, in eadem quæ Divina revelatione sistere. Assertio, quæ sufficienter insinuata videtur in illis verbis Epistolæ II Petri cp. 1., habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes, et plusquam sufficienter quotiescumque in sacris Scripturis tota Fidei nostræ firmitas ad Divini testimonium, seu ad verbum Dei devolvitur; efficacissime ex dictis persuaderi: nam actus Fidei in iis ad-

equatum motivu debet resolvi, in eo que sistere, cum non via inquisitionis, et per discursum, sed per simplicem, et obsequiosam dissensionem cum loquente procedat, sed motivum adequatum Fidei Divine est Dei testimonium, seu Deus infallibiliter attestans id, quod creditur: ergo debet in idem Dei testimonium resolvi, ibi que quiescere seu sistere.

Explicatur discursus: ubique actus intellectus, sicut etiam voluntatis obtive resolvendus est in ipsius adequatum motivum, et reliqua omnia, que utcumque alia interint, vel exiguntur, sunt conditiones, quas minime actus attingere debeat, et in quas propterea obtive, et proprie loquendo, resolvendus non est, ut dicitur in iudicio quolibet, ad quod necessum est precedere apprehensionem rei iudicate, quin illud resolvi debeat in prefatam apprehensionem, sed in connexionem terminorum, propter quam fertur iudicium; atque etiam in amore, quem plerumque saltem affectio aliqua erga obtum, et semper, atque necessario cognitio bonitatis illius sufficientis, seu digne, que hic, et nunc ametur, precedunt, et tamen amor ipse non in eam affectionem, neque in cognitionem, sed in bonitatem tantum per cognitionem representatam, et ad quam amandum proprie voluntas inclinata erat, resolvitur. Sed omnia, que interveniunt inter credendum, et prefatum Fidei assensum precedunt, se habent sicut in precedentibus exemplis apprehensio, cognitio, et affectio, et sola Dei dicentis auctoritas ut connexio terminorum respectu iudicii, et respectu amoris bonitas, ut ex ipsis terminis constat; nam quemadmodum bonitas obti est unica eiusdem sufficientia, et ratio, ut ametur, et propterea cognitione solum opus est, ut proponatur, et veluti applicetur, ita testimonium Dei presefert adequatam dignitatem, et sufficientiam ad Fidem, et licet proprie proponi debeat, ipsum vero erit tota ratio merendi Fidem, et in quod firmitas assensus resolvatur.

Id ipsum suo modo contingit in Fide humana, que similiter ultimo sistit in auctoritate dicentis, quin ulterius aliud resolutivum quaeri debeat. Neque dixeris, testimonium hominis per se ipsum, seu saltem in se ipso audienti esse manifestum, cum tamen Deus non immediate nobis loquatur credentibus

Fidei mysteria: Dixi enim ut, non semel etiam hominis testimonij mediantibus alijs proponi, ut dum tibi referunt, hanc, l illam sententiam esse Augustini v.g. in quo casu modo sufficienter tibi persuadeas, ita Augustinum dixisse, praestas, aut praestare poteris assensum propter Augustini auctoritatem; nam quod propositio illius auctoritati sit mediata, l immediata, huius, l illius indoli, nihil refert ad firmitatem assensus consistentem in ea auctoritate: praeterquam quod etiam si audisses Augustinum dicentem, testimonium illius non ratione sui, sed medijs speciebus per auditus acquisiti, et tandem per cognitionem, quam circa illud inde eliceres, tibi manifestaretur: et hoc modo manifestatur nobis antecedenter testimonium Dei, non quidem immediate nobis exhibitum, sed Prophetis, et ut tale instructione Ecclesiae, et eiusdem Ministrorum sufficienter propositum, propterea quae sufficiens, et unicum motivum, et resolutivum nostrae Fidei.

Sed dices: non possumus esse certiores, magis quae firmius in assererenda Trinitate v.g. propter auctoritatem Dei dicentis illam, quam simus de eo, quod Deus re ipsa illam attestatus sit; sed non possumus esse omnino certi, et firmi de eo, quod Deus attestatus sit Trinitatem: ergo. Major certa videtur ratione illud, propter quod unumquodque tale, et illud magis; et min. facile persuaderi videtur; neque ergo omnimodam illam certitudinem non conferunt argumenta credulitatis utpote absolute metaphysice, atque etiam physice fallibilia; neque ipsum Dei testimonium, cum illud in se, et ratione sui nobis notum non sit, seu non sit magis notum, quam nota sit Trinitas ipsa.

Respondetur distinguendo majorem: quam simus antecedenter, et praevie, nego: quandoquidem damnata est ab Innocentio XI prop. 19 dicens: voluntas non potest efficere, ut assensus Fidei sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium: quam simus per ipsum actum Fidei, concedo; quia per actum Fidei attingi eiusdem motivum, supra iam ostendimus; quamvis inter Authores dubium sit, utrum praecise ut quo, l an etiam ut quod attingatur. Distinguo similiter minorem: non possumus esse omnino certi praevie, concedo: per ipsum Fidei actum, nego minorem, et consequentiam.

Neque aliud suadent probationes adiunctae praemissis

propositi argumenti; non quidem quę in maiori firmationem deducebatur; nam prologuiy illud in toto suo rigore vix locum habere potest, nisi in primis respectu delusionis, quas clariores, et notiores, licet alijs renuentibus pretendit Philosophus l° Post. cp. 2°; atque in amore, quę electio sit formalis, et proprie dicta, qui cum media ordinet ad finem, hunc illis exercite prefert: in presenti autem nihil huiusmodi invenitur, et aliunde repugnat, certitudinem dedo, quod Deus dixerit Trinitatem, esse majorem, quam sit certitudo Trinitatis propter Divinę testimoniy, et sequenter ad summum pretendi poterit par certitudo, l firmitas, et tunc prologuium solum verificari poterit de maioritate, quę prefert rão motiva respectu obti. materialis. Probationes immo eiusdem distinctione prelibata directę sunt; quandoquidem vt testimoniy Dei moveat tum ad Fidem mysterij, tum ad Fidem sui aliunde proponendy est, et notificandy, quin propositio huiusmodi eodem testimonio inniti debeat, aut in ipsum resolvi.

Quin imo ex terminis saltem, et generaliter loq. verum non est, motivum credi debere, vt quod; non solum q̃a sępius rationibus formalibus accomodari non potest denominatio, quę ex eisdem qualitercumque in alia resultat, vt videre est in gratia iustificanti reddente animy rãolem Deo gratum, ab eodem q. amore amicabili amabilem, ita vt Deus huiusmodi amore rãolem animum prosequatur propter gratiam, qua ille ita amabilis constituitur, quin ipsa gratia sit ita vt quod Deo amabilis, l ab ipso amata; verum etiam, q̃a quoties Fides habetur homini coram loquenti, et ab audiente ipsy, licet quod dicitur ab eo credatur propter eiusdem auctoritatem, non creditur vt quod, et sequenter non attingitur vt quid creditum per illum Fidei humanę acty manifestatio illius hominis, aut auctoritas eiusdem hominis proferentis testimoniy, neque testimoniy ipsum, sed precise creditur propter illud testimoniy res, de qua ipsum fertur: q° saltem ex terminis necessum non est, testimoniy, quo actus Fidei nititur credi vt quod per illum; propterea quę etiam respectu actus Fidei Divinę testimoniy Dei revelantis solum vt quo credendum est: nam ex terminis vtrobique eadem rão mi-

litat.

Ex terminis, inquam; nam alias aperitum est inter utramque Fidem discrimen; nam testimonium hominis non soly fit immediate ipsi credenti, sed eidem ratione sui physice evidens est, cum tamen revelatio Dei plerisque saltem Fidelibus immediate non fiat, et nulli sit physice ratione sui evidens, et propterea non solum debet aliorum ministerio proponi; sed etiam aliunde, et quidem usque ad evidentiam moralem probari, ita ut non nisi temere ambigi possit, an non vere Deus locutus sit. At discrimen istud nihil facit ad presens, neque inde probari poterit necessitas attingendi revelationem ut rem creditam per quemlibet Fidei actum; cum enim revelatio Dei solum exigatur, ut ratio, qua nititur assensus erga rem revelatam, et ut eiusdem significativa est, propterea non ut quod, sed ut quo tantum credi debet per actum Fidei directum.

Ex eo vero discrimine oritur, posse ipsum etiam testimonii ratione sui ipsius, seu propter se ipsum per actum reflexum credi ut quod: cum enim etiam illud obscurum sit, et maneat, et aliunde sufficienter se ipsum significet respectu cuiuslibet reflectentis supra illud, fit pariter credibile per similem actum, ita ut non solum quis credat Trinitatem, quia Deus illam testatur, sed etiam Deum attestari Trinitatem, quia attestatur, se attestari: implicat enim, revelationem esse sui significativam, quin talis sit, unde dicet, Deum revelare: ergo si aliunde non repugnet actus Fidei reflexus, poterit haberi etiam circa revelationem ipsam; cum omnis ratio formalis sibi valeat et alteri in his denominationibus, quas ipsa subire potest, modo respectu illius eadem observentur, quae requiruntur circa subiectum veluti primo intentum. Sed aliunde non repugnat similis Fidei actus reflexus ergo.

Hinc Catholicus quesitus, cur credat Trinitatem v.g., respondebit, quia Deus impotens fallere, et falli eam revelavit. Si vero iterum rogetur, cur credat, Deum revelasse prefatam Trinitatem, distinctione respondebit; nam si interrogatio fuerit de actu previo ad Fidem Trinitatis, et quo voluntas credendi illam dirigitur, negabit suppositum; quia actus ille previus non est Fidei Divinae, sed iudicii aliunde, quam

a revelatione Dei formatum, quo ille sibi persuasit, Deum revelasse Trinitatem: si vero interrogatio fuerit de ipso actu, quo credens Trinitatem, revelationem etiam attingit, seu etiam de actu, quo reflexe credat, Deum ita revelasse, iure respondebit, se ita credere, quia Deus revelavit, quin ulterius progredi debeat, vel possit; quia ratione dicta actus Fidei non nititur alio motivo, et consequenter non debet resolvi in aliud principium obiectivum; imo si niteretur alio motivo, scilicet credibilitatis, et in ipsum resolveretur, non posset esse prorsus infallibilis.

Si autem quaesieris, quo iure infallibilis evadat actus Fidei, cum, licet Dei testimonium infallibile sit, non propriae applicetur propositione prorsus infallibili? Facilis est responsio ex dictis decursu totius tractatus; quia nimirum actus supernaturalis Fidei non elicitur, nisi quando re ipsa existit Divinum testimonium, ita postulante lumine supernaturali Fidei essentialiter impotenti declinare a vero: quod vero sufficiat propositio illa praevia quamvis non omnino infallibilis, ex eo oritur, quod sufficiens sit, ut quis moraliter certus fiat existentiae praefati Divini testimonii, et quam prudentissime imperet assensum omnino firmum, et qualem par est, praestare Deo circa veritatem revelatam; assensum, inquam, quo credat eam veritatem non propter ea motiva, quibus credibilis facta est revelatio Dei, sed propter ipsam Dei revelationem, qui propterea assensus quanquam sit principium applicans in voluntatem, et ut in principium elicitivum in intellectum praevio lumine supernaturali instructum, et ut in principium obiectivum, seu ut in rationem obiectivam assentiendi in Divinum testimonium resolvitur.

Quapropter si ulterius instet alius, et a Catholico quaerat, unde, vel qualiter sibi praevie constet, Deum revelasse illud mysterium, ut tam firmiter credere ipsum velit? Illico respondeat, iam non actus Fidei, sed imperii voluntatis, atque iudicii, quo illud imperium dirigitur, quaeri motivum, vel resolutionem; cum tamen ea credendi voluntas non obiective, seu ex parte obiecti, sed subiective moveat ad credendum, et similiter praefatum iudicium ad decipiendum tantum illud imperium desideretur; non enim credimus Fidei mysteria, quia volumus, licet volentes

credamus, neque q^a nobis certum apparet, Deum illa revelasse, licet non possemus velle credere illa, nisi certum appareret, esse a Deo revelata; sed q^a Deus illa dixit, & q^a sunt doctrina, l veritates eiusdem, ut alibi adnotavimus.

Sectio 3^a

De actibus tum imperii, tum iudicii prævii præcedentibus actum Fidei.

Q. Actus Fidei supernaturalis cum obsequiosus sit, atque meritorius, nequit non esse voluntarius, ut etiam supponitur tum Arausi.[?] 1/6, tum in Tridentino Ses. 6. cap. 6, et aliunde facile ostenditur ex eo, quod intellectus noster, ubi evidentia rei non coegerit, applicatione libera voluntatis indigeat ad assentiendum alicui obiecto: cum v^o præfatus Fidei actus ratione assensus intellectualis non præseferat eam voluntarietatem, sed debeat eandem subinducere ratione alicuius voluntatis actus, consequens est, inter credendum Fidei mysteria immiscere voluntatis actum, qui imperii pia deliberata affectio, voluntas credendi, atque etiam credulitatis affectus a Patribus, et Concilijs appellatur, quin sufficiat imperii applicans intellectum ad considerandum motiva credulitatis, ut docuisse fertur Olchod; q^a nulla similis consideratione fit omnino evidens veritas mysteriorum, neque ipsa revelatio; quin etiam sufficiat, voluntatem præcisse positive non resistere; q^a adhuc intellectus manebit suspensus propter obscuritatem, seu inevidentiam obiecti. Requiritur[?] determinate actus positivus voluntatis, quod etiam aliunde constat ex eo, quod similis affectus, seu voluntas credendi, ut oportet, sit donum Dei, et per gratiam Xpti, et donum, seu gratia Xpti tantum requiritur ad actum positivum.

Hinc colligitur, imperium huiusmodi esse supernaturale; tum q^a actus, pro cuius elicientia secundum Concilia requiritur gratia per Xptum, simpliciter supernaturalis est, et ad huiusmodi actum eliciendum similis gratia secundum Concilia requiritur, ut constat ex Concilijs Milevitano, Arausicano, et Tridentino: tum q^a imperium istud est voluntas illa credendi, quam cum Pelagio Semipelagiani solius naturæ viribus tribuebant, licet quoad reliquos actus a Pelagio recedentes gratiam per Xptum necessariam assererent, et tamen damnantur ab Ecclesia: ergo q^a præfatum imperii vere supernaturale esse debet: tum demum q^a imperii illud est in suo genere scilicet applicationis affe-

ctive sufficiens, et adequata, quin et unica causa actus Fidei supernaturalis: q.d debet esse intra eundem ordinem, scilicet supernaturalem cum actu Fidei; nam 1.a illud Apostoli 2.a ad Cor. cap. 3. non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est non potest non aliquid supernaturale includi in quolibet genere causæ, aut quasi causæ sufficientis, et per se ordinatæ ad eliciendum actum supernaturalem, et multo minus in re præsenti; 2.a quod actus Fidei voluntarius, liber, et meritorius sit, in eo imperio potissimum consistit.

Non est difficile assignare motivum illius imperii, quod multiplex esse potest, et præcipue honestas ipsa subjiciendi, seu captivandi mentem in obsequium Dei, eiusdem que auctoritati omnino deferendi, quantumvis alias proprium iudicium, vel argumenta, quæ in contrarium ratio naturalis subministrat, vel subministrare posset, reluctentur. Pro eodem vero actu eliciendo, licet absolute auxilium extrinsecum, vel intrinsecum transiens, nisi repugnaret aliunde, sufficeret, de facto tamen admittendus est habitus distinctus, et specialis, ut expresse docet S. Thomas 2. 2. q. 4. a. 2. quicquid in contrarium reclamet Gonetus; sic enim ibi loquitur S. D. procedit huiusmodi actus Fidei a voluntate, et intellectu, quorum utrumque natum est per habitum perfici: et ideo oportet, quod tam in voluntate sit aliquis habitus, quam in intellectu, si debeat actus Fidei esse perfectus; neque locutus censeri debet de perfectione, qua per gratiam sanctificantem Fides formatur; 1.a quia habitus sic perficiens in anima potius est, quam in voluntate, et 2.a insuper procedit S. D. supponens habitum in voluntate ad probandum habitum in intellectu, et propterea non potest non loqui de perfectione supernaturalitatis, secundum quam huiusmodi actus a præsuppositis habitibus exigunt produci, ut traditum est tractatu de visione Dei.

Cæterum 1.a huiusmodi imperium excipi non potest ab eo, qui non utcumque, sed moraliter certus sit de existentia Divini testimonii secundum damnationem propositionis 21 inter proscriptas ab Innocentio XI, scilicet assensus salutaris, et utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis, imo

cum formidine, qua qui formidet, ne nonsit locutus Deus, quicquid sit de probabilitate, qua aliqui ante huiusmodi damnationem censuerint, sufficere iudicium probabile revelationis, et quin obstet damnatio ppis 4, nempe ab infidelitate excusabitur Infidelis non credens ductus opinione tantum probabili, q^a hec ppo non est damnata, quod sufficiat iudicium tantum probabile revelationis; sed q^a supponebat, posse dari iudicium probabile contra veritatem Religionis verę universaliter acceptę; l potius q^a asserebat, in casu prefatę opinionis excusari Infidelem nolentem amplecti Religionem veram, quę ipsi probabilior appareat; cum tamen deberet eidem ut probabiliori adhęrere, et Patrem luminum precari, ut amplius, et amplius sua luce eiusdem intellectus perfunderet; q^a in his, quę sunt necessaria ut re ipsa existentia, inter quę professio verę Religionis recensetur, et nulla existimatio sufficit, donec non habetur omnimoda certitudo, probabiliora necessario sequenda sunt: propter quod non est eadem rão de veritatibus in particulari etiam revelatis, quę non debent necessitate medii credi expresse; cum neque pro illis cognoscendis tam presto sit auxilium Dei, ac pro cognoscenda vera Religione, in qua sola salus invenitur; oportet breviter licet fundam.^ta insinuare, ex quibus resultat prędicta hęc moralis certitudo, seu credulitas sufficiens, ut voluntas imperare queat assensum Fidei usque adeo firmum, ut nequidem dubitationis prudentis deliberatę locus relinquatur. Ea v^o tot, et adeo pręclara sunt, ut quicumque attente ipsa consideraverit cogatur repetere illud psalmi 92, testimonia tua credibilia facta sunt nimis.

1^m fundamentum sit, Deum producentem creaturas rationales non potuisse non declarare eisdem Religionem, qua ab illis coleretur, et hanc non posse non esse Religionem Catholicam, ut pote cui soli conveniunt notę Religionis verę, ut usque ad evidentiam Controversistę demonstrant: nam nihil in ea docetur, quod contra rationem sit, licet plura supra rãonem adorentur mysteria, omnia tamen decentissima, et supremo Dei maiestate dignissima, nulla non laudetur, seu probetur vera virtus, et nulla turpitudo non damnetur.

2^m Consistit in mirabili illa veteris Testamenti cum novo, seu Legis cum Evangelio cohęrentia: nam quęcumque in Evan-

gelio reperiuntur dicta, l facta a Xqto Dnno, iamquidem a Prophetis clarissime prędicta fuerunt; et nisi foret Deus Author Evangelij, non poterat ea prescire, et prędicere cum tanta certitudine, et claritate. Et hinc surgit 3m utique validissimum. Xqtus Dominus non potuit decipere Apostolos, neque Apostoli Mundy ab eisdem Conversy, neque Mundy Conversi ab illis reliquos post nascentes homines. Non quidem Xqtus Dnnus; tum qa ad Populum, et homines loquebatur sufficienter instructos libris Propheticis, et nisi in se ipso evidenter demonstrasset, quę de Messia promisso in Lege scripta erant, non posset ab illis acceptari in Messiam: tum qa, tot miracula perpetravit tam quę insignia, in testimonium suę Divinitatis, ut solus Deus ea facere potuerit, et ea pręsertim miracula, quę specialiter Prophetę prędixerunt: tum qa ab omnibus etiam Gentilibus habitus est ut Vir insignis probitatis, ita ut etiam qui eum oderant, nihil in illius vita invenire potuerint reprehensione dignum, et propterea ad intentandam ei mortem accusationes opportebant l omnino falsas, l omnino ridendas, ut quod die Sabbathi miraculose ęgrotos sanaret, quod cum Peccatoribus aliquando conversaretur, ut ad meliorem frugem eos educeret, quod se Filium Dei, et etiam Deum faceret, quod certe non soly verum erat, sed insuper suis miraculosis operibus probabat; et alias huiusmodi, unde potius veritas illustrabatur.

Non item Apostoli Mundy decipere potuerunt, cum potius propagatio Fidei per eos facta sit novy, et 4m fundamentum: tum 1o, qa Apostoli post Ascensionem Xqti Domini, et Adventum Spiritus Sancti ea per Orbem prędicarent, quę coram omni Judęorum Populo, pluribus que Gentibus facta sunt, et quę propterea nequidem prophanę illius temporis Historię in dubium verterunt, et quę pariter a Prophetis prędicta legebantur in libris Sacris, quos neadum Judęi, verum etiam Sapientiores ex Gentibus in veneratione habebant: tum qa pauci homines, nullis que naturę dotibus commendabiles, pauperes, et inermes induxerunt in Mundum Universum Religionem difficillima credita habentem, et obligantem ad plurima, a quibus sensus carnalis nimis abhorret, Itta plerumque nitentibus Principibus, et Sapientibus huius Sęculi, Itta quos

quantumlibet reluctante prævaluerunt: quod incredibile omnino foret nisi Deus eas specialissime protegeret, et iuvaret; et ne obijcias Mahometismum tam late patentem, et unam, l alteram hæresim, facilis est, et solida disparitas; nam falsarum istarum Religionum Institutores, et Propagatores et armis utuntur, et plurimum indulgent Sectatoribus, et propterea facile invenire possunt, qui eas amplectantur, non tam quod veras credant, quàm ut licentiosissime vivant.

Neque demum Mundus Fidem Catholicam amplexus nos decipere potuit. Et quidem, eum deceptum non fuisse in admittenda Fide, ipso facto clarissime stat; nam in illo reperiebantur homines Sapientissimi, qui propterea Religionem non admitterent, in cuius obsequium, et mentem propriam captivare oporteret, et quod delitijs nuntium facerent, quas ea in qua quidem erant, Religio permittebat, nisi viderent prædicationem Apostolorum tot miraculis illustratam. Quod vero idem Mundus semel conversus, et ad maiorem morum honestatem componi se noluerit nos decipere, aut referens, quæ non vidit, aut simulans, quæ non probavit, evidenter stat non solum Historijs undequaque divulgatis, verum etiam ipsa sanctitate Mundi idem amplectentis.

Et hinc 5.um fundamentum insurgit: nam ea est vis veræ Religionis, ut sanctitatem, quam præsefert, veluti ex opere operato suis Professoribus communicet; sed virtus huiusmodi in sola Catholica Religione invenitur; quandoquidem experientia compertum est, nullum ad. Cultorum eam fuisse amplexum, cum alteri prius Religioni adhæsisset, qui melior non efficeretur, et neminem econtra illam deseruisse, qui multò peior deinceps non fuerit; et ideo Serenissimus Anglorum Rex Iacobus, qui ut Fidem Catholicam Romanam, quam post Anglicanam abiuratam amplexus est, non desereret, Regni iacturam Religioso animo passus est, morti iam vicinus testatus fuit, se plurimos observasse, qui ab Anglicana Religione, alijsque Hæreticis in Catholicam, et econtra transierant, et priores, licet non omnes omnino sancte vixerint, meliores tamen fuisse post suam conversionem, et plurimos undequaque perfectos; econtra vero posteriores deteriores longe factos fuisse, quam prius fuerint, imo nullum eorum agnovisse, qui prius non se dederit vitijs, quam Religionem Catholicam Romanam deseruerit. Hæc omnia Rex piissimus coram pluribus tum Catholicis, tum Hæreticis demonstravit induci

chis in medium pluribus, quorum longam syllabum apud se servabat, et quos circunstantens bene notos habebant.

6° componit ingens Martyrum omnis ætatis, et sexus multitudo, qui suo sanguine, et inter horrendos cruciatus eandem Religionem firmarunt inter ipsa tormenta non solum fortes, sed etiam patientes, modesti, atque gaudentes: et quamvis contingat, unum, vel alterum pervicacis ingenij in aliquius sui erroris defensione obstinatissimè mortem subire; secus vero tot tam viros, quam fœminas, tam senes, quam pueros, et ubi de honore Dei non agitur valde flexibiles; pretereaquam quod in paucissimis illis aliarum sectarum Martyribus plerumque plura, et ingentia vitia reperta sunt, et superbia præsertim, qua cæteros despiciunt, cum Martyres Catholici et morum suavitate, et virtutum omnium decentia, præcipue vero humilitate ad stuporem usque floruerint.

7° consurgit ex multitudine hominum tum doctrina tum sapientia conspicuorum, qui eandem Religionem amplexati sunt, et usque ad ultimum anhelitum professi sunt, et quo sapientiores, eo magis mirantes, et laudantes consonantiam omnium ipsius dogmatum, et sanctimoniam, ad quam illius Professores adstringuntur.

8°, ut alia prætermittam, consurgit ex miraculis sine numero, quæ in Catholicæ Religionis confirmationem ab exordio nascentis Ecclesiæ facta sunt, et fiunt quotidie, quæ merito ab Augustino, et alijs Cælorum lingua nuncupantur; quasi ipsis Deus testetur veritatem illam, in cuius confirmationem tot mirabilia præter, contra, vel supra ordinem naturæ operatur. Cæterum non hæc solum, sed illa etiam, quæ ad alios fines a Viris sanctis fiunt, vel obtinentur miracula, Fidei veritatem quam maxime commendant cum ea in subsidium plerumque, et ad preces Catholicam Romanam Religionem profitentium, vel profiteri volentium, aut promittentium, quin similia unquam facta sint ab aliarum Religionum Professoribus, quantumvis nitentibus, et propterea sæpius ad figmenta indignissima, ut simplicioribus imponerent, confugientibus: et, quod adhuc mirabilius est, quam frequentissime omnis generis infideles hæc a Catholicis enixe postulant, nihil a suis Magistris simile sperantes.

Verum est, non omnia esse vera a falsis miracula secernere; at cum tot fuerint, tam que egregia, universo Orbe teste, miracula Religionis Catholicæ, non nisi temere de eorum in universum veritate ambigi potest. Similiter paucorum etiam est argum.ta, quæ insinuavimus, et alia huiusmodi perpendere sufficienter; nam, ut ait Aug. contra Epistolam fundamentalem cp. 4, in Ecclesia Catholica ad sincerissimam sapientiam pauci spirituales perveniunt in hac vita; cæteram quippe turbam non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit; atque etiam, ut idem scribebat Ep. 102. ad Evodium, si propter eos solos Xpus mortuus est, qui certa intelligentia possunt ista discernere, pene frustra in Ecclesia laboramus; at ea est exuberans veræ Religionis claritas, tam que ad aspectum omnium vera Ecclesia fundata est, ut oltro cæcutire velit, qui illam non agnoscat, cum si non omnia, aliqua saltem credulitatis momenta haud difficile invenire valeat, præsentissimus que sit semper Deus cordium illuminator; vult enim, et quidem ardentissimé, ut loquitur Chrisostomus, omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire.

Propterea non par in omnibus credulitatis iudicium quærendum est, sed pro captu uniuscuiusque; nam, ut observat S. Th.s 2.2. „q. 2. a. 6 ad 2m, simplices non sunt examinandi de subtilitate hu„ius Fidei, nisi quando habetur suspicio, quod sint ab Hæreticis „depravati, qui in his, quæ ad subtilitatem Fidei pertinent, solent „Fidem simplicium depravare. Si tamen inveniuntur non pertinaci„ter perversæ doctrinæ adhærere, si in talibus ex simplicitate deficiant, non eis imputatur. Quapropter plurimis, præsertim pueris, et rusticis ad dijiciendum iudicium moraliter certum credulitatis Fidei sufficiet auctoritas Parochorum, et Parentum, qui eos in mysterijs Fidei instruunt, cum illi etiam in alijs materijs, in quibus facilius præsumi posset deceptio, prædictorum dicta, uti oracula suscipiant. Si vero aliquis eorum inciperet dubitare de sinceritate, vel de intelligentia Parochi, aut cuiuscumque alterius Catechistæ, deberet quærere alium, quem, et sincerum, et intelligentem crederet, a quo instrueretur.

Contingere quidem potest, vel ob ignorantiam, vel ob malitiam Instructoris aliquem errorem circa Fidem hausire; quos

proinde ipse non minus credibiles existimet, quàm veros, et legitimos articulos Fidei; et quamvis neque probent, neque probare possint quædam discernicula inventa a Patribus Antonio Perez, Pallavicino, et Sparza, quòd ultra omnium Sapientum experientiam sint, nimisque accedere videantur ad spiritum illum privatum, quo moderni Acatholici ducuntur, vel decipiuntur, non propterea nimis timendum est simile periculum; quippe cum Deus de facto omnibus sufficienter, quin et abundanter in necessarijs ad salutem providerit, ita ut omnino certum sit, penes Deum non esse ullum perire, nisi ille ita deceptus suis peccatis viam obstruat, ad providentiam Dei spectat, eundem sufficienter instrui, ut errores dediscat, quos citra omnem culpam suam hauserat in his præsertim, quæ necessaria sunt necessitate medij ad salutem.

Sectio 4

Procedit præcedens assumptum

Exigitur ergo, præfatum iudicium esse moraliter certum, ut dictat ex damnatione Innocentiana iam expensa, et firmitas ipsa, qua per Fidem mysterijs revelatis adhærendum est, postulat: nam nisi quis moraliter certus sit de revelatione, poterit prudenter saltem dubitare de illa, et qui prudenter dubitare potest, non nisi temere potest conari in assensum usque adeo firmum, et ita ut omnem formidinem, atque dubitationem etiam imprudentem de opposito excludat, ut in his, quæ probabiliter utrimque disputantur, evenit; sed Fidelis tenetur ita firmiter Fide adhærere revelatis a Deo, ut excludat omnem dubitationem, seu ita utique ultro, atque voluntarie non admittat: ergo necessum est, iudicium illud esse moraliter certum. Et hæc est mens S. Thomæ hîc q. 1. a. 4 ad 2um dicentis, <u>non enim crederet, nisi videret, ea esse credenda, vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid huiusmodi.</u>

Ex ea quippe certitudine fit evidens, non ipsa Dei revelatio, nec mysterij credendi veritas, ut aliqui opinantur cum P. Elizalde; quandoquidem ex terminis ipsis, seu ex connexione terminorum evidenter non colligitur revelatio, nec mysterij veritas ex argumentis, quibus illud iudicium nititur,

vt ad earundem evidentiam opus erat; sed credulitas, atque etiam credentitas, quibus terminis Theologi vti coacti sunt, vt vtcumque possibilitatem hic, et nunc credendi, et obligationem distinguant, seu vt ostendant, praefatis argumentis fieri Religionem Catholicam, et Romanam non solum proxime credibilem, sed etiam credendam; nam xa principia certissima Ethicae etiam Xpianae, vt quis possit, et obligetur etiam aliquo praecepto, non est opus, illud evidenter moraliter in se, et immediate apparere, sed sufficit, si moraliter certo constet, vt videre est in Filijs respectu Parentum, quos reverenter, et multiplici obsequio vt prosequi teneantur, sat est, quod moraliter certum sit, eos esse legitimos Parentes: in subditis respectu Superiorum, quorum legitima authoritas vix vnquam evidenter innotescit; et in cunctis Fidelibus, qui possunt, et debent adorare hostiam in altari expositam, de cuius consecratione non habent evidentiam, sed moralem tantum certitudinem, qua supposita, ea obligatio evidens est, et per se ipsam nota Fidelibus. Praetermitto alia exempla, et solis adverto, non parem in omnibus certitudinem exigi, sed maiorem, vel minorem secundum diversitatem praeceptorum.

Quod vero, supposito illo iudicio, evidens sit credulitas, atque etiam credentitas mysteriorum Fidei, probatur: nam (eadem ferme ratio est in alijs praeceptis, supposita certitudine de eorundem existentia secundum conditionem uniuscuiusque) qui moraliter certus est, Deum esse Authorem Religionis Catholicae Romanae, seu (quod in idem recidit) eum revelasse praefata mysteria (idem discursus facile fieri poterit circa singula mysteria) tenetur adhibere assensum, et quidem firmissimum; quandoquidem Deus revelans dignus est ea Fide, vel non sine ingenti iniuria Deo revelanti Fides negari potest; sed qui sufficienter perpendat argumenta suadentia, Deum esse Authorem huius Religionis, vel quicumque pro captu suo instructus est, est moraliter certus de praefata Dei seu locutione, seu revelatione: ergo. Maj. constat tum exemplis nuper adductis, tum etiam ratione ibi insinuata; qui enim sic moraliter certus est, non nisi temere dubitare potest de existentia revelationis, et consequenter de obligatione, quam praefata revelatio inducit. Min. ex dictis constat, et consequentia legitima est. Hinc tamen—

Oritur, cognitionem, per quam evidenter distant tum credulitas, tum credentitas, esse reflexivam, et non immediate cadere supra revelationem, sed supra statum, quem revelatio Dei sortitur ratione illius prioris iudicij, quo quis sibi certo persuadet revelationis existentiam, ut etiam distinguit in paritatibus supra inductis, et propterea maxime esse evidentem; quia unicuique evidenter apparet, se huius, vel illius rei esse certum. Et haec cognitio reflexe repraesentans statum, quem habet in intellectu obiectum credendum ratione praecedentis iudicij, et proponens, esse debitum, vel saltem quam honestissimum illi assentiri propter auctoritatem revelantis ipsum, est, quae immediate dirigit affectum, vel imperium hic et nunc credendi, seu assentiendi Deo revelanti.

Cum vero iuxta superius dicta affectus ille, ut salutaris sit, atque etiam sufficiens ad extorquendum hic, et nunc actum supernaturalem Fidei, debeat esse supernaturalis, consequens est, debere pariter esse supernaturale iudicium istud immediate praecedens, et dirigens eum affectum: tum quia ita expressisse videntur Concilia, Arausicanum 2um canone 7 per illa verba supra relata: si quis per naturae vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet, cogitare, ut expedit &c, et Tridentinum Ses. 6 cp. 6 dicens: disponuntur autem ad iustitiam, dum excitati Divina gratia, et adiuti Fidem ex auditu suscipientes, libere moventur ad credendum: in quibus expresse exigitur ad liberam huiusmodi motionem praecedens excitatio per gratiam, quam illuminationem Dei dixerat cap. 5: tum quia id ipsum praenotasse videtur S. Thomas 2.2. q. 2. a. 9 ad 3um inquiens: qui credit, habet sufficiens inductivum ad credendum ex testimonijs, et miraculis, et, quod plus est, ex instinctu Dei interius moventis, qui instinctus est alta illa, et secreta doctrina, cuius toties meminit Augus., et quod Deus intus ad cor loquitur: tum demum quia in his eam proportionem servant ubique intellectus, et voluntas, ut quando voluntatis actus supernaturalis est, necessum sit, immediate praecedentem intellectus actum, et pro illius actus voluntatis elicientia sufficientem esse quoque supernaturalem.

Neque inde inferas cum Patribus Munessa, Gutierrez, et alijs secutis Ripaldam, et quos refert Marin d. 7.

vt ad earundem evidentiam opus erat; sed credulitas, atque etiam credentitas, quibus terminis Theologi uti coacti sunt, ut utcumque possibilitatem hîc, et nunc credendi, et obligationem distinguant, seu vt ostendant, præfatis argumentis fieri Religionem Catholicam, et Romanam non solum proxime credibilem, sed etiam credendam; nam xª principia certissima Ethicæ etiam Xpianæ, ut quis possit, et obligetur etiam aliquo præcepto, non est opus, illud evidenter moraliter in se, et immediate apparere, sed sufficit, si moraliter certo constet, ut videre est in Filijs respectu Parentum, quos revereri, et multiplici obsequio ut prosequi teneantur, sat est, quod moraliter certum sit, eos esse legitimos Parentes: in subditis respectu Superiorum, quorum legitima authoritas vix unquam evidenter innotescit, et in cunctis Fidelibus, qui possunt, et debent adorare hostiam in altari expositam, de cuius consecratione non habent evidentiam, sed moralem tantum certitudinem, qua supposita, ea obligatio evidens est, et per se ipsam nota Fidelibus. Prætermitto alia exempla, et solis adverto, non parem in omnibus certitudinem exigi, sed maiorem, vel minorem secundum diversitatem præceptorum.

Quod 2º, supposito illo iudicio, evidens sit credulitas, atque etiam credentitas mysteriorum Fidei, probatur: nam (eadem ferme ratio est in alijs præceptis, supposita certitudine de eorundem existentia secundum conditionem uniuscuiusque) qui moraliter certus est, Deum esse Authorem Religionis Catholicæ Romanæ, seu (quod in idem recidit) eum revelasse præfata mysteria (idem discursus facile fieri poterit circa singula mysteria) tenetur adhibere assensum, et quidem firmissimum; quandoquidem Deus revelans dignus est ea Fide, vel non sine ingenti iniuria Deo revelanti Fides negari potest; sed qui sufficienter perpendat argumenta suadentia, Deum esse Authorem huius Religionis, vel quicumque pro captu suo instructus est, est moraliter certus de præfata Dei seu locutione, seu revelatione: ergo. Maj. constat tum exemplis nuper adductis, tum etiam ratione ibi insinuata; qui enim sic moraliter certus est, non nisi temere dubitare potest de existentia revelationis, et consequenter de obligatione, quam præfata revelatio inducit. Min. ex dictis constat, et consequentia legitima est. Hinc tamen—

Oritur, cognitionem, per quam evidenter distant tum credulitas, tum credentitas, esse reflexivam, et non immediate cadere supra revelationem, sed supra statum, quem revelatio Dei sortitur ratione illius prioris iudicij, quo quis sibi certò persuadet revelationis existentiam, ut etiam dixit in paritatibus supra inductis, et propterea maxime esse evidentem; quia unicuique evidenter apparet, se huius, vel illius rei esse certum. Et hæc cognitio reflexe repræsentans statum, quem habet in intellectu objectum credendum ratione præcedentis iudicij, et proponens, esse debitum, vel saltem quàm honestissimum illi assentiri propter auctoritatem revelantis ipsum, est, quæ immediate dirigit affectum, vel imperium hîc et nunc credendi, seu assentiendi Deo revelanti.

Cum vero iuxta superius dicta affectus ille, ut salutaris sit, atque etiam sufficiens ad extorquendum hîc, et nunc actum supernaturalem Fidei, debeat esse supernaturalis, consequens est, debere pariter esse supernaturale iudicium istud immediate præcedens, et dirigens eum affectum: tum quia ita expressisse videntur Concilia, Arausicanum 2um canone 7 per illa verba supra relata: *si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet, cogitare, ut expedit* &c, et Tridentinum Ses. 6 cp. 6 dicens: *disponuntur autem ad iustitiam, dum excitati Divina gratia, et adiuti Fidem ex auditu concipientes, libere moventur ad credendum*: in quibus expresse exigitur ad liberam huiusmodi motionem præcedens excitatio per gratiam, quam illuminationem Dei dixerat cp. 5: tum quia id ipsum prænotasse videtur S. Thomas 2.2. q. 2. a. 9 ad 3um inquiens: *qui credit, habet sufficiens inductivum ad credendum ex testimonijs, et miraculis, et, quod plus est, ex instinctu Dei interius moventis*, qui instinctus est alta illa, et secreta doctrina, cuius toties meminit Augustinus, et qua Deus intus ad cor loquitur: tum demum quia in his eam proportionem servant ubique intellectus, et voluntas, ut quando voluntatis actus supernaturalis est, necessum sit, immediate præcedentem intellectus actum, et pro illius actus voluntati elicientia sufficientem esse quoque supernaturalem.

Neque inde inferas cum Patribus Muniessa, Gutierrez, et alijs secutis Ripaldam, et quos refert Marin d. 7.

s. 3, iudicij etiam illud alterum magis remotj, quo ex motivis credulitatis certo moraliter existens censetur revelatio Dei, eẽ necessario supernaturale, cum potius oppositj deduci deberet; quandoquidem Concilia loquuntur de cognitione, seu cogitatione se ipsa sufficienti, et Tridentinj superius supponere videtur, illud iudicij eẽ, aut posse eẽ naturale in illis verbis, Fidem ex auditu suscipientes, et Ang. etiam Magister, atque Aug.: ille in inductivo Fidei distinguens iudicium praeceptj propter hominj testimonia, et miracula ab instinctu Dei interius moventis, praesertim cum 1. p. q. 2. a. 2. ad 1. dixerit: sic enim Fides praesupponit cognitionem naturalem, sicut gratia naturam, et ut perfectio perfectibile: hic vero nunquam reijciens iudicium, quod naturae viribus circa revelationem Dei, et mysteria Fidei habere possumus, sed ulterius ut omnino necessariam ad credendj, ut oportet, exigens altiorem illam, secretiorem que Dei loquentis ad cor illuminationem.

Et rão praeterea est, non esse contra dignitatem actus supernaturalis, quod ex parte subti praesupponat, l permittat aliquj dispositionem naturalem, ea que ex hac parte contentus sit, modo adjiciatur superioris ordinis dispositio, sine qua illa altera omnino sterilis permaneret, ut constat exemplo adducto a S.to Thoma, scilicet naturae ipsius rationalis, quae non utcumque praesupponitur, et permittitur a gratia, sed determinate positive exigitur, ut pote in quam solam potest refundi gratiae perfectio: quid ergo mirum quod pius, et salutaris affectus credendi sin minus exigat, patiatur saltj eẽ naturale iudicij, quo quis certificatur de existentia revelationis, cum ulterius necessarium sit aliud iudicij supernaturale, et immediate dirigens ad praefatum affectum? Accedit, non apparere, cur saltem regulariter loquendo, iudicium illud supernaturale eẽ possit, cum motivis, aut omnino naturalibus, aut, ut naturaliter perceptis nitatur, modo que formetur non superanti vires naturales intellectus, perpendendo scilicet vim, et efficaciam eorum motivorum, et quod propterea etiam absolute, et metaphysice loquendo fallibile est. Et ita sentiunt plerique antiquiores cum D. Ex.

Dices 1.o, iudicium etiam illud praevium posse praetendi reflexivj huius, l similis tendentiae: haec motiva praestant ita cre-

dibilem revelationem Dei, aut certam, ut de opposito prudenter dubitari non possit, quod que propterea infallibile, et ex hoc saltem capite supernaturale esse poterit. Respondetur, ita quidem esse, nisi quod semper precedere debebit aliud iudicium directum de existentia revelationis propter illa motiva, quod absolute, et ex terminis fallibile est, et sequenter non supernaturale, et de hoc procedit presens disputatio.

Dices 2º: iudicium istud, ita posse statui, ut quandocumque reipsa verum est, sit supernaturale; tunc vero naturale, quando reipsa verum non fuerit, uti supra dicebamus de actu, quo quis propter revelationem Dei pure existimatam credit aliquid. Negatur assumptum, quia motiva, quibus nititur illud iudicium etiamsi reipsa existant, non habent connexionem essentialem cum revelationis existentia, et aliunde cum non ostendatur sufficiens fundamentum, ut supernaturale asseratur, potest, et debet tribui soli naturali lumini; at de actu Fidei salutari constat, esse supernaturalem, atque etiam infallibilem. Unde aperte colligitur, talem esse, qui dissipi non possit sine principio supernaturali, et quando re ipsa Divina revelatio existit, que essentialiter connectitur cum veritate obiecti revelati.

Dices 3º, posito eo iudicio, posse hominem naturaliter reflectere supra statum revelationis, et supra honestatem, et obligationem credendi, et sequenter naturaliter imperare actus Fidei, quod cum absurdum sit, debebit illud iudicium admitti supernaturale. Respondetur, posse quidem hominem naturaliter sic reflectere, et imperare; sed non reflexione, et imperio salutaribus, seu ut oportet ad salutem; quia reflexio, et imperium huiusmodi sublimioris indolis sunt, quam quod sine auxilio gratie excitantis, et adiuvantis dissipi valeant, uti supra ostensum fuit. Et hinc fit iudicium illud sufficiens ad reflexionem, et affectum naturales esse absolute insufficiens ad actus salutares, et solum pro illis deservire, ut quandam naturalem dispositionem instar actus imaginationis, et specierum, utique naturalium, que similiter precedunt, initium que propterea salutis incipere in vocatione, seu excitatione divina, ut Tridentinum statuit.

Dices 4, idiotas aliquot eximię pietatis sęgpius supra sapientes percipere credulitatis motiva, atque etiam Fidei mysteria penetrare: ergo quia etiam in efformando illo iudicio suas partes gerit lumen gratię superius infusum. Dcello, l pretermisso antecedenti, distinguatur consequens: suas partes gerit quandoque, Dcedo, l transeat: semper, necessario, et ex terminis, nego. Dtiam: pretermisso, inquiam, antecedenti, quia maior illa idiotę fidelis seu claritas, seu firmitas non in eo precedenti credulitatis directo iudicio, sed in subsequenti supernaturali, maiori que pię devotionis affectione dissitunt. Dixi iterum transeat consequens, quia maior ea lux, si que insit illius idiotę iudicio absque lumine intrinsece supernaturali haberi potest per specialem Dei intra ipsum ordinem naturalem illuminantis providentiam.

Jam vero actum Fidei supernaturalis non esse solum infallibilem, verum etiam omnino certum certitudine obiectiva, ex dictis discursu totius tractatus evidenter colligitur; certitudo quippe huiusmodi dissitit in connexione, quam habet motivum, l ratio credendi se tenens ex parte obiecti, dum re ipsa existit, et motivum, seu ratio credendi obiectiva est Divini testimonii non precise existimati quantalibet ita sentientis persuasione, sed ut re ipsa existens, et ut sic requiritur ab actu Fidei, proinde que iste omnino certus, sicut et infallibilis evadit, cum ratione connexioni quam prosefert cum reali existentia prefati motivi essentialiter infalsificabilis sit.

Et hinc in eundem resultat certitudo adhesiva, et subiectiva dicta ab antiquis eminentis veritatis, et a RR[s] speculativa: ab illis, quia similis certitudo in supernaturalitate, l in evidentia dissitit: ab istis vero, quia propria est actus intellectus, et ut ab alia distinguatur ab alia subiectiva adhesiva certitudine, quam pietatis, et consciencię antiquiores, et affectivam, et practicam moderni appellant. Hęc posterior certitudo proprius firmitas mentis, seu obfirmatio in credendo appellabitur; cum enim certitudo speculativa, et infallibilitatis non in evidentia, sed in supernaturalitate actus dissistat, non per se ipsam credenti innotescit, qui suum actum supernaturalem esse, prudenter quidem dijcere, sed non omnino certo cognoscere potest,

et propterea opus est affectu voluntatis ad abjiciendam omnem dubitationem, et suspicionem circa mysteria Fidei, quandoquidem non satis amovet ipse Fidei actus.

Omnia hæc paucis complexus est D. Angelicus
" q. 12 de verit. a. 10 ad 6. dicens, ea, quæ sunt Fidei, certissi-
" mè cognoscuntur, secundum quod certitudo dicit firmita-
" tem adhæsionis; nulli enim firmius adhæret, quam his, quæ
" per Fidem tenet; non autem certissime cognoscuntur se-
" cundum quod certitudo quietationem intellectus in re co-
" gnita importat; quod enim credens assentiatur his, quæ
" credit, non provenit ex hoc, quod intellectus terminatur
" ad credibilia virtute aliquorum principiorum (vel ab evi-
" dentia rei, ut ipse exponit q. 14. a 1.) sed ex voluntate,
" quæ inclinat ad hoc, quod illis creditis assentiat; et inde
" est, quod in his, quæ sunt Fidei, potest motus dubitati-
" onis insurgere in credente; non verò in intelligente, et sciente,
ut addit laudata q.e 14. a 1.

Potest nimirum insurgere motus dubitationis, quod Fidei actus uti obscurus illum non excludat; sed qui expelli debet, et abjici voluntatis imperio, et propterea tunc solum non erit peccaminosus, quando fuerit involuntarius; secus verò si advertenter, et libere admittatur; nam ex præcepto Fidei obligamur abjicere nedum actus contrarios, seu negantes veritates Fidei sufficienter propositas, verum etiam omnem dubitationem, vel suspicionem circa easdem. Et ideo certitudo actus Fidei dicitur et est multipliciter maior, atque excellentior, quàm certitudo cuiuslibet actus naturalis, quantumvis scientifici, et evidentis, scilicet 1.o quia certitudo illius titulum habet longe nobiliorem, nempe supernaturalitatem: 2.o quia non tenemur ulla lege abjicere dubitationem, vel suspicionem, si quæ etiam contra evidentissimam actus naturalis evidentiam qualitercumque occurrat; tenemur verò eam amovere, si contra veritatem Fidei insurgat. De cætero autem

si certitudo accipiatur pro metaphysica repugnantia cum falsificatione, non accipit magis, vel minus, uti etiam de veritate logice usurpata, seu pro relatione conformitatis actus cum obiecto tam vere, quam communiter dici consuevit.

Disputatio Ia

Utrum Deus possit infundere errorem, aut esse causa per se propria illius?

Deum mentiri non posse, et consequenter neque loqui falsum, certissimum est, quicquid in contrarium dixerint, nedum Priscilianistæ apud Augustinum lib. de hæresibus, hæresi I, et quidam Armeni, verum etiam Olchod, Almaynus, Gabriel, et alii antiquiores, quamvis aliqui eorum falsam locutionem Dei, non tamen mendacium admittere videantur, nisi forsan etiam hoc non admiserint, nisi verbo tenus. Disputatur modo, utrum possit infundere alijs cognitionem falsam, et erroneam, ita ut sit proprie, et per se Author, et causa illius, non secus, ac causa, et Author est multiplicis alterius mali, quod pœnam dicimus; quod quæ iustissime immittere solet?

Sectio Ia

Referuntur sententiæ, et negativa approbatur.

Affirmant plerumque Scotistæ, et non pauci ex nostris presertim Complutensibus apud, et cum Gutierrez disp. 6 de Fide q. 2, modo error pure speculativus, et philosophicus sit, seu non perniciosus, hoc est, contra Fidem, et bonos mores, nisi forsan ex facta aliunde suppositione, seu quam Deus non induxerit, sed permiserit tantum. Negant communiter Dominicani, et ex nostris Conink, Montoya, Aranda, Oxêa, et alij satis multi cum Doctore Eximio, quorum sententia nobis etiam probatur.

Et quidem Io illa satis efficaciter persuadetur ex illis Scripturæ locis, in quibus Deus quosdam decipere, et in errorem inducere asseritur, ut Ezechielis 14 ego Dominus decepi Prophe-

tam illum, et praetermissis alijs 2ª ad Thessalonic. cp. 2 Apostolus ita loquitur: ideo (scilicet propter eorum peccata) mittet illis Deus Spiritum erroris, ut credant mendacium; super quae S.S. et Interpretes universim distanter observant, non esse intelligenda in sensu proprio, et rigoroso, sed in improprio, et alienativo quatenus frequens est praesertim apud Hebraeos, permissionem dici actionem, consilium, atque etiam praeceptum, et propterea super verba Apostoli recitata ita loquitur S. Th. lect.e 3, mittet, id est, permittet, illis venire operationem erroris, quin vel unus sacrorum Interpretum distinguat inter errorem perniciosum, seu ad Fidem, vel mores pertinentem, et errorem pure Philosophicum, uti necessarium erat, si hunc saltem Deus a se ipso, et veluti data opera in quenquam immittere posset. Imo quia decipere quenquam maxime ex genere suo dedecet, et propterea in Deum cadere non potest, dicebat emphatice Richardus de S. Victore lib. 1 de Trinit. cp. 2: Domine, si error est, quod credimus, a te decepti sumus; ita enim nobis eis signis ea confirmata sunt, quae non nisi a te fieri potuerunt.

Probatur 2º communi illa etiam Sapientum apprehensione, qua ducti verum illico pronuntiamus quodcumque iudicium, quod a Deo specialiter datum, immissum, seu infusum esse, constiterit, quae persuasio penitus rueret, si posset Deus errorem, seu iudicium falsum a semetipso infundere, neque sistere deberet examen veritatis, esto constaret, illud iudicium a Deo esse inspiratum. Urgetur; tam Philosophi, quam Theologi communiter, qui appetitum innatum qualemcumque statuunt, nullum admittunt, cuius terminus non sit possibilis, eo quod praefatus appetitus a Deo inditus existimetur, et propterea impotens penitus frustrari, et suo modo falsificari: similiter quaevis inclinatio elicita, quae a Deo sit specialiter, apud omnes habetur semper honesta, et recta, seu ad honestum propendens: ergo etiam omnis cognitio, quae specialiter a Deo sit; qualis est quaecumque ab eodem infunditur, vera esse debet, cum nisi vera sit, non solum frustranea deprehendatur, sed de-

rians positive, seu amoveris intellectus a proprio obiecto, vel fine, scilicet vero; quemadmodum enim bonum voluntatis, ita intellectus verum est proprius finis.

Persuadetur aliter praefixa sententia, et quidem 1° quia Deus infundens errorem esset proprie decipiens illum, cui praefatum errorem immitteret: sed Deus non potest esse proprie deceptor, seu seductor alicuius; quemadmodum enim esse mendacem indignitatem praesefert inferentem naturam rationalem, ita etiam esse deceptorem, vel seductorem; propterea quae homines aeque fere indignantur, si appellentur seductores, ac si mendaces dicerentur. 2° quia neque mendacii indignitatem turpissimam evaderet Deus, si errorem alicui a se ipso omnino immitteret, et non permitteret sincere aliquem propter suam praecipitantiam, vel ignorantiam incidere in errorem; quoties enim agens rationale a se, et ex se facit aliquid notum alteri, et significativum alicuius rei, et praesertim si intendat, eam illi manifestam fieri, quam proprijssime ei loquitur, atque mentietur etiam, si signum illud significet contra mentem suam; sed Deus a se ipso infundens errorem, faceret signum notum alteri (cui scilicet immittitur) significativum alicuius rei, nempe obiecti, quod repraesentat, et ex intentione ita significandi, cum effectus formalis primarius alicuius formae non possit non intendi ab speciali agente illius formae, et contra mentem suam, cum optime sciat, obiectum aliter se habere: ergo et proprie loqueretur, et mentiretur.

Propterea apud plures cum D. Th. Pater in Divinis producens Filium propriissime loquitur, potius quam cum Filio Spiritum Sanctum producens, Filius quae prae Spiritu Sancto Verbum est; quia Pater producens Filium quam formalissime suam Divinam quae intellectionem communicat; et quamvis ibidem sententiam istam non fuerimus amplexi, tum quod locutio ad alterum, de qua ibi, et in praesenti disputamus, debeat esse ex sua ratione instituta in alterius veluti commodum, et actus omnino distinctus ab intellectione loquentis; tum quod ex terminis debet esse significativa potius per modum signi in quo, quam per modum signi quo; at neque modo tantam proprietatem locutionis requirimus, vel quod

illa desideretur, facile reperietur in infusione cognitionis immissæ a Deo; quia illa cognitio non Deo infundenti, sed creaturæ, cui immittitur deservit, et licet sit signum quo respectu obiecti; at potest esse signum in quo, si in eam reflectat ille, cui infunditur, a Deo quæ esse immissam, ut cognoscat obiectum illius, advertat, uti etiam supra observavimus: ergo respectu accipientis illam cognitionem, et super ipsam reflectentis erit quam proprissime locutio Dei, seu signum assumptum a Deo ad significandum, quod illa cognitio repræsentat, subindeque, si falsa fuerit, præstabit Deum mentientem, seu mendaciter locutum. Et quando ab his præscinderemus, propterea actus Fidei supernaturalis, sicuti etiam quicumque alius supernaturalis falsus esse non potest, quia supernaturalis cum sit, Deo non utcumque, sed ut speciali Authori tribuendus est; sed actus quilibet quantumvis naturalis a Deo immissus, vel infusus, eidem ut Authori speciali tribuendus est, ut ex ipsis terminis constat: ergo non poterit esse falsus.

Dices, hæc omnia verum tenere, si Deus cognitionem illam falsam, et erroneam interposita sua auctoritate produceret; nam si huiusmodi interpositio desit, erit quidem Deus producens deceptionem alterius, non vero proprie decipiens et multo minus loquens; quippe ad id ulterius aliquid aliud requiritur, ut constat in calamo proprie efficienti, et formanti caracteres errorem continentes, et proprie neque scribenti, neque decipienti, et in habitibus tum acquisitis, tum infusis producentibus proprie intellectionem, et non intelligentibus per ipsam: ergo etiam ut Deus asseratur proprie decipiens, et locutus, non sufficit, quod infundat errorem, vel deceptionem passivam, sed ulterius necessum est, ut illum errorem propria sua auctoritate confirmet, et veluti significativum suæ mentis approbet.

Sed Otra 1º qª evaño ita sufficienter præoccupata est, cum loquamur de agente ratōli, et scienter immittenti illum errorem, et producenti tanquam proprium opus deceptionem alterius passivam, cum loquamur de Deo qui omnia quam rationabilissime, atque scienter, seu, ut cum Apostolo loquar, secundum consilium voluntatis suæ operatur; sed non stat, agens ratōle scienter producere signum alteri falsò aliquid repræsentans, et non eē proprie illius deceptorem et mendaciter loquentem: gº. Otra hinc 2º, qª denominatio decipientis, et mendaciter locuti, licet solum in agens ratōle cadere possit, non est omnino intrinseca, cum deceptio, et locutio directa ad alterum multiplici signo extrinseco loquenti, diversa fieri possit; atque adeo solum requiritur, signum illud eē suapte natura, l ad placitu, l ex circunstantiis significativum, et quod scienter, seu cum cognitione falsitatis, quam præsefert, et cum intentione significandi illud alteri producatur, ut ex ipsis terminis constat; sed omnia hæc verificantur in casu quæstionis: gº. Quare paritas habitus, et calami prorsus impertinens est; qª denominatio intelligentis est penitus immanens, et consequenter plus exigens, quam utcumque intellectionem producere, et denominatio decipientis, atque mendaciter aliquid alteri significantis ultra productionem similis signi requirit, illud signum scienter produci.

Otra 3º; qª interpositio auctoritatis requisita ad locutionem non debet eē in actu signato, dicendo scilicet, hoc l illud eē xª mentem suam; se ita sentire, l se dicere, rem ita esse; sed in actu exercito, ad quod præcisse requiritur, agens ratōle scienter efficere signum significativum alicuius rei, illud que ad alterum dirigere, seu intendere magis, l minus stricte, per illud alteri significari rem repræsentatam ab eo signo; sed totum hoc inveniretur in casu quæstionis, in quo non qualitercumque, sed ex industria, et datâ operâ Deus immitteret signum significans aliquid falso, seu aliter ac est in se, et utique intendens, illum, cui immittitur, errare circa rem illam, seu

aliter, ac est in se cognoscere eam, cum hic sit proprius, et primarius effectus foxlis iudicij erronei, et propterea efficacioris ad fallendum, quam esse posit aliud quodcumque signum precise in quo, et non quo intellectus efficitur cognoscens, cum ei non assentiens, posset errorem praecavere, ultra quod accidit in iudicio erroneo: ergo.

Ultra 4°, et aliter firmatur assertio: quicquid sit de proprietate locutionis ad alterum, et mendacij, non potest non esse turpe, infundere alteri errorem: ergo non poterit id cadere in Deum. Probatur ante: mentiri propterea essentialiter turpe est, et moraliter malum, quatenus alijs nocet potius, quam ipsi mentienti, quandoquidem veracitati opponitur, quae virtus est bene disponens animum in ordine ad alterum; sed non aliter, nec minus nocet alteri, qui ipsi errorem immittit, sed magis, quam qui mentitur: ergo. Probatur min; nam mentiens eatenus nocet alijs, quatenus eos in errorem inducit, illis que imponit praebens occasionem, ut de re aliter existiment, quam ipse iudicat, et ut sibi videtur, secundum rei meritum; sed hoc ipsum faceret infundens errorem, et quidem efficacius, atque immediatius, ut evidenter ex dictis colligitur: ergo nequit non prae se ferre turpitudinem, quae in Deum cadere non potest, non minus, quam mentiri.

Urgetur: velle alterum decipere, vel etiam decipi, ex terminis, et essentialiter moraliter malum est, seu ultra regulas rectae rationis; cum propterea praecipue mendacium sit essentialiter malum, quod animum includat directe, vel indirecte decipiendi alterum, et ideo una, et simplici oratione damnatur utrumque Leviticii 19, ibi non mentiemini, nec decipiet unusquisque proximum suum, merito que dixerit Chrisost.[s] in Cap. 4 Ep. ad Ephes. orat. 8, nihil esse, quod aeque pariat inimicitias, ac decipi, et falli, nec unquam inventus sit aliquis compos mentis, qui falli, vel decipi velit, ut observat Aug.[s] Lib. de Doct.a Xpiana cp. 36, nimirum quia falli, et

decipi malum est nocens agenti rationali ut tali, et non requirit in his, quae cum alijs ipsi communia sunt; Sed animus hunc decipiendi utique directus haberet immittens datâ operâ alteri errorem, ut iam probatum est: ergo. Imo quo iure censeri posset Deus impotens fallere, si tam aperte posset aliquem decipere? Quomodo etiam non censebitur obtive malum, seu non honeste amabile, aliquem decipi, et errare, si quoties utcumque licitum est aliquid facere, quod alteri errandi occasionem daturum est, debet aliud ab errore illo intendi, et error pure permitti?

Hinc descendit, quid dicendum sit de causalitate propria, et per se erroris sine infusione tamen illius; quandoquidem causare per se, et proprie latius patere videtur, ~~et~~ et reperitur saepius, etiam quando Deus non operatur ut causa specialis, sed ut causa prima, et vult? Descendit, inquam, quia modo non disputamus de proprietate, et perseitate influxus, sed attributionis, et imputationis, propterea quae asserimus, non posse Deum ita proprie, et per se causare errorem in aliquo intellectu, ut illum vere intendat, seu velit, sit quae dicendus A. et causa, cur ille erraverit; quia id sufficit, ut proprie, et simpliciter deceptor esset, et appellaretur; quandoquidem sciens, et volens faceret, alterum decipi: quin imo non posset non procurare, et intendere, illum decipi, et falli; vel potius quippe effectus formalis cognitionis falsae, et erroneae est, illum, cui inest, falso, et erroneè iudicare de re per illam repraesentata, in quo formalissime consistit, quem falli vel decipi; effectus vero formalis primarius nequit non esse contra intentionem illius, cui imputatur existentia formae.

Sed ne iterum redeas ad modum decipiendi mediâ locutione, et propriâ interpositâ auctoritate; redit pariter argumentum, quod supra urgebamus circa infusionem erroris, scilicet, quicquid sit de proprietate locutionis ad alterum, praesertim secundum quod ea distinguitur ab alijs significandi modis, quibus agens rationale intellectuale uti potest, extra omne dubium esse videtur, quoties cumque aliquod agens rationale sciens, et volens producit non utcumque, sed proprie,

et per se perseitate attributionis, seu vt causa, cur aliquid suapte aliud alteri significans, et ex intentione illud significandi, reipsa decipere eundem, si præfatum signum rem significet aliter, ac est in se, et etiam satis proprie falso loqui, et mentiri, quantum ad malitiam, quam præsefert locutio falsa, mendax, et deceptiva, si vlterius prædictum signum significet aliter, seu ultra quod est in mente eo vtentis, vel sic causantis ipsum, vel cedo mihi aliud malitiæ genus in verbis externis aliter, ac est in mente loquentis significantibus, et eâ intentione prolatis, vt ita significent; sed totum hoc inveniretur in cognitione falsa cuius Deus esset causa simpliciter attributionis, et cur existeret, eò quæ efficacius, quò inseparabilior est præfata cognitio a deceptione passiva cognoscentis: quod. Præterea: etiam in illis, quæ non tam suapte natura significant, ad rationem vtique damnabilem impostoris, fallentis, et deceptoris, parum, vel nihil refert, quod alterum potius gestu, vel factis decipias potius quam verbis, si reipsa eum decipis, et toties vteris qualicumque tua auctoritate ad imponendum alteri quoties prodis aliquod simile signum ultra veritatem, et cum animo fallendi alium: quod &c.ª

Sectio 2ª

Solvuntur argumenta.

Opponunt 1º celebre Augustini testimonium in Enchiridio. c. 17 ita locuti: „nonnullos proprie errare, sed in via pedum, „non in via morum; nam nobis ipsis accidit, vt quodam „visio falleremur, vt non iremus per eum locum, vbi oppor„tuna transitum nostrum Donatistarum manus armata sub„sideret; atque ita factum est, vt eò, quò tendebamus, per „devium circulum veniremus, cognitis que insidijs illorum, „nos gratularemur errasse, atque inde gratias ageremus „Deo; quoniam et est error bonus, qui non solum nihil ob„sit, sed prosit: quod ex.ª Aug. Est possibilis, quin imo, et non infrequens error, pro quo Deo gratiæ debeantur; sed gratiæ,

neque debentur, neque referri possunt, nisi pro beneficio, et beneficij non est illud, cuius non fuerit causa simpliciter, et per se perseitate attributionis, seu causa cur ille, cui beneficij imputatur, et pro quo eidem gratiæ habentur: nam irrisoria est actio gratiarum, si ob id gratiæ aguntur, quod non donavit ipse, nec fecit, ut docet idem Aug.s Urgetur: in præfatis verbis sufficienter insinuat Aug.s fuisse a Deo specialiter immissum, seu inspiratum iudicium illud, quo ipse credidit, se rectâ viâ pergere, cum re ipsa ab ea deflecteret, fuisse ergo a Deo immissum, ut sic declinaret paratas sibi insidias: ergo quare eundem potest etiam immitti, vel infundi a Deo iudicium erroneum, modò non pertineat ad mores, quale fuit iudicium, pro quo Aug.s se usque adeo Deo gratum exhibebat.

Respondetur, Aug.s, uti eiusdem verba aperte significant, non de mentis, sed pedum errore esse locutum, gratias ergo egisse Deo, non quod falleretur, si forsan tunc aliquam deceptionem passus est, sed quod pes iret per devium circulum: dixi si forsan tunc aliquam deceptionem passus est, quia contingere potuit, eundem ita esse mente distractum, ut nihil iudicaret de via, quam pergebat. Imo quando nomine erroris pedum iudicium intellexisset, quo falsò existimaret, eam viam esse rectam, nihil inde deduci posset contra nostram sententiam; quia iudicium huiusmodi intelligeretur pro effectu inde secuto, Deo que gratiæ haberentur, quod non permisserit illud iudicium, nisi ut inde eliceret bonum evasionis insidiarum, ut etiam accidit sæpius in ipsis peccatis, quæ non semel prædestinatis Deus permittit, ut eos cautiores, magis que humiles in posterum præstet; et propterea Ecclesia ipsa fælicem non veretur appellare culpam Adâmi, quòd sic illam permisserit, ut simul in eius remedium, et redemptionem Christum destinaverit, quin propterea Deus possit esse simpliciter causa illius. Similiter Martyres lætantur occasione patiendi datâ a Tyrannis, Deo que gratias exhibent, non quod causam eum existiment furoris Tyrannorum, sed fortitudini, quam in se ipsis experiuntur, et quod mala Tyranno-

nam voluntate, quam pure permittit ad tantum ipsorum bonum utatur; quin et alias frequentissimum est, causam, vel occasionem alicuius effectus usurpari pro eodem effectu.

Idem dicendum est ad confirmationem, scilicet negando ullum erroneum iudicium ibi intercessisse, cum abunde sufficeret actus imaginativae potentiae apprehendentis iter illud ut magis commodum, uti re ipsa erat, quin opus esset iudicare, illud etiam brevius, magisque rectum esse: vel etiam admittendo huiusmodi iudicium, quod Deus neque infudit neque intendit, sed ab intellectu Augustini efformatum est ad apprehensionem, vel imaginationem praecedentem, permittente Deo pro eiusdem incolumitate, seu identidem ordinante illud ad liberandum Augustinum, et comites a periculo insidiarum. Solutionem confirmet ipse Aug. paulo post, nempe Cap. 12 ita disserens: cum dico, in quibusdam rebus nullo malo aliquem, vel etiam nullo bono falli, non ipsum errorem dico nullum malum, quia ut ibidem prosequitur, ipse per se error, aut magnum in re magna, aut parvum in re parva malum est: quis enim, nisi errans, malum neget approbare falsa pro veris?

Instant, et opponunt 2°: error mentis involuntarius, malum licet sit, non tamen morale, sed physicum illius, qui errat, et quale etiam est ignorantia, atque amentia; imo amentia, et ignorantia non minus opponi videntur naturae rationali ut tali, quam error, cum sint malum privans naturam rationalem bono proprio, et non communi aliis entibus non intellectualibus; sed Deus potest esse Author, seu causa, simpliciter, et cur ignorantiae, et amentiae, quoties nimirum data opera occultat aliquam veritatem, vel ad illam cognoscendam, principia necessaria substrahit, atque in poenam peccati, vel ex alio fine alicuius hominis phantasiam ita immutat, et turbat, ut in amentiam incidat: ergo poterit etiam esse Author erroris intellectualis. Confirmatur: sicut Deus est summa veritas in dicendo etiam, atque significando, ita est summa Sapientia, et prudentia, summa item vita, et felicitas, quin propterea repugnet morti,

ignorantię, et amentię aliorum, aut impotens sit eas in alios inducere, sed præcisè in se ipso, quatenus præfatis defectibus subesse non potest: ergo similiter licet ipse errare non possit, neque falli, poterit tamen esse in causa, cur alij errent, et decipiantur, si præsertim id fiat sine culpa illius, et in rebus neque ad Fidem, neque ad mores pertinentibus.

Argumentum cum sua confirmatione non solum instari potest in Xpto Dnno, qui licet vt homo mortem, et alia satis dura pati potuerit, errare tamen non potuit, vt solidissime probat D. Ex. tomo 1. in 3 p. disp. 14. s. 3 propter specialem indecentiam, quam præsefert denominatio errantis, quantumvis in re nihil ad mores conducenti; licet inde colligi non possit, non potuisse ipsum vt hominem aliqua ignorare; sed etiam in erroribus permissionis, et in ipsis etiam peccatis, quorum pariter Author dici posset, l probari eodem arguendi genere, quod scilicet summa ipsius Sanctitas cum suis, et non cum aliorum peccatis repugnare debeat: quemadmodum ergo dicent Adversarij, non posse Deum esse Authorem peccati alterius, quin illud ipse approbet, et consequenter eiusdem propriissime Reus sit, ita dicimus nos, non posse esse ipsum summe veracem, si alteri immittat errorem; quia hoc ipso alteri falsum significabit, et ex intentione eundem decipiendi.

Absolute respondetur, errorem quantumvis involuntarium, et consequenter non malum moraliter subiective seu non reddentem moraliter malum subiectum, in quo est, esse obiective malum morale, saltem quoad affectum practicum, seu obiectum impotens sine malitia morali induci in altero: quemadmodum etiam affectus pravus blasphemandi v.g., si fuerit involuntarius, non efficit subiectum moraliter formaliter malum, est tamen obiective moraliter malus, quatenus a nullo scienti, et volenti potest alteri suggeri. Et ratio pro præsenti est, infundentem errorem, l vt causam eum inducentem in illum, esse proprie significantem falsum alteri, eiusdem que deceptorem, quod scienter fieri sine malitia non potest. Aliunde etiam probari valet obiectiva ista malitia erroris etiam involuntarij, quod nimirum positive deturpet naturæ rationem vt talem, sicuti quia eandem

ut volitivam dehonestat quivis pravus affectus, quantumvis sine libertate exerceatur, non est ab alio scienter amabilis, et consequenter est obtive moraliter malus; non enim minus contra naturæ rationalem ut talem esse debet, quòd eandem positive inficit ut intellectualem. Et hinc distat ad objectas paritates tam ignorantiæ, quam amentiæ: nam ignorantia (non loquimur de privativa) nihil affert positive dedecens naturæ rationalem, neque illam positive avertit ut intellectualem a proprio ipsius fine, nempe vero, et inducitur per hoc præcise, quod negetur cognitio rei, seu veritas occultetur, quod quam honestissime fieri potest, et amentia in læsione cerebri, indeque secutâ phantasiæ turbatione consistit, et licet errandi occasio esse possit, error tamen non est.

Ad confirmationem dicimus, Deum sic esse summam veritatem, ut non solum talis sit in essendo, et cognoscendo, seu sibi, verum etiam in dicendo, et significando, ita ut nunquam aliquem fallere possit, cum quo non stat, posse alijs infundere errorem, neque eosdem decipere; stat autem cum conceptu summæ ipsius sapientiæ, atque prudentiæ negare alijs cognitionem veritatis, et cerebri aptam temperiem, sicuti cum eiusdem plenitudine essendi, perfectissimâ vitâ, summâque beatitudine componitur, quod alijs neget esse, pœnas infligat, atque etiam mortem.

Opponunt 3° laudatam illam belli consuetudinem, quando stratagemmatibus hostes decipiuntur, quod intelligi non potest, quin licitum sit decipere alios, modò id sine mendacio exhibeatur: quin imo videtur etiam Ap.^{s} aliquando his artibus usus fuisse; 2ª enim ad Cor. cp. 12 ita loquitur: cum essem astutus, dolo vos cepi; atque propterea etiam astutia, l sagacitas apud homines in pretio est, et viri exactissima prudentia habetur, modò errores, in quos alij his artibus trahuntur, innoxij sint, seu nihil præseferentes contra Fidem, et bonos mores.

Respondetur, laudari quidem bellicam eam artem, vix tamen unquam sine peccato exerceri; ut enim

omne peccatum absit, praeter iustitiam belli, necesse est, utentem stratagemmatibus non intendere alterius deceptionem, et multò magis eum positive in illam non inducere, sed praecise intendere celare proprium consilium, permittendo, huiusmodi occultatione alterum decipi, et errare, et propterea licitum est Duci exercitum huc, vel illuc applicare, ut eò avocet hostis copias, licet animus avocantis sit viam sibi parare magis liberam ad praemeditatam expeditionem, et sic de alijs similibus artibus, vel industrijs. Ita expresse S. Th.s 2.2. q. 40. a 3o dicens: "Dupliciter autem "aliquis potest falli ex dicto, vel facto alterius: uno modo ex eo, quod "ei dicitur falsum (vel significatur)... et istud semper est illicitum... "alio modo, quia ei propositum, vel intellectum non aperitur; et q. 1. "a. 3o ad 3um: militi, vel Duci exercitus licet in bello iusto ex in"sidijs agere ea, quae facere debet prudenter, occultando; non "autem falsitatem fraudulenter faciendo. Nihil expressius pro solutionis confirmatione, et contra opinionem contrariam: Deus quippe infundens errorem, et producens ut causa eius cognitionem falsam in aliquo intellectu, seu ut proprium opus suum, non praecise veritatem occultaret, neque praecise aliquid efficeret, unde alius vel propter ignorantiam, vel propter imprudentem praecipitantiam in iudicando falleretur, sed quam propriissime faceret falsitatem, quod secundum D. Thomam nequit non esse illicitum, et dedecens agens rationale.

Mens Apostoli in obiectis verbis longe alia est, imo et contraria intentioni arguentium, cum non laudet, sed reprobet dolosam vitam conversationem; postquam enim plurima exhibuisset sinceritatis suae argumenta, praefata verba ponit in ore Corinthiorum, ut omnem accusationem penitus elevet, dicens; sed esto: cum essem astutus, dolo vos cepi; nimirum iuste gloriabatur, se nihil ab eis requirere, ad differentiam aliorum, praesertim Pseudo-Apostolorum, et supponens, posse Corinthios opponere, hoc quidem verum esse, si ageretur de ipso Apostolo, secus vero de alijs, quorum ministerio Apostolus utebatur, et ut hanc sive obiectionem, sive suspicionem dilueret, procedit dicens: numquid per aliquem eorum, quem misi ad vos, circumveni vos? Quasi diceret: minime Gentium: Videatur S. Th.s ibidem lect. 5: imo

qua Ditia ad dolosas vitas artes effugeret etq. cum ad Thessal.[5] cp. 2 dicat: exhortatio enim nostra non est de errore, neque de immunditia, neque in dolo; et cp. 4 iterum: ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Deus.

Sagacitas quidem, et astutia, quae laudabilis sit, et pars prudentiae esse, vel dici mereatur talis, tam quae circumspecta esse debet, ut simplicitatem columbinam cum Serpentina prudentia componat, occultando scilicet, quod, nisi imprudenter, revelari non potest, vel saltem ex praevalenti aliquo iure potest occultari, quamvis inde non unus deceptionis, vel erroris occasionem accepturus sit, permittendo praecise, et non intendendo illam; et propterea, quin significetur aliquod falsum, et verba, atque facta cum veritate recte cohaereant: cognitio vero erronea, et falsa cum veritate componi non potest, et consequenter neque produci ut a causa per se, et multo minus infundi, quin eam producens, et infundens scienter falsum significet, sed, ut loquar cum S. Thoma, faciat falsitatem.

Opponunt 4°: Deus potest esse causa cur causae per se inducentis ad errorem: ergo potest esse causa cur, seu per se perseitate attributionis etiam ipsius. Ditia tenet; quia causa causae eadem proprietate dicitur causa causati, praesertim quoad imputabilitatem, et propterea incendii domus iure tribuitur applicanti ignem. Antecedens vero multipliciter suadetur. 1° combinatione rerum facta a Deo, et homines non semel inducente in errorem, ut quando aliquis male instructus aspicit virgam in aquis immersam, et contra veritatem eam dicat curvam. 2° apparitione miraculosa Christi in Eucharistia sub specie Pueri elegantissimi, et amorem spirantis, quae similiter excitat, vel determinat obiective ad iudicium utique falsum, quo censeatur Christus ibi sub ea specie adesse, et maxime, si id contingat per immutationem oculorum aspicientium, ut adstruit S. Thomas 3 p. q. 76. a. 8: 3° si Deus, ut ibi possibile

ēē docet S. Th.s, Deus immitteret oculis speciem obti non existentis: 4o, quando Sacerdos aliquis hostiam a se dsecratam poneret in loco, ubi nemo suspicari posset, illam dsecratam ēē, et dsequenter quicumque eam reperiret, censeret ēē panem, cuius falsitatis Deus dservans accidentia panis sine substantia causa dici deberet.

Respondeo, Deum posse quidem esse causam cūr alicuius, quod simul cum alijs ad errorem, non vo solum inducat, atque propterea non inde probari causam cur erroris, qui sequitur, et intermedijs alijs causis debebit imputari. Id ipsum, et preterea nihil ex probationibus colligitur; ex 1a, qa prefatum iudicij, siquis in illud incidat, non immersioni virge in aquis, sed ignorantie, atque precipitantie ita iudicantis imputandy est; ex 2a, qa, ut ibi observat S. Th.s hoc non pertinet ad aliquam deceptionem... qa talis species divinitus formatur in oculo ad aliquam veritatem figurandq, ad hoc scilicet, quod manifestetur, vere corpus Xpti ēē sub hoc Sacramto et in eodem sensu dicebat Aug.s in ppus Evangelistary, fictionem, que efficitur, et refertur ad aliquam veram significationem, non ēē mendacij, sed figuram veritatis; et hinc dsitur ad 3q; qa quando a Deo immitteretur species alicuius obti non existentis, esset ex intentione vere alicuius significationis, et immissio illa, sicut etiam visio, l imaginatio inde per se secuta nihil falsi dtineret, cum neque sensus, neque imaginatio iudicij efforment, et preterquamquod a Deo satis provideretur, ne accipiens illam speciem efformaret iudicij de existentia similis obti, si tamen illud vere dciperetur, tribuendy erit imprudentie eiusdem, non satis observantis monity illud, nimium ne crede colori.

Ex 4a denique; tum qa accidentia illa se ipsa, et non substantiam oculis exhibent; tum qa nunquam sufficerent ad inducendy iudicij illud falsy, si simul non dcurreret ignorantia reperientis hostiam dsecratam in eo loco, et sacrilega imprudentia eam ibi collocantis. Non igitur dtendimus, Dey non posse per se efficere plurima, unde creatura fallibilis, et igno-

rany

rani erroris, vel deceptioni multiplicis dicta, vel saltem præter intentionem Dei occasionem accipiat, sed Deus non posse decipere quemquam, neque ut causam cur facere signum aliquod, quod separari non possit ab effectu significandi falsum; quia id præstans non posset non significare falsum, et animum habere dolosum, et deceptivum alterius, quod vel propriissime mentiri est, vel saltem totam mendacij turpitudinem dicit; quod longissime abest a Deo, et consequenter deceptio, et error poterunt quidem ab eo permitti, non tamen sic causari, vel produci, ut ipsi imputetur, quod hic, et nunc existant.

Opponunt 5º, et multipliciter. 1º scilicet, Deus est causa per se simpliciter piæ, et supernaturalis affectionis, quo per errorem invincibilem existimans, Spiritus Sancti Incarnationem esse revelatam, imperaret illius assensum utique falsum: ergo esset per se simpliciter causa applicationis efficacis præfati intellectus ad eum actum falsum; quia intellectus ille ad illum per prædictam affectionem efficaciter applicaretur: ergo esset causa per se, et cur re ipsa existeret ille actus falsus. 2º Deus est causa cur omnis actus procedentis, vel imperati a prudentia, atque etiam specialissima, si prudentia imperans supernaturalis, et infusa fuerit; sed sæpius actus falsus imperatur a prudentia, et non semel a prudentia supernaturali: sicut constat in iudicio, quo quis omnino ignarus fraudis iudicat, esse vere Patrem, vel Filium suum illum, qui re ipsa talis non est, et probum esse eum, qui licet occulte, re vera, et coram Deo pessimus sit, aut etiam extra, quoties nimirum indicia improbitatis urgentissima sunt, et ex his, quæ raro, vel nunquam fallunt: item in eo, qui a Parocho, quem satis fidelem, et instructum credit, dogma aliquod falsum audiret, et propterea censeret, esse credibile, et credendum Fide Divinâ. 3º quia Deus non potest non esse causa per se et cur eorum actuum, ad quos obligat, vel medijs suis præceptis intendit, et sæpe obligat ad actum falsum sapiendum, eundem que non semel suo præcepto intendit: sicut constat in exemplis adductis Patris, vel Filij pure existimati, ad quos ut vere tales recognoscendos unusquisque obligatur: quemadmodum etiam ad existimandum probum eum, quem

non distat esse malum, licet re ipsa talis sit; et secundum in casu restitutionis obligatoriæ propter iniustam criminis licet veri occulti publicationem; hoc enim præcepto non aliud intendi videtur, quam quod illi, apud quos alter iniustè defamatus est, deponant iudicium verum eiusdem criminis, et repetant iudicium probitatis antecedens, quod re ipsa falsum est.

Cæterum hæc, quibus alia superaddunt adversarij non difficiliora, ~~[illegible]~~ nimium tamen indigesta, ut pote quorum exacta decisio a pluribus pendent, quæ in suis respectivis tractatibus utrimque disputantur, et huc non nisi importune adducerentur, nimis probant, quam plerique eorum vellent, scilicet posse Deum infundere errorem, vel esse causam, non præcise sine qua, et per accidens, seu præter intentionem cooperantem, sed per se, et cur error existit etiam in his, quæ ad Fidem, et honestatem morum pertinent; omnes quippe, vel pleræque probationes procedunt in rebus ad honestatem morum spectantibus. Omnes ergo ad solutionem tenentur, et pro omnibus respondetur —

Ad 1um, Deum quidem esse causam per se, et cur præfati imperij, non tamen sic, ut illud a se omnino immittat vel intendat, sed ex suppositione iudicij illius prævij erronei de existentia revelationis inspirationis Spiritus Sancti, quod Deus neque immisit, neque intendit, neque ut causa cur existat, illud produxit: quare iudicium illud alterum imperatum, et subsecutum non est imputandum Deo, sed illi, qui in prævium alterum illum errorem hominem illum induxit. Præ oculis enim habendum est discrimen, quod ad præsens institutum non semel observat Ang. M., scilicet voluntatem ferri in bonum apprehensum, posse que propterea quam honestissime, atque etiam supernaturaliter amare bonum, quod cum tale re ipsa non sit, per errorem invincibilem creditur bonum, ut distat in pluribus, et obviis exemplis, pro quibus omnibus sufficiat unum insinuasse illius videlicet, qui invincibiliter se crederet obligatum mentiri, ut aliquem ab imminenti gravissimo malo liberet, vellet que ex motivo charitatis proferre mendacium; intellectum autem ferri debere in verum, quod tale sit, ne a proprio fine declinet; atque proinde in casu obiectionis esse honestum, et obligatorium etiam subtive acceptum illud imperium, iudicium

vº falsi non esse subtive boni, sed mali intellectus ut talis.

Ad probationem adiunctam dicendum est, non sufficere Deum esse causam per se illius imperij, vel affectus, ut dicatur absolute, et simpliciter causa cur existat error subsecutus, vel applicans intellectum ad eum decipiendum; quia ulterius requiritur quod ex se omnino, et non ex suppositione aliunde facta inspiraret illud imperium: sic Deus non dicitur simpliciter, et absolute causa cur homines damnentur, neque eorum actuum, quibus ultra omnes honestatis regulas damnati se exercent, quamvis sit causa per se damnans, vel inducens damnationem, pœnas que infligens damnatis; quia nimirum non ex se omnino, et veluti ex prima intentione hæc omnia infligit, sed ex suppositione peccati, quod nollet, sed præcise permisit fieri. Similiter Deus est causa per se actus supernaturalis minus intensi dilectionis v.g., quando alius ardentior possibilis erat, sicuti etiam illius, quo quis ex fine sancto eligit statum minus perfectum Matrimonij v.g. præ Religione, vel cœlibatu, quin sit causa, cur non ardentius diligeretur, aut non eligeretur Religio, vel cœlibatus præ Matrimonio; quia hoc soli homini imputatur remissius diligenti, quam posset, minus que perfectum statum eligenti. Quemadmodum ergo Deus in præfatis casibus solum est A, et causa cur homo absolute diligat Deum, et ex fine honesto statum minus perfectum eligat, potius quam ex pravo fine, non vero quod charismata meliora non æmulentur, ita in præsenti, cum ex suppositione erroris invincibilis de revelatione Incarnationis Spiritus Sancti honestum sit, atque etiam obligatorium velle illam credere, Deo quidem imputari debebit, quod homo præfatæ obligationi satisfaciat, imperet que actum, quo eam Incarnationem falsò credat, potius quam quod ei obligationi non satisfaciat; secus vero quod actum illum erroneum diligat, qui propterea, et etiam obligatio credendi per accidens à Deo procedit, et ex suppositione præcedentis erroris, cui simpliciter imputandi sunt.

Eadem solutio ad 2um applicanda est, nimirum Deum esse Authorem, et causam cur omnis actus procedentis,

l imperati per se vel a prudentia, l synderesi tam naturali, quam infusa, secus vero actus, qui ab ea non emanat, neque imperatur nisi ex suppositione aliqua non inducta a Deo, neque a prudentia, sed praecise ab ijsdem permissa, et ab ipsa hominis fallibilitate, l praecogitatione procedenti, vt contingit in praemissa segius Fidei, et ex qua per accidens aliquid falsum deducitur, quòd ei alia falsa praemissa adiuncta sit, vt constat in hoc syllogismo: omnis decedens in gratia, salvatur; sed Judas proditor decessit in gratia Dei: ergo salvatus est: huius vero indolis sunt actus recensiti in argumento, cui frustra annectuntur ab alijs multa, quae de obligatione inducta per conscientiam erroneam alibi, et acriter disputantur; quia ad praesens assumptum nihil refert, vtrum obligatio huiusmodi oriatur a Lege Divina falso existimata, l potius a lege Dei reflexa, quatenus pro huiusmodi casibus facile efformari potest dictamen proxime obligans veritate innixum hoc, l simili pacto: debeo credere (et consequenter conari ad concipiendum actum Fidei) quicquid pro certo habeo, esse a Deo revelatum; atque etiam facere, quicquid simili certitudine iudico a Deo praeceptum; sed pro certo habeo, Deum revelasse Incarnationem Spiritus Sancti, et praecipere mendacium ad avertendum malum imminens Proximo: ergo debeo eam credere, et illud proferre: vbi, vt vides, maior certissima est, atque etiam minor, quod non procedat directe circa Incarnationem Spiritus Sancti, et mendacium, sed indirecte, et directe circa statum, quem illa habent in intellectu iudicio erroneo praeoccupato.

Ad eadem pariter solutione diluitur; quia Deo imputandi non sunt absolute, et simpliciter actus, ad quos non obligat per se vel, sed per accidens, et ex suppositione aliqua ab ipso non inducta; praeterquamquod in casu restitutionis famae proposito in argumento finis praecepti non est, quòd illi, quibus iniuste revelatum est verum crimen, efforment praetensum illud iudicium falsum, sed quod deponant iudicium verum conceptum propter notitiam eis a detractore iniuste communicatam; et pariter charitas non tam obligat ad iudicandum positivum innocentes eos, quos vere nocentes esse non constat, sed ad non iudicandos nocentes, l potius ad iudicandos eosdem probos (et idem dici poterit in casu adducto restitutionis) secundum quod apparet, et licet ferre iudicium, non se ingerendo in interioribus ho-

mini, quod soli Deo manifestum est.

Opponunt 6 casum, quo Petrus videns Joannem currentem format hoc iudicium: Joannes currit, quod etiam cessante cursu, durat, quod Deus speciem illius in eius oculis similiter servat, in quo utique incideret esse falsum, et ut tale in Deum refundi deberet. Respondetur, obiectionem inutili circulo ludere, cum eadem sit cum illa, quam supra proposuimus in specie obiecti non existentis, quam Deus oculis imprimeret, et ex qua resultaret iudicium affirmans illius obiecti existentiam, quod quae proinde falsum evaderet. Dicendum igitur est similiter, casum repugnare, nisi praecise ad repraesentandam Joannis currentis apparentiam, prohibendo simul sufficienter, ne fiat transitus ad praefatum iudicium, et discursus procedat ad cognoscendam veritatem, pro cuius insinuatione apparentia illa assumpta est, atque propterea si adhuc praedictum iudicium efformaretur, temeritati illud efformantis tribui deberet.

Sectio 3

Appendix de confirmatione doctrinae per miracula.

Loquimur de miraculo non praecise apparenti, sed vero, et quod post Aug.^m lib. 3 de Trin. cap. 4. et 8, et alias non semel ab Ang.^o D.^o 1 p. q. 105. a. 7. et 8 ab Ex.^o Disp. 4 de Fide. Sect. 3, et ab aliis passim definiri, vel describi solevit, opus rarum, et extraordinarium superans causarum naturalium virtutem, et praeter ordinariam Dei providentiam ab eodem perpetratum: quia licet frequenter creaturae etiam admittantur in societatem, at solum ut causa instrumentalis specialiter deserviens Omnipotentiae, et supremo Dei dominio; propter quod a Chrisostomo hom. 14 in Mattheum, pignus Omnipotentiae Dei appellatur, et secundum illud psalmi 135 Qui facit mirabilia magna solus unus Deus Author, et causa simpliciter miraculi dicitur.

Imo non solum creaturae ut instrumentum physicum, verum etiam ut morale instrumentum ad miraculorum effectionem assumuntur a Deo, quoties nimirum ad earundem preces, vel etiam imperium, quod etiam eisdem concedi solet, perpetrentur, et propterea huiusmodi potestas, quae et Fides miraculorum in sacris

litteris appellatur, recensetur inter gratias gratis datas, et Apostolis ut constat ex Evangelio, et alijs insuper in Ecclesia Dei, ut ex historijs Ecclesiasticis colligitur, singulari Dei dignatione, atque largitate communicata est, et quidem non solis Sanctis, verum etiam Peccatoribus, ut constat tum ex illa querella, quam Apostoli apud Lucam Christo exposuerunt, quod nimirum aliqui eum non sequentes in ipsius nomine Daemonia ejicerent; tum quia id aperte supponit Apost. 1. ad Cor. cap. 13, si habuero omnem Fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest: tum demum quia reliquae gratiae gratis datae ad differentiam gratiae gratum facientis etiam in iniustis licet non adeo frequenter reperiuntur.

Neque dixeris, miracula passim in commendationem Sanctitatis ea perpetrantis adduci, et consequenter Peccatoribus non posse esse communem huiusmodi gratiam, vel facultatem; quia facile respondetur, miracula huiusmodi esse illa, quae fiunt a Deo ad confirmandam vel commendandam apud alios opinionem sanctitatis illius, ad cuius preces, vel imperium exhibentur, et haec a Peccatoribus non fiunt; imo licet miracula non praeseferant similem attestationem, et significationem, merito adducuntur in commendationem illa facientis, si nimirum frequentia sint, et alijs signis coniuncta quae omnem suspicionem amoveant circa integritatem vitae illius; quia secundum praesentem providentiae parum frequentia sunt miracula Peccatorum, et in eis circumstantijs fieri solita, ut vel soli Deo imputanda sint volenti illum, vel alios eo signo convertere, vel Fidei illorum, ad quorum praesentiam, et favorem fiunt.

Disputatur 1°, utrum Deus facere possit miraculum ad confirmandum errorem, vel falsam doctrinam? Non quidem intendendo illius falsitatis confirmationem, quicquid asseruisse feratur unus, vel alter, quos sine nomine citat P. Marin disp. 6 de Fide sect. 2. n° 10; nam hoc esset, Deum velle esse testem mendacij, vel falsitatis, quod eum quam maxime dedecet; sed ita, ut ille qui sumitur ut instrumentum morale ad efficiendum miraculum, vel utcumque aliàs in illud influat, aut saltem promittat, intendat, et secundum circumstantias, in quibus fit miraculum, falsitatis, quam enuntiat, confirmationem assequatur.

In qua quaestione dicendum est cum S. Thoma,

D. Ex.º Em.º Bellarmino, et alijs in omni Schola frequentibus, repugnare huiusmodi miraculū non solū secundū præsentem providentiā, contra Dominicum Bañez, Medinam, et alios, sed etiam absolute contra Ripaldam, Hurtadum, et Oxeam temperantes proxime laudatam opinionem, et secutos Durandū, et alios antiquiores, et quidem non solum physice, sed etiam metaphysice, et non præcise moraliter, ut insinuat P. Oviedo, nisi Doctorem Ex.s imitatus moralem appellet repugnantiam istam, quòd principijs moralitatem quam maxime, et decentiam proinus Divinæ auctoritati necessariam præseferentibus potissimum nitatur.

Assertio 3.ª in tota sua latitudine satis insinuata videtur a Xpto Dmno dicente apud Joannem 5, opera, quæ ego facio, testimoniū perhibent de me. Item cp. 10, si mihi non vultis credere, operibus credite, et 15, si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatū non haberent, et ad speciem saltem urgentius sic Marci 2.º cogitationes calumniosas Pharisæorū, et Scribarū, quòd Paralytico cuidam dixerit, remittuntur tibi peccata tua retundenti, ut autem sciatis, q.ª Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait Paralytico: tibi dico, surge, tolle grabatum tuum, et ambula in domū tuam, et statim surrexit ille, et sublato grabato, abijt coram omnibus, ita, ut mirarentur omnes dicentes: quia nunquam sic vidimus. Ecce Xptus ad affirmandā potestatem remittendi peccata fecit hoc miraculum, ut excusationem nullam obtendere possint, qui credere detrectarent, ut etiam alias ipse in simili loquitur: q.ª miraculum in similibus circunstantijs perpetratū habet rationem testimonij Dei, seu affirmationis Divinæ illius, quod enuntiatur; sed Deus nullâ potentiâ potest suo testimonio affirmare errorem, l. falsitatem: q.

Dices 1.º, miraculum istud (et idem esto de omnibus illis, quibus Xptus Dmnus Divinitatis suæ, et Missioni testimoniū præbuit) factū eē non solū, intendente Xpto affirmati-

onem præfatæ potestatis, sed etiam Deo. Contra tamen; quia ibi Xptus ne quidem meminit huius Dei intentionis, et expresse ut homo locutus est suam præcise intentionem explicans: quod quia miracula facta in simili circumstantia non possunt non confirmare illud, quod enuntiatur, et ab enuntiante firmari prætenditur, præscindendo a quacumque ulteriori Dei intentione, et quia insuper alias debuisset Xptus aliunde illam Dei intentionem probare, et non sistere in sola miraculi perpetratione.

Dices 2°, ita quidem esse in præsenti providentia, quod nimirum Deus miracula vera, quorum solus ipse Author, et causa principalis est, elegerit veluti sigillum, quo doctrinæ, in quarum confirmationem efficiuntur, obsignentur, et secundum mentem Divinam esse, probentur; ex terminis tamen, et absolute non id competere miraculis, potuisse que proinde eum, cui facta sit potestas, vel cognitio miraculi faciendi, illo uti, vel potius abuti ad confirmandam falsam suam doctrinam. Sed contra eodem modo: quia si hoc ita esset, debuisset prius Xptus Dominus ostendere actualem hanc Dei providentiam, seu (quod in idem recidit) Deum assumpsisse miracula omnia vera, et consequenter etiam illa, quæ ab aliis utcumque fiunt, vel impetrantur, in signum, quod vera annuntient; nam alias miracula a Xpto facta vim illam confirmativam ipsius doctrinæ non habuissent, et reponere poterant Scribæ, et Pharisæi, eum abuti potestate, vel cognitione a Deo sibi facta ad conciliandam auctoritatem suis erroribus, quod certe fecissent, cum essent adeo ad calumnias proni, et ingeniosi.

Tenendum igitur est, miracula suapte natura habere vim, et auctoritatem confirmandi ea, quæ per ipsa indicantur, seu in quorum confirmationem instar Divinæ attestationis promittuntur, cum propterea Marci 16 de iisdem asseratur, Ubique Deo cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis, et ad Hebræos Cp. 2 contestante Deo signis, et portentis, et magnis virtutibus, super quæ Ang. D. lect. 1. ita loquitur, testimonium est per loquelam, loquela autem est signum sensibile: Deus autem duplici signo sensibili contestatus est, scilicet verbo, et miraculis: quod adeo certum est, ut omnium Gentium mentibus insederit,

et post Aug.m lib. 10. de Civ. Dei cp. 16 referentem plurima prodigia facta apud Gentiles in testimonium innocentiæ aliquorum, et nominatim Claudiæ, et Tutiæ Virginum Vestalium, dixerit S. Th.s q. 6 de Potentia. a. 5., non est a Fide remotum (seu incredibile) quod Deus verus in commendationem Castitatis per suos Angelos bonos huiusmodi miraculum per retentionem aquæ (scilicet a Tutia in cribo a Tyberi deductæ) fecerit.

Propterea idem S. D. ibidem confirmans nostram sententiam ait: operatio miraculorum est quoddam Divinum testimonium indicativum Divinæ virtutis, et veritatis; ideo Joannis 5 dicitur, opera, quæ ego facio testimonium perhibent de me, et Aug.s cp. 49 q. 6, Deus miraculis loquitur; et 2.a 2æ. q. 178. a 2 ad 3, semper miracula sunt vera testimonia eius, ad quod inducuntur: unde a malis, qui falsam doctrinam enuntiant, nunquam fiunt vera miracula ad confirmationem suæ doctrinæ; et, ut alia prætereã, quodlibeto 2.o a. 6 ad 43, contingere non potest, quod aliquis falsam doctrinam annuntians vera miracula faciat, quæ nisi in virtute Divina fieri non possunt; sic enim Deus esset testis falsitatis, quod est impossibile; et similia repetens in 2m ad Thesalonic.s cp. 2. lect. 2. sic colligit: unde aliquis prædicans falsam doctrinam, non potest facere miracula; licet aliquis habens malam vitam possit; scilicet quia, ut bene ponderat Em.s noster Toletus, miracula, quæ ab aliquo utcumque fiunt in commendationem eorum, quæ per ipsum enuntiantur, sunt instar sigilli Divini, quo illa authorizantur, et a Deo approbantur; et quemadmodum Rex scienter non potest apponere, vel permittere, apponi sigillum suum Scripturæ alicui, quin identidem eandem validam esse velit, et propria sua Regia auctoritate, quæ in ea continentur, probet, sic Deus nequit facere miraculum, quod aliquis petit; vel suo qualicumque modo etiam coefficit in commendationem suæ doctrinæ, quin eandem approbet, et suo testimonio, et auctoritate firmam esse velit; sed Deus non potest ita probare errorem, et falsitatem: quod neque facere miraculum in circunstantiis, in quibus quæstio procedit.

Dices 3.o, Deum facientem tunc miraculum nullatenus attestari, vel approbare eam falsitatem; tum quia miraculum

suapte nãã non habet huiusmodi vim, cum fieri valeat, quin sit cõfirmativus alicuius doctrinę: tum q^a si Minister, cui sigillum Regium commissum est præter Regis intentionem illo utatur ad authorizandũ scripturã aliquam falsam, non propterea Rex approbator vel testis illius dici poterit: ergo neque Deus, quando præter, et contra eiusdem voluntatem aliquis, qui gratiã miraculorũ accepit, eâ male utatur ad conciliandũ auctoritatem erroris, quem prædicat. Respondetur, miracula non esse ita unice instituta ad significandũ aliquid, ut voces, posse quę proinde absolute ex alio fine fieri; cæterũ talis indolis ẽẽ, ut non possint carere vi cõfirmativa exposita a nobis, quandocumque fiunt, vel obtinentur ab aliquo prætendente illis cõfirmare suam doctrinã; quemadmodum inclinão capitis, et eiusdem in utramque partem motus, quamvis possint exhiberi, quin aliquid significent, si tamen efficiantur ab aliquo, dum ab eodem rogatur, utrum velit vel nolit aliquid, sit, vel non sit hoc, vel illud, annuere, vel renuere per se significant, ita ut significão partim intrinseca, et extrinseca partim, et ex circumstantijs occurrentibus sit composita: idem ergo tenendũ est de miraculis, quę propterea, nisi aliud sufficienter obstet, censenda sunt fieri a Deo ad cõtestandũ, seu cõfirmandũ veritatem doctrinę propositę, et pro qua vel impetrantur, vel fiunt utcumque a proponente eam doctrinam.

Hinc nulla est paritas Ministri sigillo Regio inscio Rege abutentis, sed potius retorquetur; nam si Princeps sciens permitteret, sigillo suo scripturam authorizari, quacumque tandem intentione se gereret, censeretur merito saltem interpretative volens authorizare, et cõfirmare eam scripturam; et quę si deinceps non subsisteret, prorsus exauthorizatum maneret sigillum illud Regiũ, et propterea in casu argum^ti non esset re ipsa cõfirmans eam Scripturã, q^a omnino inscius esset illius sigillationis; sed Deus non potest ẽẽ inscius abusus illius, qui potestate sibi factâ edendi miracula uteretur ad cõfirmandũ suã doctrinã falsam: ergo.

Quare si opponas, homines sæpius abuti potestate superne sibi data, et prorsus Divina cõficiendi Sacram^ta, eorum que Deus etiam tunc ẽẽ causam quam maxime per se, et principalem, quin eidem imputari possint quęcumque absurda intenta, et ob-

tenta a Sacrilego Ministro, posse que proinde similiter Deum communicare alicui amplissime gratiā miraculorū, aut etiam notitiā eorum, quę in futurū, et determinato tempore a solo Deo, et sine ullius ministerio, l ministerio aliorū fuerint facienda, eum que edere miracula ex intentione cōfirmandi falsam suę doctrinā, l ex eâdem intentione promittere, aut prędicere miracula illa, quę certò per revelationem scit mox eē futura.

Si, inquam, hęc opponas, facile respondetur, Sacram.ta illa sacrilegè, et ex pravo fine administrata non esse significativa alicuius, neque attestatoria, proinde que Deū eorundem principem Authorem neque per se perseitate imputationis eē causam pravę Ministri intentionis, et cuiuscumque alterius ipsum dedecentis, neque formaliter, neque interpretative attestari, l cōfirmare falsū, atque adeo non repugnare, cōcedi eam facultatē, et insinuatū abusū permitti a Deo; repugnare tamen cōcedi ab ipso gratiam usque adeo amplam miraculorū, ut pro libito eam accipientis eā possint in testimoniū falsę doctrinę; qa non utcumque Deus esset causa per se illius miraculi, sed ita ut per se testimoniū pręberet illi doctrinę, l potius falsitati, eam que ut suam approbaret, quod prorsus impossibile est: ergo licet permitti possit a Deo alius abusus in cōficiente, l prędicente miracula; non vo abusus, qui ab Adversariis pretenditur.

Cæterū replicas: qd si Deus sufficienter ostenderet, se non facere miracula ad attestandā, reddendam que credibilem ullam doctrinā, possent illa fieri ex intentione cōfirmandi doctrinā falsam ab eo, qui haberet facultatem faciendi miracula, et cōsequenter precisive a Divina institutione non habent miracula eē attestativa doctrinę, pro cuius cōfirmatione petuntur, l videntur fieri: quod si ita sit, Deus non intendens directè cōfirmare doctrinam, non exit ratione solius miraculi testis illius, pro qua apparet, patrari miraculum. Admitto sequelam; qa non ita efficaciter significativa sunt miracula, ut per illam Dei declarationē non reddantur exauthorizata, et sine ulla vi cōfirmativa; talis vo indolis esse, ut, nisi precedat, et obstet sufficienter huiusmodi declaratio, debeant censeri ut signa Dei attestantis, et probantis eā

doctrinam; quatenus significatio miraculorum partim ex circunstantiis extrinsecis, inter quas recenseri debet carentia declarationis insinuatae, perficitur; quemadmodum potest quis etiam post institutam vocum significationem eas pure recitative proferre, at si non explicato hoc animo, eas coram aliis proferat, falsum quae significent, re ipsa mendax, et deceptor habebitur.

Sed adhuc insistis, quòd x.^a nonnullos etiam post Innocentianam damnationem licitus est usus restrictionis mentalis, in casu videlicet iuris praevalentis, et urgentissimae necessitatis ad celandam veritatem, et quando aliter sufficienter celari non possit; sed Deus semper habet ius praevalens ad faciendum, quae sibi libuerint: ergo modo directe non intendat affirmationem falsitatis, edere poterit miraculum in circunstantiis, in quibus illa ex alterius prava intentione affirmetur. Respondetur, multò plures etiam in simili casu damnare illum usum, et recurrere ad ipsas urgentis necessitatis circunstantias, ratione quarum variatur significatio vocum, quamvis a circunstantibus non satis advertatur, et insuper admissa ea opinione, dictam esse nullam; quia respectu Dei nulla possibilis est urgentia, et ius illius supremum est cum Sanctitate summa diunctum, proindeque repugnans cum eo, quod Deus ut Author specialis efficiat aliquid, quod, attentis circunstantiis, habeat per se affirmare, et attestari errorem.

Caeterum inferes: ergo videns miraculum verum editum ab aliquo in affirmationem, l testimonium alicuius mysterii Fidei, habebit omnimodam evidentiam eiusdem in attestante, cum qua x.^a plerosque Theologos obscuritas Fidei non cohaeret. Urgebis 1°, et iterum inferes, Daemones habituros evidentiam omnimodam mysteriorum Fidei in attestante, si miracula habent praetensam a nobis connexionem cum veritate eorum, pro quibus affirmandis a Praedicatore efficiuntur, contra quod supponit S. Thomas post alios Patres 3. p. q. 44 a. 1. ad 2um dicens, Daemon, visis miraculis, ex quadam suspicatione diecturaiit, eum (Christum) esse Filium Dei, et subdens, illum non certam neque firmam Incarnationis habuisse notitiam. Urgebis 2°, et inferes, miracula iam non posse dicenda esse argumenta credulitatis, sed motivum formale, et intrinsecum Fidei, contra quod passim supponitur; quandoquidem

secundu dicta habent veram rationem testimonii Divini, quod formaliter ingreditur constitutionem praefati motivi. Et hinc 3°, Daemones habuisse veram, et strictam Fidem Theologicam; quia propter evidentiam signorum Divinitatis Christi, et aliis mysteriis tandem assensum praebuisse, deducitur ex illo Jacobi Cap. 2: Daemones credunt, et contremiscunt.

Respondetur, non defuturos, qui admittant sequelam, praesertim de miraculis patratis a Christo, postquam tam distincte, tamque anticipate praedicta fuerint a Prophetis, maxime ab Isaia, de quo videri potest D. Ex.s tomo 2°. in 3. partem disp. 31. s. 2: tu vero, quantum ad praesens attinet, nega illam; tum quia non evidenter cognoscitur, esse verum, et non praecise apparens miraculum; et insuper quia non est omnino evidens assertio nostra, scilicet non posse fieri verum miraculum, quod, attentis circumstantiis omnibus, per se se confirmet falsam doctrinam.

In 1a confirmatione negatur pariter sequela; quia licet clarior sit cognitio Daemonum, quam nostra circa veritatem miraculorum Christi, et aliorum, quae ab Apostolis in confirmationem Fidei perpetrabantur, et propterea ab Ang. M.o evidens non semel appelletur, scilicet 2a 2ae q. 5. a. 2., ubi ad 1um ait, Daemonum Fides est quodammodo coacta ex evidentia signorum. Ad 2um: Fides, quae est in Daemonibus, non est donum Dei, sed magis coguntur ad credendum ex perspicacitate intellectus. Et item ad 3um hoc ipsum Daemonibus displicet, quod signa Fidei sunt tam evidentia; imo 3a p. q. 47. a. docet, Judaeos vidisse evidentia signa Divinitatis Christi; non vero propterea admittenda est in illis omnimoda evidentia nobis objecta; quia ambigere merito debebant, utrum aliquid lateret, ratione cujus constaret, ea miracula non esse tunc confirmativa eorum, in quorum confirmatione fieri videbantur, sicuti etiam, an forte esset aliqua occulta causa, a qua procedebant illi effectus, et consequenter non essent re ipsa miraculosi.

Ad 2um pariter negatur assumptum; quia miraculum supervenit revelationi, et doctrinae Fidei, quam confirmat,

ut iuram.ty assertioni, et ideo sicut iuram.ty recte adducitur in argumenty firmitatis assertionis, ita miraculy in argum.ty veritatis doctrinę, uti etiam distingit in repetitione eiusdem assertionis: quare si miraculum accipiatur ut locutio Dei quasi repetita, poterit quidem esse motivy Fidei; si vero accipiatur, uti frequens est, ut signy quoddam superveniens revelationi, eiusdem quę ostensivy, et tanty credulitatis argum.ty; prętexquam quod, dum a Patribus, et Theologis miracula inter credibilitatis argum.ta enumerantur, non usurpantur in sensu quęstionis, neque illa precise, quę a Xpto, et Apostolis in signy suę Missionis efficiebantur; nam hęc quodammodo integrabant revelationem, et promulgationem mysterioy Fidei, sed universim omnia, ea quę fere innumera, quę a Fidelibus, et pietatem sectantibus Christiany ex alijs etiam finibus facta sunt; incredibile quippe est, Dey tanto favore prosecuturu Religionem non verą, seu Religionis falsę Professores.

Ad 3.m respondetur, Dæmones dupliciter se gerere posse, dum propter evidentią non strictą, sed latam, xa nuper dicta, miraculoy Divinitatem Xpti, et alia mysteria Fidei credunt, 1.o scilicet utendo discursu virtuali, l etiam formali, si illius capaces fuerint, l admittantur, scilicet prębendo prius assensy miraculis, ut connexis in eis circumstantijs cum veritate doctrinę, quę prędicabatur, et deinceps ipsi doctrinę, ad quod necessitarentur ex prę-iudicata iam connexione iam insinuata, et huiusmodi actus non potest esse Fidei, cum potius nitatur assensui priori, quam revelationi, sitque prorsus necessarius, ne simul affirment, et negent idem ipsum: 2.o exhibendo assensy doctrinę propter miracula ut contestativa illius, et huiusmodi actus esset Fidei Divinę naturalis, suapte que natura non infallibilis, qualem supra possibilem adstruimus; eo quod non procederet a lumine supernaturali infallibili, sed a naturali, quod etiam in Angelis in his rebus obscurissimis fallibile est; esset que prętera aliunde defectuosus huiusmodi assensus, ut pote qui non procederet ex voluntate etiam naturali obsequendi Deo illis miraculis attestanti eam doctrinam, sed ex necessitate, seu potius impotentia contradicendi, propter

quod Fidei eorum coacta appellatur a S.to Thoma.

Dices adhuc: contingere potest, errorem, l falsum articulus fieri adeo credibilem, ut quis teneatur eidem assentiri, ut distat in Rustico, cui sub eisdem motivis, et argum.tis proponit Parochus articulus falsus, ac verus, et, ut etiam supra insinuavimus, et cum communi sententia contra Patrem Antonius Perez, et Esparza late promovet P. Thunicesa disp. 5. sect. 9; sed hoc fieri non potest, si miraculus vere tale fieri nequeat in confirmationem falsi articuli; quippe inter argum.ta pro vero articulo unus est, et potissimum multiplex verum miraculum: ergo Et ratio esse videtur, quae insinuatur a Ripalda, scilicet miracula non esse locutionem Dei, neque testimonium, quod licet utcumque confirment doctrinam propositam, non tamen significant, illam esse de mente Dei, uti ad rationem locutionis, et testimonii Divini oportebat.

Respondetur, antecedens verus esse; non tamen ita ut in casu, in quo error adeo credibilis fiat, inveniatur aliquid, cuius Deus specialiter Author sit, per se illum confirmans, sed per accidens ex malitia, l ignorantia Parochi proponentis miracula, et alia argum.ta re ipsa facta pro veritate Fidei, ut facta pro errore, quem proponit, et Rusticus discernere non valet. Neque urget ratio adiuncta; nam licet miracula non sint locutio oris, sunt in eis circumstantiis sufficienter significativa, et cum edantur a Deo confecto circunstantiarum, habent significare per modum testimonii, et rationalis confirmationis, etsi non verbo, facto exhibitae, et consequenter non solum, l non utcumque suadentis veritatem doctrinae propositae, sed ostendentis, eam esse datam a Deo, seu de mente illius.

Opponens demum verba Deuteronomii 13, si surrexerit in medio tui Propheta, aut qui se somnium, vidisse se dicat, et praedixerit signum, et portentum, et evenerit, quod locutus est, et dixerit tibi, eamus, et sequamur Deos alienos, non audies: ergo possunt fieri signa, et portenta in confirmationem falsitatis. Nego consequentiam; quia verba illa Sacra per exag-

gerationem proferuntur, et in sensu, in quo Paulus ad Galatas 1° dicebat: licet nos, aut Angelus de Cœlo evangelizet vobis prẹter-quam quod evangelizavimus vobis, anathema sit; et prẹterea, q. de rigorosius illa expositio placuerit, facilis est solutio, scilicet signa illa et portenta secundum promissionem à falso Propheta exhibita, licet ipsa contingentia, non fore vere miracula, sed ad speciem, et vi Dæmonis facta, illis quæ simillima, quæ Magi in Ægypto fecerunt, et quibus in ultimis temporibus plurimos Antechristus seducet.

Disputatio 8.

De obscuritate Fidei

Index disputationum, et sectionum, quas continet tractatus iste de Fide.

Disp. 1 Quid sit actus Fidei Divinæ? Fol. 1

Sect. 1. Declaratur actus Fidei Divinæ, et supernaturalis. ibid.

Sect. 2 Non solum est possibilis, verum etiam existens præfatus Fidei actus, idemque est Fides iustificans. 4

Disp. 2. De obiecto materiali Fidei. 8

Sect. 1 An, et qualiter omne verum sit, l possit esse obiectum materiale Fidei Divinæ? ibid.

Sect. 2 Quem ordinem servent inter se obiecta materialia Fidei? Ubi de eius attributionis obiecto. 18

Sect. 3 An, et quomodo temporis tractu veritates Fidei creverint? 21

Disp. 3 De revelatione Divina necessaria ad Fidem. 26

Sect. 1. Quid, et quotuplex sit locutio Dei necessaria ad Fidem? 27

Sect. 2 An Deus ut Author naturæ posset loqui cum hominibus, et aliquid eis revellare? 32

Sect. 3. Universalius ostenditur, posse actum naturalem habere motivum supernaturale. 39

Sect. 4. An revelatio debeat esse publica, et universalis, ut actus sit Fidei Divinæ, et supernaturalis? 46

Sect. 5 Resolvitur multiplex quæstio circa conditiones revelationis sufficientis ad actum Fidei. 49

Sect. 6 Colligitur ex dictis, esse Fide certum, hunc numero hominem Clementem XII, quem superstitem supponimus, esse verum, et legitimum Pontificem. 53

Disp. 4 De obiecto formali, et motivo Fidei. 59

Sect. 1 Utrum singuli actus Fidei intrinsece attingant obiectum eiusdem Fidei motivum, et formale? ibid.
Sect. 2 An, et quatenus revelatio sit formale motivum Fidei? 63
Disp. 5. Quae praedicata includantur formaliter in Divina auctoritate? 67
Sect. 1 Deserentur aliquae sententiae. ibid.
Sect. 2 Exponitur, et probatur sententia nostra. 70
Sect. 3. Solvuntur argumenta. 72
Disp. 6 De resolutione, seu analysi Fidei 76
Sect. 1. Proponitur difficultas, quae torquetur in Haereticos, et aliquae solutiones reijciuntur. ibid.
Sect. 2. Verum designatur Fidei resolutivum. 77
Sect. 3. De actibus tum imperij, tum iudicij praevij praecedentibus actum Fidei. 80
Sect. 4 Procedit praecedens assumptum. 84
Disp. 7. Utrum Deus possit infundere errorem, aut esse causa per se propria illius? 87
Sect. 1. Referuntur sententiae, et negativa approbatur. ibid.
Sect. 2. Solvuntur argumenta. 91
Sect. 3 Appendix de confirmatione doctrinae per miracula. 97
Disp. 8 De obscuritate Fidei. 102

Finis an. 1733.

Tractatus Theologicus De Spe Theologica.

Facilius Spem etiam Theologicam, seu Divinam feliciusque experieris, quam intelligas, confusionem pariente multiplici, nimisque diversa acceptione illius, quae tum apud Sacros, tum apud Prophanos Scriptores reperitur. Nam 1° accipi consuevit pro re ipsa sperata, ut cp. 3 Ep. ad Titum, *expectantes beatam Spem et adventum Gloriae magnae Dei.* 2° pro illius fundamento seu fulchro, ut psalmo 60, *factus es Spes mea: turris fortitudinis*, et alias saepius. 3° pro cuiuslibet eventus expectatione, sive fortunatus sit, ut Luc. 24, *nos autem sperabamus*, sive adversus, uti Aeneidos 4, *hunc ego si potui tantum sperare dolorem*, quamvis, ut observat Aug. cp. 8 Enchiridij frequentius, et proprius sperari bona dicantur, quam mala, quae potius timenda censentur, et propterea proprius ipse indicat, locutum esse Lucanum, dum cecinit: *Liceat sperare timenti.* 4° pro quavis prudenti existimatione de re in futurum pendenti, ut cum Cicero de Virgilio affirmabat, *magnae Spes altera Romae.* 5° pro sufferentia qua quis alterius moras sustinet libenter, ut in-

simuatur Abacuh 2°: si moram fecerit, expecta illum. Quæ omnes acceptiones extra rem præsentem sunt, cum unice disputandus sit de actu illo præsertim (nam quæ ad habitum Spei spectant, plerague deducenda sunt ex his, quæ præcedentibus tractatibus data sunt) quo Deum ipsum uti Votorum omnium summam, finem que supremus, et ultimus in ipsius Dei auxilio fretus disquirere aggredimur. De Spe dixerunt Scholastici cum Magistro libro 3° distinctione 26, et Theologi cum Angelico Magistro 2ª. 2æ. a quæstione 17.

Disputatio 1ª.

De actu Spei Theologicæ.

Sectio 1ª

Ad quam ille potentiam pertineat?

Quoad præsentem quæstionem eadem ferme ratio est tum dubitandi, tum decidendi, sive spes humana sit, sive Divina. Illi autem breviter respondetur cum communi Theologorum sententia, actum Spei non intellectus, sed voluntatis actum esse. Et 1.º quidem certum omnino est contra nuperos Heterodoxos, Lutherum maxime secutos, actus Spei realiter distingui ab actu Fidei, nedum illo, quem historicum ipsi quasi per invidiam appellant, sed etiam iustificanti, seu qui inter dispositiones iustificationis necessarias annumeratur, uti tractatu Fidei insinuatum est, et aperte exprimit Ap.s 1. ad Cor.s cp. 13, nunc autem manent tria hæc, Fides, Spes, et Charitas, quod non solum de habitibus, sed etiam, et potissimum de actibus excipiendum est, ut illud ad Rom. 8, Spe salvi facti sumus. Præterquam, quod habituum distinctio frustra intenderetur, nisi distinctio actuum stabiliatur.

Cæterum rem totam declaravit Tridentina Synodus Ses. 6. cp. 6, ubi actus, quibus Peccator ad iustificationem se præparat, sic recenset: "Fidem ex ~~...~~ auditu concipientes, libere moventur "ad Deum, credentes, vera esse, quæ divinitus revelata "et promissa sunt; atque illud inprimis, a Deo iustificari ~~impium~~ per gratiam eius per redemptionem, "quæ est in Xpto Iesu, et dum Peccatores se esse intelligentes a Divinæ Iustitiæ timore, quo utiliter "concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se "convertendo, in Spem eriguntur, fidentes, Deum sibi "propter Xptum propitium fore; ubi aperte declaratur,

Spem post Fidem venire, et dici, et consequenter a Fide etiam iustificante realiter distingui. Quod idem Aug. quoque ubi supra luculenter expresserat dicens, Fides, et Spes non tantum vocabulo, sed ratione differentia distinguuntur.

Id ipsum facile persuadetur ratione insinuata a Concilio: actus Fidei, qui inter iustificandum eliciuntur, et propter quos Fides iustificans dici meretur, disponunt ad actum Spei, vel potius potestatem constituunt ad illum eliciendum, cum propterea quis in memoriam revocare debeat revelata, et promissa a Deo, eiusdem que misericordiam, ac merita Christi, ut eadem Divino Spiritu afflatus credat; sed actus subsequens praefatum Fidei actum, et in quo x^a Concilii Spes consistit, non est, nec potest esse actus Fidei, neque actus intellectus, sed voluntatis: q. P. maior: et pb quoad priorem illius partem: tum quia universim unus Fidei actus non disponit, neque praeexigitur ad alterum actum Fidei: tum quia omnis Fidei actus revelatione Dei nititur, et nulla reperietur Dei revelatio usque adeo generalis, et absoluta, qua unusquisque sibi persuadere possit, esse remissa peccata, cum potius in Divinis Litteris doceamur, neminem scire (scilicet citra revelationem specialem, quae paucis contingit) utrum amore, vel odio dignus sit, et propterea teneamur omnes cum timore, et tremore operari nostram salutem: quare merito declarat Tridentina Synodus ses. 6 cp. 9, et a canone 12 usque ad 15, praefatam fiduciam contra Ecclesiam Catholicam praedicari, et insuper, esse vanam et ab omni pietate remotam ad distinctionem illius laudabilis, et salutis plenae fiduciae, quae etiam, licet improprie, Spes dici

consueverit, prout hæc cum expectatione recurrit, quæ quæ ex testimonio bonæ conscientiæ oriri solet, secundum quod unusquisque magis, vel minus certus sit, et propter solidiora fundamenta se iustificationis gratiam obtinuisse.

Probatur eadem min. quoad posteriorem eiusdem partem, et universim firmatur præfixa assertio contra aliquos antiquiores Theologos, qui Spem cum expectatione confundentes constituebant in actu intellectus non quidem Fidei, qui veritate Dei dicentis nitatur, sed altero, qui a fidelitate Dei promittentis moveatur: nam motiva, quæ secundum Concilium per actus Fidei proponuntur, ad voluntatem, quam maxime spectant, et diriguntur, ut perpendenti verba Concilii conspicuum erit; sed præfata motiva potissimum proponuntur ad extorquendum actum Spei, ut etiam ex iisdem verbis constat: ergo actus Spei est voluntatis actus, quo nimirum animus erigitur, et accenditur ad procurandum tantum bonum.

Confirmatur verbis Augustini ubi supra plurima in hanc rem adducentis: nam 1º, quia Spem contraponit timori, qui certe ad voluntatem spectat; 2º, postquam asseruerit, timorem esse solum malorum, inquit: Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, et ad eum pertinentium, qui earum Spem gerere perhibetur; sed bonum ut tale voluntatis actum, sicuti verum actum intellectus terminare natum est: ergo. Neque dixeris, illum statim subiungere: cum ergo bona bonis (alias nobis) futura esse creduntur, nihil aliud, quam sperantur; quippe sensus

illius non est, idem esse credere, ac sperare, cum advertat Fidem sine amore, non vero Spem esse posse, scilicet illius, quod creditur, vel speratur; sed ad Spem praecedere debere Fidem; quod enim non creditur, vel utcumque non apprehenditur futurum, sperari non potest.

Confirmatur iterum: Spes proprie dicta est motus, quo animus ardua petit, et supra difficultates quaslibet se se erigit, cum propterea magnanimitatem quandam praeseferat, seu magnarum mentium propria sit, et prout inter passiones recensetur hominibus, et alijs animalibus communes non ad partem concupiscibilem, sed ad irascibilem pertinet, ut communiter docetur a Philosophis moralibus post Aristotelem 2° Rhetorum, cap. 5; sed huiusmodi motus non est intellectus, sed voluntatis, ut potentiae cuius proprium est conari, et eniti contra impedimenta, quae occurrant: ergo.

Ex dictis infertur 1° contra aliquot Scotistas, affectum, in quo Spes consistit, non esse actum Charitatis, cum eo unusquisque unice, vel potissimum sibi, et non alteri velit, quod sperat, et aliunde etiam ab Apostolo Spes non minus ut distincta a Charitate, quàm a Fide proponatur. Infertur 2°, Spem unice in voluntatis actu esse collocandam, et ne quidem inadaequate constituendam esse in actu Fidei, ut ostendit P. Arriaga disp. 1 de Spe, sect. 2: tum quia erectio, et firmitas animi, quae per Spem significantur, unice, et adaequate in actu voluntatis consistunt: tum quia certitudo, quam Spes praeseferet, praesertim supernaturalis, et Theologica, non est per denominationem extrinsecam praestitam ab actu Fidei, cum actus Fidei conditionate, et Spes absolute, et suo modo absoluta pariter certitudine, et firmitate tendant; sed propria, et intrin-

seca est nobilis illius affectus, supponens quidem certitudinem propriam intellectualem in cognitione præeunte, ab ea que quodammodo participata, sed non per illam constituta, uti infra magis explicabitur, et Apostolus aperte significavit tum ad Romanos 5: Spes autem non confundit: tum ad Hebræos 6, ut per duas res immobiles (scilicet promissionem, et iuramentum Dei, quorum ibi meminerat) fortissimum solatium habeamus; quod nimirum Spes Theologica ad Deum non utcumque aspiret, sed sic in eum aspiret, ut certo, et potentius ipsius Dei, et, quantum est ex parte eiusdem, numquam defecturo auxilio nitatur.

Opponunt 1.º Heretici Apostolum de Abrahamo ad Romanos 4 ita locutum: credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam... Contra Spem in Spem credidit: quibus duo Apostolus significare videtur, nimirum solam Fidem iustificare, et Spem identificari cum Fide. Respondetur, neutrum ex verbis Apostoli colligi posse: non quidem 1.um, cum ea, si ipsorum cortici, seu rigori stare placuerit, oppositum potius significent; quippe quod pro alio reputatur, ab eodem distingui, necessum est, ut cum vulgari, satis que urbano Sermone, voluntatem haberi pro facto dicitur; et multo minus, si Scopus Apostoli inspiciatur arguentis contra Iudæorum superbiam, qui Legi, eiusdem que operibus, et cæremoniis iustificationem adscribebant, ægre que proinde ferebant, illius participes Gentes fieri, nisi saltem prius se Legi subjicerent, illius que onus susciperent; et quidem efficacissime; quia Abraham iustificatus est ante Legem, et merito ab omnibus laudabatur, quod Fidem dedisset Deo revelanti, futuram sibi prolem ex Sara quantumvis sterili: ergo non fuit iustificatus

ex Lege, sed ex Fide; non quidem sola, sed adiunctis aliis, quę iustificaõ complectitur, et de quibus tunc sermo instituendus non erat, cum de illis nulla esset mota quęstio. Non item 2ᵒ; qᵃ mens Apostoli non est ɔfundere Fidem cum Spe, sed pro meritis laudare Fidem Patriarchę, quod eam adhibuisset Divinę revelaõni ɔtra Spem, quam facere poterat ordo naturalis, inde que Spem similiter ɔciperet, quantumvis attenta rerum natura ex vetula, et sterili nulla sperari posset proles.

Arguunt 2ᵒ, et multipliciter pauci illi Theologi, qui a nostra, et communi assertione l omnino, l ex parte dissentiunt: et 1ᵒ quidem verbis Clementis Alexandrini 2ᵒ Strommatum dicentis, expectationem ẽẽ opinionem futuri, et fiduciam ẽẽ firmā, et stabilem de aliquo apprehensionem, inde que de Spe Theologica affirmantis, in solo Deo fiduciam habemus, quem scimus non transgressurum ea, quę sunt nobis promissa: q distinctio Spei a Fide solū ɔsistit, quòd hęc veracitate, illa fidelitate Dei innixa sit, utraque tamen in operaõne intellectus ɔsistit. 2ᵒ verbis Apostoli 2ᵃ ad Timoth. cp. 1: scio, cui credidi, et certus sum (seu certo, et firmiter spero, uti exponunt Hieronymus, et Ambrosius) qᵃ potens est depositum servare in illū diem; sed huiusmodi certitudo est solius actus intellectus: q. 3ᵒ Spem multum moveri obiecti assequibilitate, quę intellectū potius, quàm voluntatem movere apta est: 4ᵒ desperationem, quę ad eandem potentiam pertinere debet, cum sit Spei ɔtraria, in actu illo ɔsistere, quo intellectus rem inassequibilem, l non futuram iudicat, et non in actu, quo voluntas eam nolit, l negligat, cum plerumque nihil ardentius velimus, quamque ɔsequi desperamus, et propterea etiam non tam magnitudine, quam possibilitate, et assequibilitate rerū desperantes ad meliorem sensū revocare ɔsueverimus.

Respondetur ad 1ᵐ, S.ᵐ eum Doctorem ibi largius Spem accepisse, scilicet pro credulitate, quę satis frequenter Spes et frequentius adhuc, magis que proprie expectatio appellari solet, uti observat Seraphicus Doct. in 3ᵐ dist. 36 a. 2. q. 5, quod non impedit, Spem proprius dictam actum illum significare, quo animus ad magna accenditur, ut etiam aperte colligitur ex posterioribus verbis, cum propterea potentia Dei, atque fidelitas proponantur, ut inde animus ardentior fiat, et ad maiora invitatur.

Ad 2ᵐ: verba Apostoli non de Spe formaliter, sed radicaliter, et in causa eē excipienda, scilicet de Fide, quę Spem pręcedit, et regulat, nisi placuerit eadem accipere de iudicio illo non tam pręcedente, quam subsequente actum Spei, et reliquarum virtutum, scilicet de testimonio bonę conscientię, quo iusti pręsertim egregie Sancti certissimi, et securissimi sunt suę salutis, imo cum Apostolus de se ipso loquatur, intelligi poterit de actu Fidei circa propriam suam salutem fundato in revelatione privata; neque aliud persuadet Hieronymiana, et Ambrosiana expositio; pręterquam quod etiam Spes, quantumvis voluntatis actus sit, speciali quadam certitudine potitur.

Ad 3ᵐ assequibilitatem obiecti eē quidem motivum ex parte, vel saltem conditionem obtivę necessariam ad actum Spei, eam tamen non solum pertinere ad intellectum, ut de ipsa ferat iudicium, sed etiam ad voluntatem, ut pote quę in impossibile, vel non futurum, aut nullatenus, aut tepide fertur.

Ad 4ᵐ, desperationem etiam in voluntatis actu consistere, in illo videlicet, quo quis animum despondere dicitur, tędio que vel propter impossibilitatem, vel propter difficultatem, vel propter dilationem, quam expertus est, affectum obiectum alias multum expetitum tandem abiicit, cum quo bene

adhæret velleitas, et aliquando ardentissima, licet sterili, nisi ad ingerendu mærorem, ut Damnatis distingit volentibus quidem utcumque Deu possidere, quem simul, quod nunquam sint assecuturi, implacabiliter oderunt. Neque nimis, deficientibus ab Spe rationu momenta proponi, quibus possibilitas, et assequibilitas rei ijsdem persuadeatur, cum alias supponantur bene instructi circa bonitatem illius, et voluntas ratione ducenda sit, neque efficaciter moveri possit in bonu, quod non proponatur saltem possibile.

Arguit 3° pro sua opinione P. Arriaga: Spes est motus animi in bonum absens, et arduu cum fiducia, et securitate aliquali saltem illud assequendi, cum non reperiatur Spes absque aliqua certitudine, et maiorem adhuc postulet, si Theologica sit, cum magis distans, firmior que ēē debeat; sed quemadmodu motus animi in bonum voluntatis actum, ita ly cum fiducia, et securitate actum intellectus significat, cum solius intellectus sit iudicij ferre de rebus, quam que certo sperari possint, iudicare: ergo. Urget, seu explicat ipsum: id, quo præcisse defficiente, cæteris licet manentibus, deficit Spes, non præcisse, seu utcumque ad eam exigitur, sed etiam eiusdem distinctivu est, uti sæpius, et universaliter demonstratur a nostris præsertim tum Theologis, tum Philosophis, quicquid in contrariu, frustra tamen reclamet Albendêa nobilis Complutensis; sed præcisse deficiente iudicio magis, l minus certo eventus rei, et reliquis omnibus manentibus, deficit Spes, quandoquidem superstes adhuc erit motus animi in bonu absens, et arduu, sed non fiducia, et securitas illud assequendi: ergo.

Distingo maiorem argumenti: est motus animi cum fiducia, et securitate assertiva, propria que iudicij intellectualis, nego: adhæsionis, seu affixionis ad mediu indeffectibile, et omnino, l saltem moraliter, prout fuerit Spes, concedo maiorem; et distingo similiter minorem: certitudo, l firmitas assertiva est

propria intellectus: adhesiva, seu affixionis, nego minorem et Dictam: voluntas quippe licet suis actibus nihil affirmare possit, l negare, et consequenter non vere, l falsò, sed bene, l male erga sui objecti afficiatur; potest tamen iisdem adhærere magis, l minus, l etiam omnino firmo, et securo medio, et propterea dum ad Deum aspirat, eiusdem que auxilio ré ipsa promisso adhæret, sortitur securitatem quandam, et firmitatem propriæ Spei Theologicæ, quæ proinde etsi supponat iudicium supernaturale de facta promissione, et præparatione Divini auxilii, non tamen constituenda ē in præfato iudicio, sed tota in prædicto voluntatis affectu consistit. In confirmatione concessa maiori, minor neganda ē; quia licet similis affectus essentialiter exigat præcedere illud iudicium, ut universim a plerisque asseritur, quamvis debita proportione de quolibet voluntatis affectu, et ab omnibus, si affectus liber fuerit, et non tam impressus, quam ex propria determinatione, l etiam inclinatione elicitus; at si fingatur existens sine illo iudicio, l saltem mente desipiatur, pariter deprehenderetur existens totaliter Spes, ut de aliis affectibus respective ad prælucentes cognitiones tam frequenter, quam vere asseritur, et multis etiam aliis exemplis facile foret, si opus esset, ostendere.

Sectio 2

Quis, et qualis sit actus Spei Theologicæ?

Spes in genere, et prout etiam in appetitu sensitivo reperiri potest, post Aristotelem, et Augustinum definitur ab Angelico Magistro 1. 2æ q. 40. a. 1: motus appetitivæ potentiæ in bonum futurum arduum possibile assequi, et cum aliquali assecutionis securitate. Dicitur motus, cum proprius sit potentiæ nondum assecutæ perfectum sui status, et felicitatem, ad differentiam gaudii, quod

est affectus quiescentis in bono iam assecuto; cum aliqua asse-
cutionis securitate, ut distinguī deprehendatur a simplici com-
placentia, quę nullatenus procurat suų obtų, neque ītendit illud
assequī, et propterea licet motus quidam animī sit, quod sit
vere actus vitalis; non tamen secundų quod motus conatum
significat, et tendentiā procurativą termini; atque propterea Spes
affectus serius ēē debet, atque efficax, et non pręcise velleitas.

In bonum futurų; q͂a ad presentiam obti non
motus, sed quies, non conatus pro re habenda, sed pro habita
gaudių exurgit: qualis autem ēē debeat hęc non-presentia, seu
absentia obti, ut circa ipsų affectus, qui Spes sit, īcipiatur, sub
lite adhuc est inter Auct.es statim ad examen vocanda: arduum
prętereā; q͂a si Spes passio sit, animalibus etiam ēveniens, ad
partem irascibilem spectat, et prout propria ē creaturę raōlis,
elevationem quandą animī postulat, quę ad res faciles non ex-
igitur; quamvis etiam id apud Authores disputetur.

Modò vō supposito, obtum Spei debere ēē arduų, et
dificile (nam quod possibile ēē debeat, aut ut tale existimari,
nemo dubitat; cum, quicquid sit de simplicī complacentia, l
etiam de desiderio inefficaci, ex terminis repugnet conatus seriųs,
et efficax respectu illius, quod impossibile censetur) quęritur, an,
et quatenus Spes differat a desiderio, pręsertim serio, et efficacī,
quod etiam postulat, rem apparere possibilem assequī? In qua
quęstione plus de voce, quam de re habenti, placet loquī cum
D.e Th.o, quem imitantur Conink, Lorca, Ferre, Salmanticenses,
et alij bene multī, scilicet Spem distinguī a desiderio ut Specię
a genere; omnis quippe actus Spei est actus desiderij, licet non omnis
desiderij actus Spei actus sit.

Et ratio horum ē, Spem tendere in suų obtum pro-
curando illud, seu aspirando in ipsum, quod proprissimam desiderij
raōnem importat; at, cum non in quodlibet feratur obtų, sed quod

arduu, et difficile secundu plerosque ēē debeat, et secundu oēi quodammodo futuru, propterea invenire ē desideriu etiam efficax, et seriu, quod raonem Spei non sortiatur, cum ferri queat etiam in obiu facile, et de cuius futuritione ne quidem probabile indiciu affulgeat, quod ad desiderandu sufficiat, obiu apprehendi possibile.

Neque audiendi sunt Complutenses RR. nri, dicti concedentes de desiderio præcisive tali, et negantes de desiderio pure tali, quod desideriu huiusmodi includat negationē conceptus differentialis Spei: non, inquā, audiendi sunt; tum quia alias similis distinctio adhiberi deberet in animali, dum homo ugꝫ. cum ipso comparatur, quod inauditu ē, et satis ridiculu: tum quia puritas desiderij vel appellat supra raonem positivā omnino necessariā, ut subsistat rao propria, et essentialis desiderij, vel negationem omnis differentiæ specificæ, per quam contrahatur, vel soliuz negationem diferentiæ specificæ Spei? Si primū, conceptus desiderij præcisive talis, et pure talis idem omnino est: 2ū omnino chimericum est, cum repugnet desideriu non constitutu in sua ultima specie, nec possit in illa constitui per purā negationem: si vero 3ū dicatur, oportebit prius designare conceptum differentialem positivū inducentem negationem rationis differentialis Spei; nam in his negationes ab aliquo positivo inducuntur, nisi velint huiusmodi negatione confuse explicare omnes alias desiderij species, quod non adinvicem distinguere, sed a sola Spe animus sit, ut frequens est in animali, dum in rationale, et irraole dividitur; et in hoc solu sensu Spes ad desideriu, ut species ad alterā eiusdem generis, et diversam speciem comparatur, et in eodem sensu excipiendus ē S. Thomas 2a 2æ q. 139. a. 1. ad 1ū dicens: bonum, vel malū absolute considerata pertinent ad concupiscibilem, et quotiescumque Spem desiderio contraponit.

Dices 1º contra declarationem traditam Spei, eam

cum fortitudine, et magnitudine confundi, cum easy etiam sit difficilia aggredi, et occurrentibus difficultatibus non succumbere. Negatur sequela; tum quia magnitudo, et fortitudo non tam circa res ipsas, quam circa animi passiones versantur: tum quia fortitudo solum attendit ad resistendum obiectis aliò avocantibus animum, et magnitudo in fovendo animo, ut in actis egregiis, et arduis erumpat, praeterquamquod Spes suam magnitudinem praesefert. Videatur S. Thomas 2. 2ae qq. 123, et 129.

Dices 2°; praefata explicatione effici obiectum moraliter impossibile, cum impossibile moraliter idem sit, ac valde difficile; cum tamen Spes non tendat in impossibile, sed in possibile assequi, ut in eadem declaratione expressum. Negatur etiam assumptum; quia non quodcumque difficile, sed illud praecise, quod vix unquam obtinetur, vel saltem regulariter non obtinetur, est, et dicitur moraliter impossibile; et arduitas, quae ad obiectum Spei exigitur, hunc difficultatis gradum non pertingit, cum, licet respectu Spei Theologicae obiectum designetur superexcedens omnino ingenitas sperantis vires, at propterea non viribus proprijs eius, sed auxilio Divinae virtutis, cui nihil impossibile est, imò neque difficile, speratur: quod autem, cum Spes nititur auxilio alienae virtutis, dicendum potius sit expectari, quam sperari, ut insinuat S. Th. 1. 2. q. 40. a. 2. ad modum loquendi pertinet non multum curandum. Hic tamen obiter notandum est contra RR. Dominicanos, et asseclas, sufficientem ab ijsdem indicari arduitatem obiecti, ut Spes ab alijs desiderijs differat, et non ad concupiscibilem, sed ad irascibilem partem pertineat, licet solum sit conditio obiectiva, et nequidem partialiter motivum, cum alias exigant diversitatem motivi ad distinguendos specifice actus.

Haec generaliter dicta sunt, ut etiam Spes, quae in parte sensitiva, et inferiori reperitur, comprehensa maneret, quae vel facile contrahi possunt ad Spem propriam, et peculiarem animi rationalis, si nimirum rationalitas, vel ex parte motus, aut conatus, vel ex parte potentiae appetitivae adhibeatur; perinde enim valet, motus, vel

conatus serius potentię raolis appetitivę, ac rationalis motus l conatus potentię appetitivę in bonũ arduũ &c, ut ex ipsis terminis constat.

Cæterũ adhuc sublimioris indolis, et naturę est Spes Theologica; pluxima quippe sunt satis difficilia, et in quę sola creatura raõlis conari valet, ad eâdem quę re ipsa intendantur, quin propterea Spem Theologicam terminent, ut constat in illis omnibus, qui ad alicuius Regni, l etiam Orbis totius oppugnationem aspiraarunt, cum longe essent ab Spe Theologica, ut pote cuius obiectũ princeps saltem, et attributionis ē ipse Deus, et quidem in se ipso possidendus, propter quod Spes Theologica non alijs inniti debet medijs, quam Divinis, auxilijs scilicet ipsius Dei omnipotentis, inter quę recenseri debent etiam merita tum Xρti, tum et nostra, quę et ipsa donum, l gratia Dei sunt, et nisi medio illius auxilio supernaturali, et gratioso facta essent, conducere non possent ad obtinendum tantum bonum. Quicquid vero fuerit de prędicatis nuper utcumque expensis, et quę inter Authores disputationi subiacent, et saltem quoad sensũ, seu modum, secundum quem in pręsenti providentia Spes theologica exercetur, sic seu describi, l definiri potest: motus supernaturalis serius animi rationalis in bonum Divinum arduũ, futurum, possibile assequi cum certitudine illud assequendi, in qua nihil interest, non exponi mediũ assequendi, cum sufficienter constet, bonũ Divinũ sine Dei auxilio assequibile non esse; l etiam, et quidem brevius, et propterea quoque melius: motus serius, et certus in bonũ Divinũ assequendum; quandoquidem, nisi supernaturalis sit, ipsius quę Dei auxilio fundetur, certitudinem etiam adhęsionis, et Spei propriam circa bonum Divinum nullus noster motus habere potest, proinde quę pręfatis solis verbis abunde declarata deprehendentur omnia, quę ad conceptum Spei Theologicę desiderantur.

Disputatio 2

Expenduntur magis insinuata Spei prædicata.

Hæc etiam disputatio ex parte generaliter procedit; quæ vero propria sint, et censeantur Spei theologicæ, prout occasio exegerit, insinuabuntur.

Sectio 1.

Qualiter obiectum Spei debeat esse absens?

Spei obiectum dicebatur futurum esse debere, et futurum duo complectitur, scilicet non esse rei pro illo statu, in quo l potius cui futurum est, aut pronuntiatur, et esse eiusdem pro posteriori statu. Modo autem quæritur, cuius indolis sit futuritio essentialiter exacta, ut aliquid Spem proprie dictam terminare possit, aut esse illius obiectum, et in præsenti sectione solum secundum priorem partem, seu non esse rei expetitæ, atque proinde, qualiter debeat esse absens obiectum, ut illud sperare possimus? Plures cum Illmo Palanco absentiam requirunt physicam, et positivam, seu non existere rem, neque physice in ea duratione, pro qua affectus Spei exercetur. Eandem Salmanticenses, et communis Dominicanorum sententia apud Alberæ dea disp. 2 de Spe, q. 2, quibus ex nostris accedunt Ruiz disp. 52 de voluntate, et Ribadeneyra disp. 10 etiam de voluntate, Item sunt absentia positiva intentionali consistenti in eo, quod res positive cognoscatur non existere, licet re ipsa existat. Nostri Doctores communiter solum requirunt absentiam intentionalem negativam, quæ ab aliis, et non incongrue, præcisiva appellatur, sitam in eo quod cognitio prælucens, et dirigens voluntatis affectum non proponat obiectum ut existens, seu ut possessum, sed præcise ut commodum, potens que possideri.

Sit nostra conclusio: actus Spei coniungi potest cum possessione rei expetitæ non solum physica, sed etiam intentionali, propterea que absentia ad eum actum essentialiter necessaria non debet esse -

physica, seu in esse rei, vere neque intentionali positiva, sed præcise intentionali negativa, l privativa, quatenus potestas proxima ad sperandum constituta non potest cognitione affirmante, rem præsentem esse, seu possideri, imo debeat includere carentiam cognitionis ita affirmantis non absolutam, sed respectivam, sive cognitionis antecedentis, seu constituentis præfatam proximam potestatem.

Conclusio hæc saltem quoad exclusionem absentiæ physicæ manifeste constat non solum, quòd omnis ignorans, se aliquid, quod re ipsa possidet, habere, l etiam per errorem existimans, se illud habere, ut quando iustus se peccato lethali deturpatum, falsò licet, existimat, possit quam optimè illud ipsum ardenter desiderare, atque sperare, ut quotidie in nobis, et alijs experimur; sed etiam quod iustificatio impij momento fieri possit, fiat que quam frequentissime, ut ex illo Ecclesiastici 11: facile est enim in oculis Domini subitò honestare pauperem, inferunt, et docent Theologi cum S.o Thoma 1.2 q.e 112 a. 2 ad 2um, et q.e 113. a 7, et 8; sed inter dispositiones iustificationis annumeranda est spes veniæ, et remissionis peccatorum, quam iustificatio adducit, ut nuper nos docebat Tridentina Synodus ses. 6. cap. 6: quod necessum est, tum spem veniæ, cum ipsa venia, seu remissione peccatorum re ipsa existenti, et obtenta coniungi. Quod præterea ex eodem Angelico M.o ostenditur; quippe dispositio ista, quantalibet illa sit, donum est Dei, et quamvis multiplici voluntatis gratiæ Dei cooperantis actu seu motu subsistat, tales vero sunt huiusmodi actus, ut alter alteri subordinetur, et omnes in eundem finem collimant, eo quod omnipotenti nihil obsistere valeat, ut simul, et in eodem momento dispositionem, et finem infundat: quin imo hæc eadem ratio sufficienter probat coniungibilitatem spei cum possessione intentionali rei speratæ, seu cum cognitione existentiæ eiusdem; nihil quippe obesse poterit, ut Deus simul cum remissione peccati illius cognitionem impertiatur.

Probatur 2o, et quoad omnes illius partes præfixa

deluvio, et quidem ad hominem contra Patronos contrariae opinionis: quippe iuxta eos Angeli pro 1° suae conditionis instanti impeccabiles sunt, et impotentes propria, et perfecta deliberatione operari, quam proinde solum in 2° instanti possunt exercere, et quidem tam immobiliter, ut semel assumptis propositis deinceps iam amplius mutare nequeant; et consequenter ipsorum via (quod de facto etiam apud alios theologos ita contigit) duplici solum instanti finita est, vel etiam unico, quatenus status viae periculum aliquod proprium creaturae rationalis potentis deficere, vel non deficere a suo ultimo fine, complectitur. Quibus positis, quae apud eos certissima habentur —

Sic proponitur ratio: Angeli de facto obligati fuerunt praeceptis Fidei, Spei, et Charitatis, iisdem que debuerunt, ex propria, et deliberata voluntate satisfacere: ergo debuerunt earum actus pro illo instanti 2°, in quo incepit in eisdem potestas deliberate perfecte operandi, exercere: ergo debuerunt, vel saltem potuerunt sperare etiam suam perseverantiam in iustitia, quam in 1° instanti a Deo acceperunt, et ex speciali illius applicatione, complexi sunt, cum perseverantia donum sit satis arduum, maxime que expetibile; sed quotquot perseverarunt, consecuti sunt perseverantiae donum in eodem illo instanti, in quo illud expetebant, et sperabant, simul que cognoverunt, cum nihil sit, quod intellectum Angeli promptissimum, et instructissimum retardare valeat, ne cognoscat perfectam suam, et deliberatam adhaesionem ad Deum, statim ac illam elicuerit, et habuerit: ergo Spes huiusmodi adhaesionis, et perseverantiae in iustitia coniuncta fuit cum cognitione existentiae eiusdem.

Urgetur praecedens discursus etiam ad hominem: in sententia Praedeterminantium, cuius sunt plerique Adversariorum, cum quibus modo pugnamus, etiam post acceptam a Deo sufficientiam ad vincendam tentationem, vel ad eliciendum actum, ad quem ex Lege Dei obligamur, possumus, quin et debemus petere a Deo tentationis victoriam, et ipsum actum praeceptum, inde que colligere tentant necessitatem gratiae physice praedeterminantis, seu gratiae praeviae, et essentialiter efficacis, praecedentis actum 2um, non tamen constituentis actum

ss salutarem, illius que proinde solum applicatius ad 2ꝫ, ne alias stulte nimis petere a Deo videamur id, quod ē in nostra potestate, vti egregie olim dicerebat Aug.s 9tra Pelagianos: q̄ 9iungi potest oratio cum 9secutione rei, pro qua funditur; q̄a tum gratia illa predeterminans ab adversarijs pretensa, tum tentationis victoria, tum et actus precepti in instanti, in quo preceptū vrget, pro eodem instanti petuntur, sexius que venirent, si differrentur: q̄ etiam poterit prefata oratio 9iungi cū possessione intentionali earundem rerum, seu cum cognitione 9secutionis illarū; q̄a vix aliquando experimentaliter non cognoscitur parta tentationis victoria, et actus precepti elicitus, et aliunde simul cum ipsis eorundem cognitio 9cedi potest, et pluribus ad solatiū 9ceditur; sed orationem Fidelium Spes comitatur, et fovet, cum sine illa vix 9cipi posit, et nimis tepida futura sit; et quamvis in Xpto, et Beatis a pluribus negetur habitus Spei, cum ijsdem etiam possibilis sit, et familiaris oratio, propterea admittitur ab illis actus similis Spei, et cognitio pariter non absimilis, que eum regulet, quod oratio, l in desiderio 9sistat, l in manifestatione desiderij serij, et efficacis, de quo eadem ē quoad presens apud omnes ratio, ac de actu Spei stricte talis: q̄.

Hec, vt dicebam, ad hominem proponebantur, sed absolute etiam inspecta valde vrgent; quippe, quicquid sit de impeccabilitate Angeli pro 1.o instanti, de que inflexibilitate eiusdem in proposito cum perfecta deliberatione semel 9cepto, atque tandem de possibilitate, et necessitate gratie predeterminantis, extra dubiū ē, potuisse Angelo vnicū instans ad deliberandū 9cedi, id que eidem revelari, in quo casu timens sibi, posset vberiores gratie vires petere a Deo, et propositū ipsum Deo adherendi, sicut omnes 9scij nostre infirmitatis, et volubilitatis possumus, et aliquando etiam, sed non semper, debemus dicere 9fidenter, <u>ne nos inducas in tentationem</u>, qua nos pulsari ad-

vertimus; sed quoties in hac hypothesi oratio fortunata foret, diungeretur cum re expetita, et etiam cum cognitione existentiæ illius: nam Angelus posset illico cognoscere, quas partes secutus sit, imo naturaliter non posset non cognoscere, et nos etiam, licet tardioris ingenij, statim agnoscimus, non succubuisse tentationi, et in obto illius orationis comprehenditur etiam victoria pro illo eodem instanti, in quo oratio fiebat. Accedit, iustum sæpius petere, et sperare augmentum gratiæ, quod in eodem instanti pro merito orationis, et Spei conceditur, et cognosci certò posset, si eidem status gratiæ, et indoles actuum, quibus se exercet, peculiari Dei revelatione, vel cognitione aliter infusa innotesceret.

Prx. itesum, et a priori eadem assertio: ad desiderandum aliquid, et procurandum, proinde que etiam sperandum sufficit, illud non cognosci ut habitum, et possessum, identidem que proponi ut habendum, præsertim, si intendatur, et procuretur; sed tum possessione non solum physica, sed intentionali alicuius stat, illud non cognosci ut habitum vel possessum, sed etiam cognosci, nondum, et antecedenter possideri, simul que proponi ut commodum, et habendum, si prætendatur, et procuretur: ergo stare poterit desiderium, et etiam Spes alicuius cum possessione non solum physica, sed etiam intentionali eiusdem rei. Argumentum recte procedit, et illius —

Minor probatur: stant simul, rem aliquam re ipsa possideri, et illam antecedenter, et independenter a motu, et intentione eam habentis non possideri, ut distat in omni illo, quod libero arbitrij motu dsequimur: nam quodcumque illud fuerit, verum omnino est, ipsum antecedenter non esse, neque independenter a determinatione voluntatis, atque etiam illud ipsum esse dsequenter, uti evenit in quolibet actu nobis libero, et in omnibus illis, quæ intelligi non possunt independenter ab ipso, et sine aliqua attemperatione ad eius existentiam, a quibus proinde omnibus ex parte actus sui præscinditur; et ita etiam evenit in Scientia Dei visionis, quæ dsequitur determinationem Divinæ voluntatis, propterea que subintelligi nequit

existens antecedenter ad ipsa, et in signo libertatis indifferentiæ Dei ad decernenda, l excludenda creaturarum existentia. Imo idem distinguit in actibus, et effectibus necessarijs, qui eo ipso antecedenter non existere supponuntur, sed consequenter ad motum l actionem causæ, seu principij, a quo procedunt; atque ideo actio, l motus causæ etiam necessariæ, et antecedenter determinatæ ad agendum est vere, et proprie via ad terminum, eiusdem que fieri, l et procuratio.

Neque propterea existimes, durationem realem simplicem, et reipsa indivisibilem esse multiplicandam in plura signa naturæ illius durationis divisiva, in quorum uno reperiatur non esse rei, et in altero res ipsa existat; quippe hoc foret, esse, et non esse aliquid in, l pro eadem simplici duratione, quod omnino chimericum est; sed præcise intervenit divisio causæ, l quasi causæ, et effectus, l quasi effectus: cum perinde sit, aliquid existere antecedenter respectu alterius, ac esse causam l quasi causam, seu principium eiusdem; et idem similiter sit, esse aliquid consequenter comparative ad alterum, ac esse eiusdem effectum, l quasi effectum, seu dependenter ab illo esse, et non econtra: quapropter, quando duo aliqua realiter distincta (l etiam eminentiori aliquo modo, ut hæc doctrina locum habeat in Divinis) ita existunt simul tempore, ut unum ab altero dependeat, et non econtra, illud, quod dependet, dicitur, non esse antecedenter, neque in signo priori, sed consequenter, et in posteriori signo, quod nimirum divisio, et ordo successionis non significet, neque præsefer at successionem durationis propriæ temporis, sed causalitatis, ordinis, originis, dependentiæ, l fluxus, prout alterum ab altero procedere supponatur, l dispergit: cum igitur in hac sive successione, sive origine, sive dependentia unius ab altero simul existentis nulla sit repugnantia, minor assumpta in argumento vera est, et quidem non solum quoad rem ipsam ita procuratam, l procedentem, sed etiam quoad cognitionem existentiæ, et successionis illius.

q^a eiusmodi cognitio ex terminis rem ipsam sequitur, et non antecedit. Jam v.___

Maior etiam praefati argumenti suadetur: ut quis aliquid serio desideret, atque procuret, subinde que etiam speret, sufficit, quod non supponat illud habitum, l acquisitum, et aliunde cognoscat, illud non solum esse sibi conveniens, sed etiam assequibile, modo conetur in eius assecutionem, sive statim, sive deinceps, prout fuerit ipsum, et prout adsint media illud consequendi; nam eo ipso poterit velle, et expetere illud, et adhibere media omnia, quae fuerint sub sua potestate, ut ex ipsis terminis constat; nam ille non aliter cognoscens rem, quam expetit, nondum est potens gaudere, et insuper potens est plusquam simplici affectu complacere, l exercere affectum illum (si forte detur in rerum natura) qui amor strictus appellari consuevit; quandoquidem potens est elicere affectum procurativum illius rei, et hic non minus differt a praetenso amore stricto, quam a gaudio; sed contingere potest, esse in promptu media efficacia ad assequendam rem, et ad cognoscendam illius assecutionem: q^d etiam coniunctio desiderii, l spei cum possessione physica, et intentionali rei.

Urgentur haec omnia in eo, cui revelaretur, in instanti antecedenti, se in gratia fuisse, l extra se fuisse in peccato, quin eidem circa praesens instans quicquam reveletur. Porro iste, qui aliàs satis bene instructus circa negotium suae salutis supponitur, poterit desiderare, et sperare, quin et instanter petere a Deo perseverantiam in Gratia etiam pro illo instanti, et deinceps pro reliquis, quae sibi concedantur, l etiam Spe veniae exardescens detestari supra omnia peccatum q^a Deo summe iniuriosum, ut ex ipsis terminis constat, et instantius adhuc, atque ardentius illa expeteret, si simul revelaretur eidem, illud esse ultimum vitae ipsius instans, et consequenter punctum illud, l momentum, a quo pendet tota aeternitas; sed posset, imo re ipsa consequeretur, seu perseverantiam, seu veniam, et remissionem peccati, modo, ut dictum est, easdem gratia Dei adiutus, ut oportet, peteret, et insuper habere etiam posset cognitionem nedum

experimentalem, et absolute fallibilem, verum etiam certæ omnino, et simul a Deo infusæ: quod coniungeretur Spei cum præsentia physica, et intentionali sui obiecti: quod quia ad Sperandum necessaria non est absentia physica, neque intentionalis positiva obiecti, sed sufficit absentia intentionalis negativa, vel, si magis placet, absentia possitiva; non quæ præcise sit, sed re ipsa imminet, atque etiam foret, nisi præcaveatur: quemadmodum ad timorem non exigitur, esse, vel cognosci malum præsens, sed sufficit, illud imminere, vel fore, nisi vitetur. Quin imo, cum licet iuste operantibus augmentum gratiæ, et rite pænitentibus peccatorum venia promissa sint, nulli tamen promissum sit tempus futurum, in quo eadem consequantur, et propterea in Sacris litteris moneamur instanter operari nostram salutem, et non procrastinare pænitentiam, ex terminis potius in hoc negotio sperando sunt, atque desideranda, quæ pro eadem duratione, in qua Spes, et desiderium exercentur, obtinenda sunt, vel possunt obtineri; cum vix aliàs haberi possit certitudo propria Spei Theologicæ.

Neque audiendum est Complutense Divi Theresiæ Collegium in Cursu Philosophico pro pluribus eventibus decursu huius quæstionis recensitis recurrens ad iudicium falsum, quo quis pariter falsò sibi persuadet, se absolute carere re illa quam desiderat, et Sperat, quod, inquit, frequentissimum est animabus iustis, quæ suas virtutes cum non videant, peccatores se reputant; nam contra 1º, quia saltem Spes Theologica nullo iudicio falso indiget, nec potest illo regulari: 2º, quia in Christo, et Beatis neque fuit, neque esse potuit simile iudicium, in quibus tamen sin minus Spes proprie dicta, saltem desiderium admittitur Spei simillimum, et de quo quoad absentiam obiecti eodem modo dicendum est: 3º: quia neque in iustis saltem frequenter illud iudicium concedendum est, et multo minus censendum necessarium ad exercen-

das virtutes prædictas; nam virtus mendacijs, et falsitatibus opus non habet, et, si fuerit supernaturalis, cognitionem præexigit etiam supernaturalem, et in quam falsum cadere non possit. Et multo minus audiendus est, dum contendit, iustus non posse desiderare augmentum gratiæ pro eodem instanti obtinendum, quod desiderium positivam absentiam obiecti exigat; quippe hoc est petere principium, et insuper omnino reijciendum, non solum quia executio illius augmenti pro eodem instanti absolute possibilis est, sed etiam in præsenti providentia existens, quod Deus ad conferendum illud augmentum promptissimus sit; et quia alias desiderium exercitum in ultimo vitæ instanti maneret sine augmento sibi correspondenti.

Nec magis audiendus est Albendêa disp. 2. q. 2. s. 5 dicens, tunc intervenire iudicium reflexum affirmans, desiderandum esse bonum, quod verè, vel falsò abesse existimatur: nam contra etiam 1°, quia iudicium istud reflexum supponit aliud directum, quo iudicetur rei abesse, et contra quod eadem militant absurda: 2° locum non habet in Christo certò, et determinatè cognoscenti, quæ sint, vel non sint in ipso. Dicendum igitur est, sufficere ad desiderium, et spem absentiam intentionalem negativam, vel (quod in idem fere recidit) intentionalem positivam, vel etiam realem, quæ non sit, sed præcise imminet, et nisi præcaveatur, censetur, vel saltem timetur futura, aut etiam, quod cognoscatur, rem illam antecedenter non haberi, vel potius non fore independenter a conatu, et procuratione illam desiderantis.

Sectio 2ª

Argumenta contraria

Opponunt 1°, vel possunt opponere S. Th. 1. 2. q. 40. a. 1 de Spe ad differentiam desiderij dicentem: non enim aliquis dicitur aliquid sperare minimum, quod statim est in sua potestate, ut habeat: ergo quia obiectum, quod obtineatur pro eodem instanti, sperabile proprie non est. Nego consequentiam; quia τὸ statim idem ibi significat, ac facile, aliàs, quod in duratione

immediata obtinendi deprehenderetur, proprie sperari non posset, cum statim, si ut adverbii temporis usurpetur, immediationem potius, quam simultatem durationis indicet. Solutio ostat, atque insuper firmatur nostra assertio ex eodem Ang. M.° 2.ª 2.ª q. 17. a. 5. ad 3.um ibi: expectatio, quæ ponitur in definitione Spei, non importat dilationem, sicut expectatio, quæ pertinet ad longanimitatem, sed importat respectum ad auxilium Divinum, sive id, quod speratur, differatur, sive non differatur: et iterum ad 4.um: magnanimitas tendit in arduum sperans aliquid, quod est suæ potestatis: unde proprie respicit operationem aliquorum magnorum; sed Spes, secundum quod est virtus Theologica, respicit arduum alterius, scilicet Dei, auxilio assequendum.

Opponit 2.° Palaneus: Spes respicit ut obiectum aliquid futurum, ut ex definitione, vel descriptione eius suprà posita liquidum est: ergo obiectum illius proprie futurum esse debet, cum verba, vel termini in definitionibus in sensu proprio usurpari debeant: sed futurum proprie dictum formaliter includit non esse rei pro duratione, in qua, seu potius cui futura dicitur; seu formaliter importat successionem realem, et physicam inter non esse rei, et eiusdem esse, quæ realis successio secundum durationem sine physica absentia rei ante esse eiusdem intelligi non valet: ergo. Hæc ille, sed an consequenter ad ea, quæ alibi cum suis inculcat circa constitutivum forle futuri? iudicent alii. Illa tamen facile, et ineluctabiliter tum absolute, tum ad hominem retorquentur: absolute; quia futurum sive minus formaliter, saltem materialiter dicit esse rei physicum pro sequenti duratione, et nihilominus in reprobo Viatore, respectu cuius nunquam erit æterna salus, inveniri potest, et debet regulariter saltem loquendo Spes eiusdem salutis; ad hominem; quia apud obiicientem futurum proprie dictum non stat sine forma aliqua præsenti metaphysice connexa cum existentia rei postea habenda, ut pote in qua connexi-

one præsenti collocatur formaliter ab eodem futuro; sed hæc connexio non invenitur respectu omnium proprie speratorum, cum plurimi ex speratis non assequantur, et vix unus omnino, et absolute certus sit de eiusdem assecutione.

Necesse igitur est, futurum in definitione Spei in tanto rigore non accipi, sed minus proprie, secundum quod, et quidem frequentissime quamlibet successionem etiam causalitatis, originis, et maxime cuiuscumque dependentiæ nomine futuritionis explicemus, sumptâ occasione, vel metaphora a successione secundum durationem, quam primo instituta est significare futuritio: quapropter dicendum est, futurum in præsenti non præcise successionem secundum durationem, sed secundum ordinem causalitatis accipi, ut denotetur, obiectum, ut speretur, debere non cognosci ut iam habitum, sed potius ut antecedenter non habitum, et consequenter habendum sive consecutione solius naturæ, vel originis, sive consecutione simul durationis; et quando verba accipiuntur in frequenti, satis que vulgari significatione, licet non omnino propria, atque primæva, non sunt respuenda etiam in definitionibus, ut adversarij etiam fateri tenentur, ut nostris retorsionibus satisfaciant.

Sed instant primo: quia saltem intentionaliter proprie futurum esse debebit obiectum, ut sperari possit: ergo adesse debebit non esse intentionaliter eiusdem obiecti pro duratione actus Spei; sed non esse intentionaliter illud obiectum consistit in cognitione negante illius existentiæ pro ea duratione: ergo saltem hæc intentionalis positiva absentia necessaria erit ad sperandum. Concessa, vel prætermisso integro entymemmate, nego subsumptam; quia cum esse intentionaliter rem consistat in cognitione affirmante illius existentiæ, non esse intentionaliter in carentia similis cognitionis, et non in cognitione contraria consistere debet; sed absolute, et potissimum distingo illam minorem: in cognitione negante existentiæ antecedenter, vel potius in carentia cognitionis affirmantis antecedentem existentiæ, concedo: in cognitione negante, vel in

carentia cognitionis affirmantis etiam existentiæ consequentem, nego minorem, et consequentiam.

Instant 2°: cognitio, et quodcumque aliud existens consequenter, et pro posteriori alicuius instantis, pro toto instanti existit, cum instans proxime simplex, et realiter indivisibile sit: ergo impossibile est, existere cognitionem obiecti ut existentis consequenter, et in actu 2°, quin existat etiam antecedenter, et in actu, seu signo 1°. sed Spes non componitur cum possessione intentionali antecedenti obiecti, seu quæ sit pro signo priori: ergo neque cum possessione intentionali eiusdem obiecti consequenti, seu quæ sit pro signo posteriori. Urgent: in illo priori, et pro constitutione potestatis proximæ ad sperandum intelligi debet aliquod non esse intentionale rei saltem negativum, seu carentia alicuius esse intentionalis, et consequenter cognitionis existentiæ talis obiecti: ergo non potest pro eodem instanti etiam consequenter intelligi illud esse intentionale, seu cognitio existentiæ obiecti, quod speratur, cum omnino repugnet idem esse, et non esse pro eadem temporis differentia, etiam in diversis signis.

Argumentum omnem pene Philosophiam, et Theologiam evertit, secundum quam nihil frequentius, imo nihil certius, pro priori, vel pro actu 1° prescindi ab iis omnibus, quæ pro posteriori existent. Absolute distinguatur antecedens: existit pro toto instanti consequenter, et cum posterioritate ad causam, vel principium, a quo utcumque procedit, concedo; sine huiusmodi posterioritate, nego antecedens, et consequentiam: quippe, uti supra observatum est, signum prius, et posterius naturæ, vel originis, et actus 1us, et 2us, et alia huiusmodi, quibus significatur qualiscumque dependentia vel fluxus, aut attemperatio unius ab alio nullam significant vel faciunt divisionem realem temporis, seu secundum durationem, sed precisse significant dependentiam unius ab alio, cum quo simul tempore existit, quatenus nimirum unum eorum causa est, principium, vel conditio, a quibus alterum procedit, et non econtra. Hinc concessa minori subsumpta, consequentia negetur; quia licet non possit Spes oriri a pos-

sensione intentionali rei, potest intentionalis rei possessio oriri ab Spe. Ad confirmationem negetur, colligi inde, existere pro eodem instanti carentiam alicujus rei, et rem ipsam; nam non esse intentionale, quod intelligitur pro priori ad actum Spei, non est absolute carentia cognitionis existentiæ rei, sed carentia ejusdem cognitionis ut præcedentis, et regulantis actus Spei; et quamvis Spei actus simili cognitione regulari nequeat, potest tamen obtinere suum obtum, indeque pro eodem instanti eiusdem intentionalis possessio resultare, seu cognitio existentiæ illius.

Instant 3º, et replicant: quia Pater æternus pro priori originis erit proprie desiderans Filium, qui pro illo priori non intelligitur existens. Concedunt aliqui dictum, sed prorsus incaute, cum etiam pro eo priori Pater æternus sit videns Filium existentem, non quidem pro priori, sed pro posteriori originis, cum etiam ex statuta in tract. de Trinitate Filius procedat a Patre ex sui ipsius etiam intuitiva cognitione: quare amor, quo etiam pro tunc Pater amat Filium, non est desiderium, sed gaudium purissimum, et perfectissimum: neque inde colligi licet quicquam contra nostram assertionem; quamvis enim pro priori originis non sit Filius, est tamen pro eo priori cognitio intuitiva, et perfecta intentionalis possessio Filii, et assertio nostra procedit pro casu, in quo non solum non intelligatur res, quæ speranda sit, verum neque visio, neque alia cognitio affirmans, eam etiam pro posteriori existere. Et propterea merito concedebamus Deo cum D. Ex.º tract. de Voluntate Dei amorem per modum desiderii erga obta creata, sublatis tamen imperfectionibus, quibus plerumque desideria creaturarum ferevent.

Opponunt 3º ea obti absentia exigitur ad actum Spei, quæ excludit præsentiam ejusdem repugnantem motui Spei: sed absentia huiusmodi debet esse intentionalis absolute positiva, et consequenter excludens possessionem intentionalem etiam pro posteriori advenientem: quia. Cætera constant, probatur minorem, quæ ita suadetur: præsentia obti sufficiens ad gaudium repugnat motui Spei, cum hic via quædam sit ad terminum, et aliqualis ejusdem procuratio; sed possessio in-

tentionali obti etiam pro posteriori adveniens sufficit ad habendum gaudium circa illud: quod probatur 1° auctoritate D. Thomae l. 1 contra Gentes c. 89 excludente a Deo affectum Spei, et desiderij, et similiter c. 90 admittente in ipso gaudium de bono creaturarum; quia nimirum Spes, et desiderium debent esse de bono non habito; sed bonum creaturarum solum haberi potest a Deo pro posteriori, cum non possit non esse effectus illius: ergo quia cognitio existentiae obti pro posteriori advenientis sufficit ad affectum gaudij. 2° exemplo nuper expenso Patris aeterni in priori originis gaudentis de Filio pro posteriori tantum originis existenti. 3° amore notionali, quo Pater, et Filius Spiritum Sanctum producunt, atque spirant, qui pariter affectus gaudij est, et non desiderij, licet terminetur ad Spiritum Sanctum nonnisi pro posteriori existentem, imo quodammodo illius procurativus est, ut pote cuius est productivus.

Ita M. Albendêa rejectis prius aliorum rationibus, ut inefficacibus, sed non magis efficaciter, imo inefficacius, cum totus sit in quaerenda posterioritate termini, cum probare debuerat cognitionem existentem pro posteriori ad aliquem voluntatis affectum sufficere, ne affectus praecedens possit esse Spei, vel desiderij, seu ut gaudium esse valeat: quare, negata minore argumenti, distinguatur eiusdem probationis minor, sed cognitio existentiae obti pro posteriori adveniens sufficit ad gaudium consequenter, et pro posteriori habendum, concedo, ad gaudium antecedenter habendum, seu ut affectus, qui illam cognitionem praecedere potest sit gaudium, nego minorem, et consequentiam. Nimirum stat quam optime, obtum esse pro posteriori ad aliquem affectum, et actionem alicuius, et cognitionem existentiae eiusdem obti esse pro priori, ut supra in Patre aeterno respectu Filij, et in utroque respectu Spiritus Sancti concedendum est, et tunc affectus ei cognitioni commensuratus proprie gaudium erit; at, cum conclusio nostra cum suis probationibus procedant de voluntate instructa quidem cognitione sufficienti ad prosequendum obtum, sed cui pro eo priori non praeluceat cognitio existentiae obti, manet prorsus intacta.

Ad 1am probationem dicendum est, S. Doctorem in priori

loco solum excludere a Deo Spem, et desiderium erga propria sua intrinseca bona, ut pote quae possidet ratione suae perfectionis, quae tanta est, quod ei additio fieri non potest. Spes igitur in Deo esse non potest etiam ratione suae speciei, et similiter neque desiderium alicuius non habiti; sed Deus formaliter non possidet ratione suae perfectionis creaturas, et propterea denominatio Domini ipsi extrinseca est, et cum creatione creaturarum incipiens: quod respectu creaturarum potest habere desiderium, non illud utique, quod frequenter reperitur in creaturis erga bona, quae ratione sui neque quidem eminenter habent, et anxie quaerunt, ut ipsis perficiantur, vel ex eisdem aliquod commodum reportent, sed desiderium longe nobilius, et quod praecise significat affectum procurativum alicuius boni non tam amantis, quam alteri commodi, ut formaliter habendi, et possidendi, quale et utique ardentissimum erga salutem hominum concedit ipsi Chrisostomus, et cum eodem, et alii Ecclesiae Patribus concessimus tract. de volunt. Dei.
In 2o verò loco admittit affectum gaudii de bono creaturarum, sed regulatum scientia visionis, quae illum affectum praecedit, subinde quae praefatus affectus componitur cum eo, quod volitio Dei de producendo illo bono creaturarum, ut praecise correspondet scientiae simplicis intelligentiae, seu prout ea regulatur, sit, et possit dici affectus desiderii in sensu insinuato.

Ad 2am: Patet ex dictis; quippe Scientia Filii licet pro posteriori originis existentis, non est pro posteriori, sed pro priori originis, et ut regulat, vel quatenus regulat, atque dirigit illum, vel unicum affectum Patris erga Filium est intuitiva, et comprehensiva eiusdem Filii, et repraesentans eundem ut existentem, et consequenter affectus iste non potest non esse gaudii; sed in praesenti disputatur in hypothesi, in qua non solum dotum, sed etiam cognitio existentiae eiusdem sunt pro posteriori.
Ad 3am probationem respondetur, amorem notionalem, quo Pater, et Filius Spiritum Sanctum producere dicuntur in sententia mihi ingrata collocante actiones ad intra productivas, seu notionales in praedicato absoluto, esse quidem gaudii, quamvis respiciat terminum pro posteriori originis, vel processionis existentem: quia regulatur Scientiâ visionis, et intuitivâ exi-

stenti pro priori, inde que repræsentanti Spiritum Sanctum existentem pro suo veluti signo, et procedendo a Patre, et Filio. Propter quod amor, l affectus huic cognitioni correspondens gaudij e, etiam altioris ordinis, et prorsus mirabilis, quatenus producendo gaudet Pater, et gaudendo producit Spiritum Sanctum, in quo nulla maior difficultas apparet, quàm in eo, quòd cognitio intuitiva Filij ut in Patre præcedat Filium, eundem que per modum actionis producat. Non sic autem evenit in decreto productivo creaturarum, quod sola Scientia simplicis intelligentiæ præcedit, et scientia visionis creaturarum præcise subsequitur, et multo minus quid simile contingit in casu nostræ quæstionis, in quo non solum terminus expetitur, verum etiam cognitio existentiæ eiusdem præcise intelliguntur pro posteriori ad affectum voluntatis, qui proinde poterit, et etiam debebit esse desiderium, imo et Spes, si reliquæ conditiones exacte in obiecto subsistant.

Opponunt 4: ad actum Spei necessario præexigitur iudicium de non existentia obiecti pro duratione motus, in quo spei actus consistit; sed cum hoc iudicio componi non potest præsentia intentionalis positiva obiecti etiam sequens, seu adveniens pro posteriori; imo in illo iudicio formaliter consistit absentia positiva intentionalis obiecti: ergo. Probatur maior: ad actum Spei necessario præexigitur iudicium sufficiens ad cruciandum, et affligendum animum; sed solum iudicium negans absolute existentiam rei expetitæ est aptum animum affligere et cruciare: ergo. Maior videtur certa; tum ex illo Proverb. 14: Spes, quæ differtur, affligit animam; tum ex Ap. ad Rom. 8: Si autem quæ non videmus, speramus, per patientiam expectamus: in quibus aperte insinuatur, patientiæ indispensabiliter esse comitem Spei, quod tamen non staret, si obiectum amatum pro eâdem duratione obtineretur, l posset obtineri; tum demum ex communi omnium apprehensione, et sensu, secundum quem affectus sperantis aliquid, et anhelantis ad ipsum animum præstat irrequietum, et relinquit in motu, qui est actus imperfecti, seu nondum habentis suam perfectionem, hoc est, illius, quod est in potentia prout in potentia

ad differentiã gaudij, quod quies dicitur, et animũ reddit tranquillũ; et ideo dicebat S. Th. 1.2. q. 32. a. 3. ad 2ũ, Spes in quantum caret praesentia sui obti, causat afflictionem. Thin. autem clarior adhuc apparet; q. dilatio (si tales dici mereatur solius naturae, et causalitatis, et quae simili posterioritate subsistit) non e poteni torquere animũ. Confirmatur idem discursus ex verbis, quae Apostolus ubi supra praemiserat, Spes, quae videtur, non e Spes; nam quod videt quis, quid sperat? Ex quibus infert, nos solũ sperare, quae non videmus, quae illatio ruit omnino, si Spes, cum visione rei valeat coniungi. Confirmatur 2° ex S. Thoma 1. 2ae q. 36 a. 2. dicente, concupiscentia secundũ proprie nã e cã doloris, et tristitiae, in quantũ de retardatione boni concupiti, l totali ablatione tristamur: g q. deinde retardatio, quod ad concupiscentiã pertinet, secundũ suã nãm postulat absentiã boni; nam alias non haberet secundũ suã naturã inferre dolorem, l tristitiã; et urgeri potest ex duplici solutione, quae ab eodem adhibetur ad 2ũ: ex 1a q. docetur ab ipso, concupiscentiã habere pro obto, quod e realiter futurũ; et futuritio realis non esse rei necessario includit: ex 2a etiam, quae e huiusmodi: l potest dici, quod licet bonũ concupitũ sit futurũ, tamen impedimtũ praesentialiter opponitur, quod dolorem causat: g ad concupiscendũ necesse e iudicare, rem non esse, seu eam ee impeditã.

Confirmatur 3°: Spes non solũ habet affligere animũ, quod necessario includat desideriũ; sed insuper, q. e de difficili, et arduo non delectat, sed magis affligit, cum ex hoc ipso sit distans ait S. Th. in 3. dist. 26 q. 1. a 2. ad 3ũ: g Spes duplici ex titulo afflictiva e et propter utrumque exigit, ee obtũ absens. Confirmatur 4°: ex S. Thomae 1.2 q. 23 a. 3° ira non habet contrariũ secundũ contrarietatem boni, et mali; q. malo in iacenti (de quo e ira) opponitur bonũ iã adeptũ, quod iam non potest habere rãonem ardui, et difficilis: nec post adeptionem boni remanet alius motus, nisi quietatio appetitus in bono adepto, quae pertinet ad gaudiũ, quod e motus concupiscibilis: g non potest ee arduũ, et dificile bonũ, quod e praesens, et

Dsequenter neque Obiy Spei.

Ad argumentis negetur mai. et probationis etiam mai., l, si placet, distinguatur: iudicium sufficiens ad affligendum animum positive, negetur: negative, dedatur, et distincta similiter minori, negetur Otia. Nimirum ad sperandum sufficit, non cognosci rem iam habitam, imo cognosci, illam antecedenter, et nisi procuretur, non haberi; quae cognitio non sufficit ad satiandum animum, et ad inducendum gaudium, et propterea, nisi aliunde res sperata advenerit, animus erit sine praetensa quiete. Neque oppositum probant testimonia Scripturae; nam verba Proverbiorum non ipsi Spei, sed dilationi afflictionem animi imputant, quatenus saepius ne quidem tunc, quando res sperabatur, obtinetur, atque frequenter etiam illico, l simul agnoscitur, rem nonnisi post multa tempora esse obtinendam. Apostolus non absolute, sed in praesenti providentia, et etiam in ea non de quolibet obiecto Spei Theologicae, sed de primario, et maximo, scilicet de revelatione adoptionis Filiorum Dei, seu glorificationis, quae cum actu Spei, imo neque cum potestate proxima eandem sperandi de facto coniungenda est, quod a Deo sic modo dispositi sint status Viatoris, et Comprehensoris, ut non nisi in distinctis durationibus exerceantur, et quin actus Spei et possessionis coniungantur; et cum aliunde incerti omnino simus Viatores, an, et quando ad statum comprehensoris perventuri simus, propterea patientia quam maxime nobis necessaria est. Neque aliud supponit, l probat apprehensio, l sensus communis, scilicet cognitionem praelucentem Spei, et Spem ipsam non satiare animum, motum quem esse quaerentis aliquid, quod nondum, seu antecedenter cognoscit, a se possideri; et quia plerumque etiam non statim res obtinetur, inde procedit afflictio; et licet motus sit Spei nondum quiescentis ratione eiusdem, sed quaerentis, ubi, l in quo quiescere valeat, absolute contingere potest, motum huiusmodi coniungi cum quiete; nam etiam dantur motus instantanei, et qui successionem

realem secundum durationem non exigant, ut constat in motu quo substantia sibi procurat, et acquirit proprietates. Angelicus M. potius pro nostra solutione est, cum non absolute affirmet de Spe, sed in quantum illi adiungitur carentia presentiæ sui obiecti; causare afflictionem, et insuper eadem 1.a 2.æ q. 40 a. 8. ad 2um addiderit, Spes per se causat delectationem (licet non perfectam, ut etiam insinuavit Apostolus dicens ad Rom.s 12, Spe gaudentes) sed per accidens est, ut causet tristitiam, ut supra dictum est, nempe ubi nobis objiciebatur: tam longe abest S. D. ab scopo argumenti; Neque dici potest cum Albendêa, ly per accidens non idem in presenti significare, ac contingenter, vel præter intentionem, sed idem, quod secundariò, quatenus Spes, cum sit prosecutio boni consequi possibilis, et quodammodo, seu in potentia animum cum eo coniungens, eundem dilâtat, et exhilarat, et quod præterea fuga sit a malo presentis absentiæ obiecti, habet ex se, licet secundariò etiam contristari animum; et interpretationem istam probare nititur ex eodem S. Doctore 1. 2.æ q. 25. a. 3.o docente, Spem esse priorem desperatione, etsi utraque bonum respiciat; quia Spes tendit in bonum per se, et ab illo recedit desperatio quasi per accidens; non quod id ei non competat secundum naturam suam, et necessariò, sed quia secundariò se habet respectu appetitus.

Non, inquam, hæc dici possunt, 1.o quia si obiectum Spei est necessariò positivè absens, simul proponuntur, et bonum, quod in eo appetendum est, et malum absentiæ fugiendum: ergo in utrumque simul pariter fertur affectus. 2.o, quia nimis impropriè malum absentiæ, quæ prætenditur præsens, dicitur esse fugiendum, cum fuga a malo sit præcisè imminenti. 3.o, quia etiam fuga est effectiva suo modo, et impeditiva mali, et propterea aptior ad delectandum, quàm ad affligendum animum. 4.o, quia usurpatio prætensa terminorum per se et per accidens nimis insuitata est, et impropria, neque sufficienter probatur ex eo, quod illa aliquando S. D. usus fuerit. 5.o quia S. Th.s longe est a prætensa usurpatione terminorum, non solum quia ea respectu desperationis, quæ essentialiter est

recessus a bono, quod nimis difficile apprehenditur, et consequenter non secundario, sed primario respicit hoc modo bonum; sed quia prefatos terminos per se, et per accidens non affectibus Spei, et desperationis, sed bono ab ipsis respecto applicat; sed audiatur ipse, ut desideretur maior fidelitas in referendis eius doctrinis, in his etiam, qui tantopere dici Thomitę cupiunt, „et gloriantur, Spes ē, inquit, prior desperatione; quia Spes ē motus „in bonum secundum rationem boni, quod ex sua natura ē attra„ctivum, et ideo ē motus in bonum per se; desperatio autem ē re„cessus a bono, quod non competit ei, secundum quod ē bonum, „sed secundum aliquid aliud; unde ē quasi per accidens. Sensus igitur S. Doctoris in testimonio in favorem nostrę solutionis adducto ē, Spem ratione sui, licet non plene, exhilarare animum, quia proprium ē iudicantis, se consecuturum aliquod bonum, delectari, et gaudere; per accidens vero inducere mœrorem, quod sępius tardius obtineatur obtum, quam sperabatur, vel etiam quia statim agnoscitur, dilationem fore magnam consecutionis eius quod quis vellet: nam alias, si solum appetas aliquid pro crastina duratione, et pro eadem assequaris, presertim si modo certus sis futurę tunc consecutionis, nulla esse poterit causa mœroris.

Ad confirmatio inefficax ē, cum verba dicta Apostoli non universaliter, et absolute, sed specialiter, et determinatè de Spe loquatur, quę ē in Viatoribus respectu felicitatis ęternę, quam certo scimus non in hoc seculo, et durante statu Viatoris, sed in altero esse concedendam, unde legitime procedebat inferens inde necessitatem patientię: pretерquamquod haud incongrue explicari potest de carentia visionis ut antecedenter existentis, seu de non visione negative accepta, quę sufficit ad aliquale patientię exercitium, presertim si accedat huiusmodi cogitatio: forte non illico obtinebo, quod tam commodum mihi, et assequi possibile cognosco.

2ª evanescit fideli, et integrâ Sancti D.s recitatione, „concupiscentia, ait, secundũ propriã natãm desiderata ē interdum „causa doloris; omne enim, quod impedit motũ, ne perveniat „ad terminũ, ē contrariũ motui; illud autem, quod ē contrariũ mo- „tui appetitus, ē contristans, et sic per consequens fit concupiscentia „causa doloris, in quantũ de retardatione boni concupiti, l totali ab- „latione tristatur. Non ergo semper, sed interdum, et consequenter per accidens, et contingenter desiderium, seu concupiscentia ē causa doloris, quoties nimirũ illi adiungitur retardatio, l ablatio totalis boni desiderati: imo ibi S. D. potius intendit, bonũ concupitũ delectare, et propterea in priori illa solutione nobis obiectâ non concedit, sed pure permittit, bonũ desideratũ ēē realiter futurũ dicens, etsi realiter futurũ sit, præsens tamen ē in animo &c, et eodem modo procedit in posteriori solutione; licet bonũ concupitum &c expressè docens, impedimentũ, quod supervenit, de præsenti opponi, et ēē causam doloris.

Ad 3ũ respondetur, Spem, secundũ quod desideriũ includit, per se solũ negative affligere, quatenus non supponit possessionem boni, quod procurat, neque illud necessario acquirit, non vero positive, nisi per accidens, quando nimirũ desiderio adiungitur absentia realis boni desiderati, et aliqua impedimta superveniunt, quibus retardatur eiusdem consecutio: propter quod animæ sanctæ in hoc exilio cum Regio Vate psal. 119 clamare consueverunt, heu mihi! quia incolatus meus prolongatus ē. Habitavi cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea: Neque specialis aliqua in Spe ratio invenitur, ut necessario debeat ēē de obto, quod absens positive intelligatur, ut abunde ostensũ ē, et S. Th.s in illis verbis non de distantia durationis, sed excessũ, et superioritatis intelligendũ ē; alias obtũ, quo magis arduũ, eo magis absens, et secundũ durationẽ distantius ēē deberet, quod ex terminis ipsis falsum est.

Ad 43: Dcedimus, bonū iam adeptum desinere esse arduū, cum iam supponatur superata omnis difficultas in eius Dsecutione, et propterea affectus gaudij uti tam facilis non ad irascibilem, sed ad Dcupiscentiā pertinet: cum vero cognitio regulans Spem non proponat obtū iam Dsecutū, sed præcise Dsequi possibile, et plerumque non nisi magno conatu, propterea neque debet repræsentare ut positive absens, et ideo idem Angelicus D. dicebat 1.2æ q. 20. a. 1: sicut gaudiū et delectatio est de bono præsenti, et habito, desideriū, et Spes est de bono nondū habito. Nondū, inquam, quia non debet repræsentari ut habitū, sed potius ut antecedenter non habitū, quicquid sit, an statim, vel tardius obtinendū sit; nam hoc sufficit, ut affectus Spei, et desiderij distinguatur tum a gaudio tum etiam ab amore simplicis, qui etiam complacentia in bono apprehenso dici Dsuevit: a gaudio utique, quia illud exigit necessario, bonū præintelligi possessū positive; ab amore item simplicis, et complacentia; quia huiusmodi affectus respicit bonū in communi, sive sit habitū, sive non sit habitum ait S. Th. ubi immediate laudatus, quod nimirū versari possit circa bonū ut præsens, et etiam circa bonū ut absens, imo circa illud ut nunquā habendū, cum desideriū, et Spes necessario excludant positivā antecedentem intentionalem obti sui præsentiam, illud que requirant cognosci possibile assequi, atque etiam realiter futurū, sin minus propriâ illâ, et simpliciter dictâ futuritione secundū durationem, futuritione aliâ minus propriâ, sed satis frequenti iuxta morem loquendi Sapientū, et vere reali Dsistente in reali posterioritate boni Dsecuti ad desideriū, et Spem, sive Dsecutio ista instantanea sit, sive tardior.

Sectio 3a

An, et qualiter obiectum Spei arduum esse debeat, et difficile?

Quamvis in descriptione nuper data Spei via sit non ferri, nisi in difficilia, et ardua, sunt, qui hoc disputent, et etiam negent, scilicet P. Ripalda disp. 24. s. 4, cui adhæret P. Marin; sed quia res est parvi momenti, placet magis cum pluribus loqui, et sentire. Probatur igitur contra eos communis sententia tum 1° ex communi pariter, et omnibus insita apprehensione; quia illa, quæ quandoque difficultatem non continent, expectatione digna esse non censentur, neque merentur dici expectabilia: imo cum etiam apud adversarios Spes erectionem exigat animi, et conatus plusquam vulgarem, necessarium est, obiectum illius esse aliquantulum difficile; quæ enim in promptu sunt, et facillime habentur, similem conatum non postulant, neque est, cur pro eisdem assequendis animus erigi debeat.

Probatur 2°, et simul evertitur adversariorum fundamentum: ut aliquis affectus præcise desiderium non sit, sed novam intra desiderii genus speciem constituat, non sufficit, obiectum illius non solum possibile, sed etiam quodammodo futurum apprehendi; quandoquidem aliqualis futuritio obiecti exigitur, ut desiderium efficax sit; quemadmodum, licet ad desiderandum aliquid satis sit, illud commodum apparere, quod tamen magis commodum apprehendatur, non sufficit, ut affectus sit plus, quam desiderium: ergo necessarium est, obiectum præterea apprehendi arduum, et difficile, ut nimirum dignum sit, in cuius consecutione magnus fiat conatus, et nobiliores animi vires expendantur; quippe alias similis conatus non exurget supra vulgus affectuum, neque progressus erit portionis nobilioris animi, et partis fortiter, vel æquivalenter irascibilis.

Sed difficilius est decidere, in quo tandem hæc arduitas consistat? P. Vazquez subscriptus de more a Turriano illam collocat in eo, quod res sine alterius auxilio obtineri non possit. Sed contra est 1° S. Thomas in disputatis q. de Spe a. 1. dicens: quandoque sperat aliquis aliquid adipisci per propriam potestatem, quandoque per auxilium alienum, similiter locutus 1.2. q. 42 a. 3° ad 2um, et non nisi voluntarie excipi potest de Spe largè,

et non strictè usurpata. Itaq̃ ē 2°, plurima eē satis facilia licet sine ope aliorũ non assequenda, quod scilicet illi promptissimi sint, et faciles ad iuvandũ, et alia econtra, ad quæ absolute potentes sumus, nimis difficilia, q^a non nisi magnâ cum operâ valent obtineri.

Hinc impugnandi veniunt, qui arduitatem ad supernaturalitatem obti revocant; quandoquidem stat, vires naturæ absolute sufficere ad assequendũ aliquid, illud tamen non sine magnâ difficultate eē assequendũ, subinde quę non nisi à magnis animis, et ad ardua natis eē assequendũ. Similiter reijciendi sunt, qui ad impedim.^ta, quę circumstant, et ad difficultates extrinsecus occurrentes recurrunt, q^a contingere potest, nullũ simile adesse, l etiam occurrere impedim.^tũ, et nihilominus obtũ ob suæ intrinsecæ magnitudinem, et excellentiæ secum afferre sufficientem difficultatem, ut meritò affectũ Spei terminet, ut evenire censendũ ē in Angelis, et etiam in Angelorũ Regina respectu beatitudinis, ut potè qui nullũ habebant impedim.^tũ retardans, l difficultans executionem eorũ, quę pro illius assecutione ab ijsdem exigebantur; imo si alicui Deus promitteret gloriam illico, citra ullũ laborem, et meritũ assequendæ, adhuc posset ille, et deberet sperare gloriæ: ĝ q^a arduitas propria obiecti Spei non consistit præcisse in difficultatibus, quę necessariò superari debeant, si in eius assecutionem enitendum sit.

Dicendum igitur ē, arduitatem huiusmodi non ex uno, sed ex multiplici, valde quę diverso capite posse provenire; undecumque enim contingat, bonum aliquod hîc, et nunc efficaciter experi non posse, quin animus erigatur, et vehementius conetur, habebit quicquid requiritur, ut sit obtũ Spei, quantumvis ex se minimũ sit, et facilis in alijs circumstantijs assecutionis. Ita D. Th.^s disp. 1 de Spe, s. 3, quem imitantur quamplurimi ex omni Schola. Et ratio ē; q^a Spes affectus ē magna-

nimitatem praeseferens, proprius que magnorum animorum, quòd conatum exigat pluquam vulgarem; sed undecumque distingat, rem hîc, et nunc obtineri non posse, neque efficaciter expeti sine magno animus nixu, quòd nimirum illum postulet obtum, vel prae sua magnitudine, vel propter impedimenta hîc, et nunc occurrentia, necessarius est affectus usque adeo sublimis, et nobilis, ut ex ipsis terminis patet: quod.

Explicantur haec eadem ratione, et simul declaratur, cur nomine difficultatis non sit exposita arduitas necessaria in obiecto Spei. Licet quae valde sublimia sunt difficilis plerumque sint consecutionis, at distingere absolute potest, bonum aliquod etsi maximum, nimis que sublime reddi facile assequibile; vel quia gratis omnino donatur; vel quia aliunde superatae intelliguntur omnes difficultates, ut distingebat in statu innocentiae, et de facto distingisse etiam, credendum est Virgini Matri, quae quamvis plurima, et maxima gessexit, quibus beatitudinem promereretur, his tamen gratiae donis praeventa est, ut nullam experiretur in virtutum exercitio difficultatem, imo neque in perferendis tot, tam que molestis laboribus; amanti quippe et tam intense amanti Deum etiam amarissima, et alias difficillima facillima, et dulcissima redduntur; sed non propterea opus eidem non fuit ingenti, et excelso animo, ut copiosam adeo beatitudinem expeteret, et aggrederetur; namque adeo excellens est suapte naturâ beatitudinis bonum, ut non solum eiusdem possessio prae magno gaudio dilatet animum, sed etiam ut efficaciter expeti non possit, nisi ab ingentibus, valde que erectis animis; quamvis enim beatitudo naturalis sit, et dicatur complexo creaturae rationalis, et luminis gloriae, ut est quoddam principium activum; manet tamen semper supra conditionem eiusdem rationalis creaturae, cui soli prodest beatitudo, et in eius solius commodum a praefato complexo producitur: ex quibus omnibus aperte colligitur, arduitatem necessariam in obiecto Spei non ex uno capite, sed ex

multiplici posse distingere, undecumque scilicet fiat, obiectum in eo ordine collocari, ut illud expetere, et aggredi non cadat in animum pusillanimem, sed ingentem, erectum, et nobilem.

Praefata omnia facile est confirmare ex Ang. D. dicente 1.2. q. 40. a 1°: requiritur, quod sit arduum cum difficultate adipiscibile, et similia repetenti in 3° dist. 26 q. 1. a. 2°; quin obiectum, cum meminisse difficultatis; nam illam largius usurpavit, et quatenus ipsa obiecti magnitudo quaedam difficultas censetur, sicut e contrario difficultatem in consequendo obiecto in quoddam excellentiae, et pretiositatis genus revocat ubi 2° loco laudatus, scilicet ad 1um inquiens: dicendum, quod difficile, vel arduum addit quandam specialem rationem bonitatis, scilicet speciositatem quandam ex hoc, quod non de facili habetur: sic dicitur omne rarum carum: arduitas igitur ita consistit in eo, quod obiectum illum gradum pertingat, propter quem hic, et nunc animi erectionem postulat, ut desideretur, et obtineatur.

Neque opponas, a pluribus cum S.to Thoma negari Spem respectu gloriae corporis tum Xpto, dum adhuc mortalem vitam agebat, tum animabus beatis, quamvis dici non possit absolute magna gloria corporis, digna quae, quae ab excelso animo appetatur; nam facile respondebitur 1°, a pluribus alijs Theologis magni utique nominis eam Spem ijsdem concedi: 2°, admissa illa sententia, nihil concludi contra assertum nostrum; propterea enim illi Theologi negant in praefatis actum Spei erga corporis gloriam, quod possidentibus iam gloriam substantialem animae, ipsumque Deum, ut est in se ipso, quid minimum appareret, et reputatur bonum gloriae corporis, quemadmodum ei, qui ad supremum honoris culmen, et dignitatis evectus sit, parva nimis apparet, et fere nullius momenti inferior alia dignitas, quam alias ipse magnam reputabat.

Disputatio 3a

De iudicio regulante actum Spei.

Cum Spes aliqua cum securitate procedat, et quia Theologica sit, maiorem adhuc certitudinem habere debeat, et propterea objectus illius non solus possibile, sed aliquatenus futurus debeat esse, et huiusmodi futuritio non tam sit secundus effectus, quàm secundus iudicii, vel cognitionem, quâ sperans dirigitur, ideo de iudicio illo potius, quàm de futuritione objecti Spei instituitur hæc Controversia.

Sectio 1a

Prænotantur aliqua, et multiplex sententia circa iudicium regulativus Spei Theologicæ rejicitur.

Iam supra insinuatum est, ad actum Spei non sufficere, objectus possibile repræsentari, quod non solum ex eo ostenditur, quod omne desiderium, si serius sit, objecti sui possibilitatem supponat, et Spes plus aliquid exigere videatur, sed ex eo etiam, et quidem potissimum, quod Spes non contingat sine aliqua animi hilaritate, quam sola objecti possibilitas parere non potest, ut pote quæ oriri præcise valet ex medio, quod ad objectus prosequendus assumitur, quod nimirum aliquam securitatem præsefert. Hæc vero securitas in Spe præcisus humanâ, et quæ supernaturalis, atque Theologica non sit, iudicio contenta est tantum probabili eventus, seu assecutionis rei quæ speratur; et licet adesse etiam possit, vel fingi maior aliqua securitas, et quæ afferat certitudinem moralem maiorem, vel minorem, prout fuerint fundamenta, quibus nititur; at universim pro aggrediendis, et quærendis huiusmodi rebus, esto ad earundem prosequutionem animo opus sit alacri, et impigro, prædicta probabilitas sufficiens debet censeri.

Præterea quæstio præsens non tam absolute, quæ de facto, et secundus præsentem providentiam procedit, secundus quam cognitio Fidei, quæ propterea sperandarus substantia

rerum appellatur ab Ap.°, nequit non ingredi regulationem seu directionem Spei. Cum vero certum sit secundum ipsam Fidem, nemini citra revelationem particularem, quae valde paucis conceditur, constare certò de sua propria salute, et beatitudine, et omnem circa hoc Fidei cognitionem explicite, vel saltem implicite esse conditionatam, nempe salvum fore omnem illum qui perseveraverit usque in finem; nulli ex corde poenitenti et ex motivo a Fide proposito non remittere Deum peccata: nullum damnari ex adultis sine culpa propria personali, et sic de aliis, quae tamen contingentem nimis relinquunt conditiones, quae ex parte obiecti ibi subintelliguntur, scilicet poenitentiae legitimam, cooperationem cum Dei gratia, et perseverantiam usque in finem, videtur, huiusmodi actus non sufficere ad dirigendum actum Spei, qui non conditionate, sed absolute fertur in suum obiectum.

Propterea 1.° (ut modò praetermittam Haereticos qui iudicium absolutum Fidei, et omnino certum exigunt, imo illud contendunt esse Spem Theologicam) Vega apud Marin iudicio possibilitatis beatitudinis contentus est. Contra tamen ex dictis, esse possibilem beatitudinem non potest sufficere, ut animus cum alacritate, et firmitate appetat beatitudinem. 2.° alij cum Almayno Lib. 2 Moralium, Cap. 3, et Valencia disp. 2 de Spe. q. 1 puncto 3.° ulterius requirunt iudicium etiam saltem absolutum probabile de futura beatitudine. Sed contra etiam 1.°, quia iudicium huiusmodi praecise probabile potest esse falsum, ut erit in omnibus, qui re ipsa damnabuntur, proindeque non potest esse supernaturale, ut opus est ad immediate dirigendum Spem supernaturalem. 2.° quia neque utrumque istud iudicium, alterum omnino certum de possibilitate salutis, alterum tantum probabile de eiusdem futuritione, potest in Spem refundere illam firmitatem, propter quam fortissimum solatium eam appellat Ap.s ad Hebraeos 6. 3.°: quia absolute stat, aliquem habere utrumque illud iudicium, in cuius potestate non sint media necessaria ad salutem, nequidem ut oblata, sine quibus tamen

actu Spei Theologicę elici non potest.

Ideo 3º M. Albendêa, et, ut ipse putat, cum communi suorum, recurrit ad iudicium reflexum, quod immediate, et directe non respiciat, neque affirmet beatitudinem, sed probabilitatem futuritionis, seu executionis illius, huius, vel similis tendentię, attentis circumstantijs, quę apparent, probabile est, me salvandum esse. Sed contra 1º; quia omnis Spei firmitas a cognitione fidei de facto descendit, et in quavis providentia ad Spem Theologicę necessaria est cognitio ęque certa, et supernaturalis, qualis certe non est cognitio reflexa de probabilitate salutis, cum nullibi revelatum sit de singulis hominibus, attentis omnibus circumstantijs esse probabile, eos fore salvos. 2º; quia iudicium ultimò regulans, et dirigens Spem, eiusdem obiectum materiale, et formale, seu quod sperandum est, et rationem sperandi, pręcise, et ex terminis debet proponere, ut constat in omnibus voluntatis affectibus; sed probabilitas futurę salutis neque est id, quod speratur, neque ratio sperandi, ut ex terminis constat: ergo. 3º; quia quod aliquis certus sit, esse probabilem salutem suam, non sufficit, non solum ut certus sit de sua salute, verum neque ut cum certa fiducia ad salutem aspiret, et conetur, cum ex terminis simul probabile esse possit, non fore illam salutem.

4º Illustrissimus Palanco ad iudicium recurrit directum, et absolutum de futuritione salutis, quo quis absolute, ut illius verbis pręfatum iudicium proponam, affirmet, affuturum sibi ut speranti Dei auxilium et in vi illius sibi ut speranti, futuram esse beatitudinem infallibiliter. Contra tamen 1º; quia obscurius proponitur iudicium, quod etiam a rudibus exigendum est, et insuper vix unus, dum actibus Spei se exercet, illud experitur. 2º; quia quęram ab eo, de quo auxilio loquatur, an de sufficienti tantum, an etiam, vel potius de efficaci? Si 1um, recte quidem creditur, illud nunquam defuturum; non tamen propterea efficitur beatitudo absolute infallibiliter futura, etiam respective ad sperantem ut talem; cum modo, et actu plures sperent, qui re ipsa non salvabuntur: si 2um, falsum erit pręfatum iu-

dicium in omnibus reprobis, et etiam respectu electorum prorsus incertum; cum omnino incertum sit homini viatori quantumvis enixe modo speranti, utrum deinceps sibi affuturum sit auxilium efficax, et maxime in sententia huius Authoris, apud quem, et omnes Praedeterminatores auxilium efficax etiam penes rectum a sufficienti distinguitur, et unice sufficiens; non vero efficax omnibus, et singulis intelligitur a Deo promissum. Contra 3º, et iterum rogo, quomodo illud iudicium attingat Spem recipiendam, et quam regulet, an affirmando ipsam absolute, vel conditionate, vel solum simpliciter eandem veluti apprehendendo? si primum verum esse non potest; alias in signo libertatis ad actum Spei existeret aliquid cum eo actu connexum; quippe iudicium illud uti supernaturale non potest esse falsum: si 2um dicatur, iudicium, quod absolutum praetenditur, erit praecise conditionatum, ut pote quod salutem futuram affirmat sub conditione tantum actus Spei eliciti, imo et deinceps vitae decursu continuati: si 3um praeterea eligatur, ne quidem conditionate poterit affirmari salus futura; quia huiusmodi salus non potest esse certo futura, nisi secundum quod promissa est, et salus non est promissa ulli adulto praecisive ab actu Spei. Contra 4º; quia evolutis terminis, quibus res obscuratur magis, quam declaratur, iudicium illud reducendum est ad actum Fidei conditionatum, quo constat, omnes, et singulos salvos iri, nisi per ipsos steterit, seu neminem, nisi culpâ suâ damnatum iri: quod nihil ulterius tot verborum involucro adducitur.

Respondet, iudicium illud esse conditionatum respective ad subiectum sperans specificative acceptum, absolutum tamen respectu eiusdem reduplicative accepti, seu ut sperantis, quod ut explicet, advertit, illud iudicium non includere ex parte obiecti sperandi actum Spei, quem regulat, neque auxilium necessarium ad eum actum, sed praecisive reliquos deinceps futuros, et necessarios actus usque ad finem vitae, et hos omnes, subindeque salutem aeternam affirmare absolute. Sed contra; quia iudicium praefatum, ut ex ipso constat, omnia haec affirmat, et vel-

vt promittit, fore sperantib. ut sperantib.: q. e reipsa conditionatum, ut eadem praecise affirmans dependenter ab actu Spei, quem attingit, praescindendo ab eo, quod existat, l. secus; quemadmodum apud omnes conditionatum e iudicium illud, qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, quod salutem praecise affirmet de perseverante ut tali, et praescindat a futuritione, l. non futuritione perseverantiae.

Caeterum idem Author parum fidens impugnatae opinioni, aliam amplectitur, quam prius insinuaverat, et proposuerat P. Ripalda, scilicet cognitionem proxime regulativam Spei ee apprehensionem practice suasivam, seu iudicium practicum inchoatum, proponentem voluntati beatitudinem ut in re absolute assequendam in vi auxilij, quod similiter proponit, ut reipsa affuturum absolute, non id affirmando, aut negando, sed simpliciter voluntati proponendo modo suasivo ad spem. Contra vero 1º; quia etiam multum hic redundant termini, et tandem inexplicatum relinquunt id, in quo suasio toties repetita consistit. 2º; quia cognitio saltem in praesenti providentia proxime regulans spem, debet ee Fidei actus, ut supra observatum e, et cum credere sit cum assensione cogitare, ut post Augustinum frequenter repetit S. Ths., in simplici apprehensione, quaecumque illa fingatur, actus Fidei salvari non potest.

Contra 3º; quia apprehensio, quantumcumque suasiva adstruatur, omnes suas vires exerit respectu intellectus, ut eundem ad plenum, perfectumque assensum moveat, neque alia de causa dici poterit iudicium inchoatum, ut in praesenti appellatur a Palanco, nisi quatenus e veluti inceptum iudicium: quod quia prius persuadere debet intellectui assensum, et non, nisi medio isto assensu potest movere voluntatem. Contra 4º; quia nulli apprehensioni convenire potest, ee immediate suasivam voluntatis, seu eandem allicere ad prosequendum bonum, actu praesertim deliberato, ut cum communi sententia docet Magnus Suarez disp. 23 metaph. s. 7, et l. 22 tract. 2º disp. 6, sect. 5, et satis expresse S. Ths. 1. 2. q. 9. a. 1. ad 2m dicens, sicut imaginatio formae sine aestimatione convenientis, l. nocivi non movet appetitum sensitivum, ita nec apprehensio veri sine ratione boni et appetibilis: unde intellectus speculativus non movet, sed intellectus pra-

ctivus, vt dicitur 3° de Anima: in quibus ratio boni iudicium determinatè significat, cum pars æstimativa non parti apprehensivæ, sed iudicativæ proportionetur, et correspondeat; quatenus nimirum ad amandum aliquid præsertim deliberatè non sufficit, apprehendi aliquid vtcumque bonum, sed omnino necessarium est, illud haberi vt bonum, quod idem prorsus est, ac ipsum bonum hîc, et nunc iudicari: cuius ratio insuper esse potest, amorem deliberatum esse actum perfectum voluntatis, quem nequit non præcedere ex parte intellectus actus pariter perfectus, qui citra iudicium inveniri non potest, cum componatur cum apprehensione, negarii bonitatem, vel commoditatem obiecti propositi. Præterquam quod, quomodo stabit, proponi Voluntati plene, et sufficienter bonum aliquod vt illud deliberate amplectatur, quin eidem affirmetur, illud bonum esse, et conveniens ipsi?

Neque prodest huic opinioni exemplum scientiæ simplicis intelligentiæ, qua sola instructus Deus decernit creaturarum existentiam, et similiter Angeli notitijs simplicibus vtuntur, et diriguntur in suis operationibus; non, inquam, hinc proficere potest iste Author, non solum quia in eius opinione etiam scientia visionis se ingerit causalitati rerum; sed etiam, et maxime, quia scientia simplicis intelligentiæ iudicativa est dicenda potius, quam apprehensiva, non quod instar iudicij nostri imperfectissimi compositione, vel divisione prædicati cum, vel a subiecto subsistat, sed quatenus modo licet eminentiori quam perfectissime affirmat, et negat quicquid rebus convenire potest, vel secus, est quæ propterea perfecta, et consummata sententia de essentia, proprietatibus, connexionibus, et effectibus omnium, et singularum rerum possibilium; quemadmodum etiam contingit, etsi modo longe inferiori creaturis pure intellectualibus, et Angelis, atque mentibus beatis intuentibus Deum; ista quippe visio, licet simplicissima sit, non habet modum repræsentandi proprium apprehensionis, sed iudicij, sine imperfectionibus tamen iudiciorum nostrorum; proinde quæ notitiæ, quibus Angeli diriguntur non apprehensionibus, sed iudicijs comparandæ sunt.

Sectio 2a

Nostra, et vera sententia.

Dicendum igitur ē cum communi nostrorum sententia post Lx d disp. 7. s. 7, sufficere ad regulandum actum Spei cognitionem Fidei licet obtive Jditionatam, quā secundum Scripturas, scilicet Matthæi 10, qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, et Cap. 19, si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata, et Apocalypsis 3o ecce sto ad ostium, et pulso, siquis audierit vocem meam, et aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, et alias similes in eisdem sacris Litteris frequentissimas, nobis Jstat, salvos ēe futuros, nisi per nos steterit, nunquam que defuturum auxilium Divinum, cui, si serio, et Jstanter innitimur extra omne dubium ad portum usque salutis perveniemus, neque ulterius aliud iudicium exigendum: eandem ferme sententiam amplectitur Joannes a S.to Thoma 2a 2æ disp. 14 a. 3, illique aperte praeluxit M. Angelicus in 3o dist. 26 q. 2 a. 4 ad 5m, ibi, ex praedictis „patet, quod certitudo Spei, et Fidei in quatuor differunt: 1o in hoc, „quod certitudo Fidei ē intellectus, certitudo autem Spei ē affectus: „2o quia certitudo Fidei non potest deficere, certitudo vero Spei per accidens potest deficere: 3o quia certitudo Fidei ē de complexo, certitudo vero „Spei ē de incomplexo: 4o quia certitudini Fidei opponitur dubitatio, „certitudini vero Spei opponitur diffidentia, aut hæsitatio; sed ad affectum huiusmodi certitudinis non praeexigitur iudicium certum, nisi objective Jditionatum, ut ex nostris probationibus liquidum fiet: quod.

Assertio vero vix non expressa, et definita videtur a Tridentino ses. 6 cap. 13, ibi, nemo sibi certò aliquid absoluta certitudine polliceatur, tametsi in Dei auxilio firmissimam Spem collocare, et reponere omnes debeant; Deus enim, nisi ipsi illius gratiæ defecerint, sicut cœpit, ipsius opus bonum, ita perficiet: quod non solum non requiritur iudicium certum, etiam obtive absolutum ad Jcipiendam Spem, verum sancte iubemur nullum simile formare iudicium, et solo instructi iudicio obtive Jditionato, et secundum

Fidem certo debemus confidentes salutem nostram cum Dei auxilio operari, omnemque nostram fiduciam in ipso Dei auxilio nunquam defuturo, quantum est ex parte ipsius, vel potius ex parte Dei reponentes obligamur conari ad facienda omnia, quae sunt necessaria ad salutem.

Ratio etiam in promptu est tam facilis, quam efficax, et solida. Vt quis aliquid serio, et etiam efficaciter absolute intendat, cum certitudine insuper, et fiducia illud consequendi, non tamen omnimoda, et absoluta, sed quae timori locum relinquat, sufficit, si cognoscatur certo illud fore, si intendatur, et serio procuretur, neque imminere periculum aliquod ex parte medij, cui ita intendens fidit; sed hanc certitudinem praesefert cognitio obiective conditionata secundum Fidem certa, quam designavimus: ergo illa sufficit, vt absolute, serio, et efficaciter intendamus salutem, et cum fiducia ad eam aspiremus, licet non sine timore, qui non in debilitate medij, sed in fragilitate, et defectibilitate nostra fundetur: ergo etiam sufficiet praedicta cognitio, vt Spem Theologicam, et supernaturalem concipiamus. Haec posterior consequentia clarissima est, data priori, in qua continetur Spes Theologica, et supernaturalis, tota quanta est, et qualis a Tridentino describitur. Illa vero prior consecutio legitima est, et innegabilis, si verae sint, et ostendantur praemissae, quae igitur sunt probandae.

Et quidem maior fere ab omnibus adversarijs merito conceditur, apud quorum licet aliquos in Deo scientia visionis, et etiam in nobis imperium quoddam practicum rationis, vel intellectus, verae causae praetendantur, et consequenter praeexigantur; non tamen ad actus, qui fuerint de genere intentionis, sed ad alios ad ordinem executionis pertinentes, imo et illi etiam pauci, qui ad intentionem praeexigunt praefatum rationis imperium, contendunt, illud esse pure practicum, et non repraesentativum; sed scientia simplicis intelligentiae praecisse proponit res vt possibiles, et propterea etiam extituras, si Deus, sub cuius potestate constituuntur, partim per eandem scientiam, et

quoad reliquum ratione omnipotentiae quod velit producere easdem: quod quoad actum etiam absolutum intentionis de producenda, vel consequenda re aliqua non praeexigitur iudicium absolutum de futuritione illius, sed sufficit cognitio conditionata proponens eam futuritionem, dummodo identidem conditio constituatur sub potestate concepturi intentionem: quod idem contingit in casu quaestionis, cum hoc solum discrimine, quod Deus non solum absolute, sed cum omnimoda firmitate, et infrustrabiliter sua illa intentione facit, rem esse futuram; creatura vero rationalis actu Spei, licet absolute ad salutem, et efficaciter aspiret, non facit omnino illam absolute futuram, quod, quamvis medium, cui se credit, ex parte sua indeficiens sit, voluntas tamen ipsa mox deficere potest, et non usque ad executionem deducere illud ipsum, quod praefato actu modo proponit facere, seu exequi; et propterea remanet locus Sancto illi timori, quo Spes nostra fovetur, et firmatur magis, quam deiicitur; quo enim quis sibi magis timet, cautior est in declinandis periculis, ferventiusque recurrit ad Deum, eidemque adhaeret, unde auxilium venturum est.

Minor autem prioris illius discursus vix probatione indiget, et explicatione sola sufficienter demonstratur; quandoquidem cognitio Fidei, quam descripsimus, non praecise, et utcumque proponit beatitudinem possibilem, nec qualitercumque conditionate futuram, sed ita certo conditionate futuram, ut identidem designet eam conditionem, illamque ex parte sub potestate voluntatis constituat, et certissime affirmet, etiam quoad reliqua, quae non tunc, sed deinceps exequenda sunt, fore per Dei gratiam sub eiusdem potestate: quod habet praefata cognitio quicquid exigi potest, ut voluntas se erigat, et moveat absolute efficaciter aspirans ad salutem cum certitudine, et fiducia posita in auxilio Dei nunquam defuturo procurandam, et consequendam.

Explicatur magis, et urgetur ratio ista: certitudo, et firmitas Spei non est propria iudicij intellectualis, sed affectiva, et adhaesionis, ut supra nos docebat S. Thomas, et insuper licet firmissima ex parte medij, cui sperans fidit, et se credit, defectibilis tamen ex parte ipsius sperantis, propterea que timoris plena;

sed ad huiusmodi affectus nihil præexigi potest, nisi quod proponantur media requisita ad salutem sequendam, et asserantur fore semper in promptu, neque unquam defutura, nisi a voluntate deserantur, ut ex ipsis terminis constat; quippe hoc ipso, et simul antecedenter non scitur, non futuram salutem, exigi poterit animus, et non præcise conditionate sed absolute aspirare ad salutem, quandoquidem identidem proponit exequi cum Divina gratia, et purificare conditionem, sub qua beatitudo proponitur futura, ut ex ipsis terminis constat; sed totum hoc præstat sine ulteriori iudicio cognitio Fidei nobis præluceens, et affirmans, tum salutem, tum media necessaria ad illius consecutionem non defutura, nisi per nos steterit: quod inutiliter, et frustra quæritur alia quævis cognitio, sive reflexa illa, sive directa prætendatur.

Opponunt 1.º ad spem Theologicam non sufficit cognitio Fidei quantumvis certa de salute futura, si per nos non steterit: quod 1.º probatur antecedens: quia si desit ulterior alia securitas, manet absolute salus prorsus incerta, quod nostra illa seu constantia, seu cooperatio, seu perseverantia solum ut possibilis proponatur, et non ut futura nequidem conditionate; vel aliqua assignetur conditio, sub qua ea cooperatio futura proponitur: quod solum virtute illius cognitionis Fidei poterit sperari salus conditionate, hoc est, sub conditione non simul sperata, cum tamen tendentia Spei absoluta esse debeat, vel possit. Urgetur: ipsa nostra cooperatio, et perseverantia, uti donum Dei, recensetur inter obiecta materialia Spei, et consequenter sperabilis est, et etiam debet sperari: vel quod proponitur ut absolute futura, vel tantum ut conditionate futura? si 1.um, ruit nostra assertio: si 2.um, quæritur, quæ sit conditio, sub qua ea cooperatio nostra futura sit, et asseratur, et nulla certe poterit assignari, præter ipsam nostram cooperationem, et consequenter iudicium regulans actum Spei, quo illa cooperatio speranda sit, habebit hanc, vel similem satis absurdam, et nugatoriam tendentiam, erit cooperatio mea gratiæ Dei, si fuerit mea cooperatio eidem gratiæ: quippe re ipsa idem signi-

ficiat, si per me non steterit, ac si gratiæ Deo cooperatus fuero.

Neque argum.ti an.s, l assumptum, et eiusdem probatio cum Oformatione facile in objicientem retorquetur, sive ille ad iudicium de salute futura sperantis vt sperantis, sive ad apprehensionem recurrat practice suasivam; quippe iudicium illud reipsa Oditionatum eẽ, supra Ostitit, et apprehensio quantumvis suasiva neminem certum potest reddere de salute sua, imo pro hac vita regulariter nulla datur in re ista securitas prorsus absoluta, et non dependens a Oditione, quæ certò absolute affirmari non possit.

Ad probationem g.l dicendum ẽ, actum Spei plerumque non solum terminari ad salutem, vt finem, et vt princeps ipsius obtum, sed etiam ad cooperationem, et Ostantiam usque in finem tanquam media, et vt in obta illius secundaria, sub quibus nimirum salus futura ẽ secundum fidem, et pariter præfata cooperatio secundum eam Fidem futura ẽ ex parte auxilij Divini, et nisi per nos steterit, et hoc sufficit, vt eâ Fide illustratus aspiret ad salutem, et etiam ad Ostanter perseverandum et ad exequenda omnia, quæ fieri necessum sit ad salutem obtinendam, eadem nimirum exequi proponendo, et intendendo eâ animi erectione, et alacritate, quam inspirat gratia Dei auxiliatrix semper adfutura, qui actus propterea omnimodam certitudinem includit, qua parte respicit auxilium Dei, cui fidit, et inhæret, et timori locum relinquit, qua parte respicit nostram cooperationem, vt pote quam licet animo absolute nunc, et efficaciter proponamus, subinde quæ speremus, possumus deinceps mutare hunc animum, et a proposito deficere. In huiusmodi autem Oditionibus sufficit, eas Ostitui sub potestate, et libertate nostra, vt ijsdem serio, et absolute innitamur.

Neque propterea, vt Oformationi satisfaciam, tendentia illius cognitionis eẽ debet nugatoria illa, et implicatoria, quæ nobis opponitur, sed hæc altera, l similis: poteris eẽ, et etiam eris Ostans, et perseverans usque in finem, si volueris, l nisi gratiæ Dei defeceris; l hæc altera: Deus semper tibi propitius erit, et

ad iuvandum paratus: unde deducitur, si quis defecerit decursu vitæ, vel non ea opere expleverit, quæ ad salutem necessaria sunt, et quæ gratia semper assistenti facere potest, et debet, causa defectus erit ex parte illius, et non ex parte Dei, neque ex parte auxilii Divini: et hoc, et præterea nihil significat conditio illa, nisi per nos steterit, uti omnes dicere tenentur ad propositum illam Concilii Arausicani 2i canone 25, Fideles Christo auxiliante posse, et debere, si fideliter laborare velint, adimplere, quæ ad salutem pertinent; sicuti etiam ad eam alteram Tridentini ses. 6. can. 4, Liberum arbitrium posse dissentire vocationi Dei, si velit, quin absque magna irreverentia possint contra illas opponi similes nugæ fideliter laborare velle idem sit, ac adimplere, quæ ad salutem pertinent; et idem pariter dissentire vocationi Dei significet, ac velle dissentire. Et omnium ratio est, non aliter melius explicari posse, gratiam Dei per Christum ex parte nobis datam esse, et ex parte oblatam, quantum opus est ad salutem consequendam, illamque insuper talem esse, ut non adigat nos ad consensum, sed relinquat liberos ad consentiendum, vel non consentiendum. Hæc dicta sint ad veritatis innegabilis pleniorem elucidationem; nam si oporteret, non esset difficile in præsenti assignare conditionem distinctam ab his, quæ sperantur, nempe non ponere obicem Divinæ gratiæ per omissionem liberam eorum, quæ penes nos gratia Dei instructos fuerint. Accedit 1º argumentum ab omnibus esse solvendum, cum Christianos omnes necessario præcedat præfatus Fidei actus, cuius proinde tendentia ab omnibus pariter exponenda est ita, ut sensum ridiculum non faciat. Accedit 2º, eam cognitionem Fidei potius quasi conditionatam, quam proprie conditionatam esse, et dici debere, uti de voluntate Dei salvandi omnes, et etiam convertendi quemcumque, quem ipse ad pœnitentiam vocaverit, non semel cum S.to Thoma observavimus, posse quæ exponi, quasi repræsentantem, media necessaria ad salutem nobis esse absolute concedenda, et salutem similiter sub nostra potestate gratia Dei illâ promissâ instructa esse constitutam. Ex quibus omnibus concluditur, similem cognitionem abunde sufficere ad

erigendy animy, et vt voluntas absolute negotiy tanti mom.ti aggrediatur ipso suo conatu partim exercite purificans 9ditionem, partim etiam signate promittens illius purificationem, secundy quod scilicet 9ditio complectitur 9stantiam per decursum totius vite futuram.

Sectio 3.a

Principiant replice, et procedunt argum.ta

Replicant 1.o, et opponunt 2.o aliquos Theologos pluribus obstinatis et obcecatis negantur auxilia etiam sufficientia, vt se ad iustificationem disponant: q.d illis non prefulget cognitio Fidei, quam ad regulandum Spei actum exigimus, quandoquidem subtracta gratia auxilianti, quantumvis conentur, nihil reipsa prestabunt 9ferens ad salutem, neque salutem 9sequentur. Respondeo ex dictis, argum.ty, et replicam omnes pariter vrgere exigentes nobiscum eam cognitionem, et vlterius requirentes fiduciam, que magis determinate, et absolute proponat futuram salutem. Admissa v.o, l potius pretermissa opinione, quam multi reiecimus tractatu de Providentia Dei in particulari, dicendy ē, nully adhuc scire, se vnum ēē ex illis vsque adeo obstinatis, quibus iam sublata ē potestas omnis proxima ad salutariter operandy, propterea que etiam eos secundum promissiones Dei generaliter ad omnes factas debere conari ad operandam suam salutem faciendo, quanty in se absolute erit, seu secundum vires, quas reipsa habuerit, que si nullum auxilium supernaturale includant, nully pariter fiet opus positive 9ducens; secus v.o negative, quod nimiry per quemcumque actum honesty etiam naturalem impeditur peccaty, quod esset nova damnationis causa. Si v.o proponatur, l fingatur aliquis 9scius fatalis illius derelictionis, non erit potens elicere actum Fidei, poterit tamen, et tenebitur non perpetrare nova peccata, et 9sequenter etiam omittere actum positive desperationis, secundum quod actus iste peccaminosus ē, vti mox exponetur.

Replicant 2.o, et opponunt 3.o: cooperatio, et 9stantia in via salutis, que in 9ditionem, l quasi 9ditionem per acty Fidei assumitur, manet omnino 9tingens, et precise por-

sibilis, cum actus ille Fidei non affirmet, eandem conditionem esse adimplendam: ergo praecise etiam possibilis manebit salus, utpote necessario pendens ab ea conditione, et non nisi ex suppositione illius futura: ergo praedicta cognitio non reddit animum sufficienter certum de salute ipsius, subinde quae erit insufficiens ad proxime dirigendum actum Spei. Urgent 1°: tota illa certitudo componi potest cum iudicio omnino certo, et etiam Fidei damnationis; quippe ille quoque, cui a Deo revelaretur ipsius damnatio, teneretur credere, per Deum non stare, ut non sit salvandus; sed iudicium sufficienter dirigens actum Spei non componitur cum certa cognitione damnationis: ergo. Urgent 2°: solum x^a dicta asseritur a nobis in Spe certitudo, propter quam Spes non possit deflectere a sua propria honestate, si suo motivo proprio insistat, et haec reperitur in quovis virtutis actu, qui nequit declinare in vitium, nisi pariter a proprio virtutis motivo deflectat, ut notat Philosophus 2° Ethic. cap. 6. Cum tamen ab omnibus in actu Spei maior alia, et specialis certitudo desideretur, et qualis exigitur; ut tantum solatii, et gaudium animo inserat; sed haec maior, et specialis certitudo non potest subsistere, nisi praecedat cognitio aliqua proponens salutem absolute futuram, uti reus mortis nullum solatium accipit, quod agnoscat, se evasurum mortem, si Princeps poenam remittat; quia absolute certus non est de hac remissione futura.

Distinguo antecedens argumenti: manet dubia, et incerta cooperatio, et conditionata antecedenter ad actum Spei, licet simul constituta, et constituenda sub potestate illius, qui sperat, concedo: consequenter ad actum Spei, subdistinguo: incertitudine affirmationis, quae propria est solius intellectus, concedo: incertitudine affectiva, et adhaesionis propria voluntatis, nego antecedens, et concessa priori conditionata, vel potius similiter distincto eo consequenti, distinguo 2um consequens: non reddit satis certum, ut sperare possit, nego conditionatam: certitudine omnimoda intellectuali, vel affirmationis, concedo conditionatam. Nimirum hoc argumentum (idem est de plerisque in praesenti controversia) ex quadam imaginatione procedit tam frequenti, quam falsa, et quae

corrigi debet, scilicet ex eo, quod spes accipiatur pro persuasione quadam, seu existimatione absoluta de futura existentia rei, quæ speratur, cum tamen similis persuasio neque sit actus Spei, quæ modò inquirimus, neque illum regulet, vel dirigat, licet ipsum frequenter subsequatur; quatenus sciens, rem fore, si eam serio, et instanter prætendat, simulque eam, quantum hîc, et nunc potest, prætendens, identidemque proponens simili instantia insistere eidem prætensioni, sibi facile persuadet, rem obtinendam esse; quæ tamen persuasio etiam post actum Spei impediri valet, ut mox dicetur, et quando non impediatur, si directe, et absolute procedat, infallibilis esse non potest, cum omnis Spes, si humana tantum sit, sit per se fallibilis, et etiamsi Divina, et Theologica sit, potest per accidens deficere, uti sæpius insinuatum est: pro regula vero, et directione similis voluntatis actus sufficit cognitio Fidei, quam proposuimus, atque etiam pro Spe humana, et fallibili sufficiet cognitio simili modo conditionato, vel quasi conditionato, affirmans, rem fore.

Illa confirmatio tangit quæstionem infra decidendam, et quoad præsens attinet, conceditur, iudicium hoc a nobis exactum sic sufficere ad dirigendum actum Spei, ut simul requiratur carentia iudicij saltem antecedentis de non futura salute, vel de damnatione futura. Ad argumentum respondetur, a nobis facile præter certitudinem communem omni virtuti in argumento insinuatam, specialem aliam pro actu Spei assignari; tum primo, quia ad Spem Theologicam præcedit cognitio Fidei omnino certa affirmans conditionate salutem, et conditionem constituendam esse sub potestate illius, qui ad salutem aspirare debet; tum 2°, quia ipsa Spes non alicui ex se fallibili, sed infallibili, seu infrustrabili, quantum est ex parte sui, medio adhæret, scilicet auxilio Dei, quod nulli deficit, licet plures illi deficiant. Hinc importuna est, et prorsus inefficax paritas adiudicati ad mortem ut pote cui nulla facta est promissio veniæ a Principe, quantumvis illam desideret, et procuret, et quando huiusmodi promissio præcederet, esset omnino fallibilis, cum posset Princeps non stare promissis: unde potius in adversarios retorquetur; nam si damnatus ad mor-

tem certus fieret veniæ, modò eam per hæc, vel illa media, quæ reipsa exequi potest, procuraret, proculdubio esset sufficienter instructus, et expeditus ad illam sperandam, et affectu absoluto efficaci procurandam.

Opponunt 4°: auxilium tantum sufficiens est absolute promissum, non vero efficax, quod tamen necessarium est ad consequendam salutem: ergo saltem auxilium efficax ad perseverandum sperari non poterit, et consequenter neque salus æterna, nisi aliud, præter cognitionem Fidei a nobis exactum pro actu Spei iudicium exhibeatur. Urgent 1°: sine perseverantia impossibilis est salus, et perseverantia secundum Fidem donum est illud ingens, quod non cadit sub meritum nostrum, et circa quod nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceri potest. Urgent 2°: qui sperat salutem sub conditione propriæ cooperationis, solum conditionate eam sperat, cum ut sic cooperationis suæ conditionem non speret: ergo non sperat illam absolute. Urgent 3°: si sola illa Fidei cognitio præcedit, non potius quis sperare, quàm timere poterit, et formidare salutem suam, cum cooperatio pendeat a nostra voluntate, et voluntas nostra timoris potius, quàm Spei motivum sit, et insuper, si etiam partialiter prætendatur Spei motivum, non erit hæc adæquate Theologica, cum non fundetur motivo adæquate Theologico.

Argumentum satis validum est adversus Prædeterminantes, apud quos auxilium efficax substantive etiam, et adæquate distinguitur a sufficienti, et ita proprium Dei miserentis, et volentis, ut, neque ut non existat, libero nostro arbitrio subiaceat. In nostris vero principijs facilis est solutioni, nam quæ distinguendum est antecedens: solum promissum est auxilium sufficiens, sed ut fiat efficax, debeat quæ fieri, et propterea, quantum est ex parte illius efficax, concedo: auxilium tantum sufficiens, et quod, ut efficax fiat, dependeat ab aliquo, quod per ipsummet auxilium non constituatur sub potestate voluntatis, nego antecedens: et distingo pariter consequens: non poterit sperari auxilium efficax ad actus salutares mox decursu vitæ eliciendos, et quæ identidem speran-

tur, et fieri proponuntur, nego: auxilium efficax pro actu ipso Spei, ad quem eliciendum debebitur, subdistinguo: non poterit sperari, neque fieri efficax auxilium, quod supponitur datum, nego: non poterit sperari, sed poterit, et debebit fieri efficax sperando, concedo etiam. Cum enim non ideo non accipiamus gratiam efficacem, quia Deus illam non donat nobis, sed potius ideo Deus illam nobis non donat, quia nolumus accipere ipsam, ut cum Sanctis Dionysio, Aug. et Anselmo statuit Ang.s Magister in 1.o dist. 40 q. 4. a. 2. argum.to sed contra, patet, quod defectus gratiae absolute causa prima est ex parte hominis, qui gratia caret, et Deus non est causa huius defectus nisi ex suppositione illius, quod est ex parte hominis, uti concludit S. Th. ibidem corpore articuli, et, quod est maioris adhuc momenti, Concilium Trid. sess. 6. definit, Deum neminem deserere, a quo prius non deseratur. Verum quidem est, solius Dei esse seligere auxilium inter infinita, quae adhibere potest, proinde que proprium efficax prae proprio inefficaci; at auxilium, quod reipsa donat, licet proprie sit inefficax, donat intendens, quantum est ex se, ut sit efficax, et quod reipsa inefficax sit, solius hominis culpa est, qui proinde exposita Fidei cognitione, abunde instructus est ad sperandam salutem actu absoluto.

1a Confirmatio pro nobis potius est: nam perseverantiae donum sperari potest, et debet, cum tamen nullum indicium supernaturale, et omnino certum praefulgere possit, nisi obiective conditionatum, dicente ibidem Concilio, tametsi in Dei auxilio firmissimam Spem collocare, et reponere omnes debeant. Deus enim, nisi ipsi illius gratiae defuerint, sicut coepit opus bonum, ita perficiet operans velle, et perficere. Quamobrem ad sperandum actu absoluto sufficit cognitio certo conditionate affirmans obiectum, modo conditio vel omnino absolute futura sit, vel saltem constituta sufficienter sub potestate sperantis; et licet perseverantia non cadat sub merito condigno, neque absolute omnibus promissa sit, est tamen omnibus conditionate promissa, et conditio subintellecta partim futura est, partim a libero arbitrio auxilio Dei instructo dependens; quandoquidem per idem Concilium ses. etiam 6 can. 22 sic definitur: siquis dixerit, iustificatum, vel sine speciali auxilio in accepta

iustitia perseverare posse, l cum eo non posse, anathema sit: ubi specialitas non congruitatem, seu efficaciam in actu 2°, sed ubertatem, et abundantiam Divinę gratię auxiliantis significat, eoque cum solis auxilijs ordinarijs diu quem etiam iustum in iustitia perseverare, moraliter impossibile sit: at hęc quoque ubertas, et auxiliorum copia, humiliter, et confidenter petentibus promissa est iuxta illud Matthęi 7: petite, et dabitur vobis, et Joannis 14: quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam vobis. et propterea si aliquando quis ad actus perfectiores ad obtinendam, l conservandam iustificationem satis instructus non sit, imperfectiores, ad quos potens est, exercens, et uberiores gratias divers petens a Deo per Xptum, illas certissime consequetur, et consequenter, si non perseveret, eidem imputabitur.

Ad 2um respondetur, illius assumptum solum esse verum, quando conditio identidem non constituitur sub potestate illius, qui ad sperandum excitatur, et obligatur, secus vero, si conditio sub eiusdem potestate constituta sit; nam hinc l simul inter sperandum verificatur, l saltem proponitur efficaciter verificanda ea conditio, est consequenter l exercite, l signate efficaciter volita, atque etiam suo modo sperata, quatenus non solum vult, et sperat salutem vi Divini auxilij consequi, sed virtute eiusdem exequi omnia, quęcumque ad salutis consecutionem exigantur.

Ad 3um respondetur, auxilium Dei, l potius omnipotentiam ut auxiliantem solum esse posse motivum Spei, ut cum quadam fiducia, et certitudine tendenti in beatitudinem, quę est precipuum illius, atque attributionis obiectum; et licet in hoc negotio intervenire debeat voluntas creata etiam per modum virtutis iuxta Scholę nostrę principia, et iuxta omnes per modum potentię, et causę proprie dictę saltem minus principalis, at auxilium Dei est sine minus tota, precipua tamen ratio agendi, et tota etiam ratio elevandi, et roborandi liberum arbitrium aliàs omnino non solum infirmum, sed prorsus insufficiens, quod abunde sufficit, ut ex hac parte Spes penitus Theologica sit, et Divina. Et licet hinc legitime sequatur, adesse identidem motivum iusti timoris, quod nimirum arbitrium creatum gratię Dei deficere possit,

non idem, sed diversum est motivum timendi a motivo sperandi; nam gratia Dei Spem, et Confidentiam, et arbitrij volubilitas timorem inserunt. Solutionem exprimet Aug. cap. 27 de Natura, et gratia „dicens, illa gratia nos liberat; sed si manserimus in verbis eius... qua„re cum timore, et tremore, et non potius cum securitate (scilicet plena, „et absoluta) sit Deus operatur, nisi quia propter voluntatem nostram, „sine qua bene non possumus operari, cito potest surrigere animo „humano, ut quod bene operatur, suum tantummodo existimet, et di„cat in abundantia sua, non movebor in aeternum, cum potius de„beret fidere Dei auxilio. Ita loquitur S.D. quia tunc suggillabat Pelagianos sibi, suisque viribus nimis tribuentes, ut eorum superbiam retunderet; similiter locuturus de quolibet alio peccato, si occasio ferret.

Disputatio 4

An, et quatenus cum iudicio certo, et absoluto futurae damnationis subsistere valeat Spes, et potestas proxima ad sperandum?

Iudicium, inquam, firmum, et absolutum; nam conditionatum utique certissimum, et Fidei, scilicet de damnatione certo futura, siquis in peccato lethali decesserit, omnibus praelucet, et non solum cum potestate expedita, verum etiam cum actu sperandi optime componitur. Iudicium insuper potius, quam revelatio, de qua communiter Controversia ista institui consuevit; quia non tam revelatio, quae Fides ipsius habita impedimentum esse potest sperandi, et insuper iudicium firmum, et absolutum, quamvis aliunde, quam per revelationem habeatur, pariter impedimento erit, ac si revelatione niteretur, quod scilicet natura comparatum sit, quemcumque desponderé animum statim, ac absolute sibi persuadet, rem, quam optabat, non esse sequendam.

Sectio 1a

Referuntur sententiae, et nostra incipit proponi, et probari.

Negant universim plerique ex Dominicana Schola, quibus ex nostris adhaerent Vazquez, Valencia, Suarezanus, Meratius, et Ioannêtus; compatibilitatem praefati iudicij non solum cum Spe, sed etiam cum potestate sperandi. Affirmant etiam universim plures ex nostris

cum Patribus Azor, Granados, et Iunnio. Plurimi tamen medijs alijs vijs incedunt admittentes prefatam disiungibilitatem, si iudicium fuerit solum probabile, l etiam si certum sit, non sit tamen evidens; si iudicium, l revelatio fuerit de damnatione, propter omissionem Spei culpabilem, et sic de alijs combinationibus decursu controversie opportunius ad examen vocandis. Ac denique singulariter M. Lorca in facta hypothesi admittit Spem de salute ut possibili; non v.º de salute ut futura.

Res, ut vides, satis implexa est, et contentione partium implexior adhuc facta est. Proponitur v.º questio de salute ipsa eterna, cum eodem modo proponi posset de quocumque alio obiecto absolute expectabili; nam par est in omnibus, et de omnibus ratio dubitandi, et eadem quoque debet esse pro omnibus decidendi ratio, que multiplici assertione exponenda est.

Sit 1.ª Sententia Magistri Lorca intactam relinquit disputationem, et non satis aptis vocibus proponitur: intactam relinquit; quia controversia est de Spe salutis ut future, et non eiusdem ut possibilis; et non satis aptis vocibus exponitur; quia cum iudicium, l revelatio non supponantur de non futura potestate ad sperandum, a qua in salutem denominatio possibilis redundat, importune, et incongrue adducitur Spes de salute ut ~~futura~~ possibili, l etiam de ea ut secundum quid, et quantum est ex parte Dei futura, cum citra dubium sit, salutem ex parte Dei respectu omnium esse futuram.

Sit 2.ª assertio: merito fit in presenti distinctio inter revelationem obscuram, et evidentem, sicuti etiam inter iudicium obscurum, et evidens; nam revelationi, et cuilibet alteri fundamento obscure proposito libere prestatur assensus, et ita, ut negari possit: si autem negetur assensus, aufertur similiter impedimentum ad sperandum, quod ex assensu, l iudicio affirmante damnationem poterat resultare: quod licet potestas proxima ad sperandum includat carentiam similis iudicij, erit, l poterit esse tunc facultas remota ad sperandum, et non qualiscumque, et pure passiva, sed sufficiens ad acquirendam potentiam proximam sperandi.

3.a assertio: absolute disiungibilis est potentia proxima ad sperandum cum iudicio etiam certo, et absoluto Fidei de futura damnatione: stat quoque huiusmodi iudicii advenire pro posteriori naturae ad exercitium facultatis proximae ad sperandum, et quod pro posteriori sic advenit, nequit non diiungi cum praedicta facultate; quemadmodum odium liberum libertate contrarietatis quia advenit pro posteriori ad exercitium potentiae liberae ad amandum, et est etiam eiusdem exercitium, non potest non diiungi, et consequenter non esse disiungibile cum potestate proxima ad amandum. Assumptum vero facile suadetur: quippe non repugnat, aliquem potentem proxime, et obligatum sperare salutem culpabiliter omittere actum Spei, et propter culpabilem hanc omissionem non solum damnari a Deo, sed insuper eidem pro illa duratione intimari sufficienter damnationis sententiam hoc, vel simili modo: quia omisisti nunc Spei actum, ad quem obligabaris, indubitabiliter damnaberis, et huiusmodi intimationi ab illo praeberi assensum; sed tunc iudicium certum, et etiam Fidei, si intimatio per revelationem fieret, adveniret pro posteriori naturae ad exercitium potestatis proximae ad sperandum, seu ad exercitium supponens praedictam potestatem; nam adveniret consequenter ad omissionem culpabilem Spei, et omissio Spei culpabilis est unum extremum facultatis liberae ad sperandum, eandemque proinde essentialiter supponens: ergo. Min. et cons.a extra dubium sunt, et maior vix negari posse videtur, cum quaecumque complectitur certissima sint, et nullatenus repugnantia; nam non repugnat 1.o aliquem esse obligatum pro determinata duratione, v.g. pro instanti A ad actum Spei, illumque culpabiliter omittere: neque 2.o, quod Deus absolute decernat sic omittentis damnationem, cum quodlibet peccatum grave afferat ipsi ius ad damnandum illius Authorem: neque 3.o, quod praefatum decretum pro eadem duratione faciat Deus notum illi peccatori, sive per revelationem, sive infundendo eius notitiam, cum iam pro eadem duratione verum sit, illum esse damnandum, et verum, quod nullam praeseferat oppositionem cum simultanea sui revelatione, vel manifestatione.

Si dixeris, illam revelationem, seu manifestationem fieri non posse, ita ut illi adhibeatur assensus pro eadem du-

ratione, qª pro priori eiusdem præintelligitur carentia iudicij certi, et absoluti damnationis futuræ, uti destitutiva potentiæ proximæ ad sperandū, dico ē fº, qª petis principium, cum propterea asserag, carentiā illius iudicij præexigi, qª censes, illud iudicium non posse diungi cum potestate proxima sperandi. 2º, qª impugnaberis his omnibus, quibus evicimus, potentiam proximam sperandi præscindere tantum a simili iudicio, l ut summū includere carentiam iudicij absolute affirmantis damnationē omnino antecedentis, seu existentis independenter ab omni exercitio libero facultatis proximæ ad sperandū. Et hinc 3º, qª universim, et in omni Schola verum ē, pro signo libertatis proximæ ad aliquid libere agendū, præcise præscindi debere ab illis omnibus, quæ l sunt exercitij determinandū illius facultatis, l non existunt, nisi dependenter a determinato eiusdem potestatis exercitio, et sequenter pro posteriori ad illud, et nullius horū carentiā positivā pertinere ad destitutionem actus lⁱ, seu facultatis proxime liberæ; sed argumtū nostrū loquitur de iudicio existenti, et advenienti dependenter a determinato exercitio potestatis proximæ ad sperandum, et simul ostendit, ēē possibilem illius iudicij posterioritatem, et dependentiam a simili determinato exercitio: q.d.

Confirmatur discursus hic: nemo dubitat, iudiciū etiam certum, et Fidei damnationis conditionatū ēē diungibile cum proxima potestate ad sperandū salutem, et non solū illud generaliter intimatū omnibus, tum Joan. 8, *si non credideritis, moriemini in peccato vestro*: tum Lucæ 13, *si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis*, et alias sæpius, in quo tamen non declaratur spatiū singulis designatū, l decurū; sed particulare aliud, magis quæ restrictū ad determinatū instanū; potest quippe Deus ita statuere, et proponere, *præcipio tibi actum spei in instanti A eliciendū, quem si non elicias te damnabo*: in quo decernendi, et intimandi modo nulla cernitur repugnantia, cum etiam de facto ita præcepisse Angelis, verosimilius ē, ut pote quibus xª communem Theologorū sententiā unicū tantū instans ad deliberandū decursū ē, et apud plerosque Adversariorū non poterat

uti impotentibus retractare actus deliberatus, maius spatium dedi eidem quae intimatam esse damnationis aeternae poenam, nisi fideles se exhiberent Deo, vel potuisse saltem intimari, extra dubium omnino est.

An eo casu omittens actum Spei in instanti illo certus absolute foret propriae suae damnationis, cum per revelationem Dei antecedenter sciens supponatur, se damnatum iri, si Spei actum omiserit, et pro eodem instanti etiam consequenter ad omissionem suam culpabilem Spei, evidenter cognosceret, se omisisse praefatum actum, proindeque purificatam esse conditionem, sub qua damnatio aeterna certo futura indicabatur; et sciens certo, aliquid fore sub conditione, et aliunde cognoscens, conditionem iam esse purificatam, necessario elicit iudicium absolute affirmans illud, nisi nimis tardus sit, et obtusae mentis, quod vix de homine mediocriter instructo, et ne vix quidem de Angelo credi potest: quod etiam de facto credibile est, Angelos peccatores in ipso instanti suae praevaricationis cognovisse absolute certo futuram suae damnationem; sed homo ille in facta hypothesi, et etiam Angelus praevaricator de facto pro instanti illo tum omissionis Spei, tum praevaricationis habuerunt facultatem proximam ad Sperandum; nam alias ille homo non peccaret, non sperando, et praevaricator Angelus in instanti, in quo peccavit, non fuisset satis instructus ad se exercendum supernaturaliter virtutibus Theologicis: quod.

Eodem fermè modo iudicandum est, si revelatio, eidemque immixtum vel aliunde infusum iudicium sint de damnatione futura propter aliud peccatum furti v.g., modo sermo sit de instanti, in quo committitur furtum, cum potuerit, et debuerit non committi; nam licet furtum etiam culpabile ex terminis non praerequirat facultatem sperandi, cum non sit unum ex extremis, in ordine ad quae explicatur facultas libera sperandi, at plerumque potestas proxima non furandi, et honeste vitandi furtum coniungitur cum potentia proxima ad sperandum, et saepius etiam illam includit, cum optimum motivum, et urgentissimum vitandi furtum sit, velle efficaciter salutem

tem

tem, ad eam que exigitur, nisi aliunde actus Spei per accidens impeditus supponatur; nam furtum, indeque post illam revelationem iam creditam resultans iudicium certum, et absolutum de futura damnatione, cum adveniant pro posteriori, et impediri possint tum per omissionem furti, tum per actum Spei, qui saltem implicite includit voluntatem non peccandi graviter, et indiiungibilis est cum voluntate furandi in materia gravi, impedimentum esse non possunt, ut non intelligatur pro eodem instanti proxima sperandi facultas. Si sermo, inquam, sit de illo instanti; nam pro alijs (vel antecedentibus, vel subsequentibus, in quibus praeexistere supponatur illud iudicium, cum pro eisdem non stet facultas impediendi furtum, quod extitisse, vel extiturum esse in alio tempore supponitur, pro ijsdem instantibus deprehendetur illud iudicium antecedenter existere ad omne exercitium liberum pro illis ponendum, seu independenter ab omni exercitio eorundem instantium; subindeque idem dicendum erit pro eo casu, quod infra statuetur de iudicio damnationis absoluto omnino antecedenti, et nulla propria ratione attemperato exercitio libero tunc ponendo, vel possibili, quando praefatum iudicium adfuerit.

Assertio 3a: potest etiam coniungi praefatum damnationis iudicium cum actu Spei. Haec assertio difficilior est, sed eodem fere modo probanda, nisi quod actus Spei a revelatione, vel iudicio damnationis respici non possit, ut meritum illius, seu propter quod damnationis poena decernitur, sed adversative, hoc nimirum, vel simili pacto, et pro casu, quo Deus speranti suam salutem ita revelaret, licet nunc salutem aeternam speres, tandem damnaberis propter peccatum furti v.g., in quod incides; quae revelatio (et idem dicitur iudicio illi nitenti) propter particulam licet supponit actum Spei tunc libere exercitum, et per cuius possibilem liberam omissionem potuit impediri: ergo tam revelatio, quam iudicium adveniunt pro posteriori illius actus Spei, proindeque pro eadem temporis differentia coniungentur cum illo.

Neque infera 1°, posse similiter Jungi cum actuali Spe actum desperationis, ut pote in quem facile, et vix non necessario prærequisitaretur certò sibi persuadens, se damnatum iri; quia illatio legitima non est; quamvis enim iudicium adveniens pro posteriori ad actum Spei abunde sufficeret ad prætensum desperationis actum; at iam aliunde impeditus supponitur per actum Spei desperationis actus, modò actus desperationis accipiatur stricte pro affectu voluntatis; quo quis animum despondet, et desinit procurare obiectum, quod alias exoptabat, quia tendentia huius actus est contraria tendentiæ actus Spei, qui supponitur antecedenter ad illud iudicium. Neque insistes 2° ostendens inde saltem colligi, inesse simul animo duo iudicia contraria, nimirum, salvabor, ut prærequiritur ad actum Spei, et non salvabor, quod includitur in assensu præstito illi revelationi: quippe etiam ex dictis sequela ista nulla esse deprehenditur, cum ad actum Spei neque præcedat, neque præcedere debeat iudicium absolute affirmans salutem, seu huius tendentiæ salvabor, sed præcise conditionatum circa salutem identidem proponens, affuturum Dei auxilium, et quicquid ulterius exigitur esse, vel fore sub potestate sperantis. Id unum necessario contingeret in assertionis hypothesi, quòd iudicium illud magis, vel minus certò absolute salutem affirmans pro posteriori, seu consequenter ad actum Spei, non resultaret in præfato casu, sed per revelationem illam, aut potius per assensum ei præstitum impediretur.

Sectio 2a

Argumenta contraria.

Contra præiacentem assertionem opponunt 1° tum Augustinum 11. de Genesi ad Litteram cap. 18, et 19 negantem, Angelum præscivisse suum casum, quia non posset, si illum præsciret sperare perseverantiam, et similiter 21 de Civ. Dei cap. 15 docentem, nos non oraturos pro reprobis, si distincte sciremus, quinam essent, utique quia non possemus tunc sperare illorum salutem, uti ad orandum pro eâ necessum est: tum Anselmum similiter locutum cap. 21 de casu Diaboli; tum denique S. Thomam q. 23 de verit.

a 3. ad 27 negantem in hac præsenti providentia factam esse alicui damnationis ipsius revelationem, quia talis revelatio cogeret eum desperare; ubi ly cogeret, cum proprie usurpari nequeat, quòd coactio proprie dicta in voluntatem cadere non possit, idem significat, ac necessitaret; sed quando necessarius est actus desperationis est antecedenter impossibilis actus Spei: quod revelatio damnationis credita non compatitur cum potestate proxima ad sperandum, et a fortiori cum actuali Spe.

Respondeo, Aug.^ustinum^ (idem dicendum est de Anselmo) loqui de cognitione antecedenti, quali est præscientia, de qua loquitur in 1º loco, atque etiam notitia, quam habere possumus de damnatione aliorum, saltem regulariter loquendo: quare ex doctrina horum SS. Patrum nihil deducitur contra nostrum assertum. Idem dicendum est de Angelico Præceptore, scilicet eum loqui de revelatione antecedenti, seu inimpedibili pro illo instanti, pro quo fit: quin imo adversarij etiam ad solutionem tenentur aliquam exhibendam, tum quia Christo ipso etiam post revelationem non esset necessaria desperatio, sed posset libere omitti; tum quia apud eosdem plerumque desperationi actus peccaminosus est, et ad peccaminosum actum Deus necessitare non potest.

Sed quia facilius, quàm verius, aut potius sine sufficienti explicatione supponitur, esse peccatum desperationis actum operæ pretium erit multiplicem sensum, seu acceptionem desperationis proferre in medium, et de singulis ferre iudicium: nam 1º, etsi minus proprie accipi potest negative, seu pro omissione Spei, quæ tunc solum erit peccatum, quando Spes non solum possibilis, sed etiam pro tunc fuerit præcepta; et cum post revelationem damnationis neque possibilis sit, neque præcipi valeat Spei, illius omissio, et consequenter desperatio negativa peccatum non erit. 2º etiam improprie, sed frequentius accipitur pro iudicio, quo quis sibi absolute persuadet, se esse damnandum, et simile iudicium in casu præfatæ revelationis non esset peccaminosum, cum solum peccatum esse possit, quando temere

dicitur ab eo, qui adhuc ē omnino viator, et iubetur habere fiduciam in Deo, et pro viribus suam salutem procurare. 3° pro iudicio non quidem revelationi innixo, sed imprudenter præhabito, quo aliquis iudicat, Deum sibi non fore propitium, et hoc sine peccato non dicitur, cum omnibus Deus manum suam porrigat, et misericordiam promittat, si adiuti gratia, quam ipsis elargitur, uberiorem etiam daturus, si humiliter, et confidenter eam petant, laborare velint. 4° pro deiectione animi, et hæc, quæ propriissime desperatio ē, in casu quæstionis, scilicet revelationis absolutę de damnatione certò futurâ, perperam reus peccati asseritur, cum despondere animus consequenter ad impossibilitatem consecutionis omnimodam vix non sit necessarium, et suo modo semper prudentissimus sit, ut ex ipsis terminis constat; cum que propterea pro hoc nostro statu peccatum sit, quia licet sęgius valde difficilis, nunquam tamen omnino impossibilis, nisi temere, possit salus iudicari, et debeamus omnes, donec hęc vita superstes fuerit, eniti cum Divina gratia occurrentes difficultates vincere. 5° et adhuc magis proprie pro actu, quo non solum quis despondet animum ad conspectum difficultatum, sed insuper absolute concipit actum, quo salutem suam nolit, atque etiam oderit, ut liberius deinceps se vitijs, et huius seculi voluptatibus tradat, qui actus non solum pro hoc statu, sed etiam in casu quęstionis, seu consequenter ad revelationem damnationis creditam foret peccaminosus; absolute, et pro hoc statu, quia haberetur contra præceptum Dei, et insuper quia (quod etiam in casu quęstionis vigeret) haberetur ex fine liberius peccandi. At in casu quęstionis, si præcise nollet suam salutem, qui certus factus ē de sua damnatione, quia iam ipsi consequenter impossibilis ē, non invenio, cur in hoc peccati reus esse posset. 6° pro nolitione non solum salutis, sed etiam omnis actionis honestę, quam quis alias exercere possit, cum propterea homines illos, in quibus omnis pietas extincta videtur, et per turpissima debacchantes, desperatos dicere soleamus; et huiusmodi affectum esse maxime peccaminosum plusquam evidens ē. 7° denique pro iudicio, quo quis iudicet,

Deum pietate, et potestate carere ad ei subveniendum, ergo
iniuste agere cum ipso; et hoc etiam iudicium, cum blasphe-
mum sit, et hereticum, et cum insuper vehementer inclinet
ad concipiendum furorem illum, quo arrepti Demones, et damna-
ti nihil non tentant contra Deum, non potest non esse pecca-
tum, et quidem maximum.

Opponunt 2°: potentia proxima ad Spem inclu-
dit iudicium practice proponens futuram salutem; sed iudi-
cium huiusmodi non componitur cum revelatione, et iudicio
absoluto de damnatione futura: ergo. Mai. videtur certa: tum
quia nihil volitum, quin precognitum modo sufficienter allicien-
ti ad volendum: tum etiam quia actus Spei specialem cona-
tum presefert, et consequenter preexigit iudicium de futuritio-
ne boni sperandi. Min. perspicua est, cum in eodem intellectu non possint simul
duo iudicia, alterum affirmans absolute, et alterum absolute negans salutem.

Respondent aliqui contra, quia non absolute non proponat futuram salutem, sed solum
proponit illam ut secundum se, et antecedenter possibilem, et consequenter tantum speculative
possibilem, secus vero ut consequenter et ut hic et nunc et attentis omnibus cir-
cumstantiis, atque proinde practice possibilem, cum aliter proponi non possit
ut absolute hic et nunc proxime assequibilis, sed in casu quo ita pro-
poni posset, cum non possit proponi possibilis consequenter et in sensu composito
revelationis. Respondent 2° ad actum Spei non sufficit proponi utcumque po-
ssibilem salutem, cum id etiam ad desiderium precise tale necessarium
sit, et Spes aliquid ultra exigat. ergo exigitur iudicium absolutum de
futuritione salutis. 3° sciens se damnatum esse statim, et citra omnem
libertatem cadit animo, et impotens efficitur illum erigere, ut opus
erat ad Spem: sed qui credit revelationem sue damnationis, scit se da-
mnatum esse: ergo. Et cum cognitione experimentali damnatis non superest
potestas proxima ad Spem: alias potestas ad sperandum, et consequenter
habitus Spei manerent etiam in damnatis: sed qui Fide divina
credit, et aliunde sibi certo persuadet propriam damnationem, aeque
certus est de illa, ac si eandem experiretur: ergo.

Maior negari debet cum adiuncta probatione ex dictis
Disp. precedenti, ubi ostendit, iudicium regulativum Spei non debere esse
absolutum sed sufficere conditionatum circa salutem modo absolute

existens, vl constitua[m] propratam auxilium Dei per quod absolute
constitutum sit vl constituendum sit sub potestate desperantis salutem[m]
quae praeterea ad illius secutionem requiritur: nam id abunde
sufficit ad omnem illam energiam animi elevatam, et ad certitudinem non omnimodam, sed quasi sed [illegible] assecutionis, quam spes
praesefert, et frustra, quin etiam falso ulterius + quidquam exigi.

+ quidquam

Ad 1am Confirmationem ex ibidem dictis [illegible]; quia solus, et practice possibilis propratae, bene modo sufficienti, ut ad praefatum
actum moveat et alliciat non debet propter partes, seu potius compossibilis cum omnibus quae tunc occurrunt, et etiam necessariis, sed
possibilis attentis omnibus notis et existentibus pro priori, et independenter ad omne exercitium potestis quam praefata conditio
constituunt, et revelatione, vl quidquam, de quibus disputatur, non sic independenter, sed potius dependenter, et pro posteriori existunt et
intelliguntur. Ad 2am, nos etiam aliquid ulterius exigere ad
Spem, quam ad desiderium, scilicet auxilium Dei esse vere futurum[m], et quod
quae praeterea praerequirantur esse constitutum, vl constituendum sub potestate sperantis, quod ad praecise desiderandum non praerequiruntur.

In 3a distinguatur major: qui sit antecedenter, et independenter
a proprio suo exercitio libero, concedo; qui sit tantum consequenter,
et pro posteriori ad suum liberum exercitium[m] nego majorem, et distincta similiter minori contra[m] consequentiam nego: neque ideo erunt simul in eodem
Intellectu Scientia et carentia Scientiae, aut ignorantia positiva, seu nescientia atque Scientia, cum juxta superius dicta pro illo priori non
debeat positive intelligi aliquid certum[m], quae vel sit exercitium[m] liberitatis vel illi coexistendo attemperatum, neque eodem carentia,
sed praecise admitti poterit carentia ejus, vel Scientiae ob antecedenti et tunc attemperative ad exercitium[m] liberitatis coexistentis. Secundo
potest, quod quae mixta [illegible] Alanus [illegible] praesentium nunc[m] sic distinguat
quod status damnationis tempore posteriori sit ad statum[m] viatoris,
et ideo non admitteri potestatem propriam ad Spem, neque potens ad-
mittere illam consequenter ad eundem statum[m]. Respondere etiam potest
assumpta[m] cum P. Antonio Perez quia damnatio exercita,
quam + supponit Scientia experimentalis, est poena ob involuntaria

supponit

dum actu exercitiq. toleratur, et ideo posset non esse etiam tunc volun-
taria, si influeret propter peccatum tunc perpetratum, quia est
insuper mutatio de statu patientis ad statum delectationis
pravae, quam includit peccatum, et haec non nisi pro posteriori
posterioritate reali durationis influenda.

Opponitur 3° et multipliciter Palamus. 1°: pro priori si-
gno debet esse cognitio prudens, seu prudenter concepta
practice alliciens ad salutem prosequendam, ut intelligatur,
seu detur potentia proxima ad eam sperandam: ergo
debet etiam pro illo priori intelligi carentia iudicii certo
negantis, fore salutem; nam, ut prior illa cognitio prudens
sit, et practice alliciat, debet deduci, inspectis omnibus, quae
pro toto eo instanti, et non praecise pro aliquo illius signo
occurrunt, et inspecto iudicio illo altero negante salutem,
seu deducente ad ipsum non potest prudenter iudicari,
fore salutem. 2°: repugnat, aliquem in eodem instanti posse
prudenter affirmare in signo priori, nihil mihi obstat,
quod meam salutem reddat absolute non futuram, et pro si-
gno posteriori sequenti dicere, iam mihi obstat, meam salu-
tem esse absolute non futuram, cum iudicia haec mutuo
sibi contradicant, vel saltem ita opponantur, ut coniungi non pos-
sint pro eadem duratione in eodem intellectu; sed potestas
proxima ad sperandum requirit illud primum iudicium: ergo necessario se-
cum adducit, vel infert carentiam 2i iudicii, quin dici valeat
sufficere iudicium restrictum, et conceptum, attentis praecise il-
lis, quae libertatem constituunt; quia in signo priori, et per
iudicium constituens potestatem ad sperandum considerari debent
etiam illa, quae sunt extra ipsum signum prius; alias foret
proxime potens ad sperandum, qui ita iudicaret: attentis his, quae
sunt in signo priori, non apparet non futura salus, secus
vero attentis aliis, quae ad illud signum non spectant. 3°: sal-
tem necessarium est, ut post plenam considerationem, qui potens
sit ad sperandum, ignoret revelationem suae damnationis; sed

ignorantia ē privativa, et ɔsequenter positiva, et non solum requisitiva notitię: gᵒ opus ē, in ɔstitutione potentię proximę ad sperandū includit carentiā positivā prefatę notitię, et ɔsequenter hęc notitia incompossibilis ē cum potentia proxima ad spem qualitercumque instituatur; nam notitia, et carentia eiusdem in eodem instanti, etiam in diversis signis non cohęrent. 4º: requiritur saltem, quod, omnibus inspectis, diū possit, quis sciat, si ɔvertatur, et ignoscat Deus? uti olim dixerunt Ninivitę, audita predictione Jonę, adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur; sed ubi revelatio, et notitia damnationis absolutę sunt, nullus relinquitur locus prefatę dubitationi, l expectationi: gᵒ 5º: hęc qualiscumque ignorantia pertinens ad potestatem sperandi excludit aliquam notitiam damnationis, et non futuritionis salutis eidem subito possibilę; alias nulla esset possibilis damnationis notitia indiungibilis cum potestate proxima ad spem; sed ignorantia excludens notitiam illi subito possibilem ē privativa, et non negativa: gᵒ. Aliter: revelationis factę ɔsequenter ad exercitiū illius potestatis notitia solum ē possibilis pro posteriori; sed ignorantia pertinens ad eam potestatem excludit a subito notitiā eidem possibilem: gᵒ excludit notitiam damnationis pro posteriori advenientem.

Sed hęc facilius, quam feliciter proferuntur et in multis peccare, seu deficere deprehenduntur; tum 1º, quia indigeste nimis proponuntur, et ęque probant, sive prudens sit, sive imprudens iudicium pretensum, cum nequidem imprudenter duo iudicia l ɔtradictoria, l ɔtraria simul haberi possint: tum 2º, quia tot reflexionibus opus non ē ad eliciendū actum Spei: tum 3º, quia facile omnes hę redargutiones retorquebuntur in Authorem, apud quem, et asseclas nihil solemnius, quam predeterminationem physicam exulare debere ab actu, seu signo 1º, proiicique in actū 2ū, l intermediū, ne omnino ruat libertas creata: si vᵒ hinc nobis opponatur ɔtendentibus, predeterminationę

subito

ubique præiudicij afferre libertati, similiter iudicij de damnatione futura ubilibet, l. quomodolibet collocatum non posse componi cum potestate proxima ad Spem, facilis erit et solida disparitas, atque solutio; q.ª iudicij a nobis prætensi existit dependenter ab exercitio præfatæ potestatis, et cum posterioritate attemperationis ad ipsum, et propterea pertinet ad signum posterius, et illi potestati non officit; prædeterminatio autem physica durioris conditionis ē, neque ulli libertati creatæ exercitio attemperatur, proinde que, l nusquam, l in signo priori collocanda ē, et consequenter de medio tollit libertatem ad actum prædeterminatum.

Absolute ad 1.m distinguatur consequens: debet intelligi in eo priori carentia positiva iudicij negantis futuritionem salutis existentis antecedenter, et independenter ab exercitio illius potestatis, concedatur: dependenti in existendo ab illius exercitio, negetur conta: huiusmodi enim iudicij, sicut etiam exercitij liberi abunde sufficit carentia præcisiva, seu potius præcisio, ut cognitio proponens salutem, et modo sæpius experto eandem constituens sub potestate rationalis creaturæ sufficienter, et practice alliciat ad sperandum salutem; nam ad sic practice, atque etiam mature, et prudenter alliciendum, non debet, imo neque potest formari iudicij, perpensis 1.m omnibus illis, in quæ prosiliet libertas creata, seu quæ dependenter ab illius exercitio, existent, sed inspectis solum illis, quæ independenter ab eo exercitio fuisse, esse, l fore proponuntur.

Ad 2.m resp.ª iudicij constituens potestatem sperandi non habere, seu non debere habere modum tendendi insinuatum in argumento, ut unusquisque in se ipso potuit experiri, et quando haberet, l habere concedatur cum modum, sensus ēē debet secundum distinctionem sæpius datam, scilicet, nihil antecedenter, et consequenter sine dependentia

ab exercitio, quod modo habere possumus existens, reddit salutem meam infallibiliter non futuram, cum quo iudicio optime cohaeret iudicium aliud cum ipso exercitio adveniens affirmans, non esse futuram salutem, et haec est restrictio, quam praefert iudicii regulans actum Spei, et universim quemcumque actum liberum, ut pote pro cuius signo priori necesse est, praescindi ab actu, et ab illius carentia, et consequenter etiam a quibuslibet aliis, quae alterutri extremo in existendo alligata sint.

Ad 3.m dicendum, non esse necessarium, in signo potestatis ad Spem positive ignorari, nesciri, vel non sciri damnationem, vel non futuritionem Salutis, nisi forsan sensus sit de scientia, vel notitia fundata in aliquo antecedenter existenti; sed sufficere, si praescindatur tam a notitia, quam a carentia notitiae, quae consequenter adveniat, seu dependenter ab usu, vel exercitio eiusdem potestatis.

Ad 4.m resp.r iudicium illud simile iudicio Ninivitarum tunc prodesse, vel locum habere, quando antecedenter alicui intimaretur sententia damnationis, simul quae fundamenta adessent, ut Ninivitis contigit, et in huiusmodi revelationibus frequentius evenit, ad iudicandum, similem sententiam esse pure comminatoriam, non absolutam, sed conditionatam, nisi scilicet fiant prompte fructus digni poenitentiae: in casu vero quaestionis nulla huiusmodi revelatio antecedens affulget, et unice disputatur de revelatione, et notitia prorsus absoluta, sed consequenti, et non antecedenti ad exercitium libertatis.

5.m specialiter retorqueri meretur in illius Authorem, cuius praedeterminatio physica non potest intelligi in actu primo sine praeiudicio libertatis: ergo debebit in eodem intelligi carentia illius praedeterminationis, utique privativa, cum praefata praedeterminatio Authorum possibilis sit, et videatur: vel aliter: ergo debebit intelligi in praefato actu primo carentia praedeterminationis possibilis apud Authorem in actu tantum medio, 1.o, subinde quae etiam praedeterminatio attenta hac inferiori sede

libertati præiudicabit. Absolute dicendum ẽ, revelationẽ, et notitiam damnationis non intelligi in signo, l in actu 1º proximo ad sperandum, neque propterea carentiam illius revelationis, et notitię præintelligendam esse in eo actu, cum nihil frequentius, et verius inveniatur apud Philosophos, et Theologos, quam pro simili signo, l actu præscindi simul ab aliquo, et eiusdem carentia, ut constat in amore libero, a quo simul, et ab ipsius carentia præscinditur in actu 1º proximo, et ex parte potestatis liberę, quantumcumque secundũ durationem necessum sit, alterutrum existere: huius vº ratio pro omnibus sit, signa eiusmodi ẽẽ præcise constitutionis, proinde que præscindere ab his omnibus, quibus non constituuntur illa, de quibus agitur; et cum plurima sint, quę neque ipsa, neque eorum carentię ad aliorum constitutionem pertineant, ubi sermo ẽ de horum constitutione, identidem ab illis, et eorundem carentijs præscinditur; sed potentia proxima ad Spem neque constituitur notitiâ damnationis, neque debet constitui carentiâ illius notitię, præsertim quando notitia per eandem potestatem impedibilis ẽ: q. Prætexquamquod non semel insinuavimus, revelationem, et notitiam damnationis antecedentem possibilem, cuius proinde carentia positiva includi poterit in signo, l actu 1º proximo ad sperandum.

Opponunt tandem contra coniunctionem notitię damnationis cum actu Spei, damnationis sententiam non posse non esse propter aliquod peccatum, et consequenter solum dependenter a peccato posse existere, et intimari; sed actus Spei peccatum non ẽ: q. non poterit consequenter ad ipsum, seu dependenter ab eo intimari, l revelari damnatio. Respº. propter solum peccatũ tanquam meritũ illius damnationem decerni, posse tamen eius revelationem, et intimationem fieri dependenter, seu cum suf-

ficientis attemperatione, et posterioritate ad plura alia, et etiam ad actum Spei, quamvis honestissimus, ut pote quae per eam adversative possunt attingi, ut in posteriori nostra assertione ostensum est, hoc scilicet, vel simili pacto, etiamsi modo speres (et idem erit de quocumque altero) damnaberis, vel simul significando peccata, propter quae damnatio incurritur, vel illa reticendo. Sectio 3a

Proponitur, et protegitur altera assertio

Hucusque actum est de notitia damnationis, quae habeatur tantum pro posteriori, et dependenter, seu cum attemperatione ad exercitium liberum illius, cui similis notitia, vel revelatio intimatur, et liberum pro eodem instanti, pro quo similis notitia affulget. At, si notitia adstruatur vel omnino independenter ab illo exercitio libero, ut si forte possibile sit, quem citra omnem suam culpam poenis aeternis addici, in quo tamen casu propria damnationis ratio non subsisteret, et negatio potius beatitudinis, quam privatio dici deberet: vel etiamsi dependenter a libero exercitio, non tamen libero pro eo instanti, sed pro alio, vel anteriori, vel subsequenti, in hunc, vel similem modum, propter peccata, quae heri perpetrasti, vel cras perpetrabis, damnaberis: in hoc, inquam, casu asserimus, non remanere veram potentiam ad sperandum, et quidem non solum proximam, verum neque remotam proprie dictam, seu acquisitivam potentiae proximae pro illo eodem instanti, pro quo ea notitia cum simili independentia existit.

Probatur praefixa assertio quoad potentiam proximam. Notitia illa pro simili casu non potest non intelligi pro signo potestatis ad quemcumque actum eliciendum circa salutem; sed actus elicitus circa salutem a potestate destituta ea notitia non potest esse actus Spei: ergo neque illa potestas erit potentia proxima ad Spem. Maior legitima est; quia actus Spei

non potest procedere a potestate, quę non sit potentia proxima ad sperandum. Min. etiam constat; quia actus spei est conatus efficax absolutus, et resolutorie intentivus, et prosecutivus illius, quod speratur; et voluntas ferri non potest absoluto efficaci conatu in aliquid, quod sibi iam impossibile, et inassequibile proponatur, sed præcise quodam velleitatis genere, vel ut summum affectu licet serio, et quantum ad ipsam attinet, efficaci, non tamen affectu absoluto, et nullo ne quidem virtualiter conditionem præseferenti.

Mai. igitur, quę sola in dubium vocari potest, suadetur, utique efficaciter: nemo ambigere potest, quantum conferat cognitio assequibilitatis obiecti, et qualiscumque eiusdem obiecti vel perfectionis, vel imperfectionis, ut voluntas sic, vel aliter afficiatur erga ipsum, cum inde plerumque oriatur quod libertas illius magis, vel minus ampla sit, et hanc, vel illam speciem affectus valeat exercere, sicuti etiam quod animus despondeat, et desistat a prosecutione obiecti, vel eidem assequendo insistat, uti insinuatum est in minoris probatione, et unusquisque in se ipso, si bene advertat, experietur: ergo quia quęlibet cognitio naturâ suâ alliciens, vel retrahens, si omnino independenter immittatur, et existat, non potest non pertinere ad constitutionem potestatis proximę, quę tunc esse poterit ad prosequendum, vel fugiendum simile obiectum; quandoquidem huiusmodi conditio enumerari non poterit inter illa, quę impertinenter, et prorsus per accidens se habere dicuntur, et consequenter non potest esse pure concomitans, cum de ratione eorum, quę pure concomitanter, subindeque impertinenter se habent, sit non conducere ad ponendum, vel impediendum actum. Dixi, notitia, quę immittatur, et existat independenter ab omni exercitio libero tunc ponendo; quia dependentia illius notitię ab aliquo in alia duratione libere posito, vel ponendo, facere poterit, ut in simili duratione inveniatur potentia proxima ad

oppositu; seu 2° ut admittatur pro duratione, in qua insinuata libertas non exercetur.

Quoad ergo 2° partem, scilicet quoad potentiæ remotæ, et proximæ ad acquirendum proximam potentiam sperandi, eâdem facilitate, et soliditate persuadetur præfixa assertio, in terminis scilicet omnimodæ independentiæ notitiæ damnationis in existendo, seu in sensu, et pro duratione, in quibus ita independenter existat, ut si ad evidentiam rei conspiciatur, vel proxime ab extrinseco infundatur, vel etiam, quando obscura sit, et libere concepta, ex suppositione, quod iam concepta sit: nam secundum dicta similis notitia inimpedibilis erit: quod non solum impediet actum Spei, pro cuius elicientia oportebat, non præintelligi positive absolute non futurum obiectum, sed etiam facultatem acquirendi potentiam proximam ad actum Spei.

Probatur Ratio: quia huiusmodi facultas eatenus acquiri potest, quatenus potest abiici impedimentum antecedens ad actum Spei; sed impedimentum ad talem actum abiici, seu auferri non potest in præsenti, cum supponatur consistere in notitia damnationis, seu absolutæ non futuritionis salutis, et huiusmodi notitia in casu quæstionis supponitur proxime inimpedibilis, vel quia omnino ab extrinseco immissa est, vel evidens est, vel quia quæstio instituitur ex suppositione, quod ea existat, et omnino impossibile est, eam non existere ex suppositione, quod existat.

Sed opponunt 1°, et veluti ad hominem; damnationem necessario esse propter aliquam culpam, quæ cum sine libertate haberi non possit, erit pariter impedibilis per eiusdem omissionem, et consequenter etiam tum revelatio, tum et notitia quælibet similis damnationis. Ceterum respondetur, retorsionem istam iam præoccupatam esse; quia supponitur damnatio exercenda pro culpa præterita, vel futura, et quæ non cadat sub libertate illius durationis, in qua, vel pro qua habetur damnationis notitia. Propterea —

Opponunt 2°, et efficacius: Petrus, cui facta supponatur revelatio damnationis, l hæc aliunde omnino antecedenter scita, si damnatio fuerit propter peccatum præteritum, tenebitur adhuc illius pœnitere, et confessionem sacramentalem instituere, ad quod penitus necessaria est spei veniæ; si vero fuerit propter peccatum futurum, deberet adhuc serio, et resolutorie proponere non peccare in posterum, et consequenter habere propositum efficax absolutum non perpetrandi peccatum illud, propter quod se damnatum iri cognoscit, quod propositum iisdem difficultatibus subiacet, ac actus Spei, quin imo, cum actus Spei aliquoties sub præcepto cadat, deberet consequenter non solum proponere elicere eum actum, quandocumque præceptum instaret, sed re ipsa elicere eundem, quando tempus præcepti advenisse adverteretur; sed hæc omnia ostendunt l etiam ex parte includunt potentiam proximam ad Spem, l saltem facultatem illam potentiam acquirendi, ut pote sine qua non consistit obligatio ad actum Spei, et alios a nobis enumeratos: ergo.

2°: postquam D. Petrus certior per Christum factus esset trinæ illius suæ negationis, adhuc pergebat in suo illo proposito, etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo: quod adhuc serio proponebat, subindeque sperabat non negare Christum, consequenterque post notitiam, et in sensu composito revelationis de aliquo non futuro, poterit haberi, l concipi conatus serius, et absolutus eiusdem procurativus. 3° frequenter reperiuntur, qui ad Tribunal confessionis sola peccata venialia afferunt, et quamvis sciant, se semel, atque iterum in eadem esse lapsuros, illa non repetere proponunt, utique serio, efficaciter, et absolute; quandoquidem huiusmodi propositum (sive virtuale, sive etiam forte secundum varias Theologorum opiniones) necessario exigitur ad valorem Sacramenti. Sed quia responderi potest, sufficere propositum in ea hypothesi de aliqua determinata specie peccati venialis, quod facilius vitari possit, l de non perpetrandis

cum tanta frequentia, 3° præcedens assumptum urgeri potest; quia nemo non laudabit propositum nunquam leviter peccandi, in quod frequenter erumpunt animæ iustæ, dum præsertim maiestatem Dei maximam seduló contemplantur, propterea que non poterit non esse prudentissimum præfatum præceptum; sed ita proponentes bené sciunt, se non vitaturos omnia peccata etiam levissima, memores propriæ fragilitatis, propter quam scriptum est illud, <u>septies</u> (hoc est, sæpius) <u>in die cadit</u> iustus: quod &c.

Dubitari non potest, hæc magis urgere, quæ quæ contra compossibilitatem eiusdem notitiæ cum potentia expedita ad Spem, aut etiam cum actu Spei obijciebantur. Neque illis satisfacies, negans possibilitatem revelationis de damnatione futura faciendæ homini adhuc viatori; tum quia pleraque procedunt independenter a simili revelatione; tum quia quæstio similiter institui potest, et, ut infra dicetur, eodem modo resolvenda est, licet notitia damnationis supponatur pure probabilis, vel etiam temere, et imprudenter concepta, quæ notitia etiam in providentia præsenti possibilis est; tum quia quamvis de facto nulli facta, vel facienda sit in hac vita damnationis suæ revelatio absoluta, et plusquam comminatoria, ut communiter supponunt Theologi; at ijdem Theologi, uno, vel altero dempto, docent uniformiter, absolute, et præcisive a præsenti providentia, seu rerum libera Dei institutione non repugnare præfatam revelationem, seu anticipatam, certam que notitiam propriæ damnationis: quapropter alia via argumento occurrendum est.

Negatur igitur illius assumptum, et ad 1. probationem dicendum est, Petrum habentem notitiam suæ damnationis propter peccatum præteritum, posse aliqualiter pœnitere illius, quatenus potest odisse illud, atque detestari, subinde que potest velle, ne factum sit, non tamen poterit simul exigi in Spem veniæ, quam indicat, non esse concedendam: similiter qui de sua damnatione certus sit, vel fiat futura propter peccatum in posterum

committendi, poterit quidem illud nolle, et detestari, quin etiam nolle, quòd futurum sit, et quidem nolitione, quę non sit pura nolleitas similis veleitati, quę in pigris reprehenditur ab Scriptura, ut pote quę cum Ѵrario efficaci affectu componitur; sed multo magis seria, atque efficax, quę nimirum omnem deliberatum affectum ad peccatum hic, et nunc excludat, et propterea affectus huiusmodi neque similis omnino ē illi, quem naufragus Ѵservat erga merces, quas in mare projicit, ne simul cum illis pereat, qa re ipsa naufragus hic, et nunc merces a se abjicit: melius igitur comparabitur cum affectu Dei Ѵferentis auxilium prævisum inefficax erga actum salutarem, quę nihilominus licet non absolutâ efficacia, neque omnino absolute, seriò tamen, et etiam absolute secundum quid hoc ē, quantum ē ex parte sua, prętendit, proxime absolute prętensurus, si creatura non resisteret.

Hoc qa modo posset Petrus in casu obiectionis nolle peccatum illud, quod deinceps futurum certò indicare supponitur; qa potest sic modo illud detestari, ut nullum deliberatum affectum modo gerat erga ipsum, quin et velit, ne unquam futurum sit, non poterit tamen Ѵcipere propositum absolutum, quod his vocibus explicantibus conatus resolutus, et absolutus, non faciam illud exponi Ѵsuevit. Unde in priori casu obiectionis deobligatus esset a Ѵfessione et etiam a procuranda venia peccati; in 2o Ѵ obiectionis casu posset aliorum peccatorum, si ijsdem irretitum se invenerit, veniam prętendere, atque etiam Ѵfessionem instituere, modò in ea hypothesi necessarium non supponatur pro valore Ѵfessionis Sacramentalis propositum absolutum universale, seu quo universaliter omnia deinceps peccata vitare absolute proponatur. Horum ratio ē, in primo casu veniam supponi factam impossibilem, et in 2o similiter vitationem illius peccati, propter quod supponitur damnatio

certo futura, seu ver̄o aliorum peccatorum tum veniam, tum vitationem; proindeque vel deobligandus esset a confessione etiam in 2° casu, vel pro illa providentia aliæ essent leges confessionis, et non exigeretur propositum absolutum usque adeo universale, quemadmodum in præsenti providentia circa peccata venialia opus non est proposito, quod universaliter ad omnia extendatur.

Ad 2um respondetur cum Patribus Ruiz, Aldrete, et alijs, revelationem Xpti indicatam fuisse a Petro comminatoriam, et conditionatam, proptereaque potuisse innitere pristino illi absoluto proposito non negandi Xptum, et propterea absolvi a Augustino, D. Thoma, et alijs imprudentiæ, et præsumptionis reum haberi, quod suo illo proposito nimium fidisset, cum deberet potius Spem suam omnem in Dei auxilio reponere, illudque enixe postulare, cautiusque propriæ fragilitatis memor procedere, præsertim, cum ea a Xpto audisset. Si vero iudicasset, revelationem Xpti esse absolutam, non potuisset concipere simile propositum, nisi non adhibendo Fidem dicto Xpti, et ut summum posset displicere in sua illa, quam crederet, futura negatione, eandemque pro tunc detestari, et nolle in sensu, quem nuper dedimus; quandoquidem voluntas ex suppositione similis iudicij non aliter potest se exercere, cum naturâ comparatum sit, voluntatem desistere a procurandis his, quæ sunt, vel apprehenduntur facta impossibilia, seu non assequenda.

Adde, quod D. Petrus non adhibuit assensum illius revelationis, vel quia sufficienter proposita non fuit, vel quia iudicabat esse comminatoriam, vel saltem ut absolutæ; nos autem procedimus in suppositione, quod præbuerit assensum, et absolutæ fuerit.

Ad 3um dicendum est, veram esse solutionem ibidem insinuatam; et ad 4um ex dictis constat, propositum illud non esse omnino absolutum, nisi forsan vel præ excessu affectus, vel præ nimia attentione ad alia quis non advertat, non esse adimplendum in tanta universalitate: quare eius efficacia consistit tum in exclusione omnis præsentis affectus ad peccatum, tum in intentione excludendi etiam in posterum, seu evitandi omnia peccata, prout homini specialiter ad id intento possibile est, hoc est, adhibendi quam maximam posset, diligentiam in præcavendis peccatis, et etiam occasionibus peccandi: præterquam quod, licet moraliter impossibi-

le sit vitare omnia venialia collective accepta (propterea que votum vitandi sic omnia nullum plerumque habearur nisi restringatur ad illa, quę sunt prorsus deliberata) possibile tamen ē metaphysice, et etiam physice, quin et moraliter, si non collective, sed distributive accipiantur: unde haberemus discrimen pro casu pręsenti, secundum quę ex facta suppositione, seu in sensu composito illius omnino impossibilis ē salus; proindeque impotens pro eo statu terminare affectum absolutum efficacem intentivuy illius.

Opponunt 3º: notitia damnationis, seu ipsa damnatio ut credita nullum excludit Ďstitutivy potestatis ad Spem: ergo coheret cum ipsa. Probant ant: prędicta potestas pręter voluntatem, et auxilium pertinens ad ipsam, solum includit ex parte intellectus cognitionem Fidei, l aliam ęquivalentem affirmantem, fore salutem, non utique absolute, sed Ďditionate, l quasi Ďditionate, hoc ē, si per ipsy creaturam non steterit; sed nihil horum excluditur per illam notitiam: non utique voluntas, et quę ex parte eiusdem pręcissive a iudicio directivo Spei requiruntur, ut ex terminis Ďstat; neque item iudicium Spei regulativum ut pote quod in exposita cognitione Ďsistit, quę non excluditur per similem notitiam; quippe etiam illa pręlucente, et in sensu composito eiusdem, verum ē de illa creatura, salvam fore, nisi per ipsam steterit, cum supponatur, non nisi culpâ suâ damnandam: ergo.

Negatur argumti ant, et ad illius probationem respondetur, pręter assignata Ďstitutiva, requiri aliud non positivy, sed negativy, carentiam scilicet iudicij proxius antecedentis, et pro tunc inimpedibili affirmantis futuram damnationem, l non futuram salutem; quia ad pręsentiam huius iudicij cognitio illa Ďditionata, l quasi Ďditionata sufficiens non ē movere voluntatem ad affectum tam resolutum, seu absolutum intentivum salutis, et propterea neces-

sum ē, præintelligi carentiam positivą eiusdem iudicij; quippe carentia præcisiva, seu potius præcisio a simili iudicio, et eius carentia, cum agitur de iudicio inimpedibili, erit identidē præcisio ab expeditione, l non expeditione ad actum Spei, et propterea solum admittitur in ordine ad iudiciū impedibile per exercitiū potestatis.

Opponunt 4°, et replicant: q idem dicendum erit, quamvis iudiciū damnationis non sit Fidei, nec supernaturale, sed incertum, et opinativū; qa similiter affirmabit, non fore salutem. Negat Diam Marin disp. 4 de Spe, sect. 5 a num. 64: 1°; qa in casu iudicij Fidei, l alterius supernaturalis omnino certi, non poterit simul haberi iudiciū hoc reflexum, probabile ē, fore salutem, secus 2°, si iudicium eam negans opinativū sit, quemadmodum cum iudicio directe affirmanti, prædeterminationem physicam præiudicare libertati componitur hoc alterū reflexū, probabile ē, prædeterminationem physicam libertati non præiudicare, Sed iudiciū illud reflexum simul cū iudicio Fidei conditionato sufficit ad concipiendū actum Spei. 2°; qa si iudicium de damnatione non esset directum, sed reflexum, nempe probabile ē, non fore salutem, non obesset actui Spei, et cohereret cum potentia proxima ad Spem; sed iudicium directum opinativū, et quod consequenter non ē liberū a formidine de eo, quod res aliter se habeat, non habet maiorem vim ad retrahendum ab Spe: q. 3°; qa si iudicium directum supponatur imprudens, atque temere conceptum, ad præsentiam fundamti longe certius, l etiam certò moraliter suadentis, fore salutem, non impediret actum Spei, neque facultatem proximam ad ipsum: q neq iudicium pure probabile, etsi non temere conceptum; qa adhuc adesse poterunt fundamta non solū ad formidandū de veritate illius, sed etiam ad asserendū æque probabiliter oppositū. 4°: cum iudicio probabili directo de prohibitione alicuius actioni, pingendi vg die sacro, potest quis licite exercere eam actionem, si adhuc probabile sit, illam non esse prohibitam: q similiter cum iudi-

cio præcise opinativo, et probabili de non futura salute pot-
erit quis ad eandem aspirare, modo adhuc probabile sit,
salutem esse obtinendam, aut posse obtineri.

Hæc speciem quidem habent, sed non satis sua-
dent assumptum, nisi quatenus xa superius statuta opina-
tive iudicans, et consequenter libere, potuit non deponere il-
lud iudicium, et declinare impedimentum quodcumque inde ad
sperandum resultans, in quo sensu non procedit quæstio præ-
sens, sed ex suppositione iudicij iam præhabiti, in cuius
sensu composito haberi non posse actum Fidei, ex dictis
sufficienter persuadetur; tum quia ita iudicans, libere eam
opinionem concipit, et consequenter in actu exercito negligit
motiva quæcumque in contrarium: quod consequenter semetipsum
necessitat ad non sperandum: tum quia experientiâ similiter
ter constat, simili iudicio animum valde deprimi, pro-
inde que fieri impotentem ad conandum in salutem eâ
energiâ, quam actus Spei præsefert, atque propterea si quos
reperimus ita deiectos, illum procuramus, ut deponant illud
iudicium, adductis fundamentis directe persuadentibus futuri-
tionem salutis, si ipse gratiæ Dei cooperari velit: quod quia
impossibile iudicatur, componi actum Spei cum eo iudicio.

Ad 1am probationem neganda est minor, cum
actus Spei supernaturalis iudicio Fidei certo, et non præ-
cise probabili dirigendus sit, vel distinguatur: si desit iudi-
cium directe negans, fore salutem, concedatur: si adsit, vel suppo-
natur simile iudicium, negetur minor, et etiam consequentia,
quia licet carentia, vel saltem præcisio illius iudicij positive non
influat, necessaria tamen conditio est ad actum Spei, quòd
tale iudicium semel habitum, enervet vires cognitionis
Fidei conditionate proponentis salutem ad movendum, et eri-
gendum animum.

Ad 2am negatur min., quam falsam esse eadem
experientia nos docet; quandoquidem etiam sic reflexe iu-

dicantes, aut dubitantes, insistimus adhuc assecutioni rei expetitę; si autem directe, et resolutorie tandem iudicemus, rem non eē obtinendā, illico animum despondemus: q. qᵃ ad deprimendū animū, maioris vis potitur iudicium directum, quā reflexum: cuius rāō eē potest illa, quam nuper innuebamus, scilicet iudicium directum non vtcumq. libere deponi, sed identidem, et exacte manumittendo, et abijciendo omnia indrarij fundamᵗᵃ, et omnem eorum vim.

Ad 3ū: dicimus, etiam per iudicium imprudenter, et temere deceptum fieri consequenter impossibilem actum Spei; qᵃ similiter per ipsum enervantur vires cognitionis directivę Spei; vt etiam non solum in hac materia, sed in aliis quibuslibet, quę ad factum pertinent, obvium ē, atque frequentissimum, cum plerumque eò obstinaciores fiant homines, quò imprudentius, et magis temere in hanc, l. illam existimationem inciderint, quod inde oriri videtur, quòd eò magis prevaleat affectus ad rem existimatā, quò inefficacior, l. levior que fuerit rāō ad sic existimandū; propterea que cum huiusmodi hominibus oleum, et operam perdet, qui prius ab imprudenti illa, et temeraria opinione eos non abduxerit.

Ad 3ū: negabunt ant. non solum Antiprobabilistę omnes, sed etiam plurimi Probabilistarij, qui licet teneant vsū liciti opinionis ęque tantū, l. etiam minus probabilis libertati faventis, l. contra Legem, damnant nihilominus eundem vsum in sensu composito iudicij directi affirmantis prohibitionem, proindeque potius probatio pro nostra assertione militare deprehenditur. Cęterū dato, l. pretermisso anti, negatur cōtia; qᵃ in rebus opinabilibus dictamen cōscientię (quod et iudicij practicū dici cōsuevit; qᵃ fertur de rebus vt hîc, et nunc existentibus) (propter quod etiam facti potius, quàm iuris ē, et dicitur) non tam ē actus directus, quam reflexus, quo videlicet quis censet, hîc, et nunc, proindeque secundū statum, quem obtum habet in mente sua sibi esse licitum, l. illicitum hoc, l. illud agere, quod iudicij practicum dici solet ad

differentiam iudicij illius, quod versatur circa actionem præcisive ab statu, quem hîc, et nunc habet illa in mente iudicantis, et quod propterea speculativum appellatur: cum vero Probabilitas non sufficiat, ut lex obliget, eandem probabiliter existentem directe iudicari, si aliunde dentur rationes graves contra eius existentiam; quæ prætendunt, tunc prævalere possessionem libertatis, ideo in sensu composito iudicij directi de Lege prohibente pure probabilis prætenditur ab ijsdem, posse formari iudicium practicum de eo, quod hîc, et nunc ea Lex non obligat.

At iudicium, quo quis directe censet, non fore suam ipsius salutem, quantumvis probabile, non est præcise iuris, sed facti, neque speculativum in sensu insinuato, sed practicum, cum non sit de salute præcise secundum se, sed ut hîc, et nunc desiderata, ultimatumque propterea, et resolutorium, proindeque enervans vires cuiuscumque alterius cognitionis ad exigendum hîc, et nunc animum ad Spem, et usque adeo illum deprimens, ut, si non cogat ad positive desperandum, faciat saltem consequenter impossibilem actum Spei. Et hinc exemplum facile retorquetur: si quis formet iudicium practicum, quantumvis erroneum, et imprudens, quo iudicat, sibi aliquid hîc, et nunc non licere, si illud exequatur, priusquam deponat iudicium præceptum, peccabit: ergo quæ consequenter ad tale iudicium non potest non esse illicita ea actio: ergo similiter non potest non esse impossibilis actus Spei in sensu composito iudicij probabilis, de quo procedit argumentum, seu consequenter ad ipsum.

Sed insistis: iudicans, medium aliquod esse inutile ad consequendum aliquem finem, si a legitimo Superiore præcipiatur illud nihilominus adhibere, obligabitur ad ponendum ipsum: ergo adhuc est potens exequi præfatum medium ex intentione illius finis, ad quem probabiliter directe iudicat,

non ēē profuturū: q̄ etiam probabiliter iudicans, non fore finē, potest ipsum absolute intendere, atque etiam sperare, si aliās obtum dignum sit motu Spei. Instantia retorquetur in eo, qui evidenter iudicaret, mediū ēē inutile, ad quod tamen ponendū præcepto superioris manere posset obligatus, si, ut supponitur, medium sine peccato poni posset, quin inde liceat colligere, posse tunc per mediū illud finem seriò intendi. Absolutè negatur 2da; q̄a sic iudicans exequeretur mediū illud ex intentione obedientiæ, l. alterius virtutis, non tamen ex intentione finis, quam in sensu composito illius iudicij dicipere non posset; atque proinde si ad similem intentionem diciendū urgeretur a Superiori, non aliter obedire posset, quam deponendo illud iudicij.

Disputatio 5ª

Circa quæ (seu de obiecto materiali) et pro quibus, vel quibus Spes Theologica exerceri possit?

Sectio 1ª

Designatur obiectum materiale Spei Theologicæ.

Materiale Spei Theologicæ obtum generaliter loquendo ē omne illud, quod ex auxilio potissimum Dei experi valet, cum ut sic non possit non præseferre aliquam arduitatis speciem, et statū futuritionis illius saltem impropriæ, quem ad actum Spei in illius obto supra desiderabamus. At cum Spei Theologicæ virtus nobis infundatur potissimū, ut ad Deum usq. ipsum possidendū aspiremus, et insuper cum xª eam, quæ observabamus Tract. de Fide cum S. Thoma ad Rom. 4 lect. 1. Theologalitas cuius libet virtutis etiam petenda sit ex obto mat̄ali proprio (quod forte quod ab alijs appellari sueuit) necessum ē, ipsum Deum ēē principale, et potissimū Spei Theologicæ obtum, atque proinde attributionis,

cum reliqua alia, quæcumque illa sint, non nisi per ordinem ad ipsum, et quatenus ad illius consecutionem conducunt per Spem Theologicam expeti possint, propter quod etiam in aliquo sensu dici potest Deus obiectum Spei adæquatum, quod nimirum unum sit, quod propter se speratur, et per reductionem ad quod reliqua respiciuntur.

Deus, inquam, secundum seipsum, et quatenus ratione sui est summum creaturæ rationalis bonum, subindeque ultimus finis, in quem omnia illius desideria, et vota collimare deberent, ut pote etiam in quo solo plene quiescere valet, est Spei Theologicæ obiectum in sensu, quem exposuimus, utique in recto, et non præcise in obliquo, uti censuit Durandus, et post ipsum Paludanus contendentes, non Deum, sed possessionem illius, et consequenter non obiectivam, sed formalem beatitudinem esse Spei obiectum: est, inquam, Deus ipse, uti reliquorum Theologorum tenet sententia; quia Deus vere ratione sui est bonum maxime conveniens creaturæ rationali, ut pote ex quo, tanquam ex obiecto ingentes fructus elicere potest, atque perfectam animi satietatem: ergo est ratione sui, et in recto obiectum, quod creatura rationalis potest, quinet unice potissimum deberet concupiscere, seu sibimetipsi expetere; quandoquidem nulla inclinatio magis propria creaturæ rationali ut tali; cum enim omnia in propriis bonis suapte natura inclinent, et ferantur, nequit non esse maxime rationalis, et consequenter etiam honestus appetitus, quo creatura rationalis propendet, et fertur in bonis sibi ut rationali convenientissimis; sed huiusmodi est affectus Spei Theologicæ, eo que nobilior, quo efficacius procurat tantis bonum, ut finem ultimis, pleneque satiativis appetenti: ergo.

Urgetur idipsum, et fere præoccupantur fundamenta Durandi: non solum possessio Dei bona est, et conveniens, sed etiam ipse Deus possessus fit bonum creaturæ rationalis ipsius possidentis, cum ideo possessio illa bona, quin et ei optima sit,

qᵃ Deus ipsi ē summū, et optimū bonū, cuius propterea fruitione, et possessione tantopere delectatur, et perfecte satiatur: nam id propriū specialissime ē naturæ cognoscitivæ, et appetitivæ, ut sua faciat bona, quæ mediis utriusque facultatis actibus respicit, quod adhuc perfectius, eminentiusq̄ in natura rationali verificatur, cuius propterea actus perfectus circa optimū suū et maximū obtum, possessio similis objecti appellantur, cum tamen possideri nihil possit ab aliquo, nisi quatenus illud suū ipsius efficitur.

Insurgit nihilominus in contrariū, et multipliciter Durandus: 1º Spes ē affectus proprius concupiscentiæ, quo sperans aliquid sibi, et consequenter propter se ipsum appetit; sed Deus non potest honeste ita ab aliquo appeti, cum omnia potius propter ipsum, et non ipse propter alium, l alteri amari debeat, ne sequatur perversio illa consistens in eo, quodquis utatur fruendis, et utendis fruatur, quam sæpius reprobat Augˢ, et præsertim Lib. 83 quæstionū, quæstᵉ 30. 2º: obtum Spei etiam Theologicæ debet ēē bonum nostrū, ut nos etiam concedimus; sed Deus non potest ēē bonū nostrum, cum extra nos sit, et maneat, et tam supposito, quam natura a nobis distinguatur: ġ non ipse, sed possessio illius, quæ vere propria ē possidentis, erit Spei obtum. 3º obtum Spei etiam primariū debet ēē bonum arduū, futurū, quodammodo absens, et assequi possibile, quæ omnia licet possessioni Dei congruant, Deo competere non possunt, ubique præsentissimo, et per se se necessario, et essentialiter existenti. 4º; obtum Spei Theologicæ ē illud ipsum, quod erit delectationis obtum in Patria; sed in Patria obtum delectationis erit possessio Dei, et non Deus, cum delectatio xᵃ Aristotelem de operatione sit, atque insuper siquæ delectatio de Deo immediate habeatur a Beatis, erit propria Charitatis, et nullatenus correspondens Spei. 5º qᵃ non Deus, sed illius possessio ē obtum desperationis, cum nemo desperet, aut possit desperare, nisi in stolidissimū atheismum abeat, censeat q̄, Deum deficere, l defecturū: ġ etiam obtum Spei erit pos-

sessio Dei, non v. Deus ipse, nisi in obliquo; quandoquidem desperatio, et Spes, licet contrarijs vijs, idem obiectum respiciunt.

Cęterum hęc non multum urgent, et ad modum loquendi magis spectare videntur. Ad 1um negatur minor; quia per affectum Spei Deus non ordinatur ad creaturam, tanquam ad finem ultimum eiusdem creaturę, sed tanquam ad subiectum, cui Deus amatur uti illius finis ultimus, in quo ultimò creatura quiescat: non quod sic Deus amatur propter aliud, ly propter significante rationem formalem, qua Deus constituitur ita amabilis; sed minus proprie, et prout significat subiectum, vel etiam finem cui tantum bonum desideratur: finem, inquam, cui non ultimum, sed veluti medium; quia Spes non impedit, ipsum sperantem cum omnibus suis nobiliori alio, scilicet Charitatis affectu referri in Deum, immo quodammodo exigit huiusmodi relationem, et ad eam impellere, et movere potest, pręsertim cum negari non possit, pręfatum Charitatis affectum cum ipso Deo simul expeti per Spem, cum amor vel essentialiter, vel saltem integraliter pertineat ad possessionem summi boni. Quapropter non immiscetur hîc perversitas, vel inordinatio, quam S. Aug. improbat, sed potius positive excluditur; nam perversitas illa consistit in eo, quod ut finem appetamus ea, quę solum ut media, et quantum ad consecutionem finis conducunt, amare deberemus; et ideo usus proprie accipitur a S. Doctore, pro applicatione scilicet alicuius ad alterum consequendum; Spes autem non est amor ordinans Deum tanquam medium ad consequendum aliquid aliud, cum quo plena quies pretendatur, sed potius aspirans ad ipsum, ut ad ultimum finem, et in quo plenam satietatem ita amans sperat.

Ad 2um respondetur, Deum esse formaliter ratione sui bonum creaturę rationalis obiectivum, et cuius possessione quam maxime ipsa delectetur; non enim respectu illius considerandus est precise ut principium effectivum, uti consideratur Sol respectu rerum sublunarium, quas producit, et multiplici qualitate indu-

cta exornat, sed insuper etiam ut obtum, quod suis actibus, et præsertim supernaturalibus percipiat, amplectatur, et possideat, uti bonum suum non forle, et intrinsecum, sed obtivum, et quo licet extrinseco, seu ab eadem non solum supposito, et naturâ distincto, sed etiam extra ipsam physice existenti, mirifice delectetur, uti etiam sensus delectantur obiectis sibi proportionatis, et extra ipsos existentibus. Philosophus v° non tam asserit, delectationem esse de operatione, quam non nisi in operatione utique vitali consistere; quandoquidem omnibus experientiâ notum est, huiusmodi voluptatem non solum de operatione, verum etiam de obtis sumi; et in Patria etiam purissimam, et prorsus inenarrabilem voluptatem habebunt iusti tum de Deo, qua in se, et sibi summe bono, quod proprium est Charitatis, tum de eodem uti ratione sui etiam Beatis summe bono, quin etiam de ipsis actibus, quibus tanto bono fruentur, quod ad affectum concupiscentiæ spectat, quicquid sit, utrum huiusmodi delectatio ibi ab habitu Spei procedat, de quo infra forsan non nihil dicetur.

Ad 3um concedimus, Deum respectu sui, seu sibi ipsi esse bonum præsentissimum, et nullatenus arduum, cum non solum necessario existat, sed etiam summa, feliciq necessitate semetipsum possideat, seque ipso fruatur: nobis autem licet ratione immensitatis præsentissimus, at non est necessario possessus, nec facile assequibilis, ut finis ultimus, et ut obtum, quo unice satiari possumus, et consequenter secundum hanc considerationem, et in ordine ad huiusmodi assecutionem omnibus positis conditionibus, quæ in obto Spei, et secundum quod ad ipsum pertinet, desiderantur.

Ad 4um iam responsum est inter respondendum ad 2um. Ad 5um dicendum est, Deum esse posse, et esse obtum desperationis, quicquid in contrarium post Caietanum, et Thomasium contendat M. Albendea; nam, quicquid modo sit de tristitia, et dolore desperationem comitantibus, et consequentibus, saltem desperationem esse proprie de bono, subindeq de eodem obto, de quo est Spes, est expressa doctrina Ang.

Magistri, 1.2. q. 40. a 4, quatenus desperatio ē recessus ab eodem bono, ad quod Spes accedit; nam licet x^a eundem ad 2^y, quandoque per accidens desperatio respiciat malum, quod facit impossibilitatem consecutionis, id non semper contingit, cum sæpius quis recedat, seu despondeat animum, ex solo superexcessu boni, ut notat S. D., cumque consequenter dicendum ē, Spem, et desperationem non eē distinguendas, neq diversificandas propter distinctionem, l. contrarietatem terminorum, sed propter contrarietatem motuum. Neque propterea urget argumentum assumptum; quippe licet desperare non possimus, Deum eē, possumus desperare, Deum eē, l potius fieri nostrum, a nobis quē possideri.

Sectio 2^a

Quia ratione actus Spei attingat Dei possessionem, seu beatitudinem formalem?

Finalem nostram beatitudinem, quam in Dei possessione omnes collocant, aliquatenus ex parte obti Spei pertinere intelligendum eē, ex dictis superiore sectione aperte colligitur: cum enim Deus ut summum creaturæ rationalis bonum, finisq eiusdem ultimus exercite et in actu 2° et consequenter reipsa possidendus, sit Spei obtum, neque possit concipi exercite, et in actu 2° bonum, et finis creaturæ rationalis, neque ab illa possideri, consequens ē, possessionem huiusmodi quodammodo ab actu Spei eē attingendam. Difficultas q tota devolvitur ad modum attingendi: nam nostri D.D. communiter ex possessione ista, seu forli beatitudine, et ex Deo, seu beatitudine obtiva Spei obtum primarium materiale, seu forle quod constituunt. Dominicani v, et alii præsertim R.R. contendunt possessionem Dei l solum eē conditionem obtivam, l solum in obliquo attingi per Spem.

Iudico tamen, hos Authores diversa potius, quam contraria docere, et posse facile ad concordiam adduci, si dicatur ut dicendum eē, arbitror, actum Spei immediate, et directe utrumque

attingere; sed non ex æquo, et univoce, sed aliter, et aliter: nq possessionem Dei non respicit ut bonum, quod expleat, et satiet animum, sed ut id, quo Deus, qui solus ē finis ultimus noster, et obiectum pariter supernaturalis beatitudinis formalis, ut veluti exercitio satiat, et explet animum eundem in se ipso possidentis: quemadmodum tract. præcedenti de Fide statuimus, motivum Fidei non ex æquo, et univoce ex Divina auctoritate, et testimonio Dei coalescere, sed testimonium includere ut exercitium, et auctoritatem ut rationem, quâ testimonium redditur formaliter extrinsece dignum, cui Fides habeatur. Totum id expresse tradidit S. Th. "1. 2. q. 11. a. 3. ad 3 dicens: finis dicitur dupliciter: uno modo ipsa "res: alio modo adeptio rei: quæ quidem non sunt duo fines, sed "unus finis in se consideratus, et alteri applicatus. Deus igitur ē ul-"timus finis, sicut res, quæ ultimò quæritur; fruitio autem, sicut "adeptio huius ultimi finis: sicut ergo non ē alius finis Deus, et "fruitio Dei, ita eadem ē ratio fruitionis, quâ fruimur Deo, et quâ "fruimur Divinâ fruitione. Eadem fere dederat q. 1. a. 8, ubi adducit Philosophum 5 Met. Textu 23 similiter locutum, nisi quod finem per modum rei finem cuius gratiâ, et finem per modum adeptionis, et usus finem quo appellaverit; atque q. 2. a 1.

Ex quibus, quæ nemo in dubium vertere potest, efficitur 1°, Spem indivisim, et simul utramque beatitudinem formalem, et obiectivam, Deum scilicet, et ipsius possessionem respicere; non enim utcumque respicit Deum, sed procurando assequi, et possidere ipsum, in quo, ut ex ipsis terminis constat, utrumque ex parte obiecti immediate, et directe attacti includitur: efficitur 2°, eatenus illa ab actu Spei attingi, quatenus ad rationem finis ultimi exercite, et in actu 2° talis pertinent: et hinc efficitur 3°, eadem non ex æquo, sed diversimode respici ab Spe, ut dicebat nostra assertio; quia ad satiandum animum non eodem modo concurrunt Deus, et possessio illius, sed aliter, et aliter, cum Deus solus sit illud summum bonum, cuius consecutione animus satiatur, et ipsius possessio præcise sit assecutio tanti boni: ergo cum eâdem diversitate attingun-

rur ab actu Spei, licet utrumque ita attingatur, ut vere utrumque ametur. Neque obest, utrumque simul attingi, et amari; nam etiam ipse sperans attingitur, et amatur per illum actum, ut pote concupiscentiæ, seu quo sperans sibi vult tantum bonum, quin propterea eodem modo respiciatur, ac Deus, vel etiam possessio illius, cum non sit ipse neque bonum se ipsum satians, neque satietas, sed solum subiectum, quod satiandum est.

Hinc uterque dicendi modus supra insinuatus quodammodo displicet, non tam quoad rem ipsam, quam quoad modum dicendi: nam 1º qui beatitudinem formalem, seu possessionem Dei in obliquo tantum attingi contendunt, non satis apte loquuntur, quia per affectum potest aliquid de obliquo attingi, quin per ipsum illud ametur, ut constat in eo, qui vult, vel cupit pallium Petri, qui non propterea censeri potest amare Petrum, quem fortassis odit: quod aliquid ultra in præsenti adijciendum erat, ut apte exponeretur tendentia actus Spei, per quem sine dubio amatur Dei possessio. 2º non aptius loqui videntur, qui possessionem Dei existimant ex æquo, licet minus principaliter constituere obiectum primarium Spei: tum quia hæc explicatio nimis obscura est, cum non declaret, in quo consistat minor illa principalitas: tum quia gloria etiam corporis expetitur per Spem, ut aliquid minus principale, et licet non essentialiter, integraliter tamen spectat ad beatitudinem hominis, et propterea potest, et debet dici obiectum secundarium, et minus principale Spei; sed longe diversæ conditionis est alietas beatitudinis formalis, si cum beatitudine obiectiva confertur &c. Tum quia in actu Spei obiective separari non potest formalis beatitudo ab obiectiva, scilicet possessio Dei ab ipso Deo, cum Deus non utcumque per illum ametur, sed ut possidendus, seu ut possideatur, et exercite expleat animum uti summus, et ultimus finis eiusdem; et non potest ita illum explere, et esse finis in actu 2º, atque exercite, nisi mediâ possessione sui ipsius, uti exercitio satiandi animum, et finalizandi: quod solum apte explicatur obiectum Spei primarium, cum dicitur, Deum unice per modum rei esse tale obiectum, et

possessionem per modum exercitij tum possidendi ipsum ex parte creaturæ ratiōlis, tum explendi, et finalizandi animū ex parte ipsius Dei, ut aperte significat Ang.s M. in prælaudato testimonio.

Quare solum restat breviter indicare reliqua, circa quæ Spes Theologica versari potest, licet motivo aliunde quæsito, et infra declarando. Et quidem 1o respicit omnia dona supernaturalia, quæ ad Deum consequendū l antecedenter, l consequenter sunt necessaria: omnia quippe huiusmodi dona sunt a Deo promissa non secus, ac ipsa beatitudo, et insuper non nisi ab illo possunt haberi: q.d omnia similiter expetenda sunt, atque etiam speranda.

Sed inquires, an etiam ipse actus Spei inter huiusmodi obta annumerandus sit? Resp.o cum distinctione, concedendo scilicet de actu Spei in posterū eliciendo, et negando de actu Spei, qui hīc, et nunc elicitur, et quo quis ita aspirat ad beatitudinē, ut simul appetat, et speret quæcumque temporis decursu ad illius consecutionem fuerint necessaria, et quæ similiter non sine aliqua difficultate habebuntur. Ratio prioris resolutionis ē, etiam actū Spei deinceps habendū considerari ut quid futurū respectu actus Spei hīc, et nunc eliciti, et esse præterea quid satis arduū. Rāo posterioris resolutionis ē, q obtū Spei ex terminis haberi non potest præcise q.a speratur, quamvis aliàs cum actu Spei ra superius dicta possit coniungi; quandoquidem per actum Spei, et plerumque saltem non sine timore procuratur haberi præfatū obtū; sed actus Spei hīc, et nunc elicitus habetur præcise, q.d hīc, et nunc speratur, cū sit ipsum sperandi hīc, et nunc exercitiū: quare parū refert, q admittatur, l permittatur actus Spei supra ipsum reflectens; nulla quippe reflexio facere potest, actum Spei a se ipso distingui, et non nisi pro posteriori ad eundem actū haberi: prædicta q.d reflexio solū deserviret, ut sit, et dicatur amor suiipsius, quatenus nimirū qui sperat, vult sperare; non tamen quod sit suiipsius Spes: neque omnia, quæ per illū actū amantur, possunt dici sperari, ut constat in ipso sperante, qui etiam semetipsum per actum Spei

amat, cum non aliter possit eē actus ɔcupiscentiæ; non tamen semetipsum sperat, quod iam supponatur existens.

Insuper sunt obiectum, licet secundarium Spei Theologicæ bona temporalia, et ordinis naturalis, quæcumque illa sint, modò nullam turpitudinem præseferant, dignaq sint, quæ a Deo donentur: nam etiam illa sufficienter promissa sunt, atq ł ratione sui satis difficilia haberi proponuntur, ł saltem secundum quod ad salutem ɔsequendam ɔducere possunt, et in quo tantum sensu Spem Theologicam possunt terminare, arduitatem includunt sufficientem. Hæc omnia expressa satis habentur in verbis Xpti apud Mattheum cap. 6: quærite 1° Regnum Dei, et omnia hæc adjicientur vobis: licet enim ea positive non ɔferant pro salute obtinenda, occasio tamen, et materia eē possunt multiplicis supernaturalis virtutis exercendæ.

Sectio 3

Cui, vel quibus per Spem Theologicam præfata bona experi valeant?

Et 1° quidem quemcumque sibi eadem expetere, desiderare, procurare, subindeque sperare posse, et debere, extra dubium ē, cum propterea illi Spes superne infundatur, ut propriæ saluti inservitat, neq usq ad ipsius ɔsecutionem desistat. Accedit, Spem actum eē ɔcupiscentiæ, ut non semel insinuatum ē, et illud dicimur ɔcupiscere, quod volumus nobis, ait Ang. D. 1. 2æ q. 26, a. 4 ad 1m, qui propterea 3 p. q. 7 a. 4. ad 3m dicebat, Spes proprie dicitur respectu alicuius, quod speratur ab ipso sperante habendum.

Possumus etiam aliis per Spem proprie dictam plurima velle, si ea ita volumus, quatenus inde aliqualis gloriæ accessio fiet in nobis: nam huiusmodi etiam affectus propri-

ssime concupiscentiæ ē, cum tandem ipsum appetentem respiciat ut finem cui, seu ut subiectum, cui aliorum etiam beatitudo profutura apprehenditur, et propterea procuratur, et amatur.

Difficultas igitur tota devolvitur ad affectum, quo aliquis alienam felicitatem serio, et efficaciter exoptat absolute, et precise quatenus bonum, et convenientem alijs, et independenter ab incrementoto beatitudinis, quod inde in ipsum possit redundare? Affirmant plures tum ex externis, tum ex nostratibus apud Patrem Oviedo Istor.a 2a puncto 4, modò illi cum sic volente aliquo vinculo antecedenter conjuncti sint. Negant quamplurimi ex omni Schola cum D. Ex.o disp. 1. s. 3: et merito, 1o, quia videtur expressa mens Augustini in Enchiridio cp. 8 dicentis: Spes non nisi bonarum rerum ē; non nisi futurarum, et ad eum pertinentium, qui earum spem gerere perhibetur; sed bona aliorum precisse ut bona eorum, quantumvis aliàs amari supponantur, non pertinent ad eum, qui sic illa desiderat: ergo.

2o quia eadem ē mens S. Thomæ 2a 2æ q 17 a 3 ita locuti: Spes potest ēē alicuius dupliciter: uno modo absolute, et sic ēst solius boni ardui ad se pertinentis: alio modo ex presuppositione alterius, et sic potest esse eorum, quæ ad alium pertinent, quatenus nimirum alter sic unitus ē speranti, ut inter bona eiusdem recenseri valeat: quin sufficiat, alterius commodum tam impense amari, ac si suum proprium foret, quod ad strictam, et propriam amicitiam pertinet, et non ad amorem concupiscentiæ, ad quem spectat Spes proprie dicta. Et ideo S. D. 1.
„2æ q. 26 a 4 ad 3um dicebat, in amicitia utili, et delectabili vult
„quidem aliquis aliquod bonum amico, et quantum ad hoc sal-
„vatur ibi ratio amicitiæ; sed quia illud ulterius refertur ad
„suam delectationem, et utilitatem, inde ē, quod amicitia utilis,
„et delectabilis in quantum trahitur ad amorem concupiscentiæ,
„deficit a ratione veræ amicitiæ: ergo affectus, qui fertur in bonum alterius, precisse quia bonum ē illius, et quin identidem

referatur in proprium amanti commodum, est solius strictæ amicitiæ, seu benevolentiæ, et solum poterit esse affectus concupiscentiæ, quando bonum alterius ideo amatur, et procuratur, quia inde aliqua utilitas, vel delectatio in amantem redundabit, et consequenter tunc solum poterit esse affectus Spei, ut pote qui non est benevolentiæ, sed concupiscentiæ.

3º suadetur præfata assertio ratione ex laudatis testimonijs legitime deducta: Spes semper respicit proprium speranti commodum, uti affectus non benevolentiæ, sed concupiscentiæ, cum etiam propterea definiatur potius per motum, quam per amorem, uti notat S. Thomas laudata q. 17; quia nimirum amor ex terminis unio quædam est, quæ directe alterum respicit; Spes autem tota ad sperantem ipsum revertitur, et propterea proprius dicitur motus, qui actus est entis in potentia prout in potentia, totum mobili perficiendo institutus: sperans vero dicitur esse in motu, quia nondum adeptus est suam propriæ felicitatem, et ideo (ait ibidem S. Thomas) Spes directe respicit proprium terminum; non autem quod ad alium pertinet; sed quando quis alteri desiderat, et procurat salutem æternam quatenus eidem tantum convenientem, prorsus quasi immemor commodi omnis inde mutuandi, vel (quod in idem recidit) non referens eam salutem ad propriam utilitatem, non respicit proprium suum commodum: quare neque exercet proprie actum Spei.

Neque refert, S. Doctorem statim subiungere ubi proxime laudatum, sed præsupposita unione amoris ad alterum, iam aliquis potest sperare, et desiderare alteri vitam æternam, in quantum ei est unitus per amorem: non, inquam, refert; quia sensus S. Doctoris non est, quemlibet affectum adversus amicum post dilectionem eiusdem semel elicitam esse, vel posse esse actum Spei proprie dictæ, et Theologicæ, sed tantum, supposita simili dilectione, posse habere locum Spem, licet ea amici felicitatis

procuretur, et desideretur, si nimirum ex simili amici felicitate propriæ beatitudinis incrementum prætendatur, quod frequentissime contingit, cum unusquisque facile bonis amici delectetur.

Cæterum, ut hæc melius percipiantur, notandum est, etiam a Charitate elici posse affectum desiderij, cum nihil magis Charitatis, et amicitiæ proprium, quam amicorum bona prætendere, et desiderare; poterit que similiter ab eadem Charitate, et amicitia elici affectus, qui similem habeat tendendi modum cum Spe Theologica, qui scilicet cum auxilio Dei procurativus est felicitatis æternæ amici, qui tamen affectus ad amicitiam, non vero ad Spem Theologicam spectabit, quod non sit concupiscentiæ, sed benevolentiæ affectus: quia ut sit affectus proprius Spei Theologicæ, non sufficit, quod utcumque sit de bono non existenti, et arduo, atque Divino auxilio assequibili, sed necessarium omnino est, bonum illud respiciat ut proprium amantis; quia alias erit affectus benevolentiæ, ad quem Charitas, et non Spes nobis desuper infusa est.

Urgetur id ad hominem: nam contra adversarios affectus, quo quis alteri, qui sibi non supponatur antecedenter unitus, vult beatitudinem præcise quia illi convenientem, non est Spei Theologicæ, sed Charitatis, et benevolentiæ: quia idem dicendum est de affectu, quo aliquis alteri antecedenter amico, vel consanguineo, beatitudinem desiderat præcise quia eidem convenientem; quandoquidem natura, et indoles alicuius affectus ab eiusdem tendentia desumenda est, et non ab illis, quæ aliunde supponuntur existere, vel non existere.

Hinc non opponas S. Thomæ ubi supra articulum ita deludentem: sicut est eadem virtus Charitatis, qua quis diligit Deum, et proximum; ita etiam est eadem virtus Spei, qua quis sperat sibi ipsi, et alijs: neque id urgeas ex doctrina Doctoris Eximij disp. 1 de Charit. s. 3 ad mentem eiusdem S. Thomæ docentis, affectum, quo aliquis amat alterum quia sanctum non referendo eundem ad Deum, esse Charitatis Theologicæ, consequenterque fore actum Spei Theologicæ illum,

quo aliquis alteri^d beatitudinem desiderat sine ullo respectu ad propriā beatitudinem. Non, inquam, hęc opponas; q^a S.D. in præfatis verbis non explicat, quam debeat habere tendentiam Spes proprie dicta, q^do versatur circa beatitudinem alterius, quā tendentiā prius verbis adductis a nobis exposuerat, in his quæ proinde, quę nobis objiciuntur, solū asseruit, eundem esse habitū, a quo procedunt tum actus erga propriā beatitudinem, tū actus ergā beatitudinem alienā, quando hęc amatur, q^a speranti profutura, quod amicus illius sit, l aliter diunctus, in cuius subinde bonis ut ad se pertinentibus delectatur.

Hanc v^o ēē mentem S. Thomę, prę ter dicta ɔfirmat egregiū ipsius testimoniū 3. p. q. 7. a. 4. ad 3^m dicentis: „Ædificatio Ecclesię per conversionem Fidelium non pertinet ad perfect„ionem Xpti^d, quā in se perfectus ē; sed secundū quod alios ad par„ticipationem suę perfectionis inducit; et q^a Spes proprie dicitur „respectu alicuius, quod expectatur ab ipso sperante habendum, „non proprie potest dici, quod virtus Spei Xpto conveniat ratio„ne inducta; et tamen extra dubiū ē, omnes præsupponi ardenter a Xpto amatos: q^d q^a etiam præsupposità amoris unione, ut affectus alienę beatitudinis pertineat ad Spem Theologicam, necessum ē, illam velle ut spectantem ad ipsius amantis felicitatem, et non præcise q^a convenientem dilecto.

Quod ex D. Ex^o. adducebatur, negatur a pluribus alijs propterea amicitiam, l benevolentiam infusā, et a Charitate Theologica distinctā admittentibus, proinde q^d in adversarios retorqueri^d poterit. Præterea D. Ex^s. Charitatis Theologicę ɔtendit esse illū actū, q^a ab eodem Diligitur ex p^te obti^d Deus licet non formaliter, participative talis, qualis ē omnis ille, qui per gratiā constitutus ē Divinę consors naturę, et quoddammodo Deus; quin etiam Deus formaliter sumptus etsi non in recto, saltem in obliquo, cum ille, qui^d sanctus ē, q^a sanctus ideo ametur, q^a particeps ē Divinę naturę, et ad Deum specialiter pertinet: præterquā

quod, admissâ absolute eâ doctrinâ, quo præsenti reddi potest discrimen satis solidum ex eo, quod velle alteri, desiderare, et procurare bonum, etiam arduum, et Divinum potest esse ex terminis affectus amicitiæ, et est etiam apud adversarios, si non præcedat ulla unio, et insuper exerceatur independenter ab omni proprio commodo: quod ut sit Spei non solum communiter dictæ, sed propriæ, atque strictæ Theologicæ, necessum est, quod affectus præseferat prædictum respectum, quantumvis alias illa unio supponatur; in sententia vero D. Eximij non datur amicitia infusa distincta a Charitate Theologica, proindeque ad illum præcise pertinere debebit amor alterius quatenus sancti, licet formaliter non sit amor eiusdem propter Deum.

Opponunt insuper Apostolum 1. ad Cor. cp. 1 ita locutum, Spes nostra firma sit pro vobis, et ad Philip. 1. similiter repetentem, Confidens; quia qui cœpit in vobis opus bonum, ipse perficiet usque in diem Christi; in quibus expresse fatetur Apostolus Spem suam ergâ beatitudinem alienam. Confirmant 1°: quæ petimus a Deo, possumus, quin et quodammodo debemus sperare; tum quia oratio, quam Spes non foveat, frigida nimis est; tum quia oratio sine Spe Deo digna esse non potest; sed petimus aliorum etiam salutem iuxta illud Jacobi cp. ultimo, orate pro invicem, ut salvemini: quod 2°; quia iuxta Aug. serm. 11 de Verbis Domini, de nullius salute est desperandum, dum vivit: quia a quocumque nostrum speranda est salus cuiuslibet alterius adhuc inter mortales degentis. 3° quia actus, quo aliquis Divino fretus auxilio alterius salutem efficaciter vult, est de obiecto Divino, arduo, futuro, et possibili haberi, et possibili quidem virtute tantum Divinâ: quod est proprie, et stricte actus Spei, et quidem Theologicæ, cum et auxilio Divino nitatur, Deumque ipsum assequendum respiciat, non minus, quam actus, quo quis similiter sibi illa vellet, qui iuxta omnes est Spei stricta Theologica; et vix intelligi potest, hunc actum esse stricte Spei, et non illum, præcise quia per illum alienam, et per istum propriam salutem intendat, seu (quod in idem incidit) per illum alteri, sed eiusdem rationis, et naturæ, per

ity vº sibi tanquã subito tanti boni desiderat.

Resp.º, argum.tũ cum suis probationibus parũ urgere, cum omnia, quæ in eis adducuntur, satis congrue intelligi possint de Spe non propria, et significante actum voluntatis, sed impropria, et indicante xª acceptionem satis vulgarẽ iudicium illud, quo nobis persuademus, aliquid futurũ esse, l absolute, l si hæc, l alia media adhibeantur. Præterea: eã omnia similiter verificabuntur respectu illorũ, qui nullo antecedenti vinculo coniuncti supponantur, in qua hypothesi etiam xª objicientes non Spei stricte talis, sed communiter, et late acceptæ, et reipsa Charitatis actus exercebuntur: q non nisi voluntarie, et sine sufficienti fundam.to possunt dici actus Spei strictæ; imo q.do tales asserantur, seu permittantur, pari iure nobis licebit asserere, per eos actus beatitudinem alienam non absolute, et præcise ut alienã respici, sed cum aliquali respectu ad propriã felicitatem, quæ xª sæpius insinuata multiplicem acceptionem ex aliorũ felicitate haurire potest. Cæterũ discurramus per singula.

Ad argum.tũ igitur respondetur, in verbis Apostoli non satis apparere, cuius indolis fuerit actus ille, quo aliorũ salutẽ sperabat, an scilicet fuerit iudiciũ, quo videns aliorũ fervorẽ in salute procuranda pro certo haberet, eam fore; an potius affectus, quo illam desiderabat; qui tamen affectus ad Spem theologicã pertinebat, si alienã salutẽ respiciebat cum habitudine ad propriã suã salutem secundũ illud eiusdem ad Philip.s 4: Fratres mei charissimi, et desideratissimi, gaudium meum, et corona mea. Vel Charitatis theologicæ, aut saltem amicitiæ supernaturalis, si eandem aliorũ salutem l propter Deum, ut credibile ẽ, l qª præcise illis convenientissimam exoptabat.

Ad 1ª confirmationem resp.ª, orationem catenus debere ẽẽ confidentem, et Spe associatam, qª instar Spei dirigi

debet iudicio proponente obtum assequibile, et insuper q.a affectus voluntatis, qui xa aliquos eam præcedit, et xa alios distinct, e species quædam desiderij, et tendentiæ simillimæ cum actu Spei stricte talis; huiusmodi vo desiderij tunc solu spectabit ad Spem Theologicā, qdo non solu versatur circa illius obtum, sed insuper e affectus Dcupiscentiæ; nam si secus, spectabit ad Charitatem, l aliā virtutem, prout fuerint tendentia, et obtum eiusdem.

Ad 2 similiter respondendu e, sperandā ee, atq etiam procurandā a nobis aliorū, qui adhuc vivunt, salutem; q secundū Fidem nobis non Dstat, eos reprobos esse; sperari tamen posse illā l affectu Charitatis, aut benevolentiæ supernaturalis, qui solū sit Spei late talis; aut affectu Spei Theologicæ, prout ille exerceatur. Ad 3 respondetur, affectū Spei stricte talis ee Dcupiscentiam, quod satis abunde declaratur in illius definitione per illam particulā possibile haberi, quæ absolute pronuntiata rem significat, l potius indicat, significari habendā ab illo eodem, cuius e motus in ipsā; atq proptera affectū qa rem, licet aliàs eandem, scilicet qa beatitudinem ut ab alio habendā, et præcise qa illi Dvenientem non fore Spei, nisi communiter dictæ, actum, ut pote qui actus ee benevolentiæ, et Charitatis potius, l amicitiæ: nam etiam Charitas, et amicitia respicere possunt obtū arduū, et assequibile Divino auxilio, et illud etiā desiderare, cum, uti mox explicabitur magis ex D. Ds Ex.o, et Ang.o, eiusdem virtutis sit ut plurimū amare obtū, illud, dum abest, desiderare, de eodem quae præsenti gaudere, etiā Charitas, et amicitia possunt procurare bonū excellens, et illud ipsū, quod e primariū Spei Theologicæ obtū. Discrimen q aliunde petendū e, et potissimū ab eo, quod sit motus Dcupiscentiæ, l secus, modò adesse supponantur quæ aliàs ad actū Spei Theologicæ possint desiderari. Et nihil in his novū, aut mirabile deprehenditur, ut etiam adversarij tenentur fateri; si enim apud illos e, l desinit ee actus Spei plusquam communiter dictæ, proindeq stricte talis, præcise per hoc, quod præcedat, l non præ-

cedat vinculy amoris, quantumcumque et obiectum sit idem, et eadem tendentia in ipsum, quanto aptius, faciliusque independenter a praefato vinculo constituitur discrimen in eo, quod unus actus concupiscentiae sit, et alter benevolentiae?

Disputatio 6

De obiecto motivo, vel formali Spei theologicae.

Obiectum motivum, et formale scilicet quo in praesenti, sicuti et aliis saepius observavimus, est ratio illa, quae praestat obiectum sperari, et ab sperante redderetur, si aliquis ab eo quaereret, cur eo affectus genere tenderet in illud obiectum? quicquid sit de motione, vel influxu obiecti in actum, quandoquidem in his, et similibus disputationibus motio nimis metaphorica est, et in ipso actu consistens, qui scilicet talis sit, ut potentia sic, vel aliter eo feratur in obiectum, vel potius afficitur, et se exercet circa ipsum: quamvis etiam communiter distingat, obiectum magis, vel minus immediate in eum actum influere mediante sui specie, vel cognitione, prout fuerit actus, cuius motivum esse praetenditur obiectum.

Sectio 1a

Referuntur, et impugnantur aliorum sententiae, et nostra proponitur, et probatur.

1a sententia est Doctoris Seraphici, Richardi, Henrici, Durandi, Paludani, et aliorum, quos laudat, et sequitur P. Amicus d. 19 s. 1, et statuit, obiectum formale motivum quo Spei theologicae in ipsa arduitate, et excellentia beatitudinis, quae est obiectum primarium materiale, et formale quod illius. Sed contra ex D.D. Angelico, Subtili et communi, obiectum Spei theologicae esse quidem arduum, et excellens, cum propter-

ex affectus Spei quandoque animus dilatationem, et erectionem præseferat, propriè tamen non sperare, seu exigere quà arduum, et difficile, sed quà bonum, et optimum, et consequenter conveniens quamvis difficile, et arduum; maxime cum arduitas ex terminis retrahat potius, quam alliciat, et propterea magno nisu opus est ad prosequendum objectum affectu, qui Spes esse, et dici mereatur.

2a sententia esse potest, quæ traditur a Valanco contendente, auxilium Dei actuale, et active acceptum, quod aliud ipsum non solum est prædeterminativum decretum, sed ipsa prædeterminatio physica consistens in actione cum Deo identificata, quam solam admittit rejiciens illam alteram creaturæ inhærentem, quam post Magistrum Bañez tradidit Dominicana Schola. Opinionem istam eisdem fundamentis statuit, quibus in Tract. Fidei huius motivum in sola Dei locutione, et cum Deo identificata collocaverat. Cæterum impugnatur similiter illis omnibus, quibus ibi motivum Fidei ab eo statutum rejecimus: et insuper quà objectum Spei, ut etiam ille fatetur, complectitur cum salute futura omnia illa, quæ decursu temporis necessaria fuerint ad illius consecutionem; inter quæ plurimi actus liberi rationalis creaturæ enumerantur; sed non de his omnibus invenitur in Deo decretum efficax saltem respectu eorum, qui re ipsâ non salvabuntur, ut pote quorum non solum salus futura non est, verum etiam plures salutares actus ad salutem necessarij omnino deficient, et consequenter respectu eorum omnium non erit in Deo præfatum decretum, subindeque nec verum Spei motivum, quod plusquam absurdum est.

Controversia igitur tota sistit inter duas alias celebres sententias, quarum 1a inter Dominicanos frequentior, nostrisque non paucis grata, scilicet Vazquio, Merato, Turriano, et alijs, præfatum motivum in Omnipotentia Dei collocat, et fidelitate, seu in Deo potenti, et volenti, sive parato nos perducere ad

nostrum usque ultimum finem, modò illius auxilio non obsistamus, utroque deficiamus in via. 2a sententia apud nostros, et Scotistas frequentissima statuit, bonitatem Dei usque adeo exuberantem, ut quae omnis nostri appetitus satiativa esse obiectum actus Spei formale quo motivum, cum etiam ratione eiusdem summae bonitatis sit Deus ultimus finis noster.

Nihilominus est alia adhuc opinio, quae utrique praefatae sententiae aliquid concedit, scilicet quicquid de positivo utraque statuit, et a singulis solum recedit in eo, quod ipsae negant, et propterea quodammodo illas ad concordiam reducere praetendit. Duo igitur distinguit in affectu Spei, nempe rationem desiderii, propriissimae quae concupiscentiae affectionem non utique prout ab ~~amicitia, sed~~ irascibili, sed prout ab amicitia et benevolentia contradistinguitur, et rationem securitatis in consequendo obiecto desiderii, quam rationem dicta superius affectus Spei praefert, et secundum posteriorem hanc rationem cum 1a sententia, et secundum illam priorem cum 2a sententia consentit, propterea que contendit, obiectum formale quo motivum Spei ut includentis rationem desiderii esse summam Dei bonitatem, quia nobis summe bonum est, et propterea super omnia a nobis concupiscendum; eiusdem vero ut alacriter, firmiter, et secure tendentis in tantum, tamque sublime bonum rationem motivam esse eundem Deum ut potentem, et volentem nos adiuvare aliàs prorsus impotentes consequi tantum bonum. Ita P.P. Ripalda, Oxêa, Gaspar Hurtado, Ullôa et alii bene multi ex Schola nostra, quos imitantur Lorca, Albendêa, et alii.

Haec posterior, et media opinio inter duplicem illam in Scholis celebriorem mihi etiam probatur, et 1o quidem „quia expressa videtur in Ang. Mo 2.2. q. 17 a. 4 dicentis: Spes, sicut „dictum est, duo respicit, scilicet bonum, quod obtinere intendit, et au-

„xilij, per quod illud bonū obtinetur; bonum autem, quod aliquis
„sperat obtinendū, habet rationem causæ finalis; auxiliū autē, per
„quod aliquis sperat illud bonū obtinere, habet rationem causæ ef-
„ficientis. In genere autē utriusq̃ causæ invenitur principale, et
„secundariū: principalis enim finis ē finis ultimus; secundarius vº
„finis ē bonū, quod ē ad finem: similiter principalis causa ē pª
„agens; secundaria vº causa ē agens secundariū, et instrumen-
„tale. Spes autem respicit beatitudinē æternā, sicut finem ultimū;
„Divinū autē auxiliū, sicut pª causā ut ducentem ad beatitudi-
„nem: sicut g.ª non licet sperare aliquod bonū, præter beatitu-
„dinē, sicut ultimū finem, sed solū sicut id, quod ē ad finem bea-
„titudinis ordinatū; ita etiā non licet sperare de aliquo homine,
„vel de aliqua creatura, sicut de pª causa movente ad beatitudinē:
„licet autem sperare de aliquo homine, vel de aliqua creatura,
„sicut de agente secundario, et instrumentali, per quæ aliquis
„adiuvatur ad quæcumq̃ bona consequenda in beatitudinem ordi-
„nata.

Hæc Ang.ˢ M., quæ priusquam ponderentur, au-
„diendus iterū venit in disputatiē q.ª de Spe, a. 4 dicens: motus
„Spei necessū ē, quod feratur in duo obta, scilicet in bonū adipi-
„scendū, et in eum, cuius auxilio innititur. Summū autem bonū,
„quod ē beatitudo æterna, homo adipisci non potest, nisi per auxi-
„liū Divinū, secundū illud Romanor. 6, Gratia Dei vita æterna. At
q.ª D. Cx.ˢ his non consonare alicui videri poterit, audiendus pa-
„riter ē 1º disp. 4. de Spe, sect. 3. num.º 9 ita locutus: sperare in
„aliquem duo dicit, 1.ū ē existimare, et credere, illum mihi fu-
„turū auxiliatorem, et sine illo me non posse consequi, vel habere
„id, quod spero: 2.ū ē, affectū voluntatis tendentis in illud bonum, et
„in Authorem eius, utrumque horū concurrit in Spe Xpiana,
„quorū 1.ū pertinet ad Fidem, 2.ū ē propriū Spei. 2º ibidem num.º 12

ut Spem a puro desiderio, l simpliciter distinguat, post alia 157
„subdit de Spe: non solum respicit bonum speratum, sed etiam illum, a
„quo, l per quem speratur, tanquam principium illius boni: quam-
„vis igitur in proposito idem actus realiter sit Spei, et desiderii,
„desiderium tamen dicitur ex hoc solum, quod est appetitus boni absen-
„tis; Spes vero dicitur, quatenus est motus perfectus in bonum ardu-
„um; et ideo involvit relationem ad eum, a quo, l per per quem
„speramus tale bonum, ad eum modum, quo intentio finis invol-
„vit voluntatem mediorum: et hoc modo verum est, actum Spei infusae
„respicere et bona sperata, et Deum ut Authorem illorum bonorum
„xta illud Genesis 15, Noli timere Abraham: ego protector tuus sum
„(in quem debes sperare) et merces tua magna nimis (quam
„sperare debes)

Ex utrisque Doctoris verbis aperte colligitur, affectum Spei duo respicere, seu attingere, scilicet illum, a quo, seu per quem sperat, et illud, quod sperat, et in alterutro requirere aliquid, quod maxime de foris se habeat, ut nimirum et illud, quod speratur, dignum sit, ad quod aspirari valeat, et pariter ille, in quo, l a quo sperat, dignus sit, cui se credere possit, eiusdemque auxilio fretus alacri, et firmo animo consecutioni obiecti intendat; sed haec respectu Spei Theologicae sunt summa Dei potestas, et fidelitas, quibus ipse efficitur dignus, a quo, et per quem felicitatem nostram secure speremus, et summa item ipsius Dei bonitas, qua nimirum est nobis summum bonum, et propterea finis ultimus, in quem aspirare debemus, et in quo solo perfectam habere possimus satietatem: quod utraque ratio verum est obiectum formale quo motivum Spei Theologicae; haec posterior, quatenus actus Spei Theologicae est vere desiderium, et affectus concupiscentiae, et illa prior, quatenus idem affectus importat in sui ratione aliquam securitatem adipiscendi tanti boni, ut loquitur S. Thomas ibi in disputatis nuper laudatus.

Urgetur idem discursus decurrendo singulas eius partes: nam 1º bonitas summa Dei, et qua nobis est summe bonum, est vere motivum formale quo obtivum actus Spei; quandoquidem per actum Spei desideramus, et concupiscimus ipsum Deum, ut finem nostrum ultimum, summumque nostrum bonum, in eiusdemque assecutionem serio nitimur, ut extra dubium est: quod ratio illa, qua Deus formaliter constituitur noster ultimus finis, et summum bonum nostrum, est obtivum formale motivum quo praefati affectus; tum quia habens eum affectum, si rogetur, cur adeo concupiscat consequi Deum, non aliter respondebit, quam dicens, quia est summum bonum, ad quod possum aspirare, et in quo uno possum quiescere; tum quia in omni actu sive intellectus, sive voluntatis, vel etiam cuiuslibet sensus materialis ratio illa, quae expressius splendet in obiecto, quod per ipsum respicitur, dicitur ab omnibus ratio formalis obtiva, et consequenter obtivum formale motivum quo; sed Deus non est formaliter noster ultimus finis, summumque bonum, quod sit auxiliatrix, seu potens nos ad seipsum ut summum bonum perducere, sed ratione suae summae bonitatis, ut ex ipsis terminis patet, et conspicuum magis fiet, si mente utrumque haec duo in Deo separes, scilicet esse summe potentem, et fidelem, atque paratum nos adiuvare, et summe insuper bonum, et in quo proinde solo quiescere, plene que satiari possimus; quippe statim agnosces, illud quidem esse quidque necessarium ad perveniendum in hoc 2º, quod tamen per se ipsum esse summe appetibile, et ut finem ultimum omni nisu procurandum.

Iam vero etiam, quod Deus potens, fidelis, et paratus sit adiuvare nos in tanto negotio se habeat de formali respectu affectus Spei, suadetur ex eo, quod affectus Spei Theologicae quandoque securitate praefert non affirmationi intellectuali, sed adhaesioni affectivae adversus illum, a quo quis summam hanc felicitatem sperat: nam similiter Theologice sperans rogatus, cur in Deo suam Spem collocet, vel ei adhaereat, cum ad beatitudinem

supremq aspirat? non aliter respondere poterit, quàm dicens, Deū solū ēē, qui eum adiuvare possit, et summe fidelem esse ad adimplendū sua promissa, atque propterea ēē paratū ad sic adiuvandū: q̄ etiam rāō ista se habet de formali in obto Spei, et eiusdem cōsequenter dicenda ē obtū formale motivū quo, qua parte ē affectus securè tendens in suū obtū.

Neque dici poterit cum A.R.s, omnem huius affectus securitatem cōsistere in eo, quod supponat cognitionem supernaturalem proponentem Deū potentem, et volentem adiuvare. Itā enim 1º ex S.to Thoma q.e disputata de Spe a. 1. ad 10.m dicente: virtus inclinat in propriū obtū per moderationem, ut Tullius dicit, et ideo certitudo Spei, et aliarū virtutū non ē referenda ad cognitionē obti, l. principiorū propriorū, sed ad infallibilē inclinationē in actū. Itā 2º; q.a propterea affectus Spei supponit cognitionem Fidei, l. aliam supernaturalem infallibilem, q.a ex cōceptu suo indeclinabiliter affici debet q.a suū obtū, quatenus adhaerere debet medio prorsus, quantū ē ex se, indefectibili, cum aliās nullā securitatem affectivā praeseferret; propterea q̄ haec Spei certitudo dicitur participata a Fide; non q.a ratione cognitionis Fidei cōstituitur actus Spei certus, et firmus, aliàs in actu Fidei, l. alia supernaturali cognitione praecedenti ad Spem cōsisteret inadaequate Spes Theologica, ut singulariter praetendit Arriaga, sed quatenus actus Spei ut afficiatur obto, a quo, l. per quod sperat, ea firmitate, quae opus ē, ut sit Theologica, exigit, praefatum obtū Fide Divina, l. aliâ infallibili cognitione repraesentari, ne fallatur adhaerens medio, quod re ipsa non ē, seu non existit.

Proponuntur brevius haec aliter: Spem Theologicam amorem ēē, et quidem intentivū, et procurativū Dei, ut in scipso possidendi, extra dubiū ē: q.l non potest non respicere formaliter bonitatem eiusdem Dei ut summi boni, et in se ipso possidendi, summeq̄ propterea, et supra omnia cōcupiscibilis, cum id praeseferat cōceptus talis amoris. Sed insuper idem amor

c amor e affectus cuiusdam sanctae audaciae, et adhaesivae securitatis, atque firmitatis, ut saepius expositum e: q ex parte obi resplendere debet rao formaliter fundans eiusmodi piam, et gloriosam audaciam, atque securitatem; sed rao huiusmodi non stat praecise in eo, quod Deus summe nobis bonum sit, et sui possessione omnis nostri appetitus satiativus; qa totum hoc subsistit, quin voluntas possit tam audacter, ac secure aggredi prosecutionem tanti boni, ut pote quod utcumque desiderare posset, sed l temere, l inutiliter, si suis viribus relinqueretur, et Deus praesto non esset opem prorsus indebitam ferre: q ex parte hac obum formale motivum quo e Deus potens, et paratus nos adiuvare ad prosecutionem sui ipsius in se ipso, et immediate possidendi.

Et hinc seq 1o, solam omnipotentiam ut auxiliatricem non ee sufficiens obum formale quo affectus Spei Theologicae, sed necessario praeterea includit promissionem, et fidelitatem Divinam, seu (quod idem omnino e) Deum esse volentem, et paratum ad ferendum auxilium; qa quod Deus sit omnipotens, subindeque potens nos perducere ad sui usque possessionem, nullam praesefert connexionem cum eo, quod re ipsa perducendi simus, ne quidem conditionatam, seu si per nos non steterit: q neque poterit infundere in actum expositam iam, sancte q audacem securitatem: q necessum e ulterius, Deum velle, et, quantum e ex se, ee paratum nos adiuvare, cum ideo non possimus, nisi temere, et consequenter non per Spem Theologicam, sperare unionem hypostaticam, aut gloriam parem gloriae Deiparae; qa licet Deus potens sit haec etiam praestare, ea tamen non promisit nobis, neque paratus e concedere, quaecumque tandem fecerimus pro illis consequendis: q ultra omnipotentiam Dei ingrediuntur fidelitas, et Divina promissio obum formale motivum quo Spei Theologicae, ut audacter, et certissime tendentis in illud obum, ad quod aspirat, seu cuius tam seria, tamque ardens concupiscentia e.

Scies 2o, nomine auxilii Divini in praesenti non

tam significandy venire auxilia illa grãẽ, quẽ nobis dantur ad operandy salutẽ, quam Dey ipsy potentem, et paraty auxiliari: tum qª auxilia hẽc aliquid creaty sunt, et ꝯsequenter ẽẽ non possunt obiy forle motivy quo Spei, quẽ etiã ex hac parte theologica, et Divina ẽ, proindeq in predicato Divino fundata: tum qª auxilia, quẽ v.g. modò nobis data supponuntur, ex se non inferunt auxilia deinceps necessaria, et quẽ propterea solũ possunt existimari non defutura, qª Deus potens cum sit, et fidelis eadem promisit, si fuerint necessaria: tum qª non tam auxilia, quam Deus per illa nos perducturus ẽ ad eiusdem possessionem: qꝫ quemadmodum xª dicta tract.ᵘ de Fide revelaõ Dei ingreditur soly per modũ exercitij Fidei motivi, ita dicendũ ẽ in presenti de auxilijs Divinẽ grãẽ, ut a Deo potente, et volente auxiliari ꝯtradistincti

Sectio 2.

Solvuntur argumenta ꝯtraria

Opponunt 1º ad suadendũ, arduitatem debere ẽẽ obiy forle motivy quo Spei: nam hẽc fertur in obiy arduy, et ut arduum, cum propterea non precise ad ꝯcupiscibilem, sed ad partem irascibilem pertineat, quod suo modo imitatur Spes ralis, et etiã Divina: ꝫ qª arduitas ẽ motivy forle quo; aliàs neque assequibilitas, quẽ a medio, a quo, l per quod in obiy desideraty refunditur, esset de ꝯstitutione forlis predicti motivi, cum Spes non magis sit de assequibili, quam de difficili obto. Nego assumptũ argumti, qª, ut bene observat S. Ths. in 3º dist. 26 a. 2, quod ẽ difficile, non ẽ appetibile in quanty tale, sed l in ordine ad aliud delectabile, l ratione bonitatis, quẽ arduitate admiscetur, et propterea ex terminis retrahit potius, quam alliciat animy, qui exigitur ad procurandũ bonũ sibi conveniens, licet difficile, et propterea ꝯditio tanty obtiva, non vº raõ motiva Spei dici debet difficultas assequendi obti, et hoc suf-

ficit, ut re ipsa, l metaphorice ad partem irascibilem spectet. Alia longe ratio est de assequibilitate extrinseca consistente in proportione, et efficacia medij, l personæ, a quo, l a qua speratur; quia licet hæc non ingrediatur motivum Spei, si præcise consideretur in ratione concupiscentiæ; quia ut sic movetur a bonitate intrinseca objecti; secus vero, si inspiciatur in ratione generosæ audaciæ, et certissime tendentiæ in illud; quia cum objectum concupitum per Spem non sit per se ipsum assequendum, sed ab alio acquirendum, l saltem illius auxilio, ejusdem proportio, et efficacia debent se habere de facili ex parte objecti, secundum quod nomine istius venit illud, in quo Spes collocatur, seu cui sperans adhæret, et nititur, ut generose adeo erigatur ad prosequendam rem desideratam.

Opponunt 2°, ut probent, solam omnipotentiam auxiliatricem esse motivum Spei, et quidem multipliciter; nam 1° ita significari videtur Lucæ 3° illis verbis, potens est Deus de lapidibus istis facere filios Abrahæ. 2° sufficere solam Dei omnipotentiam ad erigendum animum, et consequenter, cum citra dubium sit quid Divinum, ad movendam Spem Theologicam. 3°, Spem in eo differre a puro desiderio, quod hoc bonum tantum respiciat, illa vero personam, a qua, l cujus auxilio illud bonum est assequibile. 4° Fidem non a veritate intrinseca objecti, sed auctoritate præcise dicentis moveri, et consequenter Spem non bonitate intrinseca objecti, sed potestate ferentis auxilium esse movendam.

Respondetur, omnipotentiam non quidem solam, l utcumque auxiliatricem, sed ut, quantum est ex se, infallibiliter auxilia sui paratam, ut supra demonstravimus, esse motivum Spei ut certissimæ, non vero ejusdem secundum omnes ipsius respectus, quia ut quædam concupiscentia est, bonum respicere debet sibi convenientissimum, et summum: neque contra id aliquid colligi potest ex verbis objectis, maxime cum Joannes Baptista ea protulerit non ad fovendam Spem, sed ad retun-

dendq Iudæorum superbiæ, qui se supra Gentiles superbe extollebant dicentes, Patrem habemus Abraham. Unde distat ad 1um, et etiam ad 2um, scilicet intellecta solâ omnipotentia auxiliantis, ne quidem ex parte illius, a quo, l per quem habenda ē felicitas suprema, haberi motivum sufficiens, sed insuper addi debere fidelitatem, et promissionem, quibus intellectis, invenitur motivum sufficiens Spei Theologicæ ex parte illius, a quo, l per quem, non tamen quod requiritur ex parte illius, quod intenditur, et dcupiscitur.

Ad 3um dicendum ē, Spem non adequate distradistinguiᵘ a desiderio, sed ēē speciem quandq desiderij, et propterea exigere rãonem motivi, tum qua distinguatur formaliter dcupiscibile, tum qua persona, cuius auxilio nititur, digna sit, ut in ea Spes collocetur. 1a retorquetur: qa ex terminis non omnis actus Fidei respicit Deum ut propriũ suum obtum materiale, cum tamen actus Spei, de quo disputamus, eundem ut minimum ita respiciat; aliunde vº dcesso antecedenti, negatur dtia; qa veritates, quæ terminant actum Fidei, non apparent tales ex terminis, l ratione sui, sed solum rãone Divini testimonij; obtum vº, quod per affectum Spei dcupiscitur, proponitur ut dveniens ratione sui, et dsequenter ut amabile ratione sui, et propterea ita amatur per Spem, licet quod obtum nimis sublime sit, et Spes quandq animi erectionem præseferat, et si theologica sit, etiam certitudinem quodammodo indeclinabilem, oportet insuper, ēē aliquid, per quod assequibile sit, et tantæ efficaciæ, ut ex parte sui sit prorsus indefectibile.

Opponit Palanus, ut suadeat, auxilium Dei præcise, solum præsuppositive se habentibus Omnipõa, fidelitate, et promissione Dei, ēē obtum formale Spei, 1º S. Thomam in disputati q. de Spe, a 1 dicentem: sicut formale obtum Fidei ē veritas 1a, per quam, sicut per quoddam medium assentit his, quæ creduntur,

quæ sunt obta mãalia Fidei, ita eti obty forle Spei, ē auxiliy Divinę potestatis, et pŕetatis, propter quod motu Spei in bona sperata tendit, quæ sunt mãale obty Spei. Et a 4 repetentem, Spei autem, secundy quod ē virtus Theologica, obtum forle ē auxiliy Diviny, cui inhæretur: 2° auxilium Dei ē non soly sufficienter, sed efficaciter superans omnes difficultates, quæ in consecutione salutis occurrere possunt, propterea q̃ vnicum motivy, vt animus rãolis illius consecutioni generose intendat.

Et hinc colligit 1°, auxiliy istud debere ēē in actu 2° efficax, vt pote quod soly ē immediate, et rãone sui victrix eory, quæ salutis consecutionem retardant. 2° auxilium præcise sufficiens, atque prædestinatis, et reprobis commune non ēē motivy sufficiens Spei, quod salutem præstet solum possibilem; non vo futurã, neque vllam habeat cum illa infrustrabilem connexionem.

Cæteru hæc neque placent, neq̃ placere possunt, 1°, qa advertere debuerat, S. Thomã aliter locuty ēē in Summa, vt suprà vidimus, subindeq̃ exactius ibi rem exposuisse, et velvti reformasse, quæ tradiderat in disputatis; imo neque in istis favere Palanco, non soly qa nomine auxilij Dei Dey auxiliantem intellexit, sicut nomine 1æ Veritatis Deum pariter revelantem; sed etiam, et maxime qa præmiserat, oportere obtum Spei 1° quidem quod sit bony, per quod differt a timore, 2° &, et similiter itery inculcans a. 2° inquit: Spes ad vim appetitivam pertinet, eo quod obty eius ē bony, vtiq̃ formaliter accepty, cum rationibus potissimy formalibus potentiæ distinguendæ sint: supponit q̃, obty Spei, vt ē quidam motus concupiscentiæ, ēē bony; 2° qa auxilium, si sumpserit pro actione Dei, non ē, quod vincit, neque operatur, sed præcise exercitiy Divinæ virtutis operantis, et vincentis occurrentes difficultates. 3°, qa auxiliy efficax absolute, et in actu 2° neque omnibus absolute promissy ē, neq̃ omnibus conceditur, cum tamen

motivum Spei sufficiens omnibus, et singulis viatoribus affulgeat.

Absolute responderetur, S. Thomam ibi non considerasse affectum Spei secundum omnem ipsius specialem respectum, sed præcise penes respectum ad medium, l personam, a qua, l cuius auxilio objectum Spei ratione sui utique formaliter super omnia desiderabilis, erat assequendum, et secundum hunc respectum motivum illius ē auxilium Dei in concreto acceptum, seu Deus auxiliaturus, l potens, et paratus auxiliari: quemadmodum ex parte attestantis aliquid auctoritas eiusdem ē quæ tantum formaliter movet: unde secundum istam considerationem reliqua omnia ut objecta materialia respiciuntur, sive ut quæ non per se ipsa, sed per Divinum auxilium assequenda sunt. At cum secundum eundem S. Doctorem, uti supra nos edocebat, sit alius respectus in Spe ad objectum, quod speratur, ut pote cuius, et quidem propter ipsum concupiscentia ē, propterea etiam summa bonitas, qua Deus formaliter constituitur in esse ultimi finis nostri, et perfecte satiativi, debet secundum hunc respectum habere rationem objecti formalis motivi quo.

Hinc constat ad 2m, scilicet auxilium Divinum nobis paratum, et, quantum ē ex se, efficax in concreto acceptum, l potius Deum potentem, et paratum auxiliari ēē medium principale, quo salus constituitur assequibilis, et consequenter sperabilis, propterea que motivum formale objectivum quo eiusdem Spei ut sancte audacis, et certissime conantis in salutis consecutionem; at simul esse objectum pariter motivum eiusdem Spei, ut ē rere motus desiderii, et concupiscentiæ, summam Dei bonitatem. Inde similiter ruunt corollaria eiusdem Authoris. 1m, quia auxilium Dei non ut existens in actu 2o, sed ut præparatum, et quidem ra dicta in concreto acceptum ēē Spei motivum sub exposito iam respectu, et consequenter non præsuppositive tantum, sed formaliter se habere ad fovendam Spem

nostræ, Divinæ omnipotentiæ, misericordiæ, fidelitatem, et promissionem. 2º, quia auxilium sufficiens, et, quantum est ex se, efficax est, quod Spei nostræ rependit hanc certitudinem, et quia illud omnibus etiam reprobis præparatum est, propterea ipsum per auxilio ut iam efficaci in actu 2º debet esse Spei motivum, ut pote quam etiam reprobi habere possunt, et tenentur, dum inter Viatores versantur; cum etiam huiusmodi auxilium non solum præstet possibilem, verum etiam certò futuram, licet non absolute, tamen, quantum est ex parte Dei, et, nisi per nos steterit, præfatam salutem; cumque aliunde Spes nostra, quæ non debet esse sine timore, maiorem certitudinem non præseferat.

Mirabilius adhuc est, eundem Authorem instituere singularem quæstionem, in qua inquirit, an auxilium extrinsece efficax possit esse motivum Spei? Et negative resolvere; quia simile auxilium, inquit ille, non est efficax vi omnipotentiæ, sed ex nostra voluntate prævia conditionate dissensura sub illo auxilio; et Spes Theologica niti debet efficacia proveniente a Deo, et non a libero nostro dissensu; alias non tam in Deo, qui secundum hæc principia indifferenter offert suum concursum, quam in nostro dissensu conditionate prævio Spem nostram collocaremus, quæ proinde non Divina, seu Theologica, neque firma, sed humana, et frustrabilis dici deberet. Hæc ille pro eo affectu, quo Societatis doctrinam ubique prosequitur, sed importunè, indigeste, et penitus falsò, atque inefficaciter.

Importunè quidem; quia ad rem præsentem non facit, auxilia Dei esse intrinsece potius, quam extrinsece efficacia, cum præter istum Authorem iam supra impugnatum reliqui Theologi non in auxiliis huiusmodi, quæ realiter a Deo distinguuntur, sed in Deo ipso ex hac parte motivum Spei quærant, et neque admittant, neque possint admittere in motivo connexionem absolutam cum perseverantia, et salute. Indigeste, ut mitissime loquar; quia non dis-

Retorquetur ratio: per determinationem, et positionem actus liberi determinatur auxilium efficax in actu 2º: sed non solum Deus, sive auxilium ponit, et determinat actum liberum ex omnes Thomistas: ergo non ratione solius omnipotentiæ est efficax.

tinguit efficaciã virtutis ab efficacia connexionis, et operis; neque inter efficaciã, quantũ ē ex parte auxilij, et omnino absolutam, et effectivã, cum Spes illam, et non istã præexigat in suo motivo; efficacia vº virtutis, et quantũ ē ex parte auxilij, tota consistit in auxilio, l potius in Deo auxiliante; præterquamquod etiam connexionis, et operis, seu absoluta, et effectiva auxilij efficacia, sive (quod in idem recidit) quod auxiliũ sit re ipsa efficax, non ē secundũ Societatis principia a sola voluntate, sed a voluntate præventa gratiã Dei principaliter efficienti actũ salutarem: Spem autem etiam Theologicam minus principaliter, et secundariò in nostra etiam cooperatione, atque meritis fundari, supra optime nos docebat S. Thõs, et ē veritas prorsus Catholica, cum Deus nullũ ex adultis salvũ fieri velit, nisi medijs eiusdem operibus salutaribus. Unde, si opportunũ fuisset, hinc potius contra gratiã præveniẽntem ab intrinseco efficacem necessariã ad salutariter operandũ efficaciter satis argui posset; quandoquidem non potest subsistere Spes usque adeo firma, quamvis etiam sancto timore conjuncta, quin Deus, quantũ ē ex parte sui, paratus sit conferre gratiam auxiliantem omnino necessariã, et consequenter etiam efficacem, et nequit intelligi paratus dare gratiã quam ex se, et omnino antecedenter subtrahit, ut contingit grãã ab intrinseco efficaci, iuxta ipsius Patronos: quare firmiter tenendum ē, gratiã omnibus a Deo exhiberi, quantũ ē ex se, efficacem, et quę creaturę culpabili desidia sępe vacua relinquitur, et quę consequenter solum extrinsece efficax sit, quandocumque efficax deprehenditur.

Falsò insuper: tum ex dictis, quia efficacia etiam operis secundũ Patronos auxilij extrinsece efficacis non sumitur neque oritur a consensu liberi arbitrij nude accepti, sed consistit in ipso consensu principaliter gratiã Dei producto: tum quia Societatis Schola non docet, Deũ unice offerre concursũ indifferentem,

cum præterea exigat, voluntatem præveniri gratia Dei ad singulos actus salutares, eamque suis viribus relictā, et cum solo concursu generali nihil agere posse, quod positive conducat ad salutem. Inefficaciter demum, quia, si opus foret, vel aliunde falsum non esset, facilè componeretur in principijs Societatis efficacia, quæ non consisteret in consensu voluntatis, neque ab eo desumeretur, sed tota intra Deum ipsum sisteret, ratione scilicet Scientiæ Mediæ, seu prævisionis de futuro consensu sub, et cum illo auxilio, imo et ex illo auxilio; nam Scientia ista uti actus Divinus, tota intra Deum est, et cum ipso identificatur, et quamvis attemperetur determinationi voluntatis eliciti per ipsam, seu eliciendæ ex, et cum gratia Dei; non tamen desumitur ab illa. At, ut sæpius observatum est, atque demonstratum, in motivo Spei, tanta efficacia neque requiri, neque admitti potest, cum Spes Theologica vere exerceatur a multis tum circa salutem, tum circa perseverantiæ, atque media necessaria ad utramque, quibus ad eadem non dabuntur auxilia efficacia.

Opponunt præterea ad probandum solam Dei bonitatem esse rationem formalem objectivam quæ Spei, 1° auctoritatem S. Thomæ a nobis allegatam, in qua expresse dicitur, Spem respicere Deum ut auxiliantem, tanquam causam efficientem, et beatitudinem ut finem, vel ut causam finalem, cum in eis affectibus, qui plura simul respiciunt, illud censendum sit objectum formale quo, quod ut finis respicitur, et illud, quod ut causa efficiens finis intenti respicitur, censeatur ut medium, et objectum materiale, ut pote quod non propter se, sed propter finem præintentum attingitur, ut constat in vulgari exemplo assumentis potionem amaram, ut mediâ illâ consequatur salutem corporis, respectu cujus salus objectum formale, et materiale objectum potio communiter asseritur. 2°, quemlibet, si rogetur, cur tanto labore, Divino quoque fretus auxilio æternæ suæ saluti intentus sit? responsurum, quia salus æterna est summum meum bonum, et quia tunc plene

satiari possum: q̄d rāō formalis obiectiva præfatæ intentionis, quæ certe affectus Spei ē, ē Deus ut summe bonus, et conveniens creaturæ rationali. 3º: obiectum formale motivum quo Spei debere ēē bonum sperantis similiter ut quod; Deum vº ut potentem, et paratum adiuvare solum mediate, et causaliter, scilicet ut effectricem beatitudinis, et non formaliter, et immediate ēē bonum Theologicè sperantis. 4º demum, obiectum formale quod Spei Theologicæ ēē idem cum obiecto formali quo fruitionis, qua beati lætantur, et gaudent de supremo bono ut in se ipso ab ijsdem possesso, cum ad id per Spem Theologicam aspiremus, quod obtentum gaudium illud nobis inducet; obiectum autem formale quo præfatæ fruitionis esse bonitatem Dei ut summe convenientis, et perfecte satiantis animum rationalem.

Rx. hæc fere iam discussa fuisse inter exponendum, et probandum nostram assertionem, ex quibus constat, tum testimonijs S. Thæ, tum inde excitas rāōes solum procedere de Spe sub præcisa rāone concupiscentiæ, et secundum quod fertur in illud, quod concupiscitur: cum autem Spes non sit præcise seu qualiscumque concupiscentiæ motus, sed cum speciali firmitate, certitudine, et adhæsione ad personam, cuius auxilio principaliter tantum bonum assequendum ē, propterea ex parte illius personæ rāō aliqua formalis obiectiva assignari debebat; ut enim notat idem S. D. in Disputatis q. de Spe. a. 1 ad 6ᵐ, desiderium importat quidem motum in futurum, sed sine aliqua præsenti inhæsione, l spirituali contactu ipsius Dei; unde nec desiderium nominat virtutem aliquam: unde relinquitur, quod solum Spes, et amor nominant Theologicas virtutes: imo hinc potissimum verum habet illud Apostoli ad Rom. 5. Spes autem non confundit; quod nimirum Deo innitatur, et adhæreat, qui deficere non potest; et ideo etiam dicebat Regius Vates psalmo 72. Mihi autem adhærere Deo bonum ē: ponere in Dn̄o Deo Spem meam.

Id ipsum confirmat exemplum medii insinuatum in ratione; quippe medium, licet consideretur ut obiectum materiale intentionis ut talis, ut pote quae tota fertur in finem, et in eo sistit; at simul est formale obiectum eiusdem, ut electio est praefati medii prae alio, cum propterea eligatur amara potio prae deambulatione, quia magis conducit, vel conducentior apprehenditur ad recuperandum salutem. Id iterum explicari potest in detestatione peccati propter Deum summe dilectum, quae pariter aversatur peccatum ut Deo iniurium, et ratio haec iniuriae, vel offensionis Divinae est vere obiectum formale motivum quo illius actus, ut est detestatio, vel odium abominationis, quamvis identidem Deus ut summe in se, et sibi bonum sit obiectum formale quo eiusdem, ut est amor, seu dilectio. Spes igitur respicit auxilium Dei, seu Deum ut auxiliantem veluti medium, et causam beatitudinis, quam concupiscit, sed cum simul eundem attingat ut id, per quod solum certo deveniri potest ad salutem et cui propterea merito confidenter adhaereat, ut saluti consequendae innitatur, propterea praedicata illa, propter quae Deus dignus est tam firmae adhaesionis, erunt pariter obiectum quo formale motivum Spei Theologicae hunc etiam respectum essentialiter includentis.

Et hinc ad 2am rationem facilis est solutio: nam responsio illa propterea aptissima est, quia solum quaestio facta est de Spe, ut est concupiscentiae motus, seu de ratione aspirandi super omnia ad Deum, ut ad ultimum finem: cum vero quaestio haec seu interrogatio non attingat adaequatum Spei essentiam, relinquit locum alteri quaestioni, per quam scilicet quis rogari potest, cur tanta cum certitudine ad bonum usque adeo excellens aspiret, vel cui innitatur, ut tandem ad illud perveniat? cui interrogationi non aliter satisfaciet, quam dicens, quia Deus omnipotens promptus, et paratus est ferre opem, meque, nisi ipsi desipiam, eo usque perducere.

Ad 3ʒ dicendū ē, illud, quod formaliter attingitur per affectū Spei, ut ē desideriū, et concupiscentia, debere ēē ratione sui formaliter, et immediate bonū amanti, illud vᵒ, quod per eundem affectū attingitur, ut cum tanta certitudine feratur in illud bonū, l ut cui adhærendū ē, non formaliter, sed causaliter; non immediate, sed mediate debere ēē bonū eiusdem, et in eo sensu, in quo tam frequenter in Scripturis Deus dicitur Refugium nostrū, fortitudo, virtus, et Spes.

Ad 4ʒ similiter dicendū ē, obiū gaudij, l fruitionis correspondere solū obto Spei, secundū quod hæc rationem concupiscentiæ explicat; non vᵒ secundū quod suam energiam, atque certitudinem præsefert, nisi, ut possibile ē, atque etiam de facto credibile, gaudiū illud Beatorū non utcumque feratur in Deū ut iam obtentū, sed in Deū ut ipsius auxilio, totque laboribus obtentū; quandoquidem iucundius, suoqꝫ modo maius gaudiū ēē solet, quo maiora fuerint pericula obtinendi rem.

Fortasse opponet aliquis, obiū quo formale Spei Theologicæ debere ēē unū, et simplex, cum Spes ipsa una sit, et simplex virtus, et non ex pluriū aggregatione composita; et maxime quando in qualibet re conceptus differentialis simplicissimus esse debeat; subindeqꝫ motivū a nobis designatū utpote compactū ex pluribus minus opportunū videri. Respondetur, obiectionem plerasqꝫ sententias impugnare, apud quas motivū Spei ex multis componitur, scilicet l ex Omnipotentia, promissione, et fidelitate, l ex bonitate Dei, et ex eiusdem possessione; præterea parū urgere, non solū quia omnia prædicata designata a nobis sive ex parte Dei ut promittentis, et perducentis ad gloriā, sive ex parte eiusdem, ut beantis, et satiantis animū ā parte rei sunt realiter idem, et solis nostris præcisionibus multiplicantur; sed et præcipue quia affectus Spei omnia illa per modū unius adæquati motivi per se

respicit, et propterea tam multa postulat, q^a licet unus, et simplex affectus sit, plurima respicit, et diversimode, ut dingit etiã in actu perfectæ contritionis, qui et amor sit Dei super omnia, et ob eandem ratõnem efficax peccati præteriti detestatio. Neque propterea defuit in conceptu differentiali Spei simplicitas requisita, sed solũ defuit nobis vox sufficienter explicans omnes respectus essentiales ipsius, l potius tendentiam simplicem ejusdem, qua simul plura respicientis, et propterea sicut multiplicari voces oportet ad definiendũ Spem, quod satis a nobis declarari non potuit sine respectu ad plura, ideo necessũ erat in unoquoque eorũ, quæ simul ab unâ simplici virtute Spei respiciuntur, attente considerare, quid[ng] se habeat de facto.

Disputatio 7, et miscellanea.

Animus ẽ, reliqua de Spe cursim attingere, quæ propterea sub unâ disputatione dare decrevimus.

Sectio 1^a

Qui alij actus ad Spem Theologicam pertineant?

Hucusque de affectu illo egimus, qui si non ẽ unicus, ẽ saltẽ princeps actus Spei Theologicæ, et in ordine ad quem illius dignitas, et excellentia potissimũ attenditur. Cum v unicũ non esse tenent, et merito plurimi ex omni Scholâ Theologi cum D. Ex^o. apud, et cum Ripalda disp. 21 s. 6; contra licet opinantibus Nazario, Vazquez, Sforcia, et alijs bene multis; et videtur expressũ in Ang^o. M.^o 2. 2. q. 28 a 1. ad 3^m sic dicente: De Deo
„ potest ẽẽ dupliciter spirituale gaudiũ: uno modo secundũ quod
„ gaudemus de bono Divino in se considerato: alio modo secundum
„ quod gaudemus de bono Divino a nobis participato: Primũ autem
„ gaudiũ melius ẽ, et procedit principaliter ex Charitate; sed secun-
„ dũ gaudiũ procedit etiam ex Spe, per quam expectamus Divini

"boni fruitionem; quamvis enim ipsa fruitio sive perfecta, sive
"imperfecta (hoc est, tam quae pertinet ad Charitatem, quam
"quae spectat ad Spem, et Concupiscentiam) secundum mensuram
"Charitatis obtinetur: quoniam nimirum Charitatis mensura ut
ad mensuram gratiae sanctificantis, et ad huius pariter mensuram Deum intuentur Beati visio intuitiva Dei, qua Deum possident, et vident clarissime tam ut bonum in se, quam ut sibi bonum, et convenientissimum, propterea quod eosdem necessitantem, ut sub utraque ista ratione Deo fruantur, et gaudeant.

Accedit ratio satis efficax; licet enim potissimus actus Spei Theologicae sit ille, cuius indolem in superioribus disputationibus expendimus, et quo creatura rationalis Deo adhaerens ad ipsum Deum ut suum ultimum finem, et in se ipso possidendum quadam audacia, et certitudine aspirat; negari nihilominus non potest, ad eundem habitum pertinere alios affectus, etsi minus nobiles in idem obiectum, et sub eadem ratione formali terminatos, scilicet simplicis complacentiae, desiderii non adeo strenui, et gaudii; ad eandem enim universim potentiam, et habitum spectare inveniuntur omnes hi affectus, et propterea ad Charitatem pertinent non solum amor ille nobilissimus eidem propter seipsum placendi in omnibus, sed etiam simplex complacentia in illius suprema bonitate, desiderium maioris eiusdem gloriae, quamvis inefficax, atque gaudium de eadem bonitate suprema. Et ratio omnium est, idem tam materialiter, quam formaliter obiectum tum pro diversitate cognitionum, quibus repraesentatur, tum pro libertate voluntatis, cui proponitur, omnes dictos affectus posse movere: quod idem dicendum erit de Deo ut summo nostro bono, et ultimo fine, et consequenter quemadmodum ad Charitatem, quae nobis infunditur ad eliciendos omnes recensitos actus in ordine supernaturali respectu Dei ut summe in se boni, spectant actus praefati, ita ad Spem Theologicam, quae similiter superne nobis conceditur ad amandum Deum, ut nobis bonum intra eundem

ordinę pertinere debent omnes recensiti actus.

Opponunt 1°, non posse ēē actum Spei Theologicę, imo neq̃ Spei proprię dictę actum non respicientem obtū proprium illius, et propriū Spei obtū non posse respicī ab illis actibus, præsertim gaudio, quod non potest ēē de obto in futurū penden-ti, sed, quod iam possessū præsupponitur. Resp. negando assumptū q̃a necessū non ē, obtū alicuius habitus, l virtutis ēē respectu omniū actuū illius sub omnibus Iditionibus, sub quibus respicitur ab actu principali eiusdem habitus, l virtutis: Iditiões autem arduitatis, absentię, et futuritionis appositę ex parte obti actus Spei attenduntur precise in ordine ad actū præcipuū præfati habitus, l virtutis, maxime, cum ibi non tam definiatur obtū, quam actus principalis Spei: quare respectu aliorū actuū sufficit, idem obtū, et sub eâdem ratione amari; nam cuius est ardenter expetere, et procurare aliquod ingens bonū, q̃a sibi valde Iveniens, debet ēē complacere in eodem, si menti occurrat, et gaudere, si feliciter obtineatur.

Opponunt 2°, et inferunt: q̃l habitus Spei Theologicę amittetur non solū per actū desperationis, sed etiam per actū Itrarios gaudio, puro desiderio, et simplici complacentię; quandoquidem x^a nos etiam illi actus ad eundem habitū pertinent, et suos patiuntur Itrarios, non secus, ac actus principalis Spei invenit actū desperationis sibi oppositū. Nego Iram, tum 1°, q̃a vix unquam perfecte libere eliciuntur cęteri actus; nam complacentia simplex l a Deo in nobis sine nobis efficitur, ut ad eundem desiderandū, et sperandū nos excitet, l ad quamlibet Dei Iideratiõnem a nobis elicitur; et gaudiū proprius necessariū non ē, ubicumq̃ reperitur, scilicet in Patria; atq̃ propterea actus Itrarij recensiti l prorsus impossibiles erunt, l vix unquam invenientur: tum 2°, et præcipue, q̃a amissio habitus Spei propter desperationis actū, habet ratiõnem pœnę, et propterea non tam oppositioni utriusque actus, quę ordinationi Divinę, etsi iustissimę, tribu-

enda ē; et ideo omissio actus Spei quamvis peccaminosa, quoties nimirum urget præceptum positivè sperandi, licet mereatur non tamen adferat iacturam Spei habitualis Theologicæ, quemadmodum etiam Fidei habituali solum amittitur propter hæresim formalem, et non propter omissionem actus Fidei etsi præcepti, neque propter alios actus quamvis peccaminosos, et suo modo oppositos Fidei.

Sectio 2

Etiam actus timoris elici potest ab Spe: ubi nonnihil de eiusdem honestate

Nulli dubium ē, dicebat Aug. lib. 83 quæstionum q. 33, nullam aliam esse metuendi causam, nisi id, quod amamus; et propterea nihil magis compertum, quam non posse quem non timere iacturam illius, quod ardenter amat, quemadmodum etiam timere dicerimus, ne male illis sit, quibus bene volumus. Cum igitur proprium Spei Theologicæ sit aspirare ad æternam beatitudinem, illiusque directionem Divino auxilio procurare, ita ad eandem pertinere debet timere iacturam illius, atque æterna incendia ubi malum beatitudini contrarium, atque per Deum, nisi ipsius mandata servaverimus, pariter nobis imminens.

Roboratur discursus iste tum 1o, quia in omni appetitu, sive pure naturalis sit, sive rationalis, sive ordinis naturalis, sive supernaturalis ita contingit: siquidem aqua v.g. appetens frigus, calorem aversatur, et e regione ignis amans calorem, odit frigus: terra non magis propendet ad inferiora loca, quàm refugit sursum moveri: eadem voluntas (idem evenit in appetitu sensitivo) ē quæ inclinat in bonum sibi conveniens, et declinat a malo impediente illud bonum; atque demum (ut alia prætermittam) non solum ē Charitati Theologicæ actus proprius amare Deum super omnia, eidemque velle propter seipsum in omnibus placere, sed etiam timere offendere ipsum, atque

detestari peccata, q^a Deo injuriosa: q^d cum proprium sit Spei Theologicę amare, desiderare, et procurare Beatitudinem, similiter inter eiusdem actus recenseri debet timor amissionis tanti boni, atque etiam gehennę, sicut et detestatio, et fuga peccati, ut inductivi præfati mali.

Tum 2°, q^a idem suo modo verificatur in intellectu, subindeq in omni virtute, l habitu intellectuali, quibus non minus proprium ē dissentiri falso, quam vero assentiri, et quidem generaliter quantum attinet ad ipsum intellectum, et prout ad habitus, et virtutes spectat secundum peculiares illas rationes, sub quibus ad eiusdem obiecta respiciuntur. Tum 3° q^a, ut nuper insinuabat Aug^s, amor cuiuslibet boni l idem ē fuga mali oppositi, l illam inducit, quotiescumque bono appetenti occurrit, l imminet præfatum malum. Tum denique q^a id ipsum nos docet prologuium illud satis vulgare, Contrariorum eadem ē ratio, et disciplina.

Dices 1° ex Durando, virtutem, et maxime Theologicam respicere bonum, et consequenter alterius habitus inferioris ēē aversari, et odisse malum illi oppositum. R, ant esse verum de affectu prosecutionis, falsum tamen de omni affectu etiam fugę. Dices 2°, neque in iactura beatitudinis, neque in gehenna, neque in peccato reperiri rationem propriam obiectivam Spei Theologicę, cum nihil in eisdem reperiatur, quod Divinum sit, proindeq non posse Spem Theologicam exercceri circa illa. R, non utique inveniri rationem obiectivam, ut ea amet, l prosequatur, secus v° ut timeat, et aversetur; q^a ad eiusmodi actus, ut Theologici sint, non requiritur ratio formalis obiectiva Divina, sed potius ratio obiectiva Divino illi bono, ad quod Spes Theologica aspirat, contraria.

Dices 3°, hinc colligi, donum timoris, quod inter dona Spiritus-Sancti ultimum locum tenet, non distingui realiter a

Charitate, et Spei: siquidem xª dicta, si timor sit castus ille et filialis, quo timetur quævis saltem gravis offensio Dei, qª illi iniuriosa, ad Charitatem, et ad Spem, si non fuerit tam nobilis, sed magis interesatus, et servilis, quo scilicet timentur peccata, et alia recensita, qª impeditiva æternæ beatitudinis, spectant; cum tamen communior Theologorum sententia cum Doctoribus Angl. et Ex.l præfatum donum distinctum a prædictis habitibus admittat.

Nego sequelam cum laudatis Doctoribus; qª prætexquam quod replica potius urget Otra timorem filialem, qui communiter proprius Charitatis adstruitur, ē sufficienter, cur donum hoc timoris speciale, et distinctum, (et non præcise generaliter in eo sensu, in quo omnis virtus infusa donum Sp.tus Sancti ē) dicedatur, scilicet circa materiam temperantiæ, et humilitatis, quæ temperantiæ potissima pars ē, altiori quodam modo, et propterea ex speciali Sp.tus Sancti motione versetur: quippe pro illis septem donis non designantur a Theologis materiæ distinctæ ab illis, circa quas versantur virtutes, sed præcise desiderantur illa dona ad agendum circa eas materias modo sublimiori: namque experientiâ compertum ē, quam potens sit timor ad refrenandam nimiam cupiditatem, et inclinationem ad ea, quæ sensum delectant: ut q.d non utcumque quis modum in delectabilibus teneat, sed altiori, et perfectiori viâ temperatus sit, infunditur donum istud timoris, ut eo instructus non solum secundum rãonis regulas, sed ex speciali Sp.tus Sancti instinctu, l motione moderetur præfatam inclinationem: quare ex hoc titulo colligi non potest, non esse actum timoris, qui ad Spem pertineat, illum ~~[illegible]~~, quo aliquis timet mala, præsertim æterna, sibi a Deo propter peccatum imminentia, indeq. moveatur ad eadem detestanda, atque fugienda.

Dices demum, timorem istum honestum non ēē, sed damnabilem, propterea q. indignum, qui a virtute non utcumque

supernaturali, sed Theologiâ procedat: huiusmodi enim timor filialis non ē, sed servilis, ut pote qui non tam fugit offensam Dei, quam propriæ pœnæ; imo, et per quem non præcaveretur Dei offensa, nisi imminêret pœna, per Deum infligenda, quod sæpius reprobasse invenitur Aug.s, et potissimum q.a similis timor malum cohibet, non voluntatis affectum, uti frequentissimum ē in servis, qui ita affecti esse solent, ut præcepta Dni sui facile detrectarent, nisi verbera timerent, atque ideo eorundem obedientia coacta magis, quam voluntaria dici meretur: atque ex eodem motivo, et occasione etiam affectus Spei præcipuus multiplicitèr sugillatur ab Hæreticis huius temporis, uti quæstuosus, et mercenarius, et sequenter mercedem potius a Deo promissam, quam Deum ipsum respiciens.

Hæc, et similia post Lutherum inculcant sæpius Jansenius, et asseclæ, qui, ut amorem purum Dei, sincerumq. eiusdem dilectionem tantum respirare videantur, Charitatem ipsam, et Unitatem Ecclesiæ multiplicitèr proscindunt, et longe à vera Charitate sunt, quæ sine Fide, et obedientia erga Ecclesiam, et eius Pastores supremos subsistere non potest. Debuissent enim hæc, et alia huiusmodi non repetere, cum toties ab Ecclesia proscripta sint, etiam in Concilio Œcumenico, et Generali, scilicet Trid.o

Concilium igitur istud Ses. 14 cp. 4 ait: „illam vero Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quamvis vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex Gehennæ, et pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat (Sancta Synodus) non solum non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem; verum etiam donum Dei, et Sp̃tus-Sancti impulsum: Similiter operari bene, seu bona intuitu æternæ mercedis sanctum esse declaraverat Ses. 6. cp. 11, et aperte probaverat ex illo Psalmi 118 inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem, et ex illo Pauli ad Heb. 11 de Moyse SS.mo viro dicentis, respiciebat in remunerationem. Utramq. hanc veritatem definivit tum

canẽ 4 sessionis 14, tum canẽ 31 sessionis 6. Ca rursus probatur ratione, quę vtriusq veteris, et novi Testam.ti eloquio, atque Legislatore nititur. Non potest non esse ex terminis honesty, et sancty operari bony, quo Deus in vtroq Testam.to, et per eiusdem Legislatores nos movet, et hortatur ad operandy bony, et ad declinandy a malo, nisi blasphemè prętendas, Deum nos ad peccandy movere, dum ad bony operandy nos excitat, et a peccato removere procûrat; sed in vtroque Testam.to, et per vtriusque Legislatorem Deus nos movet, et hortatur ad bony faciendy, et maly vitandy proposito vt motivo malo pœnę imminentis peccatori, et similiter propositâ mercede, his, qui recte ambulant, prępąratâ: g. Omnia constant, prętermin orem, ——

Quę persuadetur; nam Moyses Ecclesiam Hebręam Exodi 20 ita instruebat: vt enim probaret vos, venit Deus, et vt terror illius esset in vobis, et non peccaretis, atque itery Deuteron. 30, considera, quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam, et bony, et e contrario, mortem, et maly, vt diligas Dominy Dey tuy, et ambules in vijs eius. Xptus v similiter Catholicos Mathęi 11 ita alloquitur, venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos, et Lucę 12, nolite timere eos, qui occîdunt corpus: timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in Gehennę: et itery cp. 13, nisi pœnitentię egeritis, omnes similiter peribitis: quibus merito adiungendy ẽ illud Apoc. 2 esto fidelis vsque ad mortem, et dabo tibi coronę vitę.

Accedit 1o, etiam inter homines speciem honorationis haberi, si alicuius potentis, l principis viri promissiones, et minę non parvi pendantur, sicuti e contrario easdem flocci facere, inhonorationis genus censetur; cuius ratio ẽ, ęstimari huiusmodi promissiones, et minas non contingere, nisi Author earundem magni habeatur, et potens simul, et constans in suis propositis censeatur. Accedit 2o, hos affectus etiam ab adversarijs approbari, si a Charitate imperentur, quod tamen subsistere non valet, nisi in se,

et intrinsece honesti sint, cum quod peccaminosum est, non sit referibile ad Deum per Charitatem, nec ullo huius imperio possit ad honestatem componi. Accedit 3°, timorem, (idem est in sua proportione de affectu Spei tenendum) qui versatur circa malum infligendum a Deo, et maxime æternum, ex terminis non solum manum, sed cor etiam cohibere, seu facere, ut non solum peccata externa, sed etiam interna vitentur ad differentiam timoris mundani, et quo mala ab hominibus imminentia timentur; Deus quippe etiam cor intuetur, proindeque non solum peccata prodeuntia in actum exteriorem, sed etiam quæ in abscondito cordis perpetrantur, videt, et severe punit, nisi per pœnitentiam deleantur: quod licet timor mundanus non excludat affectum omnem ad peccatum; secus vero timor Domini, et consequenter hic, etsi non sit filialis, honestissimus erit.

Facile foret veritatem istam Catholicam multiplici Patrum testimonio confirmare; at sufficiat unus Aug., quo perperam gloriantur, et per summam iniuriam adversarij abutuntur. Nam ipse quantum ad affectum Spei ita dixerit in Psalmum 14, non faciamus aliquid, nisi Spe cælestium præmiorum, et in psalmum 120, noli facere, nisi propter vitam æternam. De timore autem servili, et ut a filiali distincto in psalmum 127 peremptorie ita decrevit: timor, ne mittaris in Gehennam, bonus est, et utilis, et Lib. 1 contra Adversarios Legis, et Prophetarum cap. 16, salubriter non solam bonitatem, sed etiam severitatem Dei Sacra Scriptura commendat, quoniam et amatur Deus utiliter, et timetur scilicet ut vindex peccatorum: quin immo de hoc timore exponit illud, initium Sapientiæ timor Domini Tract. 9 in Epistolas Joannis, subdens, timor quasi præparat locum Charitati. Maior Charitas; minor timor; si autem nullus timor, non est, unde intret Charitas.

Argumentum autem supra contra veritatem istam propositum ex dictis facile solvitur, si nimirum timorem servilem dividas in mundanum, et Divinum. Mundanus, qui et serviliter servilis dici consuevit, mundo adhæret ut fini, et animi præparationem præsefert ad amittendum quæcumque alia, ne hominibus displiceat, ne ve bona huius sæcu-

li amittat, et hunc ēē turpem, et peccaminosu, extra dubiumē. Si, inquam, præfatu animi præparationem timor includat; nam si ab ea liber sit, et consequenter temperatus, poterit ēē non iniustus; quia etiam huius Mundi mala timeri possunt sine crimine, imo et sancte, si temperate, et ut a Deo infligenda in vindictam scelerum timeantur.

Iam vero timor Divinus, atque identidem servilis ēē affectus ille, de quo in præsenti diximus, quo nimirum mala æterna propter peccatum a Deo infligenda ita timentur, ut huiusmodi metu quis coercitus detestetur peccata quæcumque fecerit, et nitatur in posterum eadem vitare: qui timor, licet filialis non sit, sed eo longe minus nobilis, nihilominus ita dicta, cum omnem ad peccatum affectum excludat, seu cum eo sit incompossibilis, neque servilem illam conditionem imitetur volendi peccare, si peccato, vel propter peccatum tanta pœna non imminêret, sanctus ē, et dignus, qui ex Spiritu Sancti motione inspiratur, quamvis totus proprijs commodis intentus sit, atque propterea ad concupiscentiam spectet, et servilis dicatur, quòd nimirum servi ad differentiam filiorum metu pœnarum, vel mercedis Spe ducantur potius, quàm amore Dominorum.

Hunc autem timorem nunquam reprobarunt Ecclesiæ P.P., nequidem Aug.s et Leo, quamvis liberius aliquando locuti, quòd non versarentur inter homines, qui istum timorem audêrent damnare, quem aliàs ipsi cum Scriptura tantopere commendaverant, neque timêrent, fore aliquando homines, qui litteram potius, quæ occidit, quàm scribentis spiritum, qui vivificat, attenderent contra monitum eiusdem Scripturæ, et quod ipse Aug.s gratulatur Ambrosio, a quo initio suæ conversionis non semel opportunè audierat, ut constat ex ipso Lib. 6 Confes. cap. 4. Prætérquamquod excipi etiam possunt ad litteram in similibus locutionibus; non quidem de actu ipso timoris, qui neque Charitatem includat, neque ab ea procedat, sed de statu homi-

ni elicienti huiusmodi actus extra Sacram.tum, cum neque in Charitate sit habituali, neque ex Charitatis motivo inducatur; talis quippe homo in statu peccati ē, et cum præfatus timor non sufficiat ad iustificationem, in peccato remanet, subindeq nihil meretur, et quoad vitam æternam nihil ē, quidcumque fecerit, x^a locutionem Apostoli.

Quare verum etiam ē, quod legitur apud Joan. Ep.^a 1. c. 4. perfecta Charitas foras mittit timorem, q^a timor habet pœnam, quod nimirum minuat, l etiam prorsus excludat, prout ea profecerit, tum nimias anxietates, quæ ad prædictum timorem sequuntur, tum timorem intellectualem, seu iudicium oppositum fiduciæ, quo aliquis iudicat, quamvis non omnino certò, l potius formidat, se damnatum iri; tum etiam frequenter ipsum hunc voluntatis timorem tanquam minus perfectum: quamvis enim valde dubium sit, etiam eos, qui valde profecerunt in iustitia, et sanctitate, motivis Spei, et metus iuvari, ex eidemq initium facere, at postquam ad Deum accedunt, eiusdemq amore accenduntur, parum, l nihil solliciti sunt tum mercedis, quæ ipsis promittitur, tum pœnarum imminentium Peccatoribus.

Frustra præterea inculcant adversarii, eum, qui metu pœnarum, l mercedis Spe declinat a malo, aut bonum operatur, ita actu affectum eē, ut alias peccaret, seu habere affectum istum obtive conditionatum, et subtive absolutum, nisi iacturam gloriæ timerem, aut Gehennam, peccarem; q^a licet possibilis sit huiusmodi affectus, et actualis animi præparatio, eaq peccaminosa sit, non tamen necessario includitur in omni timore pœnarum, et earundem metu operante bonum, l declinante a malo: tum q^a reflexiones huiusmodi nequidem frequenter occurrunt: tum q^a, etiam quando occurrerint, possunt omnino prætermitti, quin voluntas ad easdem afficiatur, ut vitat obvio, et familiari exemplo bono vg exeuntis ad videndum amicum, quin propterea ita affectus sit, ut deficiente eo motivo nollet inde exire, licet a Superiore vocaretur, l necessitas aliqua proximi urgeret, l domus

ipsius casus imminerent.

Neque obest, posse aliquando iudicari, metu Gehennæ bonum operantem, vel non peccantem non fore illud operaturum, sed peccaturum potius, si motivum illud non occurrisset; quia huiusmodi iudicium non fundatur in affectu pravo, qui sit, neque illum affirmat, sed vel in fragilitate illius hominis, vel in experientia, et affirmat unice affectum etiam subtive conditionatum, seu qui foret sub illa hypothesi; affectus vero, qui non existunt, sed præcise existerent, aut extiturei iudicantur, neque vitio verti possunt, neque virtuti, et consequenter neque ad meritum, neque ad demeritum computantur.

Inculcant adhuc tum illud vulgare satis, propter quod unumquodque tale, et illud magis, ex quo fit, Gehennam magis timeri, quam peccatum, si peccatum deseritur propter metum Gehennæ, et similiter mercedem æternam pluris haberi, quam Deum, si Deo impenditur obsequium non propter ipsius summam excellentiam, sed propter præmij spem: utrumque autem inordinationem præsefert non parvam: tum illud etiam satis vulgatum, et Patribus non minus consonum, oderunt peccare boni virtutis amore: oderunt peccare mali formidine pœnæ: quasi ipso naturæ lumine omnibus inditum sit, odium, et fugam peccati ex metu pœnæ non posse sine inhonestate inveniri.

Contra enim est 1°, idem dicendum fore, quando huiusmodi actus non eliciuntur, sed præcise imperantur a Charitate: nam etiam tunc eiusdem tendentiæ deprehenduntur, quos tamen adversarij nostri non admittent, ut saltem ad speciem definitiones Ecclesiæ tueri videantur. 2° quia prologuium illud sæpius fallit: tum quando illud, propter quod non subit denominationem, quam præstat: tum quando denominatio præstita, vel inducta non accipit magis, et minus; et quantum ad præsens attinet, solum subsistit, quando comparatio instituitur inter

media, et finem non qualemcumque, sed ultimum, scilicet in æstimatione operantis; et quamvis aliquis detestetur peccatum, et declinet metu pœnarum, non propterea æstimare censetur pœnam ut maius malum, quàm sit peccatum, sed cognoscens, et horrens pœnarum, quas peccatum inducit, acerbitatem, peccare desistit absolute, et directe nullis se implicans reflexionibus, atque comparationibus, in quo nulla species turpitudinis invenitur; et siquæ aliunde apparet maioritas aversionis, ea præcise sistit in eo, quòd unum sit motivum, et alterum medium, vel obiectum materiale, quæ maioritas nullibi prohibita est. Præterquamquod reipsa ratio detestandi peccatum tunc non tam est pœna imminens, quàm quòd peccatum ipsum ratione sui sit inductivum illius, et propterea quàm honestissime odio habetur, licet honestius haberetur quia iniurium Deo summe honorabilis, et diligibilis.

Minus adhuc urget, quod additur de affectu Spei, seu de obediente Deo intuitu mercedis; quia præter dicta, considerandum est, Deum ipsum esse hanc mercedem, uti finem ultimum, et ut talem intentum ab eo, qui eiusdem mandata observat, et bonum operatur Spe tanti præmij. Illud autem alterum, quod obijciebatur, procedit, non de quolibet bene operanti metu pœnæ, sed de operanti bonum, vel non faciente malum propter metum pœnæ, et identidem volente malum operari, si metus ille abesset, vel nisi eo cogeretur ad faciendum bonum, et declinandum a malo. Et in hoc etiam sensu locuti sunt Ecclesiæ P.P., vel ut indicarent, opera quæcumque facta sine Charitate, et extra statum gratiæ non esse de condigno meritoria, atque propterea quæ ad promerendam vitam æternam nihili habenda esse, quamvis satis frequenter advertant, non ideo ea esse omittenda, cum de congruo meritoria sint, et sæpius etiam remote ad iustificationem disponant.

Sectio 3

Utrum in Beatis, et Xpto detur habitus Spei?

Affirmandum est cum D. Th°., quem plerique nostrorum sequuntur; quippe etiam post possessionem Dei restat actus proprius Spei Theologicæ, delectationis scilicet in Deo, ut iam possesso, et ut summo possidentis bono, quod gaudij genus ad concupiscentiæ proprie spectat, et non potest elici a Charitate, quæ licet etiam fruitionem in Patria eliciat, atque proinde gaudiu, sed gaudij, et fruitionem sublimioris indolis, nimirum de eo, quod Deus sibi tam bonus, tam quam perfectus sit.

Accedit 1°. actus, quo Beati desiderant glorificationem corporis, qua eorum felicitas non leve incrementum accipiet; illam enim possunt appetere non solum quatenus futuram Deo gloriosam, sed etiam quatenus sibi ipsis convenientissimam. Accedit 2°, Beatos similiter ardenter optare eorum salutem, qui in periculis huius vitæ versantur, et non solum affectu vel benevolentiæ quoad eos, vel Charitatis quoad Deum, sed etiam quoad eosdem contemplantur ut sibi coniunctissimos, et ex eorundem gloria nova resultabit ipsis gloriæ accessio: cum vero huiusmodi affectus in Via exercitus apud adversarios nostros proprie ad Spem spectet, non est, cur ad eandem non pertineat in Patria elicitus; siquidem actus ubique idem esse debet, et ad eundem habitum, vel virtutem spectare, modo eandem tendentiam servet, et in idem obiectum materiale, et formale tendat.

Neque obesse potest, a Beatis, et consequenter neque a Xpto Dño, qui adhuc vitæ mortalem agens beatitudine essentiali fruebatur, non esse locum actui illi, de quo hucusque disputavimus, et qui plerumque nomine Spei actualis venit intelligendus, scilicet conatum illum sanctæ, piæque audacem, quo Divino freti auxilio serio, et efficaciter ad Beatitudinem aspiramus; nam licet permittatur modo, hunc esse primarium actum Spei, non propterea auferri debet habitus Spei ab his, qui, quod in

possessionem tanti boni venerint, præfatos actus elicere non possunt juxta illud Ap.i ad Rom.s 8: quod videt quis, quid sperat? Modo possibiles adhuc sint eisdem alij actus, quamvis minus principales, proprie tamen ad eundem habitum pertinentes; quia iam non manebit otiosus talis habitus, et non est, cur loco illius alius habitus pro præfatis substituatur, præsertim cum virtus hæc instituta sit, et nobis donetur ad elicientiam actuum supernaturalium concupiscentiæ, sicut pro actibus supernaturalibus veræ amicitiæ, et Charitatis producendis Charitatis habitus conceditur.

Dixi, licet permittatur: reipsa enim non est facile præferendum illud desiderium delectationi propriæ Beatorum: quemadmodum enim juxta plures amor Charitatis, quòd fruitiò sit, et claraoni Dei cognitione regulatur, distinguitur specie a Charitate Viæ, eadem quia nobilior est, cur non poterit similiter ob eandem rationem asseri nobilior, perfectior quia actus delectationis in Deo iam possesso, quam actus anhelans ad eundem possidendum? Erit igitur absolute præfatum desiderium vel actus Spei in Via, non tamen absolute, vel etiam si comparetur cum actibus proprijs concupiscentiæ, quas Beati elicere possunt circa summum bonum ut sibi summe convenientissimum.

Obiic. in Patria non manet Fides; sed hæc est fundamentum Spei: ergo deficit fundamentum, et eo deficiente, deficit Spes: ergo. R. 1o Fidem esse fundamentum Spei actualis non habitualis. 2o esse fundamentum in Via; non in Patria.

Sed opponis 1o verba Ap.i 1 ad Cor. cp. 13: Charitas nunquam excidit; sive prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur, et post alia egregiè Charitatem commendantia, tria hæc, inquit, maior autem Charitas, in quibus aperte innuit, Charitatem; non vero Fidem, et Spem manere in Patria, ideo quia super has illam extolli debere. R. 1o, Ap.lus loqui non tam de habitibus, quam de actibus, et licet in Patria exerceantur plures actus pertinentes ad habitum Spei; non tamen actus ille, qui vulgariter Spes nominatur. Propterea recte dicitur Charitatem præ Fide, et Spe esse semper manentem. R. 2o, Ap.lus ibi

non affirmare, Spem non manere in Patria, et omnino esse evacuandam, ut ex ipso contextu patet, et aliunde quia verba illa cum venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod est ex parte, et illa etiam, quae in argumento recitabantur, ad habitus intellectuales referenda sunt, atque proinde non insinuant exclusionem Spei.

Sed replicas: quod saltem Fidei habitus non perseverat in Beatis, et consequenter neque habitus Spei: quippe uterque viae habitus videtur pro Viatoribus institutus, et quandam praeseferre imperfectionem cum statu Beatitudinis perfecto incompatibilem. Negat contra Durandus, qui actum etiam Fidei Beatis dedit: et Irenaeus, atque Tertullianus apud D. Lex. J disp. 7 de Fide s. 5. n. 4 expresse supponunt, habitum Fidei permanere in Beatis. Absolute tamen neganda est contra cum D.D. Ang. et Ex.o; quia actus Fidei pro eo statu connaturaliter impossibilis est, in quo omnia ad evidentiam patent, etsi aliqua revelentur, quin manifestentur in seipsis, saltem dabitur evidentia attestationis, seu in attestante, et consequenter non relinquitur locus Fidei obsequiosae, et lumen ipsum, quo evidenter cognoscitur revelatio, sufficit pro assensu consequenter necessario rei revelatae: quare habitus Fidei, ne otiosus sit, et inutilis, per suspensionem concursus Divini desinit existere; contra vero dicta in probatione datur in Beatis actus proprie spectans ad habitum Spei, ab eodem que elicibilis, proindeque ad differentiam Fidei permanebit etiam in Patria. Quod de Fide dictum est, excipi debet de intellectuali; nam tam habitus, quam actus piae affectionis ex mente utriusque Doctoris ibi perseverant, quod Beati prompti sint, et parati exhibere obsequium captivandi mentem suam Divino testimonio, si opus foret.

Opponuntur 2o Ang. D. M. tum quaestione disputata de Spe, a. 4. tum hic q. 18, a. 2 expresse negantem Spem in Christo, et Beatis, 1o propter verba Apostoli ad Romanos 8 supra laudata, quod videt quis, quid sperat? 2o, quia Spes accipit speciem suam a suo principali ob-

to, nempe Beatitudine æterna, secundum quod ita ē quid arduum, futurum, Divinoq; auxilio possibile haberi; sed deficiente principali obto, a quo virtus speciem accipit, deficit etiam virtus, et propterea xª eundem ubi 1º loco adductum, licet iustus amet Proximum Charitate, non vº Peccator, quòd iste non diligat Deum, qui ē obtum principale Charitatis; atq; propterea in solutione argum.ᵗⁱ tum Charitati tribuit, l Spei communiter dictæ, quod Beati alijs desiderent Beatitudinem, quantumcumq; sibi diunctis, licet huiusmodi desiderium elicitum a Viatoribus ad Spem reducendum sit, quòd nimirum viatores etiam sibi Beatitudinem sperent, et consequenter etiam alijs ut aliquid minus principale respectu propriæ fœlicitatis.

R.º 1º, S. D.ʳ videri satis expressum pro opinione contraria, ipsius tamen veniâ nobis probabilior videtur sententia, quæ defendimus; cum inveniamus actum satis nobilem concupiscentiæ supernaturalis, pro cuius elicientia habitus Spei proprijssimus, et opportunissimus ē. Cæterum, ne aperte præter morem a tanto D.ᵉ discedam, aut discedere videar ———

R.º 2º, illum locutum ēē de solo illo actu, quem pro hoc statu Spem appellamus, illo scilicet, quo Divino auxilio freti aspiramus ad Beatitudinem; l etiam de Spe habituali ut tali, quæ, licet secundum entitatem perseveret in Patria; non vº secundum nomen, sed sub nomine amoris supernaturalis concupiscentiæ. Nimirum habitus iste nomen accepit pro hoc statu per connotationem ad actum, quo speramus, et prætendimus consequi Beatitudinem cum ea fiducia, et securitate, quam sæpius experimur, ut pote qui præcipuus ē huius status. At evacuatis illius imperfectionibus, permanebit idem habitus (et fuit etiam in Xsto Dnō, ut amor habitualis supernālis concupiscentiæ) ut Beati, obtentâ iam fœlicitate, delectentur; ut insinuasse videtur idem S. D. in disp.ˢ de Spe, a. 1, et 12 dicens: Spes habet perfectionem quandam cum imperfectione, et ex illa parte, qua habet perfectionem, habet perfectam rationem virtutis, et ex hac parte plenissime fuit

in Xpto; ipse enim plenissime inhæsit Divino auxilio, et ex q.te eius, quod ē imperfectionis, defuit Spes, sicut et Fides. Quibus similia habet 3. p. q. 7. a. 4 ad 1um, nisi quod universalius, seu fere de omnibus virtutibus disserat ibi, et in prædicta q.e de Spe a. 1 similiter excipiendus ē, dum ait: possunt autem Sancti aliqua sperare inhærendo auxilio Divino l ad se, l ad alios pertinentia secundum communem rationem Spei; non autem secundum rationem propriæ Spei, scilicet secundum quod a nobis consideratur per denotationem ad actum, qui dicitur Spes.

Ad fundam.ta adducta ab Ang.o M.o respondetur ad 1um, Ang.um loqui de actu, quem dicimus Spem, proinde q.s licet post visionem hic actus non sit eliciendus, posse, et debere subsistere habitum Spei pro elicienda delectatione de beatitudine iam obtenta. Ad 2um, habitum Spei a suis prædicatis specificari, et solum extrinsece, et mediate ab obto, scilicet mediis actibus, quibus illud respicit: obtum v.o præfati habitus ē Beatitudinem æternam, circa quam multiplicium actus potest exerceri, scilicet amoris, et complacentiæ simplicis, desiderii inefficacis, atque etiam efficacis illius desiderii nitentis in eiusdem assecutionem, ac tandem gaudii, et delectationis post illius assecutionem; et quemadmodum pro hoc statu præfatum efficax desiderium, quo expectatur, et non possidetur beatitudo, ē nobilior, et præcipuus actus, propterea per denotationem ad ipsum nuncupatur pro hoc statu Spes, et pro futuro per denotationem ad actum delectationis, seu fruitionis nuncupari potest habitus gaudendi, l gaudium habituale: q.a nimirum omnes isti actus pro diversitate status ab eadem virtute Theologica diversimode pariter nominanda dimanare debent. Quare licet mutetur status futuritionis in possessionis statum, perstat idem obtum, summum nimirum, summeque desiderabile bonum, quod pro 1o statu expectabatur, et pro 2o summa cum

delectaõe possidetur. Quapropter Beati summe gaudentes de sua felicitate possunt identidem virtute eiusdem habitus desiderare, et procurare alijs, quamvis simul possint eandem illis desiderare virtute Charitatis. Et hinc ruunt, quæ in 2º hoc fundam.to in contrarium insinuabantur, nisi quod non sine examine concedendum sit, Peccatores non posse amare Proximum actu Charitatis Divinæ; nam licet hoc verum sit de actu perfecto, quem si haberent, iustificarentur, et desinerent ēē Peccatores; non vº de actu imperfecto; possunt enim manentes in peccato complacere Deo propter se ipsum, et ex eiusmodi complacentia diligere proximum, qui actus tunc et supernaturalis ēē potest, et vere theologicus, atque procedere non ab habitu Charitatis, qui supponitur abesse, sed l ab auxilio transeunti, l potius ab Omnipõa specialiter assistenti.

Sectio 4

De desperatione, et præsumptione

Duplici via contra Spei præceptum peccari consuevit, per defectum scilicet, atque per excessum: scilicet despondendo animum, seu nimis confidendo, seu desperaõne, et præsumptione; cum enim salutem nram operari teneamur, et cum metu, et tremore procurare, nimia confidentia sanctum hunc timorem excludit, et si animus desperatione deijciatur, impotens fit ad procurandum tantum bonum; cum enim ventum fuerit ad aliquid impossibile, homines discedunt, seu desistunt, inquit Philosophus 3º Ethic. cp. 3º.

Circa desperaõnem iam alias aliqua delibata sunt, quæ relegere oportebit, et quibus modo aliqua adijcienda sunt. Primum persæpius desperaõ sumitur pro actu intellectus, eo scilicet iudicio, quo asseritur, rem, de qua agitur, non fore, quod iudicium universim, si sine fundam.to sufficienti feratur, temerarium erit, magis, l minus peccaminosum, prout fuerit res, circa quam versatur, et obligaõ ipsius procurandi. In subiectâ vº mãa

vix unquam non exit peccatum lethale, si absolutum sit omnino, ita ut quis absolute apud se decernat, se non fore salvum, quippe Deus, qui non vult mortem peccatoris, sed potius ut convertatur, omnibusque propterea abunde largiatur, vel offerat gratiam adiutricem, non potuit non prohibere huiusmodi iudicia, maxime cum tantopere illa provocent ad male operandum: ex quo quod Deus paratus est dare omnibus gratiam, et ad se trahere, non imputatur ei, si aliquis non accipiat, sed ei, qui non accipit, ut dicebat S. Thom. lect. 5 in 6 cap. Joannis. Quare quicumque, quantumvis peccatis se irretitum, et passionibus experiatur, tenetur confugere ad Deum, orare, et gemere certus omnino, Deum non defuturum, modò ipse nitatur pro viribus acceptis procurare suam salutem, et ulteriores gratiae vires humiliter a Deo petere: quod non nisi voluntarie, et contra preceptum procurandae salutis potest predictum iudicium efformare.

Praeterea iudicium istud non raro hereticum est, si nimirum fundetur in eo, quod Deus ex se omnino decreverit illum damnare, seu quod subtrahet omnia auxilia gratiae; quippe Fide sancitum est, Deum neminem nisi peccatorem damnare, et quantum est ex se velle, omnes homines salvos fieri, et omnibus pariter adeo sufficienter providere, ut nullus, nisi suâ culpâ possit perire. Verum est secundum superius dicta, in casu revelationis absolutae de damnatione alicuius, eundem deinceps non posse non habere iudicium predictum, et consequenter in eo habendo non peccaturum. At in presenti providentia nemini fit huiusmodi revelatio, proinde quod omnes, dum fuerint inter mortales, debent illud vitare: imo etiam ille, cui in alia providentia similis revelatio fieret, deberet, et posset ita apud se statuere, quamvis salvus futurus non sim, nihilominus serviam Deo meo; quia mille titulis adstrictus sum, et utrumque

se gerat mecum, dignissimus est omni amore, et reverentiâ.

Cæterum iudicia alia non adeo absoluta, et magis formidolosa, quin etiam quodammodo conditionata non adeo vetita sunt. Quemadmodum enim de aliis, qui effrænatè vivunt, nec omnino temerè, licet non sine formidine iudicamus, non fore salvandos: ita poterit similiter unusquisque advertens depravatos suos mores, non solum formidare, verum etiam quodammodo iudicare damnationem suam. Dixi quodammodo, scilicet quare speculative, ut si non de se ipso, sed de altero ferret tristem illam sententiam, vel etiam si credens simul, Deum nunquam ex parte suâ defuturum, et præcise attentâ vitâ suâ pessimâ, censeat, Deum in vindictam tot peccatorum non concessurum gratiam efficacem ad pænitendum. At huiusmodi iudicium semper erit ut minimum periculosum; quia semper retrahet animum a procurandâ salute, et propterea ille, cui id mentem venerit, debebit quantocius illud exuere, atque repetens actus Fidei circa Divinam misericordiam, se ipsum excitare ad emendationem vitæ. Quinimo non sine grano salis excipiendum est, quod de auxilio efficaci dictum est, ut etiam alias observavimus; nam utcumque explicetur Divini auxilii efficacia, et quantumvis Deus liberrimus sit in eo conferendo, vel negando, nihilominus certum esse debet apud omnes, neminem perire, nisi culpâ suâ, nullumque pariter deseri a Deo, qui prius Deum non deseruerit, atque consequenter omnibus apertam esse viam salutis.

Iudicium vero huiusmodi absolutum, quamvis formidolosum necessarium non est, ut incaute asserit quidam R., ad actum illum voluntatis, in quo desperatio proprie dicta collocanda est cum communi Theologorum sententia; imo plerumque subsequitur præfatum voluntatis actum: cum enim desperatio consistat in actu illo, quo voluntas recedit a salute desiderata propter existimatam impossibilitatem adipiscendi illam, ut loquitur S. Th. 1. 2. q. 40. a. 4. ad 3., sufficit, quod

difficultas assequendi salutem iudicetur satis magna; nam hoc sufficit, vt quis despondeat animum propter existimatam impossibilitatem, cuius nomine in re presenti venit magna difficultas, que vulgariter impossibilitas dicitur, scilicet moralis; sed existimare difficilem valde, et moraliter impossibilem salutem eternam, non est, illam non fore, cum plurima contingant et obtineantur difficillima.

Quod autem in predicto actu voluntatis consistat desperatio proprie dicta, est communis, et vera Theologorum sententia contra Almaynum, cui subscribis P. Jorre, collocantem illam in iudicio, seu actu intellectus. Et ratio est, quam iam alias dedimus, scilicet desperationem proprie significare deiectionem animi desistentis á re, quam assequi optabat, quod sibi penitus, vel saltem moraliter impossibilis appareat; sicut econtra Spes animi erectionem significat conantis superare difficultates, que in executione rei desideratę occurrere possunt. Dixi, quia videtur sibi penitus, vel saltem moraliter impossibilis; nam si alia de causa, nempe in odium Dei, vel ut liberius quis passioni sue indulgeat, vel ex contemptu eternę saluti ei valedicat, dicendus est proprius nolle, vel odisse suę salutem, quam desperare eandem.

Duo opponit Almaynus: 1um, iudicium negans, fore salutem v.g., destruere obiectum Spei, atque proinde non posse non esse propriissime desperationem: 2um, vulgariter de illis, quę non fore iudicamus, dici, nos eadem desperare, quamvis talia sint, quę minime curabamus. Respondetur ad 1um, iudicium illud non esse necessarium, neque semper inveniri, quoties desperatur, et quando existat, destruere intentionaliter, et representative, non vero affective obiectum Spei, ut iudicium blaspheme proponens Deum malum, et amore indignum intentionaliter destruit obiectum Charitatis, quin propterea dici possit odium Dei. 2um nullius momenti est; quia vulgaris ille loquendi modus non

requirit proprietate rerū, cum pauca sint, quæ propriè divinus Sicut q̄d etiam Spes satis frequenter supponit pro iudicio; cum proprie loquendo in actu voluntatis consistat, similiter desperatio, licet sepius pro actu intellectus supponat; at minus proprie, et propterea proprie, et stricte accepta ad voluntatem reducenda ē.

Altera via peccandi contra preceptū Spei Theologicæ, ē præsumptio, et nimia circa salutem æternā confidentia. Præsumptio multipliciter usurpari consuevit. 1º pro nimia propriæ excellentiæ appretiatione, et sic accepta species ē superbiæ: 2º pro iudicio circa aliena facta iudicijs, et diecturis nitenti, et in hoc sensu aliquo levitatis peccatū ē, sepius q̄ nullū, uti in utroq̄ iure positivo frequentissimū ē. 3º, et prout ad voluntatis actus attinet, non semel in bonā partem accipitur, et iustam aliquā de Divina misericordia confidentiā significat, ut 6 Judith, non derelinquis præsumentes de te, et cp. 9 exaudi me miserā deprecantem, et de tua misericordia præsumentem; frequentius tamen in malā partē, et 1º generaliter pro motu animi supra vires non solū suas, sed et aliorū sibi oblatas, l speratidas audentis: 2º (et contractius, ad rem præsentem) pro motu animi in beatitudinem contra, l etiam præter ordinem a Divina providentia præscriptū, et sine speciali Dei instinctu conantis, seu anhelantis. Et in idem recidit, si contentio sit pro quovis alio dono supernaturali. Hanc posterioris indolis præsumptionē pravā esse, constat ex illo Eccli. 18, vidit præsumptionem cordis eorū, q̄a mala ē, et insuper ex terminis ipsis; q̄a si in omnibus alijs ordo a Divina Lege præscriptus quam maxime attendendus ē, potissimū v. in his, quæ supra nos sunt, et ad nostrā felicitatem preordinantur; propterea q̄d nemini licet aspirare ad unionem hypostaticā, l gloriā gloriæ Deiparæ æqualem, l per media prorsus inepta, aut sine ullis meritis habendā, cum Deus neminem adultorū ad illā admittere velit, nisi ut ad coronā, et consequenter nisi in stadio vitæ legitime certaverit. Quare si altiora, et quæ supra

te sunt, appetas, temeritatis reus eris, quodsi id contingat in negotio salutis æternæ, insuper contra Superi præcepti peccabis: quin imo non raro præterea peccatum contra Fidem, et proxijssime hæresis committes. Quippe si ad eam aspires ut tuæ naturæ debitam, vel illius viribus assequendam, in Pelagianam hæresim, et si sine meritis ullis, etiam Dei gratia efficientis, in Lutheranam incides. Quemadmodum enim Fide sanctum est, beatitudinem æternam, qualis in præsenti providentia iustis præparatur, esse vere gratiam, et maximam gratiam Dei, ac proinde creaturæ rationali, et omnibus operibus solis viribus naturæ elicitis indebitam, ita secundum eandem Fidem certissimum est, eandem beatitudinem solis pueris ante usum rationis, sed in Christo regeneratis, decerni præcise ut hæreditatem, et sine ullo respectu ad propria eorum merita (nam etiam in ordine ad illam interveniunt merita Christi) reliquis vero insuper ut præmium, et mercedem operum, quæ in Charitate Dei, et eiusdem gratia eliciuntur.

Cæterum non sola hæc hæresi admixta præsumptio peccaminosa est, sed etiam illa alia in peccatoribus nimis frequens: qua nimirum nimis differunt pænitentiam, et emendationem vitæ, quod Deus misericors sit, et stulta hac confidentia (quandoquidem Deus pænitentibus veniam misericorditer; non vero pænitendi spatium, et multo minus peccandi Peccatoribus promisit) in dies pluribus, et fædioribus vitijs obvolvuntur, in quo non levis irreverentia quoad Deum, et ipsius misericordiæ reperitur: eo quod in motivum securius peccandi assumatur, quod movere deberet ad detestandum peccata, et statim quærendam veniam eorum. Ideo merito dicitur Eccli. 5, ne dicas: miseratio Domini magna est: multitudini peccatorum meorum miserebitur: misericordia enim, et ira ab illo cito proximant et in peccatores respicit ira illius.

Observandum tamen est, aliud esse peccare in, vel ex fiducia, et spe veniæ, et longe aliud peccare cum spe, aut fiducia

veniæ, et spatii pœnitendi: quippe 1ʋs non contingit, nisi quis moveatur quodammodo ad peccandum ex ipsa Dei misericordia, quod summe Deo iniuriosum est. 2ʋs vero non includit huiusmodi motionem, et propterea frequenter non exit peccatum grave; quamvis præsumptiosum sit, et insuper Spes illa non sit propriè Spes Theologica, sed vana, imo et quodammodo perniciosa, quòd indirectè, et per modum removentis prohibens inclinet ad peccandum: Vana quidem; nusquam enim Deus promisit simile spatium, uti iam non semel insinuatum est.

Denique non quovis peccato contra præceptum Spei etiam gravi amittitur habitus Spei, quem cum Fidei habitu Deus misericorditer, etiam amissâ gratiâ habituali, conservat in peccatoribus Fidelibus. Amittitur igitur 1º per peccatum quodlibet ex relatis contra præceptum Spei, si illud includat, vel supponat peccatum positivæ hæresis: quia nimirum tunc deficit habitus Fidei, quæ est fundamentum Spei, et consequenter etiam, saltem indirecte ipsa Spes. 2º, et magis directe amittitur actu positivæ, et propriæ desperationis, quemadmodum Fidei deficit peccato hæresis positivæ, et formalis. Si autem peccatum contra præceptum Spei sit vel per puram omissionem actus Spei præcepti, vel per præsumptionem, et nimiam confidentiam, non deficiet Spei habitus, sicuti non deficit habitus Fidei, licet culpabiliter omittatur actus Fidei præceptus, vel aliter, quam per hæresim formalem peccetur contra Fidem. Horum ratio est sola Dei voluntas, qui, cum ius habeat auferendi eos habitus ab omni peccatore, voluit nihilominus conservare eos in omni illo, cui semel infusi sunt, nisi perpetret peccata, quæ designavimus.

Tractatus Theologicus De Charitate Theologica.

Charitas non semel in eodem sensu accipitur in sacris litteris, et apud Ecclesiæ P.P. Quippe 1º aliquando sumitur pro obiecto prin-

cipe Charitati Theologicæ, ut 1ª Ep.ª Joan. cp. 4: Deus Charitas est: qui manet in Charitate, in Deo manet. 2º pro dilectione, qua Deus nos prosequitur, ut Jeremiæ 31, in Charitate perpetua dilexi te. 3º pro amore, quem habere debemus quà Deum, et Xpti secundum illud 2ª ad Cor. cp. 5: Charitas enim Xpti urget nos. 4º pro omni amore benefico quà proximum, ut satis vulgare est in communi loquendi modo, vel etiam apud SS. PP., et Scripturas, præsertim si motivum huius amoris non sit proximus ipse, sed Deus. 5º pro gratia habituali, et animæ sanctificanti, ut 1ª Joan. cp. 3º, videte, qualem Charitatem dedit nobis Pater, ut Filij Dei nominemur, et simus. 6º denum pro dilectione sive habituali, sive actuali Dei propter semetipsum, et Proximi propter Deum: et hæc est Charitas Theologica, de qua præsens tractatio instituitur.

Cæterum de Charitate habitualiter acceptâ cum procedant omnia, quæ de lumine Gloriæ aliàs disputata sunt, pauca relinquuntur in præsenti pervertenda, et quæ in limine tractatus breviter prælibasse sufficiat. Primum est contra Magistrum Sent. in 3º dist. 1., et 17 identificantem cum Spiritu Sancto habitum Charitatis, inde quod excellentiæ huius supra reliquas omnes virtutes commendantem, id quod potissimum suadentem ex Ep.ª ad Rom. cp. 5, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis: deinde quà Deus in sacris Litteris appellatur Charitas, ut modo ostitit; et quidem eo modo improprio, quo etiam dicitur fortitudo, et patientia nostra, ut advertit Aug. 5º de Trinit. cp. 17.

Tenenda igitur est communis sententia distinguens habitum Charitatis, seu Charitatem ipsam ab Spiritu Sancto, uti aperte insinuat Trid.um, præsertim can. 11 ses. 6 ubi anathematizat docentes, homines iustificari vel solâ imputatione iustitiæ Xpti, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, et Charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat: quod non solum gratia sanctificans, sed etiam Charitas inhæret iustis, et consequenter ab Spiritu Sancto distinguitur: quod similiter colligi licet

ex cap.te 7, ubi inter dona, quę cum gratia communicantur in iustificatione impij, recensetur Charitas. Quin imo id ipsum confirmant verba Apostoli nobis obiecta; nam Charitas diffusa per Spiritum Sanctum non potest esse Spiritus ipse Sanctus, sed effectus illius. Ratio etiam satis efficax in promptu est deducta ex vitalitate, et voluntarietate non qualicumque, sed perfecta, cuius capax est actus Charitatis supernaturalis, et Theologicę; quippe vitalitas perfecta, et potius ad huc voluntarietas postulant, actum non qualitercumque ab intrinseco esse, sed insuper ex propria inclinatione elici, et ratione status illius, qui ita exercetur, deberi saltem ex genere suo; hoc est, esse actum de genere, intra quod potentia ex inclinatione sibi intrinseca possit, et exigat exerceri; sed inclinatio huiusmodi propria, et intrinseca ad actum Charitatis supernaturalis non potest intelligi sine habitu supernaturali intrinseco Voluntati, ut potentia quę ratione sui solius non potest ita inclinare in actum supernaturalem, neque esse in statu, cui talis actus debeatur: ergo.

Et hinc ruunt, quę in contrarium adducebantur a Mag. Sent. quidem: quia potius in verbis illis aperte insinuatur distinctio realis Charitatis ab Spiritu Sancto, nisi forte Charitas ibi pro gratia sanctificante, quę Charita dicta a precipuo dono, quod radicat, et secum inseparabiliter afert, frequenter Charitas dicitur, accipiatur, et tunc assertio nostra contra Mag.rum expressa satis exit apud eundem Apostolum 1.a ad Cor. cap. 13, ubi Charitas inter virtutes animę infusas numeratur; nunc autem manent Fides, Spes, et Charitas; tria hęc. Neque non magis urget; quia licet Deus specialius dici possit Charitas, quam patientia, et fortitudo, vel etiam Spes nostra, quod talis dici possit sine addito nostra (ut notat Aug. ubi nobis obiectus: tum quia Deus ratione sui est Charitatis nostrę obiectum; tum etiam quia Deus etiam est Charitas, qua tum adinvicem Personę Divinę diliguntur, tum qua nos diligit) inde colligi non potest, cum Deo etiam identificari Charitatem, qua nos illum diligimus, et maxime iuxta mentem Aug.i ad verba illa Apostoli nuper adducta, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris,

cp. 32 de Sp̄tu, et Littera dicentis: non qua nos diligit, sed qua nos facit dilectores Dei.

Aliud ē, præfatā habitualem Theologicā supernātem Charitatē etiā a grā iustificanti realiter distingui, uti communiter tradunt Dominicani, et nostrates Itra Subt. Mag.rum, quem ipsius Discipuli imitantur, et ex nr̄is Bellarm.s, Lessius, Meratius, Conink, Arriaga, et Esparza, et sic piè interpretantes, et excusantes Mag.rum Sent., quasi non docentem identitatē Charitatis cum Sp̄tu Sancto, qui Deus sit, sed cum grā iustificante, quæ Sp̄tu, et Sanctus nobis a Deo immissus, nosq; in ordine Divino constituens dici meretur. Quicquid autem fuerit de opinione Magistri, cui piè magis, quam solidè interpretatio ita accomodatur, communis nr̄a sententia sufficienter colligitur 1º ex verbis Ap.i proxime laudatis, in quibus eodem modo Charitas inter virtutes recensetur, quo Fides, et Spes; sed Fides, et Spes distinguuntur realiter a grā sanctificante: ergo etiam Charitas.

2º, quia similiter Trid.a Synodus (uti prius fecerat Viennensis Clementina Unica de Sacrosancta Trinitate) prædictā distinctionē insinuavit tum ses. 6, cap. 7, ubi postquam statuerat, impij iustificationē fieri per voluntariā susceptionē grā, et donorum, inter dona, quæ supponit a gratia iustificante distincta, etiam Charitatem recenset dicens, in iustificatione Peccatorū hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Xp̄tū, cui inseritur, Fidem, Spem, et Charitatē, tum eâdem ses.e can. 11 per illa verba, exclusa gratia, et Charitate, in quo dicendi modo pariter prædicta distinctio significatur.

3º, quia gratia sanctificans pro illo esse supernaturali supponit, quod, licet re ipsâ accidens sit, quia tamen ē 1.a in suo ordine, et per quod nr̄a ratiōlis creata Divinæ Naturæ efficitur naē, consideratur ad instar substantiæ, et quasi radix cæterorū supernāliū habituū, et donorū, et quæ propterea potius spectat ad ordinē essendi, quam operandi, et ad cuius proinde exigentiā

infundi debeant virtutes proprie operativae superni eiusdem ordinis: ergo debet considerari in isto ordine, sicuti anima rationalis in ordine naturalis vitae; sed anima rationalis ita comparatur ad vitam naturalem, ut si distinguitur a virtutibus, et potentijs intra eundem ordinem ad intellectum pertinentibus, distingui debeat a virtutibus, et potentijs eiusdem ordinis spectantibus ad voluntatem: ergo similiter in ordine supernaturali eandem distinctionem a gratia sanctificante habebunt virtutes perficientes voluntatem, quam habent virtutes intellectum perficientes; sed virtutes supernaturales intellectuales realiter distinguuntur a gratia iustificante, ut videre est non solum in Fide, sed etiam in lumine Gloriae, quod est praestantissimum: ergo etiam realiter ab illa distinguuntur virtutes supernaturales pertinentes ad voluntatem, scilicet Spes, et Charitas. Et id maxime congruit definitioni virtutis, quam exhibet Aristoteles 7° Physicorum textu 17 dispositio perfecti ad optimum, et subdens: perfectum dico, quod est dispositum secundum naturam; quasi diceret, virtutem proprie dictam supponere naturam in suo ordine perfectam, eidemque, et ad ipsius exigentiam superaccrescere ut instrumentum ad operandum, seu ut, postquam est substantialiter perfecta, et quia ita est, modo sibi connaturali, et proprio operetur.

In contrarium objiciunt plurima Scripturae testimonia, in quibus Charitati attribuuntur, quaecumque sunt maxime propria gratiae sanctificantis; sed cum eadem in eisdem Scripturis de Fide affirmentur, quae contra omnes Catholicos, et consequenter contra adversarios a gratia realiter distinguitur, prorsus inefficax redditur hoc argumentum, et facilis solutionis; quippe aliqua eorum, ut iam supra insinuatum est, gratiam sanctificantem nomine Charitatis significant, quod ex adiunctis colligendum erit; et insuper quia Charitas in hac providentia numquam separatur a gratia, et ubi gratia non supponitur, est ultima dispositio ad ipsam, et ubi supponitur, praecipuus eiusdem fructus, signum ergo propterea certissimum gratiae, seu quod Spiritus Sanctus per eandem gratiam inhabitat in nobis: atque ideo plures hanc distinctionem excusant

ex verbis illis 5° ad Rom.: diffusa ē Charitas in cordibus nrīs per Sptū S.tū, qui datus ē nobis, q.a non obscure significatur, prius nobis donari Sptū S.tū, quod fit per infusionē grāē sanctificantis, et dsequenter infundi Charitatem.

Similia dgerunt ex SS. P.P. videndis apud D. Ex.j Lib. 6. de Gratia, cap. 11, similiter solvenda: tum q.a plerumq. non de Charitate habituali, sed actuali locuti sunt: tum q.a Charitatē, quam merito commendant, et pari laude cum gratia cohonestant, cum alijs præcipuis virtutibus comparabant, et non cum ipsa Gratia sanctificante, et non cum virtutibus solis huius viē; nam lumen Gloriē l. præstantius ē Charitate, l. saltem æquē excellentiē, et dignitatis. Opponunt deniq. exemplū animē ræōlis r.a plures realiter indistinctē a potentijs vitalibus, sed importune; non solū q.a r.a plures alios datur hęc realis distinctio, sed etiam q.a r.a omnes, si semel intellectus ab anima realiter distinguitur, distinguenda erit realiter voluntas ab eâdem; sed modò supponitur distincta grāā a virtutibus intellectualibus: q. pariter distinguenda erit a Charitate, quin obstet huius inseparabilitas a grāā; tum q.a hęc inseparabilitas potius provenit a Provid.a Dei; tum q.a licet quę adinvicem separantur, necessario realiter inter se distinguantur; non tamen eōtra identificantur inter se realiter, quę adinvicem separari non possunt, ut l. in ipsis Personis Divinis dstat.

Disputatio 2.
De obiecto formali Charitatis

Siquidem actus Charitatis ē dilectio Dei propter semetipsū, et proximi propter Deū, ut communiter, et vere dici dsuevit, et quando supernaturalis fuerit, ē etiam modū habens tendendi in suū obiectū, quem voluntas creata suis viribus solis relicta, assequi non valet, dsequens ē, obiectū mat.ale principale, et attributionis ēē ipsū Deū, cum propterea amor huiusmodi propter Deū præcipue institutus sit, et in quodcumq. aliud non feratur, nisi propter Deū

identidem, et magis appretiative dilectu. Unde resultat, quæcumque alia præter Deum, quæ Charitate attingi, ttingat, esse obiecta materialia attributa, et minus principalia, inter quæ supereminet Proximus, omnis scilicet Rationalis creatura, vel grata Deo, vel saltem non ita inimica Dei, ut impotens facta sit in gratiam illius redire. Propterea solum dubitari potest de obiecto formali quo, seu de ratione illa prorsus Divina, propter quam Deus Charitate diligitur, et quæcumque alia propter Deum summè per eandem dilectum.

~~Sectio 3~~

Referuntur sententiæ, et vera eligitur, ac probatur

Præfatum obiectum formale quo, seu rationem diligendi per Charitatem propriè dictam 1º collocant antiquiores aliqui Dominicani apud Ripaldam in Divina bonitate, ut est attributum speciale non solum a natura, et ab aliis Dei attributis distinctum, quam tamen non ita facile explicant, cum alii in Consonantia Divinorum prædicatorum, quæ Dei pulchritudo dici potest, et alii in maxima ipsius benefaciendi inclinatione constituant. 2a sententia, quam communiter RR.s Dominicani Castillo, Ferre, Godoy, et Gonet, tenent, quibus accedunt Palanco, et noster Granado, tendit, rationem huiusmodi esse collocandam in natura Divina, ut ab attributis, et Relationibus distincta, licet 2ario et minus principaliter eandem rationem quibuslibet Dei prædicatis cedere non renuat. 3. Salmanticenses, et Gaspar Hurtado recurrunt ad Deum integraliter acceptum, seu unitum, et undequaque perfectum, quibus non obscure præluxit D. Ex.s disp. 1 de Charitate sect. 2 num. 2. 4a denique sententia statuit, quamlibet Dei perfectionem esse motivum sufficiens, et obiectum formale quo Charitatis; proinde quod rationem formalem sub qua huiusmodi dilectionis esse rationem perfectionis, vel prædicati Divini, omnia Divina prædicata transcendentem. Ita communiter N.N. D.D, et reipsa etiam D. Ex.s, si recte expendatur, cum non ideo affirmet, Deum integraliter acceptum esse rationem adæquatam Charitatis, quod non possit quis per actum proprium Charitatis diligere Deum ut summe sapientem v.g.; sed quia potest elici Charitatis actus, qui tendat in Deum, quia summe in omni genere perfectionis

perfectus.

Hæc posterior sententia nobis quoque probatur, et non solum quia tum Tract. de Trinit., tum de essentia, et attributis statuimus, conceptum essentiæ, et naturæ Divinæ plenitudinis essendi quam formalissime dicere, et propterea in omni Divino prædicato ut tali formaliter includi, sed etiam præscindendo ab huiusmodi opinione, et specialissima præsentis tractatus ratione. Nam in hac præsertim via, in qua Fide ambulamus, non repugnat, Deum nobis per Fidei cognitionem ita proponi, ut expressius, et formalius proponatur ut Sapiens, potius quam ut Omnipotens, vel ut in omni perfectionis genere perfectus, ut experientia constat, et insuper etiam ratione, cum cognitio Fidei abstractive procedat, modoque imitetur cognitionis nostræ naturali, quæ vix unquam sine huiusmodi præcisionibus concipitur. Quinpotius, licet tota, et æquè exprese omnia Dei prædicata per Fidem proponerentur, adhuc voluntas nostra pro sua libertate, sicuti potest non amare Deum propter seipsum, potest eundem diligere, quia summe sapientem, quin ex quo motivo amandi reliquæ Dei perfectiones exprimantur, quemadmodum etiam unus homo sæpius diligit alterum, in quo plurimas dotes reperit, propter unam tantum, v.g. misericordiæ, liberalitatis ve; sed actus ille, quo Deus amaretur, quia summe sapiens, esset propriissime actus Charitatis; quia esset actus amoris Theologicus, non Spei, ut ex ipsis terminis constat, ergo consequenter Charitatis, cuius actus ad differentiam Spei tendit in Deum, non ut nobis bonum, sed quia bonum ratione sui, et in se ipso, atque propterea ratio amandi tunc esset aliquid Divinum, scilicet, Sapientia Dei summa: quod amor ille esset vere Theologicus, proinde quoque perfectæ Charitatis.

Suadetur 1º. amor Dei quia summe sapientis, vel summe misericordis est amor eiusdem, quia in se, et sibi bonus est, cum sibi, et in se præfatis perfectionibus decoretur, seu sibi, et in se summe sapiens sit, atque misericors: quod est amor Charitatis perfectæ, cum sit amor Dei propter semetipsum. 2º. Deus ut summe sapiens (idem dici debet de qualibet illius perfectione) dignus est, qui a nobis amer

tur, et quidem quanto possimus conatu; si enim sapientia ingenere dignitas ad amorem est, summa sapientia non potest non Deum reddere dignum summo amore; sed huiusmodi affectus ad Charitatem spectat, cum per eum non ametur Deus, quia nobis commodus, sed quia in se bonus est, et perfectus, proindeque complacendo in ipso, et in summa illius sapientia: ergo.

Dices 1º, praedictum actum indirecte tantum pertinere ad Charitatem. Sed contra est: nam ille actus directe ad aliquam virtutem spectare debet; cum omnis actus honestus ad aliquam virtutem spectare debeat; sed non pertinet directe ad aliquam virtutem, quam ad Charitatem, vel assigna illam: ergo directe ad Charitatem pertinet. Quod ostenditur satis aperte ex vulgari Charitatis actualis notione, amoris scilicet Dei propter seipsum, seu quia talis, et tantus est: cum autem Deus summe sapiens sit, si ut talis amatur, propter semetipsum, et quia talis est, amatur. Nam ideo in Scripturis toties nobis tum propter unam, tum propter aliam perfectionem Deus commendatur, quia nimirum ob quamlibet earum meretur perfectâ Charitate amari. Ita etiam in humana amicitia amor alterius, quia valde sapiens est, vel prudens, censetur ab omnibus amor amicabilis, et non concupiscentiae.

Dices 2º ex Valanco, amorem istum esse actum secundarium Charitatis, non vero primarium: quia Charitas ex se, et ex meritis objecti movet potius ad amandum Deum, quia Deus est, seu, ut Hispanicè dicitur, por quien es, ac proinde propter bonitatem, et perfectionem naturae, et indirecte solum, secundario atque ex arbitraria, et praepostera ordinatione amantis, movet ad amorem Dei propter reflexivitatem perfectionem; si enim ordinate procedendum sit, cum non sit natura propter sapientiam, sed sapientia propter naturam, primario Deus amari debet propter naturae perfectionem, et secundario propter sapientiae perfectionem. Cum vero specificativa habituum non pendeant ab arbitrio illis utentium, sed objecti meritis correspondere debeant, sequens est, solam Divinae naturae perfectionem esse objectum formale quo Charitatis, quod suo modo (inquit ille) in reliquis etiam virtutibus Theologicis contingit; quia Fides respicit Deitatem sub ratione veri credibilis, lumen Gloriae sub ratione veri, ut est in se, Spes

sub ratione boni nostri: quod Charitas eandem respiciet sub ratione summe sibi boni, qualis primario, et essentialiter naturâ, et non attributi constituitur.

Multa displicent in solutione: 1º, quòd amare Deum quia summè sapientem, vel misericordem, quod contra omnes, ne excepto quidem Palanco, ad iustificationem animæ sufficit, si inde quis ad efficaciter detestanda peccata sua moveatur, dicatur præseferre deordinationem, seu (quod idem est) ordinem præposterum. 2º, quod, dum sermo est de obiecto formali, Deitas etiam ut verum credibile appelletur obiectum, cum Deus ut sic sit tantum obiectum materiale Fidei, et formale quo ab Authore constituatur in Divina locutione, et reipsa collocandum sit in sapientia Dei simul cum veracitate. 3º, quod tam inconsequenter rationem formalem sub qua Spei affirmet modò esse Deitatem ut bonum nobis, cum hanc sententiam acriter impugnet tractatu de Spe, et eam ibidem collocet in auxilio Dei. 4º, quod meritum, vel dignitas amoris in Deo sit aliquid transcendens omnia ipsius prædicata, quia ratione singulorum Deus est super omnia amabilis, et summe amabilis: sicut enim merita Christi tantæ excellentiæ sunt propter dignitatem Personæ, ut singulis omne meritum possibile debeatur, seu ut singula sint supra omne meritum, ita cum quælibet Dei perfectio infinite superet, quæcumque Deus non sunt, ita ratione cuiuslibet perfectionis Deus est super omnia, et infinite amabilis, proindeque inæque, et contra rectam rationem adstruitur in præsenti divisio illa amabilitatis primariæ, et secundariæ. Et hinc 5º displicet solutio quia Deus propter quamlibet perfectionem sibi intrinsecam ametur, amatur propter semetipsum, seu por quien es, cum tam vere sit sapiens, vel omnipotens, quàm Deus; quod aperte constat tum in amicitia humana, quando scilicet aliquis amatur, quia valde sapiens, vel iustus est, et ab omnibus dicitur amari propter se ipsum, et por quien es: tum a contrario in odio; nam dum aliquis alterum odit, vel quia iniustum, vel quia præcipitem, et imprudentem, proprie dicitur, cum odisse por quien es, aut por lo que es, cum tamen ratio odio illum habendi non sit malitia essentialis, et formaliter sita in natura illius, sed prædicatum aliunde illius naturæ affi-

ciens, seu potius inficiens. Et rão omniy eadem ē; q̄ similis locutio locutio tanty indicat, rāonę amandi, l odio habendi eē ꝓpriꝗ illius, qui odio, l amore habetur, et recipiū per affecty, prout ea rāo afficit illy in ordine ad ipsy, potius quam comparative ad alior; sed quęlibet Divina perfectio ita afficit, et perficit infinite Dey: q̄.

Pręterquę quod, Divisio obti primarij, et secundarij proprie loquendo soly habet locy comparando vnum obty materiale, l formale quod cum altero, similiter materiali, l etiam forli quod; non vº siº comparatio fiat inter obta forlia quo, seu inter rationes, quibus obta mālia apta redduntur terminare actus huius, l illius potentię, seu habitus, quandoquidem rāo huiusmodi saltem ratione vna, eademq; eē debet pro omnibus actibus illius potentię, l habitus, et prout illę rāonę magis, l minus, 1ario l 2ario participaverint obta materialia, magis, l minus, 1ario l 2ario pertinebunt ad talem potentię, l habity; et cum negari non possit, amabilitatem, seu rāonę amandi, quam sapientia Dei v.g. explicat, pertinere ad Charitatem, dicendy ē, rāonem Charitatis, seu obty forle quo illius eē rāonę perfectionis Divinę, et proprię Dei, quęcumq; tandem illa fuerit, sive essentialis, sive attributalis, quòd non minus hęc, quàm illa Dey pręstet, et quidem summe amabilem propter se. Accedit, mody nry cognoscendi Dey etiam per Fidem non ita accomodari modo essendi Dei, secundy quod eundem Decipimus iam penes pręd[i]cata essentialia, iam penes pręd[i]cata attributalia, ita vt prius secundy illa debeamus contemplari, et secundy ista deinde: quippe, pręterm[i]sso modò, nondy theologos devenisse in assignandis pręd[i]catis essentialibus, vt ab attributalibus distinctis, experientiâ constat, nobis sępius prius proponi Dey vt sapientę, l misericordę, quàm penes illud pręd[i]caty, in quo eiusdę essentia constituta sit. Et licet ex pte subti, quod sic proponitur, et vt sic proposity diligitur, etiam includatur essentia, seu natura, at ex pte illius rationis, propter quę subty toty summe amabile repręsentatur, sola tunc apparet sapientia, et consequenter potius amabilis proponitur tunc propter perfectionę sapientię, quę propter perfectionę naturę, l essentię.

Sectio 2a

Solvuntur argumenta contraria

Opponunt 1o: obj. formale quo Charitatis ē ipsa Deitas, quæ simpliciter prolata supponit potissimum pro perfectione naturæ, seu essentiæ Divinæ: ergo huius perfectio, et non attributorum ē obj. formale quo Charitatis. Pr. ant: Charitas ē dilectio Dei super omnia propter seipsum, seu, ut in nostro catechismo dicitur, por ser quien es; sed Deus ē D. formaliter propter Deitatem, secundum quod hæc pro essentia, et natura supponit: ergo. Distinguo ex dictis ant: ē Deitas realiter accepta, concedo: formaliter, et metaphysice usurpata, subdistinguo: præcise proprie, et pro essentia Dei usurpata, nego: prout significat rationem propriam Dei, seu Divinæ perfectionis, concedo ant, et nego consequentiam. Eadem distinctio applicanda ē illius probationi: quia nimirum Deus, dum per Charitatem amatur, diligi debet propter aliquam perfectionem, quæ propria sit ipsius, et eidem quoad seipsum, et absolute conveniat. Neque vulgaris nostri Catechismi translatio habet aliam significationem, ut adversarij fateri tenentur in actu contritionis ultimò ad iustificationem disponente, qui eandem tendentiam habet secundum catechismum, et nihilominus detestatio peccati propter Deum quia misericordem, si efficax, et universalis sit, disponit ultimò ad iustificationem. Et ratio ē, quam suprà insinuabamus, nempe Deum in se, et absolute esse misericordem, et propterea, præcisive a quocumque alio, dignum supra omnia amari, et propter quem odio habeantur omnia peccata.

Sed replicant, et opponunt 2o: ratio formalis obiectiva Charitatis debet esse illa, per quam Deus 1o, et principaliter constituitur amabilis super omnia; sed huiusmodi ratio ē bonitas naturæ, ut ab attributis distinctæ, cum illis prior sit, et propterea eorum radix: ergo. Urgent: natura Divina ut sic ab attributis contradistincta ē amabilis absolute propter se ipsam, et bonitas sapientiæ v.g. solum relative, et in ordine ad naturam ē amabilis, cum sit naturæ perfectio, potius quam sua ipsius; sed ratio formalis obiectiva Charitatis debet esse quam maxime absolute propter se amabilis, cum Charitas

sit perfectior Dei diligendi modus, et consequenter dilectio maxime propter ipsum Deum, proinde quam propter rationem, quae neque intra ipsum Deum sit ulterius referibilis ad aliam rationem superiorem.

R.º negando absolute maiorem: quia Charitas ut obiectum formale quo non respicit praecise illud, propter quod 1º, non realiter, sed secundum nostras praecisiones Deus amabilis est, sed illud, propter quod Deus vere constituitur, et est formaliter amabilis super omne, quod Deus non est. Et quamvis secundum praedictas praecisiones perfectio naturae prior sit, quam perfectio attributorum; at attributorum perfectio etiam constituit Deum formaliter amabilem super omne, quod Deus non est, et consequenter amabilem per actum Charitatis. Adde, quod, licet praedicatum, in quo formaliter natura Divina constituitur, prius logice, et improprie dignius a nobis concipiatur; non tamen semper prius cognoscitur, et quando ita cognosceretur, posset suspendi amor Dei, et hinc tandem elici, quando proponatur perfectio attributorum, sapientiae, v.g., vel misericordiae.

Ad confirmationem respondetur (quod etiam observare, oportet pro argumenti solutione) ex parte Dei, et intrinsece nullum reperiri ordinem prioris, et posterioris, radicis, et radicati inter naturam, et attributa: omnia enim sunt unum simplicissimum ens, et omnia pariter quemadmodum sunt a se, sunt et sibi, et propter se, subinde quae omnia et singula sunt propter se summe amabilia, Deum quoque praestant pariter propter se summe amabilem. Caeterum, praetermissa modo improprietate ista loquendi de Divinis perfectionibus, distingui poterit maior: Deitas, vel natura est amabilis propter se absolute, et sapientia solum relative ad naturam ut quod, seu ut ratio quae, vel amanda, concedo: ut quo, seu ut ratio ut qua, nego maiorem quoad 2am partem: quia sapientia, si accipiatur praecise ut quo, et prout naturam perficit, reddit quoque amabilem, non praecise relative, sed absolute propter se amabilis est; quia ratione sui communicat naturae hanc denominationem amabilis. Quin obstet, quod in hoc sensu non tam sua, seu sibi sit, quam naturae: nam hoc est proprium omnis rationi qua prout praecise talis, et ideo etiam ipsa Deitas, si non usurparetur substantive, et per modum concreti, sed praecise per modum abstracti secundum nostrum significandi modum, non est amabilis, nisi ut quo

quo, et relate ad Deum, quem cstituit; et extra, si sapientia accipiatur substantive, et per modum cereti, sicut ut sic ē formaliter sapiens, et propter se ut quod, ita etiam ē ut quod 1º, et propter se amabilis. Min. eādem distinctione, et solutione excipienda ē, et neganda cstia.

Alis etiam modo occurri potest argum.to et cfirmationi, dicendo, rationem formalem obtivam motivā Charitatis ēē illam, per quam 1º, et per se Deus ē amabilis. Ly per se cadente supra Charitatem, et non precise supra cstitutionē metaphysicā Dei, et huiusmodi esse quamlibet Dei perfectionem, qª Charitas non attendit, quid illud sit, quod secundū nrū cipiendi modū prius Deū cstituit, sed precise attendit, an perfectio sit perfectio Dei, eundemq reddat amabilem, et cum hoc prestet sapientia, et quęvis Divina perfectio, quantū ad Charitatem attinet, per accidens se habet, quod illa perfectio sit primaria, et essentialis, l secundaria, et attributalis. Preterea, ut rāo aliqua sit propria formalis obtiva primaria alicuius habitus, l potentię, non officit, quod respectiva sit, l ut respectiva apprehendatur, nisi respectus, et relāo ad alterū sit tanquā ad rationē formalem superiorē, et per cuius ordinem tantum, seu potius a quā habeat cstitutive, et formaliter posse movere potentię, et habitum: quippe relāo, l respectus ad aliud tanquā ad subtū, quod afficit, l cstituit, l cui prestat denominationē, reperitur l realiter, l nostro saltem cipiendi modo in omni ratione formali obtiva motiva, ut cstitit l in ipsa Deitate, imo etiam respectus ad aliud, tanquā ad radicem sui, l principiū, ut patet in colore, qui a primis qualitatibus dependet in esse, quin desinat esse rāo formalis obtiva visus, qª ratione sui habet formaliter, et cstitutive movere visū, et subtū reddere visibile. Sed sapientia Dei v.g. licet referatur ad naturā Divinā, ut ad subtū, quod afficit, et ut ad radicem, a qua logice, et nrō cipiendi modo dimānat, ratione sui formaliter, et precisive a quocumq alio ē rāo cstituens Deum sapientem, et amabilem, et cōsequenter obtū Charitatis: q Eª.

Opponunt 4º: rāo motiva Charitatis ē illa, quę cstituit Deū formaliter in esse ultimi nři finis; sed in esse ultimi finis nři cstituitur formaliter perfectione, et bonitate naturę, l essentię: q.

Mai. Dstat; q^a rão motiva Charitatis ē illa, qua Deus Dstituitur in esse eius, in quo nrã voluntas vltimò plene, et perfecte quiescit, et cum voluntas nrã vltimò, et plene solum in vltimo fine quiescere valeat: q^a quicquid aliud obtinuerit, adhuc anxia erit, et sollicita. Minor etiam non minus Dspicua videtur: tum q^a Deus per illud Dstituitur in esse vltimi finis nri, per quod Dstituitur in esse primi, et omnium principij, cum omnia in illud vltimò referri, et ordinari debeant, à quo exierunt; sed Deus in esse primi, et supremi omnibus principij Dstituitur forliter per sua natura, l essentia: f.): tum q^a rão vltimi finis ē illa, per quam Deus Dstituitur in esse illius, cuius gratiâ sunt reliqua omnia, et omnia, quæ sunt cum extra, tum intra Deum, sunt gratia Divinæ naturæ, vt pote cuius l perfectiones sunt, l effectus: q.).

Hoc argum.^{tum} militat potius pro sententia statuente, obtum forle quod Charitatis in Deo integraliter sumpto; quippe in ipso non præcise essentialiter, sed integraliter accepto tantum plene, et perfecte quiescere potest creatura rationalis, maxime x^a communem Dominicanis, et nostrus sententia Dtra Scotistas statuentem, essentia Divina videri non posse sine attributis, et relationibus, et q.^{do} visio huiusmodi intuitiva Dei possibilis admitteretur, eam non sufficere ad plene, et perfecte satiandum animæ ratõlem, vt pote quæ, nisi Deum viderit, vt ē in se ipso, et Dsequenter integraliter acceptum, inquieta censeri debet, atque sollicita.

Absolute distinguatur mai.: Dsistit in ea ratione, qua Deus Dstituitur realiter in esse nri vltimi finis, Dcedo: qua Dstituitur in esse vltimi finis forliter, subdistingo: præcise in ea ratione, nego maiorem: in ea, l in qualibet alia, quæ Deo competit proprie, q^a realiter noster vltimus finis ē, Dcedo maiorem, et eodem modo distinctâ minori, nego Dsiam: q^a, vt Deus, qui ē noster vltimus finis, propter se ametur, sufficit, quod nobis proponatur l sub omnibus, l sub qualibet perfectione sibi Dvenienti, et propter quam sicut Dstituitur summe perfectus l in omni, l in aliqua linea, ita etiam redditur summe, et supra omnia amabilis. Hec aliud suadent probãones àd iunctæ: q^a licet ex parte subti amati, et obti forlis quod Charitatis

intelligenda sint, quęcumque in Deo reperiuntur, at pro obto forti quo sufficit quæri eiusdem perfectio, sive pertineat ad constitutionem formalem, et metaphysicę eiusdem, ut ē principij ſ(?), et supremy, atque ultimus finis omniy, sive non pertineat: nam, si perfectio Divina sit, et reipsa supremo omniy principio, et fini competens, cuiuscumque tandem lineę secundy varios opinandi modos statuatur, non poterit non Dey constituere formaliter dignum, qui super omnia, quę Deus non sint, ametur.

Opponunt 5°: obty forle quo Charitatis ē illud, propter quod Deus amicabiliter amatur; sed hoc ē sola perfectio, et bonitas naturę, et essentię Divinę; qª cum Deus amicabiliter amatur, amatur ut summy ratle ens; nam amor proprie amicabilis non potest, nisi inter ratles exerceri, et Deus constituitur formaliter summy ratle bony perfectione, et bonitate naturę. Confirmatur 1°. sola perfectio gratię sanctificantis, qª ē specialis Divinę naturę, et sub naturę munere participatio, non tamen iustitię, l misericordię bonitas ē ratio amandi amicabiliter Proximy iusty: ergo non iustitia, l misericordia Dei, sed sola Divinę essentię, l naturę perfectio erit ratio formalis obtiva amandi Deum amicabiliter. 2°: qª ratio obtiva amicitię ut talis ē illa, in qua 1° communicant amici; sed Deus, et creatura rationalis 1° sic communicant in perfectione naturę Divinę, quatenus per essentiam, et simpliciter in Deo, et per participationem quandam analogam ipsa reperitur in ratli creatura: ergo. 3° qª sola perfectio naturę, secundum quod essentialiter in Deo, et per gratię analogice in creatura invenitur, præstat utrumque obtum congruum mutuę huius dilectionis, et propterea qui non est in gratia, non ē dignus ita redamari, nec obty congruy Divinę dilectionis. 4° qª amicitia, quę per Charitatem inter Deum, et animy ratlem exercetur, ē ut inter Patrem, et Filiy, proindeque ratio formalis obtiva Charitatis debet ēē illa, quę fundat Paternitatem istą, et Filiationem; sed hęc ē natª ipsa Dei ut talis, prout simpliciter in Deo, et analogice per gratię ē in creatura ratli: ergo

Ad solutionem argum.ti observandum est, affectum Charitatis ex parte obj.i quod, seu subj.i amandi supponere necessario esse rationalem; quippe solum ens rationale est capax terminare huiusmodi affectum; sicut etiam supponit illud ex parte amantis; quia est affectus spiritualis impotens exerceri, nisi a rationali. At ratio amantis subjectum huiusmodi per similem affectum non debet necessario pertinere ad constitutionem essentialem subj.i amandi, nequidem realiter; ut enim affectus Charitatis et amicabilis sit, sufficit, quod objectum, quod rationale supponitur, ametur propter se, et quodammodo sibi, et non precise quia proprium amanti; quia affectus respiciens propriam amantis commoditatem non est benevolentiae, sed concupiscentiae, et consequenter neque amicabilis.

His presuppositis, distinguo minorem argum.ti cum adiuncta probatione: est perfectio, seu bonitas naturae, aut essentiae, precise, nego min: illa, seu quaecumque altera, quae formaliter constituat objectum, quod rationale supponitur, amabile propter se, concedo min., et nego consequentiam. In 1.a confirmatione negatur antecedens; quia licet, ut aliquis a Deo ametur amicabiliter, debeat preintelligi existens in gratia; at, ut qui in gratia preexistit, ita ametur, est sufficiens ratio objectiva perfectio iustitiae, misericordiae, et alterius cuiuslibet virtutis. Caeterum, quia confirmatio haec, si verbis illius standum est, non de amore Dei erga iustos, sed de amore unius iusti erga alterum procedit, dicendum est, non esse absolute necessarium statum gratiae in amato, imo neque in amante, ut mutuo amicabiliter se diligant, non solum secundum amicitiam naturalem, verum etiam supernaturalem; quippe Fidelis Peccator potest diligere alterum Peccatorem Fidelem, quia Fidelis est, et huiusmodi affectus est proprie benevolentiae, et amicabilis.

In 2.a confirmatione distinguatur mai: ratio objectiva amicitiae, seu actus amicabilis radicalis, et remota, concedo: formalis, et proxima, subdistinguo: est illa precise, in qua 1.o communicant, seu vi cuius constituuntur in statu habitualis amicitiae, nego: illa, et quaecumque alia perficiens amicum, et prestans formaliter amabilem, concedo maiorem; et concessa similiter minori, nego consequentiam. Scilicet, ut inter Deum, et animum rationalem creatum subsistat amicitia stricte talis, necesse est, rationalem animum esse constitutum in ordine supernaturali, qui ordo simpliciter, et 1.o in gratia san

ctificante Distit, et quæ propterea ex parte creaturæ semper exigitur: at, ut motivus forle quo, supposito huiusmodi statu, potest ēē quæcumque alia supernaturalis qualitas, nisi forte Dtendas, nihil creatum, etiam ipsum gratiæ iustificantis donum ēē posse motivum amoris Dei amicabilis, quod stricte loquendo verum etiam nobis visum ē tract. de volunt. Dei. Prætérquamquod hic sermo non ē de motivo amoris Dei amicabilis erga creaturas, sed de motivo amoris amicabilis, et Charitatis creaturæ rōnalis erga Deum.

Et hinc Dstat ad 3m, nimirum gratiam sanctificantem ēē necessariam, ut creatura rōnalis sit in statu amicitiæ respectu Dei, et obtinēm degrum Divinæ dilectionis, seu dignum, in quo Deus, ut in suo amico complaceat; at simul Dtendimus, quamlibet aliam perfectionem ēē posse rōnem forlem obtivam amoris Dei amicabilis ex parte existentis in gratia, si gratia ipsa posit ēē huiusmodi rāo obtiva forlis, sive identidem motiva dici posit, l secus; quia quæcumque alia perfectio propria eiusdem ordinis intra ipsum sicut perficit creaturam rōnalem, ita et amabilem præstat; sed ex parte Dei natura Divina ēsse potest rāo forlis obtiva, non qualiscumque, sed proprie motiva amoris Charitatis, quo creatura ipsum prosequitur, imo ab adversarijs non negatur, nec negari potest, quælibet Dei perfectionem posse sustinere hoc munus respectu alicuius dilectionis elicitæ per Charitatem: quod non exit, cur talis actus non sit stricte, et proprie Charitatis. Quare natura Divina, l essentia, aut simpliciter accepta, aut per participationem, et analogice talis solum ex parte subti amandi simili dilectione exigitur; non vero præcise ut rāo forlis obtiva eiusdem dilectionis.

Ad 4m similiter dicendum ē, Filiationem naturalem l propriam, l adoptivam necessario præsupponi debere in creatura rōnali, ut tam strictam amicitiam ineat cum Deo, licet non præcise, ut Deum actu perfectæ Charitatis diligat; quippe huiusmodi actus sæpius intervenit inter iustificandum, et præcedit statum Filij adoptivi Dei; at, supposito semel huiusmodi statu, l etiam inter eundem acquirendum, potest a rōnali creatura assumi in rōnem

obtivũ formalem amandi Deũ quælibet ipsius Dei perfectio; nam propter quamlibet Deus sicut infinite bonus, ita et summe propter se, et supra omnia diligibilis ē.

Opponunt denique: ratiō formalis obtiva, et motiva Charitatis eadem ē in via, ac in Patria; sed in Patria ē natā Divina integraliter, et secundũ se totũ accepta. 1° qª non aliter videtur, l videri potest a Beatis, et ab ijsdem amatur, et quidem necessario, ut videtur. 2°, qª amor beatificus fertur in Deũ, ut ē in se, et Deus in se ipso per simplicissimã unitatem, quamvis mirabiliter distinctioni Personalius conjunctũ, ē realiter totũ, quod ē, l intrinsece includit. 3°, qª voluntas, cum ad differentiã intellectus non trahat ad se obtũ, sed ab eodem trahatur, aut præcisiva non ē, l ē minus præcisiva, quam sit intellectus, et propterea cum intellectus in Patria vix, aut ne vix quidem præscindat, voluntas Beati nullatenus præscindet inter Divina prædicata, et consequenter omnia per modũ unius simplicissimi entis ut obtũ formale etiam quo respiciet: ergo.

Distinguo maiorem: ē eadem in via, ac in Patria realiter, concedo: formaliter, et modo nostro concipiendi, et significandi, nego maiorem, et concessa, l prætermissa minori (quæ apud Scotistas falsa ē, et etiam apud omnes, si admittatur possibilis visio intuitiva essentiæ Divinæ sine attributis, et relationibus) etiam consequentiam. Ratiō distinctionis, et discriminis ē, visionem Dei intuitivã repræsentare Deũ integraliter acceptũ, et necessitare ad amandũ eundem, prout sic repræsentatũ, atque ideo amorem beatificum terminari in Deum secundum omnem eam rationem amandi ipsũ indivisim, et clare propositam; cognitionem autem Fidei, qua dilectio Dei in via regulatur, non sic proponere ipsũ formaliter secundũ se totũ, sed plerumque ut omnipotentem v.g., l sapientem, l misericordem, et sic de alijs attributis, nec necessitare voluntatem ad amorem Dei, atque propterea posse in via diligi Deũ iam propter hoc, iam propter illud prædicatũ, sicut etiam propter omnia collective accepta, prout fuerit propositum Fidei præfulgens, et prout supposita semel sufficienti Fidei propositione, elegerit ipsa voluntas, quæ sicuti potest non trahi a tanto obto, potest pro libito suo ferri in ipsũ

vt misericordem v.g. quin in affectu suo modo exprimatur tendentia in eundem Deũ, vt sapientem v.g.

Sectio 3ª

Protenditur assertio præfixa ad prædicata convenientia Deo vt Authori naturali.

Insinuavimus non semel, Deum intrinsece, et in seipso potius extra omnem ordinem rerũ, seu supra ipsũ dici debere, quàm naturalem, l supernaturalem entitatem, et denominationes huiusmodi respectivas ẽẽ, et partim extrinsecas, solũ q̃ in Deum refundendas secundũ diversas comparationes eiusdem ad res creatas, quę alię alijs comparatę supernaturales sunt, et dicuntur; quatenus nimirũ omniũ Auctor ẽ, et principiũ, et super omnes infinite eminens, effundit in easdem, quicquid perfectionis invenitur in illis. Cæterũ quantũ ad præsens attinet, dici possunt naturalia prædicata illa Dei, quę solius luminis naturalis ductu cognoscuntur, vt esse ipsius, intellectus, voluntas, et omnipotentia; atq̃ supernaturalia prædicata illa, quę ab intellectu creato supra omnes vires suas non illustrato certò cognosci non possunt, vt Trinitas Personarũ, Processio vnius ab alia Persona, et alia huiusmodi. L etiam divisio ista permitti potest secundũ vulgarem loquendi modũ, scilicet 1º, quatẽˢ Deus ẽ Author, et principiũ eorũ, quę ad ordinem supernaturalem creatũ pertinent, l eorum, quę intra ordinem rerũ naturaliũ creatũ ɔcluduntur; tum secundũ quod Deus ẽ supernaturaliter a creatura rationali possidendus, eiusque vt elevatę ad supremũ istũ ordinẽ finis vltimus, l prout ab eâdem rationali creatura proprijs viribus relictâ potest possideri, cum et illius intra hunc ordinem ɔstitutę, sicut principiũ ẽ, ita et finis.

His suppositis, probatur protensio, l extensio superioris assertionis ɔsequenter ad dicta disp. 3 de Fide, sect. 3, vbi ostendimus, posse actũ supernaturalem habere motivũ naturale, et extra, et propterea supernaturalitatem actus creati formaliter ɔsistere in nobiliori eiusdem tendentia, quàm quod creatura rationali proprijs

viribus assequi valeat, et extrinsece non esse praecise petendo, et specificando ab objecto motivo, et formali quo, sed potius a principiis effectivis ejusdem. Specialiter autem pro praesenti suadetur vel ad hominem contra Adversarios, qui cum communi Theologorum sententia impugnant Sp. Lanij dicentem, posse visionem Dei ut Authoris naturalis intuitivam demonstrari naturaliter, non vero visionem ejusdem ut Authoris supernaturalis; quia nimirum visio intuitiva Dei sub quacumque ratione ejusdem Dei supernaturalis est: ergo similiter poterit esse actus Charitatis supernaturalis amor Dei, sub quacumque tandem ratione, vel perfectione ipsius propria, eundem propter se diligat.

Suadetur 2º, et magis a priori: quia quaecumque Dei perfectio in se, et intrinsece summa est, et Divina, ac Deum proinde praestans infinite perfectum, atque supra omne, quod Deus non est, amabilem, et aliunde etiam proponi potest per cognitionem supernaturalem, et Fidei, secundum quam dictat, Deum existere, esse intelligentem, et volentem, omnipotentem, et alia hujusmodi, sicut etiam esse Creatorem omnium: ergo ut sic poterit, et debebit amari super omnia amore vere Theologico, et proprio Charitatis supernaturalis, quandoquidem actus, cujus objectum formale quo Divinum est, non potest non esse Theologicus, et cum sit amor Dei propter se ipsum supernaturali cognitione regulatus, erit etiam necessario Charitatis supernaturalis.

Aliter idipsum: perfectio quaelibet Dei, quantumlibet naturalis, seu eidem ut Authori naturali competens apprehendatur, est ratione sui amabilis, et Deum praestat propter se amabilem super omnia: ergo si ut talis proponatur cognitione supernaturali, seu infusa, seu Fidei, erit similiter ut sic amabilis amore Charitatis supernaturalis, cum omne objectum, quod sub aliqua ratione boni proponitur per cognitionem alicujus ordinis, sit amore ejusdem ordinis amabile; sed Deus potest secundum praedictam perfectionem proponi cognitione supernaturali Fidei, vel infusa, cum ideo dicatur a Regio Vate, Caeli enarrant Gloriam Dei, et Aug. 10 Confes. cp. 6 Caelum, et terra, et omnia, quae in eis sunt, ecce undique mihi dicunt, ut te amem, utique amore salutari, ~~et~~ cui solum intentus erat Aug.; sed Caeli, et terra

non id nobis dicunt, nisi in quantum Deum manifestant, et non manifestant ipsum, nisi in quantum est principium, et Author rerum naturalium: ergo.

Quin potius (et sit 3ª assertionis probatio) etiam pro diversitate actuum Spei, et Charitatis non est recurrendum ad diversitatem obiecti formalis quo eorundem, seu quae ex parte praefati obiecti subsistat; quippe eadem bonitas, qua Deus in se, et sibi summè bonus est, et summe propter se diligibilis, est bonitas, qua Deus nobis summè bonus est, et cuius proinde fruitione, seu possessione plene, et perfecte beari possumus. Distinctio ergo omnis, atque diversitas stat penes actus ipsos, quod scilicet aliter actus Charitatis, et aliter Spei actus tendit in hoc summum bonum; actus Charitatis amando illud super omnia, et volendo ipsum Deo; actus vero Spei amando etiam ipsum summum bonum super omnia, sed volendo illud ipsi amanti, ac proinde ille per benevolentiam, et iste per concupiscentiam: posita igitur iure diversitas dilectionis naturalis Dei super omnia, quam possibilem esse, statuit communis Theologorum sententia contra Bajum; imo eandem commendat damnatio 37 propositionis eiusdem Baji, nempe amor naturalis (intellige Dei) qui ex viribus naturae exoritur, cum iniuria Christi defenditur a nonnullis Doctoribus: diversitas, inquam, praefatae dilectionis Dei naturalis a dilectione eiusdem supernaturali quaeri non debet ex parte obiecti eius formalis quo, maxime cum obiectum in se simplicissimum sit, et consequenter undique vel naturale, vel supernaturale dicendum; sed ex parte eorundem actuum, et quatenus dilectio supernaturalis modo sublimiori idem obiectum attingit, eidem que diligentem coniungit.

Nimirum, uti laudatâ disp. 3 de Fide, sect. pariter 3ª insinuavimus, amor Charitatis prae amore simplici, atque benevolentia praesefert unionem quandam affectivam cum Deo, uti etiam docet S. Thomas q. 27, a. 2., praelucente Aug. de moribus Ecclesiasticis cp. 11 dicente, Charitas est virtus, quae coniungit nos Deo; haec vero unio non praecise consistit in eo, quod signate tendat similis affectus

in Dey, sed in proportione, et coaptatione, quę exercite dicit cum Deo, ratione cuius ē quędam communicaõ cum ipso. Sam v, si dilectio naturalis sit, erit quidem unio aliqualis, coaptatio, et communicaõ cum Deo, sed admodũ infima, et inferioris ordinis xa 9ditionem principij, a quo exoritur, et propterea insufficiens ad commercium illud, et 9versationem sublimem cum Deo, cuius creatura raolis ē capax, si gratia Dei ornetur, quę fons ē aquę salientis in vitam ęternam, nisi forsan ad speciem tanty, et secundũ diũ, si Deus nimirũ naturali aliqua cognitione signate vt Author supernaturali, et vt immediate possidendus proponatur.

At quando dilectio Dei supernaturalis ē, et procedens ab illa gratia, l saltem ratione suę perfectionis exigens ab illa procedere, includit vnionem affectivę ordinis superioris cum Deo, quatenus reipsa, et cum effectu habet proportionem, et coaptationem superantę omnes naturę vires respectu Dei, et propterea exigit principiũ longe nobilius, et tandem desinit in fruitione ipsius Dei in seipso. Quapropter denominationes illę satis frequentes Dei vt Authoris, et finis naturalis, et eiusdem vt Authoris, et finis supernaturalis extrinsecę ipsi sunt, et quę ab actibus vtriusq ordinis in eundem refunduntur, cum frequentissimũ sit, denominationes proprias actuũ in obtũ traduci.

Hinc reduplicationes ęque frequentes Dei vt Authoris supernaturalis in esse obti non tam subiective, quàm denominativè accipiendę sunt, vt pote quę potius supra aliquid extrinsecũ cadunt, tanquam formę, a qua proveniunt, et in Deum resultant. Quapropter perinde ē, Deum vt obtũ supernaturale attingi per aliquem actũ, ac eundem attingi per actũ supernaturalem, seu per actũ superantem vires naturales illius, cuius ē, seu a quo elicitur. Quando v obtum in se, et subiective supernaturale fuerit, aut dicatur, non propterea illico actus ipsũ respiciens supernaturalis censeri debet, sed prius inspiciendũ ē, vtrum prefatus actus ex propria sua 9ditione superet, l secus nativas ipsum elicientis vires, et respectu cuius proprie naturalis, l supernaturalis dicendus ē. Et ideo, qa creatura raolis tum per intellectũ, tum per

voluntatem multiplicitèr attingere valeat objecta supernaturale v.g. gratiam sanctificantem, Deum ut Trinum, et in seipso a creaturis videndum, modo ipsis connaturali, seu ipsius vires non superante, quoties nimirum Fide pure humanâ, vel aliâ directurali, aut etiam falsâ cognitione eadem sibi repraesentantur, ut actus supernaturalis sit, non sufficit, quod signate tendat in praefata obiecta, sed necessarium est, quod habeat modum tendendi superioris ordinis, et magis proportionatum exercite, et in actu 2° praefatis obiectis, vel etiam superantem obiecti conditionem, si obiectum subiective naturale sit: quae autem sit superioritas huiusmodi tum universaliter, tum particulariter pro singulis actibus, ostensum est laudatâ saepius disp. 3. de Fide, et in praesenti specialiter pro actu Charitatis supernaturalis Theologicae, pro quo insuper notari possunt verba D. Thomae q. de Charitate a 2. ad 15, Charitas non est virtus hominis, in quantum est homo, sed in quantum per participationem gratiae fit Deus; quatenus nimirum Charitas tam habitualis, quam actualis ex natura rei supponit gratiam sanctificantem, et fundatur in communicatione superiori creaturae rationalis cum Deo, inde habet coaptationem illam cum supernaturali beatitudine. Videatur etiam D. Lugo disp. 1 de Charit. s. 3 versus finem, ubi tandem in hanc nostram explicationem incidit.

Sectio 4

Utrum etiam bonitas aliqua creata possit esse ratio formalis obiectiva Charitatis Theologicae?

Affirmasse videntur antiquiores Dominicani cum Caietano, et Bañez, eidem quoque adhaesit D. Lugo disp. 1 de Charit. s. 3. disp. 52 de Incarnatione sect. 3, et tomo 1. de Religione Lib. 3 cp. 5, quibus in locis oppositum, quod tunc a paucis tenebatur, non solum probabile asseruit, sed etiam propositis nervose fundamentis ab ipso excogitatis recipi fecit. Propterea frequenter RR. nostri Oviedo, Granado, et alii post Durandum, Bonaventuram, et Vazquez negative respondent, quibus nos etiam libenter subscribimus.

Sed ante probationem praemittendum est, Authores senten-

tiæ Draxiæ, et potissimy D. Ex.J id muneri soly decedere gratiæ sanctificanti, et donis supernaturalibus, quibus quodammodo animus ratlis divinizatur x^a illud, Dij estis, et Filij Excelsi omnes; quatenus gratia sanctificans ẽ velut altera Divinitas, quòd sit speciali naturæ Divinæ et sub munere naturæ participatio, atque sit esse, scilicet dignitate, et ista radix totius ordinis supernaturalis creati, proinde q̃ prestans illum, cui inest, amabilem propter se, seu ratione perfectionis supernaturalis, et Divinæ ipsi inhærentis, eidem q̃ appropriatæ: et hinc inferunt, amorem iusti, et existentis in Gratia ratione illius iustitiæ, et sanctitatis ẽẽ proprie actum supernaturalis Charitatis, et quidem Theologicæ, quod aliàs pro huiusmodi actu quærendus esset habitus alius supernaturalis Patribus, et Concilijs ignotus.

Hanc igitur sententiæ impugnandæ suscipimus: q^a licet amor iusti, quod q^a iustus, et Filius Dei ẽ, ad ipsu Deu specialiter pertinet, sit propriè Charitatis Theologicæ actus, q^a ad huiusmodi virtutem spectat, non soly diligere Deu ratione sui ipsius, sed etiam propter ipsum Deum amare quemlibet alium; uti l ab ipso catechismo docemur; at, si dilectio alterius cuiuslibet, non sit propter Deum identidem, imo magis appretiative dilecty, sed ratione alicuius propriæ illius bonitatis sicuti non ẽ amor Dei, ita neque actus Charitatis Theologicæ, cuius ut talis propriy ẽ habere pro obto formali quo aliquid simpliciter Diviny.

Integry hunc discursum exprimit S.tus Thomas q.e de Charitate a. 4, ubi, ut probet, Charitatem Theologicam ẽẽ unam virtutem propter unitatem rationis formalis obtivæ omniy ipsius actuum, „hæc inter alia ad rem nrãm exhibet: ex hoc enim ipso, quòd di„ligimus aliquem secundy se (hoc ẽ, propter se) diligimus omnes, et „familiares, et consanguineos, et amicos ipsius, in quantum ei atti„nent; sed tamen in omnibus illis ẽ una rão formalis dilectionis, sci„licet bony illius, quem ratione sui diligimus, et ipsum quodammo„do in omnibus alijs diligimus. Sic igitur dicendy, quod Charitas „diligit Deu ratione sui ipsius, et ratione eius diligit omnes alios, „in quanty ordinantur ad Deum: unde quodammodo diligit Deum „in omnibus Proximis. Sic enim Proximus Charitate diligitur,

"q.^a in eo ē Deus, l. vt in eo sit Deus. Unde manifestū ē, quòd
"idem ē habitus Charitatis, quo Deum, et Proximū diligimus; sed
"si diligeremus Proximū ratione sui ipsius, et non ratione Dei, hoc
"ad aliā dilectionem pertineret: ergo dilectio Proximi, quę non sit propter Deū, sed propter eiusdem Proximi bonitatem, quęcumque illa sit, sive sanctitas, sive alia etiam supernaturalis perfectio, non ē actus Charitatis simpliciter dictę, seu theologicę. Et ad 2ū ibidem:
"Charitas respicit sicut principale (l. forle) obtum bonum Divinum,
"quod pertinet ad unumquemque, secundum quod esse potest particeps beatitudinis. Unde ea sola ex Charitate diligimus, quę nobiscū
"beatitudinem participare possunt, vt Aug. dicit Libro de Doctrina
"Xpiana: ergo precise ē obtū forle quō Charitatis bonū simpliciter Divinū; q.^a solū istud bonū ē obtū beatitudinis.

Sententiā istam non solū non reformavit S.D., sed sępius firmavit 2.2. q.^e a23, ubi a.1. statuit, Charitatem ēe amicitiā hominis (sicut et cuiuslibet alterius creaturę rationalis) ad Deū, et ad alios non se extendere, nisi in quantū ad Deum pertinent, et vt pertinentes ad ipsū amantur: hinc a3 docet, esse specialem virtutem, q.^a versatur circa bonū speciale, scilicet Divinū, in quantū ē beatitudinis obiectum, et beatitudinis obtū non ē bonū Divinū vt analogice commune Deo, et iustis, sed precise bonum simpliciter, et per essentiā Divinū: in 4° affirmat, eam esse vnā virtutem, attento tum fine, tum obto forli ipsius, quod unum, et simplex ē, nempe Divina bonitas, vtique simpliciter vsurpata, cum propterea ad 2ū dicat, Proximus ex Charitate diligitur propter Deum; tum attentâ etiam communicatione amantiū, in qua fundatur, seu in quam pergit, et desinit, scilicet vna ē communicatio beatitudinis ęternę, super quam hęc amicitia fundatur: q.^e 25, a.1 ait, ratio diligendi Proximū Deus est, inde que colligit, eiusdem esse rationis dilectionem Proximi, quę ēt ex Charitate, ac Dei dilectionem: q. 27 a6 repetit, ratio diligendi Proximum ex Charitate Deus ē, et inde infert, dilectionem inimici ex Charitate esse ex terminis perfectiorem dilectione amici 1° q.^a dilectionis

~~Proximi~~ amici potest ẽẽ alia ratio, quam Deus: 2° q^a in dilectione inimici fortior ostenditur dilectio Dei: et aliis prætermissis, a.7. ad 2^m sic loquitur: dilectio amici pro tanto ẽ quandoque minus meritoria, q^a amicus diligitur propter seipsum, et sic deficit a vera ratione amicitiæ Charitatis, quæ est Deus: ergo dilectio cuiuslibet secundum quod ẽ ratione alterius, quod Deus non sit, deficit a verâ ratione amoris Charitatis Theologicæ, et consequenter solus Deus, l sola Dei bonitas ẽ vera ratio, et propria Charitatis.

Hinc facile formatur ratio, et quidem a priori præfixæ assertionis: dilectio Proximi q^a sancti, l quacumque alterâ supernaturali qualitate instructi sistens præcise in præfatâ ratione eum diligendi, non ẽ actus Charitatis Theologicæ: ergo non ẽ actus proprius Theologicæ Charitatis. Istia perspicua ẽ, et antecedens suadetur: tum 1° q^a, ut a SS. Patribus, et ipsâ etiam catechesi docemur, amor, qui Theologicus ẽ, debet ẽẽ dilectio Dei propter seipsum, l Proximi propter Deum, et amor sistens in gratia habituali, l aliâ supernaturali qualitate, tanquam in ratione amandi illum, cui inest, nec ẽ amor Dei propter seipsum, neque Proximi propter Deum: tum 2°, q^a amor, si Theologicus sit, debet habere pro obiecto formali quo, seu pro ratione amandi aliquid, non utcumque, sed simpliciter Divinum, ut constat factâ inductione aliorum Theologicorum actuum, Fidei scilicet, et Spei; sed nec gratia habitualis, nec alia quævis supernaturalis qualitas ẽ aliquid simpliciter Divinum, cum sint ens absolute creatum, et quod per quandam assimilationem, et longissimam analogiam Divinum appellatur: ergo actus dilectionis sistens in præfata gratia, ut in ratione amandi, simpliciter Theologicus non ẽ, et consequenter nec spectans proprie, et simpliciter ad virtutem Theologicam Charitatis.

Confirmatur 1°: gratia habitualis, qualitercumque adstruatur participatio, seu imitatio Divinæ naturæ, simpliciter, et absolute Divina non ẽ, et infinite magis distat a ratione perfectionis Divinæ, quam ratio miseriæ alienæ v.g. distet a ratione iusti proprii, et commutativi; sed propter distantiam rationis miseriæ

alienę a ratione iusti commutativi, l iuris alieni proprij velle bonũ alteri qª misero, et indigenti, et facere alteri bonum, qª eidem ex iustitia debitum spectant ad diversas virtutes morales, et nec 1ũ actus iustitię, nec 2ũ misericordię dici potest: ergo etiam amare Proximũ qª sanctũ, et amare eundem propter Deũ, seu qª Deo gratũ ē, quod etiam ille ametur, ad diversas virtutes, et amicitias pertinent, et suus diligendi modus dici non potest actus Charitatis Theologicę, et maxime cum dilectio Theologica non vtcumque debeat habere pro ratione amandi bonitatem Divinã, sed etiam eandem bonitatem simul, et appretiative magis amatã.

Confirmatur 2º paritate, quam vrgentissimã fatetur D. Ex.s: honoratio alicuius creaturę rationalis, qª eminentis in sanctitate, l propter eiusdem sanctitatem ē actus Religionis diversę speciei, et virtutis, scilicet dulię ab honoratione pręstita Deo propter summã ipsius excellentiã, et qª Deus ē, quę proprie ē latrię: ergo similiter dilectio Proximi propter bonitatem eiusdem etiam supernaturalem ē diversę virtutis, et Charitatis a dilectione Dei propter se ipsũ, l cuiuslibet alterius propter Deũ, neque pertingit ad supremã Theologicę Charitatis virtutem. Ant. dedunt adversarij cum S.to Thoma hîc tum q. 84, tum q. 103, et Ostia facile persuadetur: quemadmodũ enim gratia habitualis, quę reddit Proximũ ita amabilem independenter a quacumque aliã superiori ratione, ē participatio specialis Divinę naturę, et illius imitatio, et quodammodo per convenientiam analogam Divina: ita excellentia, quam iustis prębet eadem Sanctitas, seu gratia habitualis, ē quędam specialis Divinę excellentię participatio, atque etiam per similem analogiã Divina: ergo quemadmodũ hoc non sufficit, vt honoratio, l adoratio exhibita sub hac ratione sit virtutis Religionis latrię, ita neque dilectio sub ea ratione procedens erit Charitatis Theologicę, sed alterius inferioris, minusque nobilis.

Confirmatur 3º aliã ęque vrgenti paritate: Aeta-

physica scientia non ē Divina, et Theologica, licet suū obtū respiciat sub ratione entis analogice communis Deo, et creaturis, et quamvis Deus sit principale analogatū; q^a nimirū rāō entis sub illa abstractione proprie, et simpliciter Divina non ē: ergo vt Charitas sit virtus Theologica, necessū ē, rationem formalem obtivā sub qua eiusdem ēē simpliciter, et per essentiā Divinā, qualis non est perfectio sanctitatis creatę, et cuiuscumque alterius doni creaturę rāōli inhęrentis, eandē que intra ordinem etiam supernaturalem vtcumque constituentis, et perficientis.

Hinc 1° fit contra vnū, l alterū Recentiorem, ne quidem possibilem ēē Charitatem Theologicā habentem pro rāōne formali obtiva rationem esse Divini ita præscindentis ab esse Divino l simpliciter tali, l secundū quid; q^a licet ad supernaturalitatem alicuius actus aliō recurri possit, et debeat, vt tamen virtus proprię, et simpliciter Theologica sit, respicere debet suum obtū sub rāōne aliqua simpliciter Divina: q^a esse, l non esse virtutem Theologicā, potissimū consistit in hoc respectu, et x^a omnes desumitur a ratione formali sub qua, seu potius per ordinem ad prędictā rationem.

Fit 2°, neque, nisi arbitrarie, constitui posse Charitatem Theologicā, ita vt 1°, et essentialiter tendat sub ratione aliqua, l bonitate simpliciter Divina, et secundariò, ac per quandā redundantiā tendat etiā sub ratione bonitatis secundū quid, et per quandā analogā conuenientiā Divinę, vt potentia visiva, quòd 1° per se tendat in obtū sub ratione coloris vtique realis, et simpliciter talis, etiam attingit suis actibus obtū, in quo apparentes tantū, et quodammodo fictitii colores reperiuntur. Arbitrarie igitur id diceretur: nam simili licentia eadem erit virtus Religionis, qua per latriam Deus, et per duliam Sancti adorantur. Prӕterea protensio huiusmodi ad rationes alias prorsus diversas, et solū analogice conuenientes cum ratione formali sub qua alicuius virtutis, l potentię, nusquam aliàs invenietur, nisi forsan quatenus obta illa attingantur per ordinem, et cum respectu ad rationem propriā sub qua habitus, l potentię, vt cernere ē in obtis attributis scientiarū. Exemplū vero visus nobis

obiecty nullum ē; qª licet colores, qui in Iride, et collo columbę, et aliàs non semel lucis repercussione formantur, dici
suueverint apparentes, et ficti, scilicet per comparationem ad colores stabiles, et a luce distinctos (siqui tales admitti debeant) at reipsa, quanty ad visy attinet, et ad rationem visibilis, sunt veri, et reales colores.

Neque subsistit discrimen, quod adversarij tentant pro virtute Religionis, et quod insinuare videtur S. Th.ˢ, scilicet Charitatem respicere bony absolute, Religiony vᵒ non nisi respective excellentię illius, quem honorat; cum propterea honorem eidem exhibeat, atque cultum: qª superior ē honorante, et ius habet ratione proprię excellentię, ut sic honoretur, et colatur. Superioritas autem Dei, et ius ipsi ratione suę infinitę excellentię competens, ut ab omnibus adoretur, communicari non possunt alicui creaturę.

Nullum, inquą, ē huiusmodi discrimen: qª etiam Charitas suos respectus habet, et merity amoris, seu amabilitatem obti quàm maximè attendit, cum appretiativa sit illius, quem diligit, et propterea, si Charitas Theologica ē, debet ferri in eundem appretiativè super omnia quęcumq diligibilia, et in reliquos, etiam quos propter Deum diligit, cum proportione accomoda, eos magis, l minus appretiando, quatenus magis, l minùs pertinent ad Deum, seu quatenus secundùm, l propter Deum sunt magis, l minùs diligibiles, et quando Proximus ex Charitate Theologica amatur, licet ille sit finis cui, Deus ēē debeat finis cuius gratia amandi.

Quando igitur Angˡ. M. 2.2. tum q. 25 a 1 ad 27, tum q. 81 a 4 ad 3 differentiam inter honorem, et amorem statuit in eo, quòd amor respicit bony in communi, sed honor respicit propriy bony honorati: l qª obtum amoris ē bonum, obtum vᵒ honoris, l reverentię ē aliquid excellens; bonitas autę Dei communicatur creaturę; non vᵒ communicatur creaturę excellentia bonitatis eius, noluit dicere, bonitatem participari.

per gratiā a creatura radii, non vº excellentia Dei: quippe utraq; in hoc sensu communicatur; sed significare voluit, bonitatem Divinā eē extrinsece communē, quatenus tanta, et talis ē, vt præstet Proximū diligibilem propter Deū, cuius signū ē posse, et debere amari Proximū ex charitate Theologica, etiamsi non habeat in se sanctitatē; non sic autem communicari excellentiā Dei, sed propriā ipsius, qui honoratur, seu colitur, exigi excellentiam.

Sectio 5

Solvuntur argumenta contraria.

Opponunt 1º, inde fieri, eē necessariā aliā Charitatem, vt ametur Proximus, qª iustus, l sanctus, et quidem supernaturalem, cum vt sic ametur, l amari possit in ordine ad finem supernaturalem, et dilectione pariter supernaturali: sequelam vº videri absurdā: tum qª apud P.P., et Concilia nullū invenitur vestigiū præfatæ virtutis distinctæ a Charitate Theologica; tum qª S. Thºs tum ubi nuper laudatus, tum sæpius aliàs constanter tradidit, eandem eē Charitatem, qua diligitur Deus, et Proximus: et illi non semel præluxit Augºs, et potissimū 8 de Trinitate cp. 8.

Rº. admittendo sequelam, si semel detur dilectio supernaturalis ita amans Proximū propter propriā illius sanctitatem, vt nullatenus referatur in Deū, et nego illius absurditatem, pro cuius 1ª probatione dicendū ē, SS. Patres, et Concilia sollicitos quidem fuisse necessitatis gratiæ ad actus salutares, parū vº curasse distinctionē habituū supernaturaliū, eorumq; indolem, nisi quod S. Thºs suprà expresse distinxit alias amicitias a Charitate; ac proinde integrum eē Theologis ex principiis aliàs stabilitis distinctionem huiusmodi, l identitatem definire.

Ad 2ā probationem dicendū ē, S. Thomā sæpius expressisse, se loqui de amore Proximi propter Deum; atque ideo tū aliàs, tum 2.2. q. 103 a. 3., cum 2º sibi obiecisset, eandem eē Charitatem, qua Deus, et Proximus diliguntur, atq; adeo eandem similiter debere statui virtutem Religionis, qua Deus, et Sancti

adorentur, respondet: Ad 2um dicendum, quod ratio diligendi Proximum (nempe ex Charitate Theologica) Deus est: non enim per Charitatem diligimus in Proximo, nisi Deum (scilicet ut obiectum formale: nam Proximum etiam vere tunc amari, certissimum est) et ideo eadem Charitas est, qua diligitur Deus, et Proximus. Sunt tamen aliæ amicitiæ differentes a Charitate (Theologica, de qua solum ibi sermo est) secundum alias rationes, quibus homines amantur. Similiter, cum sit alia ratio serviendi Deo, et homini, aut honorandi utrumque, non est eadem virtus duliæ, ac latriæ. Eodem modo excipiendus est Aug., qui licet non semper, sæpius tamen expressit, actum Charitatis Theologicæ (quæ sola nomine Charitatis, nisi aliud addatur, apud P.P., et Theologos intelligenda venit) debere respicere Deum, ut rationem diligendi, et propterea ubi nobis obiectus hanc capitis clausulam apponit, ex una igitur, eademque Charitate Deum, Proximumque diligimus; sed Deum propter Deum; nos autem, et Proximum propter Deum; atque propterea libro 1° de Doct.a Xptiana actum Charitatis Theologicæ definiens, vel describens, ita locutus est: est motus animi ad fruendum Deo propter ipsum, et Proximo propter Deum: ubi tamen oportet lo fruendum largius usurpare, et prout perinde valet, ac diligendum.

Neque mirum, si Charitatis alterius supernaturalis, quæ præcise sit virtus moralis, et non Theologica, expressius Patres, et Concilia non meminerint; quia, ut Charitas, vel amicitia ad creaturas ratione supernaturalis sit, debet supponere, vel inferre communicationem earundem in iisdem supernaturalibus bonis, et propterea plerumque exercetur, quod ille, qui sic amatur, vel iustus est, et habens Deum, vel ut iustus fiat, et habeat Deum. Tunc vero, plerumque saltem, actus dilectionis non sistit in Proximo, neque præcise illum amat propter ipsius Sanctitatem seu habitam, seu acquirendam, sed pergit usque ad Deum, et propter eundem, et quidem magis ap-

pretiativè dilectu, diligit Proximu, qui propter suam Sanctitatem Dei templum ē, vt ex dicendis in solutione sequenti obiectionis amplius declarabitur.

Opponunt 2°: adoratio imaginis Dei ē actus latriæ: ergo etiam dilectio alicuius, qª iustus ē, l sanctus, erit actus Charitatis Theologicæ; quippe iustus per gratiam sanctificantem constituitur specialiter imago Dei. Argumentu facilè instatur in amore alicuius, precise qª rationalis ē, cum propterea tum homo, tu et Angelus specialiter Dei imago sint, et ad eiusdem similitudine, et imaginem facti dicantur. Præterea distinguo antecedens: adoratio imaginis Dei, quæ ad Deum ipsu pertingat, et referatur, concedo: quæ sistat in ipsa imagine sacra, et quatenus propter istu extrinsecu consecrationem speciali veneratione digna ē, nego ant: et similiter distinguo consequens: dilectio iusti, quæ ad Deum vsque perveniat, et quæ propterea amat alteru, qª suâ sanctitate Deu specialiter cum repræsentet, seu specialiter ad Deum pertineat, dignus ē, vt ex complacentia in Divina bonitate ametur, concedo: si præcise sistat in Proximo, seu si identidem non sit dilectio Dei, nego cons, cuius probatio nihil aliud suadet, quam quod solutio nostra concedit.

Quæ v solutio sumpta ē ex Ang. D. laudatâ nuper q. 103 a 3 ad 3u dicente: motus, qui ē in imagine, in quantu ē imago, refertur in rem, cuius ē imago; non tamen omnis motus, qui ē in imagine, refertur in eam, in quantum ē imago, et ideo quandoque ē alius motus specie in imagine, et motus in rem. Sic ergo dicendu, quod honor, l subiectio duliæ respicit absolute quandam hominis dignitatem: licet enim secundu illa dignitatem sit homo ad imaginem, l similitudinem Dei; non tamen semper homo, quando reverentia alteri exhibet, refert hoc actu in Deum.

Non igitur sufficit, obtum, quod per actum attingitur, præseferre aliquem respectu ad Deu, etiam secundu illa rationem, quæ ē rāo formalis obtiva illius actus; sed præterea requiri-

tur, actum ipsum exercitè referre illud obtum ad Deum, ut a Deo, tanquam ab obto, l potius per ordinem ad Deum speciẽ suam habere deprehendatur: et ideo, si adoratio imaginis talis possibilis sit, l statuatur, ut absolute feratur in imaginem propter extrinsecam eiusdem consecrationem, et nequidem exercitè pertingat usque ad Deum, cuius ē illa imago, non erit actus latriẽ, sed duliẽ. Et similiter contingit in dilectione eorum, qui sanctitate præeminent, l qa sancti apprehenduntur, et potiori quidem titulo: qa facilius evenire potest, dilectionem eiusmodi ēē absolutam, seu absolutè præcisè respicere ut propriam rationem obiectivam sui sanctitatem apprehensam in obto, quæ, cum creata sit, non sufficit pro dilectione Theologicâ. Si vo, (uti plurimum eveniet) dilectio quodammodo respectiva sit, et propterea in Proximum sanctum dirigatur, qa Proximus ille specialiter Deum refert, seu ad Deum pertinet, et eò magis, quò fuerit sanctior, erit actus utique Charitatis Theologicæ, ut pote qui sic ē amor illius sancti, ut identidem sit amor Dei, vel (quod in idem recidit) amatur tunc sanctus ille ex complacentia in Divinâ bonitate, seu qa Deo maximè placet, ut qui sanctus ē, et filius Dei, ad eumque tantopere pertinens ametur. Et in hoc sensu locuti sunt SS. PP., quando docere inveniuntur, eandem Charitatis virtutem ad diligendum Deum, et Proximum; scilicet Proximum supernaturaliter vix unquam diligi ex Charitate, quin cum expresso respectu ad Deum ametur.

Opponunt 3o cum P. Ripalda, et ostendunt, sufficere ad actum Charitatis Theologicæ ēē amorem virtualem Dei, et suo modo æquivalentem formali Dei amori, quod 1o suadent odio peccati, quod pure sit fuga illius, atque detestatio, qa ē offensa Dei, seu Deo iniuriosum, cuius actus obtum formale quod ē aliquid creatum, ratio scilicet iniuriæ, l offensæ Dei; et tamen ipse secundum Theologorum sententiæ ad Charitatem Theologicam pertinet, ut etiã ratione constat, cum peccatum ut sic Deo iniuriosum eidem contrarium sit, et contrariorum ubique una, et eadem ratio, atque disciplina.

2º probant idipsum electione actuum aliarum virtutum, orationis usus, et misericordiæ, quia conducentes sunt ad finem Charitatis, qui etiam vt pertinentes actus morali tantum videntur ex illa conducentia, quam actus electionis habent cum fine Charitatis, et consequenter solum virtualiter, et non formaliter dici potest amor Dei. 3º amore ipsius dilectionis Dei, qui etiam amor non attingit Deum, sed amorem Dei super omnia, et tamen ad Charitatem Theologicam pertinet, vt docere videtur S. Thomas 2.2. q. 25 a. 2., et quia insuper qui amat, vel vult amare Deum, Deum ipsum amare censeri debet, vt late disserit Augustinus Laudato suprà Lib. 8 de Trinit. cp. 8.

Nego assumptum argumenti, in cuius confirmationem malè afferuntur æquivalentiæ, quæ vix unquam non fallunt, et in præsenti nihil convincunt; nam etiam omissio pura actus peccaminosi, præsertim odij Dei æquivalet dilectioni Dei ad excludendum illud peccatum, quin propterea sit, vel dici possit actus Charitatis Theologicæ: et similiter odium illud, quod præcisè sit, vel supponatur fuga peccati propter eiusdem malitiam, æquivalebit quidem amori Dei ad excludendam voluntatem peccandi; non verò in ordine ad alia, quæ in Dei amore inveniuntur, maximè in ordine ad diligendum Deum propter se ipsum, in quo consistit ratio Charitatis Theologicæ actualis. Quia tamen vel omnino impossibilis est fuga pura talis peccati, quia Deo iniurioso, et contrarij, vel quia saltem regulariter præsefert hunc respectum ad Deum super omnia dilectum, propterea detestatio peccati quia Deo iniuriosi est, et dicitur pertinens ad Charitatem Theologicam; si verò eum respectum non dicat, non erit formaliter Charitatis actus, sed vt summum præsuppositivè, si per actum Charitatis imperetur. Et in hoc præcisè sensu eadem est, et dicitur contrariorum ratio, et disciplina: quippè quæ contraria sunt objecto principi alicuius habitus, vel scientiæ, non considerantur, nisi per ordinem ad illud objectum, et ad pleniorem illius notitiam, vel consecutionem. Et hæc de 1ª probatione.

Ad 2um similiter dicendum est, electionem alicuius medij, si propria, et formalis sit, debere simul esse amorem finis, propter,

et in ordine ad quem mediu illud assumitur, et amatur. Si vero electio hunc respectu non præferat ad finem intentu, non propriè, sed materialiter tantu electio dicenda ē, aut, si mavis, per denominationem extrinsecā a præcedente intentione finis, per quam ōtingat, amari illud mediu. Si hoc posteriori modo se gerat assumens, et amans orationem, l opus misericordiæ, non elicit actum Charitatis Theologicæ, nisi forsan imperativè; si autem priori modo se gerat, elicit quidem Charitatis Theologicæ actu, sed cuius obtum forle quo vltimu, seu in aliud identidem non relatu, erit præcisè Deus.

3a probatio simili solutione ruit, præsertim cum S. Th.s vbi nobis obiectus assertionem suam probet 1o q.a ex hoc ipso, quod amat aliquis, amat se amare, scilicet sicut bonum, quod amico volumus. 2o q.a Charitas ē illud bonum, quod optamus omnibus, quos ex Charitate diligimus. Reflexio g huiusmodi per eundem actu directu exercetur, et tandem terminat in bonitatē Divinam, quæ ē adequata rāō forlis obtiva actus directi. Si tamen insistas prætendens dilectionem reflexā distinctā a dilectione Dei directā, non gravabor illam admittere, et dicam, fore actum Charitatis Theologicæ, si dilectio directa ametur cum explicato ordine, l respectu ad Deu; secus vero si absolutè tendat, et sistat vltimò in honestate intrinsecâ, et subiectivâ dilectionis Dei. Non enim repugnat, dilectionem etiam Theologicā etiam forliter attingere in suo obto aliquam bonitatem creatam, modò non sistat vltimò in ea bonitate, sed eandem cum subto, quod afficit, referat ad Deu: quippe, vt aliquid vt medium eligatur, de forli se habet ōducentia ipsius ad finem, et etiam vt scientia aliqua tractet de aliquo, necessu ē, illius notitiā ōducere ad principalis illius obiecti, seu attributionis cognitionem, et nihilominus obtum attributu ab scientia propter attributionis obtum, et mediu propter finem attinguntur.

Opponunt 4o Charitas Theologica, sicuti et alia quæ-

libet virtus, non solū habet actus primarios, sed etiam secundarios; sed actus primarij illius moventur unicè ex Divinâ simpliciter bonitate: ergo actus secundarij movebuntur ex bonitate simpliciter creata, et secundū quid tantum Divina. Respondeo, omnes unius virtutis actus convenire debere in eâdem ratione formali objectivâ, et motiva, et consequenter aliundè esse stabiliendam insinuatam actus primarij, et secundarij divisionem, et quantum ad praesens attinet, 1º id posse statui per actus efficaces, et inefficaces, vel 2º per divisionem objecti formalis quòd, seu illius, quod verè, et propriè amatur; cum enim huiusmodi primarium objectum sit Deus, et secundarium quicumque alius, qui insuper propter Deum ametur, primarius actus Charitatis Theologicae est eiusdem propter seipsum amor, et secundarius amor aliorum propter Deum.

Neque audiendus est P. Oviedo, qui aliàs nobiscum consentiens contendit, posse actum Charitatis Theologicae respicere ut objectum formale quo inadequatum bonitatem creatam, quemadmodum iuxta plures revelatio Dei licet creata, et beatitudo formalis similiter creata ingrediuntur formaliter constitutionem objecti formalis quo Fidei, et Spei Theologicae; quatenus scilicet potest quis alterum diligere propter Deum simul, et propter illius propriam sanctitatem, ut in alijs pluribus actibus contingit, qui duplici formali objecto quo gaudent, iustitiae nimirum, et misericordiae, ut si misertus alicuius, cui aliquid debes, inopiae, conferas illud, quod debes, et ut iuri illius satisfacias, atque ut eiusdem miseriae consulas: quippe ad theologalitatem praetensae dilectionis abundè sufficere videtur, objectum eiusdem formale quo inadaequatè esse aliquid simpliciter Divinum.

Non, inquam, audiendus est: quia (ut modò praetermittam alias difficultates) ut actus aliquis sit proprius Charitatis Theologicae, necessum est, Deum, sive ut quod, sive ut quo tantum diligatur, amari super omnia, et aliquid Divinum esse ultimam rationem hîc, et nunc diligendi, quod subsistere non potest, si admittatur praedicta opinio, secundum quam ex aequo praefatus actus resolvendus erit tanquam

in vtrimq rationem amandi in bonitatem creatam, atque increatq. Quapropter sicut vno, et simplici actu attingi poterit vtraque bonitas, vt identidem submittatur bonitas creata bonitati increatę: et quia insuper alias actus ille vt respicit bonitatem creatq, non pertinebit ad Charitatem Theologicam, atque proinde vtraque illa bonitas, licet in actu 2° sit tantu obtu quo forle illius actus, erit in actu 1° obtum forle quo adęquatu, sufficiens scilicet vnaquęque movere ad actum proprię virtutis, quam extrinsecè specificat.

Hinc ruunt facile fundamta prefatę opinionis iuxta dicta in respectivis suis tractatibus, Fides, et Spes non ex ęquo, sed diversimodè respiciunt illa obta creata, et insuper sine illis sic, vel aliter distribuentibus non stat obtum forle quo plenum, et sufficiens pro actibus earu; cum tamen sola bonitas increata iuxta omnes sufficiens sit ad movendu actu Charitatis. Et quamvis admittatur actus ad duplicem virtutem spectans, vt in exemplo obiecto, vel solum ē veru, quando obtum earu virtutu non exigit preeminêre supra obtu aliaru: vel solum probabit, possibilem esse actu, qui identidem sit Charitatis Theologicę, et alterius Charitatis licet supernaturalis, moralis tamen, et non theologicę, secus vero, actu Theologicę Charitatis vt talem respicere etiam inadęquatè aliquid creatu vt obtu forle quo ipsius.

Appendix de Charitate Theologica actuali.

Post expositu obtum, et pręcipue forle quo Charitatis, operę pretium erit paucula quędam de Charitate actuali Theologica prelibare, et non qualicumque, sed supernaturali, quę semper hoc nomine significata venit, et intelligitur, nisi aliud denotetur. Hęc vero actualis Charitas describitur ab Aug. Lib. 3° de doctrina Xpiana cp. 10, motus animi ad fruendu Deo propter ipsum, et quęcumque alia propter Deu. Vbi per ly fruendu Deo non venit pręcise intelligendus actus gaudij proprius Beatoru, et

quo specialissimè fruitio appellari meretur, sed quicumque ipsius Dei amor, ut in se, et sibi boni, et qui propter excellentiam propriam habeat voluntatem unire Deo modo longe nobiliori, quam voluntas solis suis viribus possit, et qui propterea vel fruitio Dei sit in se ipso, vel suapte naturâ tendens in huiusmodi fruitionem, in quo x.a sæpius dicta, et præsertim tract. de Fide disp. 3. s. 3. supernaturalitas illius consistit.

In descriptione non apposuimus super omnia: tum quia etiam per actum Spei Deus super omnia diligitur: tum quia quod actus Charitatis amor Dei sit super omnia, explicatione indiget: tum denique quia, licet præcipuus Charitatis actus amor Dei sit super omnia quæcumque alia, et propterea incompossibilis cum affectu omni peccaminoso, saltem graviter, haud tamen repugnat motus Charitatis Theologicæ etiam supernaturalis usque adeo debilis, et tenuis, qui ad huiusmodi excellentiam, et efficaciam non pertingat: omnis quippe, etiam simplex, complacentia in Deo quia in se, et sibi summè bono suapte naturâ præseferens expositam sæpius unionem, quantumvis imperfectam cum Deo, actus Charitatis est Theologicæ, et supernaturalis, quin propterea habeat prædictam incompossibilitatem cum peccato actuali, etiam lethali: nam sæpè contingit, voluntatem sic affectam, et huiusmodi affectione indeliberatâ a Deo præventam deficere graviter a Divina Lege, et peccare: in quo certe casu Deus non diligitur super omnia, sed quam turpissimè post habetur bono illi, propter quod Lex eius sancta deseritur.

Quòd autem frequenter SS. PP., et Theologi explicent Charitatem actualem per dilectionem Dei ut in se, et sibi summè boni super omnia, oritur ex eo, quòd intenti soly sunt exponere principem illum, et potissimum Charitatis actum. Hic igitur præcipuus actus Charitatis usque adeo ardens, et efficax esse debet, ut excludat omnem affectum Deo, saltem graviter, contrarium, et propterea

per eundem Deum præ cæteris omnibus appretietur, et parata se exhibeat voluntas in omnibus Deo placere ita, ut velit potius reliqua omnia, quam Deum perdere, eiusdemque amicitiam dissolvere.

Et hinc descendit 1°, nobilitatem huius affectus non consistere in tenerritudine, quæ non raro fallit, et effectus potius est naturæ nimis blandæ, quam Charitatis, sed in æstimatione quadam, et appretiatione exercita affectiva, per quam Deus non solum iudicio, sed etiam affectu, et secundum animi præparationem Deus omnibus quibuslibet aliis præferatur. Propterea contingit non semel, aliquem tenerius affici, ac vehementius erga obiecta Creata, quæ erga Deum, licet præ illis omnibus diligatur: quia ille adhuc promptus est, et paratus relinquere cætera omnia potius, quam Deum. Quemadmodum pater tenerius affici solet erga Filiolum parvulum, quam erga Filium grandævum etiam primogenitum, egregiisque dotibus instructum, qui nihilominus, si necessum fuerit alterutrum perdere, potius parvuli, quam grandævi Filii iacturam eliget.

Descendit 2°, cur probatio dilectionis exhibitio sit operis, ut loquitur D. Gregorius conformiter ad verba Xpti Ioan. 14. qui habet mandata mea, et servat ea, ille est, qui diligit me, quibus consonant quæ ab eodem Xpto ibidem præmissa sunt: si diligitis me, mandata mea servate. Descendit, inquam, ratione legitima veritatis huius sententiæ: quia nimirum nobilitas tota huiusmodi dilectionis consistit in appretiatione Dei supra quæcumque alia diligibilia, ac in determinatione placendi ei in omnibus: cum plurima a Deo nobis iniungantur, pluraque alia sint, quamvis non præcepta, illi gratissima, consequens est, si tam solide diligitur, opere expleri, quæcumque præcepta sint, et alia etiam exhiberi in signum amoris, quæ ipsi grata fore cognoscuntur.

Nec propterea necessum est, imo sæpius neque conveniens comparationem ad res alias quascumque sigillatim, et in particu-

rali instituere: hoc enim proprium grandium Spiritum ē; infirmi vero, atque debiles animi, licet, si menti comparatio occurrat, vel occasio se offerat abjiciendi omnia illa, in quæ sensus, et affectus nimis propendent, sed cum Dei amicitia non componuntur, debeant eniti ad eliciendum affectum signate, et in particulari illis Deum præferentes; ~~aliqui~~ tamen prudentius se gerent, si omittant, vel etiam caute fugiant huiusmodi expressam, et sigillatam comparationem, affectui Charitatis, quantum possint, insistentes, generaliter, et in confuso Deum quibuslibet alijs præponendo, eidemque semper, et in omnibus proponendo placere: donec magis amori Charitatis assueti, ferventioresque facti possint sine ullo periculo ad similes comparationes descendere.

Sed quæris, an affectus iste, quando perfectus ē, excludat non solum alium quemlibet affectum graviter noxium, ut extra dubium ē, sed etiam leviter peccaminosum? Affirmat D. Ex.[mu] Lib. 10 de Gratia, c. 8. n. 16, præsertim si non utcumque perfectus sit, sed ita fervidus, ut re ipsa Deus ex tota mente, et ex toto corde ametur. Et merito quidem: nam ad id verificandum, opus ē, animum omnes suas vires in diligendo Deo expendere, quod subsistere non potest, si aliquid simul, et non per ordinem ad Deum, sed præter, aut etiam extra voluntatem ipsius ametur. Quando vero actus Charitatis usque adeo fervens non ē, non ita perspicue apparet incompossibilitas alicuius affectus pravi etiam deliberati, sed leviter tantum peccaminosi, cum huiusmodi affectus non dissolvat amicitiam Dei. Nihilominus adhuc affirmari poterit cum eodem Exmo Lib. 7 de Gratia c. 8 n. 27, et 28: quia licet ad perfectum Charitatis actum opus non sit sigillatim omnia Deo postponere; at in generali saltem omnia postponi debent, quæcumque menti obversentur, et impossibile erit, quem in sensu composito perfecti, et deliberati actus Divinæ Charitatis quicquam deliberate velle, quod adverterit Deo displicere: quo enim iure fieri potest, aliquem velle actum in omnibus, ut par ē, Deo placere, et simul velle aliquid, quod, licet ei graviter iniuriosum non sit,

ipsi cognoscitur displicere? Quoties igitur voluntas deliberate ad aliqua divertit, quę Deo grata non sunt, ab eo amore perfecto ipsius cessasse deprehenditur. Tum assertio, tum et ratio illius unice procedunt de affectu grato cum plena deliberatione elicito: quippe affectus illi subreptitij, et semiplena libertate eliciti non praeseferunt eam oppositionem cum actu perfecto Charitatis.

Disputatio 2

Utrum habitus Charitatis posit esse principium effectivum amoris Dei, quando urget praeceptum diligendi Deum?

Sectio 1ª

Praenotantur aliqua, sententię referuntur, et nostra eligitur, atque probatur.

Supponendum est 1º ut certum, praesertim post Tridentinam Synodum, esse in homine iusto donum supernaturale, et infusum ipsi physice, et intrinsece inhaerens, quod sit principium immediate effectivum actus Charitatis Theologicę, et quod merito Charitatis habitus appellatur, cum ex natura sua permanenter animo iusti insit, licet non praecise instar habituum naturalium ad facilitandam illius actus eliciendi deserviat, nec ex repetitione actuum generetur: est quippe virtus dans simpliciter posse, et ex hac parte potentiis potius comparanda, et quę unice habitus dicitur potest, quod ex conceptu suo permanens sit, et potentię superaccrescat.

Supponitur 2º, huiusmodi donum, seu habitum iungi non posse cum peccato actuali lethali, uti tenent frequenter Theologi ultra Loricam a RR. Cistercienssibus subscriptum: sive quod a gratia sanctificanti non distinguitur, ut contendit subtilis M. cum universa sua Schola: sive quod nunquam ab illa separatur. Et quantum ad praesens attinet, nihil refert, separabilitatem huiusmodi, et incompossibilitatem esse essentialem, vel solum ex natura rei, aut etiam ex sola decentia, atque Lege Divina, modo

absq; ulla attemperatione ad exercitium liberum voluntatis creatae statutum sit, nunquam illud donum cum actuali peccato mortali coniungi: nam quocumque ex his modis contingat, fiet, habitum Charitatis esse omnino antecedenter connexum, cum ipse existit, non detur omissio libera peccaminosa actus Charitatis sub gravi praecepti.

Ex hac utraque suppositione insurgit ratio dubitandi: nam si praeceptum supponitur vigere pro determinato instanti, nisi reipsa eliciatur actus Charitatis, graviter peccabitur, atque propterea omissio eiusdem libera graviter peccaminosa erit; sed, ut ea omissio libera sit, necessum est, voluntatem pro eodem instanti intelligi antecedenter proxime potentem ad actum Charitatis: ab[illegible] huiusmodi potentia proxima, si per habitum constituatur, erit antecedenter proxime impedita ad omissionem, ut potentiae charitatis cum qua tunc habitus Charitatis incompossibilis est, quippe aliasque coniungeretur cum peccato gravi actuali contra factam suppositionem.

Nihilominus plurimi sunt, qui adhuc praefatae constitutioni insistunt, licet non omnes eâdem viâ incedant: nam primo aliqui apud, et cum Bolivar tomo 2° tract. de Iustificat. dub. 10 dicunt, habitum Charitatis, sicuti et gratiam habitualem, eam constitutionem solum ingredi sub munere auxiliantis; non vero sub munere habitualiter iustificantis, vel iustificationem complentis. Contra tamen: quia divisio ista, nisi munera haec separabilia astruantur, inintelligibilis est, praesertim in Dominicanorum sententia: quia habitus Charitatis iuxta eos non potest constituere voluntatem proximè potentem elicere actum Charitatis (in quo unice consistit munus auxiliantis in actu primo) nisi voluntati intrinsecè inhaereat, eandemque informet; sed ut sic illi inhaerens, et ut eam informans est identidem formaliter iustificans, et rectificans voluntatem, ut apud ipsos solemne est: ergo non potest intelligi habitus Charitatis ut auxilians, seu sub munere auxiliantis, quin identidem intelligatur ut iustificans, vel sub munere iustifican-

ti, sive simpliciter, si nimirum a gratia habituali indistinctus sit, sive secundum quid, et completivè, et quoad solam voluntatem: quippe, si ad huiusmodi effectum formalem præstandum aliquid ulterius desideretur, quod absolute deficere possit, etiam cum habitus Charitatis præexistit, consequens erit, præfata munera auxiliantis, et iustificantis esse realiter separabilia, etiam de facto, posseque proinde contra factam hypothesim Charitatis habitum coniungi cum peccato actuali lethali.

2° alij, etsi pauciores ex utraque Schola Dominicana et nostra cum Castell disp. 1 de Libero arbitrio q. 2, atque Patre Munieſsa disp. 13 de Gratia componere tentant difficultatem propositam per impedibilitatem habitus, quatenus adhuc voluntas omittens libere amorem Dei præceptum facere potest, ne existat habitus Charitatis, per quem redditur proximè potens elicere illum, proinde ostendunt, principium immediatum actus etiam essentialiter cum illo connexum componi cum eiusdem libertate, modò impedibile sit, ut posse esse, ipsi volunt, per voluntatem, cui inest illud principium. At contra: quia impedibilitas huiusmodi proxima impossibilis est in præsenti, ut inter probandum nostram sententiam ostendetur.

3° alij cum P.e Ramirez disp. 13 de Prædestinatione eidem impedibilitati insistunt, sed longe aliter institutæ: quatenus nimirum habitum Charitatis solum admittunt ut principium redundans, quod scilicet tunc simul adsit auxilium aliud sufficiens, et reddens voluntatem proximè adæquate potentem ad amorem Dei, sive illud intrinsecum transiens sit, sive extrinsecum. Hic tamen dicendi modus facile impugnatur ex communi, et vera Philosophia, secundum quam actio physica est ultima formalis determinatio agendi huius determinati agentis, cum instituta sit ad auferendam omnem differentiam termini, ut procedat ab hoc potius, vel alio agente, propterea quæ in terminis implicat, permanere eandem numero actionem in præsentia alicuius principij, ac in absentia: et quia insuper quando duo agentia concurrunt, quorum quodlibet est adæquatum in actu 1°, solum inadæquate concurrunt in actu 2°, nisi forsan, uti plures possibile

cerent, multiplicentur etiam actiones, et duplex cãa totalis ejusdem numero effectus admittatur.

4° Illmus Palanco tum hîc, tum alibi ad compossibilitatem recurrit habitus cum omissione actus præcepti pure negativè accepta: cum enim ut sic peccatum non præseferat, cohærere potest cum Charitate, et gratia sanctificanti, et propterea contendit, præceptum non ingredi constitutionem actus 1i proximi, subinde quod omnia constitutiva illius manêre æquè indifferentia, ac si non urgêret præceptum: in quo casu in influxu habitus Charitatis nulla difficultas reperitur, cum sæpius contingat, instructum Charitatis habitu, et cognitione supernaturali Dei non elicere Charitatis actum.

Sed contra: quomodocumque a Palanco præceptum distrahatur, sive collocetur, ita debet collocari, ut omissio illius, quod præcipit pro aliquo instanti, sit peccaminosa; quod sic collocetur ex parte actus 2i sive secus, cum omissione istius, nequit habitus diungi.

Cæterum hæc opinio multis de titulis displicet, ut mox ostendetur; modo vero sufficiat insinuasse, præceptum, seu potius illius cognitionem non posse non pertinere ad actum 1m non solum remotum, sed etiam proximum in hypothesi quæstionis, in qua voluntas, dum intelligitur proximè potens amare Deum, identidem intelligitur obligata ad eundem amandum, et propterea exercitium ejusdem (quodcumque illud sit) ē exercitium voluntatis non solum potentis, sed etiam debentis Deum amare, seu voluntatis liberæ quidem libertate indifferentiæ, sed non libertate a Lege, l a præcepto: sed quemadmodum per virtutem, quam affert habitus, constituitur voluntas proximè physicè potens ad amorem Dei, per præceptum ut cognitum constituitur moraliter obligata ad eundem amorem: quod non minus, quam habitus debet præceptum ut cognitum præintelligi in casu quæstionis ex parte actus 1i proximi, et immediati.

Negandus igitur ē cum communi præsertim nostrorum, quibus D. Lx. præit, influxus habitus in actum Charitatis secundum hypothesim quæstionis, seu quando pro illo determinato instanti urget præceptum. Rão vero negandi ē illa eadem dubitandi rão nuper insinuata, et quæ sic promoveri potest: habitus in data hypothesi ut constituens actum 1m proximum, seu voluntatem proximè potentem ad amorem Dei ē antecedens, essentialis, immediata connexio cum eo actu: quod efficit, potentiam illam proximam non ēē liberam, et indifferentem, sed

necessariq, et determinatq ad vny extremy, scilicet acty, proinde que necessitans voluntatem ad amandy Dey. Illa legitima ē, cum apud omnes indifferentia activa ad vtrumlibet, nimiry ad agendy, l non agendy, ad amandy, l non amandy sit ipsa libertatis essentia, seu de Iceptu essentiali actus l^{i} proximè liberi, l potentiq proximè formaliter liberq.

Anū 2° ostenditur: habitus in ea hypothesi non solus Istituit potentiq proximq, seu (quod idem ē) voluntatem proximè potentem ad acty Charitatis (aliàs etiam voluntas dormientis, qui iustus supponatur, dici deberet proximè potens amare Dey) sed simul cum cognitione Dei proportionata actui Charitatis, vt apud omnes evidens ē, et cum cognitione insuper precepti pro eo instanti vrgentis ad amandy: sed habitus Iiunctus cum hac duplici cognitione (nam modò supponitur preparatio Divinq omnipotentiq, prout sic, l aliter exigatur, et necessaria sit secundy varias Theologory opiniones) seu complexy habitus, et illius duplicis cognitionis ē essentialis antecedens, immediata Inexio cum actu Charitatis: quandoquidem habitus ratione sui solius supponitur antecedenter absolute indiiungibilis cum omissione peccaminosa, et omnis alia omissio cum eo complexo indiiungibilis ē, cum ex terminis ipsis idem prorsus sit, omissiony actus Charitatis eē peccaminosq, ac acty illy omitti a voluntate potenti, et obligata eum elicere: ∫

Maior, quq vnicè in dubium verti potest, et quidem tantum quoad cognitionem precepti diligendi Dey, quod pro eo determinato instanti supponitur vrgere, persuadetur: cognitio prefati precepti ē verè, et propriè antecedens respectu actus dilectionis Dei, cum independenter ab exercitio voluntatis potentis diligere Dey existat, et ad dilectionem ipsq re ipsa ponendq quammaximè Iducat, cum propterea preceptum imposity sit, et vrgeat, vt re ipsa eliciatur dilectio Dei; imo non qualitercumque antecedens ē, et preexsitens, sed necessario preintelligenda in actu l^{o} proximo, et immediato ad dilectionem,

non solum si dilectio per actum formalem obedientiæ imperetur, sed etiam si sine ullo simili imperio ab eâdem realiter distincto eliciatur: tum 1°, quia etiam tunc dilectio Dei erit voluntaria adimpletio præcepti sin minus formaliter, virtualiter saltem, et æquivalenter volita, quatenus elicitur a præcognoscente præceptum, et ad adimplendum præceptum tantundem valeat, ac si ut præcepti adimpletiva esset formaliter volita, uti de omissione pura libera asserunt omnes, qui illam defendunt; et ad eiusmodi voluntarietatem necessario requiritur cognitio præcedens: tum 2°, quia dilectio Dei tunc non est exercitium utcumque voluntatis potentis, sed potentis, et debentis diligere Deum, et sicut denominatio potentis virtutem, ita denominatio debentis cognitionem præcepti involvit.

Confirmatur 1° discursus: ex parte actus se proximum ad dilectionem Dei non solum debent intelligi ea, quæ voluntatem constituunt utcumque potentem elicere actum, sed omnes præterea circumstantiæ, quæ actum non subsequuntur, et tam ipsum actum, quàm eius omissionem moraliter, seu quoad mores immutant; sed cognitio præcepti non subsequitur actum, et aliunde quoad moralitatem valde immutat et actum, et eiusdem omissionem: ergo. Mai. conspicua est: quia immutatio similis imputatur voluntati, et consequenter forma similis denominationis, si actum non subsequitur, debet immediatè præcedere: siquidem si non sit forma subsequens, solum potest subjici voluntati, quatenus ipsa voluntas libere illi subjicit actum, vel omissionem, in quem denominatio cadit. Min. non minus conspicua est; quia talis dicta actus erit propriè voluntaria adimpletio, et omissio propriè pariter transgressio voluntaria præcepti, et formaliter peccaminosa, ut ex ipsis terminis constat: ergo similis cognitio præintelligitur ex parte actus proximum, et immediati ad dilectionem Dei.

Confirmatur 2°: voluntas in casu quæstionis non est præcisè potens proximè diligere Deum, sed potens proximè, et formaliter obligata diligere Deum, quin possit amovere a se huiusmodi obligationem, et ita ut ad præfatam dilectionem comparetur identidem ut

potens, et debens, ut iam ostendimus, et uberius demonstratur: quia non repugnat dilectio Dei (idem dicendum erit de quolibet actu præcepto) quæ sit exercitium immediatum voluntatis potentis, et hîc, et nunc debentis diligere Deum; sed nunquam posset esse exercitium immediatum voluntatis potentis, et debentis, nisi tale sit in quæstionis hypothesi, ut ex terminis ipsis constat: ergo potest præintelligi, seu non potest non præintelligi in præsenti hypothesi debitum istud in actu 1º proximo ad dilectionem Dei; sed potestas diligendi Deum constituta per habitum, et debitum diligendi Deum sunt aliquid essentialiter connexum cum dilectione, et consequenter determinatio essentialis, atque necessitas, ut existat dilectio Dei: quia debitum essentialiter excludit omissionem dilectionis non peccaminosam, et habitus peccaminosam, et aliunde omnino libera dilectionis Dei, quæ nec peccaminosa sit, nec non peccaminosa prorsus chimærica est: ergo signum illud immediatum, et proximum ad dilectionem Dei non est signum indifferentiæ activæ, sed determinationis, et necessitatis respectu dilectionis, subinde quod non erit signum potentiæ liberæ activæ, sed potentiæ activæ necessariæ.

Sectio 2

Roboratur ratio ista solutionum impugnatione.

Respondent 1º, habitum Charitatis esse quidem in facta hypothesi principium connexum, sed impedibile per exercitium voluntatis scilicet per omissionem dilectionis, quod ex eo statuere contendunt, quia aliud est principium actus Charitatis, et aliud principium liberum: quippe principium actus est habitus, et principium liberum voluntas, quæ sola sufficit ad omissionem, et consequenter per illam se exercens impediet principium actus Charitatis, per quod constituitur formaliter potens ad actum Charitatis.

Sed contra: quia impeditio huiusmodi eatenus esse potest libera, si per omissionem puram exerceatur, quatenus est incompossibili- Incompossibili

bili: quippe omissio pura (quam modò possibilem supponere debemus) non ē, neq̄ eē potest, nisi indirectè libera, quatenus voluntas, cum posset elicere actū Charitatis, eum non elicit, et eatenus praeterea ē peccaminosa, quatenus, cum sit potens, et obligata, non amat Deū. Quare libertas haec ē extrinseca denominaõ, quae in omissionem refunditur a potestate proxima ad actū, quae in voluntate praecedit: ꝗ non potest voluntas eē libere impediens habitum Charitatis, omittendo amorem Dei praeceptū, nisi ut ē proximè potens elicere eundem amorem: sed non potest eē potens impedire principiū illud, per quod constituitur ita potens, ut ex ipsis terminis constat: ꝗ potestas proxima voluntatis ad amandū Deū, cum urget praeceptū illum amandi, constitui non potest per habitū, qui indiunsibilis sit cum omissione peccaminosa, nisi identidem illa potestas necessitet voluntatem ad amandū Deū. Verum ē, principiū supernaturale dilectionis Dei non esse liberū, ut supponit solutio (licet non sine aliqua insequentia in principijs Authoris illius, ex quae, ut habitus statuatur tota rão agendi, constituitur pariter liber utquo) sicut etiam illi non imputari omissionem amoris liberam non solū peccaminosā, sed neque non peccaminosam: utrumq̄ enim solum competit voluntati; at falsū omnino ē, voluntatem ut proximè liberā, et proximè pariter obligatam ad actū Charitatis non includere huius principiū, ex quo simul cognitione Dei, et praecepti, et ipsâ voluntate constituitur forma huius denominationis <u>voluntas plenè libera, et obligata ad actum Charitatis</u>, quamvis sola voluntas sit subiū huius denominationis, et cui similiter solū imputatur omissio, et culpa, si existant; quamvis, ut illi imputentur, necessū sit, praeintelligi ipsā proximè potentem, et obligatā ad actū, cum hoc solo discrimine inter actū, et eius omissionē, quòd, licet actus non determinetur per habitū, ei principaliter adscribitur, quòd sit principiū effectivū praecipuū, et elevans, et infusū, ut existat actus; cum tamen e contra non deterat, neque existat illud principiū, ut omittatur actus, et aliunde omnino non aliter fieri possit, vel dicatur, nisi quatenus principiū potens se deter-

minare ad actū non se determinat ad illū, ideo dicitur omissio tantū a voluntate, et ei soli imputatur.

Si tamen propterea negaveris possibilitatem omissionis puræ liberæ, præsertim peccaminosæ, eâdem facilitate impugnabitur solutio: quippe l voluntas simul ponitur immediatè potens ad actū Charitatis, et ad actū impeditivū Charitatis, et occasionantem omissionem eiusdem peccaminosæ: l solū adstruitur potens immediate ponere, l non ponere actū illum impeditivū, et ita vt non ponere ipsū exercendū sit per alium actū, qui non sit Charitatis? Si 1ū, actus ille impeditivus vti exercitiū liberū voluntatis immediatè potentis ad ipsū, et ad actū Charitatis, supponit necessariò principiū supernaturale constituens voluntatem proximè potentem ad actū Charitatis, et consequenter non poterit eē impedimentū, vt tunc existat illud principiū. Si autem 2ū dicatur, necessario dicendū ē, prius exercere debere libertatem ad actū illum impeditivū, et alterū illum, qui non esse charitatis supponitur, et si non fiat, sed 2us eliciatur, poterimus exercendā eē potentiā proximā diligendi Deū, vt ex ipsis terminis conspicuū ē. Inde tamen plura sequuntur non facile admittenda: nā 1º contra experientiā ē multiplicatio vita exercitionū in eodē instanti. 2º voluntas se exercens secundū priorem potentiā liberā per actū, qui Charitatis non sit, neque illius impeditivū, ex ipsa eo actu acquireret, l conservaret habitū Charitatis; quod absurditate non caret, præsertim si actus ille naturalis sit. 3º denique actus Charitatis postea elicitus non immediate, sed solū mediate liber erit.

Respondent 1º, habitū eē principiū redundans, et non necessariū, quia simul adest auxiliū transiens, et sufficiens ad elicientiā actus Charitatis, et sub cuius tantū prævia efficacia conservatur habitus, et impeditur constitutionem actus 1i proximi, non ibi inserendū, si voluntas auxilio altero transeunti, atque sufficienti sufulta non prævideretur elicitura amorem Dei. Ex quibus inferunt, habitū ita constituere potestatem proximā voluntatis ad amandū, vt sit per eandem voluntatem impedibilis.

Sed contra 1º ex dictis: quia actio physica ē vltima for

lis absoluta, et non pure conditionali determinatio, ut actus, et quidem determinatissimus procedat a determinato principio, et ideo, licet contingere possit, concurrere duplex principium in eundem effectum, quorum quodlibet sit sufficiens in actu 1º; at prorsus repugnat, illud duplex principium eadem actione concurrere, et utrumlibet esse in actu 2º sufficiens, et adequatum; atque praeterea etiam impossibile est, actionem esse absolutam determinationem unius principii, et non nisi conditionalem respectu alterius, nimirum si etiam illud praesens sit: quia hoc est contra conceptum ultimae formalis determinationi, quae, cum in exercitio consistat, per se se habet determinare, quin ad id spectet ulterioris conditionis. Praeterquamquod evenire potest, habitum simul cum altero auxilio existere, et auxilium solum, et non habitum influere in actum: ergo quod actus ab utroque procedat, non potest consistere praecise in eo, quod utrumque praeexistat.

Contra 2º: quia importune, imo et per abusum adducitur huc Scientia Media: cum enim haec cognitio sit Dei, obtivè determinatissima est, et non confusè repraesentans, voluntatem auxilio sufficienti ad amorem Dei praeventam, eundem amaturam, sed distinctè attingens ex parte hypothesis auxilium determinatum, et sub eâdem hypothesi determinatum amorem repraesentans, atque actionem etiam determinatam productivam amoris, si forsan amor, et actio illius productiva distinguantur realiter, et praeterea tantum deservit ad procurandam existentiam praefati determinati amoris, conferendo determinatam illam libertatem in actu 1º, quae erat hypothesis, vel conditio assumpta per ipsam: ergo debet in statu absoluto integra, et invariata poni illa eadem determinata libertas, seu actus 1us proximus, et consequenter non poterit ibi inseri habitus Charitatis, quo intrinsece immutaretur actus 1us, et potestas proxima voluntatis ad Charitatis actum, et insuper in casu quaestionis necessitaretur ad amandum Deum; quandoquidem voluntas constituta potens per habitum, et obligata per praeceptum est indivisibilis cum omissione actus.

Instant: contra plures, quibus perplexisse videtur D. Lx. lib. 12 de gratia cp. 14, actum imperatum manere formaliter immediate liberum, quamvis praecedat imperium cum eodem connexum, quia nimirum

potuit non poni imperium, et consequenter connexio illa praecedens impediri; quod adhuc facilius persuaderi poterit, si voluntas abstrahatur immediate potens vel ad imperium, vel ad actum, qui imperatur, vel ad omissionem utriusque: tunc quippe poterit immediate, et sine ullo imperio, seu illud libere praetermittendo elicere eum actum, cuius proinde immediata libertas subsistet etiam, quando imperium in simili hypothesi praecesserit.

Sed contra 1°: nam imperium non est principium physice effectivum actus imperati, sed tantum affective determinans voluntatem ad eum eliciendum, ac proinde contra adductam sententiam non urget argumentum desumptum a natura, et indole actionis physicae. Contra 2° quia ea sententia pluribus aliis displicet, neque eiusdem Patronus usque adeo exploratus est D. Thomas, ut existimat P. Ramirez: nam ubi nobis obiectus neque verbum habet indicans libertatem immediatam actus imperati, et praecise intentus est tam vere, quam solide persuadere, actum libere imperatum esse vere imputabilem ad meritum, vel demeritum imperanti: quod certissimum est, et ultro conceditur ab his, qui illi actui immediatam libertatem negant.

Neque ratio insinuata quicquam convincit: quamvis enim verum non sit, ut contendit P. Gutierrez, ibi necessario duas intervenire libertates: alteram ad imperandum, vel non imperandum amorem Dei v.g.: alteram ad amandum Deum, vel non amandum, et hanc prius esse exercendam per non imperium, ut 2a subsistat, utpote quae per non imperium completur: quia nulla apparet repugnantia in eo quod voluntas sit potens simul immediate erumpere in quodlibet ex extremis ibi recensitis, ut contingit etiam in eo, qui potens est eiicere Breviarium, vel recitare, vel etiam utrumque simul omittere, etsi eiiciendo Breviarium se impotentem reddat ad recitandum: quamvis, inquam, libertas illa simultanea admittatur, non sequitur, amorem Dei fore immediate liberum, si ea libertas prius se exerceat per imperium eiusdem amoris. Nam tunc amor Dei procedet a voluntate anteceden-

ter determinata ad amandum: quandoquidem licet imperium, in quo consistit ea determinatio, sit liberum, et proinde consequens libertatem ad imperandum, vel non imperandum, atque etiam ad amandum omittendo imperium, non tamen consequitur libertatem ad amandum, vel non amandum coniungendo omissione actus imperati cum imperio, et propterea est necessitas, quam sibi imponit voluntas antecedenter ad amorem, quem tunc exercet.

In ea igitur hypothesi libertatis extrema sunt vel amor Dei coniunctus cum omissione imperii, vel imperium coniunctum cum omissione amoris immediate liberi, vel omissio immediate libera utriusque, et, si ex his extremis ponatur imperium, resultat identidem nova potestas in voluntate; sed, quantum ad ipsum spectat, determinata ad amorem Dei, qui proinde non in se ipso immediate, sed in causa, et mediate liber erit. Ut enim stet libertas immediata actus, necessum est, determinationem, et necessitatem ad ipsum actum, vel cum eo identificari, vel subsequi ad illum; sed in casu posito determinatio, et necessitas consistens in imperio non identificatur cum amore Dei, neque illum subsequitur, sed praecedit, ut ex ipsis terminis constat: cum non ideo existat imperium, quia existit amor, sed potius existat amor, quia existit imperium, et praeexistit. ergo.

Respondent 3°, habitum ut conservabilem pro illo instanti esse principium amoris Dei, et ut sic conservabilem posse cohaerere cum omissione amoris peccaminosa: quia etiam respectu illius, qui frangeret praeceptum illud, verum esset, fuisse conservabilem habitum Charitatis. Sed contra: quia habitus non est principium actus Charitatis, nisi ut existens, cum prius sit esse, quam operari, atque existentia ipsius praecedens effectum sit conditio indispensabilis in omni causa physica, praesertim efficienti, qualis est habitus; sed habitus praecise ut conservabilis non intelligitur pro eo instanti existens, sed cum extiterit in instanti antecedenti, potens pariter in illo existere: ergo habitus, qui supponitur praecessisse in instanti antecedenti, ut intelligatur potens in eo instanti producere actum Charitatis, debet intelligi ut iam conservatus pro eodem instanti. Et insu-

per aliū habitū efficientem seipsum quodammodo conservaret, cum in conservari pendeat ab actu Charitatis, quem ipse efficienter producit. Virtus igitur conservativa illius habitus per productionem amoris præcepti ab habitu realiter distinguenda est, et aliunde desumenda. Sectio 3ª

Procedit idem assumptum.

Respondet tandem Palancus, potestatem voluntatis per habitū constitutam secundū omnia sua intrinseca esse indifferentem, et coniungibilem cum non amore, licet ratione alicuius extrinseci, nempe præcepti, et non pertinentis ad constitutionē illius potestatis proximæ, sit indiunfibilis cum præfatâ omissione; præceptū vero non pertinere ad constitutionem illius potestatis suadere nititur, 1º quia non constituit ex parte potentiæ, scilicet voluntatis, ut pote cui nullas vires adfert ad eliciendū amorem Dei, neque ex parte obiecti, seu obiectivè, cum non sit motivū amandi Deū. 2º, et simul nos dedocet æquivocationem, qua laboramus, non satis percipientes, vel exponentes, quomodo influat, vel moveat præceptū, mediate scilicet, vel immediate: quia, prosequitur ille, præceptū immediatè solū movet, et consequenter influit ad actū formalis obedientiæ, cuius motivū immediatū est præceptū Superioris, et non nisi mediante actu obedientiæ formali, et consequenter mediate tantū ad actū amoris præceptū: ergo non intelligitur ex parte potestatis proximæ ad amandū, sed esse parte proximæ potestatis ad obedientiā formalem, et potestatis mediatæ ad amorem. 3º quia in quæstionis hypothesi tam potestas proxima ad actū formalis obedientiæ, et imperativū habitus Charitatis, quā potestas immediata ad Charitatis actū præceptū est indifferens eo sensu, quo est potestas proxima ad suū respectivū actum, cum præceptū non obliget, et consequenter neque determinet ad actum formalis obedientiæ Charitatis imperativū; quippe præcepto satisfit per positionē actus Charitatis sine formali obedien-

tia, atque etiam potestas immediata ad actu Charitatis, per quã formaliter non impeditur preceptum, ẽ divisibilis cum non actu Charitatis: et hinc 4º fit, potestatem proximam ad Charitatis actum neque secundum intrinseca sua, neque secundum extrinseca esse in eo casu determinatam ad actum Charitatis; non utique secundum sua intrinseca, quæ eadem prorsus sunt, ac essent, si non vigeret preceptum, et tunc posset omitti actus Charitatis; neque secundum extrinseca, qª potestas constituta per cognitionem precepti, et immediata ad actum formalis obedientiæ non ẽ connexa cum ea obedientia formali, et solum mediâ formali obedientiâ potest determinare potentiam constitutam per habitum ad actum Charitatis.

Assumptum solutionis huius iam suprà sufficienter reprobatum ẽ, et ulterius falsitatis convincitur ex eo quod aliàs actus Charitatis in casu quæstionis non esset formaliter immediatè obligatorius, cum talis nequidem dici valeat, nisi immediate formaliter precedant plena potestas, et obligão ad ipsum; obligão autem huiusmodi sine cognitione precepti intelligi nequit. Cognitio igitur precepti non ẽ extrinseca potestati proximæ liberæ, et obligatæ ad amandum Deum, qualis in præsenti datur, quamvis extrinseca sit potestati, l virtuti, ut præcisè physicè elicitivæ actus Charitatis, uti in eodem sensu cognitio Dei eidem extrinseca ẽ: quemadmodum tamen sicut virtus illa, sive totaliter consistat in habitu, sive in habitu simul, et voluntate, non præstat voluntatem proximè potentem amare Deum, nisi accedat huius cognitio pertinens ad constitutionem actus sui, seu liberi, seu necessarij, prout fuerit cognitio Dei aut intuitiva, aut abstractiva, ita neque virtus illa simul cum cognitione etiam Fidei, et abstractiva constituunt plenè potestatem proximam, quæ reperitur in casu quæstionis, in quo voluntas non utcumque ẽ potens proximè, sed simul immediate formaliter obligata ad amandum Deum, et propterea licet libera a necessitate, non tamen a Lege.

2ª solutionis probão non viget: qª cognitio precepti utrumque, scilicet ex parte potentiæ, et ex pte obti, seu subtive, et ob-

iective constituit actu[m] s[e]c[un]d[u]m proximum ad actum Charitatis. Ex p[ar]te potentiæ, et subiective, cui licet vires non afferat, eam tamen, quæ viribus instructa supponit, ligat, seu obligat. Ex parte obi[ec]ti, vel obiective: tum q[ui]a constituit obi[ec]tum necessarium virtutis, quod alias liberum fuisset: tum q[ui]a identidem repræsentat Deum, cuius amorem præcipit: repugnat enim, quem cognoscere obligationem suæ amandi Deum, quin simul Deum agnoscat: tum q[ui]a ipsum motivum for[ma]lis obedientiæ, quod proponitur per præcepti cognitionem, est identidem motivum obedientiæ interpretativæ, quæ consistit in eo, quod eliciatur actus præceptus cum cognitione præcedente præceptum, etsi non eliciatur ex præcepti motivo, vel q[ui]a præceptus est. Et hinc ——

2[a] probatio non nostra, sed suam illius æquivocationem continet non distinguentis obedientiam interpretativam ab obedientia prorsus materiali; si tamen hæc obedientia dici possit. Nimirum contingere potest, aliquem prorsus immemorem præcepti, vel illud invincibiliter ignorantem exhibere, vel ponere rem præceptam: ut quando aliquis in die festo audit Sacrum invincibiliter existimans, diem illum festivum non esse, qui certè exhibet materiam præceptam, sed nequidem interpretativè obedientiam exercet, quod actum præceptum posuerit sine prælucente præcepti cognitione: et ad huiusmodi obedientiæ materialis genus necessarium non est, ex parte actus s[ecundu]m intelligi præceptum, cum potius inde præceptum excludatur. At est aliud obedientiæ genus, quæ materialis solum dici potest per comparationem ad for[ma]lem obedientiam, seu actum, qui eliciatur ex motivo Legis, vel præcepti obligantis ad ipsum, cum nihilominus interpretativè obedientiæ actus dici possit, et debeat, quod, licet non ex motivo legis, eius eiusdem prælucente cognitione eliciatur, in quo casu adimpletio Legis, etsi ut talis for[ma]liter volita non sit, est tamen interpretativè volita, et simpliciter voluntaria, ut etiam contingit in transgressione Legis, q[uan]do omittitur actus, qui præcognoscitur præceptus: vix quippe unquam aliquis omittet illum

ex motivo transgredienti Legem, aut volens formaliter transgressione Legis; qua tamen omittit actum, ad quem se obligatum agnoscebat, vere Legem transgreditur, et si minus formaliter, interpretative vult Legis transgressione; quod secus foret, si etiam potens elicere illum actum eundem omitteret vel omnino inscius, vel inculpabiliter oblitus Legis obligantis ad eum actum. Hæc, inquam, si accuratè distinxisset A., operæ, et oleum non perdidisset in adstruendâ importunè distinctione illius duplicis potestatis proximæ, seu libertatis; nam, quicquid sit, utrum intelligi possit potestas proxima constituta per cognitione præcepti ad actum formalis obedientiæ imperativum actus Charitatis (quandoquidem, ut incassum imperet, necesse est, præhabere, vel præsupponi virtutem sufficientem ad actum Charitatis, vel illam saltem imperando certò acquiri) non includens principium supernaturale sufficiens ad actum Charitatis, intelligi certè non potest potestas proxima ad actum Charitatis cum obligatione gravi eundem eliciendi, quæ non sit constituta per cognitione præcepti, aut eandem positivè non includens, cum huic soli correspondere possit ut immediatum formale liberum exercitium actus, qui sit voluntaria adimpletio præcepti, et consequenter actus obedientiæ, vel formaliter, vel interpretativè talis; sed, si hæc potestas includens obligatione constituta sit per habitum Charitatis, qui aliunde supponitur indiungibilis cum omissione illius peccaminosa, erit essentialiter antecedenter immediate determinata, et consequenter necessitata ad actum, ut ex ipsis terminis constat: ergo non erit potestas libera.

Non renuam admittere secundum superius dicta, voluntatem sic instrui posse, ut vel simul intelligatur proximè potens tum ad actum formalis obedientiæ imperativum Charitatis, vel ad actum ipsum Charitatis sine prævio imperio eliciendum, vel ad omissionem liberam utriusque; aut etiam, quod prius constituatur potens proximè ad illud imperium, quod sit actus formalis obedientiæ, vel ad eiusdem omissionem illius, et pro posteriori instruenda Virtute ad actum Charitatis, si imperium illud permittat: cæterum in primo casu volun-

tas dicenda similiter ē obligata ad actū imperij, et obedientiæ formalis, et illum omittens peccabit, utpote quæ abijcit, vel potius impedit voluntariè existentiam principij necessarij ad actū Charitatis, ad quem obligatus se agnoscit, et propterea, si imperet, subinde q. sibi acquirat principiū sufficiens ad actū Charitatis, quod habitus sit, vel alias indiungibile cum peccato, pro illo signo posteriori ad libertatem imperanti, non erit formaliter libera, proinde q. actus Charitatis tunc evadet solū mediate, et in causa liber; non solū propter imperiū, quod insinuavimus, non componi cum immediata libertate actus imperati, sed etiā propter principiū illud, quod supponitur indiungibile cum peccato, quale foret in ea hypothesi omittere Charitatis actū.

In 1.º autem instituendæ libertatis modo, vel casu, necessariū omnino ē, intelligi ex parte actus 1.i proximi non solū cognitionē Legis, verū etiā principiū actus, qui per Legem præcipitur; aliàs non esset immediatè simul potens erumpere in quodlibet eorū extremorū, subinde q. similiter necessariū ē, principiū illud posse diungi cum omissione immediate libera non solū imperij, sed etiā actus præcepti, atq. peccaminosa; et cum huiusmodi principiū supponatur nunc non posse eē Charitatis habitus, debet necessario asseri ab habitu distincto. Alius tamen libertatem distruendi modus, q.do præceptū urget, prorsus impossibilis ē, nec propter multiplicitatem facultatū multiplicanda est libertas, ne aliàs libertas contrarietatis penitus abijciatur: et q.a, ubi voluntas una ē, cui subsunt facultates, una pariter libertas censenda ē, unitate scilicet suppositi, vel subiecti, in quod unicè cadit denominatio liberi: et tunc tandem distingui, et dividi poterunt libertates pro distinctione, et divisione facultatū, q.do ut voluntas intelligatur proximè potens uti unâ facultate, alterius usus, vel exercitiū præcedere debet.

Ex dictis ruit 3.a probatio, non solū q.a potestas immediata ad actū formalis obedientiæ, licet frequenter, [non distingat] potest ta-

men ēē obligata ad eū actū, l etiam qª sic solū in prædicto casu poterit sine crimine se exercere, si eliciat actū formalis obedientiæ, quo sibi imponat necessitatem diligendi Deū, uti præcepto tenetur, l saltem non eliciat actū incompossibilem cum actu Charitatis; quandoquidem obligatus ad diligendū Deū peccat, si sibi liberè impediat dilectionē Dei, sed etiā, et quam maxime qª in præsenti potestas immediata ad diligendū Deū, cum sit potestas voluntatis obligatæ amare Deū, includit intrinsece cognitionē præcepti, per quā ea obligaõ constituitur; imo præceptū non solū ligat voluntatem, cui imponitur, et præstat materiā necessariā virtutis actum, quē præcipit, verū etiam movet tum interpretativè, faciens, actum, si ponatur, ēē interpretativè actū obedientiæ, tum formaliter, licet indirectè, quatenus ut cognitū absterret ab omissione actus præcepti, quā præstat, seu efficit, esse peccaminosā.

Præterea, si potestas huiusmodi immediate libera sit, uti prætenditur, præter recensita constitutiva, adjicienda ē necessariò carentia positiva tum omnis antecedentis inevitabilis connexionis cum actu, tum omnes pariter antecedentis inauferibilis impedimti ad eundē actū, et etiam illius omissionē: quippe aliàs ne concipi quidem valet indifferentia activa, et dominativa, quæ ē proprius libertatis caracter; atq ideo Augs., ut brevi compendio omnia causarū, et impedimtorū genera, unde libertas labefactarè posit, complecteretur lib. 3 de Libero arbitrio cp. 17 dicebat: si laboriosum ē omnia mandare memoriæ (scilicet quæ latissime de natura libertatis tradiderat) hoc brevissimū tene: quæcumq ista causa ē voluntatis (nimirū actualis) si non potest resisti, sine peccato ei ceditur (scilicet propter libertatis defectū) si autem potest, non ei cedatur, et non peccabit. Quibus consonant, quæ habentur apud ipsū lib. 5 de Civit. Dei cp. 10, nempe si enim necessitas nostra illa dicenda ē, quæ non ē in nostra potestate... manifestū ē, voluntates nostras, quibus recte, l perperam vivitur (omnes qs proinde liberas actuales) sub tali necessitate non esse.

4ª probaõ insigne paradoxū mihi videtur, et haud

difficile ostenditur: quia si in illis omnibus nulla apparet necessitas antecedens, et inevitabilis ad actum Charitatis, et omnia componi possunt cum omissione illius pure negativa, et innocenti, stare poterit, aliquem posse, et debere in conscientia elicere actum, et re ipsa non elicere, et nihilominus non peccare contra communem omnium apprehensionem, imo et contra veritatem, secundum quam potenti, et debenti, et non facienti, non facere, prescindendo a quolibet alio, ad culpam imputatur: quod in principijs huius Authoris magis adhuc urgere videtur, qui cum suis contendit, omissionem actus precepti, etiam illam, cui alius actus positivus, presertim si aliàs malus non sit, occasionem prebuerit, esse immediate formaliter peccaminosam, et non precise mediate, et in causa; quia nimirum etiam tunc sic omittens supponitur immediate potens, et obligatus ad actum, et per hoc solum constituitur omissio illius formaliter immediate peccaminosa.

Repugnat igitur ex ipsis terminis, omissionem esse pure negativam, et innoxiam, et non privativam, et peccaminosam, si illam precedant potestas, et obligatio ad actum; quia ut carentia, vel omissio actus sit privativa, et inculpabilis, solum exigitur, quòd sit carentia actus possibilis immediate, et debiti ex precepto: sed quando voluntas intelligitur instructa sufficienter ad actum Charitatis, et cum precepto pro tunc urgente ad diligendum Deum, actus Charitatis esse immediatè proximè possibilis, et debitus, cum sufficientia prestet esse illum possibilem, atque preceptum, esse eundem debitum: ergo non poterit non esse illius omissio, (si exerceatur) privativa, et peccaminosa, vel voluntas tunc omittens, non poterit non esse formaliter peccans, cum omittat actum, cum potest, et debet eum elicere, ut loquitur S. Thomas 1.2. q. 6 a. 3º nihil ultra requirens in omissione alicuius actus, ut peccaminosa sit.

Hinc frustra laborat prefatus A. querens contradictorium huius, voluntatem ratione precepti ~~——~~ imperare actum Charitatis, et voluntatem ratione habitus ~~——~~ elicere Charitatis actum, quod duplex esse affirmat, seu in duobus distineri; scilicet in eo, quòd

voluntas ratione præcepti non imperet actum Charitatis, et in eo, quod eadem voluntas ratione habitus non eliciat Charitatis actum: in quorum neutro peccatum reperitur, cum voluntas non sit obligata ad illud imperium, et aliunde præcise ratione habitus non elicere actum Charitatis, peccatum non sit; maxime cum illud ut summum possit dici non implere præceptum, et peccare formaliter præseferat transgredi præceptum. Addit præterea, non quamlibet omissionem, sed causalem tantum posse esse peccaminosam, quia illa sola dicit propriam voluntatis determinationem sine qua peccatum uti formaliter, et essentialiter imputabile, intelligi non potest.

Relinquitur, inquam, quod contradictorium insinuatum integrè subsistit, etiam quando voluntas nullo subiacet præcepto, et nullo insuper ad Charitatis actum facultate instructa est; nam etiam tunc, et quidem necessario, distinget, voluntatem ratione præcepti non imperare, et similiter ratione habitus non elicere Charitatis actum. Non ergo sic exponenda est libertas contradictionis, ut pote quæ tota esse debet ex parte actus, vel exercitij, et ex præsuppositione actus primi proximi plene, et adequate constituti; quatenus nimirum voluntas intelligitur potens facere, vel non facere, subinde ergo non facere, quod unum est ex extremis libertatis contradictionis, supponit, ut tale extremum est, in voluntate potentiam expeditam ad facere, ut pote per quam tanquam per formam redditur non facere liberum, et imputabile. Quapropter in quæstionis hypothesi, quicquid sit de prima parte, scilicet voluntatem ratione præcepti imperare actum Charitatis, in 2.a, nempe voluntatem ratione habitus elicere Charitatis actum debet voluntas accipi ut existens, et ut re ipsa instructa habitu, et reliquis prærequisitis ad Charitatis actum, et insuper ut cognoscens præceptum sibi impositum: quod enim præceptum ingrediatur alteram illam priorem partem, quæ distinctam omnino libertatem prætendit, et præsupponit etiam, non impedit, idem præceptum etiam ingredi constitutionem alterius, et posterioris partis, atque libertatis, cum quæstio non sit de voluntate præcise potente amare Deum, sed de voluntate potente, et sub lethali obligata eundem amare; sed non amare Deum, ut est contradictorium

exercitiu amandi ipsu, q. voluntas intelligibilis potens, et obligata, non e pure negative non amare, sed non amare privativu, cum non precise neget, l excludat amore Dei, sed amore, qui potest, et debet hic, et nunc elici: q.

Hinc in eo casu voluntas non e precise non implens preceptu diligendi Deu, quod certe verificari potest de voluntate etia non existenti, sed voluntas non implens illud, cum potest, et debet, et consequenter formalissime transgrediens preceptu diligendi Deu. Similiter omnino illa erit determinative a voluntate, eiusdem q propria, et libera determinatio, indirecte, et interpretative, si prava sit: ad hoc quippe solu exigitur, quod voluntas potens, et debens se determinare ad amandu, non se ad amandu determinet; si v.o prava non sit, atq etia repugnet, erit libera, atq imputabilis ratione actus, l in actu per quu inducitur, et occasionatur; at etiam tunc presupponi debet in voluntate potestas, et debitu diligendi Deu; nam alias non imputabitur illi ad culpa, quod ratione talis actus excluserit, l impedierit actu Charitatis: nisi forsan, vt suprà premonuimus, identidem impediat existentiam principii necessarii ad actu precepti, alias ex Divina ordinatione certo futuri: sed in eo casu, si voluntas per aliu actu non prohibitu, et impeditivu actus illius occasionantis omissionem acquireret potestatem ad amandu Deu per habitu constitutu non haberet nova libertate in exercitio dilectionis Dei.

Sed instat adhuc; et ex nostro dicendi modo inferri, ostendit, voluntatem obligata ad actu Charitatis, ratione principii supernaturalis omittere illum determinative, et consequenter ratione eiusdem principii peccare: quandoquidem asserimus, libertatem voluntatis ita obligate constitutu per illud principiu ee identidem potentia proxima libera ad omissione peccaminosa, atq etiam principiu supernaturalem, et cognitionem precepti expedire voluntate ad omittendu actu preceptu, subinde q ad peccandu: quod satis absonu apparet; quippe

ex terminis ipsis absurdissimũ ẽ dicere, voluntatem per principiũ supernãale expediri ad peccandũ, l rãone illius peccare: ut g hęc non sequantur, tenendũ ẽ, indifferentiã propriã potestatis liberę cstitutę per principiũ supernãale precisè versari inter actũ, et eius omissionẽ pure negativã, et cum aliunde habitus Charitatis optimè cohęreat cum simili omissione, poterit, et debebit cstituere potestatem proximã ad actũ Charitatis etiam pro eodem instanti preceptũ.

Cæterũ instantia hęc facilè in suũ Authorem retorquetur, apud quem saltem principiũ supernãale cstituit potestatem proximã liberã ad actũ, et non actũ, seu ad omissionẽ negativã illius, quin tamen minus absonũ sit dicere, principiũ supernãale, nempe habitũ Charitatis expedire voluntatem ad non amandũ Deũ, l voluntatẽ rãone illius habitus Deũ non amare; quandoquidem hic loquendi modus significat, principiũ illud trahere, l inducere voluntatẽ ad non amandũ Deũ, l ideo desuper infundi, ut voluntas non amet Deũ, sed liberè, quamvis negative eius amorem omittat. Sicut g retorsionem istam diluere conabitur explicans predictas ppes ut capaces multiplicis sensus, easdem admittens, si sensus sit, voluntatem ita per habitũ, l quodcumq aliud principium fieri proximè potentem amare Deũ, ut non determinetur, neq necessitetur, sed adhuc indifferens persistet, quòd principiũ sufficientiam afferat, et non necessitatem, et permittat voluntati omissionem actũ, cuius principiũ ẽ, et cseqüenter idem principiũ cstituere potentiã formaliter liberã ad eandẽ omissionẽ; nam hęc libera intelligi non potest, nisi per denominaonẽ a voluntate proximè potenti ad actum, tanquã per formã; negans tamen easdem ppes, si sensus sit, principium supernãale cœdi, ut omittatur actus, l ut facilitet omissionem actus aliàs difficilem, l etiam impossibilem impossibilitate non cnsistente in defectu potestatis proximę ad actũ.

Similiter nos respondemus ad instantiã cœdendo, voluntatem rãone principij supernãalis ut cstituentis potestatem proximã ad actũ Charitatis directe, et identidem, licet indirectè, ad omissi-

onem illius, atq etiam vt Dstituentis formæ, a qua omissio, si Dtingat erit libera omittere actū illū, et in eodē sensu ad eam Domissionem expediri; et negando, Dstitui, et expediri voluntatem per illud principiū, vt per illud, quod datur ad omissionem tanquā finē, l cui imputari possit, aut debeat, omissionē existere: quandoquidem non solū non datur principiū supernāāle, vt omittatur actus, verū etiam neq ipsa voluntas, cui vnicè imputatur omissio, ē libera, vt eum omittat, sed vt laudabilior sit, si altrum ponat libere, et potens illum omittere. Si his addatur Lex, et præceptū de ponendo actū, vt evenit in præsenti, idem dicendū ē de potestate proxima ad actū Dstituta per principiū supernāāle, et cognitionem Legis: quandoquidem, vbi non ē lex, nec prævaricatio, ad Rom. 4, quin propterea Lex peccatū sit, vt notatur ibidem cp. 7.

Quemadmodū enim Lex non datur ad peccandum, et tamen Dstituit potentiā proximā ad peccandū, non sicut id, cui tribuendū sit, quòd peccatū ponatur, sed sicut id, quod, si non esset, non existeret peccatū ex defectu scilicet potestatis proximæ ad illud, et quin etiā propterea dici debeat expedire voluntatē ad peccandū; qa hoc propriè acceptū sonat amotionem alicuius obicis, ne existat peccatū, sed vnicè sustineri potest locutio in sensu improprio, et prout præcisè significat, non fore voluntatem potentē proximè peccare, nisi Legis cognitione aliquid seu præcipientis, seu prohibentis instructa Dsit: ita tenendū ē de principio supernaturali Dstituenti potentiā proximam ad actū supernaturalē præceptū, quæ identidem sit potentia proxima ad omittendū illum, et Dsequenter ad peccandū; quippe voluntas non facta potens proximè per principium supernāāle non ē potens liberè omittere actū, sed necessitata ad illū omittendū, et Dsequenter neq intelligitur formaliter obligata ad talem actū; qa obligāō huiusmodi essentialiter includit et potestatem ad actū, et Legis ad eum obligantis cogni-

tionem. Quapropter erit tunc principium illud id, per quod constituitur potestas proxima ad peccandum, et forma, per quam omissio reddatur libera, ut pote in quam, utì esse positivum non habentem non potest cadere alia denominatio libertatis, quam extrinseca petita per actum sui liberum proximum, et potestatem ad actum omissum. Caeterum principium illud constituet tum eam potestatem, tum illam libertatis formam, tanquam id, sine quo ea potestas, et forma intelligi non possunt, atque proinde sine quo ita praeexistente, et constituente omissio actus non esset neque immediate libera, neque immediate peccaminosa. Immediatè, inquam: quia, si placuerit ponere libertatem aliam priorem ad impediendum, vel non impediendum existentiam principii necessarii ad actum praeceptum, non erit opus pro illius constitutione praefato principio, sed tunc peccatum propriè formaliter, et immediate stabit in impediendo existentiam illius principii, et non nisi mediatè, et per denominationem ab ea libera, et peccaminosa impeditione in omittendo actum supernaturalem praeceptum.

In his autem subodorare vel minimum Pelagianismi saporem est quaerere nodum in scirpo: quippe Pelagii error non consistebat in eo, quod praeceptum, vel potius illius cognitionem ad constitutionem actus sui liberi exigeret, sed in eo, quod praeter Legem, et exempla Christi post Evangelii promulgationem nullam aliam gratiam requireret, ut voluntas esset proximè potens ad quoslibet actus salutares; imo neque Legem, et exempla Christi prorsus necessaria, seu ad simpliciter posse, sed ex quadam abundantia, seu solum ad facile posse reputabat admittenda; quatenus asserebat, posse hominem omni destitutum instructione per Legem, et exempla, suis quoque solis viribus relictum et cognoscere, et facere, quaecumque opus essent ad salutis aeternae consecutionem.

Sectio 4

Solvuntur argumenta contraria

Opponunt 1º: habitus Charitatis constituit potestatem proximam ad amandum Deum, quando non instat praeceptum eum amandi: quia etiam

quando, l pro instanti, pro quo viget illud preceptum. Antu Ostat: qa aliàs otiosus semper foret, et ferè inutilis, nisi forsan ad voluntatis ornatum. Ostra vo suadetur 1o: qa preceptum e quid extrinsecum habitui, et illum immutatum relinquit: ergo si habitus habet ratione sui Ostituere potestatem proximam utique liberam, de qua procedebat antu, et propterea illam, non vigente precepto, Ostituit, eandem, etiam instante precepto Ostituet: qa idem manens idem, semper e natum facere idem, et maximè in genere causæ formalis. 2o: qa huiusmodi habitus propterea infunditur, vt voluntas etiam pro statu viæ, in quo non necessitatur diligere Deum, fiat proximè potens ad illum diligendum: ergo etiam pre intelligi debet, et quidem maximè, qdo viget preceptum, cum tunc maximè necessaria sit potestas ad actum Charitatis, quam ratione sui solius voluntas non habet; quippe aliàs, si post elicientiam actus superveniret, iure diceretur post bellum auxilium. 3o qa incredibile apparet, a simili habitu e prescindendum, quotiescumque imminet, l invenitur possibilitas proxima peccati, pro cuius vitatione potissimum Ocaditur. Et hinc 4o: qa cum vix vnquam voluntas non sit potens proximè peccare (licet enim non semper obligent precepta positiva, negativa semper vigent) vix vnquam habitus deserviret ad producendum actum charitatis, nisi (contra quod supponitur) statuatur cum forma compossibilis cum peccato actuali lethali.

Respondetur negando Ostram, et illius 1a probatio instatur in visione beata, quæ etiam extrinseca e habitui Charitatis, et nihilominus efficit, potestatem proximam Ostitutam per habitum non ee liberam, sed determinatam, et antecedenter necessitatam ad diligendum Deum. Quemadmodum ergo pro diversitate cognitionis, quæ preter habitum requiritur Ostitutioni potestatis proximæ, efficitur, hanc ee liberam, l necessariam, similiter, prout fuerit absens, l presens preceptum, fiet, potestatem proximam, quæ libera sit, Ostitui posse, l non posse per habitum, qui supponatur indivisibilis cum peccato; quippe non diligere Deum, quando voluntas e potens, et obligata antecedenter, prescindendo a quocumque alio,

est peccaty. Et ratio pro omnibus est, tam cognitionem Dei, quam præcepti instantis cognitionem esse quidem extrinsecus habitui, sed intrinsecus actui 1o, et potestati proximæ, seu potius voluntati ut proximè potenti: ergo licet habitus in se, et intrinsecè immutatus permaneat, si tamen varientur reliqua constitutiva, immutabitur intrinsecè, et essentialiter potestas proxima, seu voluntas in esse proximè potentis, et ut voluntas non utcumque, sed liberè sit proximè potens diligere Dey, necessy est, illæsam undique manere indifferentiæ illius activæ ad acty, et illius omissionem, quæ 2a prætensam ab adversarijs constitutionem non permanet, quia præceptum præstat antecedenter proximè impossibilem omissionem actus non peccaminosæ, et peccaminosæ omissionem reddit pariter habitus antecedenter proximè impossibilem, et aliunde ex terminis prorsus chimerica est omninò libera actus, quæ neque peccaminosa sit, neque non peccaminosa. Neque oppositum probat objecty prologuiy ut pote quod soly verum est, quando illud est unicum constitutivum, vel ejus reliqua constitutiva similiter eadem manent. Præterea dici potest, habitum Charitatis ratione sui naturam esse constituere voluntatem proximè liberè potentem, si libera sit a Lege, sed ratione sui impotentem ita voluntatem constituere ut Legi subiectam, sicut ratione sui constituit potestatem proximam liberam voluntatis non videntis, sed per Fidem cognoscentis Dey, et nonnisi necessariò potentem, seu potestatem necessariam voluntatis videntis Dey.

Ad 2um respondetur, habitus supernè infundi, ut voluntas non qualitercumque, sed permanenter, ac per virtutem, si non propriam, ipsi tamen appropriatam, sit proximè potens ad actus supernaturales. Cæterum habitus huiusmodi, si incompatibiles sint cum omissione actus, uti in casu quæstionis supponitur habitus Charitatis, non posse esse principiy proximum actus supernaturalis liberi, et loco eorum pro ea hypothesi substituendum esse aliud supernaturale principiy sive intrinsecy, sive extrinsecy, quod ad producendy acty præcepty æquè prodest, ac habitus. Neque propterea inutiles, et otiosos probari similes habitus: quia non semper potestas proxima libera ad acty est identidem proxima potestas ad peccandy; imo vix unquam,

si solu insinuatur præceptu positivu ue diligendi Deu; quia præceptu istud modu dedit laxissimas, et intra quodcumque instans diuturni illius spatii potest illi satisfieri, longe prius, quam urgeat præceptu: tum quia habitus præexistens Charitatis ius affert, ut voluntati pro simili urgentia, si ad eandem perventu sit, offeratur aliud principiu æque potens et unice differens ab habitu, quod componi possit cum omissione graviter peccaminosa. Quare habitus non est post bellu auxilium, sed potius anticipatu, et longe amovens periculu peccandi multo pridem, quam urgeat præceptu. Quoad reliquu constabit ex solutione ad 4am probationem.

Ad 3am dicendu est, non solu non esse incredibile, veru etiam non aliter intelligi posse constitutionem potentiæ proximæ liberæ ad actu Charitatis pro eodem instanti præceptu, et quæ consequenter sit simul potentia immediata peccandi, nisi præscindendo ab omni illo, quod sit indiungibile cum peccato lethali: quippe est de conceptu essentiali potestatis proxime liberæ, subindeque etiam cuiuslibet constitutivi illius, posse diungi cum quolibet extremo eiusdem libertatis, et unu ex extremis libertatis proximæ, de cuius constitutione modo disputamus, est peccatu, cum quo supponitur indiungibilis habitus Charitatis, a quo propterea necessario præscindendu est, donec intelligatur positive superatu peccandi periculu, seu positive exitens non peccatu.

Ad 4am dicimus, non ideo fore proxius otiosu habitu Charitatis, sed quam frequentissime posse esse principiu immediatu dilectionis Dei supernaturali etiam liberæ: quia non solum metaphysicus potius, quam moralis est casus, in quo pro determinato instanti obliget præceptu positivu amandi Deu; veru etiã sæpius contingit, nequidem contra præcepta negativa imminere periculu peccandi, quod reperitur necessario in potentia proxima peccandi: quia haud infrequenter ne meminimus quidem eoru, quæ contra ea præcepta nos sollicitant, præcipue dum sedulo Divinaru perfectionu meditationi, in qua ignis Divini

amoris exardescere duerit, intenti sumus. Non raro insuper aliunde, seu ex alio motivo negamus dæmonis cogitationibus allicientibus ad peccandum, et illico illucescere incipit lumen Divinæ cognitionis, ut superato iam obice imminentis peccati, securius, liberius, et ardentius dilectioni Dei insistamus. Multoties igitur, et sæpissimè etiam pro hoc statu potest habitus Charitatis esse principium immediatum actus Charitatis liberi. Præterquamquod quotiescumque iste habitus supponitur in instanti antecedenti existens, intuitu eiusdem ut identificatæ cum gratia sanctificante, velut individui comitis illius, deducuntur a Deo uberrima auxilia ad superandas tentationes.

Opponunt 2°: adiutorium illud, sine quo dictum Adamo secundum Aug.^{um}, et Angelis prævaricatoribus, includebat gratiam sanctificantem, et consequenter habitum Charitatis, ut cum multis docet P. Dechamps lib. 3 de Hæresi Janseniana disp.^e 3 cp. 20: nam aliàs verum non esset, potuisse, et debuisse Adamum perseverare in illo adiutorio, seu gratia, ut affirmat Aug.^s; sed in Adamo, et Angelis gratia fuit simul potentia proxima ad peccandum, cum reipsa peccaverint: ergo potest per habitum Charitatis dictum potentia proxima ad actum præcepti, et etiamsi simul detur potentia proxima peccandi. Hoc argum.^{tum} non solutionem nostram, sed hypothesim, sub qua illa procedit, oppugnat. Et unice deservire posset ad probandum, gratiæ habitualis et Charitatis habitum diungi posse cum peccato actuali, cum quo reipsa in Adamo, et Angelis prævaricatoribus diuncta est potestas illa proxima, qua potuerunt, et debuerunt observare præceptum Dei, subindeque cum eodem lethali peccato diuncta fuit gratia habitualis, si per istam constituta fuit eorundem proxima potestas ad actum præcepti.

Negandum igitur est assumptum argum.^{ti}, scilicet potestatem proximam Adami in instanti, in quo peccavit (et idem esto de proxima potestate Angelorum peccantium) fuisse constitutam gratiâ habituali, vel habitu Charitatis, sed alio auxilio sufficienti, et proportionato actui, qui eidem præceptus prætendatur, et quod nomine adiutorij sine quo potissimum à Theologis secundum Aug.^{um} venit intelligendum, licet de obliquo subaudiantur simul gratia sanctificans, et habitus illam comitantes ut præ-

existentes in instanti antecedenti, et servandi tunc, et deinceps, si præceptum fuisset observatum: propter quæ dona sic de obliquo dnotata optimè verificantur, quæcumque per Aug.^s attribuuntur illi adiutorio; nam ipsum ex pluribus componebatur, integritate scilicet naturæ, gratiâ, et donis habitualibus, et auxilio sufficienti: ita tamen, ut solum auxilium sufficiens dstitueret eam potentiam proximam diungibilem, et re ipsâ diunctum cum peccato; cætera vero præcisè dnotarentur ut præexistentia tempore antecedenti, et servanda, vel amittenda, prout voluntas eorum sufficienter instructa observaret, vel transgrederetur præceptum: quippe hoc ipso verum est, potuisse eos perseverasse in accepta iustitia, et hac iustitiâ perducendos fuisse in finem supremæ fœlicitatis, nisi eam deseruissent, ut ex ipsis terminis dstat.

Opponunt 3º. P.P., et Conc.^a sæpius nos docent necessitatem, et influxum grat., et Charitatis in actus salutares: ergo admittendus est huiusmodi influxus, etiam dum actus Charitatis sub præcepto est. Dfirmant: gratia, et Charitas habitualis re ipsa dcurrunt immediate ad dignificandum actum Charitatis elicitum a iusto pro instanti, pro quo urget præceptum diligendi Deum, ut apud omnes certum est: ergo debent positivè intelligi in signo proximo potestatis, et libertatis ad eundem actum: tum quia aliàs actus ille non esset fœliter, sed tantum materialiter, et dcomitanter actus hominis iusti: tum quia satis communis est apud Theologos, sententia statuens, actum supernaturalem etiam Charitatis non posse dstitui meritorium de dsigno glorie per gratiam sanctificantem eum non præcedentem, sed ad ipsum subsecutam.

Respondetur, non posse in præsenti aliquod argumentum validum dfici ex doctrina Patrum, et Conciliorum circa necessitatem influxus grat. ad actus salutares, quia tunc dtra Pelagium disserebant unice intenti, ut persuaderent, hominem non posse elicere vel minimum salutarem actum solis suis viribus, et sine auxilio desuper, et gratis dcesso, et propterea quodcumque simile donum gratiam, et Charitatem compellare non dubitabant, ut etiam agnovit Palaneus q. 10 de Spe

num. 15, et quam eruditissimè, et penè dogmaticè afirmat D. Fontaine in Constitutione Unigenitus propugnatâ ad ppem 50 cp. 6. Theologis igitur incumbit inquirere indolem, et diversitatem gratiarum, ijsdemq attribuere munera, ad quæ exiguntur, et satis, superq ostensum est, munus principij immediate activi in questionis hypothesi gratiæ habituali, et habitui Charitatis convenire non posse.

Afirmatio ab adversarijs institui non debuerat, frequenter asserentibus, actum Charitatis disponentem ad iustificationem reddi de condigno meritorium gloriæ per ipsam iustificationis gratiam, quæ iuxta neminem eorum ut sanctificans (in quo tantum sensu est condignificativa) illum præcedit; imo iuxta plures eorum ne quidem ut auxilians, sed præcisse subsequitur. Absolutè exigatur per me præcedentia gratiæ iustificantis, ut actus propriè iusti sit, et de condigno meritorius vitæ æternæ, sed præcedentia hæc non potest, nec debet admitti physica, et immediata, sed physicè mediata, et moraliter, atq in debito immediata, quatenus scilicet pro illo priori immediato ad actum Charitatis præceptum non intelligatur positivè existens gratia, sed ab ea præscindatur; intelligitur tamen, eam extitisse in instanti immediate antecedenti, et debitum, atq ius eandem etiam tunc conservandi, modò præcepto satisfiat, quin imo etiam auxilium constituens potestatem proximam ad actum existit, et conservatum est ad exigentiam gratiæ præexistentis: hoc quippe sufficit, ut tunc eliciens actum Charitatis se, et omnem dignitatem, quam a gratia sortitur Deo submittere censeatur: dignitatem, inquam, quæ sua ipsius erat physicè in instanti antecedenti, et sua etiam tunc est moraliter, et quoad effectum huius summissionis, cum ius habeat, ut in eo illa conservetur sub conditione elicientiæ actus Charitatis, et identidem hanc conditionem purificet. Cum vero hinc refundatur a gratia in actum prætensa condignificatio, hic evadet de condigno meritorius, etiamsi meritorius de condigno non sit actus dilectionis se disponentis ad iustificationis, in quo, cum non præcesserit ius illud, neque possessio gratiæ, non potest verificari gratiæ dignitatem in elicientia illius actus ut propriam cum elicienti Deo subijci, cum potius elicatur ad acquirendam gratiam, et illius dignitatem, et ab eo, qui antecedenter immediatè erat

in peccato, et obnoxius illi, ergo tunc futurus, nisi Deus misericorditer ipsi remittat.

Instabis: argum.to vulgari maioris Inaturalitatis, quae reperitur in eo, quod actus Charitatis procedat ab habitu, quam ab alio quocumque principio, subinde q. etiam in quaestionis hypothesi admittendus est influxus physicus immediatus praedicti habitus. Respondetur, maiorem Inaturalitatem praefati processus tunc solum eundem posse probare, quando aliàs absolutè possibilis ostenditur, seu quando in actu 1.o proximo necessariò praescindendus non est ab habitu. Cum v. in casu quaestionis ostensus sit, debere praescindi ab habitu ex parte actus 1.i, et potestatis proximae, si salvanda sit libertas actus, neque magis, neque minus Inaturaliter poterit admitti influxus immediatus habitus in eum actum, et tunc solum actus Charitatis procedere poterit, et Inaturalius procedet ab habitu, q.do ita voluntati antecedenter Inaturalis fuerit actus, ut licet non sit ille necessarius, intelligitur saltem amotum periculum amittendi habitum, et statum gratiae.

Opponit 4 Bolivar: Deus x.a Scholae nrae principia constituitur proximè, et expeditè potens conferre nobis consensum salutarem per Scientiam Mediam de existentia eiusdem consensus sub determinata supernaturali libertate, et per carentiam, l. omissionem eiusdem consensus impedibilem: q. etiam poterit voluntas creata constitui proximè potens ad Charitatis actum per habitum Charitatis impedibilem per omissionem liberam eiusdem actus Charitatis. Nego conseq.am propter apertum, et evidens discrimen: q.a Scientia Media solum constituit potestatem immediatam Dei ad praedefinitionem, l. non praedefinitionem consensus nri utrique coniungibilem cum praedefinitione, et non praedefinitione, et per neutram consequenter impedibilem; non v. potestatem Dei proximam ad consensum, l. non consensum ut actum suum, l. exercitium liberum: q.a consensus iste obtum est, et non actus Divinae libertatis, et actus solum creaturae, et exercitium libertatis creatae, quae cum non constituatur Scientia Dei Media, sed ab illa praescindat, potest per non consensum impedire scientiam conditionatam de consensu, indirectè scilicet, et per substractionem

materiæ, atque proinde etiam potestatem Dei expetit; non quidem ad conferendum, quantum est ex parte Dei, Concursum, sed ad prædefiniendum, seu cum effectu conferendum illud; cuius nihil simile requiritur in præsenti, cum disseratur de præcedentia physica, et non purè obiectivâ, et de impedibilitate potestatis proximè liberæ per exercitium eiusdem potestatis, quam omnino repugnare, fere demonstratum est.

Disputatio 3a

Utrum actus Charitatis immediatè disponens ad iustificationem, a gratia, vel habitu procedat, vel procedere possit?

Affinis est præcedenti controversiæ, et sub eisdem suppositionibus procedit, inseparabilitatis scilicet, seu identitatis habitus Charitatis cum gratia sanctificanti, et utriusque cum peccato lethali tam actuali, quam habituali indiungibilitatis, quibus præterea addendum est (quod etiam in præcedenti disputatione locum habet) sermonem non esse de habitu, et gratia per creationem producta, et extrinsecùs assistenti, impressura tamen in animum, eidemque unienda, si per contritionem perfectam illius virtute elicitam se ad eam unionem præparet, neque de gratia seu habitu inhærente animæ Xpti, indeque replicanda in anima illius, qui tali habitu, seu gratia adiutus per contritionem se disposuerit: quia in utrâque hypothesi nulla est difficultas, nisi quæ in eadem includitur, scilicet voluntatem extrinsecùs adiuvari, et gratiam, quamvis accidens sit, præcisivè ab inhæsione existere, seu simul duo distincta, et longe inter se dissita subiecta afficere. Disputatio tamen præsens eodem modo procedit, sive urgeat præceptum eliciendi contritionem perfectam, quod nimirum instet obligatio se iustificandi, et non supersit aliud iustificationis medium, sive secus; ita ut sine novo peccato iustificatio differri possit.

Sectio 1a

Negativa sententia stabilitur.

Ita communiter nostri D.D. cum Lex.o Lib. 8 de Gratia cap. 12. Sec-

tistę cum suis Seraphico, et Subtili Magistris, et ex Dominicanis Capreolus, Araujo, Thomasius, et alij satis plures, quibus accedunt ex alijs Curiel, Lorca, et Zumel contra communiorem apud Dominicanos sententiam post Caietanum, Bañez, Albarez, Medinam, utrumque Sotum, quos refert, et sequitur Aliaga dub. 21. de Iustificat., quibus ex nostris adhęrent Vazquez 1.2. disp. 121, et eiusdem fidissimus Achates P. Torres 2.2. disp. 77, et P. Valencia 1.2. disp. 8. q. 3., et unus, vel alter Recentior ingenij exercendi causâ, et aliâ viâ incedens, quę proxime disputationis pręsentis, et decursu pręcedentis pręoccupata relinquitur.

Conclusio hęc omnibus illis suaderi poterit argumentis, quibus nostri in Philosophia reijciunt mutuam physicam prioritatem causarum, et influxum formę substantialis efficientium in ultimam suę dispositionem; et pręterea reddit fere ineluctabile argumentum, quo in pręcedenti disp.e usi sumus contra similem influxum in actum Charitatis pro instanti, pro quo urget pręceptum; quippe contritio perfecta immediate disponens ad gratiam iustificantem, immediate pariter libera est, aut esse posse supponitur: ergo potestas proxime elicitiva illius debet esse coniungibilis cum omissione immediate liberâ eiusdem perfectę contritionis, cum indifferentiam huiusmodi essentialiter pręseferat omnis potestas proxima libera: sed habitus Charitatis vel quatenus identificatus cum gratia sanctificante, vel quatenus ab eâdem inseparabilis, vel quatenus aliunde ratione sui indiungibilis cum peccato lethali etiam habituali est pariter indiungibilis cum omissione libera contritionis perfectę in illo, qui supponitur antecedenter in peccato lethali existens, quandoquidem omissio hęc in simili peccatore secum adfert necessario habitualitatem continuatam, vel continuationem habitualis peccati pro eodem instanti, pro quo omittatur contritio perfecta, et cum hac habitualitate, seu continuatione proxime indiunxibilis est habitus Charitatis: ergo potestas proxima peccatoris ad actum contritionis perfectę nequit constitui per habitum Charitatis.

Explicatur id magis, et aliter eadem ratio proponitur: possibile est; imo et nimis frequens, hominem, qui in peccato erat,

proximè potentem elicere actu contritionis illum omittere, et consequenter continuare in statu peccati lethalis; aliàs omnis proximè potens elicere perfectam contritionem, et se disponere ad iustificationis gratiam, iustificaretur: quod planequam falsum est: ergo quoties id contingit, potestas proxima ad illum actum coniungitur cum omissione libera dispositionis ad iustificationem, et cum statu peccati lethalis, ut ex terminis ipsis evidens est: ergo si illa potestas proxima includit habitum Charitatis vel identificatum cum gratia sanctificante, vel radicatum in illa, habitus Charitatis, et gratia sanctificans coniunguntur in eâdem animâ cum peccato lethali habituali, et actuali, si aliunde pro eodem instanti supponatur, et agnoscatur urgere iustificationis praeceptum, ut etiam evidens videtur.

Neque dici potest, nisi planequam voluntarie, et exoticè, potestatem proximam ad perfectam contritionem aliter constitui in eo, qui eam elicit, scilicet Charitatis habitu, et aliter in illo, qui eam omittit; quia saltem deduceretur, in eliciente reipsa contritionem non salvari libertatem, et insuper non est, cur non sit, vel non possit esse eadem constitutio potestatis proximae in utroque. Insuper quia in praesenti providentia uniformis est potestas proxima ad contritionem perfectam in utroque, nempe in eliciente illam, et in omittente eandem, cum uterque antecedenter eodem modo peccator supponatur.

Neque rursus dici potest, potestatem proximam ad contritionem non includere statum peccatoris, etiam ut in instanti antecedenti existentis, et pro illo duraturi, nisi eliciatur contritio, sed ab eo praescindere, cum saepius simili contritione exerceantur illi etiam, qui iam iustificati sunt, et propterea est, quantum est ex parte sua, coniungibilem cum omissione contritionis. Nam contra 1° est, potentem sic proximè ad contritionem esse memorem praefati status, et cognoscere, se nondum esse iustificatum: cum vero huiusmodi cognitio ingrediatur constitutionem illius potestatis proximae, nequit illa praescindere a praedicto statu obiective accepto, vel ut cognito. Contra 2°: quia talem statum peccatoris esse circumstantiam subire afficientem eum, qui proximè potens est ad contritionem in casu quaestionis, negari non potest, cum aliàs reipsa, seu cum effectu non posset perfecta contritio esse ultima dispositio ad gratiam iustificationis.

Quare si tunc omittatur Itritio, ut omitti potest, Diungetur ea potestas proxima cum Itinuatione status peccatoris habitualis, ac proinde nequit non Istitui per principiy Iitinctis ab habitu Charitatis proxime indiungibili cum illius status Itinuatione. Verum quidem ē, eum, qui iam iustificatus ē, sæpius, et quam utilissime se exercere Itritione perfectâ secundy illud, qui iustus ē, iustificetur adhuc, et qa nemo scit, an vere iustificatus sit, et Itus amore, vel odio dignus sit, et propterea tunc dirigitur cognitione, qua scit, se graviter peccasse, et nescit, sibi ēē remissy peccaty, vel qa licet id sciret, cognoscit attamen, peccaty digny ēē, quod semel, et iterum et sæpius detestetur. Hinc tamen soly fit, potestatem proximy ad Itritionem Istitui posse per habity Charitatis, si re ipsa peccatum remissy sit, et Itritionis omissio non sit futura Itinuatio status peccatoris habitualis; secus vo, si nondy fuerit remissy peccaty, et hoc permansury sit, nisi per Itritionem se disponat homo ultimò ad gratig iustificantem.

Recursus autem ad distinctionem gratiæ sub munere auxiliantis, et moventis, et sub munere sanctificantis, Itendendo, gratig soly sub 2o munere; non vo sub 1o, sub quo Ivenit cum quovis alio auxilio sufficienti ēē indiungibilem cum Itinuatione peccati habitualis, quę in casu quęstionis necessariò comitaretur omissionem Itritionis, quamvis frequens, proxime inutilis ē, et fere præoccupatus inter proponendy discursy præcedentem. Nam Istitutio libertatis proximè liberę non ē opus rationis scindentis entitatem realiter indivisig in plura prędicata, sed quid physicy, et reale; ac proinde si gratia, et habitus Charitatis secundy uny prędicaty sint indiungibiles cum Itinuatione peccati habitualis, et re ipsa Istituunt potestatem proximy ad Itritionem, re ipsa potestas hęc erit indiungibilis cum ea Itinuatione, et Isequenter cum omissione Itritionis, et soly otiosè disputari poterit, undenam, seu ex quo prędicato Iveniat prętensa indiungibilitas gratiæ, et habitus, et potestatis proximę ad Itritionem ex eisdem Istitutę. Prętere: gratia, quę identidem, seu intransitive sit iustificans, non potest intelligi xa adversariis sub munere au-

xiliantis in actu 1°, nisi ut inhærens animæ, et ut eidem intrinsecè unita, ne aliàs Dtra eosdem inferatur possibilitas elevationis per auxilium extrinsecum; imo licet hic admittatur, quod auxilium istud supponitur accidens creatum etiam in Schola nostra non aliter adiuvat in actu 1°, seu constituit creaturam proximè potentem, quàm eidem inhærendo; sed munus sanctificandi exercitè, et in actu 2° est inseparabilis a gratia ut formaliter unitâ animæ, cum effectus formalis formæ cuiuvis nihil aliud sit, quàm forma communicata subiecto capaci. Nequeunt gratia, et habitus intelligi sub munere auxiliantis, et ut auxilians in actu 1°, ac (quod in idem recidit) ut constituens hominem vel Angelum formaliter proximè potentem ad aliquem actum, quin simul intelligantur sub munere sanctitatis, seu ut formaliter sanctificans; imo quodammodo prius, licet prioritate impropria, et rationis: quatenus modo nostro concipiendi prius est esse, quàm esse operativum, et ubique prior habetur effectus formalis cuiuslibet formæ, et sanctificare est apud omnes prius gratiæ habitualis effectus, et apud adversarios etiam independens ab omni alio etsi negativo, præterquam a gratia habituali.

Observandum vero quam maxime est, munera ista, si utrumque in actu 2° accipiatur, distingui inter se, non quidem ex parte formæ, quæ una, et simplex entitas est, sed ex parte exercitij, vel actionis. Nam auxiliare in actu 2° dicit actionem effectivam distinctam ab entitate gratiæ, et sanctificare unionem eiusdem gratiæ ad animam, quæ similiter a gratia distinguitur; sed auxiliari in actu 1°, seu constituere animam potentem ad actus dilectionis, et contritionis dicit simultaneè, et necessario quidem contra Adversarios, unionem ad eandem animam, et voluntatem. Quare intelligi nequeunt gratia, et habitus sub munere auxiliantis in actu 1° sine hac intrinseca sui unione, et consequenter quin simul, et præcisivè a quocumque alio intelligantur formaliter sanctificare, et rectificare voluntatem, et animam. Ineptius adhuc diceres, pro illo priori ad actum contritionis non intelligi gratiam, et habitum permanenter unitos, sed transeunter, aut instar auxilij transeuntis. Stra enim est, duplicem fore tunc pro eodem instanti unionem eiusdem formæ ad idem subiectum, transeuntem aliam, et aliam permanentem; et quia præterea

unio dicitur permanens, l transiens secundum conditionem formae transeuntis, l permanentis: et tam gratia, quae habitus ē, forma de se permanens: cum propterea non in motu consistat, sed qualitas sit, et dicatur, et facile non amobilis eē debet. Rursus: ostendant nobis Adversarij doctrinam aliquam S. Th.s, per quam manifesta nobis fiat distinctio huiusmodi, quae, si stabiliatur, poterit quisque pro suo libito quaecumque asserta tueri, v.g. hominem ut animal prius produci, quam ut rationalem, l ut animal productum se ipsum ut rationalem, l saltem dispositionem aliquam ad se ipsum ut rationalem producere.

Solum admitti posset influxus habitus Charitatis, et gratiae compositus cum libertate actus contritionis, si talis indolis foret, ut cum peccato componi posset, l ita inesse animae rationali, ut eandem posset non reddere formaliter sanctam, nisi saltem prius ab illa vi eiusdem habitus prius eliceretur actus contritionis, per quem expelleretur peccatum, et ipsa anima fieret subinde capax denominationis sancti. Caeterum in his plura miscentur ingrata adversarijs, et contra suppositionem factam in limine quaestionis; et propterea dici nequit ab eisdem, denominationem Sancti praeter formam positivam gratiae includere formam negativam, scilicet carentiam peccati tam actualis, quam habitualis lethalis; quia apud ipsos exclusio peccati ē formaliter extra constitutionem praedictae denominationis, et effectus secundarius, sed inimpedibilis eiusdem gratiae habitualis, ac proinde in nullo signo poterit iuxta eorum principia intelligi gratia cum habitu Charitatis inesse animae, in quo haec non intelligatur formaliter sancta, sed pro illo priori proximo, pro quo Peccator intelligitur proxime libere potens ad contritionem perfectam, non potest intelligi formaliter sanctus, ut iam probatum ē, et conceditur etiam ab adversarijs; ergo non poterit pro eodem signo intelligi habens sibi unitam gratiam cum habitu, et consequenter non constituitur per eandem proxime potens ad actum contritionis.

Efficacius autem hinc urgeri possunt Carmelitae Discalceati, qui disp. 2a de Iustific. dub. 6 contendunt, contritionem perfectam ne quidem de potentia Dei absoluta effici posse ab alio principio, quam ab habitu Charitatis in gratia sanctificante radicato: quia inde fiet, eam contritionem essentialiter supponere ex parte actus primi

proximi principij essentialiter indisponibile cum peccato lethali habituali, ac proinde nec cum dimissione libera Contritionis perfectæ, quod essentialiter pugnat cum indole actus formaliter immediate liberi. Fit inde præterea, et quidem evidenter, in nullo peccatore, qui reipsa non Conteritur, atque dum præceptum Contritionis viget, quod sæpius evenit, esse principij sufficiens ad eliciendum illum actum: quia nullus peccator non eliciens Contritionem sive præceptam, sive secus, extra Sacramentum (in quo unice casu loquimur) iustificatur, et habet gratiam sanctificantem: deest ergo illi sufficientia ad Contritionem, et ad adimplendum præceptum Contritionis, si illo urgeatur: quod Lutheranismum, et Jansenismum redolet, et secundum Fidem sustineri non valet. Sectio 2

Altera asserti nostri probatio.

Ea ex Scripturis, Concilijs, et SS. Patribus, ex quibus constat, gratiam sanctificantem cum habitu Charitatis, et alijs, qui gratiam semper comitantur, et sine ea neque inseruntur, nec servantur, Peccatoribus adultis misericorditer a Deo dari, quia Contriti sunt, seu per Contritionem perfectam (aut etiam imperfectam cum Sacramento Baptismi, vel Pœnitentiæ in Lege Evangelica) convertuntur ad Deum, et non ut convertantur, vel ut convertantur ad ipsum, ut constat ex illo Joelis 2°, Convertimini ad me, et ego convertar ad vos. Ezechielis 18, si autem impius egerit pœnitentiam... omnium iniquitatum eius non recordabor, et ut alia omittam Isaiæ 55, revertatur ad Dominum, et miserebitur eius: ergo conversio hæc omnino præcedit, et consequenter non procedit efficienter a gratia sanctificante, et habitu Charitatis.

Contra probatur 1° discursu familiari Hieronymo in Cap. 1 ad Ephesios, Aug. l. de Prædest. SS. cap. 17, et Concilio Arausicano canone 25 contra Pelagianos, et Semi-Pelagianos inferentibus, misericordiam, et auxilium Dei præire in negotio salutis omnem nostrum conatum ex illis verbis Apostoli ad Ephes. 1 elegit nos in ipso (in Christo) ante Mundi constitutionem, ut essemus sancti, et ex alijs eiusdem 1 ad Corinth. cap. 7 de se ipso ita locuti, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis; scilicet non quia eramus, sed ut essemus sancti; ut esset, et non quia erat fidelis: ergo similiter ex præfatis testimonijs concludendum est, Contritionem ultimo disponentem ad gratiam iustificationis præire, et non procedere efficienter a gratia

habituali; quandoquidem diximus Patres, et Concilioru nisi vnice videri in praecedentia simpliciter tali, aut proprie dicta, quae praeseferre auxilium, et misericordiam Dei, aperte insinuant adducta ab eisdem testimonia: sed similem praecedentis deversioni nam per contritione perfectum ad conversionem Dei in nos per infusionem grae, et culpae remissionem indicant aeque clare testimonia a nobis adducta: ergo.

Recursus ad distinctionem grae habitualis vt auxiliantis, et vt sanctificantis exclusus omnino relinquitur, et haud difficilius reijciendus venit recursus ad mutuam prioritatem in diverso genere causae, quam inducere praetendunt inter contritionem, et gratiam, vel habitum Charitatis, dicentes, illam praecedere in genere causae materialis, disponendo subiectum, nempe animum rationalem, ad suscipiendam gratiam habitualem, et remissionem culpae, et praecedi simul in genere causae efficientis a gratia, et habitu Charitatis, quatenus vel vtraque, vel habitus in gratia radicatus est principium effectivum contritionis. 1° scilicet, quia vbique reliquis Theologis, atque Philosophis displicet ista mutua realis, vera, physica duorum prioritas, nunquam admissa a Philosopho, qui in Lib. de Causis solum admittit mutuam duorum prioritatem inter causam efficientem, et finalem, quia haec non physice realiter, sed intentionaliter, et consequenter non vt physice, sed vt intentionaliter praeexsistens influit in illud, a quo efficienter producitur, et inde quodammodo inter causam, et formalem, vti statim explicabitur.

2°: quia S. Th.s aperte negat grae habituali causalitatem istam effectivam in casu quaestionis tum in 4 dist. 17 q. 1. a 3 quaestiuncula 1. ad 1 dicens: gratia (loquitur de habituali) in remissione culpae non se habet, sicut agens medium, sed sicut causa formalis; se haberet autem vt agens medium, si efficienter produceret contritionem; quia hac de causa 3 p. q. 85 a 4 ad 3 id concedit poenitentiae dicens: poenitentia expellit omne peccatum effective, in quantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex Divina gratia, homine cooperante. Item a 4 ad 2 quaestione ita locutus: alij dicunt, quod grae infusio, et culpae remissio (quas sibi merito in idem recidere, statuit) praecedunt motus praedictos (dilectionis in Deum, et detestationis in peccatum, quae inclu-

duntur in Itritione simpliciter; sed hoc etiam non videtur vndequaq verum; quia illi motus non requirerentur ad iustificationem, nisi aliquam causalitatem haberent respectu illius: sed si gratia iustificans esset causa efficiens Itritionis, illam simpliciter præcederet, vt ex terminis Istat, quod falsum est contra S. Thomam, et secundum eum non stat cum eo, quod Itritio exerceat aliquam causalitatem in infusionem gratiæ, et remissionem culpæ, uti contra Itidem exercere supponitur; ergo.

Clarius adhuc ibidem a 5ª quæstiuncula 2 ad 2um, quod sub his terminis procedebat: gratia adveniens expellit culpam; sed nihil agit, nisi postquam est; gratia autem non prius est, quam insit: ergo oportet, quod gratia prius sit in subiecto, quam culpam expellat, et ita non sunt simul gratiæ infusio, et culpæ remissio. Cui argumento simile ei, quo Itra Adversarios inferebamus, prius hominem fore iustificatum, quam eliceret Itritionem, si huius principium effectivum foret gratia sanctificans, vel habitus Charitatis, cui propterea S. D., si cum eisdem sentiret, responderet distinctione gratiæ vt auxilianti, et sanctificanti, vel prætensa ab ipsis mutua prioritate; non ita tamen, sed ita respondet: Ad 2um, quod gratia non agit ad destructionem culpæ per modum causæ efficientis, sed per modum causæ formalis, quæ simul est cum suo effectu formali, qui est esse hoc, et non esse Itrarium. Idem repetit q. 28 de verit. a. 8.

Nec te moveat a S. D. admitti mutuam aliquam prioritatem inter Itritionem, et gratiam habitualem, vt etiam admittit eandem sæpe alias, præsertim in 4um dist. 17 q. 1; quippe 1º non illam absolute, et simpliciter Icedit, sed quodammodo, et secundum quid talem. 2º quia mutua hæc prioritas non versatur inter Itritionem specificatiuè acceptam, et entitatem gratiæ habitualis, sed inter Itritionem, et gratiam ex vna parte, et ex alia inter gratiam, et Itritionem vt formatam, et Idignificatam per ipsam gratiam, seu inter gratiam, et Idignificationem, seu formationem Itritionis, quæ secundum se omnino prior est gratia, per quam tunc Idignificatur. Nimirum motus Itritionis procedit a voluntate specialiter mota, et adiuta a Deo, et vltimò disponit eandem voluntatem ad receptionem gratiæ sanctificantis, quæ propterea dicitur a S.to Thoma præcedere eandem gratiam secundum ordinem causæ materialis, quia requiritur, et se tenet ex parte voluntatis, quæ est subiectum, cui, vel in quo gratia infunditur; et quia tum voluntas, tum motus Itritionis informantur, et perficiuntur per

eandem gratiæ, propterea dispositio in genere causæ formalis subsequitur ad gratiam; non utique secundum suam præcisam entitatem, sed secundum illam perfectionem, vel completionem, quam simul cum voluntate instituitur tanquam a forma a gratia, et habitibus, qui a Deo misericorditer infunduntur, et eandem hanc, et non aliam prioritatem mutuam dedit ibi, et aliàs inter ultimam dispositionem, et formam substantialem ut constat ex verbis ipsius ibi, et propterea si alicubi dicat, dispositiones huiusmodi esse effectus formæ, ad quam disponunt, vel ab illa procedere, cum distinctione excipiendum est, negando in genere causæ efficientis, et concedendo in genere causæ formalis, sed præcise quoad denominationem entitati dispositionis supervenientem, seu quoad complementum: quatenus non solum subiectum, vel materia actuantur per formam, sed etiam accidentia illa, vel actus, qui ex parte materiæ, vel subiecti præcedunt, perficiuntur, et roborantur per eandem formam.

Cæterum nunquam admisit S.D. mutuam strictam physicam prioritatem inter causas, quæ ad agendum, seu causandum, requirunt existentiam physicam: quippe causa huiusmodi, sive efficiens sive materialis, sive formalis, debet esse prius existens physice, et consequenter extra omnes causas suas secundum illud esse, quàm agat, propterea quod independenter a suo effectu: ergo non poterit illud suum esse accipere ab illa entitate, cuius causa physica supponitur. Ex quibus dispositionum habetur, dispositionem perfectam, quæ secundum suam entitatem intrinsecam exercet aliquam veram physicam causalitatem respectu gratiæ habitualis, et virtutum, quæ cum ea infunduntur, non posse physice accipere illam suam entitatem a gratia habituali, licet ab eadem possit perfici, et accipere aliquod esse sibi accidentale. Quemadmodum materia prima (idem est de quovis subiecto præsertim sustentationis) quæ secundum suum esse potentiale, et entitativum est causa materialis formæ, vel saltem ad eam supponitur, non potest accipere ab illa illud ipsum suum qualecumque esse, quamvis ab eadem sortiatur esse in actu completo, seu complementum, quod expetebat, et ad quod instituta est; et similiter intellectus v.g. per suam virtutem producit, et efficienter quidem cognitionem, et ideo a cognitione non potest accipere illam virtutem, quamvis ab eadem, ut a forma accipiat esse, vel deno-

minorem cognoscenti.

Pb. 2° superior illa Stio, et totius discursus assumpty: etiam apud adversarios repugnat potentia mutua prioritas in eodem genere causæ efficientis V.g., licet etiam una ex causis moralis potius, quam physica sit, cum propterea omnes de facto, et plerique etiam de potentia absoluta repugnare Itendant, principiy meriti cadere sub merity; qa nimiry merity moraliter effectivy sit præmij, uti mediâ sui cognitione movens remuneratorem ad collationem præmij, l saltem qa ē id, propter quod, seu in cuius remunerationem præmiy Iferetur; sed Stitio perfecta in iustificatione impij exercet quodammodo respectu grañ habitualis, et habitus Charitatis munus causæ efficientis: g non potest in eodem genere causæ efficientis procedere a gratia, et habitu prædictis. Cætera Istant, præter minorem, quæ—

Suadetur 1°: qa xa superius observata ex Ang° Mag. voluntas mota, et adiuta a Deo efficienter Icurrit ad destructionem peccati, et ad iustificationem: g etiam ipsa Stitio, cum sit actio, logrão physica voluntatis ita physicè effectivè Icurrentis, et conantis ad sui reconciliationem; qa actio, cum compleat causæ ut talem, pertinet ad idem genus causæ: proinde q etiam physicè quodammodo dici poterit Stitio effectiva iustificationis. 2°, et præcipue: qa Stitio ē merity ratione sui solius de Igruo respectu grañ sanctificantis, ut satis communiter docetur a Theologis, et vix ab aliquo negari potest, nisi quæstio fiat de nomine, quatenus aliqui adversariorum ad rationem meriti de Igruo perfectam Idignificationis proportionem exigunt, et illud a merito de Idigno solum distinguunt, quod istud ultra requirat, præmiy sibi ex stricta iustitia, sive commutativa, sive distributiva deberi, cum cæteri in ea Idignitate Istituant merity de Idigno, et illius excessy supra merity de Igruo, ad quod sufficere prætendunt, ut ipsy nomen insinuat, aliqualem proportionem cum præmio, ita ut, licet hoc debity non sit, et etiam illud excedat, ex quadam tamen æquitate illi potius, quam non habenti tale merity Icedi valeat: negari autem nequit, in homine, licet antecedenter peccatore, perfecte Stitio tamen eē huiusmodi proportionem, ut Deus illi Iferat gratiæ, et ad suam amicitiæ itery admittat, cum ipsa Trid.a Synodus ses. 14 cap. 4 Stitioni perfectæ vim reconciliandi animæ cum Deo, Icedat: quin imo, quicquid de his fuerit, Bolivar dub. 1., et 2°

de Justificat. latè ex Scripturis, et Concilijs suadere nititur, contritionem habere rationem veræ causæ moralis efficientis respectu sanctificationis, et sanctitatis, ut inde inferat contra Vazquez, et alios, illum non esse formaliter sanctificativum; et propterea perabsurdum mirum est, eundem in præsenti negare, contritionem esse dispositionem moralem, contendens, esse dispositionem pure physicam: quod.

3.º quia contritio est de genere motus, et actus, quo creatura rationalis, quæ Deum offenderat, quantum potest, mota, et adjuta a Deo, seu prout potest, contendit destruere culpam præteritam, et redire ad amicitiam Dei culpâ suâ deperditam, ac proinde non est dispositio purè physica, sed moralis, maximè cum et impetratoria sit præteritæ a peccatore reconciliationis, secundum illud Concilij Trid. ses. 14. cp. 4 fit a quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic motus contritionis necessarius. Neque, nisi elusorie, dici potest, necessarium quidem esse contritionem ad impetrandum; non tamen esse impetrativum, sed munus istud competere actibus tempore præcedentibus timoris, spei, precum, et alijs licet non profuturis, nisi superveniret contritio; quia si actus alij impetratorij sunt, cum sint minus nobiles potiori iure contritio perfecta impetratoria esse debet, et maximè secundum Concilium, quod ibi de dispositione in omni tempore, et lege necessaria loquitur, eidem concedens vim impetrandi, et sola contritio est, quæ potest dici, et est ita necessaria, cum sola sufficiat, licet numquam præcessissent illi alij actus; et quia insuper contritio, quamvis non sit oratio oris, est tamen vox cordis, quam Deus semper exaudit, iuxta illud psalmi 50, cor contritum, et humiliatum non despicies.

Accedit ratio non semel insinuata ab Ang. D.º, quoties nimirum disserit de necessitate præparationis voluntariæ, et liberæ ad gratiam habitualem in omni mentis compote, scilicet ad omnem formam præire dispositionem eidem proportionatam, et cum gratia sit prima radix totius honestatis supernaturalis, et amicitia stricta cum Deo, debet necessariò secundum connaturalem rebus ordinem præcedere motus aliquis liber, et voluntarius eiusdem ordinis, ut infundatur gratia, et vel 1.º ineatur amicitia cum Deo, vel alias inita, et amissa reparetur, et propterea dispositio hæc non est de genere qualitatis, ut contingit in formis pure physicis, sed de genere actus vitalis, et

rationalissimum, qui ad gratiæ præparatur, ut verum sit, eum per voluntariæ gratiæ susceptionem iustificari: quod negari non potest, Contritionem esse dispositionem moralem plusquam physicam, et quam Deus ex quadam æquitate, et iustitia, etsi non proprie, et stricte tali, attendit, cum secundum propriam præparationem uniuscuiusque, et prout vult, gratiam hanc singulis impertit, ut declarat Trid. sess. 6 cap. 8, et prius docuerat S. Th. 1. p. q. 21. a. 4. ad 1. dicens: in iustificatione impii apparet iustitia, dum (Deus) culpas relaxat propter dilectionem, quam tamen ipse misericorditer infundit, sicut de Magdalena legitur Luc. 7, dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum.

Negat adhuc Bolivar: quod Contritio non præcedit ut movens Deum ad exequendam iustificationem, ut opus erat, ad munus dispositionis, vel causæ moralis, et meriti de congruo, sed præcise physice disponit animam ad susceptionem gratiæ sanctificantis. Sed contra 1°: quia si hoc ita esset, Contritio etiam in parvulis necessaria esset ad iustificationem, cum naturaliter nulla forma introducatur in subiecto sine prævia dispositione physica ad ipsam. 2° quia ly propter dilectionem aliquid amplius significat in verbis S. Th. 3° quia D. Ambrosius huiusmodi motionem expresse tribuit Contritioni, cum Lib. 1° de Pœnitentia cap. 4 dicat: expectat conversionem nostram Deus, ut revertamur ipsi ad gratiam, utique sanctificantem: tum in Apologia Davidis versans illud eiusdem, Peccavi, dicat: Dominum dolor intimi movit affectus, et propterea omnes, qui distinctionem admittunt inter decreta intentiva, et executiva, vel non tribuunt electionem ante prævisa merita, eodem modo discurrunt plerumque de Contritione respectu gratiæ iustificantis, ac de meritis respectu gloriæ.

Cæterum quia aliter nobis philosophandum esse visum est tract. de Providentia, negantibus omnino, hoc modo proprie moveri Divinam voluntatem, sed tantum Deum disponere de rebus, ut aliæ propter alias sint, vel ut finem, vel ut meritum, aut alius qualecumque præcedens, ut eleganter expressit S. Th. 1. p. q. 19 a. 5 ita concludens: vult ergo (Deus) hoc esse propter hoc, sed non propter hoc vult hoc, propterea dicendum est, opus sive meritorium, sive impetratorium tantum nullam exercere causalitatem, aut motionem in Divinam voluntatem, ita ut oporteat, opus illud ut absolute existens, videri prius a Deo, quam præmium, seu id, quod petitur, etiam executorie decernat; sed sufficere, si a Deo ita decernatur existiturum, ut simul decernatur eidem

præmij conferendi: quia præcisivè a quolibet alio opus illud exercebit suam causalitatem in præmij, mediâ scilicet Divina voluntate præviis incausata: et licet non propter illud opus volente, esse præmium, vel id, quod rogabatur, volente tamen, propter illud opus, vel quia illud opus exercetur, esse præmium, et non volente, esse præmium, ut exerceatur illud opus; quia hoc est proprium causæ finalis, et illud proprium causæ meritoriæ, et impetratoriæ: et cum ratione omnes eandem repugnantiam præseferat, id, quod impetratur, esse principium impetrandi, vel principium merendi cadere sub merito, et utrumque ad genus causæ moralis efficientis redeuntur, legitimè deducitur, discrimen nuper adductum importunum, et inefficax esse.

Adde, quod eadem ratio militat, licet dispositio permittatur esse dispositio purè physica: quandoquidem etiam in ea hypothesi verum esse debet, homini gratiam iustificationis conferri, quia disponitur est, et non ut disponatur, sicut forma ignis introducitur in materia, quia calida ut octo est, et sic disposita ad ignitionem; et non ut calida fiat, et disponatur ad formam ignis: quare inutiliter modò adversarij recurrunt ad exemplum istud philosophicum ostendentes, vel supponentes, calorem ultimò disponentem ad formam ignis, pro illo eodem instanti efficienter produci ab ipsa ignis forma, ad quam materiam disponit: nam hoc nobis æquè repugnans videtur, et in Philosophia reprobatur. Et ratio, quoad præsens attinet, eadem est. Nam providentia Divina tam physica, seu quæ versatur circa res purè physicas, quam moralis, quæ rebus ratione utentibus prospicit, pari ratione actibus intellectus, et voluntatis Dei perficitur, et consequenter sicut voluntas Dei concedens creaturis rationalibus illud, quod vel merentur, vel exorant, aut quodammodo moveri debet ab eadem meritis, vel orationibus, aut ita concedere illud, ut velit, ipsum existere propter merita, vel preces, vel quia illa præexistunt, signum est, merita illa non procedere, neque dependere a priori, seu tanquam a causa ab eo, quod in eorundem præmium existere decernitur, ita quia Deus providens materiæ dispositæ, et ad eiusdem exigentiam illi concedens, formam ignis v.g., movetur a præcedenti illa exigentia, vel vult formam illam materiæ concedi, quia ultimò est disposita ad illam, et (ut ita dicam) propter meritum naturalis illius dispositionis, deducendum a fortiori est, dispositionem illam solum in genere causæ finalis; non vero in genere causæ efficientis,

l ut a causa physica a præfata forma procedere, l dependere.

Poteris l etiam, si placuerit, ab his inter disputandum præscindere, et permittere, l dissimulare prætensam ab adversarijs numeris prioritatem physicæ; quippe adhuc restant argum.ta Libertatis, et veræ sufficientiæ ad dispositionem perfectæ nuper exposita, et insuper quod dispositioni negari non posit vis impetratoria, et aliunde apud Adversarios prævaluerit sententia negans, principijs merendi, l impetrandi carere posse suo merito, l impetratione.

Neq. dixeris cum alijs, dispositionem præcedere quidem susceptionem gratiæ habitualis, et ad eam disponere; subsequi tamen collationem, l infusionem eiusdem gratiæ. Ita enim 1.º quia actio, et passio apud omnes re idem sunt, et solum ratione, et vix quidem differunt. 2.º quia Trid.us ses. 6 postquam capitibus 5, 6, et 7.º statuerat præcedentiam dispositionis, et dispositionem ad susceptionem gratiæ, reducens hanc doctrinam in articulum Fidei can.e 3 ita definit: siquis dixerit, sine præveniente Sptus S.ti inspiratione, atq. eius adiutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pænitere posse, sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit: ergo dispositio præcedit etiam collationem gratiæ, et ipsa non a gratia sanctificante, sed ab inspiratione, et adiutorio Sptus S.ti efficienter producitur.

Sectio 3.ª

Exploratur mens Divi Thomæ.

Ang. M. totus in præsenti noster est, quod præter superius adducta ostendunt plurima, et luculenta testimonia. Ergo ex hac 1.ª 2.æ q. 109. a. 6:
"duplex est præparatio voluntatis humanæ ad bonum: una quidem, qua
"præparatur ad bene operandum, et ad Deo fruendum, et talis præparatio volun-
"tatis non potest fieri sine habituali gratiæ dono; quod sit principium
"operis meritorij, ut dictum est: alio modo potest intelligi præparatio volun-
"tatis humanæ ad sequendum ipsum gratiæ habitualis donum: ad hoc autem,
"quod præparet se homo ad susceptionem huius doni, non oportet præsup-
"ponere aliquod aliud habituale donum: quia sic procederetur in infinitum.

Neque dici potest 1.º, eum loqui de præparatione remota: tum quia ibi alterius præparationis non meminit: tum quia non recurreret ad processum in infinitum. Nec dici potest 2.º cum P. Valencia, quem mox adversarij imitantur, S. Thomam excludere solum quodcumque

aliud habituale donum, cum dicat, non oportet praesupponere aliquod aliud habituale donum; secus r° ipsius gratiae habitualem, ad quam homo praeparatur. Ita enim 1°, q.ª ibi S. D.r solus erat sollicitus ad praecavendum processum in infinitum, et q.ª aliunde propter repugnantiam mutuae physicae stricte prioritati supponebat, non posse praesupponi ipsius gratiae habitualem, ideo posuit aliquod aliud habituale donum. Quod autem praedictam repugnantiam supponerit, constat ex eodem in similibus materia, scilicet inter actus intellectus, et voluntati, inter quos adversarij similem prioritatem mutuae passim intrudunt, 1. p. q. 82 a 4 ad 3um, non oportet procedere in infinitum, sed statur in intellectu, sicut in 1°: omnem enim voluntati motum praecedit apprehensio; sed non omnem apprehensionem praecedit motus voluntatis. 2° q.ª S. D. non ibi sistit, sed pergit designans principium illius praeparationis, sed oportet, praesupponi aliquod auxilium gratuitum Dei interius animae moventis, et inspirantis bonum propositum: quod, cum per dispositionem ad donum habituale accipiatur, supponit tantum pro auxilio transeunte excitante, et adiuvante. 3° q.ª ibidem ad 3um, quod sic propositum fuit: si homo indiget gratia ad hoc, quod se praeparet ad gratiam, pari ratione indigebit ad hoc, quod se praeparet ad illam gratiam, ita respondet: illa obiectio procedit de gratia habituali, ad quam requiritur praeparatio: q.ª omnis forma requirit susceptibile dispositum: sed hoc, quod moveatur a Deo, non exigit aliquam aliam motionem, cum Deus sit 1um movens: ergo nomine gratiae auxiliantis non intellexit gratiam habitualem, sed potius istam exclusit a ratione principij efficientis praeparationem ultimam ad ipsam.

2um habetur 1. p. q. 62. a. 2., ubi statuit, Angelos motu liberi arbitrij, sed non sine motione auxilij Dei se disposuisse ad gratiam habitualem, et ad 3um ita loquitur: „triplex est conversio in Deum, una quidem per dilectionem perfectam, quae est creaturae iam Deo fruentis, et ad hanc conversionem requiritur gratia consummata: alia conversio est, quae est meritum beatitudinis, et ad hanc requiritur gratia habitualis, quae est merendi principium: alia conversio est, per quam aliquis praeparat se ad gratiam habendam, et ad hanc non requiritur aliqua habitualis gratia, sed operatio Dei ad se animam convertentis. Et hoc modo praecavet induveniens obiectum processus in infinitum; non autem loqui potest de praeparatione imme-

data, cum disputet de Angelis, in quibus non fuit alia praeparatio, cum # solus de illa absolute dici possit, esse operationem Dei ad se animus convertentis.

3um accipitur ex q. 112 a. 2 huius 1.2.: quandoque
"gratia dicitur ipsum habituale donum: quandoque auxilium Dei moventis ani-
"mum ad bonum: primo autem modo accipiendo gratiam, praeexigitur ad gratiam ali-
"qua gratiae praeparatio: quia nulla forma introducitur, nisi in materia dis-
"posita: sed loquendo de gratia, secundum quod significat auxilium Dei moventis ad
"bonum, sic nulla praeparatio requiritur ex parte hominis, quasi praeveniens
"Divinum auxilium; sed requireretur, si praeterea praeparatio procederet efficien-
ter ab ipsa gratia habituali: quia haec tunc simul cum homine moveretur a Deo, ut non negant adversarij, et omne mobile praesupponitur ad motionem. Praeterea: ad huiusmodi praeparationem expresse statuit, solum requiri gratiam praevenientem, et moventem dicens ad 2um, quod, cum homo ad gratiam se praeparare non possit, nisi Deo eum praeveniente, et movente; et insuper id ipsum, et ibi sermonem esse de conversione perfecta, constat ex solutione ad 4um, in qua de conversione D. Pauli haec habentur: cor eius perfecte motum est a Deo audiendo, addiscendo et veniendo, et ideo subito est gratiam consecutus.

4um desumitur ex q. 28 de verit. a. 8., unde iam supra aliqua dedimus satis efficacia, et praeterea praetermitti non debent haec, quae sequuntur: quippe, cum 4um argumentum 2i ordinis sub hac forma proposuisset, contritio est actus meritorius; sed actus meritorius non est, nisi a gratia: ergo gratia est causa contritionis. Sed causa naturaliter praecedit effectum: ergo et 4um sub hac altera: effectus causae efficientis nunquam est dispositio ad causam efficientem, quia in via motus effectus sequitur causam efficientem, cum tamen in eadem via dispositio praecedat id, ad quod disponit; sed contritio se habet ad gratiam, sicut effectus causae efficientis ad suam causam efficientem: ergo contritio non est dispositio ad gratiam: ~~quibus~~ ita respondet: Ad 1um dicendum, quod contritio est a gratia sicut ab informante, et ita sequitur, quod in ratione causae formalis gratia est prior: ergo negat, contritionem esse a gratia, sicut a causa efficiente. Ad 4um 2o (quod est unum ex argumentis nostris) non concedit, sed potius negat minorem, cum tamen, si cum adversarijs sentiret, negare debuisset maiorem, et minorem concedere. Constat totum ex illius verbis: Ad 4um dicendum, quod, sicut actus forti-

tex perficit potentiam, ita id, quod ex habitu relinquitur in actu, ē forte respectu substantię actus: Et sic habitus ē forte principij actus formati.

Nec te moveat, quod statim subdit, scilicet quamvis respectu formationis habeat rationem causę efficientis: quia per hęc non intendit, gratiā habitualem eē causā efficientem actus, quod iā negaverat, sed formationis pro posteriori illi advenientis; quia fortassis tunc in eâ erat opinione, quę etiam hodie plures adversariorum tuentur, ut germanā S. Doctoris, nempe formationem, et dignificationem actus eē modū relationis ibi superadditū, et effective procedentem a gratia habituali, de qua opinione (mihi licet falsa, quia dignificatio hęc, et formatio ē denominatio quędam physicè extrinseca, et moraliter intrinseca procedens a gratia ut gratū faciente hominem, qui actū salutarē elicit) quoad presens attinet, nihil curo.

Alijs pretermissis, ultimū institui potest non inefficaciter ex doctrina ejusdem eâdem q. 28 a 8. ad 2ū, nimirū Contritio autem, si consideretur secundū se, non se habet ad gratiā, nisi per modū dispositionis, sed si consideretur, in quantū habet virtutem clavium in voto, sic Sacramentaliter operatur in virtute Sacramenti Pœnitentię, sicut et in virtute Baptismi, ut patet in adulto, qui habet Sacramentū Baptismi in voto tantū. Quibus consonat ipse 3 p. 86 a 6 ad 1ū, et q. 89 a. 1 ad 2ū; imo etiam Trid.ū Ses. 14 c. 4, ubi contritioni perfectę ad differentiā imperfectę conceditur vis reconciliandi hominem cum Deo; non quia illi hoc per se conveniat, sed ratione Sacramenti in voto, quod in contritione perfecta includitur. Ex quibus sic: ergo in presenti providentia, et post institutionem Sacramentorum novę Legis contritio non precisè disponit ad gratiā, sed istam etiam virtute Sacramenti, cujus ē votum, sacramentaliter causat, et consequenter effective, seu in genere causę efficientis, vel moraliter, ut pluribus placet, vel physicè iuxta opinionem inter Adversarios communem docentes, Sacramenta physicè causare gratiā. Sed contritio nequit efficienter produci, etiam iuxta Adversarios, a gratiā, quam efficienter, licet solū moraliter producit: ergo contritio ultimò disponens ad gratiā non procedit efficienter ab eadem.

Sed objiciunt Adversarij plurima ejusdem S. Doctoris te-

stimonia, quamvis obscuriora, quæ oporteret ad attribuendum ipsi opinionem adeo difficilem. 1um desumunt ex 1. 2æ. q. 113, in qua disputat de iustificatione impij, et in ea quatuor potissimum intervenire statuit, scilicet infusionem gratiæ, motum liberi arbitrij in Deum, et eiusdem motum in peccatum, et demum remissionem culpæ, cum hoc tamen inter ea ordine, quem designat a. 8 dicens: 1um est gratiæ infusio, 2um motus liberi arbitrij in Deum, 3um est motus liberi arbitrij in peccatum, 4um vero remissio culpæ; et cum ibi de infusione gratiæ iustificantis sermo sit, quæ illa est, quæ hominem iustificat, et culpam remittit, potissima in iustificationis opere, et quæ ipsa venit in universa illa quæstione nomine infusionis gratiæ, sequens est, secundum D. Th. prius infundi gratiam habitualem, quam anima moveatur per contritionem, huiusque propterea illam esse principium effectivum.

2um accipit Aliaga ex a. 7 eiusdem quæstionis, in quo iustificationem fieri in instanti docet, et 4o loco sibi obijcit: motus liberi arbitrij (ita recitat; sed infideliter de more præfatus A.) in præcedens iustificationem, cum sit meritorius, debet procedere a gratia; cum quod prius sit, consequi formam, quam secundum eam operari: ergo prior erit infusio gratiæ, quam motus liberi arbitrij in Deum, et in peccatum: inde tota iustificatio non erit in instanti. Respondet, quod quando motus est instantaneus in eodem instanti, quo forma acquiritur, completur et existit talis motus; cum quod huiusmodi sit motus liberi arbitrij, in instanti, in quo infunditur gratia, ab illa procedit. Quibus adiungit 1o ex q. 28 de verit. a. 8 (quamvis hic etiam locum erret, et debuerat ponere articulum 3um ad 20) motus liberi arbitrij in Deum ita est dispositio ad gratiam, ut simul sit complementum illius, quia operationes sunt complementum habituum. 2o ex 3. p. q. 36 (debuit etiam dicere 89) a 6 ad 1um, actus, qui est motus liberi arbitrij in peccatum, sunt effectus gratiæ operantis, per quam fit iustificatio impij, ut in 1a. 2æ. habitum est...

3um proponit idem A. ex q. 28 de verit. a 8, sed omittendum illud duxi, quia supra a nobis recitatum est, cum ex S. D. exposuimus mutuam aliqualem prioritatem inter gratiam, et motum liberi arbitrij, scilicet ut inter causam formalem, et materialem, quin inde deduci possit prætensa in præsenti ab Adversarijs mutua causalitas, et influxus in genere causæ efficientis gratiæ habitualis in motum contritionis; et efficacius

ad speciem opponere potuisset, S. Doctor refutare ibi opinionem dicentium, quod motus liberi arbitrij precedit gratiæ infusionem absolute, ut eam precedere, necesse est, si vera sit opinio nostra, secundum quam vere absolute secundum ordinem causalitatis prior est contritio, quam infusio gratiæ.

4um proponit Bolivar ex 3a p. q. 85 a. 2 ad 3um, cuius etiam nos supra meminimus, et ubi S. D. docet, virtutem pœnitentiæ expellere effective omnia peccata, quod (ut ibidem satis insinuat S. D.) verificari nequit, nisi quatenus virtus pœnitentiæ efficienter concurrat ad actus, quibus pœnitens disponitur ad gratiam habitualem, per quam remittuntur, et expelluntur formaliter peccata; sed virtus pœnitentiæ non intelligitur prius naturaliter existens, quam habitus Charitatis, et gratia habitualis, cum sit una ex virtutibus infusis, quæ cum gratia amittuntur per peccatum, et cum eadem in iustificatione ad animam, eiusque potentias redeunt: ergo gratia iustificans, et habitus Charitatis intelliguntur existere cum sufficienti prioritate ad influendum efficienter in actum contritionis, per quem anima disponitur ad iustificationem.

Respondetur ad 4um, infusionem gratiæ accipi ibi a S. D. pro actione Dei animam iustificantis, quæ non est realiter una, sed multiplex, sicut ipsa gratia, quæ infunditur: alia quippe est actio Dei interius moventis, et excitantis mentem ad deserendum peccatum, ut loquitur S. D. eadem q. a. 1. ad 3um, seu qua animam convertit ad se ipsum, et per hanc infunduntur tum auxilia necessaria ad omnes actus, qui in hac iustificatione immiscentur, nempe Fidei, Charitatis, timoris Filialis, et detestationis peccatorum, ut præmonuit a. 4: tum ipsi actus recensiti, quippe, cum supernaturales sint, secundum Fidem haberi non possunt, quin reipsa infundantur a Deo, cum nequidem Dominum Iesum dicere possimus, nisi in Spiritu S.to secundum monitum Apostoli.

Alia actio Dei est illa, qua Deus in anima, quam sic præparavit, et ad se convertit, producit gratiam iustificantem remissivam culpæ, et per quam Deus eam inhabitat, ut notat idem S. D. in cit. a. 1 ad 3um dicens de auxilio interius movente, quæ quidem motio Dei non est ipsa remissio peccati, sed eius causa; quamvis de hac vocatione, dum efficax est dixerat in 4um dist. 17 a. 1. ad 2um questionis, vocatio dicitur secundum quod per infusionem gratiæ, et auxilium homo a peccato retrahitur; sed iustificatio respicit [illegible] terminum ad quem, scilicet statum præditæ

rectitudinis... quandoque autem pertingit ad finem suum, quando scilicet aliquis audit vocantem, et venit ad Christum, et haec vocatio est iustificatio impij, nempe 1° causaliter, et 2°, quia licet vocatio haec, et motio Dei non constituat iustificationem passivam, seu ut se tenet ex parte iustificati, constituit activam iustificationem, seu ut se tenet ex parte iustificantis.

Quod vero infusionem gratiae in hoc sensu accipiat in verbis obiectis, constat ex probatione, quam affert, scilicet quia in quolibet motu naturaliter primum est motus ipsius moventis: 2um autem dispositio materiae, quae est motus ipsius mobilis: ultimum vero est finis, vel terminus motus, ad quem terminatur motio moventis: ipsa igitur Dei moventis motio est gratiae infusio. Ex quibus constat, nomine remissionis culpae ibi intelligendam esse gratiam habitualem, et nomine infusionis gratiae actionem Dei a nobis explicatam. Quod confirmatur ex solutione ad 2um, quod sub his terminis procedebat: dispositio praecedit naturaliter formam, ad quam disponit; sed motus liberi arbitrij est quaedam dispositio ad susceptionem gratiae: ergo naturaliter praecedit infusionem gratiae: Ad quod ita respondet: dispositio subiecti praecedit susceptionem formae ordine naturae; sequitur tamen actionem agentis, per quam etiam ipsum subiectum disponitur, et ideo motus liberi arbitrij praecedit susceptionem gratiae, sequitur autem gratiae infusionem. Imo si hoc ita non esset non satis exposuisset opus iustificationis, quod a vocatione Dei sumit exordium, et praedictos omnes actus et gratias complectitur.

Hinc in forma distinguo assumptum argumenti: infusio gratiae praecedit motum contritionis, sumpta pro actione Dei, qua infundit auxilium ad eum motum, et actus, qui sub illo nomine comprehenduntur, concedo: sumpta pro actione inductiva gratiae iustificantis, subdistinguo: intentive, et in genere causae finalis, concedo: quia finis omnis illius Divinae actionis est iustificatio formalis, et passiva peccatoris; executive, et in genere causae efficientis, nego. Verum est (ut probationibus contrariorum occurramus) S. D. tum eo articulo, tum in alijs illius quaestionis agere de gratia ita iustificante, et de ipsius actione productiva; non tamen de sola illa, sed etiam de gratia auxiliante, et excitante, seu movente, per quam concedit homini dispositionem ad gratiam sanctificantem; et propterea non sine examine accipienda sunt verba S. D.ris, sed inspiciendum prius est, et ex adiunctis colligendum, cui actioni, vel gratiae Dei, et in quo sensu accomodari debeant.

2y testimoniy, q^a (vt notavi) inp̃ãelitex relatum ẽ, videndy ẽ in S. D^e., qui 4y illud argum.^{ty} ita proponit: motus liberi arbitrij, qui ad iustificãonem impij deuxxit, ẽ meritorius, et ita oportet, quod procedat a gratia, vt infra dicendy ẽ; sed prius ẽ, aliquid oseqũi formã, quã secundy formã operari; et prius infunditur gratia, et postea liberũ arbitriũ movetur in Deũ, et in detestationem peccati: non ẽ iustificaõ ẽ tota simul. Solutio autem sub his aliis terminis: in eo instanti, in quo forma acquiritur, incipit res operari secundy formã, sicut ignis statim, cum ẽ generatus, movetur sursum, et, si motus eius esset instantaneus, in eodem instanti compleretur. Motus autem liberi arbitrij, qui ẽ velle, non ẽ successivus, sed instantaneus, et ita non oportet, quod iustificatio impij sit successiva. Sic D. Th^s., ex quo proinde soly haberi potest, otritionem pro eodem illo instanti dignificari, seu formari per gratiã habitualem, ad quam disponit, de quo in præsenti non curo.

Verba etiam D. Th.^e q. 28 de verit. a. 3 ad 20 non illa sunt, quæ obijciuntur, sed hæc: iste autem motus liberi arbitrij non „soly se habet ad gratiã vt dispositio, sed vt complem.^{ty}: operationes „enim sunt quædam completiones habituũ: Unde perfectionem assen„tis attestatur, quod habitus iudicatur simul cum sua operatione; „q^a perfectio effectus demonstrat perfectionem causæ. In quibus non dicitur, otritionem ab habitu tunc procedere, sed a Deo simul cum habitu induci: cum enim tantæ sit virtutis, potens ẽ simul oferre dispositionem, et formã, ad quam illa disponit: otritionem v^e dici complem.^{ty} habitus, nihil probat, q^a, etiam q^{do} non procedit ab habitu, eum quodammodo complet, cum quæris forma vere dicatur compleri per subiy, quod perficit, l in quod, licet aliunde productũ, aliquam formationem inducit. Verum ẽ, eundem a. 8 ad 3y dicere de otritione, ẽẽ simul a libero arbitrio, et a gratia, et secundy quod a gratia ẽ, comparari vt acty 2y ad ipsã; cum tamen præmisserit, eam, secundum quod procedit a libero arbitrio (non vtiq solo, sed a Deo moto, et adiuto) ẽẽ dispositionem ad gratiã simul existentem cum gratia, necessy ẽ, eum solum velle, otritionem ẽẽ a gratia habituali, vt a causa finali, et etiam formali; non tamen vt a causa efficiente, nisi

Deserverit per sequentia instantia: et ideo ibidem ad 3^y 2^i ordinis dicebat, Dtritionem ab attritione differre non soly secundy intensionem doloris, sed etiã secundy informationem grãe, et ita Dtritio habet aliquem ordinem posterioritatis ad gratiã, quod non habet attritio, quã corol. articuli asseruerat tempore precedere grãe infusione.

Testimoniy etiam ex 3^a p. his alijs verbis habetur apud D. Thomã: hi tamen actus humani sunt ibi ut effectus grãe operantis simul producti cum remissione culpe: Unde remissio culpe non fit sine actu Poenitentie virtutis, licet sit effectus grãe operantis. Que potius probant Dtra adversarios: nam apud D. Th. 1. 2. q. 111 a. 2, gratia dupliciter potest intelligi: uno modo Diviny auxiliy... alio modo habituale dony... utroque autem modo gratia convenienter dividitur per operantem, et cooperantem: ergo non quia Dtritio sit effectus grãe operantis, probatur effectus grãe habitualis; imo a Dtrario: quia apud S. Thomã ibidem, gratia habitualis, in quanty animam sanat, vel iustificat, vel gratã Deo facit, dicitur gratia operans; in quanty vero est principiy operis meritorij, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans: sed iuxta adversarios Dtritio ultimo disponens ad iustificationem, non procedit efficienter a gratia ut sanctificante: ergo, dum a D. Th^a. dicitur effectus grãe operantis, potius intelligendus est effectus grãe auxiliantis distincte ab habituali, et insuper ut meritoria (si forte pro illo instanti esse potest) exit quidem a gratia habituali ut a causa formali; ceterum exit ab eadem ut a gratia cooperante. Mitto, ibi S. Doctorem agere potius de Dtritione, ut est pars Sacramenti Poenitentie, et interea quod, ut supra observabamus, non soly est dispositio, sed etiam causa instrumentalis physica effectiva grãe habitualis, et virtuty. Reliqua ex supradictis solutionem habent.

Ex P. Ber^do. Sax-
tolo.

Sectio 4: Alia argumenta

Objicitur 1° ex Conc. Arausicano definiente can. 4, et 5, voluntatis preparationem, et dilectioné Dei fieri in nobis per infusioné Sp^tus S^ti: ergo per grãam habitualem. Dtra 1°: ergo per grãm habitualem non ut purè auxiliantem, sed iustificantem. Dtra 2°: quia Conc. ibi definit Dtra Pelagianos non soly Dtritioné, sed etiã attritioné, et quemlibet acty salutaré, et supernaturalé oriri ab Sp^tu S^to: ergo si nomine Sp^tus S^ti soly intelligitur soly intelligitur grãa habitualis, etiã attritio, et alij actus precedentes Dtritioné, causabuntur a grãa habituali: quod negant adversarij, et per se est falsissimy. Dico itaque, preparatioemé, et dilectioné Dei, uti et alios actus salu-

tare oriri ab Spu Sto, idē, ab aliqua gratia, et inspiratione actuali Spus Sti: id enim definit Conc. Veliter Itra Hereticos illos, propterea qd ad rem nostrā pyter scopum adducitur.

Instant: Deus diligit prius hominem, quā ab homine diligatur, atqᵉ item Deus prius facit, quam homo, qᵃ teste Aug, facit, ut homo faciat. Resp. Deus prius hoēs dilexisse dilectiōe veli, qua misit filiū suū, ut nos redimeret, atqᵉ etiā dilectione particulari, qua vnicuiqᵉ dat auxilia ad Iversionem, l actus salutares. Nego tamen, Deus diligere dilectiōe amicabili, aut illativa graē Peccatorē, priusquā ipse Itriōnē eliciat; id enim ē propemodū falsū, et Itra Script. aientem: Ivertimini ad me, et ego Ivertar ad vos. Aug. item loquitur de gratia gratū faciente, sed de actuali, qua Deus nos vocat, et facit, ut faciamus, quā quidē graā nobis Ifert sine nobis, idē, antecedenter ad nostra merita. Videatur ex. D. supra cp. 13.

2° a rōne objicit Gonet ex Albarez: actus Itriōis ē vitalis vitalitate supernāli: qd debet necessariò provenire ab habitu Charitatis, tanquam a principio vitali proximo Iiuncto animē, quā ē principiū radicale vitē, nempe graē habituali; sic enim actus nāalis vitalis provenit a poā, ut a principio pximo vitali Iiuncto animē, quē ē principiū radicale vitē. R. Deesse ant., neg. Itā, aut eius suppositū: supponit enim habitū supernāalē ēē primè vitalem, et gratiā ēē vitā radicalem physicā, utrumqᵉ autē falsū ē: graā enim solū ē vita in sensu morali, et mystico, sicuti in eodem sensu peccatū mors animē. Habitus etiam supernāales non sunt poē vitales, ideo qᵉ sine illis potest fieri actus supernāalis per auxiliū extrinsecū. Quidquod ipse Gonet cum suis sepissimè tradit, sine graā, et habitibus, per solū auxiliū transiens elici posse actus supernāales; imo et visionem beatā absqᵉ habitu luminis, ut in raptu D. Pauli; atqui actus presertim beatifici sunt perfecte vitales: falso qᵉ et in Itantem modò Itendunt, Itritionem qᵃ vitalem debere oriri ab habitu Charitatis Iiuncto graē habituali.

Dices: actus elicitos sine graā, et habitibus non fore perfecte vitales, ideo qᵉ tales non ēē actus Fidei, et Spei, attritiones, et similes elicitos a Peccatore, qᵃ Fides sine operibus mortua ē. (Jacobi 2) Itra: sicut dantur actus supernāales etiā beatifici imperfecte vitales, qᵃ non oriuntur ab habitu, sed ab auxilio transeunte, ita dabitur Itriō, quā non sit perfectè vitalis nec proveniat a graā habituali, sed ab auxilio: qd iam hēc Itriō disponet ad graā, quin ab illa procedat. Preterea: actus Fidei, et similes eliciti a Peccatore sine dubio sunt physicè vitales, et quidem perfectè in suo genere, ut posse oriri

ab intrinseco, licet perfectiori modo eliciatur a voluntate exornata prius gratia, et habitibus. Illi itaque actu peccatores soli dicuntur mortui moraliter, aut mystice, qui non coniunguntur cum gratia, quae est vita animae; at in hoc sensu dilectio ut potest coniuncta cum gratia vitalis aliquo modo dici debet. Tandem retorquetur totum argumentum in Adversarium, qui ait, dilectionem fieri a gratia, ut est vita perfecta, et imitatio Divinae naturae, adeoque neque ut est vita radicalis; sic enim iam est iustificans: ergo quamvis dilectio procedat a gratia modo intento ab Adversario, adhuc non erit perfecte vitalis vita supernaturali, potius quam si proveniret ab alio auxilio.

Objiciunt 3º: omnis inclinatio in bonum alicuius naturae supponit ipsam naturam, et ab illa procedit; sed dilectio, seu dilectio Dei est inclinatio in bonum Divinum, ut est in seipso: ergo supponit naturam Divinam, saltem participative, scilicet gratiam habitualem, et ab illa procedit. Argumentum aperte probat, dilectionem debere supponere in anima gratiam ut naturam, atque adeo ut iustificantem; non vero ut praecise auxiliantem: quod est Adversariis sic cum nostris objicientem. Deinde probat, omnem actum supernaturalem, etiam dilectionem debere praesupponere gratiam habitualem, cum omnis ordinetur ad bonum Divinum, nempe ad Deum per gratiam, et gloriam possidendum. Respondeo itaque distinguendo maiorem: inclinatio alicuius naturae supponit ipsam naturam subiective inclinatam: supponit naturam, ad quam tanquam ad terminum, nego maiorem, et concessa minori, nego consequentiam. Solum quippe infertur, dilectionem supponere animam naturam, quae inclinatur per dilectionem ad bonum Divinum participandum per gratiam, quae participative est natura Divina; non vero supponere iam ipsam gratiam praeexistentem, cum potius sit tendentia, et dispositio ad illam pro posteriori obtinendam. Sic dispositiones ad formam ignis introducendam in illam inclinant, non tamen illam supponunt, sed inferunt.

4 obiic. Dilectio, qua Peccator se disponit ad gratiam est meritoria de condigno gloriae; sed nullus actus est meritorius de condigno gloriae, nisi proveniat a gratia habituali: ergo. Minor cum doctrina liquet. Probant maiorem 1º ex D. Th. 1.2. q. 112 a. 2. ad 1um, ubi de dilectione praeparatoria ad gratiam sic ait: talis operatio est quidem meritoria, sed non gratiae, quae iam habetur, sed gloriae, quae nondum habetur. 2º ab absurdo: nam si dilectio non esset condigne meritoria gloriae, homo moriens post elicitam dilectionem assequeretur gloriam, et non ex meritis, id autem est absurdum, et contra Trid. sess. 6. cap. 16 definiens, iustificatis hominibus bene operantibus proponendam esse vitam aeternam tanquam mercedem, et coronam, et cum can. 16 iustificatum per bona opera mereri gloriam: ergo homo ille propter dilectionem acciperet gloriam ut coronam meritorum; non vero ut haereditatem, prout datur infantibus baptizatis; id enim dici nequit de adultis contra Trid.

Hoc argumentum pariter momenti esse, cum olim demonstravit Ex. Et quidem multi negant maiorem tract. de Merito. Nec obstat D. Th. dicens eam dilectionem esse merito-

nis gloriæ, quia ad hoc sufficit, quod sit meritoria, non tamen merito itaucto operis, quæ operantis, quia nimirum hoc eliciens operationem est in eo instanti iustus, et ordinatus ad gloriam postea obtinendam: quod sufficit, ut operatio dicatur quodammodo meritoria gloriæ. Multo minus obstat 2a probatio ab absurdo: illud enim, quod Gonetus, et Alvarez absurdum existimant, est res certa de Fide: de fide namque est, aliquem adultum posse sine merito condigno obtinere gloriam: nam Peccator cum attritione iustificatus per Baptismum, si in eo instanti decederet, obtineret gloriam absque merito eius condigno. Idem patet in Peccatore, qui per attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ iustificatus statim occumberet; hunc enim, quamvis postmodum supervixerat, eliceretque plura opera supernaturalia absque imperio Charitatis, non adepturum gloriam ex meritis, et ut coronam, sed per modum hæreditatis, docet expresse idem Gonetus disputatione de merito n.º 167, et tamen in præsenti existimat hoc esse absurdum, et contra Fidem: Usque adeo vagus est, et a se ipso profugus. Itaque solum verum est, adultos in hac providentia non accipere gloriam absque propria dispositione; non vero eam non accipere, nisi habeant meritum condignum.

Præterea, data maiori, distinguo minorem: nullus actus est meritorius nisi proveniat a gratia ut pure auxiliante, et non iustificante personam, eiusque operationem (prout operatio provenit a gratia iuxta Gonetum) nego minorem: nisi proveniat a gratia in genere causæ solius condignificante personam, et operationem, concedo minorem, et nego consequentiam. Itaque prioritas, et influxus gratiæ ut pure auxiliantis respectu attritionis inutilis est ad condignificandum, sicut inutilis esset prioritas auxilii pure transeuntis: ille enim duntaxat equivalet gratiæ sumpta per modum auxilii. Unde si operatio ab eo auxilio transeunte producta, quæ pro posteriori informatur gratia, mereretur de condigno gloriam, ita et ob eandem tantum rationem operatio procedens a gratia iuxta adversarium foret meritoria gloriæ. Si dicas cum illo: ergo omnis actus etiam naturalis hominis iusti merebitur de condigno gloriam, distinguo consequens: si naturalitas non obstet merito condigno, concedo: si obstat, uti per se supponitur, nego consequentiam.

Obiic. tandem: non repugnat mutua prioritas in diverso genere causæ: ergo ea adstruenda est inter operationem, et gratiam. Contra: ergo etiam ea adstruenda est inter gratiam ut auxiliantem, et operationem. Quare ergo negant adversarii, operationem esse priorem gratia auxiliante? Itaque resp. 1º: omisso ante, nego consequentiam: quia licet alicubi sit possibilis ea mutua prioritas, repugnat in præsenti: sic enim nec Peccator haberet sufficientiam ad operationem, nec impetraret gratiam: quæ rationes vigent in hac quæstione; non vero alibi. Et hæc solutio pro conclusione expeditior est, ne frustra cogantur disputare de re pure physica. Resp. 2º absolute nego antecedens, cuius falsitatem, et repugnantiam mutuæ prioritatis naturæ quoad idem esse, demonstrant acutissime nostri Philosophi.

Sed insurgit Gonet 1º: nam dispositiones ad animam, ut complexio, et alia ac-

cidentia, pariterq calor dispositionis ad formam ignis praecedunt formam in genere causae materialis, seu dispositivae, et rursus causantur efficienter ab eadem forma. 2° impressiones venti erunt causa efficiens apertionis fenestrae, et apertio fenestrae, ut pote remotio impedimenti, est dispositio, et causa materialis praecedens impressionem venti. Idemq persuadet exemplis similibus. Verum quis non miretur hominis inconstantiam? Ipse enim hac eadem quaestione a n.° 493 totus est, ut per haec exempla probet, causam efficientem non solum praecedere, et simul subsequi, et tamen n.° 499 statim hoc negat inquiens, causam efficientem solum antecedere, non vero subsequi. Praeterea iuxta Dominicanos, in instanti, in quo producitur forma ignis, fit resolutio usq ad materiam primam: si ergo tunc pereunt, et non existunt dispositiones antecedentes, quomodo praecedunt, et subsequuntur? quomodo causant materialiter formam, et ab ea causantur efficienter? Nam si recurritur ad nova accidentia, ea tantum subsequuntur ad formam introductam; non vero disponunt ad illam; hoc erat enim munus praecedentis alterationis.

Absolute respondeo, in eo primo instanti manere dispositiones, et causari adhuc ab agente extrinseco, et sic causatas pure disponere, et praecedere ad formam: haec autem pro reliquis instantibus conservat illas ut proprietates, a quibus ipsa non pendet a priori, sed a posteriori tanquam ab effectibus, quos necessario infert. Ex quo liquet ad primum exemplum. 2um vanum est, et aereum: nam aer suo motu, et impulsu impresso fenestrae causat apertionem fenestrae; apertio autem fenestrae non est causa dispositiva ad illum motum, et impulsum impressum. Cuius signum evidens est, quod talis impulsus esset impressus fenestrae, quamvis fenestra non aperiretur ob impedimentum interius resistens motui aeris. Postquam ergo est aperta fenestra, alterius movetur aer alio motu distincto, quo ingreditur, et ad hunc novum motum disponit apertio fenestrae, quin tamen hic novus motus causet apertionem fenestrae. Adversarii autem ex hoc duplici motu realiter distincto fecerunt unum indivisibilem, qui causet efficienter apertionem, et causetur ab ea dispositione. Verum hac pingui aequivocatione sublata, exemplum evanescit in fumum, et aera, ex quibus fabricatum est. Alia libens praetereo, et quae eiusdem furfuris sunt, et quae ab Ex.° D. Card. de Lugo, aliisq clarissime dissipata. Ac tandem quia Divini Praecursoris vox mihi silentium indicit, vobisq otia, quae Deus faciat felicissima.

Amen.

Index disputationum, et sectionum tractatus de Spe.

De Spe Theologica — fol. 103
Disputatio 1ª de actu Spei Theologicæ. — ibid.
Sectio 1ª: Ad quam ille potentiam pertineat? — ibid.
Sect. 2ª: Quis, et qualis sit actus Spei Theologicæ? — 108
Disp. 2ª: Expenduntur magis insinuata Spei prædicata. — 110
Sect. 1ª: Qualiter obiectum Spei debeat esse absens? — ibid.
Sect. 2ª: Argumenta contraria. — 114
Sect. 3ª: An, et qualiter obiectum Spei arduum, et difficile esse debeat? — 121
Disp. 3ª: De iudicio regulante actum Spei. — 123
Sect. 1ª: Prænotantur aliqua, et multiplex sententia reijcitur — ibid.
Sect. 2ª: Nostra, et vera sententia. — 126
Sect. 3ª: Principiant replicæ, et procedunt argumenta. — 129
Disp. 4ª: An, et quatenus cum iudicio certo, et absoluto futuræ damnationis, subsistere valeat Spes, et potentia proxima ad sperandum? — 132
Sect. 1ª: Referuntur sententiæ, et nostra incipit proponi, et probari. — ibid.
Sect. 2ª: Argumenta contraria. — 135
Sect. 3ª: Proponitur, et protegitur altera assertio. — 140
Disp. 5ª: Circa quæ (seu de obiecto materiali,) et pro quibus, vel quibus Spes Theologica exerceri possit? — 146
Sect. 1ª: Designatur obiectum materiale Spei Theologicæ. — ibid.
Sect. 2ª: Qua ratione actus Spei attingat Dei possessionem, seu beatitudinem formalem? — 149
Sect. 3: Cui, l quibus per Spem Theologicam præfata bona expeti valeant? — 151
Disp. 6ª: De obiecto motivo, l formali Spei Theologicæ. — 155
Sect. 1: Referuntur, et impugnantur aliorum sententiæ, et nostra proponitur, et probatur. — ibid.
Sect. 2ª: Solvuntur argumenta contraria. — 159
Disp. 7ª, et miscellanea. — 164
Sect. 1ª: Qui alij actus ad Spem Theologicam pertineant? — ibid.
Sect. 2ª: Etiam actus timoris elici potest ab Spe: Ubi nonnihil de illius honestate. — 166

Sect. 3a: Utrum in Xpto, et Beatis detur habitus Spei? 171
Sect. 4a: De desperatione, et praesumptione 173

Index disputationum, et sectionum Tractatus de Charitate Theologica.

De Charitate Theologica. 176
Disp. 1a: De obiecto formali Charitatis. 179
Sect. 1a: Referuntur sententiae, et nostra eligitur, ac probatur. ibid.
Sect. 2a: Solvuntur argumenta contraria. 182
Sect. 3a: Protenditur assertio praefixa ad praedicata convenientia Deo ut Authori naturae 186
Sect. 4a: Utrum etiam bonitas aliqua creata possit esse ratio formalis obiectiva Charitatis Theologicae? 188
Sect. 5a: Solvuntur argumenta contraria. 191
* Appendix de Charitate Theologica actuali. 195
Disp. 2a: Utrum habitus Charitatis possit esse principium effectivum amoris Dei, quando urget praeceptum diligendi Deum? 197
Sect. 1a: Praenotantur aliqua, sententiae referuntur, et nostra eligitur, atque probatur. ibid.
Sect. 2a: Roboratur ratio ista solutionum impugnatione. 200
Sect. 3a: Procedit idem assumptum. 203
Sect. 4a: Solvuntur argumenta contraria. 208
Disp. 3a: Utrum actus Charitatis immediate disponens ad iustificationem, a gratia, vel habitu procedat, vel procedere possit? 212
Sect. 1a: Negativa sententia stabilitur. ibid.
Sect. 2a: Altera asserti nostri probatio. 215
Sect. 3a: Exploratur mens Divi Thomae 219

Finis an. 1734